

T.C.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**TÜRK ROMANINDA DİN VE İNANÇ
ALGISI (1948-1949)**

Lokman SARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ

HAZİRAN - 2022

T.C.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**TÜRK ROMANINDA DİN VE İNANÇ
ALGISI (1948-1949)**

DANIŞMAN: Prof. Dr. Kemal TİMUR

JÜRİ: Doç. Dr. Selim SOMUNCU

JÜRİ: Doç. Dr. Nusret YILMAZ

Lokman SARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KAHRAMANMARAŞ

HAZİRAN – 2022

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK ROMANINDA DİN VE İNANÇ ALGISI
(1948-1949)

Lokman SARI

Danışman : Prof. Dr. Kemal Timur

Yıl : 2022, Sayfa: XIV+431

Jüri : Prof. Dr. Kemal TİMUR (Başkan)
: Doç. Dr. Selim SOMUNCU (Üye)
: Doç. Dr. Nusret YILMAZ (Üye)

Hayatı anlamlandırmaya çalışan insan, yaşam sahasındaki misyonunu sorgular. Bu sorgulamaların sonucunda “din” kavramı ortaya çıkar. Kültürel deneyimlerini aktaran toplumlar bu işi gerçekleştirirken etkileşim içinde olduğu dinden yararlanır. İnsan, yaşadığı toplumun mirasını gelecek nesillere aktarırken edebi eserlerden faydalanır. Edebi eserler bu durumda bir köprü görevi üstlenir. Edebi eserler arasında da roman türü yapısı ve geniş bir kitleye hitap etmesi sebebiyle miras aktarımında ön plana çıkar. Roman içerik bakımından sosyal unsurlar barındırmaya oldukça müsaittir. Ayrıca roman bir toplumun yapısını ayrıntılarıyla gözler önüne serebilir. Romanın toplumla olan bağı düşünüldüğünde roman ve din meselesinin ortaya çıkması kaçınılmaz olur. Çalışmamızda 1948-1949 dönemlerine ait romanları inceledik. Romanların içeriklerinde mevcut olan dinleri ve o dinlere ait öğeleri tespit ederek bunların romandaki yerini ve işlevini ortaya çıkardık. Bu esnada romanlarda geçen dinler hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık. 1948-1949 döneminde yayımlanan romanların oldukça fazla dini öğeler barındırdığını tespit ettik. Çalışmamızı dört bölüm halinde ele aldık. Birinci bölümde bu döneme ait romanların içeriğinden bahsettik. İkinci bölümde semavi dinlerle incelediğimiz romanlar arasındaki ilişkiyi ve romanlarda geçen dini öğeleri tespit ettik. Üçüncü bölümde bu duruma semavi olmayan dinler üzerinden yaklaştık. Dördüncü bölümde ise romanların barındırdığı mitolojik öğeler üzerinde durduk. İncelediğimiz romanlarda semavi dinler arasından İslamiyet, Hristiyanlık, Yahudilik dinlerinden bahsedildiği görülür. Semavi olmayan dinlerden ise Hinduizm, Budizm, Putperestlik ve Gök Tanrı inançlarına rastlanır. Bu romanlarda mitolojik olarak da Türk ve Yunan mitolojisine ait unsurlara rastlanır. Türk romanına dönemsel olarak

bakıldığında, çalışmamızda ortaya koyduğumuz sonuçlar, incelediğimiz döneme sosyolojik olarak farklı bir bakış açısı kazandırmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Roman, Din, İnanç Algısı, Cumhuriyet Dönemi

KAHRAMANMARAS SUTCU IMAM UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

ABSTRACT

MA THESIS

**THE PERCEPTION OF RELIGION AND BELIEF IN
TURKISH NOVEL (1948-1949)**

Lokman SARI

Supervisor : Prof. Dr. Kemal TİMUR

Year : 2022, Pages: XIV+431

Jury : Prof. Dr. Kemal TİMUR (Chairperson)
: Doç. Dr. Selim SOMUNCU (Member)
: Doç. Dr. Nusret YILMAZ (Member)

A person, who tries to make sense of living, questions their mission in life. Upon this query, the notion of “religion” comes up. The societies employing transmission of cultural experiences utilise the religion they have been interacting with while performing this. People leave a legacy of the society they live in to the future generations by taking advantage of literary works, which act as a bridge. Amongst those works, the novel genre rises to the prominence when it comes to cultural transmission due to its structure and ability to reach large masses. The genre itself is suitable for containing and conveying societal elements, and social norms in detail. Considering the relation of the novel to the society, it is inevitable for the topic of religion to emerge. In our study, we examined the novels belonging to the 1948-1949 periods. Following the initial identification of religions and items of relevance, the function and significance of religious motifs are analysed alongside providing additional theological information. It is revealed that between the years 1948 and 1949 the Turkish novels were abundant in religious elements. Our study consists of four chapters. The contents of the novels are addressed in the first chapter. In the second chapter, the religious elements and the relationship between the abrahamic religions and the novels from the period are identified. The non-abrahamic religions are investigated in the following chapter. For the final chapter, the mythological elements existing in the novels are emphasised. In the novels examined in our study, Islam, Christianity and Judaism are to be found as significant abrahamic religions while Hinduism, Buddhism, Idolatry and Tengrism are encountered the most among the non-abrahamic ones alongside with certain elements of Turkic and Greek mythology. With this periodical study of Turkish

Novel, it is evident that the findings and conclusions drawn provide new meaningful insights into the sociological perspective and standpoint of the time.

Keywords: Literature, Novel, Religion, Perception Of Belief, Republic Period

ÖN SÖZ

İnsanlık tarihi boyunca insanlar birbirleriyle iletişim halindedirler. Bu iletişimleri sonucunda ortaya çeşitli ürünler koyarlar. Edebiyat da bu ürünlerden biridir. Tarih boyunca edebiyat, birçok bilim dalıyla etkileşime girer. Bu etkileşim, edebi türlere göre değişkenlik gösterebilir. Edebi türler arasında roman, toplumsal olaylara ev sahipliği yaptığı için sosyoloji bilimiyle ortak bir paydada kesişir. Sosyoloji ile buluşan roman, birtakım öğeleri de içine alır. Din de bu öğelerden biridir. Din kavramı bazı romanların içeriğinde bulunur. Bazılarının ise temasını oluşturur. Din ve romanın bu ilişkisi, araştırmacıların dikkatini çeker. Kemal Timur, Türk romanında din ve inanç konusunu 1872-1896 yıllarıyla sınırlı tutarak inceler. Daha sonra birtakım araştırmacılar bu yıllardan sonraki dönemlerde yazılan romanları ele alarak Türk romanında din ve inanç konusunu irdelemeye devam ederler. Türk romanında din ve inanç algısı konusunda başlangıcından 1948 tarihine kadar bazı çalışmalar yapılmıştır. Romanlardaki din ve inanç unsurlarına bütüncül bir bakışla ilk olarak Prof. Dr. Kemal Timur dikkat çekmiş, ardından yine onun yönetiminde seri çalışmalar meydana getirilmiştir. Ayrıca Timur, *Türk Romanında Dinler ve İnançlar (1872-1896)*, isimli önemli çalışmasıyla bir nevi bu sahadaki çalışmaların önünü açmıştır. Bu eserin yayımlanmasından sonra aynı konu başlığı altında sırasıyla şu çalışmalar yapılmıştır:

- 1.Mehmet Emin Gönen. *Türk romanında din ve inanç algısı (1897-1908)*
- 2.Mahir Karacar. *Türk romanında din ve inanç algısı (1929-1933)*
- 3.M. Halil Sağlam. *Türk romanında din ve inanç algısı (1934-1938)*
- 4.Serap Tanyıldız. *Türk romanında din ve inanç algısı (1939-1942)*
- 5.Ümit Gören. *Türk romanında din ve inanç algısı (1943)* (devam etmektedir)
- 6.Emine Seyhan Altınay. *Türk romanında din ve inanç algısı (1944)* (devam etmektedir)
- 7.Ömer Topcu. *Türk romanında din ve inanç algısı (1945-1946)* (devam etmektedir)
- 8.Gökhan Önal. *Türk romanında din ve inanç algısı (1947-1948)* (devam etmektedir)

Bu akademik çalışmalardan sonra 1948-1949 döneminde yayımlanan romanların din ve inanç algısı bakımından incelenmediğini tespit ettik. Çalışmamızda, bir nebze de olsa, bu dönemdeki bir eksikliği gidermeye çalışacağız. 1948-1949 döneminde yayımlanan romanları belirlemek için öncelikle kaynak taraması gerçekleştirdik. Bu dönemde yayımlanan romanların tespitinde *Hece Dergisi (Türk Romanı Özel Sayısı)*nı, Ali İhsan Kolcu'nun *Türk Romanı El Kitabı* eserini, Handan Bayer'in *1946-1950 Yılları Arasında Neşredilen Edebi Eser ve Süreli Yayınların Sistematik Bibliyografyası* adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezini ve Mehmet Narlı'nın *Roman Ne Anlatır* eserini referans aldık. Yaptığımız tarama sonucunda 1948-1949 döneminde yayımlanmış romanları tespit ettik. Bu dönemde yayımlanmış daha fazla roman olmasına rağmen

ulaşabildiğimiz romanların din ve inanç bakımından yoğun bilgiler içermesinden dolayı çalışmamızı 26 roman ile sınırlandırdık.

Çalışmamızda 1948-1949 döneminde yayımlanmış romanların din ve inanç ile ilişkisini irdeledik. Bu esnada romanda geçen dinler hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık. Amacımız, romanların barındırdığı din ve dini öğeleri tespit edip romandaki konumlarını ortaya çıkarmaktır. Çalışmamızı dört bölüm halinde ele aldık. Birinci bölümde bu döneme ait romanların içeriğinden bahsettik. İkinci bölümde semavi dinlerle incelediğimiz romanlar arasındaki ilişkiyi ve romanlarda geçen dini öğeleri tespit ettik. Üçüncü bölümde bu duruma semavi olmayan dinler üzerinden yaklaştık. Dördüncü bölümde ise romanların barındırdığı mitolojik öğeler üzerinde durduk.

LOKMAN SARI

KAHRAMANMARAŞ / HAZİRAN-2022

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında ve çalışma boyunca benden bilgi birikimini ve deneyimini esirgemeyen Prof. Dr. Kemal Timur hocama teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Son olarak bu günlere gelmemde büyük emek sahibi olan aileme ve tez yazım sürecimde manevi desteğini üzerimde hissettiğim eşime teşekkürlerimi sunarım.

Lokman SARI

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	III
ÖN SÖZ	V
TEŞEKKÜR.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIV
1.GİRİŞ	1
2.İNCELENEN ROMANLARIN DİN EKSENLİ ÖZETLERİ	8
2.1.Ağlama Duvarı	8
2.2.Aşk Rüyası	10
2.3.Aşk Tılsımı.....	12
2.4.Baba Evi	14
2.5.Babam Kim?.....	15
2.6.Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)	17
2.7.Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)	19
2.8.Bir Kadın Kayboldu	20
2.9.Bir Şehrin İki Kapısı	21
2.10.Bizim Köy	22
2.11.Bozkurtlar Diriliyor.....	23
2.12.Çamlar Altında	24
2.13.Çiçekli Tepe	26
2.14.Dar Yol.....	27
2.15.Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?	29
2.16.Elbet Sabah Olacaktır.....	32
2.17.Gülseren ve Milli Mücadele.....	33
2.18.Huzur.....	35
2.19.İhtiras.....	36
2.20.İhtiras Heykeli.....	38
2.21.Matmazel Noraliya’nın Koltuğu	39
2.22.Mezada Çıkarılan Kız	41
2.23.O Gün Gelecek Mi?	43
2.24.Ömrümün Tek Gecesi	44
2.25.Rahika	46
2.26.Zavallı Sabiha.....	47
3.SEMAVİ DİNLER	50
3.1.İslamiyet.....	50
3.1.1.Allah’ın Varlığı ve Birliği.....	50

3.1.2.Melekler	69
3.1.2.1.Azrail	76
3.1.2.2.İsrafil	78
3.1.2.3.Kiramen Kâtibin	78
3.1.2.4.Cehennem Melekleri	79
3.1.3.Kutsal Kitaplar	79
3.1.3.1.Kur'an-ı Kerim	80
3.1.3.2.Zebur	85
3.1.4.Peygamberler	86
3.1.4.1.Hz. Âdem	88
3.1.4.2.Hz. Süleyman	90
3.1.4.3.Hz. Yakup	90
3.1.4.4.Hz. Eyüp	91
3.1.4.5.Hz. İbrahim	91
3.1.4.6.Hz. Nuh	92
3.1.4.7.Hz. Hızır	92
3.1.4.8.Hz. Lokman	93
3.1.4.9.Hz. Muhammed	93
3.1.5.Kaza ve Kader İnancı	96
2.1.5.1.Kader	96
3.1.5.2.Talih, Baht, Alın Yazısı, Kısmet	104
3.1.6.Ahiret	115
3.1.6.1.Kıyamet	118
3.1.6.2.Mahşer	121
3.1.6.3.Sırat Köprüsü	123
3.1.6.4.Cennet	124
3.1.6.5.Cehennem	131
3.1.7.Kelime-i Şehadet	141
3.1.8.Namaz	141
3.1.8.1.Ezan	146
3.1.8.2.Müezzin	148
3.1.8.3.Abdest	149
3.1.8.4.Tespîh	150
3.1.9.Oruç	152
3.1.10.Hac	153
3.1.10.1.Kâbe	154
3.1.10.2.Zemzem	155
3.1.10.3.Hacı	156
3.1.11.Zekât ve Sadaka	158

3.1.12.Dua	160
3.1.13.Beddua	172
3.1.14.Şükür	176
3.1.15.Yemin.....	182
3.1.16.Kurban.....	192
3.1.17.Nikâh.....	194
3.1.18.Boşanma.....	202
3.1.19.Besmele	207
3.1.20.Selam.....	208
3.1.21.Günah	209
3.1.22.Sevap	223
3.1.23.Helal	225
3.1.24.Haram.....	228
3.1.25.Nefisle Mücadele	229
3.1.26.Lanet.....	235
3.1.27.Dini Kişiler ve Din Büyükleri.....	239
3.1.27.1.Din Adamları.....	239
3.1.27.2.Evliya	244
3.1.27.3.Hafız	245
3.1.27.4.Hz. Havva.....	246
3.1.27.5.Hz. Ömer	248
3.1.27.6.Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî.....	249
3.1.27.7.İmam Gazzâlî	249
3.1.28.Dini Mekânlar	249
3.1.28.1.Cami	249
3.1.28.2.Medrese	255
3.1.29.Kutsal Günler, Geceler ve Aylar.....	257
3.1.29.1.Cuma Günü	257
3.1.29.2.Arefe Günü.....	259
3.1.29.3.Bayram Günü	259
3.1.29.4.Kandil Gecesi	262
3.1.29.5.Ramazan Ayı	263
3.1.30.Cenaze Töreni	265
3.1.30.1.Tabut.....	268
3.1.30.2.Mezar.....	271
3.1.31.Cin.....	279
3.1.32.Şeytan.....	282
3.1.33.Nazar	290
3.1.34.Hadis	292

3.1.35.Mevlit	292
3.1.36.İstihare ve Hayırlı Rüya	293
3.1.37.Harem ve Selamlık	294
3.1.38.Örtünme	298
3.1.39.Kutsal Şehirler.....	302
3.1.39.1.Mekke ve Medine.....	302
3.1.39.2.Kudüs	303
3.1.40.Namus	304
3.1.41.Tarikatlar	315
3.1.41.1.Bektaşilik ve Mevlevilik	315
3.1.42.Şehit	316
3.1.43.Tevbe.....	319
3.1.44.Halk İnanışları ve Batıl İnançlar (Hurafeler)	320
3.1.44.1.Fal.....	321
3.1.44.2.Büyü	323
3.1.44.3.Tılsım	327
3.1.44.4.Uğursuzluk	332
3.1.44.5.Uğurlu Sayılanlar	336
3.1.44.6.Sihir	340
3.1.44.7.Hayalet	344
3.1.44.8.Hortlak.....	346
3.1.44.9.Dev	348
3.1.44.10.Cadı	349
3.1.44.11.Peri	350
3.1.44.12.Kurşun Döktürmek.....	354
3.1.44.13.Türebeler ve Adak Adamak	355
3.1.44.14.Çaput Bağlamak	356
3.1.44.15.Diğer Halk İnanışları ve Batıl İnançlar	356
3.2.Hristiyanlık.....	360
3.2.1.Teslis	362
3.2.2.Hz. İsa, Hristos.....	362
3.2.3.Meryem Ana	365
3.2.4.İncil	367
3.2.5.Perhiz	368
3.2.6.Cennet	369
3.2.7.Dua	370
3.2.8.Yemin.....	370
3.2.9.İstavroz Çıkarmak	371
3.2.10.Günah Çıkarmak	372

3.2.11.Mezhepler.....	373
3.2.12.Çan Çalmak.....	375
3.2.13.Aforoz	376
3.2.14.Mum Dikmek	377
3.2.15.Dini Kişiler.....	377
3.2.15.1.Papa	377
3.2.15.2.Papaz	377
3.2.15.3.Rahip ve Rahibe	381
3.2.15.4.Misyoner.....	382
3.2.15.5.Kardinal	383
3.2.16.Dini Mekânlar	383
3.2.16.1.Kilise	383
3.2.16.2.Manastır.....	386
3.2.17.Kutsal Günler ve Yortular.....	387
3.2.17.1. Aziz Pandleimonos Günü	387
3.2.17.2.Paskalya.....	388
3.2.17.3.Noel	388
3.2.18.Dini Semboller: Haç.....	389
3.3.Yahudilik.....	391
3.3.1.Tevrat	392
3.3.2.Dini Kişiler: Haham	393
3.3.3.Dini Mekânlar	393
3.3.3.1.Sinagog.....	393
3.3.3.2.Ağlama Duvarı	394
3.3.4.Sünnet Geleneği	394
4.SEMAVİ OLMAYAN DİNLER	396
4.1.Hinduizm.....	396
4.1.1.Dini Kaynaklar	396
4.1.2.Kutsal Yerler: Ganj Nehri	397
4.1.3.Mezhepler.....	397
4.2.Budizm	398
4.3.Putperestlik.....	400
4.4.Gök Tanrı İnancı	401
4.4.1.Gök Tanrı	401
4.4.2.Kam.....	403
4.4.3.Kut.....	403
4.4.4.Uçmağ	404
4.4.5.Albız.....	404
5.MİTOLOJİ	406

5.1.Türk Mitolojisi	406
5.1.1.Umay Ana ve Ayzıt.....	406
5.1.2.Kafdağı.....	407
5.1.3.Zümrüdüanka Kuşu.....	408
5.2.Yunan Mitolojisi	408
5.2.1.Aphrodite	409
5.2.2.Zeus	410
5.2.3.Athena	411
5.2.4.Venüs	411
5.2.5.Sisyphos	414
5.2.6.Apollon.....	414
5.2.7.Antigone.....	415
6.SONUÇ	417
KAYNAKLAR	427

KISALTMALAR LİSTESİ

Çev.	: Çeviren
Dr.	: Doktor
Hız.	: Hazreti
İSAM	: İslam Araştırmaları Merkezi
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
TFK	: Türkiye Felsefe Kurumu

1.GİRİŞ

İnsan, aklı erdiği andan itibaren hayattaki var oluş sebebini sorgulayan bir varlıktır. Anne karnından dünyaya geliş sebebini anlamlandırmaya çalışır. Bunun için de ilk tepkiyi ağlayarak verir. İnsanın doğuştan konuşma yeteneği olsaydı ağlamaktan farklı bir tepki vereceği düşünülebilir. İnsanlar zamanla çevresindeki varlıklarla etkileşime girer. Onların farkına vararak kendi farklılığındaki sebebi düşünür. Bu konuda İsmail Tunalı “İnsan bilinç sahibi bir varlık olarak, kendisinin dışında bulunan nesneleri kavradığı gibi, kendi varlığını, iç gözlemle kendi bilincini de kavrar” (Tunalı, 2020, 29) görüşündedir. Hayatı anlamlandırmaya çalışan insan zaman geçtikçe yaşam sahasındaki misyonunu sorgular. Bu sorgulamaların sonucunda birinci derecede “din ve inanç kavramı” onun zihnini meşgul eder.

İnsanlık tarihi boyunca din üzerine çeşitli fikirler söylenir. Din tanımlanmaya çalışılır. Mutlak bir tanım yapılmasa da araştırmacılar din üzerine birbirine yakın tanımlar yaparlar. Şaban Kuzgun “İnsanlık tarihi incelendiğinde, dünyada hiçbir topluluğun dinsiz yaşamadığı, her milletin bir dine ve inanca sahip olduğu görülür. Din fikri, insanla beraber doğmuştur ve insanoğlu var olduğu sürece de varlığını devam ettirecektir” (Kuzgun, 2020, 23) der. Bu fikre çok benzeyen bir diğer çıkarım da İsmail Karagöz’e aittir: “ “Din”, insanlık tarihi ile başlar. Âdem peygamberden itibaren vardır. Bu sebeple tarihin hiçbir devrinde dinden habersiz bir topluluğa rastlanmamıştır. Nerede insan varsa orada hak veya batıl bir din var olmuştur” (Karagöz, 2017a, 15). Din duygusu evrensel bir nitelik taşır. Mehmet Kaplan bu duygunun birçok sanatçıya ilham kaynağı olduğunu söyler: “Din, insanlığın en eski, en derin, en köklü, en besleyici duygu ve düşünce kaynaklarından biridir. Bütün dünya tarihinde dinden ilham alan yüzlerce büyük sanatkâr, filozof, âlim ve aksiyon adamı vardır” (Kaplan, 2014, 129-130). İnsanın birtakım fizyolojik ihtiyaçları olduğu gibi “inanma” ihtiyacı da vardır. Nefes aldığı müddetçe de bu ihtiyacı dinmez. Bunu inkâr edenler bile yalnız kaldıklarında gizliden gizliye inanç üzerine düşünürler. Hatta bu durumun toplumlara yansıdığı düşünüldüğünde ortaya din ve toplum meselesi çıkar. Toplamlar, miras yoluyla birbirlerine dinlerini, kültürlerini, sanatlarını aktarırlar. Bu üç olgu birbiriyle ilişki içindedir. Jan Assmann kültür ve toplumun ilişkisi için “Kültür ve toplum, insan varlığının temel yapısını, yani indirgenemez temel koşullarını oluşturur” (Assmann, 2018, 143) ifadesini kullanır. Kültürel deneyimlerini aktaran toplumlar bu işi gerçekleştirirken etkileşim içinde olduğu dinden de yararlanır. Bu sırada dinsel deneyimler de kuşaktan kuşağa geçer. Paul Poupard da dinsel deneyimler için yorumda bulunur:

Dinlerde tümüyle biçimsel olarak yaşanan ve dışarıdan tümünden akılcı şekilde anlaşılan veya analiz edilen şeylerin tersine, dinsel deneyim, her türlü analiz ve akılcı tanım öncesinde doğrudan algılanan ve insanın iç dünyasında yaşadığı şeyle ilgilidir; verili bir din sayesinde bir gizem veya

gizemli bir güç karşısındaki somut bir insanın yaşanmış yanıtıdır (Poupard, 2019, 17).

İnsan yaşadığı toplumun mirasını gelecek nesillere aktarırken edebi eserlerden yararlanır. Edebi eserler bu durumda bir köprü görevi üstlenir. Edebi eserlerin işlevi hakkında çeşitli fikirler vardır. Bunların içerisinde Gürsel Aytaç'ın "Hem insan ömrünün kısalığı, hem çevrenin ne olursa olsun sınırlı oluşu nedeniyle insan, başkalarının hayatına katılma, başka çevreler edinme, dolayısıyla ufkunu ve hayat imkânlarını genişletme isteğini duyar. Edebi eserler bunu büyük ölçüde gerçekleştirebilmektedir" (Aytaç, 2016, 21) ifadeleri, konuyu özetler niteliktedir. Edebi eserler arasında da roman türü yapısı ve geniş bir kitleye hitap etmesi sebebiyle miras aktarımında ön plana çıkar.

Roman türü ortaya çıktığı ilk andan itibaren üzerine çeşitli düşünceler söylenerek tanımlanmaya çalışılmıştır. Hem dünya edebiyatında hem de Türk edebiyatında roman hakkında birçok tanım mevcuttur. Milan Kundera romanın doğuşu için "Romanın tek varoluş nedeni, sadece romanın söyleyebileceği şeyleri söylemektir" (Kundera, 2021, 44) ifadesini kullanır. Roman türü için her döneme özgü ayrı bir açıklama yapılır. Durali Yılmaz, "Tanzimat yazarlarına göre roman, toplumun aynasıdır ama bu ayna asla kötülüğe özendirmemeli, milli terbiye ve genel ahlakı zedelememeli; daima milli hisleri tahrik etmelidir. Roman aynı zamanda edebi bir seviye göstermeli, lüzumsuz gevezeliklerden arınmış olmalıdır" (Yılmaz, 2002, 39) der. Orhan Pamuk ise roman için "Roman sanatı, kendi hikâyemizi başkalarının hikâyesiymiş gibi anlatabilme hüneridir" (Pamuk, 2020a, 36) tanımlamasını yapar. Romanın anlamı ve roman üzerine düşünceler oldukça fazladır. Mehmet Tekin "Roman, temelde bir dil sanatıdır" (Tekin, 2014, 53) diyerek roman ve dil arasındaki ilişkiye dikkat çekmek ister. Halide Edib Adıvar bir söyleşide "Hakiki romanı tespit etmenin imkânı yoktur. Çünkü roman bütün yazı şekillerini içine alır" (Baydar, 2015, 21) diyerek romanın sınırsızlığı üzerine düşüncelerini belirtir.

Roman, yaşadığımız hayattan bağımsız değildir. Romancı yaşamdan aldığı izleri eserine yansıtır. Böylece roman ve hayat aynı düzlemde incelenme imkânı bulur. Romancı yaşadığı hayatı araştırırken bir keşfe çıkar. Bu konuda Mustafa Miyasoğlu'nun "Bence roman, her sanat eseri gibi bir keşiftir. İnsan ilişkileri, insanın kendi beni, yaratıcısı ve çevresi ile ilgili olduğu için, roman da bunları ele alırken romancıya özgü bakışı ve tesbitleri yansıtır" (Miyasoğlu, 1999, 223) sözleri de bu fikri destekler niteliktedir. Ayrıca roman gerçek hayata ışık da tutar. Kemal Timur'un bu konudaki tespitleri dikkate değerdir: "...özellikle roman türü, içinde yaşanan asra bir nevi ayna tutarak Türk insanını çevreleyen bunalımlara tercüman olmuştur" (Timur, 2005). Roman ve hayat meselesi edebiyat sahasında daha önce de irdelenir. Hatta Orhan Pamuk tarafından romanların bu konuda bir işlev sahibi olduğu da söylenir: "Edebi romanlar bize hayatı ciddiye almayı, her şeyin elimizde olduğunu, kişisel kararlarımızın

hayatımızı şekillendirdiğini göstererek öğretir” (Pamuk, 2020b, 37). Çünkü roman sanatı gerçek hayatla iç içedir. Onun içinde var olur, gelişir ve ilerler. Bu ilerleme sırasında önüne birçok engel çıkar. Doğal olarak romanın da birtakım sorunları olur. Jale Parla da romanın bu sorunlarından “Sanatın gerçekle ilişkisi doğal olarak bütün sanatların sorunsalıdır, ama en çok roman bunu kendine sorunsal edinmiş ve yaşantısal gerçeğe bir anlam vermeye çalışan bütün kurgulara kendini yakın bulmuştur” (Parla, 2018a, 103) şeklinde bahseder. Böylece roman ve gerçeklik ilişkisi de tekrar gündeme gelir. Fakat romanın ilişkilerini ve işlevlerini sorgulamadan önce Türk edebiyatına roman türünün nasıl girdiği ve bu edebiyatta nasıl geliştiğini irdelememiz daha yerinde olacaktır.

Dünya edebiyatında romanın doğuşu üzerine çeşitli tezler savunulur. Fakat konumuz itibarıyla dünya edebiyatı romanının doğuşundan ziyade Türk romanının nasıl ortaya çıktığı üzerinde duracağız. Yine de Mehmet Tekin’in modern romanın doğuşu hakkında söylediği “Roman öncesinde “anlatı” sisteminde yar alan figürler, nitelik ve eylemleri itibarıyla ‘beşerî’ olmaktan çok, ‘menkabevi’ yahut ‘allegorik’ karakterdedir. Dönüşümün ‘beşerî’ yöne doğru çekilmesi, söz konusu roman olacaksa, Donkişot’tan itibaren gerçekleşecektir. Modern roman ‘birey’ eksenli romandır ve bu romanın başlangıcı da Donkişot’tur” (Tekin, 2019, 77-78) sözleri bu konuda aydınlatıcı bir fikir verir. Türk edebiyatında romanın ortaya çıkışı, sosyal ve siyasal konularla ilgilidir. Tanzimat Fermanı’ndan sonra Türk edebiyatı özel gazeteyle tanışır. Gazete sayesinde halk ile iletişim sağlanır. Niyazi Berkes, “Şinasi, gazeteyi halkın anlayacağı dili kullanacak bir araç olarak gören ilk kişidir” (Berkes, 2020, 261) der. Şinasi’nin başardığı bu ilişki halkın aydınlanmasını sağlar. Aydınlanan halk, Batı’dan yapılan tercüme eserler vasıtasıyla roman ile tanışır. Kenan Akyüz tercümeler sayesinde tekniğin de öğrenildiğini söyler: “Türk edebiyatında, batılı roman da 1860’tan sonra başlar. Önce çoğu tanınmış Fransız romanlarından çevrilen örneklerin tekniğini, kısa bir zaman sonra, yerli yazarlar da kullanmaya başlarlar” (Akyüz, 2020, 66). Teknik olarak öğrenilen roman edebi olarak birtakım kusurları da içinde barındırır. Tam olarak Batılı tarzda roman ortaya koymamız zamanla gerçekleşir. M. Fatih Andı’nın “Romanın Türk edebiyatına girişinde izlediği seyir, toplumumuzun Batılılaşma serüveniyle paralellik içerisindedir” (Andı, 2018, 19) sözü romanın Türk edebiyatına girişindeki unsurları göstermede etkilidir. Türk toplumu sosyal ve siyasal anlamda modernleştikçe yazınsal türlerde de yeni arayışlar içine girer. Bu konuda Berna Moran’ın ifadeleri düşüncemizi destekler niteliktedir:

Biliyoruz ki bizde roman, Batı’da olduğu gibi feodaliteden kapitalizme geçiş döneminde burjuva sınıfının doğuşu ve bireyciliğin gelişimi sırasında tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşulların etkisi altında yavaş yavaş gelişen bir anlatı türü olarak çıkmadı ortaya. Batı romanından çeviriler ve taklitlerle başladı; yani Batılılaşmanın bir parçası olarak,

Şemsettin Sami, Namık Kemal, Ahmet Mithat gibi, romanı ilk deneyen yazarlarımızın edebiyat ve roman ile ilgili yazılarını okuyacak olursak görürüz ki Avrupa edebiyatını ve romanını ileri bir uygarlığın işareti, kendi edebiyatımızı ve özellikle anlatı türündeki yapıtlarımızı da geriliğin bir işareti sayarlar (Moran, 2019a, 9).

Toplumların yenilikler karşısında verdikleri ilk tepki genelde direnme şeklinde olur. Fakat Türk edebiyatında romana karşı üst düzey bir direnç söz konusu değildir. Çünkü anlatı geleneğimiz romanın kabullenmesinde önceden hazırlanmış bir zemin sunar. Ali İhsan Kolcu'nun "Roman Batı'da olduğu gibi toplumsal bir sürecin neticesi olarak Osmanlı'da ortaya çıkmamış olsa bile, gerek geleneksel tahkiye mirası, gerek halk hikâyeleriyle mesnevîlerin hafızalarda yaşayan içeriği, kurgu ve yapısı gerekse ilk tercümelerin örnekliği romanın benimsenmesini kolaylaştırmıştır" (Kolcu, 2017, 19) ifadeleri bu konuda önem arz eder. Zaten edebi türler, kendi içlerinde birbirlerini besleyerek gelişirler. Bir türün gelişimi diğer türün de olumlu manada ilerlemesini sağlar. Jale Parla "Büyük edebiyat yapıtları kendilerinden önceki türleri anlam hazineleri olarak kullanır" (Parla, 2018b, 55) diyerek edebiyatta türlerin etkileşimi hakkında yorumda bulunur. Romanın edebiyatımızdaki oluşumu da bu doğrultuda gerçekleşir. Her ne kadar romanı Batı'dan taklit yöntemi ile almış olsak da onu kendi geleneğimizle yoğurarak ikisinin birleşmesini sağlamış oluruz. Bu konuda Ahmet Cüneyt İssı şu ifadelerle yer verir:

Modern Türk romanı esas çerçevesini Batı'dan yapılan roman çevirilerini örnek alarak belirlemiş bir tür olsa da, yüzlerce yıl işlenerek bir gelenek oluşturan klasik halk hikâyeleriyle divan edebiyatının özellikle manzum tarzda yazılmış hikâyelerinin onun üzerindeki etkileri bu konuda yazı yazan kişinin dikkatinden kaçırılmaması gereken önemli bir hususiyettir (İssı, 2017, 22).

Edebiyat birçok bilim dalıyla ilişki halindedir. Fakat edebi ürünler insan yaşamını konu aldığı için daha çok sosyoloji ile ortak bir paydada kesişir. Edebiyat var olduğu müddetçe sosyolojinin araştırma alanına girdiği gibi sosyolojik olaylar da edebiyatın konusu olmaya devam eder. Bu iki bilim dalı, birbirlerinin hem nedeni hem de sonucu olarak yol alırlar. Gustave Lanson da edebiyat ile sosyolojiyi buluşturur: "...edebiyat tarihi, edebiyatın hayat ile olan münasebetlerini ifade etmekle tamamlanır; burada edebiyat tarihi, sosyolojiyle buluşur" (Lanson, 2017, 87). Edebiyat sahasında özellikle roman türünde sosyolojinin etkisi gözlenir. Roman içerik bakımından sosyal unsurlar barındırmaya oldukça müsaittir. Ayrıca roman bir toplumun yapısını ayrıntılarıyla gözler önüne serebilir. Bundan dolayı sosyoloji sahasına bazen isteyerek bazen de istem dışı girmiş bulunur. Alemdar Yalçın'ın bu konudaki fikirleri konuyu özetleyici niteliktedir:

Bir disiplin olarak çalışmalara başladığı andan günümüze sosyoloji bilimi, edebiyatla ilgilenmiş ve edebiyat sosyolojisi adıyla her iki alanı da içine alan yeni bir disiplin geliştirmiştir. Son zamanlarda çok sayıda sosyolog, edebiyat sosyolojisi adı altında roman tahlillerinde sosyal değişme ve gelişmeleri belirlemek amacıyla roman sanatına girmekte ve değerlendirmeler yapmakta, getirdikleri bakış açısı da romancılığımız için çok önemli bir yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır (Yalçın, 2017, 35).

Romanın sosyolojiyle olan birlikteliğini inceledikten sonra roman ile din arasındaki bağlantıyı da kısaca irdeleyebiliriz. Çalışmamızın başında din ve onun toplumsal etkilerinden söz etmiştik. Romanın toplumla olan bağı düşünüldüğünde roman ve din meselesinin ortaya çıkması kaçınılmaz olur. Türk edebiyatında roman türünün ilerlemesine bakıldığında bu mesele zamanla daha da ön plana çıkar. Durali Yılmaz bu meseleden kaçınılmasından yakınmaktadır: “Romanın din ile ilişkisi, romancılarımızın dinden nasıl ve ne ölçüde yararlanabileceği konusu, bugüne değin bizde kimsenin ilgisini çekmemiştir. Batıda başlayan roman sanatını bizde ilk kez deneyenler, örnek aldıkları romanlara bu açıdan bakmadıkları gibi, romancıların bu konudaki sözlerine de kulak asmamışlardır” (Yılmaz, 2011, 37). Türk romanında din meselesi yadsınamaz bir gerçektir. Edebiyatımız dönemlere ayrılırken dinden beslenir. Bu konuda Kemal Timur’un ifadeleri konunun özeti sayılabilir:

İslami devrede bütünü ile dine bağlı yeni sanat kolları teşekkül etmiştir. Edebiyatımızda ise keza, doğrudan ve bütünü ile dine bağlı edebî nevirler meydana gelmiştir. İslami devir edebiyatımızın ilk mahsullerinden olan Kutadgu Bilig’de pek çok ayet ve hadisin şiirleştğini görürüz. Atabetü’l-hakayık ise dinî nasihatleri ihtiva eder (Timur, 2006, 22).

Sanat eserleri sanatçının içinde bulunduğu toplumun yansıması olarak meydana gelir. Berna Moran, “Sanat eserlerinde gördüğümüz, doğadır, insandır, hayattır ve sanatçı eserinde bize bunları yansıtır; bir ayna tutar dünyaya sanki” (Moran, 2018: 17) der. Her toplumun ve dönemin kendi içinde farklı inanç ve değerleri olur. O toplumda ve dönemde yaşayan insanların ortaya koydukları eserler, o günün şartlarına göre düşünülmelidir. İoanna Kuçuradi de bu konuda “Her düşünür, insan başarılarına belli bir şekilde değer biçildiği bir çağda yaşar. Bu değer biçme ağır basan insan anlayışına göre yapılan bir değer biçmedir” (Kuçuradi, 2018: 98) fikirlerine sahiptir. Bu sebeple çalışmamızda incelediğimiz sanat eserlerini de o dönemin özelliklerini göz önünde bulundurarak analiz ettik. Çalışmamızda 1948-1949 dönemlerine ait romanları inceledik. Romanların içeriklerinde mevcut olan dinleri ve o dinlere ait öğeleri tespit ederek bunların romanlardaki yerini ve işlevini ortaya çıkardık.

1948-1949 dönemi Cumhuriyet’in ilanından sonraki edebiyat dönemine denk gelir. Cevdet Kudret bu dönem edebiyatını ikiye ayırır: “Cumhuriyet dönemi edebiyatını, tarihsel gidişe uyularak, “Atatürk dönemi” (1923-1938) ve “Atatürk’ün

ölümünden sonraki dönem” (1939-1959) diye ikiye ayırabiliriz” (Kudret, 2016, 668). Bu ayrıma göre bizim incelediğimiz romanlar “Atatürk’ün ölümünden sonraki dönem”e aittir. Bu dönemin sosyal ve siyasi olayları bilinmeden o döneme ait romanların içeriklerinin tam olarak anlaşılması mümkün değildir. Berna Moran 1948-1949 dönemini de içinde barındıran sosyal ve siyasi olayları şu şekilde açıklar:

Merkezî bürokrasi burjuva sınıfını güçlendirirken denetimi elinde tutacağını umut ediyordu, ama güçlenen burjuva, iktidarı zorlayacak duruma geldi mi fırsat arar. İkinci Dünya Savaşı Türkiye’deki ticaret burjuvazisine ve büyük toprak sahiplerine bu fırsatı verdi. Çünkü savaş sonuçları Türkiye’yi de etkiledi ve 1946-1950 yılları arasında koşullar değişti. Batı bloku içinde yer almak isteyen Türkiye, tek parti sistemini bırakarak demokrasiye kapılarını açtı (Moran, 2019b: 12).

1948-1949 döneminde yaşanan olaylar, etkisini romanlar üzerinde gösterir. O dönemin romanlarını dini açıdan incelerken dönemin yapısını da göz önünde bulundurduk. Berna Moran bu dönem için “*Matmazel Noralya’nın Koltuğu* 1949’da yayınlandı, yani Türkiye’de dinsel inançların zayıfladığı ve özellikle aydınlar arasında Batı bilim ve felsefesinin örnek alındığı, doğaüstü olaylara inanılmadığı ya da bunların kuşkuyla karşılandığı bir dönemde” (Moran, 2016: 68-69) ifadelerini kullanır. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere bu dönemde Batı etkisi hissedilir. Romanlarda içerik olarak da dönemin kendi yapısı tartışılır. 1949’da yayımlanan *Huzur* romanı için Fethi Naci “*Huzur*’da, Cumhuriyet aydınları, yaşama koşullarının değiştirilmesi yolunda Cumhuriyet döneminin uğradığı başarısızlıklar karşısında, bu başarısızlıkların nedenlerini tartışıyorlar, bir çıkış yolu arıyorlar” (Naci, 2019: 215) çıkarımında bulunur. Mehmet Narlı romanın yolculuğu ve bizim incelediğimiz dönem hakkında şu ifadelerle başvurur:

Cumhuriyet dönemi romanının üzerinde doğup büyüdüğü siyasal kültürel zemini, Tanzimat’tan Cumhuriyete yaşadığımız değişme ve yenileşme hareketlerinden kopuk düşünmek elbette mümkün değildir. 1920’den 1950’lere kadar var olan romanın da tamamen yeni, kültürel ve teorik bir doğum olduğunu söyleyemeyiz. Fakat cumhuriyetle beraber Türk romanında yeni bir devir başlar (Narlı, 2019, 38).

Dönemin özelliklerinin bu şekilde olmasının sebebi tarihsel nedenlerle açıklanabilir. Romanın ortaya çıktığı ilk andan itibaren buraya kadarki yolculuğu incelendiğinde bu konuda daha detaylı bilgilere ulaşılabilir.

Çalışmamızda 1948-1949 döneminde yayımlanmış romanların din ve inanç ile ilişkisini irdeledik. Bu esnada romanda geçen dinler hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık. Amacımız romanların barındırdığı din ve dini öğeleri tespit edip romandaki konumlarını ortaya çıkarmaktır. Umberto Eco’nun “Bizden ideolojik olarak çok uzak bir yerde duran bir yazarın konuyu çok farklı biçimde düşündüğünü bilsek de, değer

yargılarımızı ifade etmekten imtina etmesek de, herkesi saygıyla dinlemek gerekir” (Eco, 2020, 218) sözü gereğince çalışmamıza yön verdik. Böylece çalışmamızda olabildiğince farklı fikirlere ve bakış açılarına yer vermeye çalıştık.

2.İNCELENEN ROMANLARIN DİN EKSENLİ ÖZETLERİ**2.1.Ağlama Duvarı¹**

Reşat Enis tarafından yazılan *Ağlama Duvarı* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Roman, üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. O, altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gitmiştir. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Cemil Tayfur bir röportajından dolayı gazeteden atılır. Daha sonra da hastalanır. Selami, bu hastalık sürecinde Cemil'e yardım eder. Fakat Cemil ölür. Selami bu süreçte tanıştığı Cemil'in karısı Şükran ile yakınlaşır ve onunla evlenir. Selami, yazdığı bir yazıdan dolayı işinden atılır. İşsiz kalınca gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihara kalkışır. Fakat başarılı olamaz. Gazeteciliği sırasında bir anket dolayısıyla tanıştığı Doktor Nedret ile gizli aşk yaşamaya başlar. Doktor Nedret'in kocası Selami'ye çalışması için bir iş ayarlar. Fakat bu durum Doktor Nedret ile yasak aşk yaşamasına engel olmaz. Selami, *Düşkünler Pansiyonu* adında bir roman yazar. Bu romanı bastırmak ister fakat piyasada kâğıt olmadığı gerekçesiyle romanı basılmaz. Doktor Nedret bir gün Selami'ye kitabının basılacağını söyler ve ardından kitabı basılır. Bu sırada Doktor Nedret'in kendisini bir tıp öğrencisiyle aldattığını öğrenir. Böylece ilişkileri sona erer. Selami bir gün kitabını basan editöre yeni öykülerini kitap haline getirip bastırmak istediğini söyler. Bunun üzerine editör onun kitabını basamayacağını söyler. Hatta eski kitabın parasını da Doktor Nedret'in ödediğini belirtir. Bunu öğrenen Selami çok üzülür. Böylece anı defterinde anlatılanlar burada sona erer.

Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, bu arkadaşının olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları, genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturup sohbet ederler. Bu sohbetler sırasında bir sürü acı olaylar

¹ Çalışmamızda *Ağlama Duvarı* romanından yapılan alıntılar "Enis, R. (1983). *Ağlama duvarı*. Cem Yayınevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman'ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman, Selami'ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar ve Selami ile Angeliki Nikolaidis evlenirler. Selami ile Angeliki gecekondu mahallesinde sefalet içinde yaşamlarını sürdürürler. Angeliki bir gün rüyasında eski kocası Pandeli'yi görür. Rüyasında Pandeli, Angeliki'ye ceketinin cebinde bir piyango bileti olduğunu söyler. Angeliki bu rüyaya çok inanır. Sonunda Pandeli'nin mezarını açtırırlar. Gerçekten de ceketinin cebinden piyango bileti çıkar. Milli Piyango idaresine gittiklerinde piyangodan üç yüz bin lira kazandıklarını görürler. Böylece Selami ve Angeliki zengin olurlar.

Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki'nin zengin olduktan sonraki yaşamları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Kendilerine şoför tutarlar. Fakat Selami, şoförünü birtakım sebeplerden dolayı işten çıkarır. Selami, Hür Adam adında bir dergi çıkarır. Dergi çok başarılı olur. Selami ve Angeliki zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zenginlik üzerine sohbetler yaparlar. Bir gün Selami ve Angeliki gecekondu mahallesine gidip Pilot Neriman'a hediye getirmek isterler. Mahalleye gittiklerinde birçok insanın tifodan öldüğünü görürler. Neriman'ın kahvesine gittiklerinde onun da bir kazadan dolayı öldüğünü öğrenirler. Üzülerek oradan ayrılırlar. Daha sonra yemek yedikleri bir yerde Neriman'ın kocası olan Garson Ahmet'i görürler. Ahmet'i teselli ederler ve ona para verirler. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Çünkü Selami'nin verimli madenleri kazanması için ünlü politikacılardan imtiyaz alması gerekmektedir ve bunun sağlanması için de Angeliki kadınlığını kullanarak bu politikacılarla birlikte olur. Angeliki, Selami'nin insan haklarını koruması için böyle bir yol seçmiştir.

Roman karakterlerinden biri olan Angeliki, Hristiyanlık dininin gereği olan çeşitli ritüelleri yerine getirir. Bundan dolayı dine önem veren kişi olarak öne çıkar. Ayrıca romanda Makyavelist olan bir kiracının fikirleri de romana dini açıdan farklılık katar.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik inançlarına değinilir. Roman Mitoloji olarak da Türk ve Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, kurban, kutsal kitaplar, peygamberler, kutsal şehirler, kutsal günler, geceler ve aylar, yemin, dini mekânlar, örtünme, cin, hac, namaz, dini kişiler ve din büyükleri, ahiret, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), oruç, kader, cenaze töreni, dua, şeytan, şükür, namus, harem ve selamlık, günah, lanet, melekler, besmele, nikâh öğeleri bulunur. Hristiyanlık inancından dini kişiler, perhiz, İncil, dini mekânlar, kutsal günler ve yortular, mezhepler, haç, Hz. İsa, dua, Meryem Ana, istavroz çıkarmak, günah çıkarmak gibi dini öğeler bulunur. Yahudilik inancından ise Ağlama Duvarı'ndan söz edilir.

2.2.Aşk Rüyası²

Kerime Nadir tarafından yazılan *Aşk Rüyası* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Roman, iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Evin, ünlü yazar Bülent Pulater’e ait olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey’in oğludur. “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanı ile tanınmıştır. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman’ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer. Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam Leman’ı bu halde görür. Leman çok utanır. Adamla aralarında konuşmalar geçer. Ertesi gün Leman adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman’ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç olmasına şaşırır. Gün geçtikçe Bülent Pulater’e daha fazla ilgi duymaya başlar. Çünkü kocası Naim, yaptığı “Aşk Rüyası” tablosundan başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedir. Ona yeterince ilgi göstermez. Naim bir gün resim malzemesi almak için şehre iner. Baş başa kalan Leman ve Bülent birbirlerine aşklarını ilan ederler. O gece fırtına çıkınca Naim eve dönmekte gecikir. Leman ve Bülent o gece birlikte olurlar. Naim geldiği zaman ona bir şey hissettirmemeye çalışırlar. Bülent ile Leman gizli gizli buluşarak birlikte olurlar. Bülent Leman’a bir sırrından söz eder. Bülent “Dost Yüzlü Düşman” adlı eseri aslında babası Şehabettin Mahir Bey’in yazdığını, kendisi yazmış gibi onu yayımladığını itiraf eder. Leman bu itiraf karşısında şaşırsa da Bülent’e olan aşkından dolayı onu affeder. Bu arada Naim “Aşk Rüyası” adlı eserini tamamlar. Böylece evden ayrılmaya karar verirler. Fakat Leman hiç ayrılmak istemez. Sonunda dayanamayarak Naim’i aldattığını itiraf eder. Bunun üzerine Naim ile Leman boşanırlar.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan’ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan ve teyzesinin torunu olan Meral ile birlikte yaşar. Mefharet’e annesinden servet kalmıştır. Mefharet ve Orhan’ın

² Çalışmamızda *Aşk Rüyası* romanından yapılan alıntılar “Nadir, K. (1982). *Aşk rüyası*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri.” künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

anneleri ayrıdır. Meral, Orhan'a âşıktır. Fakat Orhan onu sevip sevmediğinden emin değildir. Orhan, hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Bir gün gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressamın ait eşyaların satıldığı haberini okur. Oraya gidince bu eşyaların Paris'te tanıştığı Naim Ergenekon'a ait olduğunu görür. Naim ile aralarında konuşurlar. Bu sırada onun bütün eşyalarını satın bir pansiyona yerleşeceğini öğrenir. Bunun üzerine ona bir teklifte bulunur. Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim'den kiracı olmasını ister. Naim de bu teklifi kabul eder. Naim Leman'dan ayrıldıktan sonra kalabalık içine girmek istememektedir. Onun için Mefharet'in evinde yalnız olarak yaşamak işine gelir. Bir gün Orhan'ın ısrarıyla bir davete giderler. Orada Naim, Leman ve Bülent'i görür. Naim hemen orayı terk eder ve içten içe üzülür. Orhan bu duruma bir anlam veremez. Fakat Bülent Pulater'den bir röportaj sözü alır. Eve geldiğinde Orhan Naim'e neden öyle davrandığını sorar. Naim de Leman'ın eski karısı olduğunu anlatır. Yapmış olduğu "Aşk Rüyası" tablosunu Orhan'a gösterir. Orhan tabloyu görünce hayrete düşer. Bu tablonun çok değerli olduğunu söyler. Bülent'e ablası Süheyla'dan bir mektup gelir. Mektupta Süheyla'nın romanın Bülent Pulater'e ait olmadığını bildiği ve buna karşılık romandan hak iddia ettiği yazmaktadır. Süheyla babasına ait olan roman müsveddelerinin kendisinde olduğunu belirtir. Bunlara karşılık yüz bin lira ister. Orhan röportaj için Bülent Pulater'in evine gider. Bu sırada Bülent'in evinde tartışmalar yaşanmaktadır. Orhan'ın geldiği sırada Süheyla parayı almak için Bülent'in evine gelmiştir. Fakat Süheyla tartışıp oradan ayrılır. Orhan sadece Süheyla'nın ayrıldığı kısma denk gelir. Bülent ile Orhan röportaj yaparlar. Fakat Bülent gelişi güzel cevaplarla Orhan'ı geçiştirir. Daha sonra Orhan'ı romanın yazıldığı köşke davet eder. Orhan, Naim ve Mefharet'e kampa gidiyorum diyerek Bülent'in dağ evine gider. Bu sırada başbaşa kalan Naim ve Mefharet evlenme kararı alırlar. Orhan dağ köşkünde zaten hoşlandığı Leman'a iyice âşık olur. Bu hislerini Leman'a açıklar. Leman Bülent'e köşkü satın ablası Süheyla'ya yüz bin lira parayı vermesini söyler. Bülent ve Leman tartışırlar. Bülent Leman'ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman'a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman'a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık Leman'dan fedakârlık yapmasını ister. Leman'dan güzelliğini kullanarak yüz bin lira bulmasını ister. Leman da bu parayı Orhan'dan ister. Orhan bir plan yapar. Bu plana göre Leman'a parayı amcasından bulacağını söyler. Leman bu duruma çok sevinir. Orhan eve gelir. Naim'e bir arkadaşının paraya ihtiyacı olduğunu söyler ve yardım etmesini ister. Naim Orhan'ın isteğini kabul eder. Orhan Leman'ı arar. Parayı verdiği adresten alabileceğini söyler. Leman Orhan'ın verdiği adrese gidince Naim ile karşılaşır. Naim Leman'ı karşısında görünce şaşırır. Aralarında konuşurlar. Naim tüm yaşananlara rağmen parayı Leman'a verir. Leman da parayı Bülent'e verir. Süheyla'yı da parayı vermek için eve çağırır. Süheyla eve geldiğinde Bülent yoktur. Bülent'in gelmesini beklerler. Bülent eve gelince parayı kumarda kaybettiğini söyler. Bunun üstüne Bülent ve Süheyla kavgaya

ederler. Bu kavga sırasında Bülent Süheyla'nın başına vazoyla vurarak onu öldürür. Bülent Leman'a onun için çok fedakârlık yaptığını buna karşılık Leman'ın bu cinayeti üstlenmesini ister. Fakat Leman bunu kabul etmez. Bülent Leman'ı bayıltıp suçu onun üstüne atmaya çalışır. Fakat planı tutmaz. Bülent'i Süheyla'yı öldürme ve kendi yazmamış olduğu bir romanı kendi adıyla yayımlama suçundan tutuklarlar. Orhan ve Naim bu durumu gazeteden öğrenir. Bu haberin şaşkınlığını yaşarlarken kapı çalınır ve Leman gelir. Leman ve Naim tartışır. Leman tekrar Naim ile evlenmek ister. Geçmişte yaşanan olaylardan dolayı Naim'i suçlar. Naim, "Aşk Rüyası" adlı eserini ondan daha çok sevdiğini söyler. Bunun üzerine Leman "Aşk Rüyası" tablosunu parçalar ve kendisini bu parçalanmış tablonun üstüne bırakır. Naim o zaman Leman'ı ne kadar çok sevdiğini fark eder. İki âşık birbirine sarılırlar. Bu tabloyu gören Orhan ve Mefharet birbirlerine şaşkınlıkla bakar. Orhan yaptığı planı Mefharet'e anlatır. Mefharet Orhan'a Meral ile evlenmesini söyler. Mefharet de yalnızlığıyla baş başa kalır.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. Semavi olmayan dinlerden ise Putperestlik inancına dair konulara yer verilir. Roman, Mitoloji olarak da Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, helal, dua, ahiret, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), şeytan, nefisle mücadele, yemin, kader, günah, şükür, nikâh, boşanma, namus, beddua, lanet, sevap, tevbe ve sadaka gibi öğelere yer verilir.

2.3.Aşk Tılsımı³

Muazzez Tahsin Berkand tarafından yazılan *Aşk Tılsımı* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, popüler bir aşk romanıdır. Teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Halası parayı ona vereceğini söyler. Fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Nüveyre'nin annesi ile babası banyodaki hava gazı sızıntısından ölmüşlerdir. Bu ölüm kimilerine göre kaza kimilerine göre de intihardır.

Anne ve babasının ölümünden sonra Nüveyre'nin sinirleri bozulur. Soğuk ve ağırbaşlı bir kız olur. Fahir Nüveyre ile evlenmeyi ilk baştan kabul etmez. Fakat hem çaresizlikten hem de Nüveyre'nin yaşadıklarına duyduğu saygı ve sevgiden dolayı Nüveyre ile evlenmeyi kabul eder. Nüveyre Fahir'in kendisiyle servetinden dolayı evlendiğini düşündüğü için ona soğuk davranır. Nüveyre'nin anne ve babasının ölümünden sonra onun işleriyle amcası Hulusi Bey ilgilenmektedir. Nüveyre yaşadığı

³ Çalışmamızda *Aşk Tılsımı* romanından yapılan alıntılar "Berkand, M. T. (2015). *Aşk tılsımı*. Elips Kitap." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

acı bir olaydan dolayı amcasına karşı büyük bir kızgınlık besler. Annesi ile babasının ölümünden sonra sinirlerini düzeltmek için çiftliğe gider. Burada komşu çiftliğin sahibinin oğlu Mahir Bey, servetinden dolayı Nüveyre ile evlenmek ister. Fakat Nüveyre bunu kabul etmez. Hulusi Bey ile birlikte sinirlerini yatıştırmak için İsviçre'ye gider. Orada kayak yaparak zaman geçirirler. Daha sonra tesadüf eseri Mahir Bey ile karşılaşır. Mahir, Nüveyre ile evlenmek istediğini tekrar söyler. Nüveyre ise tekrar bu teklifi reddeder. Bunun üzerine Mahir Nüveyre'ye tecavüz eder. Bunu gören Hulusi Bey, Mahir'i kayalıklardan aşağı atarak öldürür. Gözlerinin önünde gerçekleşen bu olaydan sonra Nüveyre uzun bir süre bu durumun etkisinden kurtulamaz. Amcası Hulusi Bey'e de bu yüzden kızgınlık besler. Fahir'e evlenmeden önce yaşanan bu olaylar eksik anlatılır.

Fahir, Nüveyre'nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir'i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir Nüveyre'nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Nüveyre ise o güne kadar yaşadığı her şeyin Fahir tarafından bilindiğini sanmaktadır. Trafik kazası bütün yanlış anlaşılmalara ortadan kaldırır. Nüveyre, Fahir'in her şeyden habersiz olduğunu ve serveti için onunla evlenmediğini öğrenir. Bundan dolayı Fahir'e olan aşkı şiddetlenir. Fahir ise Nüveyre'nin başına gelen talihsiz olayları öğrenince ona olan bakışı değişir. Fakat buna rağmen bunları kendisine anlatmadığı için Nüveyre'yi suçlar. Bekârlığında yaşadığı evine geri döner. Burada yeni bir uçak motoru üzerine çalışmalar gerçekleştirir. Bu çalışmada arkadaşı Reşat Bey kendisine yardımcı olur. Reşat Bey aynı zamanda ara sıra Nüveyre ile de görüşür. Onlara birbirleri hakkında haberler verir. Fahir istediği motoru icat eder. Fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir'e teklif eder. Fahir bu teklifi kabul eder. Motor tamamlanınca teyyare ile Yeşilköy'den Ankara'ya uçuş gerçekleşecektir. Refet Bey de bu uçuшта bulunmak ister. "Tılsım" adı verilen teyyare uçuş için hazırlanır. Teyyarenin içinde Fahir, Reşat ve Refet üçü birlikte yer alır. Uçuş başarıyla tamamlanır. Fakat uçuş bittikten sonra teyyaredeki Refet Bey sandıkları kişinin Nüveyre olduğu anlaşılır. Nüveyre kılık değiştirerek Refet Bey'in yerine geçmiştir. Olayların en başından beri Refet Bey'in Nüveyre'nin isteğiyle Fahir'e yardım ettiği anlaşılır. Çünkü Fahir'in, karısından böyle bir yardımı kabul etmesi mümkün değildir. Nüveyre de bunun için böyle bir yol tercih etmiştir. Tamamıyla bir Türk malı olan bu teyyare Fahir'e büyük bir şöhret kazandırır. Böylelikle Fahir'in evliliklerinin en başından beri sorun olarak gördüğü Nüveyre'nin serveti olup kendisini ona layık görmeme sorunu ortadan kalkmış olur. Romanın sonunda karı koca mutlu bir hayat sürerler.

Roman karakterlerinden biri olan Naşide Solakoğlu, Allah'ın varlığı hakkında sözler sarf eder. Bundan dolayı dine önem veren kişi olarak öne çıkar.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. Roman Mitoloji olarak da Türk mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancından; kutsal günler, geceler ve aylar, kader, nefisle mücadele, şükür, örtünme, Allah'ın varlığı ve birliği, dua, cenaze töreni, namus, nikâh, melekler, şeytan, kutsal kitaplar, dini kişiler ve din büyükleri, ahiret, yemin, kurban, günah, dini mekânlar, helal, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler) gibi dini konulara az da olsa yer verilir.

2.4.Baba Evi⁴

Orhan Kemal tarafından yazılan *Baba Evi* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Kahramanın adı, romanda gizli tutulur. Bunun için kahramandan “roman kahramanı” şeklinde bahsedeceğiz. Bu romanda roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman, roman kahramanının daha çocukken babası tarafından baskı altına alınmasıyla başlar. Babası onu bir odaya kapatarak zorla Kuran'ı ezberletmeye çalışır. Daha sonra onu medreseye verir. Milli Mücadele başlamasıyla da okuldan alır. Birlikte Adana'ya giderler. Roman kahramanı buradaki mahallelerinde birçok arkadaş edinir. Kardeşi Niyazi ile birlikte oyunlar oynarlar. Avukat olan babası siyasi olaylar sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalır.

Babasının gitmesiyle roman kahramanının üzerindeki baskı bir anda kalkmış olur. Sürekli futbol oynar ve derslerine çalışmaz. Fakat bir gün babasından mektup gelir. Mektupta babası onları Beyrut'a çağırılmaktadır. İstemeyerek de olsa arkadaşlarına veda edip Beyrut'a giderler. Roman kahramanı böylece tekrar babasının baskısını üzerinde hisseder. Babası Beyrut'ta bir lokanta işletir. Roman kahramanı ile kardeşi Niyazi burada çalışırlar. Daha sonra lokanta iflas eder. Geçim sıkıntısı başlar. Roman kahramanı, Ermeni olan Virjin'e âşık olur. Akşam eve getirmek için tuttuğu balığı ona verir. Kardeşi bu durumu babasına anlatınca roman kahramanı babasından dayak yer. Niyazi işportacılık yapar. Kardeşinin çalışıp onun çalışmaması ailesinde tepkiye sebep olur. Babasının da isteği ile matbaada bir işe girer. Burada da Dimitri ustanın kızı Eleni'ye âşık olur. Eleni'nin evine gidip ailesiyle tanışır. Fakat Eleni ailesiyle birlikte sınır dışı edilir. İyice yalnız kalan roman kahramanı Beyrut'ta çok sıkılmaya başlar. Adana'ya geri dönmek ister. Babası bu duruma başlarda şiddetle karşı çıkar. Daha sonra ikna olur ve onu Adana'ya gönderir.

Yıllarca babasının egemenliği altında kalan roman kahramanı büyük umutlarla Adana'ya gelir. Fakat geldiğinde hayal kırıklığı yaşar. Çünkü çocukluğundaki

⁴ Çalışmamızda *Baba Evi* romanından yapılan alıntılar “Kemal, O. (2021). *Baba evi-avare yıllar*. Everest Yayınları.” künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Adana'dan çok farklı bir yer bulur. Zamanla buraya alışmaya başlar. Yeni arkadaşlar edinir. Bu arkadaşlarıyla sürekli futbol oynar. Maçı kazandıktan sonra yendikleri takım onlara ziyafet verir. Böylece zaman geçirirler. Bir gün yine bu şekilde futbol oynamaya giderler. Fakat oynayacakları takıma gönderdikleri mektup ulaşmamıştır. Ellerindeki son paralarla yemek yerler. Geri dönecek yol paraları olmadığı için yürümek zorunda kalırlar. Sonradan mektubu getirecek kişinin mektubu postaya atmak yerine pul parasıyla ayran içtiğini öğrenirler. Böylece yazar açlığa sitem ederek romanı sonlandırır.

Roman karakterlerinden biri olan roman kahramanının babası dine önem veren kişi olarak öne çıkar. Oğluna Kuran-ı Kerim'i ezberletmeye çalışır. Ayrıca bu karakter dini içerikli kitaplara da sahiptir.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik inançlarına değinilir. Roman Mitoloji olarak da Türk mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, kutsal kitaplar, dini mekânlar, dini kişiler ve din büyükleri, ahiret, dua, cin, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), cenaze töreni, yemin, sevap, şeytan, lanet, nikâh, boşanma, peygamberler, örtünme, kutsal günler, geceler ve aylar, hadis, kader, helal, namaz, namus ve beddua gibi konulara yer verilir. Hristiyanlık'ta dini kişiler ve İncil; Yahudilik inancından ise Tevrat ögesi bulunur.

2.5.Babam Kim?⁵

İhsan İleri tarafından yazılan *Babam Kim?* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Roman, iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği çocukluk arkadaşı Yıldız'dan gelmiştir. Yıldız mektubunda Nesrin'i bir çay ziyafetine davet eder. Nesrin de bu davete katılır. Davet sırasında Yıldız, Nesrin'i sevgilisi mühendis Necdet ile tanıştırır. Davet bittikten sonra Yıldız, Nesrin'e bir teklifte bulunur. On günlüğüne Necdet ve okuldan arkadaşı Berrin ile İzmir'e gideceğini Nesrin'in de onlara katılmasını söyler. Nesrin bu teklifi kabul eder ve İzmir'e, Yıldız'ın ananesinin evine, giderler. Yıldız'ın anne ve babası ayrılmışlardır. Onun için Yıldız çok hassas bir kızdır. İzmir'de bulundukları sırada Yıldız'ın arkadaşı Berrin çeşitli huysuzluklar yapar. Nesrin, Berrin'den hiç hoşlanmaz. Berrin, Yıldız ile Necdet'in birlikteliğini kıskanmaktadır. Yıldız ile Necdet evlilik hazırlığı içerisine girerler. Nesrin ve annesi, Yıldız'dan düğün davetiyesi beklemektedirler. Bir gün Nesrin'e mektup gelir. Mektupta Yıldız'ın düğün davetiyesi olacağını düşünürler fakat mektupta düğünden vazgeçilip nişan yapılacağı yazmaktadır. Nesrin ve annesi bu

⁵ Çalışmamızda *Babam Kim?* romanından yapılan alıntılar "İleri, İ. (1948). *Babam kim?* . Ülkü Basımevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

duruma şaşırırlar. Nesrin annesiyle birlikte Yıldız'ın nişanına gider. Nişanda, Berrin ile Nesrin aralarında tartışır. Bir gün Nesrin'in annesi Nesrin'e başından geçen bir olayı anlatır. Olaya göre Perran Hanım adında bir kadın Nesrin'in annesine Yıldız ile Necdet'in ayrılacağını söyler. Dediği de olur. Yıldız'a Necdet'ten bir mektup gelir. Mektupta Necdet'in Yıldız'ın babasının kim olduğu belli olmadığı için Yıldız'dan ayrılmak istediği yazmaktadır. Nesrin bu duruma çok üzülür ve Yıldız ile Necdet'i barıştırmak için Necdet'in yanına gider.

Necdet, Yıldız'dan ayrıldığı için çok üzgündür. Nesrin, Necdet'i Yıldız ile barıştırmak için ikna etmeye çalışır. Necdet çocuk gibi ağlar. Necdet'in arkadaşlarından Nedim Bey de Necdet'i Yıldız ile barışması için zorlar. Daha sonra Necdet, Nedim ve Nesrin, Necdet'in evine giderler. Eve gittiklerinde Berrin ve Perran Hanım'ın Necdet'in evinde olduğunu görürler. Berrin, Necdet ile sevgili olduklarını iddia eder. Aralarında tartışır. Perran tartışmadan sonra oradan ayrılır. Berrin ise ayrılmak istemez. Bunun üzerine Necdet, Berrin'e tokat atar. Berrin yere yuvarlanır. Daha sonra Berrin çantasından tabanca çıkarıp Necdet'i vurur. Polisler gelir. Mahkeme olur. Nesrin, Necdet'in başına gelenleri Yıldız'a yaptığı ihanetin cezası olarak görür. Necdet hastaneye yatırılır. Necdet, Nesrin'e Yıldız'ı yanına getirmesi için yalvarır. Fakat Nesrin, Yıldız'ın seyahat edeceğini söyler. Necdet ateşler içinde sayıklar. Nesrin de Necdet'i o halde bırakıp annesinin yanına gelir. Annesine olanları anlatır. Annesi de bu olanları Yıldız'a anlatmamasını söyler. Nesrin, Yıldız'ın yanına gider. Yıldız'ı vapurla yolcu eder. Olayların bundan sonrası romanın ikinci bölümünde anlatılır.

Romanın ikinci bölümü Yıldız'ın ağzından anlatılır. Yıldız İzmir'e gider. Orada ananesine babasının kim olduğunu sorar. Ananesi başlarından geçen felaketleri Yıldız'a anlatmaya çalışır. Yıldız'ın annesi olan Rezzan'ı komşularının oğlu Hüsnü isminde biri ile nişanladıklarını anlatır. Düğün hazırlıkları sırasında Hüsnü'nün Afyon'a tayini çıkar. Bu sırada Rezzan'ın amcası bir mektup yazar. Rezzan yaz tatili için onun yanına gider. Rezzan'ın gelmesi gerektiği zaman Rezzan bir mektup yazarak daha fazla amcasının yanında kalmak istediğini söyler. Bu sırada nişanlısı Hüsnü Bey gelir. Düğün hazırlığı için Rezzan'ı çağırırlar. Fakat Rezzan evlenmekten vazgeçtiğini söyleyen bir mektup daha yazar. Okullar açılınca okul için Rezzan'ı çağırırlar. Fakat Rezzan okula bu sene devam etmek istemediğini söyler. Daha sonra Rezzan'ın başına kötü işler geldiğini öğrenirler. Rezzan annesine kendisini kurtarması için mektup gönderir. Rezzan'ın annesi kızını kurtarmak için gider. Olayların bundan sonrasını Yıldız'ın ananesi anlatamaz. Yıldız'a birtakım mektuplar verir. Mektuplarda babasının kim olduğunun yazdığını söyler. Yıldız mektupları okuyunca hayret eder. Mektuplarda babası Rahmi Bey'in, Rezzan'ın amcası olduğu yazmaktadır. Yıldız annesinin hatıratında kendisine hitaben bir yazı bulur. Orada Rezzan Hanım Yıldız'a seslenir. Yıldız'ın babası Rahmi Bey'in ağır bir trafik kazası geçirdiğini, daha sonra da Rahmi Bey'in arkadaşı Sadık Bey ile evlendiğini anlatır. Yıldız bu yazıları okuduktan sonra hüngür hüngür ağlar.

Babasına bir kâğıt yazar. Bu kâğıdı o alçağa veriniz diyerek evden çıkar. Kâğıtta babasına sitem dolu bir şiir yazmaktadır.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. Roman Mitoloji olarak da Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), cenaze töreni, kader, dua, namus, nefisle mücadele, günah, sadaka, melekler ve ahiret öğeleri bulunur.

2.6.Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)⁶

Feridun Fazıl Tülbentçi tarafından yazılan *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç ve İlyas gemiyle denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşılır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur. Rodos gemilerine göz açtırmaz. Hızır ve arkadaşları şarap satın almak için Naksos adasına giderler. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina adında soylu bir kızın yardımıyla kurtulurlar. Zindanda tanıştıkları Dimitros adında birini de yanlarına alarak Naksos'tan kaçarlar.

Dimitros adını Hasan olarak değiştirir. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir'i yener. Emir Şahap Hızır Reis'i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap'ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır. Davette çeşitli eğlenceler düzenlenir. Davet sırasında Beşir Hızır'ı zehirlemeye çalışır. Fakat Hızır bunu önceden öğrenir. Böylece zehirlenmekten kurtulur. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Emir Şahap Barbarosların adadan ayrılmasını istemez. Bunun için bir çare düşünür. Kızı Ayşe'yi

⁶ Çalışmamızda *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanından yapılan alıntılar "Tülbentçi, F. F. (1949). *Barbaros hayrettin geliyor (1. cilt)*. Akba Kitabevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Hızır ile tanıştırır. Böylece Hızır'ı adada tutacaktır. Hızır Ayşe'yi görür görmez âşık olur. Ayşe de ilk görüşte Hızır'a âşık olur.

Barbaroslar Tunus'a doğru yola çıkacaklardır. Hızır Reis'in evini kiraladığı Papaz Danilo Hızır Reis'in yanına katılır. Cerbe adasından ayrılmadan önce de Ayşe'yi Hızır Reis'e getirir. Böylece Ayşe Emir Şahap'ın yanından kendi isteğiyle Hızır Reis'e kaçır. Barbaroslar Tunus'a yerleşirler. Tunus'ta Sultan Muhammed'in sarayına giderler. Sultan Barbaroslara yardım edeceğini söyler. Hızır Reis burada bir ev tutar. Bu evde Ayşe ile yaşamaya başlar. Oruç Reis ve Hızır Reis iki ayrı gemi ile denize açılırlar. Denizde Cenevizlilerin gemilerini basarlar. Buradan büyük ganimet elde ederler. Hatta bu gemide Maria adında İspanyol bir kız bulurlar. Maria'yı yanlarına alırlar. Aldıkları ganimetlerin bir kısmını Tunus sultanı Muhammed'e verirler. Kalan ganimetleri fakir fukaraya dağıtırlar. Böylece bu Türk korsanları halk tarafından çok sevilir. Barbaroslar İspanyolların gemilerine saldırırlar ve başarılı olurlar. Böylece ünlerini iyice artırır. Barbaroslar Becaye kalesine saldırırlar. Bu saldırı sırasında Oruç Reis kolundan yaralanır. Doktorlar bu kolun kesilmesi gerektiğini söyler. Böylece Oruç Reis'in kolunu keserler. Emir Şahap kızı Ayşe'nin Hızır ile kaçmasından sonra çok üzülür. Fakat daha sonra kızını affeder. Top sakallı Beşir, Emir Şahap'a karşı ayaklanarak onun yerine başkasını geçirir. Daha sonra geçirdiği kişiyi öldürerek kendisi Emir olur. Ayşe ile de evlenmek ister. Bunları öğrenen Hızır Reis Cerbe'ye gelir ve top sakallı Beşir'i öldürür. Ayşe ile Hızır evlenirler. İspanyol gemisinden kurtardıkları Maria ile de Hızır'ın arkadaşı Aydın evlenmeye karar verirler. Hızır Yavuz Sultan Selim'e Tunus'un ve Cezayir'in anahtarlarını götürmek ister. Oruç Reis'in kolu olmadığı için bütün ümidi kardeşi Hızır'dadır. Hızır'ın Cerbe zaferi Tunus'ta büyük yankı uyandırır. Böylece romanın birinci cildi sona erer.

Roman karakterlerinin büyük çoğunluğu dine önem veren kişilerdir. Oruç Reis dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan bir kişi olarak daha fazla ön plana çıkar. Ayrıca Tunuslu Hacı Osman da günah olduğu için bazı davranışlardan kaçınmaya çalışır.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet ve Hristiyanlık inançlarına değinilir. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, kader, namus, şehit, dua, haram, günah, hac, ahiret, yemin, namaz, dini mekânlar, harem ve selamlık, şeytan, nikâh, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), istihare ve hayırlı rüya, beddua öğeleri bulunur. Hristiyanlık inancından dini kişiler, dini mekânlar, Hz. İsa, yemin, günah çıkarmak ve aforoz gibi konulara yer verilir.

2.7.Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)⁷

Feridun Fazı Tülbentçi tarafından yazılan *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Hızır Reis, Sardunya adasının limanlarından birine gider. Sardunyalı silahşörlere kısa bir çatışmadan sonra galip gelirler. Hızır Reis bu vurgundan sonra denize açılır. Denizde Ciovanni'nin gemisine saldırırlar. Gemidekileri etkisiz hale getirirler. Hızır, zamanında kendisini Naksos limanından kurtaran Karolina'yı bu gemide görür. Karolina bu gemiyle Cenova'ya nişanlısı Marki Grandi'nin yanına gitmektedir. Karolina, Hızır ile görüşükten sonra nişanlısına gitmekten vazgeçer. Hızır ile aşk yaşamaya başlar. Hızır hem Ayşe'yi hem de Karolina'yı aynı derecede sever. Bu arada Aydın ile Maria da evlenmişlerdir. Marki Grandi, Karolina'yı zorla kaçıtır. Hızır Reis adamlarını kılık değiştirerek Marki Grandi'nin yanına gönderir. Hızır Reis'in adamları, Karolina'yı Marki Grandi'den alarak Hızır Reis'e getirirler. Marki Grandi'yi de esir alırlar.

Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim, Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e hediyeler sunar. Sultan Salim'in Zafire adında hanımı vardır. Sultan Salim yönetim işlerini Zafire'ye danışır. Zafire ilk başlarda Türk korsanlarına sıcak bakmaz. Fakat daha sonra Oruç Reis'in kendisine armağan ettiği gerdanlıktan sonra ona sempati duymaya başlar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Bu aldıkları bilgiler sayesinde Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikastın önüne geçerler. Oruç Reis'e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim'in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim'in ölmüş olduğunu görürler. Salim'in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Böylece Cezayir Barbarosların devleti haline gelir. Sultan olan Oruç Reis ile Zafire arasında şiddetli bir aşk başlar. Fakat Salim'in ölümünün hazırlayıcısı durumuna düşmemek için Zafire ile Oruç Reis evlenmezler. Aşklarını gizlice yaşarlar. Bu sırada Tunus'a Fransızlar saldırır. Hızır Reis Tunus'u korur. Fransızları yener. Hızır Reis Tunus'ta iken Emir Şahap'ın ölüm haberini alır. Babasının ölümünden sonra Ayşe, Hızır'a daha da bağlanır. Hızır Cerbe adasına gider. Orada Turgut Reis Barbaroslara katılır. Hızır Reis Turgut'u Cerbe'ye bırakıp Cezayir'e Oruç Reis'in yanına gider. Barbaroslar Tene Sultanlığını işgal edip Cezayir'e bağlarlar. Böylece Barbarosların ülkesi günden güne büyür. Oruç Reis Cezayir'in beş beldesini Hızır Reis'in yönetimine verir. Böylece ülkeyi bölüşmüş olurlar. Hızır Reis Dellis'i yönetim merkezi olarak seçer. Buraya yerleşir. Bu olaylar yaşanırken Oruç Reis Zafire ile yeterince ilgilenemez. Kıskançlık krizine giren Zafire

⁷ Çalışmamızda *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* romanından yapılan alıntılar "Tülbentçi, F. F. (1949). *Barbaros hayrettin geliyor (2. cilt)*. Akba Kitabevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

intihar eder. Zafire'nin ölümüyle Oruç Reis oldukça sarsılır. Oruç Reis Tlemsen'a sefer hazırlığı yapınca kendini toparlar.

Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. İmparatorluk sarayında Barbaroslara karşı sefer kararı alırlar. Büyük bir orduyla Barbarosların üzerine giderler. Oruç Reis'in abisi İshak ilk olarak bu saldırılarda şehit düşer. Daha sonra Oruç Reis İspanyollara karşı büyük gayret sarf eder. Fakat İspanyollar sayıca oldukça fazladırlar. Oruç Reis, Alferes Garcia komutasındaki süvarilerle çatışırken şehit olur. Hızır Reis abisi İshak ve Oruç Reis'in intikamını almak için arkadaşlarını toplar. İspanyollar Oruç Reis'in ölümü ile Barbarosların bir daha kendilerine saldıramayacaklarını düşünerek kutlamalar yaparlar. Bu kutlamalar sırasında bir haberci gelerek Malaga'da Barbarosların bir limanı bastığı haberini verir. Daha sonra Mayorka adaları civarında bir İspanyol filosuna Barbarosların hücum ettiği haberi gelir. Böylece İspanya sahillerinde "Barbaros geliyor" nidaları hiç dinmez.

Roman karakterlerinin büyük çoğunluğu dine önem veren kişilerdir. Oruç Reis dinin gereklerini yerine getirmeye çalışan bir kişi olarak daha fazla ön plana çıkar.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik inançlarına değinilir. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, kader, helal, dua, şehit, dini mekânlar, şeytan, harem ve selamlık, ahiret, şükür, namus, namaz, lanet, yemin, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), kutsal günler, geceler ve aylar, nikâh, örtünme, cenaze töreni, kutsal kitaplar, kelime-i şehadet öğeleri bulunur. Hristiyanlık inancından dini mekânlar, çan çalmak öğeleri bulunur.

2.8.Bir Kadın Kayboldu⁸

Esat Mahmut Karakurt tarafından yazılan *Bir Kadın Kayboldu* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Roman, yasak aşk konusunu ele alır. Necmi, Selma ile evlidir. Fakat fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra ile arasında yasak bir aşk vardır. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. Selma, Hümeysra'yı vurduktan sonra İrfan, Doktor Nazım Bey'in yanına gelir. Doktora tabanca doğrultarak gözlerini bağlar. Hümeysra'nın yaralarını doktora tedavi ettirir. Doktor Nazım bu durumu polise haber verir. Cinayet Masası Şefi Cavit olayın peşini bırakmaz. Bindığı taksiden Avukat İrfan Bey'e ulaşır. İrfan Bey, hakkındaki suçlamaları reddeder. Daha sonra İrfan Bey, Necmi ile Hümeysra'nın yanına gelerek polisin bu işin peşinde olduğunu haber verir. O sırada Selma da oradadır. Kocasını elinden almaya çalışan Hümeysra ile şiddetli bir tartışmaya girerler. Selma kocasını Hümeysra'ya

⁸ Çalışmamızda *Bir Kadın Kayboldu* romanından yapılan alıntılar "Karakurt, E. M. (1974). *Bir kadın kayboldu*. İnkılâp ve Aka Kitabeveleri." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

bırakmayacağını söyler. Hümeysra da Selma'ya hamile olduğunu söyler. Bunu duyan Selma şaşırır. Tam bu sırada İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder.

Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Bu iki ay sonunda Selma oldukça perişan haldedir. Üzüntüden harap olur. Mahkemede Hümeysra'yı kasıtlı olarak vurduğunu söyler. Büyük bir nefretle ateş ettiğini itiraf eder. Bu durumun sebebini kocasını elinden almaya çalışan kadından intikam alma isteği olarak açıklar. Hâkim diğer şahitlerin dinlenmesi için mahkemeyi başka bir güne erteler. Selma mahkemeden dönerken yolda kalp krizi geçirir. Daha sonra hastaneye kaldırılır. Son isteği olarak Necmi ile Hümeysra'yı görmek ister. Necmi'ye onu çok sevdiğini ve ondan hayatı boyunca memnun olduğunu söyler. Hümeysra'ya da bu çok sevdiği adamı ona emanet ettiğini söyler. Necmi çok pişman olur. Karısına yalvarır fakat Selma ölür. Necmi ile Hümeysra, Selma'nın üzerine kapanarak bağırlar. Roman burada sona erer.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet ve Hristiyanlık inançlarına değinilir. Roman Mitoloji olarak da Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, dini mekânlar, cenaze töreni, kader, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), namus, kutsal günler, geceler ve aylar, ahiret, oruç, yemin, günah ve nefisle mücadele öğeleri bulunur. Hristiyanlık inancından ise dini kişiler ve dini mekânlar konularına yer verilir.

2.9.Bir Şehrin İki Kapısı⁹

Samim Kocagöz tarafından yazılan *Bir Şehrin İki Kapısı* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Roman, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Kasabada Faramuş adında Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarına katılmış biri vardır. Faramuş'un bu savaşlar sırasında başına şarapnel parçaları saplanmış. Faramuş koyun çobanlığı yapar. Kasabanın bazı kişileri Faramuş ile alay ederler. Kasabada Doktor Reşat Bey Faramuş'u tedavi etmeye çalışır.

Mustafa, Doktor Reşat Bey'in isteği ile belediye meclisine aza olmaya çalışır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği de burada konuşulur. Mustafa, şoför İsmail'den belediye meclisine aza seçilmesi için kendisine destek vermesini ister. Bunun karşılığında İsmail'e istediği kadar rakı ısmarlayacağını söyler. İsmail de halkı Mustafa'ya oy vermek için ikna eder. Mustafa belediye meclisi azalığına seçilir.

⁹ Çalışmamızda *Bir Şehrin İki Kapısı* romanından yapılan alıntılar "Kocagöz, S. (1948). *Bir şehrin iki kapısı*. Remzi Kitabevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Mühendis Bekir, Menderes'in taşmasını engellemek için uğraşır. Bu uğraşları sırasında sıtmaya yakalanır. Kasaba halkından Zati Bey ise Menderes'in taşmasını istemektedir. Çünkü Menderes'in taşmasından dolayı Zati Bey sazlıklardan büyük ganimet elde eder. Zati Bey çok zengindir. Bu zenginliğini çevresine karşı kullanır. Gencecik bir kızı sevgilisinden ayırarak onunla evlenir. Çeyiz olarak da kasabalılara hediyeler verir. Mühendis Bekir'in bütün uğraşlarına rağmen Menderes taşar. Bu sırada Bekir'in hastalığı ilerler ve daha sonrasında ölür. Bekir kasabalı için kendini feda etmiştir. Kasabalı, onun ölümüne çok üzülür. Kasabaya yeni bir kaymakam gelir. Zati Bey evinde yeni kaymakamın şerefine büyük ziyafet verir. Bu ziyafet sırasında Doktor Reşat eleştirilir. Doktor Reşat kasabalıların yararına işler yapmaya çalışan bir insandır. Fakat Zati Bey'in çıkarlarına ters düştüğü için Zati Bey Doktor Reşat'tan hoşlanmaz. Mebus arkadaşından Doktor Reşat'ın tayinini başka yere alması için ricada bulunur. Zati Bey sonunda istediğini elde eder. Doktor Reşat'ın tayini başka yere çıkar. Doktor Reşat Ankara'ya giderek bu duruma itiraz eder. Daha sonra da istifa eder. Romanın sonunda Doktor Reşat'ın yerine Cemal adında yeni bir doktor gelir. Mustafa yeni doktora kasabayı tanıtmak için defterine bu zamana kadar yazdığı yazıları okur. Bundan sonra kasabadaki olayları deftere daha dikkatli yazacağını söyleyerek romanı bitirir.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet ve Hristiyanlık inançlarına değinilir. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, günah, şehit, peygamberler, namus, dua, ahiret, harem ve selamlık, kutsal kitaplar, dini mekânlar, namaz, cenaze töreni, melekler, yemin, helal, selam, tevbe, kader, sadaka, kurban, hac, dini kişiler ve din büyükleri, şeytan, beddua, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), kutsal günler, geceler ve aylar, cin öğeleri bulunur. Hristiyanlık'ta ise sadece dini mekânlara yer verilir.

2.10.Bizim Köy¹⁰

Cahit Beğenç tarafından yazılan *Bizim Köy* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Romanda şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu köy cennet gibi bir yerdir. Köyün içinde büyük ormanlar vardır. Şehirden gelenler bu ormanları gezerler. Köye gezmeye gelen kişilerin köye yararları olur. Köyden bal, peynir, tavuk, yumurta, et, ekmek gibi şeyler alırlar. Şehirden gelen kişiler için köy odasının üstüne yatak açarlar. Misafirler burada kalır. İşletme Müdürü köylülere bir öneride bulunur. Köye gelen

¹⁰ Çalışmamızda *Bizim Köy* romanından yapılan alıntılar "Beğenç, C. (1948). *Bizim köy*. Ulus Basımevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

misafirler için köy odasının üstüne otel yapmalarını söyler. Köylüler de bu öneriyi yapar. Bunun faydasını görürler. Köy odasının üstündeki odalar, misafirlere yetmemeye başlar. Köye ayrılan yol üzerine levhalar asarlar. Bu levhaları görenler merak edip köye gelirler. Köylüler ormandan kestikleri ağaçlarla geçinirler. Köylülerde birlik ve beraberlik vardır. Bu köy üç ormanın arasındadır. Çepiç ormanları, Kuziçi ormanı ve Peridere ormanlarına sahiptir. Köye yeni işletme müdürü gelir. Genç, bu müdürü ormanları gezmeye götürür. İşletme müdürü, bu gezide köylüler hakkında bilgiler edinir. Köyün bulunduğu kasabada bir orman okulu vardır. Bu okulun öğrencileri sık sık bu köye gelirler. Köyde ve ormanlarda incelemeler yaparlar.

Bir gün genç, Çebiç ormanlarında çalışırken Orman Okul Müdürü ve iki öğretmen yanlarında bir sürü çocukla gencin yanına gelirler. Gence ormanlar hakkında sorular sorarlar. Gencin verdiği cevaplar karşısında çok şaşırırlar. Genç ormanlar hakkında oldukça bilgilidir. O günün akşamında okul müdürü yanında dört çocukla birlikte gencin evine gelirler. Orman hakkındaki sohbetleri orada devam eder. Ayrıca burada köy hakkında da bol bol konuşurlar. Müdür bu sohbetlerden sonra öğrencilere orman köylülerinin en az iki yüz gün orman işinde çalıştığını söyler. Böylece öğrenciler hem köylüyü hem de ormanları tanımış olurlar. Peridere ormanında kömür madeni bulunur. Daha sonra romanda o köyde yaşayan yabani hayvanlar hakkında bilgiler verilir. Domuz, ayı detaylı bir şekilde anlatılır. Hatta ayı ile ilgili hikâyelere yer verilir. Romanın sonunda gence kasabadan askere çağırıldığına dair haber gelir. Genç de ağaçlara veda ederek askere gider.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), dini kişiler ve din büyükleri, yemin, şeytan, ahiret, namaz, dua, kader ve namus gibi konulardan söz edilir.

2.11.Bozkurtlar Diriliyor¹¹

H. Nihal Atsız tarafından yazılan *Bozkurtlar Diriliyor* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Roman, Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Urungu, Kür Şad'ın oğlu olduğunu annesi ölmeden önce öğrenir. Annesine Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verir. Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı'nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadır Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşanları ayırır. Urungu, ölen eşine çok benzeyen Ay Hanım'a

¹¹ Çalışmamızda *Bozkurtlar Diriliyor* romanından yapılan alıntılar "Atsız, H. N. (1998). *Bozkurtlar diriliyor*. İrfan Yayınevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

aşık olur. Ötüken'e kadar birlikte yolculuk yaparlar. Daha sonra Urungu, Kutluk Şad'ın ordusuna katılır.

Kutluk Şad, veziri Tonyukuk'un tavsiyeleriyle Çinliler üzerine saldırır. Başarılı olunca da Kutluk Şad, İteriş Kağan adını alır. Çin, Oğuz, Kıtay tehdidi altında olan Gök Türkler, düşmanları onlara saldırmadan önce harekete geçerler. Dokuz Oğuzları bozguna uğratırlar. Dokuz Oğuzların kağanını öldürürler. Fakat kağanın kızı Ay Hanım kaçmayı başarır. Ay Hanım kaçarken Gök Türk askerlerinden Yüzbaşı Örlen'i öldürür. Bu sırada Urungu Ay Hanım ile evlenmek ister. Fakat Ay Hanım, Urungu'nun beğ olmadığını, bir kağan kızının karabudundan biriyle evlenemeyeceğini söyler. Aslında Urungu Kür Şad'ın oğlu olduğu için beğdir. Fakat annesine söz verdiği için bunu kimseye söyleyemez. Bu durum Urungu'nun içine dert olur. Yüzbaşı Örlen'in oğlu Deli Ersegün babasının intikamını almak için Ay Hanım'ın peşine düşer. Ay Hanımla Deli Ersegün vuruşurlar. Fakat Ersegün yenilir. Yenilmekle kalmayıp Ay Hanım'a aşık olur. Bu sırada Binbaşı Pars adında bir asker iki oğluyla birlikte Batı Elinden doğduğu yer olan Ötüken'e doğru yola çıkar. Yolda Ay Hanımla karşılaşır. Ay Hanımla konuşurlarken akraba olduklarını fark ederler. Ay Hanım Binbaşı Pars'ı Ötüken'e elçi olarak gönderir. Binbaşı Pars oğullarıyla birlikte İteriş Kağan'a katılır. Bu sırada Gök Türkler Çin ile savaşır. Çinlileri Tonyukuk'un casusları sayesinde bozguna uğratırlar. Binbaşı Pars, Urungu'nun tılsımlı bıçağından onun Kür Şad'ın oğlu olduğunu anlar. Bu tılsımlı bıçak Urungu'nun oğlu Taçam'da bulunmaktadır. Böylece Taçam da Kür Şad'ın torunu olduğunu öğrenir. Dokuz Oğuzları tehdit olarak gören Gök Türkler, onlara saldırır. Savaş sırasında Ay Hanım öldürülür. Bunu gören Urungu, tılsımlı bıçağı Binbaşı Pars'a verir. Tılsımlı bıçağın oğlu Taçam'a, o da ölürse Taçam'ın oğluna verilmesini ister. Urungu savaşta ölen Ay Hanım'ı kollarına alarak Ölüm Uçurumu'na doğru hareket eder. Birlikte Ölüm Uçurumu'ndan atlarlar.

Roman karakterlerinden biri olan Ay Hanım kamlara özgü olan birtakım bilgilere sahiptir. Ayrıca romanda bahsedilen Uçar Kam da bu bakımdan önem arz eder.

Romanda semavi olmayan dinlerden Budizm ve Gök Tanrı inançlarına değinilir. Roman, Mitoloji olarak da Türk mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda bunların dışında halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler) öğelerine de yer verilir. Gök Tanrı inancında ise Gök Tanrı, kam, kut, uçmak ve albız gibi konulardan söz edilir.

2.12.Çamlar Altında¹²

Muazzez Tahsin Berkand tarafından yazılan *Çamlar Altında* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul

¹² Çalışmamızda *Çamlar Altında* romanından yapılan alıntılar "Berkand, M. T. (1982). *Çamlar altında*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

masraflarını karşılarlar. Yıldız, on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bu aile Yıldız'ı tedirgin karşılar. Yıldız'a bir minnet borçları var gibi davranırlar. Onun her istediğini yapmaya çalışırlar. Kimsesiz olan Yıldız ise Erman ailesinin onu okutup evlat edinmesinden dolayı bu aileye minnet duymaktadır. Bu ailenin kendisine neden minnet duyduğunu anlayamaz. Erman ailesi Kızılsu Bağ'ında yaşar. Dışarıdan kimseyle görüşmezler. Kızılsu Bağ'ında çok yüksek sesli bir su sesi duyulur. Bunun sebebi kırmızı renkli kayalar arasından kuvvetli bir su çağlamasıdır. Burada yaşayanlar zamanla bu sese alışır. Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgide bulunur. Doktor Adnan Bey Yıldız'ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır.

Doktor Adnan'ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Bu sırada Yıldız ile Doktor Adnan arasında aşk başlar. Fakat çevredekiler Yıldız'ın ailesinin belirsiz olmasından dolayı ona kötü gözle bakarlar. Doktor Adnan ile Yıldız bir türlü kavuşamazlar. Semih Bey de Yıldız'a âşık olur. Fakat Yıldız'dan bir karşılık beklemez. Yıldız hastalığından kurtulur. Nazlı adında hasta bir kızla ilgilenmeye başlar. Nazlı, fakir ve çok hastadır. Yıldız, Nazlı'yı ziyaret ederek ona moral vermeye çalışır. Hatta fakir olduğu için ona maddi destekte bulunur. Bir gün Nazlı'nın babası ona Yıldız hakkında bir olay anlatır. Nazlı da dayanamayıp bunu Yıldız'a söyler. Yıldız aslında Erman ailesinin kapısında bulunmamıştır. Yıldız'ın bulunmasından iki gün önce Erman ailesinin yanına bir kadın ile bir erkek yanlarında bir çocuk ile gelmiştir. Bu çocuk Yıldız'dır. Yıldız bu olayın kendisinden neden saklandığını anlayamaz. Bu sırada Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Yıldız su sesinin durduğu bir gün suyun kaynağına gider. Orada bir kadının feryatlarını işitir. Bu seslerin ne anlama geldiğini Erman ailesine sorar. Erman ailesi gerçeğin daha fazla saklanamayacağına karar verir. Osman Erman'ın rızasıyla Semih Bey gerçeği Yıldız'a anlatır.

Erman ailesinin Kaptan Paşa adında dedeleri vardır. Kaptan Paşa zengindir. Mirası torunları Osman Erman ve Mehmet Bey'e kalır. Mehmet Bey sanatla ilgilenen biridir. Mehmet Bey'in işlerini Osman Erman idare eder. Mehmet Bey yurt dışında yaşar. Osman Erman kumar borcu yüzünden mirası harcamaya başlar. Hatta Mehmet Bey'in de hakkını harcar. Bir gün Mehmet Bey, karısı ve çocuğu Nihal ile Osman

Erman'ın evine gelir. Ona hesap sorar. Bu sırada Osman Erman Mehmet Bey'i öldürür. Erman ailesi bu olayın üstünü kapatmak için Mehmet Bey'in cesedini Kızılsu'ya atar. Karısını Kızılsu'nun yanındaki bir odaya hapsederler. Kızı Nihal'i de kapılarında bulunmuş gibi yaparak evlat edinirler. Yani Yıldız aslında Nihal'dir. Yıldız bu gerçek karşısında çok şaşırır. Erman ailesi yıllarca bu vicdan azabı ile yaşamıştır. Osman Erman Yıldız'ın gerçeği öğrendikten sonra onu polise şikayet edeceğini düşünür. Fakat Yıldız böyle bir şey yapmaz. Osman Erman bu kuruntudan dolayı ölür. Yıldız'ın ailesinin belli olmasından dolayı Yıldız ile Doktor Adnan arasındaki bütün engeller kalkmış olur. Adnan ile Yıldız evlenmeye karar verirler. Yıldız'ın annesini hapis olduğu yerden çıkarırlar. Yıldız, Erman ailesini affeder. Sabiha Hanım'dan Nazlı'yı himayesi altına almasını ister. Sabiha Hanım bunu kabul eder. Adnan ile Yıldız yeni bir hayata başlarlar.

Romanda bahsedilen Erman ailesinin dayıları olan Tevfik Bey Allah'ın adını anarak dualar eder. Bu bakımdan romanda dine önem veren kişi olarak öne çıkar.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, sadaka, dua, ahiret, yemin, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), cin, cenaze töreni, kutsal günler, geceler ve aylar, melekler, sevap, şeytan, kader, namus, günah, kutsal kitaplar, şükür ve lanet gibi konulardan bahsedilir.

2.13.Çiçekli Tepe¹³

Memduh Akaslan tarafından yazılan *Çiçekli Tepe* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, Ömer adındaki roman kahramanının yasak aşkını konu alır. Ömer Mülkiye Mektebi mezunudur. Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Daha sonra Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu hareketlerinden rahatsız olsa da bu durumu düzeltmez. Bir gece Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Bu mektuplarda dolaylı olarak aşkını ilan eder. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Mektuplara cevap vermese de içten içe Ömer'e ısınır. Fakat Ömer evli olduğu için birlikte olmaları

¹³ Çalışmamızda *Çiçekli Tepe* romanından yapılan alıntılar "Akaslan, M. (1949). *Çiçekli tepe*. Samsun Matbaası." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

imkânsızdır. Ömer de bu durumun farkındadır. Ancak içindeki Ruha aşkına karşı koyamaz.

Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler. Buluşup yemek yerler. Adaya gezmeye giderler. Ömer çalıştığı hastanede Ruha'yı ziyarete gider. Ancak aralarındaki bu yasak aşkın bir sonu yoktur. Ruha, Ömer'in ailesini terk etmesini istemez. Bu aşk iki aşığı da yakıp tüketir. Ömer sürekli olarak Ruha'ya uzun uzun mektuplar gönderir. Ruha bu mektupları heyecanla okur. Fakat hiçbirine cevap vermez. Yazdığı mektupları Ömer'e göndermez. Ömer bu durumun sebebini bir türlü anlayamaz. Ruha işi için Viyana'ya gider. Ömer'e bir mektup yazar. Bu mektuptan sonra Ömer ile Ruha'nın arası açılır. Ruha'nın yakın arkadaşı Hesna bu âşıkların durumuna çok üzülür. Bu yasak aşktan bir yere varamayacaklarını ikisine de anlatmaya çalışır. Ömer Hesna aracılığıyla Ruha ile iletişim sağlamaya devam eder. Bu arada Ömer'in Ayşe isminde bir kızı olur. Jale Ayşe'nin doğmasıyla evine daha bağlı olmaya başlar. Ömer bir gün eski mektep arkadaşlarından Orhan ile karşılaşır. Orhan annesinin hasta olduğunu Ömer'e anlatır. Ömer de ona Ruha'yı tavsiye eder. Ruha Orhan'ın annesiyle ilgilenir. Onun tedavi olmasına yardım eder. Bu sırada Orhan Ruha'dan çok etkilenir. Ruha'ya evlenme teklifinde bulunur. Ruha Ömer'in etkisinden kurtulmak için Orhan'ın teklifini kabul eder. Ruha ve Orhan düğün hazırlıklarına başlar. Fakat Ruha Ömer'den başka kimseyle mutlu olamayacağını bilir. Ruha bir gün Ömer'i çağırır. Ömer ile içki içerler. Ruha Ömer'in içkisine bir toz karıştırır. Daha sonra sandalla gezintiye çıkarlar. Ömer Ruha'nın içkisine karıştırdığı tozun etkisiyle sandalda Ruha ile birlikte olur. Bu olaydan sonra Ruha bir daha görünmez. İki gün sonra bir koyda Ruha'nın ölüsü bulunur. Yıllarca bu ölümün sebebi çözülemez. Ömer sürekli Ruha'nın mezarına ziyarete gider. Roman, Ruha'nın ölmeden önce Ömer'e yazdığı bir mektupla sona erer.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. İslamiyet inancında; Allah'ın varlığı ve birliği, namus, kader, dua, nikah, peygamberler, melekler, günah, cenaze töreni, hac ve halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler) öğeleri bulunur.

2.14.Dar Yol¹⁴

Peride Celal tarafından yazılan *Dar Yol* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Romanda iki farklı anlatım tekniği kullanılır. Hâkim bakış açısının yanı sıra romanda Cenân'ın defterinden bire bir aktarma yöntemiyle birinci kişi anlatımına da yer verilir. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Onun tek arkadaşı komşu evde oturan Seda Kemal adlı yazardır. Yazar,

¹⁴ Çalışmamızda *Dar Yol* romanından yapılan alıntılar "Celal, P. (2019). *Dar yol*. h2o Kitap." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Cenan'ın gençliğine âşıktır. Onun hayat dolu gençliği, yazara kendi gençliğini hatırlatır. Bunun dışında Cenana âşık olan Ahmet adında bir ressam vardır. Ahmet taparcasına Cenana âşıktır. Cenana ise ona yüz vermez. Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenana çok iyi anlaşır. Raif, Cenana'nın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenana bu sevgiyi aşk olarak görür. Olaylar Raif'in intiharıyla değişir.

Raif sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Meliha da teyzesinin yanına, aşçı boyalı eve, taşınır. Cenana, Raif'in ölümünden çok etkilenir. Günlerce ağlar. Çocukluğundan beri kışkırdığı Meliha'yı Raif'in ölümünden sorumlu tutar. Raif'in ölümünden sonra aşçı boyalı eve Raif'in yakın arkadaşı Osman sürekli olarak uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenana, Osman'ın Meliha'ya ilgi duyduğunu düşünür. Bu arada Cenana kendisini kızıl saçlı bir kadının takip ettiğini düşünür. Başlarda bu durumu kimse ciddiye almaz. Fakat bir gün Meliha, Sedat Kemal, Cenana birlikte vakit geçirirlerken kızıl saçlı kadını karşılarında görürler. Kadının yüzünün yarısı yanmış bir şekildedir. Meliha kadını görünce yüzü solar. Hemen eve dönerler. Cenana, Meliha ile Osman arasındaki bir konuşmaya şahit olur. Meliha Osman'a Raif'in ona yazdığı mektuplardan bahsetmektedir. Bunu duyan Cenana mektupların içeriğini merak eder. Gizlice mektupları alır ve okur. Mektuplarda Raif'in Meliha'yı değil de başka bir kız sevdiği yazmaktadır. Mektuplarda Raif'in Meliha'dan ayrılmak istediği fakat onun bu durumu kabul etmediği yazmaktadır. Böylece Cenana Raif'in intiharındaki sebebi öğrenmiş olur. Raif'in sevdiği kızın kendisi olabileceği ihtimalini düşünerek mutlu olur. Bu arada kızıl saçlı kadın, Cenana'nın karşısına çıkar ve onunla konuşmak istediğini söyler. Cenana başından geçen her olayı Sedat Kemal'e anlatır ve onunla dertleşir.

Sedat Kemal kalp hastasıdır. Sakin bir hayat yaşamak için Cenana'nın olduğu yere taşınmıştır. Fakat Cenana'nın günden güne büyümesi onun üzerinde farklı tesirler bırakır. Cenana'a âşık olur. Bir gün bir telgraf gelir. Telgrafta Celile teyze, oğlu Raif'in intiharından dolayı oraya geleceğini yazmaktadır. Cenana'nın annesi Hayriye Hanım, kardeşi Celile ile çok da iyi anlaşamamaktadır. Cenana, teyzesinin aşçı boyalı eve gelişinden dolayı çok mutlu olur. Celile teyzesi Cenana'a bir sürü elbiseler alır ve onunla çok iyi anlaşır. Hatta onu bir başka kocasından olan ikinci oğlu Cemal ile evlendirmek ister. Celile teyzesinin zenginliği Cenana'nın başını döndürür. Zengin bir konakta hanım olma hayalleri kurar. Celile teyzesinin aşçı boyalı eve gelişiyse Cenana çok değişir. Farklı giyinmeye, farklı konuşmaya başlar. Büyüdüğünü herkese ispat etmeye çalışır. Hatta Sedat Kemal'e de bunu ispat etmeye çalışır. Bir akşam konuştukları sırada öpüşürler. Annesi Cenana'nın bu değişimine çok üzülür. Hasta olup yataklara düşer. Cenana ise ergenliğin verdiği heyecanla bunların hiçbirinin farkında değildir. Bir gün kızıl saçlı kadının evine gider. Ondan bütün gerçekleri öğrenir. Raif, aslında isminin Fatma olduğunu öğrendiği kızıl saçlı kadına âşıktır. Fatma, Raif'in yanında çalışan bir

kadındır. Aşkları burada gelişir. Metres hayatı yaşarlar. Raif bu durumun Meliha'ya haksızlık olduğunu düşünerek ona her şeyi anlatır. Fakat Meliha boşanmayı kabul etmez. Raif de bu duruma katlanamayarak intihar eder. Cenan bunları Fatma'dan öğrendikten sonra her şeyin farkına varır. Çocukluğundan beri kıskandığı Meliha'ya daha da sinir olur.

Cenan, Meliha ile Osman'ın yakınlaşmasından rahatsızdır. Sinsice bir plan yapıp bir gece Osman ile birlikte olur. Fakat bu arada annesi Hayriye Hanım çok hastalanır. Hayriye Hanım, Cenana artık çocuk olmadığını bazı gerçekleri bilmesi gerektiğini anlatır. Celile, eskiden Cenana'ın babasını sevmiştir. Fakat babası Hayriye Hanım'a aşık olup onunla evlenmiştir. Celile de bu durumu hiçbir zaman kabul etmemiştir. Hayriye Hanım da bu yüzden Cenana'ın Celile teyzesinden uzak durması gerektiğini söyler. Daha sonra Hayriye Hanım'ın ağzından kanlar gelmesi üzerine kanser şüphesiyle hastaneye kaldırılır. Cenana ile oğlunu evlendiremeyeceğini anlayan Celile teyze aşı boyalı evden ayrılır. Bu arada Cenana'a duyduğu aşktan yorgun düşen Sedat Kemal kalp krizinden ölür. Hayriye Hanım'ın kanser olmadığı mide ülseri olduğu anlaşılır. Ameliyat edilir. Ameliyatı başarılı geçer. Bu duruma Cenana çok sevinir. Bütün gerçeklerin farkına varıp yeni bir hayata başlar.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet ve Hristiyanlık inançlarına değinilir. Semavi olmayan dinlerden ise Putperestlik inancına yer verilir. Romanda İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, şeytan, yemin, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), cin, dua, lanet, namus, günah, hac, kutsal günler, geceler ve aylar, cenaze töreni, ahiret, kader, melekler, boşanma, şükür, beddua, sadaka ve örtünme gibi konular bulunurken Hristiyanlık'ta ise sadece dini kişilere yer verilir.

2.15.Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?¹⁵

Hüseyin Rahmi Gürpınar tarafından yazılan *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Roman, iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. İkinci bölümde ise Edip Münir'in yazdığı roman ve bundan sonra gelişen olaylar anlatılır. Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Karamanlı İlya'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemedi kaçmak ister. Fakat bavulunu kimseye göstermeden pansiyondan çıkarması zordur. Pansiyonun karşısındaki komşu kadınla anlaşma yapar. Münir bir ip bağlayarak bavulu aşağı sarkıtır. Karşı komşu bavulu alır. Böylece Münir Şenlik Pansiyonu'na para ödemedi kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan para ister.

¹⁵ Çalışmamızda *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanından yapılan alıntılar "Gürpınar, H. R. (1971). *Dünyanın mihveri kadın mı, para mı?* . Atlas Kitabevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Hacı Ömer Efendi ile tartışır. Münir kendisine yer bulana kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi'nin yanına bırakır. Daha sonra Münir kendisine kalacak yer aramaya başlar. Polisler, Hacı Ömer Efendi'nin yanına gelip Münir'i sorarlar. Onu bulamayınca bavulu alıp giderler. Münir, Hacı Ömer Efendi'ye gelip bavulunu ister. Hacı Ömer Efendi olanları anlatır. Birlikte merkeze komiserin yanına giderler. Münir, Şenlik Pansiyonu'na olan borcuyla ve pansiyonun sahibinin bileziklerini çalmakla suçlanmaktadır. Bu bileziklerin bavulun içinde olduğu düşünülmektedir. Komiser, Münir'den bavulu açmasını ister. Münir bilezikleri çalmadığını söyler. Fakat komiser bavulu açması için ısrar eder. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Semahat başına gelenleri yazmıştır.

Semahat küçük yaşta Rübaioğlu ile evlendirilmiştir. Rübaioğlu yaşça Semahat'tan çok büyüktür. Rübaioğlu çok zengin olduğu için Semahat bu duruma razı olmuştur. Fakat gün geçtikçe Semahat bu durumdan rahatsız olur. Başka erkeklerle ilişki yaşar. Doğurduğu iki çocuğun da babaları Rübaioğlu değildir. Fakat Rübaioğlu bunların hiçbirini bilmez. Semahat, Münir ile de ilişki yaşar. Münir onu bir gün Ruhsar Hanım ve Atıf Cemal ile tanıştır. Birlikte içki içip eğlenirler. Atıf Cemal fotoğrafçıdır. Semahat Hanım'ı sarhoş edip çıplak fotoğrafını çekerler. Eğlence bittikten sonra Ruhsar Hanım, Semahat Hanım'ı çok sarhoş olduğu için evine bırakır. Ertesi gün Ruhsar Hanım Semahat Hanım'ın evine gelir. Ona çıplak fotoğrafını gösterir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir çıplak fotoğraf karşılığında Semahat Hanım'a şantaj yapar. Semahat Hanım da bu olanların hepsini mektupla komisere bu şekilde yazar. Mektubun sonunda pişman olduğunu ve artık böyle şeyler yapmayacağını söyler. Komiser, Münir ile beraber Ruhsar Hanım'ı ve Atıf Cemal'i de sorgular. Suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir.

Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavganın sonunda birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Bu işleri planlayan Münir'dir. Yaşlı bir karı kocanın evini soyarlar. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftin geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını

savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılabilir yazılardır. Fakat toplum tarafından çok tepki alır. Yazı işleri müdürü Münir'den herkesin anlayacağı hikâyeler yazmasını ister. Daha sonra da ondan bir roman yazmasını ister. Bu sırada Rübaioğlu'nun konağında hırsızlık olduğuna dair haberler çıkar. Münir bu hırsızlığa inanmaz. Olayın detaylarını araştırır. Rübaioğlu konağındaki hizmetçi Vasfiye'yi ayartarak olayların iç yüzünü ondan öğrenir. Bu olayları da romanında anlatır.

Dünyanın Mihveri Kadın mı, Para mı? romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Fakat Semahat Hanım Mithat Şekip Bey ile ilişki yaşadığı için Mahir Hüsnü Bey'i istemez, onu kovar. Bu durumu erkeklik gururuna yediremeyen Mahir Hüsnü Bey onlardan intikam almak ister. Rübaioğlu konağının uşağı Yakup Ağa, Mahir Hüsnü Bey'e intikam için yardım eder. Semahat Hanım ve Mithat Şekip Bey'in bulunduğu bir gece Mahir Hüsnü Bey'i gizlice konağa alır. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım ve Mithat Şekip Bey'i uygunsuz bir vaziyette basar. Kıskaçlık kriziyle Mithat Şekip Bey'i öldürür. Semahat Hanım'ı da öldüreceği sırada Rübaioğlu onu öldürme diye yalvarır ve kalp krizi geçirip ölür.

Münir romanda Semahat Hanım'ı âşık bir kadın olarak gösterir. Bundan dolayı Semahat Hanım Münir'e teşekkür etmek için onu yanına çağırır. Münir onunla evlenmek ister. Semahat Hanım bu teklifi baştan kabul etmez. Daha sonra Münir Bey'in onun çarpık ilişkilerine karışmayacağına söz vermesi üzerine bu evliliği kabul eder. Semahat'a Rübaioğlu'ndan eşsiz bir miras kalmıştır. Münir bu miras için Semahat ile evlenmiştir. Karşılığında Semahat istediği kişiyle görüşecektir. Böylece Münir hem kadın hem de paraya sahip olmuş olur. Romanın sonunda eski arkadaşları Ruhsar Hanım ve Atıf Bey, Münir'in bu zenginliğinden faydalanmak ister. Fakat Münir onlara sadaka vererek yanından uzaklaştırır.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik inançlarına değinilir. Semavi olmayan dinlerden ise Hinduzim inancına yer verilir. Roman, Mitoloji olarak da Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancında; Allah'ın varlığı ve birliği, günah, lanet, şeytan, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), namus, hac, kader, dini kişiler ve din büyükleri, selam, beddua, besmele, nefisle mücadele, ahiret, boşanma, nikâh, kurban, cin, yemin, şükür, peygamberler, kutsal kitaplar, kutsal günler, geceler ve aylar, melekler, cenaze töreni, namaz, sadaka, haram, dini mekânlar, harem ve selamlık gibi konulardan bahsedilir. Hristiyanlık'ta; teslis, mezhepler, perhiz, dini kişiler, Meryem Ana ve Hz. İsa öğeleri bulunur. Yahudilik'te dini kişiler; Hinduizm'de ise mezhepler konusuna yer verilir.

2.16.Elbet Sabah Olacaktır¹⁶

Muvaffak İhsan Garan tarafından yazılan *Elbet Sabah Olacaktır* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Roman, iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin, yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. İstanbul'a döndüğünde onu çocukluk arkadaşı Orhan Emek karşılar. Sedad Ali yazdığı romanı yayımlatıp ünlü bir yazar olma hayalindedir. Orhan Emek'in babası Sedad'ın yazdığı romanın başarılı olacağına inanır. Ona tavsiyelerde bulunur. Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazmıştır. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya âşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz. Bu sırada kendi gibi yazdığı hikâyeleri bastıramayan Adnan Güner adında biriyle tanışır. Onun yazar çevresiyle arkadaşlıklar kurar.

Çocukluk arkadaşı Orhan'a piyango çıkar. Orhan yeni bir iş kurar. Daha sonra da yeni bir eve çıkar. Sedad'ı da bu evde yanına alır. Sedad bu evde Belma ile olan aşkını ilerletir. Belma bu eve gelerek Sedad'a yemek hazırlar, sağı solu toplar. Aralarında derin bir ilişki oluşur. Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu iş sayesinde hem para kazanır hem de bir iki hikâyesini gazetede bastırır. Sedad Adliye Muhbirliği yaptığı sıralarda dedektif gibi bir olayı çözer. Böylece suçsuz birinin hapse girmesini engeller. Bu olaydan sonra Sedad'ın gazetede konumu daha garanti olur. Orhan'ın ise işleri kötüye gider. Batma noktasına gelir. Sedad da çalıştığı gazetenin yönetimiyle anlaşamaz ve işten ayrılır. Orhan iflas eder. İflasından sonra dalgın dalgın yürürken tramvayın altında kalır ve ölür. Sedad, Orhan'ın ölümüyle yıkılır. Bu hayattaki tek arkadaşını kaybeden Sedad kendini içki ve kumara verir. İçkiden dolayı gözü hiçbir şey görmez. Belma ile de arası açılır. Sedad işlerin iyice kötüye gittiğini anlayınca İstanbul'dan ayrılmaya karar verir. Belma ile vedalaşarak Erzincan'a dayısının yanına çiftçilik yapmaya gider.

Romanın ikinci bölümünde Sedad'ın Erzincan'da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad Erzincan'da çok değişir. Burada köylülerle ilgilenir. Köylülere okuma yazma öğretir. Köylülerin dertlerini dinler, onları çözmeye çalışır. Köylüleri ezmeye

¹⁶ Çalışmamızda *Elbet Sabah Olacaktır* romanından yapılan alıntılar "Garan, M. İ. (1948). *Elbet sabah olacaktır*. Kültür Kitabevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

çalışanlara karşı köylülerin hakkını savunur. Köydeki çocukların eğitimi için büyük emek sarf eder. Bunları yaparken de yaptığı her şeyi mektupla Belma'ya anlatır. Belma Sedad'ın yaptığı bu işlerden çok memnun olur. Âşık olduğu Sedad'ı geri kazandığı için de ayrıca mutlu olur. Kendisi de topluma faydalı olabilmek için hastabakıcılık eğitimi alır. 27 Aralık 1939 gecesinde Erzincan depremi meydana gelir. Belma bunu öğrenir öğrenmez hemen yola çıkar. Bin bir güçlkle Erzincan'a gelir. Erzincan'da çok büyük bir yıkım meydana gelmiştir. Depremden dolayı her yerde acı vardır. Belma hastabakıcı olarak burada gönüllü çalışır. Hastaların bakımıyla ilgilenir. Bu sırada Sedad'ın ölmediğini görünce çok mutlu olur. Sedad ile birlikte evlenip sonsuza kadar Erzincan'da kalma kararı verirler.

Romanda semavi dinlerden sadece İslamiyet inancına değinilir. İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, hac, namaz, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), kader, yemin, sadaka, dua, boşanma, melekler, ahiret, örtünme, günah, namus, şeytan, nefisle mücadele, kutsal günler, geceler ve aylar, cenaze töreni, nikâh, şükür, kurban, besmele, harem ve selamlık gibi konulara yer verilir.

2.17.Gülseren ve Milli Mücadele¹⁷

Sami Hekimci tarafından yazılan *Gülseren ve Milli Mücadele* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eserde, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler ve mektuplaşmaya başlarlar. Kumandan Mülazım Selçuk'a elli kişilik bir takımla padişahın ablası S. Sultan'a refakatlik etme görevi verilir. Selçuk bu görevden memnun değildir. O sırada 1. Dünya Savaşı meydana gelmektedir. Selçuk cepheye gidip savaşmak ister. Gülseren'in de yardımıyla S. Sultan'a refakatlik görevinden kurtulur. Selçuk Ayastefanos Tayyare Mektebi'nde okur. Pilot Milas ile birlikte uçuşlar yaparlar. Büyük bir at koşusu yapıldığı gün Milas ile Selçuk tayyare ile halkın üzerine parlak kâğıtlar atarak gösteri yaparlar. Selçuk bu sırada orada bulunan Gülseren'e güller atarak sevgi gösterisinde bulunur. Selçuk tayyare ile hava harbine katılır. Ruslarla havada çarpışır. Büyük başarılar kazanır.

Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Çünkü Gülseren'in iki ablası vardır. Bunlar gelin olmadan Gülseren'e evlenme sırası verilmez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'daki eşkiyaları Milli Mücadele çatısı altında toplamaya çalışır. Düşman

¹⁷ Çalışmamızda *Gülseren ve Milli Mücadele* romanından yapılan alıntılar "Hekimci, S. (1949). *Gülseren ve milli mücadele*. İdeal Matbaası." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

tayyareleriyle havada çarpışır. Çok büyük kahramanlık gösterir. Bu sırada kolundan yaralanır. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bu arada Gülseren'den bir mektup alır. Gülseren'in mektubunda, babasının onu başka biriyle evlendirmeye zorladığı yazmaktadır. Selçuk, Gülseren'i savaş meydanlarına sürüklemek istemez. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbet başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder. Urania bir gün Selçuk'a mektup yazar. Mektupta gizli bir evde buluşmaları gerektiği yazmaktadır. Selçuk eve gittiğinde Urania olanları anlatır. Milli Mücadele sona ermiş ve Yunanlılar Anadolu'dan çıkarılmıştır. Yunanlılar intikam olarak bütün esirleri öldürmek isterler. Bunun için Urania Selçuk'u kaçırmaya karar verir. Selçuk'u İstanbul'a getirmek isteyen Urania önce İstanbul'a kendi gidip araştırmalar yapar. Döndüğünde Selçuk'a bazı gerçekleri anlatır.

Urania aslında bir Türk'tür. Yüzbaşı Tanaşko onun öz babası değildir. Urania'nın annesi bir Türk'ü sevip ondan çocuk yapmıştır. Urania'nın gerçek ismi Huriye'dir. Urania İstanbul'a gittiğinde bunları araştırmıştır. Ayrıca Gülseren'in evlendiğini söyler. Hatta evlilik fotoğrafını Selçuk'a gösterir. Bu olaylardan sonra Selçuk ve Huriye nişanlanır. Gizlice İstanbul'a gelirler. Fakat İstanbul'a geldiklerinde Selçuk vatan haini olarak Huriye de casus olarak Divan-ı Harp'te yargılanır. Mahkeme sonucunda beraat ederler fakat Selçuk askerlikten atılır. Selçuk ile Huriye evlenir. Düğünlerinde davetlilerden Ruhsar Hanım, kocasının başka kadınlara ilgi duyduğundan dolayı Huriye'ye şikâyetlerde bulunur. Huriye Ruhsar'ı teselli eder. Düğünden sonra Ruhsar, Huriye ve Selçuk Antalya'ya gezmeye giderler. Selçuk ortağı Kerim Bey ile çiftçilik yapmaya başlar. Ayrıca çiftçilik yaptığı civar köydeki talebeleri Avrupa'ya eğitime gönderir. Kerim ile Selçuk çiftçilikte ilerler. Huriye doğum yapacaktır fakat köyde doğumevi yoktur. Selçuk köye doğumevi yaptırır. Huriye burada Munis adında bir erkek evlat dünyaya getirir. Selçuk'un Berna ile Sina adında iki çocuğu daha dünyaya gelir. Munis büyür, delikanlı olur. Meral adında bir kız ile evlenmek ister. Daha sonra Meral'in Gülseren'in kızı olduğu ortaya çıkar. Meral ile Munis evlenir. Amerika'ya yüksek tahsil yapmak için giderler. Yaşanan bu kadar olaya rağmen Gülseren ile Selçuk birbirlerine karşı hâlâ büyük ilgi duymaktadırlar. Huriye, Gülseren ile Selçuk'un aşklarını bildiği için onlara saygı duyar. Gülseren çiftliğe Selçuk ile Huriye'nin yanına taşınır. Burada mutlu bir hayat sürerler.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. Roman, Mitoloji olarak da Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancında; Allah'ın

varlığı ve birliği, ahiret, melekler, şehit, namus, günah, yemin, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), cenaze töreni, haram, örtünme, nikâh, sevap, peygamberler, harem ve selamlık, namaz, nazar, dini mekânlar, dini kişiler ve din büyükleri, lanet, kurban, kutsal günler, geceler ve aylar, hac, kutsal şehirler, dua, cin ve boşanma gibi konulardan söz edilir.

2.18.Huzur¹⁸

Ahmet Hamdi Tanpınar tarafından yazılan *Huzur* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Roman; İhsan, Nuran, Suat ve Mümtaz olmak üzere dört bölümden oluşur. Birinci bölümde Mümtaz'ın hayatında yaşanan önemli olaylar anlatılır. Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Romanın birinci bölümü İhsan'ın hastalanması ile başlar. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Romanın arka planında İkinci Dünya Savaşı'nın başlamak üzere olduğu vurgulanır. İnsanlar savaş kuşkusu ile yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz ailesini kaybedince İhsan, Mümtaz'ı büyütür. İhsan'ın karısı Macide Mümtaz'dan şefkatini esirgemez. Mümtaz, Nuran adında bir kıza aşıktır. Birinci bölümün sonunda Mümtaz, vapurda karşılaştığı Nuran'ın arkadaşlarından Nuran'ın eski kocasıyla barıştığını öğrenir.

Romanın ikinci bölümünde geçmişe dönülerek Mümtaz ile Nuran'ın yaşadığı aşk anlatılır. Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışırlar. Nuran, daha önceden Fahir adında bir adamla evlidir. Bu evlilikten Fatma adında bir kızı dünyaya gelir. Fakat Fahir Nuran'ı Emma adında bir kadınla aldatır. Bundan dolayı Nuran, Fahir'den ayrılmış kızı Fatma ile birlikte yaşamaktadır. Nuran ile Mümtaz İstanbul'a hayran iki insandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini ve Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları daha da şiddetlenir. Nuran'ın dayısı Tefvik Bey bu ilişkiyi desteklemektedir. Fakat Nuran'ın kızı Fatma, Nuran ile Mümtaz'ın birlikteliğine karşıdır. Nuran ile Mümtaz evlenmek isterler. Fakat bir türlü evleneceklerinden emin olamazlar. Bu arada Nuran'ın eski arkadaşlarından Suat, Nuran'la Mümtaz'ın ilişkisini bilmesine rağmen Nuran'a aşk mektubu yazar.

Romanın üçüncü bölümünde Suat'ın fikirlerine yer verilir. Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tefvik Bey'in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Suat oradan ayrılırken Mümtaz'a, Nuran'a yazdığı mektuptan bahseder. Aralarında bu konu hakkında konuşurlar. Daha sonra Nuran ile Mümtaz Bursa'da nikâh kıymaya karar

¹⁸ Çalışmamızda *Huzur* romanından yapılan alıntılar “Tanpınar, A. H. (2020). *Huzur*. Dergâh Yayınları.” künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

verir. Nuran ile Mümtaz eve geldikleri bir gün evde ışığın yandığını fark ederler. İçeri girdiklerinde Suat'ın kendisini astığını görürler. Nuran bu manzara karşısında dehşete düşer. Mümtaz'a aralarına bir ölünün girdiğini söyleyerek ondan ayrılır. Mümtaz bu ayrılık karşısında derin bir üzüntüye kapılır.

Dördüncü bölümde birinci bölümdeki zamana geri dönülür. Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bulduğu doktorla çeşitli fikirler üzerine konuşurlar. Doktor, İhsan'ın iyileşmesi için çeşitli ilaçların alınması gerektiğini söyler. Mümtaz bu ilaçları almak için eczaneye gittiğinde sokakta Suat'ın hayalini görür. Eve geldiğinde üstü başı kan içindedir. Merdiveni çıkamaz. Bu sırada İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı radyoda söylenmektedir.

Romanda Suat inanç krizleri yaşayan bir karakterdir. Çevresindeki insanları da kendi fikirleriyle etkilemeye çalışır. Bu sebeple Suat inanç bakımından romanda ön plana çıkar. Selim Somuncu, Suat karakteri için şu ifadeleri kullanır:

Romanda Suat huzursuzluğu temsil eden en önemli öznedir. Suat'ın roman boyunca iki temel misyonu vardır. Bunlardan biri Nuran-Mümtaz ilişkisini bitirmek bir diğeri de huzursuzluk yaymaktır. Bunların yanı sıra, tanıdığı kadınlarla kısa süreli ilişkiler yaşayan, dahası inançsız olmakla birlikte ahlâkı da küçümseyen bir öznedir (Somuncu, 2011).

Romanda semavi dinlerden İslamiyet ve Hristiyanlık inançlarına değinilir. İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), hadis, peygamberler, kader, dini mekânlar, şehit, ahiret, cenaze töreni, dua, günah, melekler, namaz, sevap, örtünme, kutsal şehirler, yemin, tarikatlar, nikâh, boşanma, kutsal günler, geceler ve aylar, kurban, kutsal kitaplar, şükür, mevlit, dini kişiler ve din büyükleri, harem ve selamlık ve şeytan gibi konulara yer verilir. Hristiyanlık'ta ise dini kişiler, dini mekânlar ve çan çalmak üzerinde durulur.

2.19.İhtiras¹⁹

Mükerrem Kamil Su tarafından yazılan *İhtiras* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Roman, Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a

¹⁹ Çalışmamızda *İhtiras* romanından yapılan alıntılar "Su, M. K. (1948). *İhtiras*. İnkılâp Kitabevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Fakat Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran'a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim'in yanında eziyet çekecektir. Nuran, Nedim'in yanında kalmayı tercih eder. Nedim çevresindekilere Nuran'ın akıl hastası olduğunu söyleyerek onu bir eve kapatır. Evden dışarı çıkarmaz. Nuran'ın yanında sağır ve dilsiz bir kadın bulunur.

Nuran, Atıf'ın tecavüzü sonrasında hamile kalmıştır. Nedim Nuran'ın hamile olduğunu öğrenince iyice sinirlenir. Nuran'a psikolojik olarak baskılar yapar. Nuran'ın bir kızı olur. Adını Handan koyar. Handan altı yaşına gelene kadar Nuran ile birlikte evde hapis kalır. Nedim, Nuran ve Handan'a çeşitli eziyetler yapar. Handan okul çağına gelince Nedim, Handan'ı yatılı bir okula gönderir. Nuran ile bir daha görüştürmez. Nedim Nuran'a, Handan'a büyüyünce annesinin kötü bir kadın olduğunu ve babasının belli olmadığını söyleyeceğini belirtir. Nuran bunu öğrenince Nedim'i öldürme planları yapar. Nuran'ın mektubu burada sona erer.

Bu olaylardan yıllar sonra Atıf plajda gördüğü bir kıza tutulur. Sürekli onu takip eder. Fakat bir gün kızın izini kaybeder. İş için avukat arkadaşıyla görüştüğü sırada o kıza avukatın yanında görünce çok sevinir. Kızla tanışır. Bu kız Handan'dır. Fakat Atıf, Handan'ın kızı olduğunu bilmez. Handan ona annesinin babasıyla birlikte evde yanarak öldüklerini anlatır. Handan annesini akıl hastası olarak bilmektedir. Atıf, Handan ile görüşmeye başlar. Handan'ı baştan çıkarmaya çalışır. Bir gece Handan Atıf'ın evine gelir. Ertesi gün Atıf Handan'a evlenme teklifi eder. Atıf ile Handan evlenmeye karar verirler. Nikâhlarının kıyıldığı sırada Züleyha gelir ve bu nikâhın gerçekleşemeyeceğini söyler. Züleyha Atıf'ın kulağına Handan'ın Atıf'ın kızı olduğunu söyler. Atıf nikâh masasından Züleyha ile kalkıp gider. Handan da neye uğradığını şaşırır. Fakat bu durumu umursamayarak başka bir yere eğlenmeye gider. Züleyha Atıf'a Handan'ın yazmış olduğu mektubu gösterir. Atıf mektubu okuyunca yaptığı her şey için çok pişman olur. Kızı Handan'ın kendi gibi zevk düşkünü bir insan olmasını yaptığı günahın bedeli olduğunu düşünür. Romanın sonunda Atıf yaptığı kötülüklerin farkına varıp pişman olur.

Romanda semavi dinlerden sadece İslamiyet inancına değinilir. İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, boşanma, namaz, dini mekânlar, dua, helal, kader, günah, nefisle mücadele, namus, şükür, şehit, harem ve selamlık, nikâh, şeytan, halk inanışları

ve batıl inançlar (hurafeler), cenaze töreni, beddua, ahiret, yemin ve peygamberler konularından söz edilir.

2.20.İhtiras Heykeli²⁰

Sedat Pınar tarafından yazılan *İhtiras Heykeli* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eserde, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitapta aşkın gerçek olmadığı söylenir. Kitaba göre ihtiras önemlidir. Vedat kitabın haricinde, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Bu iki eser Vedat'ın aklını karıştırır. Vedat, şair dostu Kemal Bey ile bu iki eser üzerine derin sohbetler yaparlar. Vedat bu iki eserde hayatın gerçek manasının yazılı olduğuna inanır. Vedat bu eserlerin tesiriyle aşka inanmaz. Hatta bu inançsızlığını daha ileriye taşıyarak Allah'a da inanmaz. Kadınları birer oyuncak olarak görür.

İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Aysel iyi bir müzisyendir. Çok güzel piyano çalar. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. Aysel davette piyano çalar. Şair Kemal, onun sanatına hayran kalır. Kemal ile Aysel dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Fakat Aysel, Vedat'ın çocuğunu taşıdığını söyler. Bunun üzerine Kemal Bey, onların evlenmesi için çabalar. Fakat Vedat buna razı olmaz. Kemal Bey adadaki ufak köşkünü Aysel ve babasına verir. Aysel ve babası insanlardan uzak bir köşede hayatlarını devam ettirmeye çalışırlar. Bu sırada Aysel'in çocuğu dünyaya gelir. Çocuğu olduktan sonra Kemal Bey'in de telkinleriyle kendini piyanoya verir. Piyanoda şöhret sahibi olur. Bir gün Vedat, Kemal Bey'i arayarak Aysel ile birlikte vakit geçirmek istediğini söyler. Daha sonra Vedat tekrar aradığında Aysel'i merak etmemesini, onun yanında olduğunu söyler.

Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşlamak isterler. Fakat Aysel onların bu fikirlerine karşı

²⁰ Çalışmamızda *İhtiras Heykeli* romanından yapılan alıntılar "Pınar, S. (1949). *İhtiras heykeli*. Ege Matbaası." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

çıkart ve yanlarından ayrılır. Bu olaydan iki gün sonra Vedat, Aysel'in yaşadığı eve gelir. Aysel ile arasındaki bağı koparmak için kendi çocuğunu öldürmek ister. Bu sırada ikisinin arasında bir boğuşma başlar. Vedat bu boğuşma sırasında Aysel'in iki parmağını keser ve kaçır. Aysel, parmakları kesilince bir daha piyano çalamayacağını düşünür. Bu duruma çok üzölür ve uçurumdan atlayarak intihar eder. Vedat, Aysel'in ölümünü öğrendikten sonra bir boşluğa düşer. Kafasını dağıtmak için çeşitli eğlenceler düzenler. Fakat bir türlü içindeki boşluğu dolduramaz. Bir gün bahçıvanı ona kötürüm bir dervişten bahseder. Onun yanına giderse huzur bulabileceğini söyler. Vedat dervişin yanına gider. Onunla sohbet eder. Bu sohbet sırasında Vedat'ın içi aydınlanır. Bu zamana kadarki hayatının, okuduğu kitap ve ihtiras heykeli etkisiyle zehirlendiğini düşünür. Bütün servetini Şair Kemal'e bırakır. Ondan servetinin yarısını hayır cemiyetlerine yarısını da Aysel'den olan çocuğuna harcamasını ister. Hayatını zehirleyen bu iki eserden kurtulmak için okuduğu kitabı yırtıp yakar, ihtiras heykelini de balta ile parçalar. Romanın sonunda Vedat yaşadığı köşkte yanarak ölür.

Romanda Vedat inanç krizleri yaşayan bir karakterdir. Çevresindeki insanları da kendi fikirleriyle etkilemeye çalışır. Bu sebeple Vedat inanç bakımından romanda ön plana çıkar. Ayrıca roman karakterlerinden Kemal Bey kutsal kitapları inceleyerek dinler hakkında bilgi sahibi olur.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik inançlarına değinilir. Semavi olmayan dinlerden ise Budizm ve Putperestlik inançlarına yer verilir. Roman, Mitoloji olarak da Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancında; Allah'ın varlığı ve birliği, günah, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), lanet, ahiret, melekler, kader, tarikatlar, cenaze töreni, namus, peygamberler, dini kişiler ve din büyükleri, şeytan, kutsal kitaplar, kutsal günler, geceler ve aylar, nefisle mücadele gibi konular üzerinde durulur. Hristiyanlık inancından dini kişiler, günah çıkarmak, mezhepler, cennet, Hz. İsa, Meryem Ana, İncil konularına yer verilirken Yahudilik inancından ise sadece Tevrat konusuna değinilir.

2.21. Matmazel Noraliya'nın Koltuğu²¹

Peyami Safa tarafından yazılan *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Roman, İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında

²¹ Çalışmamızda *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanından yapılan alıntılar "Safa, P. (2021). *Matmazel noraliya'nın koltuğu*. Ötüken Neşriyat Yayınevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

konuşamayan küçük bir kızları vardır. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey, Ferit'e cinlerin musallat olduğunu söyler. Ferit ve Vafi Bey bu konu üzerine tartışırlar. Ferit içine düştüğü bu tereddütleri gideremez. Ferit'in Selma adında bir kız arkadaşı vardır. Ferit kendi içinde onu sevip sevmediğini sorgular.

Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Bu konuda anlaşılamayan bu çift birbirlerini üzerler. Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit bu sebepten dolayı teyzesini öldürmek ister. Bu düşüncesini bir gün aynı pansiyonda kaldığı Tosun'a söyler. Tosun aslında bir seri katildir. Ferit'in bu düşüncesini gerçekleştirir. Ferit'in teyzesini öldürür ve servetini çalar. Çaldığı bu serveti Ferit'e verir. Zaten bu cinayeti de Ferit'e acıdığı için işler. Ferit ruhi bunalıma girer. Yine aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'i sakinleştirir. Yahya Aziz, Ferit'in bu parayla Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit, Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Matmazel Noraliya hayatı boyunca çok sıkıntı çekmiştir. Hayata küserek Ada'daki bu evde devamlı olarak koltukta oturur. Bu koltukta hayatın anlamını sorgular. Kendi benini yok ederek gerçek mutluluğa ulaşır. Ferit bunları Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defterlerden öğrenir. Ferit, Matmazel Noraliya'nın hayatından ve fikirlerinden çok etkilenir. Yahya Aziz ile Matmazel Noraliya'nın fikirleri üzerine tartışırlar. Yahya Aziz Ferit'e Matmazel Noraliya'nın felsefesini açıklar. Böylece Ferit ruhi bunalımından kurtulur. Yeni bir hayata başlamak ister. Eski kaldığı pansiyondaki fakir aileye yardım eder. Ayrıca bu fakir ailenin kızı Zehra'nın dili çözülür, konuşmaya başlar. Ferit babasından yaşadığına dair mektup alır. Yakında Ferit'in yanına geleceğini söyler. Nilüfer'in de verem hastalığı iyileşmeye başlar. Selma ile Ferit yeniden bir araya gelirler.

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu romanı inanç krizlerine parmak basar. Selim Somuncu "Peyami Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında ruhlar, cinler gibi soyut güçlerin varlığını belli bir tezi güçlendirmek ve bazı tezleri çürütmek için kullanır. Onun çürütmeye çalıştığı tezler Marksizm, pozitivizm ve materyalizmdir" (Somuncu, 2015, 205) der. Bu sebeple roman karakterlerinin dine bakışı oldukça önem arz eder. Roman karakterlerinden biri olan Matmazel Noraliya dine önem veren kişi olarak ön plana çıkar. Matmazel Noraliya'nın defterinde yazan dualar onun dine verdiği önemin göstergesi sayılabilir. Ayrıca pansiyonun sahibi Vafi Bey dine önem veren diğer kişi olarak öne çıkar. Vafi Bey ile Ferit arasında geçen konuşmalarda din hakkında çeşitli

bilgiler göze çarpar. Dini açıdan öne çıkan konuşmalardan biri de Yahya Aziz ile Ferit arasında gerçekleşir. Bu konuşmalarda din ve inanç hakkında bilgilere yer verilir.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik inançlarına değinilir. Semavi olmayan dinlerden ise Budizm ve Hinduizm inançlarına yer verilir. Roman, Mitoloji olarak da Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet inancında; Allah'ın varlığı ve birliği, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), selam, peygamberler, dua, ahiret, kader, sadaka, yemin, dini kişiler ve din büyükleri, nikâh, beddua, haram, kutsal kitaplar, namus, besmele, namaz, mevlit, hac, günah, dini mekânlar, cin, nefisle mücadele, tarikatlar, hadis, istihare ve hayırlı rüya, cenaze töreni, melekler, helal, kutsal şehirler, örtünme, kutsal günler, geceler ve aylar, besmele gibi konulardan söz edilir. Hristiyanlık inancında dini kişiler, Meryem Ana, dua, haç, dini mekânlar, mezhepler ve Hz. İsa öğelerine yer verilir. Yahudilik'te dini mekânlardan; Hinduizm'de ise dini kaynaklardan bahsedilir.

2.22.Mezada Çıkarılan Kız²²

Recai Sanay tarafından yazılan *Mezada Çıkarılan Kız* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Roman, Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Evlerine bu kadar görücü gelmesine rağmen Emine namusunu koruyan, iffetli bir kızdır. Emine kendisi gibi fakir bir genç ile sevgilidir. Bu genç tıp öğrencisi Vecdi'dir. Vecdi şiir yazarı ince ruhlu bir insandır. Fakat Vecdi Emine ile evlenecek güçte değildir. Emine yaşadığı bu hayattan kurtulmak ister. Emine'nin annesi Sabriye Hanım da kızının bu durumuna çok üzülür. Fakat onun da elinden bir şey gelmez.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gezip tozmaya başlarlar. Emine Saim'e âşık olur. Aradan uzun bir süre geçmesine rağmen Saim Emine'ye evlilik konusunu hiç açmaz. Emine bu durumdan rahatsız olur. Bir gün Saim Emine'ye babasının hastanede yattığı için onunla evlenmesinin uygun olmayacağını söyler. Babası iyileşince Emine ile evlenme sözü verir. Emine mahalledeki dedikoduları azaltmak için en azından nişan yapmaları gerektiğini Saim'e anlatır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak

²² Çalışmamızda *Mezada Çıkarılan Kız* romanından yapılan alıntılar "Sanay, R. (1948). *Mezada çıkarılan kız*. Rıza Koşkun Neşriyat Evi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Memduh'a Kasap Mehmet adında biri bir teklifte bulunur. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Kasap Mehmet yaşlı bir adamdır. Memduh durumu kızı Emine'ye anlatır. Emine nişanlısı Saim'i çok sevdiği için babasının onu Kasap Mehmet ile evlendirmesine karşı çıkar. Babasıyla kavga ederler. Bu kavga sırasında Memduh, Emine'yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçar. Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Saim ona başlarda çok iyi davranır. Ayrı bir oda verir. Birlikte eğlencelere giderler. Emine bu eğlencelerde içki içmeye başlar. Emine bir gece içkiyi fazla kaçıır. O gece içkinin de etkisiyle Saim ile evlenmeden birlikte olur. O geceden sonra Saim ile Emine evlenmeden karı koca hayatı yaşamaya başlarlar. Emine'nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Saim babasının hastanede yatarken Emine ile evlenmesinin mümkün olmadığını Emine'ye söyler. Fakat Emine bir gün gerçeği öğrenir.

Saim'in babası yıllar önce ölmüştür. Hasta olan kişi Saim'in karısıdır. Saim karısı sayesinde zengin olan biridir. Emine kandırıldığını öğrenince Saim'in yanından kaçar. Bu sırada Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Emine bu olaydan sonra annesiyle birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Emine'nin annesi zatürreye yakalanır ve ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâtibî yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçıır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine'ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğu aldırma istemez. Hikmet de Emine'yi işten çıkarır. Emine ortada kalır. Çocuğunu dünyaya getirir. Fakat ona bakacak gücü yoktur. Bunun için çocuğunu cami avlusuna bırakıp kaçar. Bu olaydan sonra Emine çok üzülür. Hayattan intikam almak ister. Sonuç olarak da bir randevu evine düşer. Böylece roman sona erer.

Romanda semavi dinlerden sadece İslamiyet inancına değinilir. Roman, Mitoloji olarak da Türk ve Yunan mitolojisinden öğeler barındırır. Romanda İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, nikâh, günah, namus, kader, dua, ahiret, boşanma, namaz, nefisle mücadele, yemin, şükür, cenaze töreni, lanet, melekler, peygamberler, örtünme, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), sevap, kutsal günler, geceler ve aylar, şeytan ve dini mekânlar gibi konulara yer verilir.

2.23.O Gün Gelecek Mi?²³

Kerime Nadir tarafından yazılan *O Gün Gelecek Mi?* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Roman, karmaşık bir aşk hikâyesini anlatır. Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Jülide, İzmir'in Buca ilçesinde yeni açılmış olan özel bir ilkokulda öğretmenlik yapmaya başlar. Bu nedenle ailecek İzmir'e yerleşmek isterler. Fakat Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Böylece İzmir'e taşınamazlar. Jülide İzmir'deki okulda yatılı olarak kalır.

Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Düğün hazırlıkları yapılırken Nemide'ye Şahper imzasıyla bir mektup gelir. Bu mektupta Şahper'in Jerfi'nin metresi olduğu yazmaktadır. Nemide bu duruma çok üzülür. Mektubu Jerfi'ye anlatır. Jerfi böyle bir kadını tanımadığını söyler. Fakat Şahper'den ikinci bir mektup gelir. Mektupta adres ve saat yazar. Nemide mektubun yazdığı adrese gidince Jerfi'yi şuh bir kadınla baş başa yakalar. Dünyası başına yıkılır. Fakat Kudret Bey'in öğütleriyle Nemide bu durumu atlatır. Tam da bu sırada meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Doktor böbrekte küçük bir taş olabileceğini söyler. Bir gece boyunca dinlenmesi gerektiğini belirtir. Yani Nemide düğüne katılamayacaktır. Fakat Şemsettin Güçlü yüzlerce kişiyi düğün salonunda topladığını, düğünün yapılması gerektiğini söyler. Bunun için Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Nemide kardeşinin ölümünden kendisini sorumlu tutar. Bu duruma çok üzülür. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Çünkü kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır.

Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Melahat Jülide'nin yakın arkadaşıdır. Kardeşinin ölümünü atlatabilmesi için onu bir akşam davete götürür. Nemide davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi bir davaya bakmak için İzmir'e gelmiştir. Nemide'yi görünce çok şaşırır. Fakat isminin Jülide olduğunu öğrenince Nemide'nin kardeşi olduğunu düşünür.

²³ Çalışmamızda *O Gün Gelecek Mi?* romanından yapılan alıntılar "Nadir, K. (1981). *O gün gelecek mi?* . İnkılâp ve Aka Kitabeveleri." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Bu sırada dayısı Nemide'ye çok önemli bir resim işi aldığını söyler. Nemide çok mutlu olur. Fakat dayısının yanına geldiğinde aslında bu işi Jerfi'nin ayarladığını öğrenir. Bu duruma çok kızar. Jerfi, Jülide sandığı Nemide'ye aslında ablasını aldatmadığını o gün o kadınla ilişkisini noktalamak için oraya gittiğini anlatır. Nemide başta Jerfi'ye çok kızsada da zamanla ona karşı öfkesi azalır. Jerfi ile Jülide sandığı Nemide arasında tekrardan bir aşk başlar. Evlenmeye karar verirler. Fakat Nemide evlenmeden önce istifa etmek için İzmir'e gider. Bu sırada bir dava için İzmir'e gelen Jerfi babasının hastalandığını öğrenerek apar topar İstanbul'a döner. Dönmeden önce içinde çok önemli evraklar olan bir çantayı Nemide'ye emanet eder. Ancak okulda yangın çıkar. Nemide de bu yangın sırasında içinde önemli evraklar olan çantayı kurtarmaya çalışırken odada bulunan birkaç havai fişek patlar. Nemide ağır bir şekilde yaralanır. Yüzünde ağır yaralar olur ve gözleri görmez. Bu olaylar yaşanırken Jerfi'nin babası vefat etmiştir. Jerfi babasının ölümüne alışmadan Nemide'nin başına gelenleri öğrenince sinir krizine girer. Nemide'yi hastanede o şekilde bırakarak kaçar. Nemide başarılı bir ameliyat sonrasında görmeye başlar. Yüzündeki yaralar da zamanla iyileşir. Fakat Jerfi'nin onu ikinci defa terk edişine çok üzölür. Jerfi ise Jülide sandığı Nemide'nin aşkından dolayı kendini bir kadından başka bir kadına atar. Böylelikle onu unutmaya çalışır.

Bir gün Nemide Jerfi'nin bürosuna gelir. Jerfi'ye onun önemli evraklarını kurtarmak için kendi hayatını tehlikeye attığını fakat buna değmeyeceğini söyler. Jerfi, Jülide sandığı Nemide'ye onu yanlış anladığını hâlâ kendisini çok sevdiğini anlatır. Bunun üzerine Nemide aslında kendisinin Jülide olmadığını söyler ve başından geçenleri Jerfi'ye anlatır. Jerfi çok şaşırır. Tekrar Nemide ile birlikte olmak ister. Fakat Nemide iki kere terk edilmenin onu çok yordüğünü söyler. Kalbinin hastalandığını iyileşmesi için zamana ihtiyacı olduğunu söyleyerek gider.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. İslamiyet inancında; Allah'ın varlığı ve birliği, nikâh, kutsal günler, geceler ve aylar, cenaze töreni, melekler, kader, lanet, dua, şükür, günah, nefisle mücadele, ahiret, yemin ve nazar konuları üzerinde durulur.

2.24.Ömrümün Tek Gecesi²⁴

Esat Mahmut Karakurt tarafından yazılan *Ömrümün Tek Gecesi* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, popüler bir aşk romanıdır. Roman kahramanı maden mühendisi olan Ekrem Bey, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Ekrem ve Cemile gizli bir buluşmadan döndükleri sırada otomobilleri bisiklet süren bir kıza çarpar. Ekrem, Gülderen adındaki bu kıızı tedavi ettirmek ister. Fakat Gülderen'in yarası çok ağır olmadığı için o, bu teklifi reddeder. Bunun yerine Ekrem'in evine gidip orada

²⁴ Çalışmamızda *Ömrümün Tek Gecesi* romanından yapılan alıntılar "Karakurt, E. M. (2009). *Ömrümün tek gecesi*. Bilgi Yayınevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

yarasının pansuman yapılmasını ister. Ekrem'in evine geldiklerinde ikisinin arasında bir çekim meydana gelir. Gülderen, Ekrem ile birlikte olmak ister. Ekrem bu isteğe baştan karşı koysa da Gülderen'in çekiciliği karşısında çaresiz kalır. Geceyi bu şekilde geçirdikten sonra sabah karşılarında Cemile'yi bulurlar. Sevdiği adamın ihanetini kaldıramayan Cemile önce Gülderen'i sonra kendini öldürür. Bu olayın etkisinden kurtulmak isteyen Ekrem herkesten uzakta bir hayat sürmek ister. Bu sırada Gediz'den bir maden işi teklifi alır. Bu işi hemen kabul eder.

Gediz'e gitmek için trene biner. Trende yanına bir kız oturur. Ekrem bu kızdan çok etkilenir. Gittiği yer Gediz'in uzak bir köyüdür. Burada bir köylünün evinde kalır. Bu köylünün Gülgonca adında küçük bir kızı vardır. Gülgonca, Ekrem'i çok sever. Hatta bu köyde Ekrem'in tek dostu odur. Ekrem, uyku tutmadığı bir gece köyde gezintiye çıkar. Gezinti sırasında köylerde rastlanmayacak şekilde inşa edilmiş bir köşk görür. Merakına yenik düşerek köşke yakından bakmak ister. Köşkün bahçesinde bir havuz görür. Havuzu incelerken istemeden havuzda çıplak yüzen bir kız görür. Bu kız Gediz'e gelirken trende gördüğü kızdır. Ne yapacağını bilemeyen Ekrem gizlenmeye karar verir. Fakat havuzda yüzen kız kendisini görür. Daha sonra kâhyalarını çağırarak Ekrem'i yakalattırır. Ekrem'i bağlayıp onu kırbaçlar. Ekrem, daha sonra bu kızın patronu Rıza Kerimoğlu'nun nişanlısı olduğunu öğrenir. Patronu bu durumdan habersizdir. Nişanlısı ile Ekrem'i tanıştırır. Böylece Ekrem havuzda gördüğü kızın adının Gülseren olduğunu öğrenir.

Patronu, Ekrem'i Uşak'a iş hakkında görüşmek için çağırır. Ekrem'i Gediz'den Uşak'a getirecek kişi Gülseren'dir. Yolda giderlerken ıssız bir yerde otomobillerinin lastiği patlar. Ekrem lastiği değiştirirken hapisten kaçan iki haydut Gülseren'e tecavüz etmeye çalışır. Ekrem bu iki haydutla ölümüne dövuşür. Bu boğuşma sırasında Ekrem yaralanır. Ekrem'in kendisi için ölümüne dövuşmesi Gülseren'i derinden etkiler. Elinde olmayarak ona aşık olur. Ekrem ise Gülseren'den trende ilk gördüğü andan beri etkilenmektedir. Gülseren, Ekrem ile aşk yaşamaya başlar. Köyde bir akşam ikisi birlikte olurlar. Daha önce hiçbir erkekle birlikte olmayan Gülseren için bu gece ömrünün tek gecesidir. Gülseren nişanlısından ayrılır.

Gülseren'in İsviçre'de yaşayan abisi köye gelir. Gülseren'in abisi ölen kardeşinin cinayetini araştırmaktadır. Araştırmaları sonucunda ölen kardeşi Gülderen'in Ekrem ile ilişkisi olduğu ortaya çıkar. Ekrem, Gülderen'in Gülseren'in kardeşi olduğunu öğrenince şok geçirir. Gülseren ise bu durumu öğrenince ölmek ister. Gülseren'in abisi Ekrem'i öldürmek üzere köy evine gelir. Bu sırada Ekrem Gülseren'e her şeyin kaza ile olduğunu, Gülderen'in öldürülmesinde kendisinin hiçbir suçu olmadığını anlatmaktadır. Bunları duyan Gülseren'in abisi, gerçeği öğrenince Ekrem'i affeder. Bu olaydan sonra Ekrem Gediz'i terk etmek için yola koyulur. Bu sırada Gülseren, Ekrem'in peşinden gelir. Birbirlerine olan aşklarını haykırırlar. Geçmişini unutup yeni bir hayata başlangıç yapmaya karar verirler.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet inancına değinilir. Semavi olmayan dinlerden ise Hinduizm inancına yer verilir. Romanda İslamiyet'te; Allah'ın varlığı ve birliği, yemin, peygamberler, kader, namus, nefisle mücadele, cenaze töreni, ahiret, melekler ve sevap konularından bahsedilir. Hinduizm'de ise kutsal yerlerden olan Ganj Nehri'nden söz edilir.

2.25.Rahika²⁵

Fatma Esen tarafından yazılan *Rahika* romanı ilk baskısını 1949 yılında yapar. Eser, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Harput'un değişik kültürüne alışmaya çalışır. Bu sıralarda Rahika da Harput'ta yaşayan Miss Moore adında bir kadından dersler alır. İngilizce öğrenir. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı düğün hemen yapılır.

Düğün gecesi Kasım'ın babası Ebüzziya ölür. Kasım bu duruma çok üzülür. Akrabalarına bu haberi vermek için yola çıkar. Fakat o yolda iken evlerinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. Rahika da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak Rahika'yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil'in istediği gibi gitmez. Rahika'yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam uçuşumun dibine geldikleri sırada Neil ile Rahika'yı üstünden atar. At ise uçuşumdan düşerek parçalanır.

Harput'a iki saat uzaklıktaki kayalık yerde Rahika ile Neil mahsur kalır. Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım'ı da yangını da hatırlayamaz. Neil kayalıkların orada bir kaynak suyu bulur. Az ilerisinde de bir kulübe

²⁵ Çalışmamızda *Rahika* romanından yapılan alıntılar "Esen, F. (1949). *Rahika*. Pulhan Matbaası." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

bulur. Günlerce o kulübede yaşarlar. Ormandan meyve toplayıp yerler. Kuş avlayarak beslenirler. Oldukları yerin bulunması için büyük ateş yakarlar. Fakat kimse onları görmez. Zamanla Neil ile Rahika arasında bir çekim başlar. Rahika, Kasım'ın karısı olduğu için Neil ondan uzak durmaya çalışır. Fakat zamanla bu çekime karşı koyamaz. Bir gece birlikte olurlar. O geceden sonra doya doya aşklarını yaşamaya başlarlar. İkisi de çok mutludur. Onları kimsenin bulmasını istemezler. Fakat bir gün oradan geçen bir kervan onları bulur ve alıp Harput'a getirir. Neil onlardan kaçır. Amerika'ya gitmek üzere yola çıkar. Rahika'yı ise Kasım'a geri getirirler. Rahika geçmişini hatırlar. Fakat Neil'i de hiçbir zaman unutamaz. Bu sırada Plevne Savaşı çıkar. Kasım savaşa gider. Savaşta şehit düşer. Rahika ise ortada kalır. Hikâye burada sona erer. Romanın sonunda demiryolu inşasında çalışan kişi seyahatlerinden birinde Kahire'de Amerikalı bir teyyareciyle karşılaşır. Teyyarecinin ona daha önce Harput'ta yaşayan kuzeni Neil O'Hara'dan bahsetmesiyle roman sona erer.

Roman karakterlerinden biri olan Rahika'nın dadısı dine önem veren kişi olarak öne çıkar. Ayrıca romanda misyoner olan kişilerden bahsedilir. Bu bakımdan romanda Hristiyanlık dini hakkında bilgilerden söz edilir.

Romanda semavi dinlerden İslamiyet ve Hristiyanlık inançlarına değinilir. Romanda İslamiyet inancından; Allah'ın varlığı ve birliği, şeytan, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), cenaze töreni, dini mekânlar, namaz, dini kişiler ve din büyükleri, dua, örtünme, selam, kutsal kitaplar, peygamberler, harem ve selamlık, namaz, nazar, besmele, cin, yemin, günah, kader, melekler, kurban, kutsal günler, geceler ve aylar, ahiret, namus, nikâh, beddua ve sadaka konularına yer verilir. Hristiyanlık inancında ise dini kişiler, haç, cennet ve Hz. İsa'dan bahsedilir.

2.26.Zavallı Sabiha²⁶

A. Vedat Akın tarafından yazılan *Zavallı Sabiha* romanı ilk baskısını 1948 yılında yapar. Eser, ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanı romanda yaşanan tüm olayların gerçek olduğunu söyler. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı bir gün pencereden Sabiha'ya bakarken Sabiha onu görür ve ona selam verir. Daha sonra Sabiha roman kahramanına mektup verir. Mektupta onunla buluşmak istediği yazmaktadır. Buluştukları zaman Sabiha şuh hareketleriyle roman kahramanını baştan çıkarmaya çalışır. Roman kahramanı Sabiha'ya karşı koymaya çalışır. Sabiha tek bir erkekle evlenmek istemez. Dünyadaki bütün erkekleri sevmektedir. Allah'ın onu bu şekilde yarattığını düşünür. Sabiha'nın birçok erkek arkadaşı vardır. Hepsisiyle eğlenir. Belirli bir noktaya kadar da onların istediklerini yapar. Fakat bunun bir sınırı vardır.

²⁶ Çalışmamızda *Zavallı Sabiha* romanından yapılan alıntılar "Akın, A. V. (1948). *Zavallı sabiha*. Ülkü Yayınevi." künyeli eserden gerçekleştirilecektir.

Roman kahramanı ile Sabiha'nın yanına bir genç gelir. Bu genç Sabiha'nın sevgilisi İrfan'dır. Roman kahramanı İrfan ile Sabiha'yı baş başa bırakarak oradan ayrılır. Bu olaydan sonra bir yıl boyunca roman kahramanı Sabiha'yı görmez. Fakat romanda olaylar Sabiha'nın hatıra defterinden anlatılmaya devam edilir.

İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine getirir. Sabiha sarhoş olduğu için İrfan'a karşı koyamaz. İrfan o gece Sabiha'nın namusunu kirletir. Ertesi gün Sabiha'yı yüzüstü bırakıp gider. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya başlar. Fakat evin küçük beyi Sabiha'dan faydalanmak ister. Sabiha ise buna izin vermez. Evin hanımı Sabiha'ya kızar. Sabiha evin hanımıyla tartışıp evden ayrılır. Yolda bir arkadaşından babasının öldüğünü öğrenir. Sabiha bu haber karşısında yıkılır. Bu sırada Sabiha'ya bir araba çarpar. Sabiha'yı hastaneye yatırır. Burada Doktor N. , Sabiha ile çok ilgilenir. Sabiha'nın iyileşmesini sağlar. Sabiha iyileştikten sonra Doktor N.'den hastanede hastabakıcı olarak çalışmak için ricada bulunur. Doktor N. memnuniyetle kabul eder. Sabiha burada yeni bir hayata başlar. Fakat diğer hastabakıcılar Doktor N.'nin Sabiha'ya olan yakınlığını kıskanırlar. Çeşitli dedikodular yaparlar. Bir gece Doktor N. hastanede nöbetçi olarak kalır. Bu sırada Sabiha'yı yanına çağırır. Sabiha'ya aşk hikâyesi okur. Daha sonra da ona olan aşkını ilan eder. Sabiha da doktoru sevmektedir. Doktor N. onunla evleneceğini söyler. Bunun üzerine o gece birlikte olurlar. Fakat onların birlikte olduğu saatte hastanede yatan bir hasta vefat eder. Sabiha'nın görevi başında olmaması sebebiyle Sabiha'yı suçlu bulurlar. Doktor N. de Sabiha'yı savunmaz. Böylece Doktor N.'nin aşkının yalan olduğu anlaşılır.

Sabiha hastaneden ayrılır. Bir barda çalışmaya başlar. Sabiha bu barda iyice kötü yola düşer. Geçimini sağlayabilmek için vücudunu satar. Bir gün bara İrfan gelir. Sabiha'nın içine düştüğü durumdan kendini sorumlu tuttuğunu söyler. Sabiha'ya çok pişman olduğunu söyler. Yalvarır, yakarır Sabiha'yı ikna eder. İrfan ve Sabiha Nazilli'ye taşınırlar. Orada yeni bir hayata başlarlar. Başlarda her şey güzeldir. İrfan bir depoda çalışır. İş çıkışı koşarak evine gelir. Sabiha İrfan'dan nikâh yapmasını ister. İrfan da bunu kabul eder. Bu arada Sabiha iki aylık hamiledir. Bir gece İrfan eve Nejat adında bir arkadaşıyla gelir. Sonra işinin çıktığını söyleyerek Nejat ile Sabiha'yı baş başa bırakır. Nejat Sabiha'ya, İrfan'ın onu para karşılığında sattığını söyler. Sabiha ile birlikte olmak ister. Sabiha karşı çıkar. Nejat Sabiha'yı feci şekilde döver. Bu dayak sırasında Sabiha çocuğunu düşürür. Sabiha'yı yine hastaneye kaldırır. Sabiha iyileşir ve İstanbul'a geri döner. Fakat İstanbul'da gidecek yeri olmadığı için yine kötü yola düşer. Kendini satmaya devam eder. Bu sırada frengi hastalığına yakalanır. Bir gün roman kahramanı ile karşılaşır. Roman kahramanı Sabiha'yı tanıyamaz. Çünkü Sabiha hastalığından dolayı çok değişmiştir. Sabiha frenginin yanında vereme de yakalanır. Roman kahramanı Sabiha'yı annesinin yanına getirir. Annesi kızını sokağa

attıktan sonra çok pişman olmuştur. Anne kız birbirlerine sarılıp ağlarlar. Sabiha artık ölüm döşeğindedir. Son nefesini vermeden önce roman kahramanından kendi hayat hikâyesinin herkes tarafından bilinmesini ister. Başka Sabihaların da kendi durumuna düşmesini istemez. Bunun üzerine roman kahramanı da bu romanı yazar.

Romanda semavi dinlerden sadece İslamiyet inancına değinilir. İslamiyet inancında; Allah'ın varlığı ve birliği, günah, melekler, yemin, nikâh, şükür, şeytan, halk inanışları ve batıl inançlar (hurafeler), dini mekânlar, namus, lanet, ahiret, dua, kader, peygamberler, cenaze töreni, kutsal kitaplar, sevap, örtünme ve helal gibi konulardan söz edilir.

3.SEMAVİ DİNLER

3.1.İslamiyet

Semavi dinler içinde bulunan İslamiyet bütün insanlığa gönderilen bir dindir. Dolayısıyla İslamiyet, evrensel bir din olarak kabul edilmektedir. Allah Kur'an-ı Kerim'de "Allah katında din kesinlikle İslâm'dır. Kitap verilenler, ancak kendilerine ilim geldikten sonradır ki, aralarındaki hak tanımazlık yüzünden ayrılığa düştüler. Allah'ın ayetlerini inkâr edenler bilmelidirler ki Allah'ın hesabı çok çabuktur" (Âl-i İmrân, 3/19) ²⁷ buyurur. İncelediğimiz romanlar içerisinde diğer inançlara nispetle en çok İslami konulara değinilir. İncelediğimiz bütün romanlarda İslamiyet unsurlarına rastlanır. Bunun sebebi romanları yazan kişilerin Müslüman olmalarıyla açıklanabilir. Çünkü yazarlar, kendi dini inançlarını ister istemez eserlerine yansıtırlar. Bu yazarlar içerisinden İslamiyet'e olumlu bir gözle bakanlar olduğu gibi İslamiyet'i olumsuz olarak işleyenler de vardır. Çalışmamızda bunları göstermeye çalıştık. Ayrıca İslam dininin kapsamına giren konuları da ele aldık. İsmail Karagöz İslamiyet'in hangi alanlarla ilgili kurallar içerdiğini tek tek sayar:

İslam; Allah'a, nefesine, ailesine, diğer insanlara, canlılara ve çevreye karşı görevlerinde insana yol gösterir. Dolayısıyla İslam; insanın inanç, ibadet, evlenme, boşanma, yeme, içme, giyinme, konuşma, yürüme, okuma, düşünme, temizlik, yardımlaşma, şahitlik, hâkimlik, işleri ehline verme ve istişare ile yapma gibi adlî, idarî, hukukî, ahlakî, ticarî, ilmî, fikrî, itikadî, amelî ve sosyal bütün alanlarla ilgili genel kurallar içerir (Karagöz, 2017b, 39).

Diğer inanç ve dinlerde olduğu gibi İslam dini aynı zamanda insanın yaşam şeklini de belirler. Onun nasıl davranması, ibadet etmesi, nelere dikkat etmesi hatta neler yiyip içmesine kadar geniş konuları içinde bulundurur. Bundan dolayı çalışmamızda imanın şartları ve İslam'ın şartları gibi konulardan başlayarak romanlarda geçen bütün dini algılara yer vermeye çalıştık.

3.1.1.Allah'ın Varlığı ve Birliği

İslam inancında imanın şartlarından biri olan Allah'ın varlığına ve birliğine iman konusu incelediğimiz romanların biri hariç hepsinde geçer. Romanlardaki kahramanlar, Allah'ın varlığına ve birliğine inandıklarını çeşitli şekillerde dile getirirler. Çünkü İslam inancında bu konu önemli bir yer tutar. Allah Kur'an-ı Kerim'de "Allah'a iman edip

²⁷ Çalışmamızda bahsedilen ayetlerin meâlleri "*Kur'an yolu meâli*, (H. Karaman- M. Çağrı- İ. K. Dönmez- S. Gümüş, Çev. 9. Baskı). (2019). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları." künyeli eserden alınacaktır.

O'na sımsıkı sarılanlara gelince, Allah onları, kendinden bir rahmet ve lütuf içine daldıracak ve onları kendine ulaştıran dosdoğru bir yola iletecektir” (Nisâ, 4/175) buyurur. Ulvi Murat Kılavuz Allah'ın varlığı ve birliği hakkında şunları söyler:

İslâm dini Allah'a iman temeli üzerine kurulduğu için, Kur'an'ın en büyük hedefi O'nun varlığını, birliğini ve âlemle ilişkisini ortaya koymaktır. Cenâb-ı Hakk'ın varlığı bahsinde de görüldüğü üzere, fitratı bozulmamış yani selim yaratılışına konulmuş bulunan ve Allah'ın varlığına ulaşma şuurunun üzerini örtmemiş olan insan O'nun varlığını idrak edebilecektir (Kılavuz, 2018, 30).

Çalışmamızın bu bölümünde Allah'ın varlığını ve birliğini kabul eden roman karakterlerinin sözlerini, davranışlarını, tepkilerini ortaya koyduk. İslamiyet'teki Allah inancıyla bağdaşmayan bölümlere de yer yer değindik.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Bu sohbet sırasında Fahir kumar borcunu ödeyemediği için ölmek istediğini söyler. Bunun üzerine halası “Esasen hayatın senin malın değildir. Onu sana Allah tevdi etmiştir. Ancak Allah geri alabilir” (s. 21) der. Burada insana hayatı Allah'ın verdiği ve onu sadece Allah'ın alabileceğine dair inanç üzerinde durulur. Halası parayı ona vereceğini söyler. Fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız, varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir, Nüveyre ile nişanlanır. Bir gün yakın arkadaşı Reşat ile sohbet ederlerken ona Nüveyre'nin yanına gideceğini söyler. Reşat da “Allah versin yavrum. Süslendin, şıklaştın, nişanlına doğru uçacaksın” (s. 57) der.

Fahir ile Nüveyre'nin nikâhlarına az bir zaman kalır. Fakat Nüveyre, Hulusi amcasından kurtulmak için daha erken evlenmek ister. Bunu Fahir'e söyler. Fahir, Nüveyre'ye bir soru sormak ister. Nüveyre de “Allah rızası için bir şey sormayın!” (s. 75) diye tepkide bulunur. Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir'e evlenmeden önce Nüveyre'nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre'nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir'i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre'nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Naşide Hanım, Fahir'i düşürdüğü bu durumdan dolayı vicdan azabı çeker. Bu durum romanda “Allah bilir ya, o Fahir'e faydalı ve hayırlı bir iş yapmak maksadıyla uğraşmıştı” (s. 188) şeklinde anlatılır.

Fahir, Nüveyre'ye tecavüz olayının nasıl gerçekleştiğini sorar. Nüveyre başından geçenleri anlatır. Kendisine tecavüz eden Mahir Bey'e onu bırakmazsa bağıracağını

söylediğini anlatır. Mahir Bey'in de "Bağır! Allah'ın dağında seni kim işitir?" (s. 232) cevabını verdiğini söyler.

Fahir bir teyyare motoru icat etmeye çalışır. İsteddiği motoru icat eder. Fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir'e teklif eder. Fahir bu teklifi kabul eder. Refet Bey'in tutumu romanda "Yapılan teyyareye karşı büyük bir sevgi ve saygısı vardı; bunu yapan adamı da küçük bir Allah gibi takdis ediyordu" (s. 288) şeklinde anlatılır. Burada Allah inancı ile bağdaşmayan bir ifade kullanılır. İslam'a göre Allah tektir. Allah'ın küçüğü olmaz.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının avukat olan babası siyasi olaylar sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalır. Roman kahramanı Beyrut'ta bir Ermeni kızı olan Virjin'e âşık olur. Roman kahramanı balık tuttuğu bir gün Virjin ile karşılaşır. Virjin annesinin üç gündür aç olduğunu, bir şey yemediğini söyler. Roman kahramanından tuttuğu balığı ister. O da tuttuğu balığı verir. Bu olaydan dolayı Allah'ın kendisine sevap yazdığını düşünür (s. 41). Eve eli boş dönünce evdekiler ona tuttuğu balığın nerede olduğunu sorarlar. Roman kahramanı başından geçenleri anlatınca babası ona "Allah mısın da rızık veriyorsun ulan" (s. 42) diye kızar.

Roman boyunca roman kahramanı ile babası arasında çatışma hâkimdir. Bir gün babası roman kahramanını yanına çağırır. Roman kahramanı da babasına isyan eder. Bunun üzerine babası çok üzülür. Annesi roman kahramanına yanlış yaptığını söyler. O da "Babaysa babalığını bilsin, Allah olmadı ya!" (s. 72) şeklinde cevap verir.

Roman kahramanı bir gün yolda Virjin ile karşılaşır. Virjin'in yanında bir kadın vardır. Virjin bu kadının ablası Şinorik olduğunu söyler. Kadın bir fahişedir. Virjin'in kendisinden çok bahsettiğini söyleyerek evlerine davet eder. Roman kahramanı bunu kabul etmez. Bu olay üzerine Şinorik "Fahişeliğimiz bulaşmaz oğlum, korkma! Fahişe de Allah'ın kulu, o da insan..." (s. 75) şeklinde tepkide bulunur.

Beyrut'ta kendini yalnız hisseden roman kahramanı çok sıkılmaya başlar. Adana'ya geri dönmek ister. Babası bu duruma başlarda şiddetle karşı çıkar. Daha sonra ikna olur ve onu Adana'ya göndermeye karar verir. Babası roman kahramanını trene bindirip yolcu ederken Adana'daki akrabalarına kendilerinin sefalet içinde olduğunu söylemesini ister. Sonra bu düşüncesinden vazgeçerek "Onlara bir şey söyleme... Sen yalnız kendini düşün, kendini ve okulunu... Bizi Allah düşünür!" (s. 83) diye söyler.

Roman kahramanı Adana'ya gittikten sonra arkadaşlarıyla lokantada ziyafet çeker. Arkadaşlarının arasında Hasan Hüseyin adında yemek yemeyi çok seven biri vardır. Bir ziyafet sırasında yemekler için "Doğrusu Allah gibi yemekler..." (s. 93) der.

Roman kahramanı arkadaşlarıyla birlikte sürekli futbol oynamaya giderler. Maçı kazandıktan sonra yendikleri takım onlara ziyafete verir. Böylece zaman geçirirler. Bir gün yine bu şekilde futbol oynamaya giderler. Fakat oynayacakları takıma gönderdikleri mektup ulaşmamıştır. Kendi aralarında ellerindeki kalan son parayla yemek mi

yiyeceklerini yoksa kamyon kiralayıp geri mi döneceklerini tartışırlar. İçlerinden biri “Allah’ın dediği olacak, Allah’ın dediği...” (s. 102) şeklinde cevap verir. Bu durum Allah’a tam teslimiyetin bir örneği sayılabilir.

Esat Mahmut Karakurt’un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında roman kahramanı maden mühendisi olan Ekrem Bey, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Ekrem ve Cemile gizli bir buluşmadan döndükleri sırada otomobilleri bisiklet süren bir kıza çarpar. Bisiklet süren kız “Ne güzel şey bu kız Yarabbi!” (s. 15) şeklinde tasvir edilir. Böylece güzellik karşısında duyulan şaşkınlıkta Allah’ın adı anılmış olur. Ekrem, Gülderen adındaki bu kıızı tedavi ettirmek ister. Bu sırada Cemile, Ekrem ile birlikte görünmemek için yolda inmek ister. İnerken “Allahaismarladık Ekrem” (s. 20) diyerek Ekrem’e veda eder. Eczaneye geldiklerinde Gülderen yarası çok ağır olmadığı için tedavi teklifini reddeder. Bunun yerine Ekrem’in evine gidip orada yarasının pansuman yapılmasını ister. Ekrem’in evine geldiklerinde ikisinin arasında bir çekim meydana gelir. Gülderen, Ekrem ile birlikte olmak ister. Ekrem bu duruma karşı çıkar. Bunun üzerine Gülderen “Buna, ne insan kanunları, ne adalet, ne de Allah razı olur” (s.33) diyerek tepki gösterir. Tepkisinde Allah’ın rızasından bahseder. Sözlerinin devamında “Hiçbir şey beklemeden ve hiçbir karşılık dilemeden, yalnız sizi, sizin için isteyen bir kadının arzularını reddetmeyin. Bu bir fazilet değil, sadece bir ayıptır. Kadının istediğini, Allah da ister” (s. 33-34) diyerek İslam inancına ters bir şekilde Allah tanımı yapılır. İslam’a göre kadın ve erkeğin aralarında nikâh olmadan birlikte olması doğru değildir. Gülderen bu isteğinin Allah tarafından da istendiğini savunarak İslam inancıyla bağdaşmayan bir söyleme başvurur. Ekrem bu isteğe baştan karşı koysa da Gülderen’in çekiciliği karşısında çaresiz kalır. Geceyi bu şekilde geçirdikten sonra sabah karşılarında Cemile’yi bulurlar. Cemile ile Gülderen arasında atışma başlar. Bu atışma sırasında Gülderen Cemile’ye “Evet itiraf ediyorum, bir adamı seviyorum şimdi ben. Ve bunu söylemekten de utanmıyorum. Sevdiğimi söylemekten utanacağım gün, Allah canımı alsın daha iyi” (s. 40) diye söylenir. Burada Allah’ın can aldığına dair inanış görülür. Bu atışma sırasında Cemile önce Gülderen’i sonra kendini öldürür.

Ekrem ve Cemile’nin kocası ifade vermek için savcının karşısına çıkar. Romanda Cemile’nin kocası “Sevmek için lazım gelen vasıflardan Allah’ın kendisini mahrum ettiğini bilerek, her türlü zilleti kabul ile yine sevdiği kadının yanından ayrılmak istemeyen bu zayıf karakterli, iradesiz adam” (s. 49) olarak tanıtılır. Savcı ona karısının ihanetinden ya da herhangi gizli bir günahından şüphelenip şüphelenmediğini sorar. Cemile’nin kocası da şu şekilde cevap verir:

Hangi insan bu dünyada günahsızdır? Hangimiz, Allah’ın huzurunda bir günah işlemediğimizi açık kalplilikle itiraf edebiliriz? Maamafih ben, yine zaman zaman, derin bir yeis içinde gözlerimi, ölen karımın gözlerinde tutar, ‘Allah bu kadını yaratırken, onu bir parçacık daha yükseltemez miydi?’ diye düşünürdüm (s. 50).

Burada hem İslam inancına göre insanın öldükten sonra Allah'ın huzuruna çıkması hem de Allah'ın insanı yaratmasına olan inanç dile getirilir.

Ekrem herkesten uzakta bir hayat sürmek ister. Bu sırada Gediz'den bir maden işi teklifi alır. Bu işi hemen kabul eder. Gediz'e gitmek için trene biner. Trenden indiğinde bir genç onu karşılar. Bu genç saf bir köylü çocuğudur. Gediz'de bu köylü çocuğunun evinde kalacağını öğrenir. Ekrem otel varsa otelde kalmak istediğini onları rahatsız etmek istemediğini söyler. Devamında Ekrem "Bu beyefendi dediğiniz de kim oluyor Allah aşkına?" (s. 67) der.

Ekrem uyku tutmadığı bir gece köyde gezintiye çıkar. Bu gezinti sırasında köylerde rastlanmayacak şekilde inşa edilmiş bir köşk görür. Merakına yenik düşerek köşke yakından bakmak ister. Köşkün bahçesinde bir havuz görür. Havuzu incelerken istemeden havuzda çıplak yüzen bir kız görür. Bu kız Allah'ın kudret ve azametini temsil eden ilahi bir varlık olarak tasvir edilir (s. 89). Ne yapacağını bilemeyen Ekrem gizlenmeye karar verir. Fakat havuzda çıplak yüzen kız kendisini görür. Daha sonra kâhyalarını çağırarak Ekrem'i yakalattırır. Kız, Ekrem'e kim olduğunu sorar. Ekrem de "Tanrılar tarafından takdis edilerek, bir faninin gözleri ile görüp, ruhuyla duyabileceği, heyecan ve zevklerin en üstün şahikasına ulaşmak için dünyaya gönderildiğine inanan insanların en talihlilerinden biriyim" (s. 94) şeklinde cevap verir.

Ekrem maden için kazı yaptığı bir gün bu kıızı karşısında bulur. Kız, Ekrem'e onun kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini bilmediğini söyler. Bunun üzerine Ekrem "Allah'ın ıssız dağlarında çukur kazmaya çalışarak, ömrünü budalaca heba edip harcamaktan çekinmeyen bir adam" (s. 104) şeklinde karşılık verir. Burada, yeryüzünde yaratılan her şeyin Allah'ın olduğuna dair inanış görülür.

Ekrem sonradan bu kızın patronu Rıza Kerimoğlu'nun nişanlısı olduğunu öğrenir. Patronu bu durumdan habersizdir. Nişanlısı ile Ekrem'i tanıştırır. Böylece Ekrem havuzda gördüğü kızın adının Gülseren olduğunu öğrenir. Patronu Ekrem'i Uşak'a iş hakkında görüşmek için çağırır. Ekrem'i Gediz'den Uşak'a getirecek kişi Gülseren'dir. Yolda giderlerken ıssız bir yerde otomobillerinin lastiği patlar. Ekrem lastiği değiştirirken hapisten kaçan iki haydut Gülseren'e tecavüz etmeye çalışır. Haydutlardan biri "Biz de Allah'ın kulu değil miyiz ki? Şöyle sarılıp bir yol öpüversek ağzından, eskimez a dudahları" (s. 138) diyerek Gülseren'e sarkıntılık eder. Burada yaratılan herkesin Allah'ın kulu olduğu inancı gözlenir. Ekrem bu iki haydutla ölümüne dövüşür. Bu boğuşma sırasında Ekrem yaralanır. Ekrem'in yaralarını tedavi eden doktor "Allah esirgesin kurşun biraz derince seyretmiş olsaydı, belki bir felaketle karşılanabilirdi" (s. 156) diye Ekrem'i rahatlatmaya çalışır.

Ekrem'in kendisi için ölümüne dövüşmesi Gülseren'i derinden etkiler. Elinde olmayarak Ekrem'e âşık olur. Gülseren, Ekrem ile aşk yaşamaya başlar. Köyde bir akşam ikisi birlikte olurlar. Daha önce hiçbir erkekle birlikte olmayan Gülseren için bu gece ömrünün tek gecesidir. Gülseren nişanlısından ayrılmaya karar verir. Bu durumu

nişanlısı Rıza'ya söyler. Rıza gerçekten Ekrem'i sevip sevmediğini sorar. Gülseren de "Bu adamı, bu adamdan başka bir şeyi düşünmeyecek kadar büyük bir aşkla seviyorum ve hissediyorum ki, ölebilirim fakat ondan başka kimseyi sevemem. Dünyada bir o, bir de gökte Allah" (s. 224) şeklinde cevap verir.

Gülseren'in İsviçre'de yaşayan abisi köye gelir. Gülseren'in abisi ölen kardeşinin cinayetini araştırmaktadır. Araştırmaları sonucunda ölen kardeşi Gülderen'in Ekrem ile ilişkisi olduğu ortaya çıkar. Ekrem, Gülderen'in Gülseren'in kardeşi olduğunu öğrenince şok geçirir. Gülseren ise bu durumu öğrenince ölmek ister. "Ey Ulu Tanrım, sana ne büyük günah işledim ki beni bu derece sonsuz azaplara, tahammül edilmez acılara duçar ettin! Öldüremiyorum kendimi, sen öldür bari beni de, kurtulayım bu cehennem azabından" (s. 253) diye Allah'a yalvarır. Romanın devamında Ekrem'e bu durumu "Fakat anlıyorum ki, kendimi öldürmeye muktedir değilim. Bu, belki Allah'a karşı duyduğum hürmetten yahut aldığım terbiyeden veyahut da alçakça bir cesaretsizlikten ileri geliyor" (s. 262-263) şeklinde anlatır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Celile, teyzesinin oğlu Raif'e aşiktir. Fakat Raif diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenan çok iyi anlaşır. Raif, Cenan'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenan bu sevgiyi aşk olarak görür. Cenan defterde Raif ile arasında geçen bir olayı anlatır. Cenan numaradan ayağı burkulmuş gibi düşer. Bunun üzerine Raif "Hay Allah'ım!" (s. 8) diye Cenan'a mırıldanır.

Cenan annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenan'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Cenan "Bu küçük toprak yolda böyle unutulmuş yaşamak ne güç Allahım!" (s. 14) şeklinde isyanda bulunur. Cenan'ın buradaki tek arkadaşı komşu evde oturan Sedad Kemal adlı yazardır. Cenan, Sedad Kemal'e bu evde çok sıkıldığını söylemesi üzerine Sedad Kemal "Sıkılma, sıkılma. Kozanın kabuğundan çıktığı zaman gelecek sen de bir gün kendi kanatlarınla uçacaksın. Ondan sonra da Allah bilir bütün bunları arayacaksın" (s. 17) şeklinde cevap verir.

Raif sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Meliha da teyzesinin yanına aşı boyalı eve taşınır. Cenan, Raif'in ölümünden çok etkilenir. Meliha'ya ona ne yaptığını sorar. Bunun üzerine Meliha çok sinirlenir. Cenan'ın annesi Hayriye Hanım Meliha'ya su verir. Meliha su bardağını iter. Hayriye Hanım da "Meliha, Meliha! Allahaşkına kendine gel, beni dinle..." (s. 32) diye seslenir.

Cenan defterinde çocukluğunu anlatırken babasından bahseder. Babasının ölümüyle annesinin sinirden mide ağrıların başlandığını söyler. Doktorlar kanserden şüphelenir. Bunun üzerine Kalfa "Allah her felaketin tesellisini de beraber gönderirmiş..." (s. 73) şeklinde yorumda bulunur.

Cenan, Sedad Kemal ile sohbet ettiği bir gün ömrünün sonuna kadar bu evde kalmayacağını, küçük sefil bir kız olarak ihtiyarlamayacağını söyler. Sedad Kemal de

“Allah bu dünyada sevecek, bağlanacak, gülecek her şeyi elimizden alacak değil ya?” (s. 156) diye cevap verir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür. Romanın birinci bölümü İhsan’ın hastalanması ile başlar. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz’ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz bir gün güvercinlere yem dağıtır. Bu işi gerçekleştirirken içinden bir ses, Allah’tan bir şey istemesini söyler (s. 47).

Romanın ikinci bölümünde geçmişe dönülerek Mümtaz ile Nuran’ın yaşadığı aşk anlatılır. Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul’a hayrandır. Birlikte İstanbul’un eski camilerini, Boğaz’ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Mümtaz ile Nuran arasında vücudun maddi bir şey olup olmadığı üzerine geçen bir konuşmada Mümtaz, “Küfür veya Allah’a giden en kısa yol... Unutma ki bu gece tam vahdet-i vücud içindeyiz” (s. 194) der.

Romanın üçüncü bölümünde Suat’ın fikirlerine yer verilir. Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tefik Bey’in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Devamında “Benim için Allah ölmüştür. Ben hürriyetimi tadıyorum. Ben Allah’ı kendimde öldürdüm” (s. 312) ifadelerini kullanır.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanda Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gün çarşıda dolaşır. Dolaşırken aklına babasının “Allah’a inananların hepsi, bilâistisna, ahmaktırlar” (s. 68) dediğini hatırlar.

Ferit bir gece kaldığı pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey, Ferit’e cinlerin musallat olduğunu söyler. Ferit ve Vafi Bey bu konu üzerine konuşurlar. Vafi Bey “Tecelliyat, ister köpek olsun, ister engerek, ister çıplak, ister Arap, subhanîdir: Min tarafillah zuhur eyler” (s. 99) der.

Yahya Aziz, Ferit’in birtakım nedenlerden dolayı Ada’ya yerleşmesini ve Nilüfer’i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada’da Matmazel Noraliya’nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya’nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit’e gösterir. Rüya da gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya’nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya’nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz ile

aralarında bir konuşma geçer. Yahya Aziz'e "Fakat Allah'ın varlığı, iki kere iki dört eder gibi muhakkak mıdır?" (s. 286) diye sorar.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Karamanlı İlya'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemedi kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan yardım ister. Bunun üzerine aralarında tartışılır. Bu tartışma sırasında Münir "Dinine sıkıdan sıkıya bağlı isen Allah, dinsizsen talih sana vermiş, bana vermemiş. İşte ben bu paylaşmayı beğenmiyorum" (s. 24) der.

Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektubun sonlarında "İşlemiş olduğum günahları Allah'a ve kullarına bağışlatmak için bundan sonra erdeme örnek olacak bir kadın gibi yaşayacağım" (s. 52) yazmaktadır.

Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Hırsızlık yapmaya karar verirler. Yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Yaşlı kadına paraların yerini sorarlar. Bu sırada aralarında konuşmalar geçer. Münir yaşlı kadına "Allah'ı kendine yalancı tanık tutma" (s. 116) der. Soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çift geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmaz yazılardır. Bir makalesinde "Allah'ın büyüklüğüne nihayet olur mu? Sonu yoktur. Sonsuzluğa kadar uzanır, gider" (s. 132) ifadeleri geçer.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanda Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Selami hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Cemil Tayfur bir röportajından dolayı gazeteden atılır. Cemil Tayfur Hastalanır. Selami, Cemil'e gidip yardım eder. Cemil, Selami'ye "Allah dağına göre kar verir... Dayanacağız acıya" (s.

43) der. Romanda Cemil'in çocukluğu anlatılır. Cemil, çocukluğunda kötü niyetli bir kadın tarafından şiddet görür. Kadının bu şiddeti romanda “Dövdüğü zaman Allah yarattı demezdi” (s. 47) şeklinde anlatılır.

Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki'nin zengin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zengin sohbetleri yaparlar. Selami ve arkadaşları bir parti kongresinde rüşvet ve yolsuzluğun ilerlediğini konuşurlar. Selami daha sonra tek partiden çok partiye geçişin ilk günlerini hatırlar. Selamilerin bulunduğu yere Demirkırat Başkanı gelir. Selami de oraya gider. Bu sırada caminin avlusunda milli marşlar çalan bir bando takımı görür. Yaşlı bir kadın “Allah'ın evinde bile çalgı çalıyorlar. Başımıza taş yağacak, hafazanallah” (s. 179) der.

Bir gün Selami ve Angeliki gecekondu mahallesine gidip Pilot Neriman'a hediye getirmek isterler. Mahalleye gittiklerinde birçok insanın tifodan öldüğünü görürler. Neriman'ın kahvesine gittiklerinde onun da bir kazadan dolayı öldüğünü öğrenirler. Selami, Neriman'ın neden öldüğünü sorar. Oradakilerden biri “Ölüm Allah'ın emri, bayım” (s. 181) der.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk, romanın başında sevdiği kız Gülseren için “Ey büyük aşkın ilahesi, sen bir insan değil; Allah'ın özenerek yarattığı ve mayıs sabahlarında güller açarken doğmuş bir melek, berrak şeffaf bir hurisin” (s. 3) der.

Asker olan Selçuk, Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk Ayastefanos Tayyare Mektebi'nde okur. Diploma almaya hak kazanır. İzin alıp evine gider. Eve geldiğinde Gülseren'i misafir odasında bulur. Aralarında konuşmaya başlarlar. Bu sırada Selçuk Gülseren'e mendil verir. Gülseren mendil alıp vermenin, ayrılık anlamına geldiğini düşünerek mendili almak istemez. Selçuk, “Güzel Gülseren'im, Allah'ın ezeli iradesiyle bağlanan gönüllerimiz, maddi tesirlerle ayrılır mı hiç...” (s. 38) der.

Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbe başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi

sevmediğini itiraf eder. Romanın devamında Urania'nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye nişanlanır. Gizlice İstanbul'a gitmek için yola çıkarlar. Bu durum romanda Selçuk'un ağzından "Huriye'nin dizlerine başımı koyarak, sanki bulutlar arasında, Allah'ın cennetten yolladığı halaskar bir melek ile, sonsuzluğa doğru uçuyor, gidiyor gibiyiz" (s. 177) şeklinde anlatılır.

Selçuk ile Huriye evlenir. Huriye, Munis adında bir erkek evlat dünyaya getirir. Selçuk'un Berna ile Sina adında iki çocuğu daha dünyaya gelir. Munis büyür, delikanlı olur. Meral adında bir kız ile evlenmek ister. Daha sonra Meral'in Gülseren'in kızı olduğu ortaya çıkar. Meral ile Munis nişanlanır. Nişan gecesini Selçuk çok içer. Bunun üzerine Huriye bir daha içki kullanmaması için Selçuk'tan söz ister. Selçuk da "Sen, bana Allah'ın gökten indirdiği meleksin. Böyle, ilahi bir kudretin sözünü tutmak benim için en büyük azim ve saadettir" (s. 271) der.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne aşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel işlediği günahı dolaylı "Allah'ın cehennemine gidecek miyim" (s. 98) diye sorar.

Kemal Bey adadaki ufak köşkünü Aysel ve babasına verir. Aysel ve babası insanlardan uzak bir köşede hayatlarını devam ettirmeye çalışır. Bu sırada Aysel'in çocuğu dünyaya gelir. Çocuğu olduktan sonra Kemal Bey'in de telkinleriyle kendini piyanoya verir. Piyanoda şöhret sahibi olur. Bir gün Aysel Kemal Bey'e "Artık ayetleri de, cennet ve cehennem efsanelerini de unutmuş sayılırım. Allah'tan ne bir mükâfat ve ne de gazap bekliyorum. Sanatım, hayatım oldu" (s. 109) der.

Bir gün Vedat, Kemal Bey'i arayarak Aysel ile birlikte vakit geçirmek istediğini söyler. Daha sonra tekrar aradığında Aysel'i merak etmemesini, onun yanında olduğunu söyler. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılamağa isterler. Aysel de onların aralarında "Cennet de, cehennem de birer hayalden başka bir şey değil. Allah yokluğa verilmiş isim! Hayır, en büyük yalan" (s. 112) diye haykırır. Daha sonra Aysel itirazlarda bulunur. Bunun üzerine Aysel'e ihtiras heykelini gösterirler. Aysel heykeli görünce dehşet içinde kalır. Fakat daha sonra kendine gelir. "Eğer düştüğünüz çamur gayyasından kurtulmak

istiyorsanız, Hazreti Muhammed'i kabul ediniz. Hazreti Allah'a biat ediniz" (s. 122) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Bu olaylardan birinde Mustafa, Hurşit ile birlikte kasabaya karpuz satmaya gider. Hurşit yetmiş yaşlarında biridir. Hurşit'in büyük oğlu Çanakkale'de şehit düşmüştür.

Kasabada Faramuş adında Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarına katılmış biri vardır. Faramuş'un bu savaşlar sırasında başına şarapnel parçaları saplanmıştı. Faramuş koyun çobanlığı yapar. Hurşit, Faramuş'un büyük oğluyla beraber Çanakkale'ye gittiğini söyler ve Faramuş'un başından geçenleri Mustafa'ya anlatır. Devamında "Bir taraftan oğlum için şükrediyorum, ya maazallah dönüp, Faramuş gibi çekseydi. Hiç olmazsa, şehit olup Allah'ın rahmetine kavuştu" (s. 9) der.

Kasabada, Sıtkı ve Lütfullah Efendi adında kasaba sakinleri vardır. Sıtkı, Halkevi kütüphanesindeki Servet-i Fünun ciltlerinin Zafer Bey tarafından helvacılara satılmasından çok rahatsızdır. Sıtkı bir gün Lütfullah'a memleketi sevip sevmediğini sorar. Lütfullah da bu yaşa kadar kasabayı sevip sevmediğinin farkında olmadığını söyler. Fakat kasabadan hoşnut olmasa fark edeceğini, demek ki az çok kasabayı sevdiğini belirtir. Bunun üzerine Sıtkı "Öyleyse, Allah ve Muhammed aşkına, önüne gelene şu Zafer'in gazete ve mecmua koleksiyonlarını helvacılara nasıl sattığını anlatacaksın" (s. 58) der.

Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphân'a gider. Çarşıyı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Menderes'in yine taşacağından bahsederler. Hurşit, Allah'ın işine akıl ermediğini söyler. Devamında Allah'ın bir taraftan herkese köydeki incir ağacından yeme imkânı sunduğunu diğer taraftan da köylülerin tarlalarına su bastırıldığını söyleyerek "Doğrusu bu ne biçim Allah, anlayamadım gitti..." (s. 68) der.

Kasabada Doktor Reşat adında biri vardır. Doktor Reşat hakkında halk ileri geri konuşur. Bunun üzerine Hurşit doktorun namuslu olduğuna inandığını söyler. Doktorun biraz isyankâr olduğunu da belirtir. Devamında "Bana kalırsa, Allah'a isyan etmedikten sonra dünya işlerine isyan etmek günah değildir" (s. 148) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmam güzel bir sofraya hazırlar. Demiryolu inşasında çalışan kişi yemeklerin lezzetinden ve bolluğundan dolayı imamı tebrik eder. İmam Allah'ın sadık kullarından nimetlerini

esirgemediğini söyler(s. 24). İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Asıl bu aşk hikâyesi, romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika süt ninesinin tembihlerini dinlemeyip namaz esnasında başka şeyler düşündüğü için Tanrı'nın onu cezalandırdığını düşünür (s. 42).

Rahika Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım Amerika'dan döner. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı düğün hemen yapılır. Nikâh kıyılırken Rahika çok heyecanlanır. Ağlamaya başlar. Ağlamasının durması için Allah'a dua eder. Bu sırada Ebüzziya'ya yakınları hastalığının nasıl olduğunu sorarlar. Ebüzziya oğluyla gelinini gördükçe yeniden hayata kavuşmuş gibi olduğunu söyler. Bunun üzerine bu sözü duyanlar "Allah büyüktür" (s. 127) derler.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Bu durum mahallede dedikodu olur. Dedikodu esnasında mahallelilerden biri eve gelen o kadar erkekten illa birinin Emine ile birlikte olduğunu düşünür. Bu sırada öğle ezanı okunur. Konuşan mahallelilerden biri "Aziz Allah" (s. 39) der.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri gelir. Allah'ın emri ile kızına talip olur (s. 55). Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Bunun üzerine Memduh kızını Kasap Mehmet'e vermeye karar verir. Fikrini karısına söyleyince karısı "İnsanlardan utanıp arlanmıyorsun, bari Allah'tan kork! Kızı nişanladık, ettik" (s. 71) der.

Saim Emine'yi kandırır. Emine kandırıldığını öğrenince Saim'in yanından kaçar. Emine bu olaydan sonra annesiyle birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Emine'nin annesi zatürreye yakalanır ve ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâtibi yapar.

Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine'ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğunu aldırmaýı düşünür. Bu sırada vicdanıyla savaşıır. Vicdanında duyduğu sesler ona “Evlat katili olmayı göze alırken ve kendi vücudunun içinde bir cinayet işlerken Allah'tan korkmayacak mısın? Sen Allah mısın, can vermeye kadir misin ki, böyle fütursuzca can alacaksın? O Allah ki, seni de tıpkı şu karnımdaki gibi yaratıp yeryüzüne gönderdi” (s. 242) der.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanında Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater'in evi olduğunu öğrenince çok şaşıırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdırlar. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey'in oğludur ve “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman'ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Leman gevşemeye başlar. Bunun üzerine Naim Leman'a “Biraz diril Allah aşkına” (s. 35) der.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan'ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşı Orhan'ı ve teyzesinin torunu olan Meral'i kanatlarının altına almış bir kadındır. Mefharet'e annesinden servet kalmıştır. Mefharet ve Orhan'ın anneleri ayrıdır. Mefharet'in teyzesinin torunu olan Meral Orhan'a aşiktir. Fakat Orhan onu sevip sevmediğinden emin değildir. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressama ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris'te tanıştığı Naim Ergenekon'a ait olduğunu görür.

Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim'in bütün eşyaları satıp bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan'ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim'den kiracı olmasını ister. Naim de bu teklifi kabul eder. Mefharet ve evdekiler Naim'in odasına hiç girmezler. Odaanın içini merak ederler. Bir gün Naim Ergenekon evde yokken evin hizmetçisi Şayeste odaya girip bakmak ister. Şayeste Mefharet'e daha önce odaya

baktığını fakat merakının geçmediğini söyler ve “Allah bir, daha çok meraklandım” (s. 157) der.

Mükerrem Kamil Su’nun *İhtiras* adlı romanında Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Mahmure zor bir hayat yaşamıştır. Annesi, babası tarafından sürekli dövülür. Babası gece gündüz içen bir adamdır. Bir gün babası ölür. Bunun üzerine annesi Mahmure’ye “Analar evlat doğurur ama kaderlerini doğuramazlar. Herkes ne yol tutacağı, başına ne geleceği Allah’ın bileceği iş. Bizim kaderimiz de böyle imiş Mahmure” (s. 7) der.

Atıf’ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat’ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha’nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha’nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran’a tecavüz eder. Nuran ile Atıf’ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha’ya mektup yazar. Züleyha bu mektuptan gerçekleri öğrenir. Allah gibi taptığı Atıf’ın bir alçak olduğunu anlar (s. 56).

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran’ın Züleyha’ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran mektubunda uğradığı tecavüzü anlatırken “Allahım, Allahım diye ağlamaya başladım. Fakat o Allaha da küfretti Züleyha!” (s. 83) ifadelerini kullanır.

Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim’e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Fakat Nedim Nuran’ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran’ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran’a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim’in yanında eziyet çekecektir. Nuran, Nedim’in yanında kalmayı tercih eder. Nedim çevresindekilere Nuran’ın akıl hastası olduğunu söyleyerek onu bir eve kapatır. Evden dışarı çıkarmaz. Yanına sağır ve dilsiz bir kadın verir. Nuran, Atıf’ın tecavüzü sonrasında hamile kalmıştır. Nedim Nuran’ın hamile olduğunu öğrenince iyice sinirlenir. Nuran’a psikolojik olarak baskılar yapar. Nuran’ın bir kızı olur. Adını Handan koyar. Handan altı yaşına gelene kadar Nuran ile birlikte evde hapis kalır. Nedim, Nuran ve Handan’a çeşitli eziyetler yapar. Handan okul çağına gelince Nedim, Handan’ı yatılı bir okula gönderir. Nuran ile bir daha görüşürmez. Nedim Nuran’a, Handan’a büyüyünce annesinin kötü bir kadın olduğunu ve babasının belli olmadığını

söyleyeceğini belirtir. Bunun üzerine Nuran, Nedim’e “Allah bile tekrarlanmayan günahları affeder” (s. 139) der.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız’ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Bunu öğrenen Yıldız başöğretmenine “Şimdi ne olacak? Ben... Ben ne yapacağım? Allah rızası için beni bırakmayın” (s. 9) der.

Yıldız’ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı’ya Erman ailesinin yanına gelir. Yıldız’ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgide bulunur. Doktor Adnan Bey Yıldız’ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Bir gün Doktor Adnan, Nazlı adında bir hastayı tedavi etmeye gider. Nazlı’nın annesi Faika Hanım kızının diğer kardeşi gibi öleceğinden korkar. Bunun üzerine Doktor Adnan “Allah büyüktür, ümidini kesme” (s. 75) der.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman’dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey’den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Semahat’ın ölümünden sonra Sabiha Hanım korkunç bir sinir buhranına kapılır ve ellerini göğse kaldırarak “Bu kadar ceza yetmez mi Allahım!” (s. 174) diye Allah’a isyan eder.

Sabiha Hanım, Semahat’ın ölümünden sonra yatağa düşer. Babası Osman Erman kızının başında bekler. Sabiha, babasına Yıldız’ın gerçekleri öğrenmesi gerektiğini söyler. Osman Erman buna yanaşmaz. Bunun üzerine Sabiha Hanım şu ifadeleri kullanır:

Allah’ın bildiğini kullardan gizlemekle bir şey kazanmış olmuyorsunuz. Vicdan azabı sizi de, bizi de senelerden beri bir mum gibi yakıp eritiyor. Allah’ın huzurunda kabahatli olduktan sonra insanların sizin hakkınızda verecekleri karara neden bu derece ehemmiyet veriyorsunuz? Hâlbuki bugün günahsız bir yavrucağı mesut ettiğiniz takdirde belki Allah sizi affeder (s. 189).

Muvaffak İhsan Garan’ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedat Ali “Sel ve Kum” adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedat kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı’nın kızı Belma’dır. Sedat

Belma'ya âşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz.

Çocukluk arkadaşı Orhan'a piyango çıkar. Orhan yeni bir iş kurar. Daha sonra da yeni bir eve çıkar. Sedad'ı da bu evde yanına alır. Sedad bu evde Belma ile olan aşkını ilerletir. Belma bu eve gelerek Sedad'a yemek hazırlar, sağı solu toplar. Aralarında derin bir ilişki oluşur. Bir ara üç gün boyunca Belma Sedad'ın yanına gelemmez. Sonra bir gün eve gelip Sedad'ı bekler. Sedad neden uzun süre gelmediğini sorunca Belma Bursa'dan teyzesinin geldiğini söyler ve “Üç gündür ellerinden kurtulamadım. Allahtan, bu akşam bizimkilerle beraber dayıma misafir gittiler de rahat bir nefes aldım” (s. 153) der.

Romanın ikinci bölümünde Sedad'ın Erzincan'da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad'ın Erzincan'a gittiği yıl Cumhuriyet bayramında Ilıç-Erzincan tren hattı işletmeye açılır. Ilıç'ta Sedad bu kutlamaya katılır. Ilıç halkı tren hattına çok sevinir. Sevdikleri yollarda kalmayacağı için mutlu olurlar. Kalabalık arasında bir çoban treni göstererek “Allah'ın hikmetinden sual olunmaz” (s. 231) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur. Oruç bir gün levendlerine “Yüreğinizden korkuyu atın. Sonra Allah kerimdir” (s. 51) der.

Oruç Reis'in denizde karşısına İtalyan gemisi çıkar. Oruç Reis bu gemiyle dövüşmeye karar verir. Arkadaşlarından Salih bunun çılgınlık olduğunu söyler. Oruç Salih'e korktun mu diye sorunca Salih kıpkırmızı olur. Bunun üzerine Oruç “Şaka söylerim Salih, sen Allah'tan başka kimseden korkmazsın” (s. 53) der.

Hızır ve arkadaşları yaşadıkları bir olaydan sonra korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Barbaroslar Tunus'a yerleşirler. Tunus'ta Sultan Muhammet'in sarayına giderler. Sultan Barbaroslara yardım edeceğini söyler. Oruç Reis ve Hızır Reis iki ayrı gemi ile denize açılırlar. Denizde Cenevizlilerin gemilerini basarlar. Buradan büyük ganimet elde ederler. Aldıkları ganimetlerin bir kısmını Tunus sultanı Muhammet'e verirler. Zamanla Muhammet Barbaroslar'ın güçlenmesinden

rahatsız olur. Bir gün Muhammet ile Oruç arasında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Oruç Muhammet'e "Allah'ın birliğine emin olduğum gibi" (s. 254) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Hızır Reis, Sardunya adasının limanlarından birine gider. Sardunyalı silahşörlere kısa bir çatışmadan sonra galip gelirler. Hızır Reis bu vurgundan sonra denize açılır. Denizde Ciovanni'nin gemisine saldırırlar. Gemidekileri etkisiz hale getirirler. Hızır, Sultan Muhammet'in yanına gelir. Hızır, Muhammet'e yeni seferler düzenleyeceğini söyler. Daha sonra "Şimdiye kadar Allah'ın inayetiyle kazandığımız zaferler bunun yanında çok sönük kalacaktır" (s. 304) der.

Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Hızır'ın arkadaşlarından Murat Tahir'e pek itimat etmez. İhanet etmeye kalkarsa onu öldüreceğini söyler. Bunun üzerine Tahir, namus ve Allah'ı üzerine teminat verir (s. 363).

Barbarosların arkadaşları aldıkları gizli bilgilerle Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikastın önüne geçerler. Oruç Reis'e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim'in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim'in ölmüş olduğunu görürler. Sultan Salim'in Zafire adında hanımı vardır. Zafire, Oruç Reis'i Salim'i öldürmekle suçlar. Bunun üzerine Oruç Reis "Allah şahittir ki kocanı biz öldürmedik" (s. 390) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanında Ömer, Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya mektup yazar. Yazdığı mektupta Leyla ile Mecnun'dan bahseder. Mecnun'un Leyla'ya değil Leyla'yı yaratan Allah'a âşık olduğunu söyler (s. 24).

Ömer mektuplarda dolaylı olarak aşkını Ruha'ya ilan eder. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Mektuplara cevap vermese de içten içe Ömer'e ısınır. Fakat

Ömer evli olduğu için birlikte olmaları imkânsızdır. Ömer de bu durumun farkındadır. Ancak içindeki Ruha aşkına karşı koyamaz. Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler. Ancak aralarındaki bu yasak aşkın bir sonu yoktur. Ruha, Ömer'in ailesini terk etmesini istemez. Bu aşk iki aşığı da yakıp tüketir. Ömer sürekli olarak Ruha'ya uzun uzun mektuplar gönderir. Ruha bu mektupları heyecanla okur. Fakat hiçbirine cevap vermez. Yazdığı mektupları Ömer'e göndermez. Ömer bu durumun sebebini bir türlü anlayamaz. Ruha işi için Viyana'ya gider. Ömer'e bir mektup yazar. Bu mektuptan sonra Ömer ile Ruha'nın arası açılır.

Ömer bir gün eski mektep arkadaşlarından Orhan ile karşılaşır. Orhan annesinin hasta olduğunu Ömer'e anlatır. Ömer de ona Ruha'yı tavsiye eder. Bu olaydan sonra Orhan annesine Allah'ın yardımıyla iyileşeceğini söyler (s. 107).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında, roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı bir gün pencereden Sabiha'ya bakarken Sabiha onu görür ve ona selam verir. Daha sonra Sabiha roman kahramanına mektup verir. Mektupta onunla buluşmak istediği yazmaktadır. Buluştukları zaman Sabiha şuh hareketleriyle roman kahramanını baştan çıkarmaya çalışır. Sabiha tek bir erkekle evlenmek istemez. Dünyadaki bütün erkekleri sevmektedir. Allah'ın onu bu şekilde yarattığını düşünür. Roman kahramanına "Ben bambaşka yaratılıştan bir kıyım. [...] Ne yapalım Allah beni böyle yaratmış" (s. 10) der.

Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoş olduğu bir akşam birlikte olur. İrfan ertesi gün Sabiha'yı yüzüstü bırakıp gider. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya başlar. Fakat evin küçük beyi Sabiha'dan faydalanmak ister. Sabiha ise buna izin vermez. Evin hanımı Sabiha'ya kızar. Sabiha ile evin hanımı arasında tartışma başlar. Sabiha bu tartışmada evin hanımına "Sizin için vicdan ve namusun kıymeti yoktur! Siz ne Allah tanırırsınız ve ne de Peygamber... Taptığınız şey, sadece fuhuştur" (s. 52) der. Romanın devamında Sabiha kötü yola düşer. Başından büyük olaylar geçer. Frengi ve verem hastalığına yakalanır. Romanın sonunda "Al...lah" diyerek Allah'ın huzuruna çıkar (s. 187).

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanında Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği dostu Yıldız'dan gelmiştir. Nesrin ve Yıldız çocukluk arkadaşlarıdır. Yıldız mektubunda Nesrin'i bir çay ziyafetine davet eder. Nesrin davette Yıldız'ın sevgilisi Necdet ile tanışır. Necdet ile Yıldız nişanlanırlar. Yıldız'a Necdet'ten bir mektup gelir. Mektupta Necdet'in Yıldız'ın babasının kim olduğu belli olmadığı için Yıldız'dan ayrılmak istediği yazmaktadır. Nesrin bu duruma çok üzülür ve Yıldız ile Necdet'i barıştırmak için Necdet'in yanına gider. Necdet, Yıldız'dan ayrıldığı için çok üzgündür. Nesrin, Necdet'i barışmak için ikna etmeye çalışır. Necdet çocuk gibi ağlar. Necdet'in arkadaşlarından Nedim Bey de yanlarına gelir. Nesrin Nedim Bey'e "Beyefendi sizi Allah gönderdi" (s. 83) der.

Necdet, Nedim ve Nesrin, Necdet'in evine giderler. Eve gittiklerinde Berrin ve Perran Hanım'ın Necdet'in evinde olduğunu görürler. Berrin, Necdet ile sevgili olduklarını iddia eder. Burada Nesrin ve Nedim Bey, Berrin ve Perran Hanım ile tartışır. Perran tartışmadan sonra oradan ayrılır. Berrin ise ayrılmak istemez. Bunun üzerine Necdet, Berrin'e tokat atar. Berrin yere yuvarlanır. Daha sonra Berrin çantasından tabanca çıkarıp Necdet'i vurur. Nesrin eve gelince bu olayları annesine anlatır. Annesiyle aralarında "Yoksa zalimin zulmü varsa mazlumun da Allahı var" (s. 103) sözleri geçer.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Jülide bu durumu dayısına söyleyince dayısı "Hay Allah müstahakınızı versin! Fakat bu sancı onunla beraber doğmadı ya..." (s. 6) şeklinde tepki verir. Bu sırada damat Şemsettin Güçlü, Nemide'nin yanına gelir. Şemsettin Güçlü düğün halkının gelini beklediğini söyler. Kudret Bey Nemide'nin böbrek rahatsızlığı için "Allah'tan olan bir şey..." (s. 8) der. Böylece hastalığın Allah'tan geldiğine inanılır.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanında Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey, Necmi ile Hümeysra'nın yanına gelerek polisin bu işin peşinde olduğunu haber verir. O sırada Selma da oradadır. Kocasını elinden almaya çalışan Hümeysra ile şiddetli bir tartışmaya girerler. Selma kocası için "Başını secdeden kaldırmayan bir mümin, Allah'ını nasıl sever; fazileti, Tanrı ile birleşmekte bulan bir rahip, kendini nasıl manastıra bağlarsa, ben de kocama öyle bağlıyım ve öyle büyük bir aşkla seviyorum onu!" (s. 63) sözlerini sarf eder.

Bu sırada İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Mahkemede Hümeysra da sorgulanır. Hümeysra hâkime Selma'nın kendisine ateş ettiğini söyler. Hâkim, Hümeysra'ya evli bir adamla ilişki kurmanın suç olduğunu bilip bilmediğini sorar. Hümeysra da sevdiği adamı Allah'ını, dinini, vatanını sever gibi sevdiğini söyler (s. 96).

Hâkim diğer şahitlerin dinlenmesi için mahkemeyi başka bir güne erteler. Selma mahkemeden dönerken yolda kalp krizi geçirir. Daha sonra hastaneye kaldırılır. Son

isteği olarak Necmi ile Hümeýra'yı görmek ister. Selma ölüm döşeginde Hümeýra'ya “Allahın olduđu yere daha ne kadar mesafe kaldığını bilmiyorum Hümeýra Hanım” (s. 106) der.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Köye Ankara'dan üç mühendis gelir. Ormanda kömür madenine bakarlar. Orman İşletme Müdürü köye bir fabrika kurulacağını ve bu fabrikada linyit yanacağını söyler. Sözlerini “Haydi bakalım hayırlısı Allahtan” (s. 36) şeklinde tamamlar.

3.1.2.Melekler

İslam inancında imanın şartlarından biri olan meleklerle iman konusu birçok romanda geçer. Çünkü Allah'ın yarattığı varlıklar arasında meleklerin önemli bir rolü vardır. Bu konuda Kamil Güneş “İslâm dininde melek denilince, önce elçi olarak peygamberlere gönderilen, sonra da evren ve insanlar üzerinde Allah'ın izniyle tasarrufta bulunan ve O'nun emirlerini yerine getiren güç sahibi mânevî varlıklar akla gelmektedir” (Güneş, 2018, 18) ifadelerini kullanır. Kur'an-ı Kerim'de Allah “Gökler (haşyetten) neredeyse üstlerinden çatlayacak. Melekler de rablerinin yüceliğini hamd ile dile getiriyorlar ve yerdekilerin bağışlanmasını diliyorlar. İyi bilin ki bağışlama ve merhameti sınırsız olan ancak Allah'tır” (Şûrâ, 42/5) buyurur. İncelediğimiz romanlarda melek kavramından doğrudan bahsedildiği gibi bazen de benzetme unsuru olarak bahsedilir. Özellikle romanlardaki kadın karakterler “melek gibi” tabiriyle anılırlar. Bu durum melek kavramının sık tekrar edilmesini sağlar.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Bu sırada aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Atıf Cemal “Hayal kurma yetenekleri geniş olan adamlar, insanlardan üstün ve kutsal melek tayfaları uydurmuşlar. Sonra da şeytan sürüleri... Âdemoğulları daima bu iyilikle kötülüğün arasında bocalayıp duruyorlar” (s. 99) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu

namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Nüveyre çocukluğunda yaşadığı bazı olaylardan dolayı hırçındır. Fahir halasına bu hırçın kızı benim başıma mı saracaksınız diye sorar. Halası da "Onun hırçınlığı yalnız amcasına karşıdır. Yoksa melek gibi bir kız olduğunu görüyorsun" (s. 84) der.

Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre'nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği'ne giderler. Nüveyre dadısına teyzesini son bir defa görmek istediğini söyler. Bunun üzerine dadısı "Melaïke gibi uyuyor evladım. Onu görüp ne yapacaksın?" (s. 102) diye sorar.

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem sevgilisi Cemile'yi Gülderen adında bir kızla aldatır. Bunu gören Cemile Ekrem'in gözü önünde hem kendini hem de Gülderen'i öldürür. Bu olayın etkisinden kurtulmak isteyen Ekrem herkesten uzakta bir hayat sürmek ister. Bu sırada Gediz'den bir maden işi teklifi alır. Bu işi kabul eder. Gittiği yer Gediz'in uzak bir köyüdür. Burada bir köylünün evinde kalır. Bu köylünün Gülgonca adında küçük bir kızı vardır. Gülgonca Ekrem'i çok sever. Hatta bu köyde Ekrem'in tek dostu odur. Bir gece Gülgonca Ekrem'i uyandırır. Bu sırada Ekrem Gülgonca'ya "Benim bir tanecik melek yüzlü, menekşe gözlü yavrum, niçin uyandırdın beni?" (s. 125) diye seslenir.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Cenân, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenân çok iyi anlaşır. Raif, Cenân'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenân bu sevgiyi aşk olarak görür. Olaylar Raif'in intiharıyla değişir. Raif sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Raif'in ölümünden sonra aşkı boyalı eve Raif'in yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenân, Osman'ın Meliha'ya ilgi duyduğunu düşünür. Osman ile bir gün konuşurlarken Osman Cenân'a küçük bir şeytan olduğunu söyler. Bunun üzerine Cenân neden herkesin kendisine şeytan dediğini sorgular. Çünkü annesi de ona "Sen şeytan ve melek karışık bir çocuksun. Ümit edelim yaştın ilerledikçe melek tarafın içindeki şeytanı yenmesini bilsin, yoksa istikbalinden korkmuyor değilim..." (s. 125) şeklinde şakalarda bulunur.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk, romanın başında sevdiği kız Gülseren için "Ey büyük aşkın ilahesi, sen bir insan değil; Allah'ın özenerek yarattığı ve mayıs sabahlarında güller açarken doğmuş bir melek, berrak şeffaf bir hurisin" (s. 3) der.

Selçuk, Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu’ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli’ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko’nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk’un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbe başlarlar. Urania, Selçuk’a onu hatırladığını hatta Selçuk’un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder. Romanın devamında Urania’nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye nişanlanır. Gizlice İstanbul’a gitmek için yola çıkarlar. Bu durum romanda Selçuk’un ağzından “Huriye’nin dizlerine başımı koyarak, sanki bulutlar arasında, Allah’ın cennetten yolladığı halaskar bir melek ile, sonsuzluğa doğru uçuyor, gidiyor gibiyiz” (s. 177) şeklinde anlatılır.

Selçuk ile Huriye evlenir. Huriye, Munis adında bir erkek evlat dünyaya getirir. Selçuk’un Berna ile Sina adında iki çocuğu daha dünyaya gelir. Munis büyür, delikanlı olur. Meral adında bir kız ile evlenmek ister. Daha sonra Meral’in Gülseren’in kızı olduğu ortaya çıkar. Meral ile Munis nişanlanır. Nişan gecesini Selçuk çok içker. Bunun üzerine Huriye bir daha içki kullanmaması için Selçuk’tan söz ister. Selçuk da “Sen, bana Allah’ın gökten indirdiği meleksin. Böyle, ilahi bir kudretin sözünü tutmak benim için en büyük azim ve saadettir” (s. 271) der.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür. Romanın birinci bölümü İhsan’ın hastalanması ile başlar. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz’ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz ailesini kaybedince İhsan, Mümtaz’ı büyütür. İhsan’ın karısı Macide Mümtaz’dan şefkatini esirgemez. Romanda Macide için “Bu bir anne değildi, bir kardeş de değildi, belki koruyucu bir melekti” (s. 42) ifadeleri kullanılır.

Mümtaz, İhsan’ı iyileştirmek için doktor arar. Bulduğu doktorla çeşitli fikirler üzerine konuşurlar. Doktor, İhsan’ın iyileşmesi için çeşitli ilaçların alınması gerektiğini söyler. Mümtaz bu ilaçları almak için eczaneye gittiğinde sokakta Suat’ın hayalini görür. Suat Mümtaz’a onun koruyucu meleği olduğunu söyler. Mümtaz da ona “Sen melek olamazsın. İmkânsız. Sen şeytanın kendisisin” (s. 409) der.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanında Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin

yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit bu sebepten dolayı teyzesini öldürmek ister. Bu düşüncesini bir gün aynı pansiyonda kaldığı Tosun'a söyler. Bu sırada Tosun ile aralarında konuşmalar geçer. Tosun "Tutmayın beni yahu, melekler, zebaniler, evliyalar, tutmayın be kardeşler... Of, of Allah'ım! Nerede oturur senin teyzen?" (s. 155) der.

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Fotika, Noraliya'nın babaannesi için melek gibi bir kadın der (s. 251).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşlamak isterler. Aysel'e ihtiras heykelini gösterirler. Aysel heykeli görünce dehşet içinde kalır. Bunun üzerine oradakilerden kırmızı suratlı bir ihtiyar "Cennet, cehennem, bütün bunlar birer yalandan başka bir şey değildir. Din, peygamberlerin sermayesi, efsaneler zekânın uydurmasıdır. Yeryüzünde hayattan başka ne ümit ve ne de vait vardır. Ne melekler bizi korur ve ne de şeytanlar iğfal ederler" (s. 120) der.

Aysel onların bu fikirlerine karşı çıkar ve yanlarından ayrılır. Bu olaydan iki gün sonra Vedat, Aysel'in yaşadığı eve gelir. Aysel ile arasındaki bağı koparmak için kendi çocuğunu öldürmek ister. Bu sırada ikisinin arasında bir boğuşma başlar. Vedat bu boğuşma sırasında Aysel'in iki parmağını keser ve kaçır. Aysel, parmakları kesilince bir daha piyano çalamayacağını düşünür. Bu duruma çok üzülür ve uçurumdan atlayarak intihar eder. Aysel'in ölümünden sonra bir balıkçı Aysel için "Meleklerden güzel meleklerden fazla iyi idi" (s. 136) der.

Vedat, Aysel'in ölümünü öğrendikten sonra bir boşluğa düşer. Kafasını dağıtmak için çeşitli eğlenceler düzenler. Fakat bir türlü içindeki boşluğu dolduramaz. Bir gün bahçıvanı ona kötürüm bir dervişten bahseder. Onun yanına giderse huzur bulabileceğini söyler. Vedat dervişin yanına gider. Onunla sohbet eder. Bu sohbet sırasında Vedat'ın içi aydınlanır. Bu zamana kadarki hayatının, okuduğu kitap ve ihtiras heykeli etkisiyle zehirlendiğini düşünür. Kendi içinde derin düşüncelere dalar: "Ey

efsanevi melekler! Nefisten bihaber yaratılan varlığınıza imrenmiyorum. Siz fenalık yapamayacak kadar nefissiz yaratılmakla saadetten de uzak kaldınız” (s. 153).

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi’nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa’nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Mustafa, şoför İsmail’den belediye meclisine aza seçilmesi için kendisine destek vermesini ister. Bunun karşılığında İsmail’e istediği kadar rakı ısmarlayacağını söyler. İsmail halkı Mustafa’ya oy vermek için ikna eder. Mustafa belediye meclisi azalığına seçilir. Bir gün şoför İsmail kenar mahalleli çocukların arabasının ön camlarını kırdığını anlatır. Bundan dolayı şoför İsmail köylü çocuklarını meleğe benzetir (s. 43).

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput’ta yaşar. Romanın devamında Rahika’nın arkadaşı Ayşe ile Rahika arasında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Ayşe, hasta olan Ali’den bahseder. Ali için “Nazar mı değdi, nedir? Zavallı, melek gibi bir oğlandı. Her gören maşallah der, öyle geçerci” (s. 43) der.

Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika’ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım Amerika’dan döner. Kasım’ın annesi Rahika’yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika’nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım’ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı düğün hemen yapılır. Ebüzziya ölüm döşeginde Kasım’a “Kimseyi kırma, kimseyi incitme; anana iyi bak. Melek gibi bir kadındır, melek.. melekler...” (s. 135) der.

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh’un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine’nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim nişanlanır. Emine babasıyla kavga ettikten sonra Saim’in yanına kaçar. Fakat Saim bir türlü Emine ile

evlenmez. Bir gün Emine Saim'e bir teklifte bulunur. Emine bu teklifi sunarken melek kadar güzel ve melek kadar saftır (s. 150).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Osman Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Yıldız bir gün Avukat Nermi Bey ile karşılaşır. Nermi Bey Yıldız'ı misafirlğe davet eder. Yıldız Nermi Beylere misafirlğe gittiğinde Nermi Bey'in ablası Nesime Hanım ile tanışır. Nesime Hanım ile aralarında geçen bir konuşmada Yıldız kendisinin Erman ailesine uğur getirmediğini düşünmeye başladığını söyler. Bunun üzerine Nesime Hanım "Böyle düşüncelere kapılma yavrum. İyi bir hareket ne zaman kötü bir netice vermiş! Hele bu iyi hareket, melek yüzlü, tatlı masum bir yavrucağı sokaklarda kalmaktan men eden bir hayırlı iş olsun!" (s. 67) der.

Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Nermi Bey bu durumu öğrenir. Semahat'ın melek gibi bir kız olduğunu söyler (s. 167).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya âşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar.

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu iş sayesinde hem para kazanır hem de bir iki hikâyesini gazetede bastırır. Sedad Adliye Muhbirliği yaptığı sıralarda dedektif gibi bir olayı çözmeye çalışır. Bu olayda masum bir kız üvey babasını öldürmekle suçlanmaktadır. Bu kızın ismi Fatma'dır. Sedad melek yüzlü küçük kızın katil olmadığını düşünür (s. 106). Mahkeme karar için bir hafta

sonraya ertelenir. Sedad bir melek kadar temiz olan Fatma'yı kurtarmaya niyet eder (s. 110).

Romanın ikinci bölümünde Sedad'ın Erzincan'da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad Erzincan'da çok değişir. Burada köylülerle ilgilenir. Köylülere okuma yazma öğretir. Köylülerin dertlerini dinler, onları çözmeye çalışır. Köylüleri ezmeye çalışanlara karşı köylülerin hakkını savunur. Köydeki çocukların eğitimi için büyük emek sarf eder. Bunları yaparken de yaptığı her şeyi mektupla Belma'ya anlatır. Belma Sedad'ın yaptığı bu işlerden çok memnun olur. Eski âşık olduğu Sedad'ı geri kazandığı için de ayrıca mutlu olur. Kendisi de topluma faydalı olabilmek için hastabakıcılık eğitimi alır. 27 Aralık 1939 gecesinde Erzincan depremi meydana gelir. Belma bunu öğrenir öğrenmez hemen yola çıkar. Bin bir güçlkle Erzincan'a gelir. Erzincan'da çok büyük bir yıkım meydana gelmiştir. Depremden dolayı her yerde acı vardır. Belma hastabakıcı olarak burada gönüllü çalışır. Bu sırada Sedad'ı bulur. Sedad Belma'ya "Belma... Sen ha?! Cehennemde meleklerin ne işi var?" (s. 305) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanında Ömer, Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Bu mektupların birinde "Bu kararsız ve daha çok istikametsiz fikir sarsıntıları içinde; karanlıkları delen, bana koşmak cesaretini bulan insan şeklinde melekleri ararım" (s. 33) yazar.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı bir gün pencereden Sabiha'ya bakarken Sabiha onu görür ve ona selam verir. Daha sonra Sabiha roman kahramanına mektup verir. Mektupta onunla buluşmak istediği yazmaktadır. Buluştukları zaman Sabiha şuh hareketleriyle roman kahramanını baştan çıkarmaya çalışır. Roman kahramanı Sabiha'ya karşı koymaya çalışır. Kendi içinde bir iç savaş verir. Bu iç savaşında Sabiha'yı bir canavarın pençesine düşen masum bir meleğe benzetir (s. 13).

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanında Nesrin çocukluk arkadaşı Yıldız'dan bir mektup alır. Böylece tekrar görüşmeye başlarlar. Yıldız sevgilisi Necdet ile nişanlanır. Yıldız'a Necdet'ten bir mektup gelir. Mektupta Necdet'in Yıldız'ın

babasının kim olduğu belli olmadığı için Yıldız'dan ayrılmak istediği yazmaktadır. Nesrin bu duruma çok üzülür ve Yıldız ile Necdet'i barıştırmak için Necdet'in yanına gider. Necdet'in arkadaşlarından Nedim Bey de yanlarına gelir. Aralarında geçen konuşmalarda Nesrin Yıldız'ın melek gibi bir kız olduğunu söyler (s. 90).

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kudret Bey Jülide için "Zavallı yavrum... Bütün gece melekler gibi güzeldi..." (s. 21) diye söylenerek üzülür.

Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Nemide bir davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi Nemide'yi Jülide zanneder. Jerfi ile Jülide sandığı Nemide arasında tekrardan bir aşk başlar. Evlenmeye karar verirler. Fakat bazı olaylardan dolayı yine ayrılırlar. Jerfi, Jülide sandığı Nemide'nin aşkından dolayı kendini bir kadından başka bir kadına atar. Böylelikle onu unutmaya çalışır. Bir gün Jerfi arkadaşı Hüsrev Çeliker ile Safinaz Şendul ile Nilüfer Civelek'in davetine gider. Orada sızıp kalır. Safinaz ile Hüsrev Jerfi hakkında kendi aralarında konuşurlar. Safinaz Hüsrev'e zamanla Jerfi'nin kendini toplayacağını söyler. Hüsrev de "Ona ne şüphe meleşim..." (s. 93) der.

3.1.2.1. Azrail

Azrail, ölüm meleği olarak bilinir. Allah Kur'an-ı Kerim'de "De ki: 'Sizin için görevlendirilmiş bulunan ölüm meleği canınızı alacak, sonra rabbinize döndürüleceksiniz.' " (Secde, 32/11) buyurur. İncelediğimiz romanlarda Azrail'den genellikle insanın canını alan melek olarak bahsedilir. Genelde ölümle birlikte kullanılır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanında Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe

başlar. Selami'nin işteki ilk günü romanda “Çalışmaya başladığının ikinci saatinde avuçları su topladı. Eğilmekten beli çöktü. Azrail meleği, ağzına dek dolu kara mavnanın dört yanında, tüm yardımcılarıyla alesta” (s. 101) şeklinde anlatılır.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Zati Bey çok zengindir. Bu zenginliğini çevresine karşı kullanır. Gencecik bir kız olan Cemile'yi sevgilisi Muhlis'ten ayırarak onunla evlenir. Muhlis bu duruma çok içerlenir. Zati Bey'i vurmak istediğini Mustafa'ya anlatır. Devamında Kayıkçı Hüsnü'yü vuran Galip'in dört yıl ceza aldığını kendisinin de bundan fazla ceza alacağını söyler. Romanda Kayıkçı Hüsnü'nün alçak bir adam olduğu, öldürüldükten sonra cenazesini kimsenin taşımadığı, tabutunun arkasına teneke bağlandığı ve mezarına kazık kakıldığı anlatılır. Bunların yapılmasının sebebi olarak da bütün halkın mal ve mülkünün tapusunu kendi üzerine çıkartması olduğu söylenir. Romanda Kayıkçı Hüsnü'nün Galip'in bahçesinin de tapusunu üzerine çıkartması “Nihayet Galip'in bahçesinin de tapusunu üzerine çıkartırken bir yanlışlık oldu. Galiba, bir incir ağacının altında herifin tapusunu Azrail'in üzerine çıkarıverdi” (s. 170-171) şeklinde anlatılır.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri gelir. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Bunun üzerine Memduh kızını Kasap Mehmet'e vermeye karar verir. Fikrini karısına söyleyince karısı ve kızı karşı çıkar. Memduh Emine'yi zorlar. Bunun üzerine Emine babasına “Korkmuyorum senden artık! İstersen Azrail ol da canımı al!” (s. 72) der.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedat Erzincan'a gidince çok değişir. Burada köylülerle ilgilenir. Köylülerin dertlerini dinler, onları çözmeye çalışır. Köylüleri ezmeye çalışanlara karşı köylülerin hakkını savunur. Buradaki köylüler dere suyu içerek hastalanırlar. Onun için buranın doktoru “Anadolu'da Azrail'e bizden çok iş vardır” (s. 254) der.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı ile Sabiha bir gün buluşurlar. Bu sırada yanlarına Sabiha'nın sevgilisi İrfan gelir. Roman kahramanı İrfan ile Sabiha'yı baş başa bırakarak oradan ayrılır. Bu olaydan sonra bir yıl boyunca roman kahramanı Sabiha'yı görmez. Fakat romanda olaylar Sabiha'nın hatıra defterinden anlatılmaya devam edilir. İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine

getirir. Sabiha sarhoş olduğu için İrfan'a karşı koyamaz. İrfan o gece Sabiha'nın namusunu kirletir. Sabah olduğunda Sabiha maşayla İrfan'ın başına vurmak ister. Tam vuracağı sırada İrfan uyanır. İrfan Sabiha'ya karşı koymaya çalışır. Bu durum romanda "Azrail'e karşı karşıya gelmiş bir faninin duyduğu heyecanı duyan İrfan, acılar içerisinde kıvranan Sabiha'nın iniltilerine aldırış etmeyerek bağırdı" (s. 25) şeklinde anlatılır.

İrfan Sabiha'nın namusunu kirletip onu terk eder. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonraki hayatında namusuyla çalışmak ister. Bu sırada Sabiha'nın babası vefat eder. Sabiha babası ölürken yanında bulunmadığı için çok üzülür. Kendi kendine "Zavallı babacığım... Azrail'in korkunç pençesinde kim bilir nasıl çırpınıp duruyordu" (s. 69) diye söylenir.

3.1.2.2.İsrafil

İsrafil, sûra üflemekle görevli melektir. Kamil Güneş "İsrâfil, sûra iki defa üfleyecektir. Birincisinde kıyamet kopacak, bütün canlılar ölecek, dünya hayatı sona ermiş olacaktır. İkincisinde ise birinci sûrula ölmüş olan canlılar mahşerde hesap vermek üzere diriltileceklerdir" (Güneş, 2018, 48) der. Allah Kur'an-ı Kerim'de "(O gün) sûra üflenecek, ardından -Allah'ın diledikleri dışında- göklerde ve yerde bulunanların hepsi düşüp ölecek; sonra sûra yeniden üflenecek ve onlar birden ayağa kalkmış, etrafa bakıyor olacaklar" (Zümer, 39/68) buyurur. İncelediğimiz romanlarda İsrafil sadece bir yerde geçer. Burada da İsrafil'in kıyametin kopmasındaki görevinden bahsedilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Mahir Hüsnü "Fakat yerimi başka bir aşığa bırakamam. Sonra İsrafil Sûrunu üfürür, kıyamet kopar. Dünyanın altı üstüne gelir" (s. 155) der.

3.1.2.3.Kiramen Kâtibin

Kiramen Kâtibin, yazıcı meleklerdir. Allah Kur'an-ı Kerim'de "İnsanı biz yarattık ve elbette içinden geçenleri biliriz; sağında solunda oturmuş iki alıcı (yaptığımı) alıp kaydederken biz ona şah damarından daha yakınız." (Kâf, 50/16-17) buyurur. İncelediğimiz romanlarda Kiramen Kâtibin melekleri sadece bir yerde geçer. Burada da bu meleklerin günah ve sevap yazma özelliklerinden bahsedilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Yaşlı bir karı kocanın evini

soyarlar. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çift geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılabilir yazılardır. Bu makalelerin birinde bir hoca “Sağ omuzunda bir melek vardır, yaptığın iyilikleri yazar. Sol omuzunda bir melek vardır, günah yazar” (s. 132) der.

3.1.2.4.Cehennem Melekleri

Cehennem melekleri Kur'an-ı Kerim'de geçer. Allah Kur'an-ı Kerim'de “Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında, acımasız, güçlü, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve kendilerine emredilene yerine getiren melekler vardır.” (Tahrîm, 66/6) buyurur. Kamil Güneş de cehennem melekleri için “Cehennemde görevlendirilmiş meleklerle “zebânî” denilmiştir.” (Güneş, 2018, 61) der. İncelediğimiz romanlarda cehennem melekleri sadece iki yerde geçer. Bu romanlarda da cehennem melekleri “zebanî” olarak kullanılır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit bu sebepten dolayı teyzesini öldürmek ister. Bu düşüncesini bir gün aynı pansiyonda kaldığı Tosun'a söyler. Bu sırada Tosun ile aralarında konuşmalar geçer. Tosun “Tutmayın beni yahu, melekler, zebaniler, evliyalarda, tutmayın be kardeşler... Of, of Allah'ım! Nerede oturur senin teyzen?” (s. 155) der.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında Selçuk, Gülseren adında bir kıza âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Bu sırada Selçuk, Gülseren'den bir mektup alır. Mektupta babasının Gülseren'i bir tüccara vermek istediği yazmaktadır. Mektubun devamında “Geçen gün kapkara suratlı ihtiyar tüccarın kız kardeşi bize gelmiş. Odamın kapısını kilitledim. Görünmedim bu zebanilere” (s. 127) yazar.

3.1.3.Kutsal Kitaplar

İslam inancına göre iman şartlarından biri de kitaplara inanmaktır. Bunlar Allah'ın peygamberler aracılığıyla kullarına gönderdiği kutsal kitaplardır. Allah Kur'an-ı Kerim'de “Ey iman edenler! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve âhiret gününü inkâr eden kimse iyice sapmıştır” (Nisâ, 4/136) buyurur. İlyas Çelebi

de “Allah Teâlâ görevlendirdiği peygamberlere vahiyler göndermiş, bu vahiyler yoluyla onları yönlendirmiş, nasıl hareket edeceklerini kendilerine bildirmiştir. Söz konusu vahiyler peygamberlerin bir kısmına kitap gönderme şeklinde, bir kısmına ise önceki peygambere gönderilen kitabı tebliğ ederken nasıl hareket edeceklerini belirleme tarzında olmuştur” (Çelebi, 2018, 15-16) der. İncelediğimiz romanlardaki kutsal kitaplardan Kur’an-ı Kerim ve Zebur’u İslam inancı başlığı altında irdeleyeceğiz. Diğer kutsal kitapları ise ele aldığımız diğer semavi dinlerin içerisinde inceleyeceğiz.

3.1.3.1.Kur’an-ı Kerim

İslam inancının temel esasları Kur’an-ı Kerim aracılığıyla insanlara bildirilir. Bundan dolayı Kur’an-ı Kerim’in dindeki yeri bir hayli önem arz eder. Allah Kur’an-ı Kerim’de “Biz bu Kur’an’ı sana vahyetmekle (başka konular yanında) en güzel kıssayı da anlatıyoruz. Gerçek şu ki, sen daha önce bunları bilmiyordun.” (Yûsuf, 12/3) buyurur. İlyas Çelebi Kur’an-ı Kerim için “İlâhî kitapların sonuncusu olan Kur’ân-ı Kerim peygamberlerin sonuncusu Muhammed aleyhisselâma gönderilmiştir. Ondan sonra peygamber ve Kur’an’dan sonra yeni bir ilâhî kitap gelmeyeceğinden, o, Allah tarafından özel bir korumaya alınmıştır.” (Çelebi, 2018, 55) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda Kur’an-ı Kerim genelde ölen kişilerin ardından onların ruhuna okunur. Bunun dışında romanlarda bire bir Kur’an-ı Kerim’in kendisinden ve içerisinde geçen ayetlerden de bahsedildiği gözlenir. Ayrıca şifa niyetiyle Kur’an-ı Kerim’in okunduğuna da rastlanır.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Aşk Tilsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu’na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım’dır. Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre’nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği’ne giderler. Romanda çiftlikteki cenaze evi “Bir yabancı kadın Kur’an okuyor, bir başka kadın da bir köşeye sinmiş, dua ediyor gibi sallanıyordu” (s. 102) şeklinde tasvir edilir.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı babasını anlatırken “O Kuran’ı beş yaşında hatmetmiş!” (s. 13) ifadesini kullanır.

Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında babaannesi sürekli olarak Kur’an’dan ayetler okur. Roman kahramanı bu durumu “Babaannemin titreyen dudaklarında Elham, Kulhüvallahü, Allahüla...” (s. 17) şeklinde anlatır.

Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında babasının kitaplarını da yanlarında götürürler. Bu kitaplar romanda "Dört yanı Sebil-ür-Reşad, Sırat-ı Müstakim gibi kara kaplı mecmua koleksiyonları, boy boy tarihler, kenarları haşiyelenmiş Tevratlar, Kuranıkerim, İncil, Zeburlar, İmam Gazali, Muhiddin-i Arabi ve diğerlerine ait kitaplarla doluydu" (s. 43) şeklinde tanıtlır. Beyrut'ta roman kahramanının babası her cuma günü bütün aileyi toplayarak pikniğe götürür. Bu pikniği roman kahramanı "Bu arada babam bir yolunu bulup bahsi dine getirir, kara kaplı cep defterini çıkarır, not ettiği ayet ve hadislerden parçalar okur" (s. 44) şeklinde anlatır.

Roman kahramanı bir arife günü eve geç gelir. Eve geç geldiği için azar işiteceğini düşünür. Fakat evde yanık bir sesin Kuran okuduğunu duyar (s. 44). Daha sonrasında bunun babasının hasta olmasından kaynaklı olduğunu anlar. Burada hasta kişilere şifa olması için Kuran okunduğu görülür.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Bu sırada Selami'nin yanında yatan lösemili bir adam, yastığı altından eksik etmediği Kuran'ını bırakıp uykuya dalar (s. 7).

Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Mahallede Şayeste teyzeyi görür. Selami, Şayeste'nin başından geçenleri rahmetli babasından dinlemiştir. Şayeste, Hızır Aleyhisselam'ı gördüğüne inanır. On yaşındayken kendisini Hızır olarak tanıtan bir adam Şayeste'ye "Kız, ister misin sana "Yasin" okutayım?" (s. 9) diye sorar.

Selami hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Cemil Tayfur bir röportajından dolayı gazeteden atılır. Cemil Tayfur Hastalanır. Selami, Cemil'e gidip yardım eder. Cemil hastalığından dolayı ölür. Bu olaydan sonra Selami, gün aşırı Cemil'in karısına yiyecek götürür. Bir gün karşı evden bir Kuran sesi gelir. Cemil'in karısı Selami'ye "Kuran'ı okuyan komşum değil, radyosu..." (s. 51) der.

Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami can sıkıntılarını unutmak isteyince babasının kabrini dolaşır. Mezarlığa gittiğinde bir kadının bir mezarın başında Kuran okuduğunu görür (s. 127).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bu sırada ölümü düşünür: “Hafız, papaz, doktor, Kur'an sesi, eczacı havanı, gözyaşı, takdis edilmiş su, çan sesi... Ancak bunlarla ölüm tamamlanabilirdi” (s. 378).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Bu pansiyonda Fatma adında bir kadın da kalmaktadır. Fatma Ferit'e, Hüseyin adında birinden bahseder. Hüseyin ile ilgili bir anısını anlatır. Devamında “Öldü ertesi sabah Hüseyin. Geleceğim dedi bana. Kaç gün gittim oralara. Gece yarılarına kadar bekledim. Gelir mi diye. Gelir mi tohtor? Sen söyle. Gelir vallah. Sözü sözdür. Geldi de vallah. Kur'ân çarpsın beni geldi” (s. 50) der.

Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Bu konuda anlaşılmayan bu çift birbirlerini üzerler. Bu sırada Muhtar ile aralarında konuşmalar geçer. Romanda Ferit'in konuşmaları “Hangi akidenin misyoneri olursa olsun, İncil veya Kur'ân diliyle konuşan eski, yeni, sağ, sol bütün ideolojilerden herhangi birinin içine kapanmış adamın bir Budist rahipten bir santim daha yüksek bir düşünce şerefine sahip olmadığını söyledi: Bunlar aynı manastır papazlarıdır” (s. 62) şeklinde ifade edilir.

Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e “Sûre-i Kehf'i ezber okurum sana, fakat anlamazsın. [...] Müfessirler Kur'ân'da kelbin lâl olduğunu beyan ederler” (s. 97) der. Romanın devamında Vafi Bey Ferit'in fenalaştığı bir anda ona Âyete'l-Kürsî okuyup üfler (s. 147).

Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit bu sebepten dolayı teyzesini öldürmek ister. Bu düşüncesini bir gün aynı pansiyonda kaldığı Tosun'a söyler. Tosun aslında bir seri katildir. Ferit'in bu düşüncesini gerçekleştirir. Ferit'in teyzesini öldürür ve servetini çalar. Ferit'in Tosun'un yaptığı işlerden haberi yoktur. Ferit, teyzesinin ölümünden çok etkilenir ve fenalaşır. Vafi Bey ona Bakara Sûresi'nin 137. âyetini üç defa okuyup üfler (s. 190).

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defterin bir sayfasında “Sonra gözlerimi açıp ve Kur'ân-ı Kerîm'i alıp anın ruhuna bir Yasin-i Şerif okudum” (s. 280) ifadesi geçmektedir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. Ziyafet esnasında Ruhsar “Balıkpazarı'nda ölenlerin gömülecekleri yerleri bilsek de gidip başlarında birer Fatiha okusak...” (s. 79) der.

İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Hırsızlık yapmaya karar verirler. Hırsızlık sırasında karşı tarafı korkutmak için bir silah lazımdır. Bunun üzerine Münir “Kız kardeşimde bir Arap kaması var. Üstünde ayet yazılı. Amcam hacca gittiği vakit bilmem nereden almış” (s. 109) der.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır.

Aysel, Vedat'ın çocuğunu taşıdığını söyler. Bunun üzerine Kemal Bey, onların evlenmesi için çabalar. Tüm ısrarlara rağmen Vedat evliliğe yanaşmaz. Kemal Bey adadaki ufak köşkünü Aysel ve babasına verir. Aysel ve babası insanlardan uzak bir köşede hayatlarını devam ettirmeye çalışırlar. Bu sırada Aysel'in çocuğu dünyaya gelir. Bu sırada Kemal Bey dini eksikliklerini gidermek için Kuran'ı baştan sona okur (s. 105). Çocuğu olduktan sonra Kemal Bey'in de telkinleriyle kendini piyanoya verir. Aysel kendi eserlerini verecek kadar iyi piyano çalar. Kemal Bey de yeniden Kuran okumaya başlar (s. 109).

Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılamağa isterler. Aysel onlara karşı çıkar. Onlara “Tevrat'ın, İncil'in, Kuran'ın size vermek istedikleri kendi kalbinizde, kendi içinizde yaşıyor” (s. 123) der. Bu olaydan iki gün sonra Vedat, Aysel'in yaşadığı eve gelir. Aysel ile arasındaki bağı koparmak için kendi çocuğunu öldürmek ister. Bu sırada

ikisinin arasında bir boğuşma başlar. Vedat bu boğuşma sırasında Aysel'in iki parmağını keser ve kaçır. Vedat ertesi gün tekrar Aysel'in yaşadığı eve gelir. Masanın üzerinde cilt cilt kitaplar dikkatini çeker. Bu kitapların üzerinde Kuran, Tevrat, İncil kelimeleri yazar (s. 135).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Bu konuşmalar arasında Mehmet Bey kasabanın tarihinden bahseder. Çocukluğunda İstanbul'da Abdülhamid'in hüküm sürdüğünü, dünyalarının kasabalarından ibaret olduğunu anlatır. Dayısının ise kasabalılardan farklı bir hayat sürdüğünü, o devrin, yalnız Allah ve ahiret işleriyle meşgul insanlarından farklı olduğunu söyler. Dayısının siyah kaplı kitaplar okuduğunu ve kendisinin tahsil ve terbiyesiyle ilgilendiğini anlatır. Kış gecelerinde selamlığa gelen misafirlerle dünyanın görülecek yerlerinden bahsettiklerini söyler. Mehmet Bey dayısının gitmediği diyarları nereden öğrendiğini merak ettiğini, dayısının kitaplarını karıştırırken Kuran tefsirleri arasında Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sini bulduğunu anlatır (s. 19).

Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Mühendis Bekir, Menderes'in taşmasını engellemek için uğraşır. Bu uğraşları sırasında sıtmaya yakalanır. Bekir'in hastalığı ilerler. Bekir'i Ali Mehmet'in evinde yatırır. Bekir ölüm döşegindeyken Bekir'in babası, Ali Mehmet'ten Kuranı Kerim ister (s. 107).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın evinde rahlenin üzerinde bir Kuran vardır (s. 20). İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım Amerika'dan döner. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı düğün hemen yapılır. Nikah esnasında imam "ve hüve alâ külli şey-ün kadir.." (s. 127) ayetini okur.

Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Savaş çıkınca eli silah tutan insanlar cepheye sevk edilir. Yaşlılar ve sakatlar camilere kapanarak tespih çekip Kuran okurlar (s. 210). Rahika bir gün gözlerini bir noktaya dikerek birtakım şeyler gördüğünü söyler.

Bunun üzerine arkadaşı Ayşe şeytanın uzaklaşması için Kuran'dan bir sure okur (s. 218).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Semahat Hanım'ın başında Kuran okunur (s. 170).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. İmparatorluk sarayında Barbaroslara karşı sefer kararı alırlar. Büyük bir orduyla Barbarosların üzerine giderler. Oruç Reis'in abisi İshak ilk olarak bu saldırılarda şehit düşer. Daha sonra Oruç Reis İspanyollara karşı büyük gayret sarf eder. Fakat geri çekilmek zorunda kalır. Oruç ve arkadaşları şehitlerin ruhuna fatiha okuyup yola çıkarlar (s. 493).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamaya çalışır. Bu sırada Sabiha'nın babası vefat eder. Sabiha bu haberi öğrendikten sonra Sabiha'ya araba çarpar. Sabiha'yı hastaneye yatırır. Burada Doktor N. , Sabiha ile çok ilgilenir. Sabiha'nın iyileşmesini sağlar. Sabiha iyileştikten sonra Doktor N.'den hastanede hastabakıcı olarak çalışmak için ricada bulunur. Doktor N. memnuniyetle kabul eder. Sabiha burada yeni bir hayata başlar. Bir gün babasının mezarını ziyaret etmek için hastaneden izin alır. Babasının mezarında Fatih okur (s. 72).

3.1.3.2.Zebur

Zebur, kutsal kitaplardan biridir. Zebur, Hz. Davud'a verilmiştir. Allah Kur'an-ı Kerim'de "Göklerde ve yerde olanları en iyi bilen senin rabbindir. Doğrusu biz peygamberlerin kimini kiminden üstün kıldık; Dâvûd'a da Zebûr'u verdik" (İsrâ, 17/55) buyurur. İncelediğimiz romanların sadece birinde Zebur'dan bahsedilir. Bu romanda da sadece adı geçer. Herhangi bir bilgi verilmez.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında roman kahramanı ve ailesi, avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında babasının kitaplarını da yanlarında götürürler. Bu kitaplar "Dört yanı Sebil-ür-Reşad, Sırat-ı Müstakim gibi kara kaplı mecmua koleksiyonları, boy boy tarihler,

kenarları haşiyelenmiş Tevratlar, Kuranıkerim, İncil, Zeburlar, İmam Gazali, Muhiddin-i Arabi ve diğerlerine ait kitaplarla doluydu” (s. 43) şeklinde tanıtılır.

3.1.4. Peygamberler

İslam inancında imanın şartlarından biri de peygamberlere iman konusudur. Peygamberler, insanlar arasından Allah tarafından seçilir. Onların görevi dini insanlara aktarmaktır. Bu konuda İsmail Karagöz “Bütün peygamberler dini tebliğ ve tebyin etmekle görevlendirilmişlerdir. Peygamberler bu görevlerini ifa ederlerken zorlama yapmamışlar ikna etme metodunu kullanmışlardır” (Karagöz, 2017a, 52) ifadelerini kullanır. Mustafa Sinanoğlu da peygamberlerin görevleri hakkında “Kendilerine hiçbir şekilde kullukta bulunulmasını istemeyen peygamberler, Allah’ın izniyle O’nun dinini insanlara tebliğ etmek, onları hidayete ulaştırmak, karanlıktan aydınlığa çıkarmak, aralarında adaletle hükmetmek, anlaşmazlığa düştükleri konuları halletmek, onları ıslah etmek ve ahiret mutluluklarını sağlamak gibi görevleri üstlenmişlerdir” (Sinanoğlu, 2018, 21-22) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda da peygamberlerden bu ifadelere benzer şekilde bahsedildiği gözlenir.

Esat Mahmut Karakurt’un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Cemile’nin Ekrem’e duyduğu aşk ile Ekrem’in Cemile’ye duyduğu aşk birbirinden farklıdır. Aralarında geçen bir diyalogda Cemile Ekrem’e karşılıksız sevginin sadece peygamberlere özgü bir fazilet olduğunu söyler (s. 110).

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanında piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki gecekondulu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Apartmanda Makyavelist olan üçüncü kat kiracısı “Makyavel der ki: Silah kullanmayan devrimciler yok olmuşlardır. Hatta peygamberler bile... Silah kullanan devrimciler ve peygamberler ise başarıya ulaşmışlardır” (s. 145) der.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında Selçuk, Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Bunun üzerine Selçuk Anadolu’ya gitmeye karar verir. Bu kararını Gülseren’e açıklar. Ondan bir konuda yardım ister. Defterine yazdığı bir yazıda Gülseren için “Sen insan ölçüsünde yaratılmış, fakat Allah’ın, Peygamberin “Huri” diye fertlere ve yaşayan bütün varlıklara tanıttığı bir meleksin” (s. 70) der.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel’e kendi uç fikirlerini aşılama isterler. Aysel’e ihtiras heykelini gösterirler. Aysel heykeli görünce dehşet içinde kalır. Bunun üzerine oradakilerden kırmızı suratlı bir ihtiyar “Cennet, cehennem, bütün bunlar birer yalandan

başka bir şey değildir. Din, peygamberlerin sermayesi, efsaneler zekânın uydurmasıdır. Yeryüzünde hayattan başka ne ümit ve ne de vait vardır. Ne melekler bizi korur ve ne de şeytanlar iğfal ederler” (s. 120) der.

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Kasabanın en büyük sorunu Menderes’in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Mühendis Bekir, Menderes’in taşmasını engellemek için uğraşır. Bu uğraşları sırasında sıtmaya yakalanır. Mühendis Bekir’in bütün uğraşlarına rağmen Menderes taşar. Bu sırada Bekir’in hastalığı ilerler. Bekir ölür. Bekir ölürken bir saat hikâyesi anlatır. Bu hikâye sayesinde mühendis köylülerin gözünde peygamber gibi büyür (s. 119).

Romanın devamında Mustafa, Sıtkı ve Doktor Reşat arasında konuşmalar geçer. Bu konuşmalarda Sıtkı Mustafa’ya “Sen, Allah’ın emri Peygamberin kavli ile kız almanın benim için imkânsız olduğunu pek âlâ tahmin ediyorsun” (s. 129) der.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit’in birtakım nedenlerden dolayı Ada’ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada’da Matmazel Noraliya’nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya’nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit’e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya’nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya’nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz ile aralarında bir konuşma geçer. Yahya Aziz “Peygamberlerin gelişi ve dinlerin devam edişi sebepsiz olmamıştır. Bugün camiler, kiliseler, sinagoglar eskisinden daha fazla insan yığınlarıyla dolup taşıyor. Rusya’da da çanların çalacağı günler yakındır. Eğer Ortodoks kilisesini bizzat Stalin ihya ederse buna hiç şaşmam” (s. 292) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı hırsızlık yapmaya karar verirler. Bir eve girerler. Girdikleri ev yaşlı bir karı kocanın evidir. Bu evi soyarlar. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çifte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Romanda Münir’in durumu “Edip Münir yazı düzeltmek için şeytan tarafından gönderilmiş bir peygamber gururu ile çalışmak istiyordu” (s. 134) şeklinde anlatılır.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır.

Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı bakar. Bu sırada Rahika ile Kasım hakkında konuşurlar. Dadısı Kasım için "Oğlancağız on bir sene gurbet elinde kaldı.. Dile kolay bu.. Ailesinde de peygamber sabrı varmış doğrusu. İnsan bu kadar ayrılığa nasıl tahammül eder, bilmem ki?" (s. 33) der.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanında Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf plajda gördüğü bir kıza tutulur. Sürekli onu takip eder. Fakat bir gün kızın izini kaybeder. İş için avukat arkadaşıyla görüştüğü sırada o kıza avukatın yanında görünce çok sevinir. Kızla tanışır. Bu kız Handan Esen'dir. Handan ile aralarında geçen bir konuşmada Atıf "Peygamberlerden biri gençliğini muhafaza etmek için etrafında hep gençler bulundurmuş" (s. 171) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanında Hale ile Ömer evlenir. Altan adında bir erkek çocukları olur. Bir gece Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Bu mektupların birinde "Bazen kendime sorarım [...] İnsanlığın üstünde bir alem mi keşfettin? Yoksa Peygamber olmak sevdasına mı düştün?" (s. 33) yazar.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya başlar. Fakat evin küçük beyi Sabiha'dan faydalanmak ister. Sabiha ise buna izin vermez. Evin hanımı Sabiha'ya kızar. Sabiha ile evin hanımı arasında tartışma başlar. Sabiha bu tartışmada evin hanımına "Sizin için vicdan ve namusun kıymeti yoktur! Siz ne Allah tanırırsınız ve ne de Peygamber... Taptığınız şey, sadece fuhuştur" (s. 52) der.

3.1.4.1.Hz. Âdem

İslam inancına göre Hz. Âdem'in yaratılan ilk insan olduğuna inanılır. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde Hz. Âdem'den bahsedilir. Bu romanlarda da Hz. Âdem eşi Hz. Havva ile birlikte kullanılır.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Bir gün Vedat'ın yanına bir misafir gelir. Vedat'tan yardım talep eder. Vedat kabul etmez. Bu olaydan sonra Şair Kemal adındaki dostu Vedat'ı düşünceli bir halde görür. Şair Kemal Vedat'a kadınları çektiğini söyler. Vedat da “Onlar da Hazreti Havva ile Hazreti Adem'i çektiyorlar (!)” (s. 71) der.

İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Bu sırada Aysel'e “Hazreti Havva'yı, Hazreti Ademle beraber kandırıp, zevklerin timsali halindeki kızıl elmayı ısırtan altın kanatlı yılan efsanesi, dünya zevklerinin günahlarla örtülü olduğunu ispat etmez” (s. 93) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Bir gün Kasımların evinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. Rahika da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak Rahika'yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil'in istediği gibi gitmez. Rahika'yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam uçurumun dibine geldikleri sırada Neil ile Rahika'yı üstünden atar.

At ise uçurumdan düşerek parçalanır. Harput'a iki saat uzaklıktaki bu kayalık yerde Rahika ile Neil mahsur kalır. Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım'ı da yangını da hatırlayamaz. Neil Rahika'ya geçmişini anlatır. Fakat Rahika hiçbir şey hatırlayamaz.

Neil kayalıkların orada bir kaynak suyu bulur. Az ilerisinde de bir kulübe bulur. Günlerce o kulübede yaşarlar. Ormandan meyve toplayıp yerler. Kuş avlayarak beslenirler. Kendilerini görmeleri için büyük ateş yakarlar. Fakat kimse onları görmez. Zamanla Neil ile Rahika arasında bir çekim başlar. Neil, Rahika Kasım'ın karısı olduğu için ondan uzak durmaya çalışır. Fakat zamanla bu çekime karşı koyamaz. Bir gece birlikte olurlar. O geceden sonra doya doya aşklarını yaşamaya başlarlar. İkisi de çok mutludur. Romanda ikisi için biri Adem, biri Havva benzetmesi yapılır (s. 178).

3.1.4.2.Hz. Süleyman

İncelediğimiz romanların sadece birinde Hz. Süleyman'dan bahsedilir. Abdullah Aydemir "Hz. Süleyman Kur'an'da isminden çokça bahsedilen bir peygamberdir. Büyük dünya nimetlerine mazhar olmuştur. Dillere destan, darbimeselelere konu olan muazzam bir saltanatın sahibidir" (Aydemir, 2022, 265) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanda da Hz. Süleyman'ın bu saltanatından bahsedilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Lisedeki tarih hocasının Peygamber Süleyman'ın Kudüs'te yaptırdığı tapınağı anlatmasını hatırlar. Tarih hocası, Buhtunnasır'ın Kudüs'ü de Hazreti Süleyman'ın tapınağını da yaktığını anlatmıştır. Selami, Kudüs'ün Harem-i Şerif'i yanındaki Süleyman Peygamber'in tapınağından kalma duvarı düşünür (s. 7).

3.1.4.3.Hz. Yakup

İncelediğimiz romanların sadece birinde Hz. Yakup'dan bahsedilir. Bu romanda da Hz. Yakup sadece isim olarak söylenir. Bunun dışında herhangi bir bilgi verilmez.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Fakat Semahat Hanım Mithat Şekip Bey ile ilişki yaşadığı için Mahir Hüsnü Bey'i istemez, onu kovar. Bu durumu erkeklik gururuna yediremeyen Mahir Hüsnü Bey onlardan intikam almak ister. Rübaioğlu konağının uşağı Yakup Ağa, Mahir Hüsnü Bey'e intikam için yardım etmeye niyetlenir. Bu sırada aralarında bir konuşma geçer. Yakup adında bir peygamberden bahsederler. Mahir Hüsnü ona artık Yakup Ağa demeyeceğini Hazret-i Yakup diyeceğini söyler (s. 177).

3.1.4.4.Hz. Eyüp

İncelediğimiz romanların sadece birinde Hz. Eyüp'ten bahsedilir. Hz. Eyüp peygamber genelde “sabır” kavramıyla bir arada kullanılır. Bu romanda da Hz. Eyüp sabır ile birlikte anılır.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Çiftlikteki bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Annesine duyduklarının doğru olup olmadığını sorar. Daha sonra da annesini döver ve o sinirle boşar. Bu olaydan sonra roman kahramanının babaannesi ve halası çiftliğe gelirler. Annesi için “Doğrusu Eyüp sabrı varmış evlatçığımda. Bu pasaklı karı yaşamak değme babayığidin harcı değil...” (s. 27) şeklinde sözler sarf ederler.

3.1.4.5.Hz. İbrahim

Hız. İbrahim peygamber İslam inancında önemli bir yere sahiptir. Abdullah Aydemir “Hz. İbrâhim, Kur'ân-ı Kerîm'de isminden ve muhtelif kıssalarından çokça bahsedilen bir peygamberdir. İslâmî eserlerde mühim bir yer tutar. Kur'ân-ı Kerîm'in uzunca bir sûresi “İbrahim” adını taşır.” (Aydemir, 2022, 79) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde Hz. İbrahim'in kıssalarından bahsedilir. Fakat bu romanda da Hz. İbrahim'in isminden doğrudan söz edilmez. Anlatılan kıssa vasıtasıyla Hz. İbrahim anımsatılır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir.

Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Bir gün haber değeri taşıyan hiçbir şey bulamazlar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Bu konuşma sırasında Atıf Cemal

“Edip, gittikçe daha anlaşılabilir oluyorsun. Tanrılık iddiasına kalkan bir Firavun vardı. Kulağına sivrisinek kaçtı. Bu zararlı böcek beynini sokarken ağrıyı dindirmek için kafasını tokmaklata tokmaklata öldü. Seni de bu akşam hangi zehirli böcek ısırды?” (s. 71) der.

3.1.4.6.Hz. Nuh

Hiz. Nuh peygamber genelde “tufan” hadisesiyle bilinir. Abdullah Aydemir “Nûh (a.s.), Kur’ân-ı Kerîm’de ve Hiz. Peygamber’in hadislerinde mühim bir mevki işgal eder. Çeşitli vesilelerle ismi Kur’an’da 43 kere geçer. Meşhur tufan dolayısıyla insanlığın “ikinci babası” kabul edilmiştir.” (Aydemir, 2022, 67) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde iki ayrı yerde Hiz. Nuh’tan bahsedilir.

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi’nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa’nın belediye meclisine aza olma isteğı burada konuşulur.

Belediye reisi seçimi olduğu gün Mustafa erkenden kalkar. Mustafa çok heyecanlıdır. Evden çıkarken imtihana giden çocuklar gibi seçim için alınan tertibatı kafasından geçirir. Seçim yerine doğru gider. Nabi’nin Park Kahvesine geldiğı sırada İsmail’in Nuh peygamber zamanından kalma otomobilini yıkadığını görür (s. 27).

Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Dıphan’a gider. Çarşayı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Menderes’in yine taşacağından bahsederler. Hurşit bu taşkının Nuh tufanını da geçeceğini söyler (s. 67).

3.1.4.7.Hiz. Hızır

Hiz. Hızır’ın peygamberliği ile ilgili çeşitli tartışmalar vardır. Fakat biz konumuz itibarıyla bu tartışmalar üzerinde durmayacağız. İncelediğimiz romanların ikisinde Hiz. Hızır’dan bahsedilir.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğı* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bir gün bu aileden sesler gelir. Ferit gidip bakar. Hasta bir çocukla karşılaşır. Ferit doktor mektebinde okuduğunu söyler. Orada bulunan kadın Hızır gibi imdadına yetişilmesine sevinir (s. 10).

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır.

Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Mahallede Şayeste teyzeyi görür. Selami, Şayeste'nin başından geçenleri rahmetli babasından dinlemiştir. Şayeste, Hızır Aleyhisselam'ı gördüğüne inanır. Fakat onun gördüğü kişi aslında kendini Hızır Aleyhisselam diye tanıtan kötü niyetli bir adamdır (s. 10).

3.1.4.8.Hz. Lokman

Hiz. Lokman'ın peygamberliği ile ilgili çeşitli tartışmalar vardır. Fakat biz konumuz itibariyle bu tartışmalar üzerinde durmayacağız. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde Hiz. Lokman olarak kullanıldığını varsaydığımız “Lokman Hekim” ifadelerine rastlanır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Bir gün tanıdığı dükkancılardan biri Mümtaz'ı çağırır. Ona birkaç eski mecmuadan bahseder. Mümtaz mecmualara göz atar. Bu mecmuaların birinde “Macun-i Lokman Hekim” (s. 53) yazılıdır.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Memduh'un ölümünden sonra meyhanedekiler Memduh hakkında konuşurlar. Bu konuşmalar sırasında Lokman Hekim'in adı bir halk deyimi ile birlikte kullanılır (s. 186).

3.1.4.9.Hz. Muhammed

Hiz. Muhammed peygamberlerin sonuncusudur. İslam inancına göre ondan sonra başka bir peygamber gönderilmeyecektir. Erdinç Ahatlı “Allah Teâlâ'nın insanlığa gönderdiği son nebî Hiz. Muhammed'in, kadîm mukaddes kitaplarda geleceğinin önceden bildirilmesi, onun gerçek bir peygamber olduğunun önemli kanıtları arasında sayılmıştır.” (Ahatlı, 2011, 91) der. İncelediğimiz romanlarda Hiz. Muhammed'e diğer peygamberlere göre daha fazla yer verildiği gözlenir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondan mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Apartmanda Makyavelist olan üçüncü kat kiracısı şu ifadeleri kullanır:

Makyavel der ki: Silah kullanmayan devrimciler yok olmuşlardır. Hatta peygamberler bile... Silah kullanan devrimciler ve peygamberler ise başarıya ulaşmışlardır. İnsanlığı düştüğü çirkeften çıkarıp yükseltmek isteyen, Hira Dağı'nda Tanrısal nura vararak yürüyeceği yolu bulan Peygamber Muhammet bile, görevini başarmak için düşmanlarına karşı silaha sarılmadı mı (s. 145).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Cuma namazından sonra halka vaaz verir. Bu vaazda şunları söyler:

Peygamberimiz, hatemülenbiya idi. Birçok evlatları olduğu halde, bunlardan hiçbirisini hilafete geçirmek istemiyordu. Çünkü bu bir nevi saltanat olurdu. Sülaleden sülaleye intikal eden hükümdarlık bir istibdat nizamı demektir. Halkın, serbest, hür ve müstakil yaşamasını arzu eden Hazreti Peygamber, daima saltanat şeklinden müteneffir bulunuyordu (s. 124).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel'e "Aşk, insanı geliş güzel olmaktan kurtarır. Hazreti Muhammed'in kalbinde onun zaferi vardı. Hazreti İsa onunla yaşıyor" (s. 96) der.

Bir gün Vedat, Kemal Bey'i arayarak Aysel ile birlikte vakit geçirmek istediğini söyler. Daha sonra tekrar aradığında Aysel'i merak etmemesini, onun yanında olduğunu söyler. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılamağa isterler. Aysel'e ihtiras heykelini gösterirler. Aysel heykeli görünce dehşet içinde kalır. Fakat daha sonra kendine gelir. "Eğer düştüğünüz

çamur gayyasından kurtulmak istiyorsanız, Hazreti Muhammed'i kabul ediniz. Hazreti Allah'a biat ediniz" (s. 122) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Bu olaylardan birinde Mustafa, Hurşit ile birlikte kasabaya karpuz satmaya gider. Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Mühendis Bekir, Menderes'in taşmasını engellemek için uğraşır. Yolda Hurşit ile Mustafa arasında konuşmalar geçer. Bu konuşma sırasında Hurşit "Bekir Bey'in bu işin içinden çıkabilmesi için Hazreti Peygamber gibi mucize göstermesi lazım" (s. 10) der.

Kasabada, Sıtkı ve Lütfullah Efendi adında kasaba sakinleri vardır. Sıtkı, Halkevi kütüphanesindeki Servet-i Fünun ciltlerinin Zafer Bey tarafından helvacılara satılmasından çok rahatsızdır. Sıtkı bir gün Lütfullah'a memleketi sevip sevmediğini sorar. Lütfullah da bu yaşa kadar kasabayı sevip sevmediğinin farkında olmadığını söyler. Fakat kasabadan hoşnut olmasa fark edeceğini, demek ki az çok kasabayı sevdiğini belirtir. Bunun üzerine Sıtkı "Öyleyse, Allah ve Muhammed aşkına, önüne gelene şu Zafer'in gazete ve mecmua koleksiyonlarını helvacılara nasıl sattığını anlatacaksın" (s. 58) der.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması anlatılır. Romanda kiracının Hazreti Muhammed'in "Elkâsibü Habibullah" (s. 13) hadîsine uyduğu söylenir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e Ebussuud'u anlatır. Devamında "Fahr-i Kâinat Efendimize Seyyidüs-sakaleyn denmesini tanziren ona da müftes-sakaleyn yani ins ve cinin müftüsü denmesinin hikmeti budur" (s. 99) der.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini

kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh’a Kasap Mehmet adında biri gelir. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh’u çok zengin edeceğini söyler. Bunun üzerine Memduh kızını Kasap Mehmet’e vermeye karar verir. Fikrini karısına söyleyince karısı ve kızı karşı çıkar. Aralarında bir tartışma başlar. Bu tartışma sırasında Emine bıçaklanır. Bunun üzerine Emine’nin annesi “Komşular! Ümmeti Muhammet! Yetişin, koşun, kızımı öldürüyorlar!” (s. 72) diye bağırır.

3.1.5.Kaza ve Kader İnancı

İslam inancına göre imanın şartlarından biri de kaza ve kadere iman etmektir. Çalışmamızda bu konuyu iki başlık halinde ele aldık. İlk başlıkta romanların içeriğindeki doğrudan “kader” kavramına yer verilen bölümleri tespit ettik. İkinci başlıkta ise dolaylı olarak kader inancı sayılan “talih, baht, alın yazısı, kismet” kavramları üzerinde durduk.

2.1.5.1.Kader

Kader hakkında çeşitli tanımlar mevcuttur. Cağfer Karadağ kaderi “Kader, Cenâb-ı Hak tarafından insanın geleceğiyle ilgili olarak hazırladığı şartların ve imkânların toplamıdır.” (Karadağ, 2018, 67) şeklinde açıklar. İncelediğimiz romanlarda doğrudan kader inancından oldukça fazla bahsedilir. Roman karakterlerinden bazıları birtakım işlerin nedenini kader inancıyla açıklar. Başlarına gelen kötü olayları “kader” olarak değerlendirirler.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu’na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Kapının önünde bekler. Romanda bu durum “Bu kapının arkasında onun mukadderatı taayyün edecekti” (s. 13) şeklinde anlatılır.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut’a göç etmek zorunda kalırlar. Burada babası hastalanır. Babası öleceğini düşünerek “Size dünya malı bırakamadım. Kader kismet böyleymiş...” (s. 45) der.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye

göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Bir gün Vedat'ın yanına bir misafir gelir. Vedat'tan yardım talep eder. Vedat kabul etmez. Misafir de “Dikkat ediniz ki, kararınız mukadderatımızı tayin edecektir” (s. 67) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphan'a gider. Çarşayı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Hurşit, Mustafa'ya köyün üstündeki dört dönümlük tarlasını sorar. Bu tarlayı muallime vermesini ister. Muallimin de kaderi varsa gelecek senelerde biraz rahat edeceğini söyler (s. 72).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım ile Rahika evlenir. Fakat başlarına birtakım felaketler gelir. Bunun üzerine Kasım herkesin kaderin elinde bir oyuncak olduğunu düşünür (s. 206).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz bir gün güvercinlere yem dağıtır. Bu işi gerçekleştirirken içinden bir ses, Allah'tan bir şey istemesini söyler. Romanda bu durum “Hayır, Allah'tan bir şey istemeyecekti artık. Onu kaderiyle veya ömrünün arızalarıyla karşılaştırmayacaktı” (s. 48) şeklinde anlatılır.

Romanın ikinci bölümünde geçmişe dönülerek Mümtaz ile Nuran'ın yaşadığı aşk anlatılır. Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. Nuran kocası Fahir'den ayrılmış kızı Fatma ile birlikte yaşamaktadır. Nuran'ın kocası Fahir, Nuran'ı Emma adında bir kadınla aldatmıştır. Nuran ile Mümtaz İstanbul'a hayran iki insandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları

artar. Bir gün Nuran Fahir ile evliliğini hatırlar. Kızı Fatma'nın da daha şimdiden aynı kadere hazırlandığını düşünür (s. 148).

Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey'in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Daha sonra oradan ayrılır. Ayrılırken Mümtaz'a, ilişkilerini bildiği halde Nuran'a mektup yazdığını söyler. Daha sonra Nuran ile Mümtaz Bursa'da nikâh kıymaya karar verirler. Fakat eve geldikleri bir gün evde ışığın yandığını fark ederler. İçeri girdiklerinde Suat'ın kendini astığını görürler. Nuran bu manzara karşısında dehşete düşer. Daha sonra Mümtaz'a bir mektup yazar. Mektupta "Ne yapalım Mümtaz; kader istemiyor! Aramızda bir ölü var" (s. 349) ifadeleri geçer.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defterin bir sayfasında "Yirmi üç yaşındayım ben. Kaderimden çok bir şey istemedim ki" (s. 268) ifadeleri geçer.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Bir gün haber değeri taşıyan hiçbir şey bulamazlar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Bu konuşma sırasında Münir "Kaza ve kadere hükmeden kuvvet gibi ben de tabiatla bu akşam bir olay yaratacağım" (s. 71) der.

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki

parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Evlerine bu kadar görücü gelmesine rağmen Emine namusunu koruyan, iffetli bir kızdır. Emine kendisi gibi fakir bir genç ile sevgilidir. Bu genç tıp öğrencisi Vecdi'dir. Vecdi şiir yazan ince ruhlu bir insandır. Fakat Vecdi Emine ile evlenecek güçte değildir. Vecdi bir gün Emine'ye mektup yazar. Emine mektubu okuduktan sonra Vecdi ile evlenemeyeceğini anlar. Vecdi için "Onun kaderi de benim kaderimin bir başka türüsü" (s. 43) diye kendi kendine düşünür.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gezip tozmaya başlarlar. Emine Saim'e âşık olur. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri bir teklifte bulunur. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Kasap Mehmet yaşlı bir adamdır. Memduh durumu kızı Emine'ye anlatır. Emine nişanlısı Saim'i çok sevdiği için babasının onu Kasap Mehmet ile evlendirmesine karşı çıkar. Babasıyla kavga ederler. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine'yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçmayı düşünür. Bu sırada "İnsanın alın yazısı değişmez. Kaderinde ne varsa onu görür" (s. 79) diye bir söz hatırlar.

Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Saim ona başlarda çok iyi davranır. Ayrı bir oda verir. Birlikte eğlencelere giderler. Emine bu eğlencelerde içki içmeye başlar. Emine bir gece içkiyi fazla kaçırr. O gece içkinin de etkisiyle Saim ile evlenmeden birlikte olur. O gecedan sonra Saim ile Emine evlenmeden karı koca hayatı yaşamaya başlarlar. Emine'nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Saim babasının hastanede yatarken Emine ile evlenmesinin mümkün olmadığını Emine'ye söyler. Bir gün Emine'nin annesi Emine'yi ziyarete gelir. Emine annesine Saim'in babası hasta olduğu için evlenemediklerini anlatır. Annesi Emine'nin durumuna üzülür. Bunun üzerine Emine "Kaderim böyle imiş... Herkesin bir alın yazısı var; demek benimki de bu!" (s. 144) der.

Saim Emine'yi kandırır. Kandırıldığını anlayan Emine Saim'in yanından ayrılır. Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada annesi ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâtibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırr. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O

geceden sonra Emine kaderine boyun eğer. Kendi kendine “Herkes mukadderatını kendisi tayin edebilseydi, her insan istediği hayatı yaşardı. Ve... O zaman, mesut, bedbaht, talihli, talihsiz, kader, alın yazısı... gibi kelimelerin de lügatlarda yeri olmazdı” (s. 222) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanında Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater’in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey’in oğludur ve “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman’ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır.

Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer. Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam Leman’ı bu halde görür. Leman çok utanır. Bu adamla aralarında konuşmalar geçer. Ertesi gün Leman bu adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman’ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç çıkmasına çok şaşırır. Leman gün geçtikçe Bülent Pulater’e daha fazla ilgi duymaya başlar. Çünkü kocası Naim yaptığı “Aşk Rüyası” tablosundan başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedir. Karısına yeterince ilgi göstermez. Naim bir gün resim malzemesi almak için şehre iner. Baş başa kalan Leman ve Bülent birbirlerine aşklarını ilan ederler. O gece fırtına çıkınca Naim eve dönmekte gecikir. Leman ve Bülent o gece birlikte olurlar. Leman ertesi gün uyandığında gece yaşananlardan dolayı Naim’i suçlar. Bu durum romanda “Kabahat doğrudan doğruya Naim’de idi. Lemanın kendisi ile birlikte gitmek arzusuna karşı koymuş, iş peşinde koşacağı bir iki saat için onu şehre götürmemekte ısrar etmişti. İşte böylece onlar da kaderin çizdiği yola sürüklenmişlerdi” (s. 66) şeklinde anlatılır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan’ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan’ı ve teyzesinin torunu olan Meral’i kanatlarının altına almış bir kadındır. Romanın ilerleyen kısımlarında Mefharet Naim Ergenekon ile evlenme kararı alır. Fakat çeşitli nedenlerden dolayı bu gerçekleşmez. Romanın sonunda Mefharet geleceğin kaderin çizdiği bir yoldan ibaret olduğunu düşünür (s. 288).

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanında Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Mahmure zor bir hayat yaşamıştır. Annesi, babası tarafından sürekli dövülür. Babası gece gündüz içen bir adamdır. Bir gün babası ölür. Bunun üzerine annesi Mahmure'ye "Analar evlat doğurur ama kaderlerini doğuramazlar. Herkes ne yol tutacağı, başına ne geleceği Allah'ın bileceği iş. Bizim kaderimiz de böyle imiş Mahmure" (s. 7) der.

Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabalı gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Mektupta Nuran, "Yazılarımı okuyup her şeyi öğrendikten sonra belki de çoğu zaman benim söylediğim gibi, nihayet bir alınyazısı, kaderin elinden kurtulunmuyor, diyeceksin" (s. 76) ifadelerini kullanır.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerden. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Oruç kardeşine "Alnımıza ne yazıldıysa o olur. Kaderi hiçbirimiz değiştiremeyiz" (s. 11) sözleriyle haber gönderir.

Bir fırtına sırasında Oruç esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur. Rodos gemilerine göz açtırmaz. Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Zindanda Hızır'ın arkadaşlarından Murat ve Aydın aralarında konuşurlar. Aydın kavganın kendi yüzünden çıktığını söyler. Murat da Aydın'a uslanmadığı için çıkışır. Hızır bu konuşmalar üzerine alın yazısının değişmeyeceğini söyler. Bunun üzerine Murat "Sen kadere çabuk boyun eğiyorsun Hızır ağabey" (s. 15) der.

Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Zindanda tanıştıkları Dimitros adında birini de yanlarına alarak Naksos'tan kaçarlar. Dimitros adını Hasan

olarak değiştirir. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Bir gün adaya iki gemi yaklaşır. Hızır ve arkadaşları Venediklilerin adayı bastıklarını düşünürler. Emir Şahap bu durumdan çok endişelenir. Bunun üzerine Hızır Emir Şahap'a "Müteessir olmayın emir hazretleri, kader ne yazdı ise o olur" (s. 60) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar daha önce zaptedemedikleri Becaye'ye tekrar sefer düzenlerler. Fakat çeşitli nedenlerden dolayı başarılı olamazlar. Geri dönmeye karar verirler. Oruç Reis geri dönmeyi kendine yediremez. Fakat Hızır kadere rıza göstermesini bilir (s. 298).

Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. Tlemsen'i Barbaroslardan almak için sefer düzenlerler. Tlemsenliler bunu fırsat bilerek Türkler aleyhinde birleşirler ve bir suikast hazırlarlar. Ramazan bayramında bir heyet Oruç Reis'i ziyaret ederek Meşver Camii'nde namaz kılmak için izin isterler. Oruç samimi sandığı bu teklifi kabul eder. Fakat Tlemsenliler Türk levendlerine saldırırlar. Kanlı bir boğuşma olur. Tlemsenliler ölürler. Bunun üzerine Oruç Reis çekilme kararı alır. Arkadaşı Salih Reis'e "Ah, Salih. Yoldaşım. Biz böyle mi olacaktık? Kader böyle yaptı" (s. 491) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer, Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Ömer Jale ile evlenmeye karar verir. Bu durum romanda "Ömer karar verdi. Jale'yi annesinden ve babasından isteyecekti. Nasıl olsa bir gün evlenmek ona mukadderdi" (s. 8) şeklinde anlatılır.

Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya mektup yazar. Mektuptan sonra Ruha'da değişimler olur. Ruha'nın annesi Nemika Hanım kızındaki bu değişimi fark eder. Romanda Ruha ile annesi Nemika Hanım birbirine benzetilir. Nemika Hanım kocası öldükten sonra sessiz ve sakin bir hayat

yaşar. Daha sonra bir aile felaketine sebep olur. Evli bir adam olan Ahmet Bey ile ilişki yaşar. Ahmet Bey'in karısı bu olaydan sonra verem olup ölür. Bundan sonra da Ahmet Bey başka bir kadının servetine kapılıp Nemika'yı terk eder. Bu durum romanda kaderin Nemika Hanım'a vurduğu darbe olarak anlatılır (s. 26).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha'nın sevgilisi İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine getirir. Sabiha, İrfan ile sarhoşken birlikte olur. İrfan Sabiha'nın namusunu kirletip onu terk eder. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya başlar. Evin küçük beyi Sabiha'dan faydalanmak ister. Sabiha ise buna izin vermez. Evin beyine "Ben el kapılarında sürünecek bir kız değildim... Fakat kader böyle münasip gördü" (s. 47) der. Bu olaydan sonra evin hanımı Sabiha'ya kızar. Sabiha ile evin hanımı tartışırlar. Bu tartışma sırasında Sabiha evin hanımına "Ben, kaderden yediğim bir sillemin tesiriyle ocağınıza düştüm" (s. 50) der.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanında Yıldız, İzmir'e gider. Orada ananesine babasının kim olduğunu sorar. Ananesi başlarından geçen korkunç felaketleri Yıldız'a anlatmaya çalışır. Yıldız'ın annesi Rezzan'ı komşularının oğlu Hüsnü isminde biri ile nişanladıklarını anlatır. Düğün hazırlıkları sırasında Hüsnü'nün Afyon'a tayini çıkar. Bu sırada Rezzan'ın amcası bir mektup yazar. Rezzan yaz tatili için onun yanına gider. Rezzan'ın gelmesi gerektiği zaman Rezzan bir mektup yazarak daha fazla amcasının yanında kalmak istediğini söyler. Bu sırada nişanlısı Hüsnü Bey gelir. Düğün hazırlığı için Rezzan'ı çağırırlar. Fakat Rezzan evlenmekten vazgeçtiğini söyleyen bir mektup yazar. Bu durum romanda "Hayatı alt üst olan zavallı Hüsnü Bey, kaderin cilvesine boyun eğerek İstanbul'u üzgün ve küskün terk etti" (s. 116) şeklinde anlatılır.

Ananesi Yıldız'a bütün olayları anlatmaz. Yıldız'a birtakım mektuplar verir. Bu mektuplar arasında Yıldız annesinin hatıratını okumaya başlar. Orada kendisine hitaben yazılı bir iki satırı okur. O satırlarda "Yıldız kadere boyun eğerek babanın yazdığı bu mektuptan sonra uşak Osmanla birlikte Afyon'dan Bursa'ya geldik" (s. 131) yazmaktadır.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve

Şemsettin ölürler. Nemide bu duruma çok üzülür. Kudret Bey Nemide’yi teselli etmeye çalışır. Nemide’ye hayatta her şeyin kadere bağlı olduğunu, yazılan yazının bozulmayacağını anlatır (s. 21).

Cahit Beğenç’in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Köye Ankara’dan üç mühendis gelir. Ormanda kömür madenine bakarlar. Mühendislerden biri köylülere “Sizin köy çok çalışkan doğrusu, aşk olsun size, hem de kaderiniz iyi” (s. 34) der.

3.1.5.2.Talih, Baht, Alın Yazısı, Kısmet

Talih, baht, alın yazısı, kısmet kavramları dolaylı olarak kader inancı yerine kullanılır. Bekir Topaloğlu “...insanlar fiilen gerçekleştiremedikleri veya gerçekleşmesinin zor olduğunu sandıkları önemli işleri kader denen ilâhî programa bağlamışlardır. Türkçe’de bu duygu ve düşünceleri dile getiren baht, talih, kısmet, nasip ve kader gibi kelimeler yer almış, bu kelimelerle oluşan çeşitli deyimler doğmuştur.” (Topaloğlu, 2022) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda da bu kavramlara oldukça fazla yer verilir.

H. Nihat Atsız’ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanında Urungu, Kür Şad’ın oğlu olduğunu bilmez. Annesi ölmeden önce oğluna bu durumu anlatmak için “Sen bahtı kara olarak doğdun. Çünkü doğduğun zaman Türkler Çin’e tutsak gideli beş yıl olmuştu. Urungu! Çıbı Kağanla birlikte Altaylar’a kadar gittin. Çok Türk Ellerinizi gezdin. Ama Ötüken’e, kutlu yere ulaşamadın. Bunun için de bahtın kara diyorum” (s. 12) der. Urungu, annesine Kür Şad’ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verir.

Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı’nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken’e doğru yollara düşer. Bu durum romanda “Anası öldükten bir yıl sonra Taçam’ı evermiş, çadırını onlara bırakmış, obalılarla vedalaşarak bozkırların kucasına atılmıştı. Kısmetini böyle arayacaktı” (s. 24) şeklinde anlatılır. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadır Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşmaları ayırır. Urungu ölen eşine çok benzeyen Ay Hanım’a âşık olur. Gece olunca Ay Hanım’ı düşünmeye başlar. Karısına çok benzediği için karısını hatırlayıp onun ölümüne üzülür. Bu durum romanda “Kırk beş yaşındaydı. Bu dünyanın acı, tatlı her şeyini görmüş; fakat sonunda içinin üç büyük acıyla dolduğunu anlayarak talihe küsmüştü” (s. 32) şeklinde anlatılır. Urungu, Ay Hanım ile birlikte yolculuk yapar. Bu yolculuk romanda “Urungu çok erkenden kalkarak atını tımar etti. Ay Hanım’ın verdiği borkü giymişti. Yine dirliğinin sıkıntılı

günlerinden birini yaşayacaktı. Bahtın kendisine yüklediği yükü çekmeyi şikâyetsiz kabul ediyor, bilakis ara sıra talihin kendisine güler yüz göstermesine alınıyordu” (s. 40) şeklinde anlatılır.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu’na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbet başlarlar. Bu sohbet esnasında Fahir halasına kumar borcunu ödeyemediği için ölmek istediğini söyler. Halası da bu durum için “Senin yaşında bir erkek mağlup olmaz. Güçlüklerle göğüs göğüse cenkleşir, talihsizliği yener. Kısmetim budur diyerek hissesine kani olmak, miskin miskin oturmak erkeklik şanından değildir” (s. 20) ifadelerini kullanır.

Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım’dır. Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre’nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği’ne gideceklerdir. Bu sırada aralarında evlilik üzerine tatsız bir konuşma geçer. Bunun üzerine Nüveyre kendi kendine “Allah ne isterse o olacak. Kısmette mesut olmak varsa ne ala, aksi takdirde talihime küser, otururum” (s. 100) diye düşünür.

Fahir ile Nüveyre’nin nikâhına bir hafta kala aralarında evliliğe dair bir sohbet gerçekleşir. Bu sohbette Nüveyre gelecek hakkında ümitsiz sözler sarf eder. Nüveyre hayattan en ufak bir mutluluk beklentisi olmadığını söyler. Fahir buna itiraz etmek ister ve aralarında şu konuşma geçer:

“Hayır, bir şey demeyiniz Fahir Bey... Ne diyeceğinizi tahmin ediyorum bunları ben de düşündüm. Yarının ne olacağını, bize neler hazırlandığını bilmiyoruz. Allah nasıl isterse öyle olacak, alnımıza ne yazılmışsa onu çekeceğiz.”

“Çok mütevekkilsiniz.”

“Tevekkül değil, böyle düşünüyorum.”

“O halde Allah’ın takdirine inanıyorsanız, dindar bir kızsınız. Allah’ın verdiği ömrü kendi arzunuzla ortadan kaldırmayı nasıl düşünebiliyorsunuz? Büyük bir günah değil mi?” (s. 143).

Fahir bir teyyare motoru icat etmek ister. İsteddiği motoru icat eder. Fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir’e teklif eder. Fahir bu teklifi kabul eder. Motor tamamlanınca teyyare ile Yeşilköy’den Ankara’ya uçuş gerçekleştirecektir. Refet Bey de bu uçuшта bulunmak ister. “Tılsım” adı verilen teyyare, uçuş için hazırlanır. Teyyare içinde Fahir, Reşat ve Refet birlikte yer alır. Uçuş başarıyla tamamlanır. Fakat uçuş bittikten sonra teyyaredaki Refet Bey sandıkları

kişinin Nüveyre olduğu anlaşılır. Uçuştan sonra Fahir, Nüveyre'ye "Talih bize güldü Nüveyre, ikimizde bu tecrübeden sağ salim çıktık" (s. 309) der.

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Cemile'nin aşkına onun istediği şekilde cevap vermez. Aralarında geçen bir konuşmada Cemile'ye bahtsızlıktan bahseder (s. 13). Ekrem ve Cemile gizli bir buluşmadan döndükleri sırada otomobilleri bisiklet süren bir kıza çarpar. Ekrem, Gülderen adındaki bu kıızı tedavi ettirmek ister. Fakat Gülderen'in yarası çok ağır olmadığı için o, bu teklifi reddeder. Bunun yerine Ekrem'in evine gidip orada yarasının pansuman yapılmasını ister. Ekrem'in evine geldiklerinde ikisinin arasında bir çekim meydana gelir. Gülderen, Ekrem ile birlikte olmak ister. Ekrem bu isteğe baştan karşı koysa da Gülderen'in çekiciliği karşısında çaresiz kalır. Geceyi bu şekilde geçirdikten sonra sabah karşılarında Cemile'yi bulurlar. Cemile ile Gülderen arasında bir atışma başlar. Bu atışma sırasında Gülderen, Cemile'nin kocası için talihsiz ifadesini kullanır (s. 40). Sevdiği adamın ihanetini kaldıramayan Cemile önce Gülderen'i sonra kendini öldürür. Bu olaydan sonra savcı Cemile'nin kocasını sorguya alır. Ona karısının ihanetinden ya da herhangi gizli bir günahından şüphelenip şüphelenmediğini sorar. Cemile'nin kocası savcıya "Ahlak dediğimiz şey de, tıpkı alın yazısına benziyor. Ne yapsanız nafile, değiştiremiyorsunuz ki bir türlü onu" (s. 50) şeklinde cevap verir.

Ekrem uyku tutmadığı bir gece köyde gezintiye çıkar. Bu gezinti sırasında köylerde rastlanmayacak şekilde inşa edilmiş bir köşk görür. Merakına yenik düşerek köşke yakından bakmak ister. Köşkün bahçesinde bir havuz görür. Havuzu incelerken istemeden havuzda çıplak yüzen bir kız görür. Ekrem istemeden şahit olduğu bu durum karşısında korkar. Romanda bu durum "Talihin, bir erkek hayatında belki bir defa bahşedemeyeceği bu derece hudutsuz, bu derece muhteşem bir heyecan, korkudan başka bir hisle karşılanamaz asla" (s. 89) şeklinde anlatılır. Kız, Ekrem'i görür ve adamlarını çağırarak onu yakalatır. Ekrem'e kim olduğunu sorar. Ekrem de "Tanrılar tarafından takdis edilerek, bir faninin gözleri ile görüp, ruhuyla duyabileceği, heyecan ve zevklerin en üstün şahikasına ulaşmak için dünyaya gönderildiğine inanan insanların en talihlilerinden biriyim" (s. 94) şeklinde cevap verir.

Ekrem maden için kazı yaptığı bir gün bu kıızı karşısında bulur. Kız ona "Ey talihimin, içi bataklık sularıyla dolu bir hendek gibi daima önüme çıkarttığı adam, ne arıyorsun burada?" (s. 103) diye seslenir. Ekrem sonradan bu kızın patronu Rıza Kerimoğlu'nun nişanlısı olduğunu öğrenir. Patronu bu durumdan habersizdir. Nişanlısı ile Ekrem'i tanıştırır. Böylece Ekrem havuzda gördüğü kızın adının Gülseren olduğunu öğrenir. Patronu Ekrem'i Uşak'a iş hakkında görüşmek için çağırır. Ekrem'i Gediz'den Uşak'a getirecek kişi Gülseren'dir. Yolda giderlerken ıssız bir yerde otomobillerinin lastiği patlar. Ekrem lastiği değiştirirken hapisten kaçan iki haydut Gülseren'e tecavüz etmeye çalışır. Ekrem bu iki haydutla ölümüne dövuşür. Bu boğuşma sırasında Ekrem

yaralanır. Ekrem'in kendisi için ölümüne dövüşmesi Gülseren'i derinden etkiler. Elinde olmayarak ona aşık olur. Bu olaydan sonra aralarında geçen bir konuşmada Gülseren, Ekrem'e gururlu olduğunu söyler ve aralarında şu konuşmalar geçer:

“Ben sizin zannettiğiniz kadar hissiz, duygusuz bir adam değilim. Olsa olsa sadece talihsiz bir insanım. O kadar.”

“Talihsiz miyim diyorsunuz?”

[...]

“Fakat asla talihsiz değilsiniz. Çünkü talihsiz olanlar, zayıf insanlardır.

Kuvvetlilerin talih peşinden gelir” (s. 166-167).

Gülseren, Ekrem ile aşk yaşamaya başlar. Köyde bir akşam ikisi birlikte olurlar. Bu olay üzerine Gülseren nişanlısı Rıza'dan ayrılmaya karar verir. Bunu Rıza'ya söyler. Rıza da şu sözleri dile getirir:

Talihin bu acı darbesiyle mücadele etmeye çalışacağım. Vakıa bir erkeğin, sevdiği kadını elinden alan başka bir erkeğin karşısında, aczini itiraf edip, mücadelesiz yenilmeyi kabul etmesi alçakça bir harekettir. Fakat ben böyle yapmayı arzu etmiyorum. Kendimi mukadderatın kollarına bırakmayı, daha muvafık buluyorum (s. 226).

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenan, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenan çok iyi anlaşır. Raif, Cenan'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenan bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Raif'in ölümünden sonra aşkı boyalı eve Raif'in yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenan, Osman'ın Meliha'ya ilgi duyduğunu düşünür. Bu düşüncesinde haksız değildir. Osman, Meliha için “Meliha benim kısmetimdir” (s. 92) diye kendi kendine söylenir.

Celile teyzesinin aşkı boyalı eve gelişiyle Cenan çok değişir. Farklı giyinmeye, farklı konuşmaya başlar. Büyüdüğünü herkese ispat etmeye çalışır. Annesi Cenan'ın bu durumuna çok üzülür. Hasta olup yataklara düşer. Cenan'ın annesi yatağında “Allah'ım ne bahtsız kulunmuşum!” (s. 281) diye inler.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, Selçuk ile Gülseren evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbete başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder.

Urania bir gün Selçuk’a mektup yazar. Mektupta gizli bir evde buluşmaları gerektiği yazmaktadır. Selçuk eve gittiğinde Urania olanları anlatır. Milli Mücadele sona ermiş ve Yunanlılar Anadolu’dan çıkarılmıştır. Yunanlılar intikam olarak bütün esirleri öldürmek isterler. Bunun için Urania Selçuk’u kaçırmaya karar verir. Selçuk’u kadın kılığına sokarlar. Urania, Selçuk’a şakalar yapar. Devamında “Bir erkek, ah sen ne talihli insansın Selçuk Bey” (s. 161) der.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat’a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel’e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat’ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Aysel’in Vedat’tan çocuğu olur. Çocuğu olduktan sonra Kemal Bey’in de telkinleriyle kendini piyanoya verir. Bu sırada Kemal Bey, Aysel’e iyi bir evlat gibi iyi bir bestenin de günahları affetmede mükemmel bir eser olduğunu söyler. Devamında “Eğer istikbal olmasaydı mazi, birçok talihsizlerin şerefsiz ve fena anılmalarına sebep olurdu” (s. 108) der.

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphân’a gider. Çarşayı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Hurşit, Mustafa’ya köyün üstündeki dört dönümlük tarlasını sorar. Bu tarlayı muallime vermesini, muallimin de tarlada talihini denemesini ister (s. 71).

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput’ta yaşar. Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika bu kötü rüyadan kurtulabilmek için Ayşe adında arkadaşından yardım ister. Ayşe de Ali’nin rahatsızlığı için bir büyücü çağırdıklarını onun Rahika’yı kurtarabileceğini söyler. Devamında “Talihin varmış, burada, birazdan gelecek” (s. 43) der.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Evlerine bu kadar görücü gelmesine rağmen Emine namusunu koruyan, iffetli bir kızdır. Emine'nin annesi eve gelen bu görücülerin namus düşkünleri, ırz düşmanları olduğunu düşünür. Bu bahtsız ana içini çekerek “Zavallı kızım... Talihsiz yavrum” (s. 8) der.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Emine babasıyla kavga eder. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine'yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra gece evden kaçır. Kadıköy'e kayıkla gitmeye çalışır. Kayıkçı ile aralarında geçen konuşmada kayıkçı, Emine'ye talihli olduğunu söyler. Bunun üzerine Emine kendi kendine “Her talihli insan onun gibi olursa, talihin ne kıymeti kalırdı?” (s. 85) diye düşünür.

Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Emine'nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Saim babasının hastanede yatarken Emine ile evlenmesinin mümkün olmadığını Emine'ye söyler. Fakat Emine bir gün gerçeği öğrenir. Saim'in babası yıllar önce ölmüştür. Hasta olan kişi Saim'in karısıdır. Emine kandırıldığını öğrenince Saim'in yanından kaçır. Emine bu olaydan sonra annesi Sabriye Hanım ile birlikte yaşamaya başlar. Bu sırada Sabriye Hanım zatürreye yakalanır. Bunun üzerine Emine annesinin ateşini yoklarken “Yarabbi, bütün talihsizlikler bizim gibi fakir insanları mı bulur?” (s. 194) der.

Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada annesi ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâatibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçıır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Emine kaderine boyun eğir. Kendi kendine “Herkes mukadderatını kendisi tayin edebilseydi, her insan istediği hayatı yaşardı. Ve... O zaman, mesut, bedbaht, talihli, talihsiz, kader, alın yazısı... gibi kelimelerin de lügatlarda yeri olmazdı” (s. 222) der.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman

adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan'ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan'ı ve teyzesinin torunu olan Meral'i kanatlarının altına almış bir kadındır. Romanın ilerleyen kısımlarında Mefharet Naim Ergenekon ile evlenme kararı alır. Fakat çeşitli nedenlerden dolayı bu gerçekleşmez. Romanın sonunda Mefharet bahtsız ömrüne üzülür (s. 288).

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanında Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Züleyha'nın annesi büyük bir ailenin evlatlığıdır. Kocasını öldükten sonra Züleyha ile eski kapısına geri döner. Romanda Züleyha'nın annesi, Züleyha'dan başka kimsesi olmayan talihsiz biri olarak anlatılır (s. 46).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz, anne ve babasının ölümünden sonra talihi kızı. Romanda bu durum, "Fakat bir talihi, garip, herkesinkinden çok başka bir talihi olduğu da muhakkaktı" (s. 40) şeklinde anlatılır.

Romanın ikinci bölümünde geçmişe dönülerek Mümtaz ile Nuran'ın yaşadığı aşk anlatılır. Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. Nuran kocası Fahir'den ayrılmış kızı Fatma ile birlikte yaşamaktadır. Nuran'ın kocası Fahir, Nuran'ı Emma adında bir kadınla aldatmıştır. Mümtaz ve Nuran İstanbul'a hayran iki insandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Mümtaz ile Nuran arasında geçen bir konuşmada Mümtaz, "Herkesin bir talihi var. Ne bileyim, ben, bu talihi kendinden, iç dünyasından bir şeyler katarak yaşamayı seviyorum" (s. 133) der. Bir gün Nuran Fahir ile evliliğini hatırlar. Kızı Fatma'nın büyüdüğünde bahtsız olacağını düşünür (s. 148).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya

Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Babaannesinden bahseder. Babaannesini çok sevdiğini söyler. Devamında "Göreceksiniz şimdi zavallının talihini..." (s. 252) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Karamanlı İlyâ'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemedi kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan yardım ister. Bunun üzerine aralarında tartışılar. Bu tartışma sırasında Münir "Dinine sıkıdan sıkıya bağlı isen Allah, dinsizsen talih sana vermiş, bana vermemiş. İşte ben bu paylaşmayı beğenmiyorum" (s. 24) der.

Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Arkadaşları itiraz edince onlara "Ahlaka uygunluğunu aramadan karşınıza çıkan kısmete hemen sarılacak kadar henüz aç olmadığınızı anlıyorum" (s. 91) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semih Bey, Yıldız'a âşık olur. Bir gün Semih

ile Saime Hanım arasında acılı bir konuşma geçer. Bunun üzerine Sabiha Hanım “Zavallı Semih, zavallı kardeşim. Ne talihsiz aile imişiz Yarabbi!” (s. 137) der.

Yıldız’ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgede bulunur. Doktor Adnan Bey Yıldız’ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor Adnan’ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Bir gün İffet, Adnan ve Yıldız yolda ihtiyar bir adam görürler. İffet Yıldız’a, bu adamın Erman ailesindekilerin dayısı Tevfik Bey olduğunu söyler. Tevfik Bey ile Yıldız’ı tanıştırlar. Romanın ilerleyen kısımlarında Yıldız sokakta karşılaştığı Tevfik Bey’i tekrar görür. Onun elini öper. Bunun üzerine Tevfik Bey “Allah sana uzun ve rahat bir ömür versin. Talihini açık etsin” (s. 141) der.

Muvaffak İhsan Garan’ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa’ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa’da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul’a dönmeye karar verir. Marsilya’dan vapur ile İstanbul’a doğru yola çıkar. Vapurda bir Rus ile arkadaş olur. Rus ile aralarında geçen konuşmada Sedad Rus’a “Tavşan yuvasında ölecektir” manasına gelen bir atasözü söyler. Bunun üzerine Rus “Çünkü o, insanlardan daha talihlidir” (s. 21) der.

Sedad Ali “Sel ve Kum” adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz. Bu sırada kendi gibi yazdığı hikâyeleri bastıramayan Adnan Güner adında biriyle tanışır. Adnan Güner bazı hikâyelerini yayımlattığını söyler. Bunun üzerine Sedad “O halde gene talihiniz var” (s. 46) der.

İsmail Hakkı kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı’nın kızı Belma’dır. Sedad Belma’ya âşık olur. Belma da Sedad’ın kitabını okuyunca Sedad’ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Belma ile Sedad sandal gezmesine çıkarlar. Sedad Belma’ya talihsiz bir insan olarak doğduğunu ve hayattaki en büyük talihinin onu tanımak olduğunu söyler (s. 91) .

Romanın ikinci bölümünde Sedad’ın Erzincan’da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad Erzincan’da çok değişir. Burada köylülerle ilgilenir. Köylülere okuma yazma öğretir. Köylülerin dertlerini dinler, onları çözmeye çalışır. Bir yemek sırasında Erzincanlı bir ihtiyar “Bura bahtsız bir şehirdir” (s. 237) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis’in ve Hızır Reis’in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile

denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşılır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur.

Hızır ve arkadaşları yaşadıkları bir olaydan sonra korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de Papaz Danilo'nun evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir'i yener. Papaz Danilo ile Hızır arasında Beşir hakkında bir konuşma geçer. Papaz Danilo Beşir'in Emir Şahap'ın kızına olan ilgisinden bahseder. Bunu Hızır'a "Bir gün gene dolaşırken kızı görmüş, sözüm ona âşık olmuş, amma ikinci defa görmek kısmet olmamış" (s. 65) şeklinde anlatır.

Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Emir Şahap Barbarosların adadan ayrılmasını istemez. Bunun için bir çare düşünür. Kızı Ayşe'yi Hızır ile tanıştırır. Böylece Hızır'ı adada tutacaktır. Hızır Ayşe'yi görür görmez âşık olur. Ayşe de ilk görüşte Hızır'a âşık olur. Barbaroslar Tunus'a doğru yola çıkacaklardır. Hızır Reis'in evini kiraladığı Papaz Danilo Hızır Reis'in yanına katılır. Cerbe adasından ayrılmadan önce de Ayşe'yi Hızır Reis'e getirir. Böylece Ayşe Emir Şahap'ın yanından kendi isteğiyle Hızır Reis'e kaçır. Barbaroslar İspanyolların gemisine saldırırlar. Fakat bu gemi kolay ele geçeceğe benzemez. Bunun için talihlerini geceleyin yapılacak kör dövüşe bırakmayı doğru bulmazlar (s. 162).

Emir Şahap kızı Ayşe'nin Hızır ile kaçmasından sonra çok üzülür. Fakat daha sonra kızını affeder. Emir Şahap hastalanır. Bu sırada Cerbe adasının emirliği Tunus padişahının fermanıyla Barbaroslara verilir. Bunun üzerine Emir Şahap Hızır'ı kastederek "Damadımız sağ olsun. Nasip bu kadarmış" (s. 239) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Kış mevsimi başlar. Fakat Barbaroslar azgın dalgalarla mücadeleyle karar verirler. Tam denize açılacakları hafta kalın bir halat parçası Baba Oruç'un kesik kolunun omzuna düşer. Bunun üzerine Baba Oruç'un yarası açılır. Fakat Baba Oruç bu yaranın sefere engel olmadığını söyler. Hızır Reis'in ısrarı üzerine Oruç sefere katılmaktan vazgeçer. Arkadaşlarına "Pekâlâ dediğiniz olsun. Ne yapalım biz de baharda talihimizi deneriz" (s. 259) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer, Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat

bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler.

Aralarındaki bu yasak aşkın bir sonu yoktur. Ruha, Ömer'in ailesini terk etmesini istemez. Bu aşk iki aşığı da yakıp tüketir. Ömer sürekli olarak Ruha'ya uzun uzun mektuplar gönderir. Bu mektupların birinde Ruha'ya “Yalnız dikkat et. Bahtın en koyu saçlardan daha kara olmasın” (s. 65) yazar.

Ruha bu mektupları heyecanla okur. Fakat hiçbirine cevap vermez. Yazdığı mektupları Ömer'e göndermez. Ömer bu durumun sebebini bir türlü anlayamaz. Ruha işi için Viyana'ya gider. Ömer'e bir mektup yazar. Bu mektuptan sonra Ömer ile Ruha'nın arası açılır. Ruha'nın yakın arkadaşı Hesna bu âşıkların durumuna çok üzülür. Bu yasak aşktan bir yere varamayacaklarını ikisine de anlatmaya çalışır. Ömer Hesna aracılığıyla Ruha ile iletişim sağlamaya devam eder. Bir gün Hesna ile Ruha aralarında Ömer hakkında konuşurlar. Ruha Ömer'in çocuklarıyla beraber yaşaması gerektiğini, kavuşamayacaklarını Hesna'ya anlatır. Hesna da “Ne yapalım bu da sizin alın yazınız mı?” (s. 115) der.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanında Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği dostu Yıldız'dan gelmiştir. Nesrin ve Yıldız çocukluk arkadaşlarıdır. Yıldız mektubunda Nesrin'i bir çay ziyafetine davet eder. Nesrin de bu davete katılır. Bu davetten sonra Yıldız Nesrin ile tekrar buluşmak ister. Tekrar buluştuklarında Yıldız, Nesrin'e “Hayatım anneme benzerse ne yaparım... Zira, kızlar ekseriya talihlerini analarından alırlarmış” (s. 17) der.

Yıldız'ın Necdet adında bir sevgilisi vardır. Necdet ile Yıldız nişanlanırlar. Nesrin annesiyle birlikte nişana katılır. Nişanda Necdet, Nesrin'in annesinin elini öper. Nesrin'in annesi neden düğün yerine nişan yaptıklarını sorar. Bunun üzerine Necdet her şeyin kismet olduğunu söyler (s. 38).

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi

Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürlər. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Melahat Jülide'nin yakın arkadaşıdır. Kardeşinin ölümünü atlatabilmesi için onu bir akşam davete götürür. Nemide davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi Nemide'yi görünce çok şaşırır. Jerfi zamanında Nemide'den ayrıldığı için bahtına küsmüştür (s. 31).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanında Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. Selma, Hümeysra'yı vurduktan sonra İrfan, Doktor Nazım Bey'in yanına gelir. Doktora tabanca doğrultarak gözlerini bağlar. Hümeysra'nın yaralarını doktora tedavi ettirir. Necmi ile Hümeysra aralarında konuşurlar. Hümeysra başına gelenlerin alnına yazılı olduğunu söyler (s. 40).

İrfan Bey, Necmi ile Hümeysra'nın yanına gelerek polisin bu işin peşinde olduğunu haber verir. O sırada Selma da oradadır. Kocasını elinden almaya çalışan Hümeysra ile şiddetli bir tartışmaya girerler. Selma Hümeysra'ya talihsiz kız diye bağırır (s. 63).

3.1.6.Ahiret

İslam inancına göre imanın şartlarından biri de ahirete inanmaktır. İslamiyet'e göre insanlar öldükten sonra yeniden diriltilecektir. Süleyman Toprak ahireti "Âhiret, ölümden itibaren başlayan ve mahşerdeki dirilişten sonra ebediyen devam edecek hayattır." (Toprak, 2018, 19) şeklinde açıklar. Necati Öner ise ahiretle ilgili olarak "İlâhî dinlerde âhiret fikri vardır. Ölümle insanın tamamen yok olmayacağına, tekrar dirilerek âhiret denen öteki âlemde ebedî yaşantısına devam edeceğine inanılır. Orası bir hesap yeridir. İnsan dünyada yaptıklarının hesabını orada verecektir." (Öner, 1994, 25) ifadelerine yer verir. İncelediğimiz romanlarda ahiret inancına oldukça fazla yer verilir. Roman karakterlerinden bazıları dünyada yaşadıkları olayların ahirette hesabının sorulacağına inanırlar.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanında Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye

dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkâr olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel “Bana dinlerden bahsedin. Ahretten, cennet ve cehennemden bahsedin” (s. 98) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Bu konuşmalar arasında Mehmet Bey kasabanın tarihinden bahseder. Çocukluğunda İstanbul'da Abdülhamid'in hüküm sürdüğünü, dünyalarının kasabalarından ibaret olduğunu anlatır. Dayısının ise kasabalılardan farklı bir hayat sürdüğünü, o devrin, yalnız Allah ve ahiret işleriyle meşgul insanlarından farklı olduğunu söyler (s. 19).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip

bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Bu sırada Sabriye Hanım zatürreye yakalanır. Cevriye Hanım adında bir kadın Emine'nin annesine yardımcı olur. Emine kendisi işten dönene kadar annesinin yanında bulunması için Cevriye Hanım'dan ricada bulunur. Bunun üzerine Cevriye Hanım "İnsan böyle hizmetten kaçır mı? Birbirimize ahrette şefa'at edecek değiliz ya... Komşu hakkı büyüktür... Sen üzölme, git işçeğizine" (s. 196) der.

Feridun Fazıl Tölbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Muslihittin Reis Barbarosların bayrağını dalgalandırarak Tunus'a gelir. Süleyman Reis, Hızır'ı beklerken Muslihittin Reis'i görünce şaşırır. Daha sonra boynuna sarılır ve "Dünya ve ahrette kardeşimiz ol, yoldaşım!" (s. 320) der. Yine romanın devamında aynı ifadeler başka bir konuşmada tekrar eder. Hızır Cerbe adasına gider. Orada Turgut Reis Barbaroslara katılır. Hızır Reis, Turgut Reis'in kim olduğunu öğrenince onun boynuna sarılır ve "Dünya ve ahret kardeşim ol" (s. 419) der.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Güleney tıp faköltesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit ile Nilüfer bu konu hakkında konuşurlar. Teyzesi, Nilüfer'e kendi hayatını anlatmıştır. O da bunları Ferit'e anlatır. Teyzesinin "Âhiret varsa orada hep hesap veririz" (s. 185) dediğini söyler.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmaz yazılardır. Bu makalelerin birinde şaraptan bahsedilir. Şarap için "Onu içen yarın ahrette Kevser şarabından tadamayacak" (s. 133) ifadesi geçer. Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Bir gün uykusundan yürek çarpıntısıyla uyanır. Uyandığında dünyada mı ahrette mi olduğunu anlamaya çalışır (s. 145).

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Dedesi ile olan konuşmalarında dedesi yeryüzünde cehennem görmek isteyenler büyük bir orman yangını olurken yanına varıp seyretsinler ve ahirette mahşer yerinde kurtla kuzu yan yana yürüyecekmiş orman yangını da bir mahşer yeridir der (s. 58).

3.1.6.1.Kıyamet

Ahret inancının alt başlığı olarak ele aldığımız kıyamet kavramı hakkında çeşitli açıklamalar bulunur. Süleyman Toprak bu kavramı “Kıyamet kavramı ile kastedilen şey daha çok dünya nizamının bozulması yani kıyametin kopmasıdır.” (Toprak, 2018, 43) şeklinde açıklar. İncelediğimiz romanlarda kıyamet daha çok mecaz anlamıyla kullanılır. Romanlarda roman karakterlerinin herhangi bir olay karşısında verdikleri büyük tepkiler, kıyametin kopmasına benzetilir. Bunların dışında kıyametin bazı romanlarda gerçek anlamıyla da kullanıldığı gözlenir.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre'nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği'ne giderler. Çiftlikte Safınaz adında bir çiftlik çalışanı vardır. Safınaz, Nüveyre'nin nişanlanmasına çok sevinir. Safınaz'ın büyükbabası Hüseyin Ağa ile Fahir arasında geçen bir sohbette Fahir, Nüveyre'nin Mahir adında biriyle nişanlanmak üzere olduğunu öğrenir. Hüseyin Ağa bunu ağzından kaçırıldığı için üzülür. Bunun üzerine Fahir, “Kendini üzme Hüseyin Ağa. Mahir Bey'in adını anmakla kıyamet kopmaz ya!” (s. 114) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında istasyonda insanlar sürekli bir yerlere gidip gelirler. Bu durum romanda “kıyamet” (s. 15) şeklinde tasvir edilir.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur.

Belediye reisi seçimi olduğu gün Mustafa erkenden kalkar. Mustafa çok heyecanlıdır. Evden çıkarken imtihana giden çocuklar gibi seçim için alınan tertibatı kafasından geçirir. Seçim yerine doğru gider. Bu durum romanda “Birkaç adım yürüyünce güneşin, koca camın kurşun kubbesini ve cami mezarlığındaki siyah servilerin göklere doğru uzanan uçlarını, kıızıla boyadığını gördüm. Kasabanın sessizliği içinde horozlar kıyametler koparıyordu” (s. 27) şeklinde anlatılır.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre *Rahika* adında çok güzel bir kız vardır. *Rahika* Harput’ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika’ya gitmiştir. Döndüğünde *Rahika* ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O’Hara’yı da getirir. Kasım’ın babası köşkünde büyük bir ziyafet verir. Bu ziyafette Karagöz oynatılır. Hayal perdesi harem dairesinden görülecek şekilde kurulur. Selamlıkta ise rakı sürahilerinin biri dolarken biri boşalır. Bu ziyafette Neil yeni tanıştığı John Pitt adında Amerikalı bir genç ile konuşur. Bu konuşmada “Haddinse burada bir kadına şöyle yan gözle bak. Kıyametler kopar” (s. 59) sözleri geçer.

Rahika, Harput’ta yaşayan Miss Moore adında bir kadından dersler alır. İngilizce öğrenir. *Rahika* bir gün elbiselerinden birinin kollarını kesip yakasını açarak Miss’in takdirini kazanmak ister. Onun böyle dolaştığını gören dadısı ona kızar. *Rahika* Amerika’da bütün kadınların yabancı erkeklerin karşısına bu kıyafetle çıktığını söyleyince dadısı da “Nerdeyse kıyamet kopacak” (s. 73) der.

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Evlerine bu kadar görücü gelmesine rağmen Emine namusunu koruyan, iffetli bir kızdır. Emine kendisi gibi fakir bir genç ile sevgilidir. Bu genç tıp öğrencisi Vecdi’dir. Emine bir gün Vecdi ile buluşur. Buluşma sırasında eve erken dönmesi gerektiğini söyler. Çünkü babası da eve erken dönecektir. Babası eve geldiğinde mezesini hazır bulmazsa kıyameti koparacağını Vecdi’ye söyler (s. 19).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Romanın arka planında İkinci Dünya Savaşı'nın başlamak üzere olduğu vurgulanır. İnsanlar savaş kuşkusu ile yaşar. Romanda herkesin neşesiz olduğu söylenir. Bu durum "Herkes yarını, büyük kıyameti düşünüyordu" (s. 24) şeklinde anlatılır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Buluştukları sırada bu yüzden tartışırlar. Selma kalkıp gider. Daha sonra oradan geçen Nedime ile Ferit aralarında konuşmaya başlar. Nedime Ferit'e Selma'nın ailesi hakkında bilgiler verir. Devamında "Selma anlatmadı mı sana sünnet hikâyesini? Dönmeler yeni doğan çocuklarını daha on aylıkken sünnet ettirmek isterler. Galiba Yahudi geleneği. Suzy'nin de oğlu on aylık oldu. Sünnet ettirmek istiyorlar. Fakat babası Cevat Bey razı değil. Atiye Hanım kıyametleri koparıyor" (s. 81) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılabilir yazılardır. Bu makalelerin birinde "Dünya allak bullak olacak. O kıyamet günündeki güneş dünyaya bir mızrak boyu yaklaşacak" (s. 133) ifadeleri geçer.

Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Semahat "Hocaların sözlerine bakma. Büyük kıyamete daha çok vakit var. Senin koparacağın küçük kıyamet kimsenin umurunda bile olmaz" (s. 155) der.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında, roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamaya çalışır. Bu sırada Sabiha'nın babası vefat eder. Sabiha bu haberi öğrendikten sonra Sabiha'ya araba çarpar. Sabiha'yı hastaneye yatırılırlar. Burada Doktor N. , Sabiha ile çok ilgilenir. Sabiha'nın iyileşmesini sağlar. Sabiha iyileştikten sonra Doktor N.'den hastanede hastabakıcı olarak çalışmak

için ricada bulunur. Doktor N. memnuniyetle kabul eder. Sabiha burada yeni bir hayata başlar. Doktor N. ile Sabiha arasında bir yakınlaşma olur. Doktor N. Sabiha'ya "İsterse kıyamet kopsun... Vız gelir bana... Yeter ki, sen, benim yanımda ol" (s. 86) der.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Dedesi ile olan konuşmalarında kereste tüccarlarının kıyameti kopardığı anlatılır (s. 51).

3.1.6.2. Mahşer

Ahret inancının alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız mahşer kavramı hakkında çeşitli açıklamalar bulunur. Süleyman Toprak mahşeri "Mahşerde melekler, cinler ve insanlar diriltildikten sonra insanoğlunun küçüğü, büyüğü, akıllısı, delisi, hepsi bir yerde toplanacaktır." (Toprak, 2018, 53) şeklinde açıklar. İncelediğimiz romanlarda mahşer daha çok benzetme unsuru olarak ele alınır. Romanlarda genelde kalabalıklar "mahşer gibi" olarak ifade edilir. Bunun dışında bazı romanlarda mahşer gerçek anlamıyla da kullanılır.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, kahramanın adı belli değildir. Bu romanda roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında istasyon "mahşer gibi" (s. 15) olarak tasvir edilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Çocukluğunda Hazreti Eyüp'ün türbesine gider. Eyüp Camii'nin avlusu Arabi ayların ilk Cuma'sı mahşer gibi dolar (s. 16).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk, romanın başında sevdiği kız Gülseren ile olan aşkı için "Ey büyük Tanrı, sen ebedi meşalenle tutuşturduğun bu iki kalbi söndürme. Onları mahşere kadar ve mahşerden sonra dahi ebedileştir" (s. 3) diye Allah'a dua eder.

Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki aşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Bunun üzerine Selçuk Gülseren'e yazdığı mektupta onu mahşere kadar bekleyeceğini söyler (s. 54).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır.

Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikayesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı Ebüzziya düğünün hemen yapılmasını ister. Düğün için misafirler gelir. Ebüzziya Bey'in köşkünün önünde mahşeri bir kalabalık olur (s. 119).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressama ait eşyaların satıldığı haberini görür. Oraya gider. Kapıcı, Orhan'a ressam tablolarının olduğu salonun mahşer gibi kalabalık olduğunu söyler (s. 99).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner.

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu sayede yeni bir hayata başlar. Mahkeme salonlarından haber toplar. Romanda mahkeme salonlarının mahşerde ilahi mahkemenin görüleceği günü hatırlatan bir kalabalıkla dolup taşıdığı söylenir (s. 103).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında, roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha'nın sevgilisi İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine getirir. Sabiha, İrfan ile sarhoşken birlikte olur. İrfan

Sabiha'nın namusunu kirletip onu terk eder. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bu olaydan sonra sokakta yürürken İstiklal caddesi mahşeri bir kalabalıkla doludur (s. 136).

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin çocukluk arkadaşı Yıldız'dan bir mektup alır. Böylece tekrar görüşmeye başlarlar. Yıldız sevgilisi Necdet ile nişanlanır. Necdet Yıldız'dan Yıldız'ın babasının kim olduğu belli olmadığı için ayrılır. Bunun üzerine Yıldız babasının kim olduğunu öğrenmek ister. Bunun için İzmir'e gitmeye karar verir. Yıldız ile Nesrin vedalaşırlar. Nesrin, Yıldızla buluşmasının mahşere kaldığını söyler (s. 106).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Mahkeme mahşer gibi kalabalık olarak anlatılır (s. 80).

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Dedesi ile olan konuşmalarında dedesi yeryüzünde cehennem görmek isteyenler büyük bir orman yangını olurken yanına varıp seyretsinler ve ahirette mahşer yerinde kurtla kuzu yan yana yürüyecekmiş orman yangını da bir mahşer yeridir der (s. 58).

3.1.6.3.Sırat Köprüsü

Ahret inancının alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız sırat köprüsü kavramı hakkında çeşitli açıklamalar bulunur. Süleyman Toprak sırat köprüsünü "Gerçek mahiyetini ancak Allah'ın bildiği sıratın kıldan ince, kılıçtan keskin olduğu rivayet edilir. Bunun anlamı, günahlara ve sevaplara göre onun üzerinden geçmenin kolay veya zor olacağı şeklindedir." (Toprak, 2018, 57) şeklinde açıklar. İncelediğimiz romanlarda sırat köprüsü sadece bir yerde geçer.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanında Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkar olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

3.1.6.4.Cennet

Ahret inancının alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız cennet kavramı hakkında çeşitli açıklamalar bulunur. Cennet genelde dünyada yapılan iyiliklere karşılık öldükten sonra gidilen yer olarak bilinir. İncelediğimiz romanlarda cennet daha çok benzetme unsuru olarak kullanılır. Roman karakterleri güzel yerleri “cennet gibi” ifadeleriyle açıklarlar. Bunun dışında bazı romanlarda cennet gerçek anlamıyla da kullanılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. Nuran kocası Fahir’den ayrılmış kızı Fatma ile birlikte yaşamaktadır. Nuran’ın kocası Fahir, Nuran’ı Emma adında bir kadınla aldatmıştır. Nuran ile Mümtaz İstanbul’a hayran iki insandır. Birlikte İstanbul’un eski camilerini, Boğaz’ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Bir gün Nuran Mümtaz’ı evine davet eder. Romanda Nuran’ın evi, “Mümtaz için Nuran’ın yaşadığı ev, tıpkı acemaşiran bestenin son beytinde anlattığı cennetti” (s. 161) şeklinde anlatılır.

Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey’in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Bunun üzerine İhsan “Fakat Müslümanlıkta başlangıç günah fikrinin bulunmaması, şu cennetten kovulma hadisesi üzerinde Hristiyanlıkta olduğu gibi durulmaması, bence teolojiden sanata kadar her sahada tesir yapmış bir keyfiyettir” (s. 299) der.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit’in birtakım nedenlerden dolayı Ada’ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada’da Matmazel Noraliya’nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya’nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit’e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya’nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya’nın yazmış olduğu defteri okur. Defterin bir sayfasında “Ağlamak, Cenabı Hakk’a isyandır. Babaannem, cennetin anahtarı sabırdır, der idi” (s. 273) ifadeleri geçmektedir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. İkinci bölümde ise Edip Münir'in yazdığı roman ve bundan sonra gelişen olaylar anlatılır. Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Semahat başına gelenleri yazmıştır. Rübaioğlu ihtiyar ve zengin bir adamdır. Semahat ile evlenmek ister. Rübaioğlu çok zengin olduğu için Semahat bu duruma razı olmuştur. Fakat gün geçtikçe Semahat bu durumdan rahatsız olur. Başka erkeklerle ilişki yaşar. Doğurduğu iki çocuğun da babaları Rübaioğlu değildir. Fakat Rübaioğlu bunların hiçbirini bilmez. Semahat, Münir ile de ilişki yaşar. Münir onu bir gün cennet gibi bir yere götürmek ister. Bunun üzerine Semahat Münir'e "Cenneti andırması neden" (s. 47) diye sorar.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, kahramanın adı belli değildir. Bu romanda roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftliğe gelen ak saçlı bir ihtiyar, babasına "Doğrusu cennetten bir köşe! Vallahi bey oğlum, şöyle tabiatla koyun koyuna yaşamakla ne isabet ediyorsunuz bir bilseniz..." (s. 23) der.

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem sevgilisi Cemile'yi Gülderen adında bir kızla aldatır. Bunu gören Cemile Ekrem'in gözü önünde hem kendini hem de Gülderen'i öldürür. Bu olayın etkisinden kurtulmak isteyen Ekrem herkesten uzakta bir hayat sürmek ister. Bu sırada Gediz'den bir maden işi teklifi alır. Bu işi kabul eder. Gittiği yer Gediz'in uzak bir köyüdür. Romanda bu köy "Cennet gibi güzel bir yer burası. Söğüt ağaçlarının yapraklarından, suların üzerine gümüş ışıklar düşerken, uzun sazlarla, yabani otların ve ısırganların birbirine karışıp kaynaştığı derenin iki sahilinde, böceklerle, kurbağaların sesleri geliyor" (s. 128) şeklinde anlatılır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanında Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Köydeyken bir köprüyü öğrencileriyle birlikte onarır. Bir gün onardığı köprüden öküz arabasıyla birlikte Ethem Ağa geçer. Ethem Ağa ona "Ben sana bir şey demeyeceğim emme, bizim sarı öküzün duası seni cennete götürecektir" (s. 22) der.

Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkâr olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Bu mektupların birinde Selçuk “Sen doğduğun ve seni huriler cennet bağlarının esrarlı âleminde, beyaz bulutlarından örülmüş tüller içinde arzın ışığına verdikleri zaman, güller ve yüz bin renkli çiçeklerden yapılan kundağa düşmüştün” (s. 30) yazar.

Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbe başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder. Romanın devamında Urania'nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye nişanlanır. Gizlice İstanbul'a gitmek için yola çıkarlar. Bu durum romanda Selçuk'un ağzından “Huriye'nin dizlerine başımı koyarak, sanki bulutlar arasında, Allah'ın cennetten yolladığı halaskar bir melek ile, sonsuzluğa doğru uçuyor, gidiyor gibiyiz” (s. 177) şeklinde anlatılır.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk

arkadaşıdır. Aysel, Vedat’a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel’e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat’ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey’in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel “Bana dinlerden bahsedin. Ahretten, cennet ve cehennemden bahsedin” (s. 98) der.

Aysel, Vedat’ın çocuğunu taşıdığını söyler. Bunun üzerine Kemal Bey, onların evlenmesi için çabalar. Tüm ısrarlara rağmen Vedat evliliğe yanaşmaz. Kemal’e “Biraz cesur ol dostum. Cennet ve cehennem kelimeleri birer mefhumdan başka bir şey değildir. Bize hareketlerimizden ötürü vadedilmiş olan hiçbir şey yoktur” (s. 104) der.

Kemal Bey adadaki ufak köşkünü Aysel ve babasına verir. Aysel ve babası insanlardan uzak bir köşede hayatlarını devam ettirmeye çalışırlar. Bu sırada Aysel’in çocuğu dünyaya gelir. Çocuğu olduktan sonra Kemal Bey’in de telkinleriyle kendini piyanoya verir. Piyanoda şöhret sahibi olur. Bir gün Aysel Kemal Bey’e “Artık ayetleri de, cennet ve cehennem efsanelerini de unutmuş sayılıyorum. Allah’tan ne bir mükâfat ve ne de gazap bekliyorum. Sanatım, hayatım oldu” (s. 109) der.

Bir gün Vedat, Kemal Bey’i arayarak Aysel ile birlikte vakit geçirmek istediğini söyler. Daha sonra tekrar aradığında Aysel’i merak etmemesini, onun yanında olduğunu söyler. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel’e kendi uç fikirlerini aşılama isterler. Aysel de onların aralarında “Cennet de, cehennem de birer hayalden başka bir şey değil. Allah yokluğa verilmiş isim! Hayır, en büyük yalan” (s. 112) diye haykırır. Daha sonra Aysel itirazlarda bulunur. Bunun üzerine Aysel’e ihtiras heykelini gösterirler. Aysel heykeli görünce dehşet içinde kalır. Bunun üzerine oradakilerden kırmızı suratlı bir ihtiyar “Cennet, cehennem, bütün bunlar birer yalandan başka bir şey değildir. Din, peygamberlerin sermayesi, efsaneler zekanın uydurmasıdır. Yeryüzünde hayattan başka ne ümit ve ne de vait vardır. Ne melekler bizi korur ve ne de şeytanlar iğfal ederler” (s. 120) der.

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh’un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine Saim’e âşık olur. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Emine bir gün babasıyla kavga eder. Bu kavga sırasında Emine yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Nişanlısı Saim’in

evine yerleşir. Bir gün Emine'nin annesi Emine'yi ziyarete gelir. Emine ile annesi konuşurlar. Bu konuşma sırasında annesi Emine'ye kızının evlendiğini görürse dünyasının cennet olacağını söyler (s. 147).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater'in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır.

Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey'in oğludur ve "Dost Yüzlü Düşman" adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman'ın "Aşk Rüyası" adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Bunun üzerine kasabaya gezmeye giderler. Hava çok sıcak olduğu için sıcaktan bunalırlar. Naim Leman'a "O cennet gibi göl kenarından kalkıp bu cehennem azabına atılmakta sana uymamalı idim karıcığım" (s. 21) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız, Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Yıldız, Bostancı'yı çok beğenir. Bunun üzerine Erman ailesinden Sabiha Hanım "Buraları cennet gibi yerlerdir Yıldız" (s. 19) der.

Yıldız Erman ailesinin köşküne doğru ilerler. Bulunduğu yerin manzarası çok güzeldir. Geldiği köşk çam ağaçlarının ortasında parlamaktadır. Ağaçlardan mis gibi bir koku etrafa saçılır. Yıldız bu manzara karşısında heyecanlanır. Burasının Allah'ın cennetinden bir parça olduğunu düşünür (s. 20).

Yıldız, Erman ailesiyle birlikte yemek yer. Yemekten sonra koruya dolaşmaya çıkar. Bu koru yemyeşil bir çamlıktır. Korunun içinde çınar, kestane, meşe ağaçları da bulunur. Yıldız burada dolaşırken içine yeni bir hayat dolar. Bu cennet kadar yeşil yerlerde yorulmayacağını anlar (s. 31).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedat Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedat Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve

babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. İstanbul'a döndüğünde onu çocukluk arkadaşı Orhan Emek karşılar. Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazmıştır. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya aşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir aşk başlar.

Orhan'a piyango çıkar. Orhan yeni bir iş kurar. Daha sonra da yeni bir eve çıkar. Sedad'ı da bu evde yanına alır. Orhan'ın birtakım nedenlerden dolayı işleri kötüye gider. Orhan batma noktasına gelir. Sedad da çalıştığı gazetenin yönetimiyle anlaşamaz ve işten ayrılır. Orhan iflas eder. İflasından sonra dalgın dalgın yürürken tramvayın altında kalır ve ölür. Sedad, Orhan'ın ölümüyle yıkılır. Orhan'ın ölümünden sonra Sedad fakir bir odaya taşınır. Belma'ya bu odanın ne vaziyette olduğunu anlatır. Bunun üzerine Belma "Biz beraber olduktan sonra, her yer benim için cennet kadar güzeldir" (s. 208) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklere dendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Emir Şahap Hızır Reis'i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap'ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır. Hacı Osman Efendi haram olduğu için şarap içmek istemez. Fakat çevresindekilerin ısrarı ile şarap içer. Bunun üzerine Hızır'ın arkadaşlarından Kurtoğlu "Hacı efendi cennetin kapısından geri döndü" (s. 42) der.

Bir gün Hacı Osman Efendi'nin de bulunduğu bir kutlama düzenlenir. Bu kutlama sırasında Hacı Osman Efendi'ye genç ve güzel Rum kızları tarafından şarap sunulur. Hacı Osman Efendi bu şarabı içer. Çevresindekiler Hacı Efendi'ye şarap

içmemesini yoksa cennetin yolunu bulamayacağını söyler. Romanda bu durum “Hacı Osman efendi cenneti de cehennemi de çoktan unutmuştu” (s. 246) şeklinde anlatılır.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor* (2. Cilt) adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir’e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim’e çok güzel hediyeler sunar. Cezayir’e yerleşirler. Oruç Reis’e yapılacak olan bir suikastın önüne geçerler. Oruç Reis’e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim’in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim’in ölmüş olduğunu görürler. Salim’in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Böylece Cezayir Barbarosların devleti haline gelir. İspanyollar Cezayir’e saldırırlar. Bunun üzerine Oruç Reis levendlerini toplar. Onlara “Unutmayın ki küffara karşı gazada şehit olanlar doğruca cennete gider” (s. 421) der.

İhsan İleri’nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin’in, ikinci bölüm ise Yıldız’ın ağzından anlatılır. Romanın ikinci bölümünde Yıldız İzmir’e gider. Orada ananesine babasının kim olduğunu sorar. Ananesi başlarından geçen korkunç felaketleri Yıldız’a anlatmaya çalışır. Ananesi Yıldız’a bütün olayları anlatmaz. Yıldız’a birtakım mektuplar verir. Bu mektuplar arasında Yıldız annesinin hatıratını okumaya başlar. Orada kendisine hitaben yazılı bir iki satırı okur. Bu satırlarda “Her şey siyah bir perde ile örtülü gibi bize yeşil yemyeşil, cennet gibi Bursa cehennem olmuştu” (s. 131) ifadeleri geçmektedir.

Kerime Nadir’in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanı karmaşık bir aşk hikâyesini anlatır. Jülide ve Nemide ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey’in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey’in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide’ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada’da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi’nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi’den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide’nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin’in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide’ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide’nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide Jülide’nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca’daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Nemide bir davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi Nemide’yi Jülide zanneder. Jerfi ile Nemide aşk yaşamaya başlarlar. Jerfi Jülide sandığı

Nemide'yi Buca'da bekler. Buca romanda cennet manzarasına bürünmüş şirin bir kasaba olarak tasvir edilir (s. 60). Jerfi Nemide ile buluştuğunda ona “Oh! Bu koru adeta bir cennetmiş” (s. 62) der.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu köy cennet gibi bir yerdir. Bu köy, Peridere ormanlarına sahiptir. Peride ormanlarına gelen misafirler çiçek, ot, çimen, dal arasında gezerek yorulurlar. Gelenlerin hepsi “Aman ne güzel yerlermiş, ne güzel, ne güzel, cennet gibi, cennet, cennet” (s. 13) derler.

3.1.6.5.Cehennem

Ahret inancının alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız cehennem kavramı hakkında çeşitli açıklamalar bulunur. Cehennem genelde dünyada yapılan kötülüklere karşılık öldükten sonra gidilen yer olarak bilinir. İncelediğimiz romanlarda cehennem daha çok mecaz anlamıyla kullanılır. Roman karakterleri içinde bulundukları olumsuz şartlar için “cehennem azabı” ifadelerini kullanırlar. Bunun dışında bazı romanlarda cehennem gerçek anlamıyla da kullanılır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir'e evlenmeden önce Nüveyre'nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre'nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir'i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Birlikte balayı seyahatine çıkarlar. Bu seyahatte operalara, tiyatrolara giderler fakat gittikleri yerlerde iki yabancidan farksızdırlar. Bu durum romanda “Bu şartlar altında seyahate devam etmeleri bir cehennem azabından başka bir şey olamazdı” (s. 164) şeklinde anlatılır.

Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir Nüveyre'nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Fahir, Nüveyre'ye tecavüz olayının nasıl gerçekleştiğini sorar. Nüveyre başından geçenleri anlatır. Amcasının kendisine tecavüz eden Mahir'i öldürdüğünü söyler. Amcasının katil olması Nüveyre'yi derinden etkiler. Bu yüzden amcası için “Onun yanında geçirdiğim hayat, benim için bir cehennemdi” (s. 234) sözlerini kullanır.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Roman kahramanı Beyrut'ta iş arar. İş bulup çalışmaya başlar. Roman kahramanı işten döndükten sonra babası, kız kardeşlerine "Hey, kızlar ne cehennemdesiniz? Ağabeyinize su hazırladınız mı?" (s. 55) şeklinde seslenir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüya da gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defterin bir sayfasında "Babaannem bana derdi ki cehennemde vücut yanmaz, nefsi emmare yanar" (s. 267) yazar. Defterin başka bir sayfasında ise "Hâlâ da bilmem. Ne günahım vardır? Bana hayatım neden cehennem olmuştur?" (s. 268) ifadeleri geçer.

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem uyku tutmadığı bir gece köyde gezintiye çıkar. Bu gezinti sırasında köylerde rastlanmayacak şekilde inşa edilmiş bir köşk görür. Merakına yenik düşerek köşke yakından bakmak ister. Köşkün bahçesinde bir havuz görür. Havuzu incelerken istemeden havuzda çıplak yüzen bir kız görür. Ne yapacağını bilemeyen Ekrem gizlenmeye karar verir. Gizlendiği yerde Ekrem bitkin bir durumdadır. Romanda bu durum "Tekalüs eden parmaklarının arasında, kopardığı fındık dallarını ezerek, tutulup kolundan bir cehennemin içine atılmış gibi yer yer yanyor ve sonra birden, ensesinden başlayıp bel kemiğinin üstünde duran bir titreme ile üşüdüğünü, donduğunu duyuyor" (s. 89) şeklinde anlatır.

Romanın devamında Ekrem ile birlikte olmak isteyen Gülseren, nişanlısından ayrılmaya karar verir. Bu ayrılığı nişanlısı Rıza'ya açıklar. Bu sırada Rıza "cehennem azabı"nın içinde geçtiği bir cümle kullanır (s. 227). Gülseren'in İsviçre'de yaşayan abisi köye gelir. Gülseren'in abisi ölen kardeşinin cinayetini araştırmaktadır. Araştırmaları sonucunda ölen kardeşi Gülderen'in Ekrem ile ilişkisi olduğu ortaya çıkar. Gülseren, Ekrem'in geçmişte kardeşiyle yaşamış olduğu birlikteliği öğrenince şok geçirir. Devamında "Ey Ulu Tanrım, sana ne büyük günah işledim ki beni bu derece sonsuz azaplara, tahammül edilmez acılara duçar ettin! Öldüremiyorum kendimi, sen öldür bari beni de, kurtulayım bu cehennem azabından" (s. 253) diye Allah'a yalvarır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenar'ın başından geçen olayları anlatır. Cenar, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif

diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenana çok iyi anlaşır. Raif Cenana'nın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenana bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Raif'in ölümünden sonra aşkı boyalı eve Raif'in yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenana, Osman'ın Meliha'ya ilgi duyduğunu düşünür. Bu arada Cenana kendisini kızıl saçlı bir kadının takip ettiğini düşünür. Osman, Cenana'yı takip eden kadının Fatma olduğunu ve onun aslında Cenana'nın değil Meliha'nın etrafında dolaştığını düşünür. Fatma'yı kastederek kendi kendine "Uğursuz, çirkin yarasa! Kim bilir içi nasıl cehennem gibi kaynıyordu" (s. 88) şeklinde söylenir.

Cenana, Meliha ile Osman arasındaki bir konuşmaya şahit olur. Meliha Osman'a Raif'in ona yazdığı mektuplardan bahsetmektedir. Bunu duyan Cenana mektupların içeriğini merak eder. Gizlice mektupları alır ve okur. Mektupların birinde Raif, Meliha'ya "Geceleri uyuyamıyorum. Kafam bir cehennem gibi kaynıyor" (s. 148) şeklinde seslenir.

Kızıl saçlı kadın Cenana'nın karşısına çıkar ve onunla konuşmak ister. Cenana, bir gün kızıl saçlı kadının evine gider. Ondan bütün gerçekleri öğrenir. Raif, aslında isminin Fatma olduğunu öğrendiği kızıl saçlı kadına âşıktır. Fatma, Raif'in yanında çalışan bir kadındır. Aşkları burada gelişir. Metres hayatı yaşarlar. Raif bu durumun Meliha'ya haksızlık olduğunu düşünerek ona her şeyi anlatır. Fakat Meliha boşanmayı kabul etmez. Böylece iki kadın arasında kalan Raif'in hayatı cehenneme döner (s. 245).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektup "Çamura itilmiş bir kadın bu rezalet cehenneminden kollarını size uzatıyor. Günahının bağışlanmasını Tanrı'ya bırakarak onu bu bataktan çekiniz" (s. 42) diye başlamaktadır.

Mektupta Semahat başına gelenleri yazmıştır. Semahat küçük yaşta Rübaioğlu ile evlendirilmiştir. Rübaioğlu yaşça Semahat'tan çok büyüktür. Rübaioğlu çok zengin olduğu için Semahat bu duruma razı olmuştur. Fakat gün geçtikçe Semahat bu durumdan rahatsız olur. Başka erkeklerle ilişki yaşar. Doğurduğu iki çocuğun da babaları Rübaioğlu değildir. Fakat Rübaioğlu bunların hiçbirini bilmez. Semahat, Münir ile de ilişki yaşar. Münir onu bir gün Ruhsar Hanım ve Atıf Cemal ile tanıştırır. Birlikte içki içip eğlenirler. Atıf Cemal fotoğrafçıdır. Semahat Hanım'ı sarhoş edip çıplak

fotoğrafını çekerler. Eğlence bittikten sonra Ruhsar Hanım, Semahat Hanım'ı çok sarhoş olduğu için evine bırakır. Ertesi gün Ruhsar Hanım Semahat Hanım'ın evine gelir. Ona çıplak fotoğrafını gösterir. Bu durum mektupta “O anda cehennemden önüme bir çukur açılmış olsaydı da bu kadar dehşete kapılmazdım. Çırılçıplak bir kadın fotoğrafı...” (s. 50) şeklinde anlatılır. Mektubun devamında Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Arkadaşları itiraz edince onlara “Ya cehennem yahut polis korkusu ile doğru kalmak...” (s. 88) der.

Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Fakat Semahat Hanım Mithat Şekip Bey ile ilişki yaşadığı için Mahir Hüsnü Bey'i istemez, onu kovar. Bu durumu erkeklik gururuna yediremeyen Mahir Hüsnü Bey onlardan intikam almak ister. Rübaioğlu konağının uşağı Yakup Ağa, Mahir Hüsnü Bey'e intikam için yardım eder. Semahat Hanım ve Mithat Şekip Bey'in bulunduğu bir gece Mahir Hüsnü Bey'i gizlice konağa alır. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım ve Mithat Şekip Bey'i uygunsuz bir vaziyette basar. Kıskançlık kriziyle Mithat Şekip Bey'i öldürür. Semahat Hanım'ı da öldüreceği sırada Semahat ona kendisine kıymamasını söyler. Bunun üzerine Mahir Hüsnü “Hayır... İkinizin de ruhu bu gece cehenneme beraber gitmelidir” (s. 185) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanında Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkâr olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren

adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren’i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk’un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Bunun üzerine Selçuk, dünyanın sevdiği ile evlenemeyerek cehennem azabı çekmeye mahkûm gençlerle dolu olduğunu düşünür (s. 51).

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat’a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel’e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat’ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey’in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel “Bana dinlerden bahsedin. Ahretten, cennet ve cehennemden bahsedin” (s. 98) der.

Aysel, Vedat’ın çocuğunu taşıdığını söyler. Bunun üzerine Kemal Bey, onların evlenmesi için çabalar. Tüm ısrarlara rağmen Vedat evliliğe yanaşmaz. Kemal’e “Biraz cesur ol dostum. Cennet ve cehennem kelimeleri birer mefhumdan başka bir şey değildir. Bize hareketlerimizden ötürü vadedilmiş olan hiçbir şey yoktur” (s. 104) der.

Kemal Bey adadaki ufak köşkünü Aysel ve babasına verir. Aysel ve babası insanlardan uzak bir köşede hayatlarını devam ettirmeye çalışırlar. Bu sırada Aysel’in çocuğu dünyaya gelir. Çocuğu olduktan sonra Kemal Bey’in de telkinleriyle kendini piyanoya verir. Piyanoda şöhret sahibi olur. Bir gün Aysel Kemal Bey’e “Artık ayetleri de, cennet ve cehennem efsanelerini de unutmuş sayılıyım. Allah’tan ne bir mükâfat ve ne de gazap bekliyorum. Sanatım, hayatım oldu” (s. 109) der.

Bir gün Vedat, Kemal Bey’i arayarak Aysel ile birlikte vakit geçirmek istediğini söyler. Daha sonra tekrar aradığında Aysel’i merak etmemesini, onun yanında olduğunu söyler. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel’e kendi uç fikirlerini aşılama isterler. Aysel de onların aralarında “Cennet de, cehennem de birer hayalden başka bir şey değil. Allah yokluğa verilmiş isim! Hayır, en büyük yalan” (s. 112) diye haykırır. Daha sonra Aysel itirazlarda bulunur. Bunun üzerine Aysel’e ihtiras heykelini gösterirler. Aysel heykeli görünce dehşet içinde kalır. Bunun üzerine oradakilerden kırmızı suratlı bir ihtiyar “Cennet, cehennem, bütün bunlar birer yalandan başka bir şey değildir. Din, peygamberlerin sermayesi, efsaneler zekânın

uydurmasıdır. Yeryüzünde hayattan başka ne ümit ve ne de vait vardır. Ne melekler bizi korur ve ne de şeytanlar iğfal ederler” (s. 120) der.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput’ta yaşar. Harput’ta yaşayan Miss Moore adında bir kadından dersler alır. İngilizce öğrenir. Rahika bir gün elbiselerinden birinin kollarını kesip yakasını açarak Miss’in takdirini kazanmak ister. Onun böyle dolaştığını gören dadısı ona kızar. Rahika Amerika’da bütün kadınların yabancı erkeklerin karşısına bu kıyafetle çıktığını söyleyince dadısı da Rahika’nın elbisesini yırtarak “Sen de onlar gibi cehennemlik mi olmak istiyorsun” (s. 73) der.

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh’un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine’nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gezip tozmaya başlarlar. Emine Saim’e âşık olur. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh’a Kasap Mehmet adında biri bir teklifte bulunur. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh’u çok zengin edeceğini söyler. Kasap Mehmet yaşlı bir adamdır. Memduh durumu kızı Emine’ye anlatır. Emine nişanlısı Saim’i çok sevdiği için babasının onu Kasap Mehmet ile evlendirmesine karşı çıkar. Babasıyla kavga ederler. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine’yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Evden kaçtıktan sonra Emine’nin babası arkasından “Cehenneme kadar yolu var!” (s. 106) der.

Nişanlısı Saim’in evine yerleşir. Emine’nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Saim babasının hastanede yatarken Emine ile evlenmesinin mümkün olmadığını Emine’ye söyler. Fakat Emine bir gün gerçeği öğrenir. Saim’in babası yıllar önce ölmüştür. Hasta olan kişi Saim’in karısıdır. Emine kandırıldığını öğrenince Saim’in yanından kaçır. Emine bu olaydan sonra annesi Sabriye Hanım ile birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Bu sırada Sabriye Hanım zatürreye yakalanır. Patronu Hikmet Acar bu süreçte Emine’ye çok iyi

davranır. Bunun üzerine Emine derin düşüncelere dalar: “Bütün insanlar kara ruhlu olsalardı, hayat bir gayya kuyusu, yahut bir cehennem olurdu. Fakat, bizzat o kara ruhlular da, bu gayyada boğulmaktan, o cehennemde kavrulmaktan kendilerini kurtaramazlardı!”(s. 195).

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater’in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır.

Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey’in oğludur ve “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman’ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Bunun üzerine kasabaya gezmeye giderler. Hava çok sıcak olduğu için sıcaktan bunalırlar. Naim Leman’a “O cennet gibi göl kenarından kalkıp bu cehennem azabına atılmakta sana uymamalı idim karıcığım” (s. 21) der.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan’ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan’ı ve teyzesinin torunu olan Meral’i kanatlarının altına almış bir kadındır. Mefharet’e annesinden servet kalmıştır. Mefharet ve Orhan’ın anneleri ayrıdır. Mefharet’in teyzesinin torunu olan Meral Orhan’a aşiktir. Fakat Orhan onu sevip sevmediğinden emin değildir. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressama ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris’te tanıştığı Naim Ergenekon’a ait olduğunu görür.

Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim’in bütün eşyaları satıp bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan’ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim’den kiracı olmasını ister. Naim de bu teklifi kabul eder. Mefharet ve evdekiler Naim’in odasına hiç girmezler. Odanın içini merak ederler. Naim’in evde olmadığı bir gün Mefharet ve hizmetçi Şayeste Naim’in odasına girerler. Odada Aşk Rüyası tablosunu görünce çok şaşırırlar. Tablo adeta canlı bir kadın gibidir. Bunun üzerine Şayeste “Buna bakmak günahtır. Böyle çıplak ve fattan bir karı insanı cehenneme sokar” (s. 159) der.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanında Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar.

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nedim Nuran'a "Müşterek hayatımız bundan sonra ikimiz için de bir cehennem olacaktır" (s. 98) der. Nedim Nuran'a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim'in yanında eziyet çekecektir. Nedim "Benimle kaldığınız takdirde yer altı cehennemini biz üstüne çıkaracağız" (s. 100) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgide bulunur. Doktor Adnan Bey Yıldız'ı iyileştirir. Adnan ve Yıldız sevgili olurlar.

Osman Erman'ın rızasıyla Semih Bey gerçeği Yıldız'a anlatır. Erman ailesinin Kaptan Paşa adında dedeleri vardır. Kaptan Paşa zengindir. Mirası torunları Osman Erman ve Mehmet Bey'e kalır. Mehmet Bey sanatla ilgilenen biridir. Mehmet Bey'in işlerini Osman Erman idare eder. Mehmet Bey yurt dışında yaşar. Osman Erman kumar borcu yüzünden mirası harcamaya başlar. Hatta Mehmet Bey'in de hakkını harcar. Bir gün Mehmet Bey, karısı ve çocuğu Nihal ile Osman Erman'ın evine gelir. Ona hesap sorar. Bu sırada Osman Erman Mehmet Bey'i öldürür. Erman ailesi bu olayın üstünü kapatmak için Mehmet Bey'in cesedini Kızılsu'ya atarlar. Karısını Kızılsu'yun yanındaki bir odaya hapsederler. Kızı Nihal'i de kapılarında bulunmuş gibi yaparak evlat edinirler. Yani Yıldız aslında Nihal'dir. Yıldız bu gerçek karşısında çok şaşırır.

Semih Yıldız'dan af diler. Romanın sonunda Yıldız bütün bu gerçekleri sevgilisi Adnan'a anlatır. Bunun üzerine Adnan, Erman ailesini kastederek "On yedi sene cehennem azabı yaşamışlar biçareler" (s. 218) der.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya aşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar.

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu iş sayesinde hem para kazanır hem de bir iki hikâyesini gazetede bastırır. Sedad Adliye Muhbirliği yaptığı sıralarda dedektif gibi bir olayı çözmeye çalışır. Bu olayda masum bir kız üvey babasını öldürmekle suçlanmaktadır. Bu kızın ismi Fatma'dır. Mahkemede Fatma'nın annesine, kızının cinayet işlemesi için sebebi olup olmadığını sorarlar. O da Fatma'nın üvey babasını sevmediğini çünkü onlara cehennem hayatı yaşattığını söyler (s. 108).

Romanın ikinci bölümünde Sedad'ın Erzincan'da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad Erzincan'da çok değişir. Burada köylülerle ilgilenir. Köylülere okuma yazma öğretir. Köylülerin dertlerini dinler, onları çözmeye çalışır. Köylülere ezmeye çalışanlara karşı köylülerin hakkını savunur. Köydeki çocukların eğitimi için büyük emek sarf eder. Bunları yaparken de yaptığı her şeyi mektupla Belma'ya anlatır. Belma Sedad'ın yaptığı bu işlerden çok memnun olur. Eski aşık olduğu Sedad'ı geri kazandığı için de ayrıca mutlu olur. Kendisi de topluma faydalı olabilmek için hastabakıcılık eğitimi alır. 27 Aralık 1939 gecesinde Erzincan depremi meydana gelir. Belma bunu öğrenir öğrenmez hemen yola çıkar. Bin bir güçlkle Erzincan'a gelir. Erzincan'da çok büyük bir yıkım meydana gelmiştir. Depremden dolayı her yerde acı vardır. Belma hastabakıcı olarak burada gönüllü çalışır. Bu sırada Sedad'ı bulur. Sedad Belma'ya "Belma... Sen ha?!. Cehennemde meleklerin ne işi var?" (s. 305) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Emir Şahap Hızır Reis'i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap'ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır. Hacı Osman Efendi haram olduğu için şarap içmek istemez. Fakat çevresindekilerin ısrarı ile şarap içer. Bir gün yine Hacı Osman Efendi'nin de bulunduğu bir kutlama düzenlenir. Bu kutlama sırasında Hacı Osman Efendi'ye genç ve güzel Rum kızları tarafından şarap sunulur. Hacı Osman Efendi bu şarabı içer. Çevresindekiler Hacı Efendi'ye şarap içmemesini yoksa cennetin yolunu bulamayacağını söyler. Romanda bu durum “Hacı Osman efendi cenneti de cehennemi de çoktan unutmuştu” (s. 246) şeklinde anlatılır.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanında Yıldız İzmir'e gider. Orada ananesine babasının kim olduğunu sorar. Ananesi başlarından geçen korkunç felaketleri Yıldız'a anlatmaya çalışır. Ananesi Yıldız'a bütün olayları anlatmaz. Yıldız'a birtakım mektuplar verir. Bu mektuplar arasında Yıldız annesinin hatıratını okumaya başlar. Orada kendisine hitaben yazılı bir iki satırı okur. Bu satırlarda “Her şey siyah bir perde ile örtülü gibi bize yeşil yemyeşil, cennet gibi Bursa cehennem olmuştu” (s. 131) ifadeleri geçmektedir.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürlər. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Bir gün Nemide'nin çalıştığı okulda yangın çıkar. Romanda bu yangın, cehennemi bir sahne olarak anlatılır (s. 74).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanında Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile

evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Hümeysra da şahit olarak çağırılır. Hümeysra evli bir adamla ilişki yaşadığı için mahkemede işlediği suçu bütün dehşetiyle bir cehennem azabı halinde hissettiğini söyler (s. 96).

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Dedesi ile olan konuşmalarında dedesi yeryüzünde cehennem görmek isteyenler büyük bir orman yangını olurken yanına varıp seyretsinler der (s. 58).

3.1.7.Kelime-i Şehadet

İslam inancına göre İslam'ın şartlarından olan kelime-i şehadet getirmek İslamiyet'e atılan ilk adımdır. İncelediğimiz romanlarda kelime-i şehadet sadece bir romanda geçer. Bu romanda da ölmeden önce kelime-i şehadet getirme şeklinde kullanılır.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. İmparatorluk sarayında Barbaroslara karşı sefer kararı alırlar. Büyük bir orduyla Barbarosların üzerine giderler. Oruç Reis'in abisi İshak ilk olarak bu saldırılarda şehit düşer. Daha sonra Oruç Reis İspanyollara karşı büyük gayret sarf eder. Fakat başarılı olamaz. Kelime-i şehadet getirerek şehit olur (s. 496).

3.1.8.Namaz

İslam inancına göre İslam'ın şartlarından biri de namaz kılmaktır. İslamiyet'te namaz önemli bir ibadettir. Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı namaz için "İmandan sonra farzların en önemlisi namazdır. Namaz, özel hareketler ve belirli okuyuşlarla yerine getirilen bir ibadettir." (Şentürk & Yazıcı, 2019, 132) derler. İncelediğimiz romanların yarısında namaz ibadetine yer verilir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut'ta geçirdikleri bayram sabahını "Sokakta telaşlı ayak sesleri... Müminler bayram namazına koşuyorlardı" (s. 46) şeklinde anlatır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Çocukken sıcak bir Ramazan ikindisinde namazdan çıkınca annesinin yaşlı bir satıcıdan zemzem sorduğunu hatırlar (s. 16).

Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharremlerin olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Bir gün valinin gecekondu mahallesini denetlemeye geleceği öğrenilir. Bunun üzerine Teravih namazından sonra mahalleliler kendi aralarında bir kongre yaparlar (s. 121).

Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki'nin zengin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zengin sohbetleri yaparlar. Selami ve arkadaşları bir parti kongresinde rüşvet ve yolsuzluğun ilerlediğini konuşurlar. İçlerinden biri bu duruma bir örnek verir. Verdiği örnekte bahsettiği kişinin akşam namazlarını Valide Camii'nde kıldığını söyler (s. 173).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Cuma namazından sonra halka vaaz verir (s. 123).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bu sırada bir caminin avlusuna girer. Şadırvanda iki kişi abdest almaktadır. Bunun üzerine romanda "Ne namazı kılacaklar acaba" (s. 364) ifadesi geçer.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e

Ebussuud'u anlatır. Devamında “Akşamdır. Kapıyı kapatır. Rahlesinin önünde çalışmaya başlar. Namazını kılar” (s. 98) der.

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüya da gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defterin sayfalarının birinde “Rüya gibi bir hal içinde, babaannemi namaz kılar iken gördüm” (s. 280) ifadesi geçmektedir.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Belediye reisi seçimi olduğu gün Mustafa erkenden kalkar. Aşağıdaki odada annesi sabah namazını kılmış tespih çekmektedir (s. 26).

Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphana gider. Çarşıyı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Menderes'in yine taşacağından bahsederler. Hurşit kendini bildi bileli her namazdan sonra Menderes'i taşırmaması için Allah'a dua ettiğini söyler (s. 68).

Mustafa bir bayram sabahı içinde bir tuhaflık hissederek uyanır. Bu bayram dini bayram değil milli bayramdır. Mustafa çocukluğundaki bayramları düşünür. Bu bayramlarda Mustafa müezzinin okuduğu sabahî makamındaki ezan ile uyanır. Telaşla hazırlanır. Babasıyla birlikte bayram namazı kılmak için camiye gider (s. 143).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Harput'ta yaşlı bir adam demiryolu inşasında çalışan kişiye rehberlik yapar. Rehber orada bulunan camiye gezdirir. Camide yalnız olmadıkları için alçak sesle konuşurlar. Bu sırada geç kalan birkaç mümin namaz kılar. Rehber de “Müsaade ederseniz, gidip ben de namazımı kılayım” (s. 13) der. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmanın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı bakar. Bu sırada ezan okunur. Müezzin müminleri akşam namazına çağırmaktadır. Dadısı "Namaz vaktini geçirmeyelim. Bundan böyle, namazlarında ve dualarında bir kat daha dikkatli davranmalısın ki, evlilik hayatında mesut olabilesin" (s. 36) der ve seccadeleri kibleye doğru sererek namaza dururlar. Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika süt ninesinin tembihlerini dinlemeyip namaz esnasında başka şeyler düşündüğü için Tanrı'nın onu cezalandırdığını düşünür (s. 42).

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Emine'nin annesi eve gelen bu görücülerin namus düşkünleri, ırz düşmanları olduğunu düşünür. Emine'nin annesi bir konuşma sırasında kızına "Allah gani gani rahmet eylesin, babam ne iyi insandı. [...] Beş vakit namazında, niyazında" (s. 23) der.

Emine'nin evine birtakım erkeklerin gelmesi mahallede dedikodu olur. Dedikodu esnasında mahallelilerden biri eve gelen o kadar erkekten illa birinin Emine ile birlikte olduğunu düşünür. Bu sırada öğle ezanı okunur. Konuşan mahallelilerden biri "Abdest alayım da namazı kılayım" (s. 39) der.

Bir gün Emine'nin annesi vefat eder. Mahalleli ölünün ardından dedikodu yapmaya devam eder. Emine için kötü konuşurlar. Mahallelilerden biri olan Şayeste Hanım'ın kızı hakkında da dedikodu yaparlar. Bu dedikodu sırasında Şayeste Hanım'ın beş vakit namazında, niyazında bir kadın olduğunu söylerler (s. 183).

Emine annesinin ölümünden sonra kimsesiz kalır. Çalıştığı iş yerindeki patronu Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâtibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine'ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğu aldırma istemez. Hikmet de Emine'yi işten çıkarır. Emine ortada kalır. Çocuğunu dünyaya getirir. Fakat ona bakacak gücü yoktur. Bunun için çocuğunu cami avlusuna bırakıp kaçar. Daha sonra gazetede "Dün sabah Eyüp Sultan Camii'ne sabah namazına gelenler camiin içine girilen büyük kapının kenarında bohça gibi bir şeyin durduğunu görmüşler, bunun ne olduğunu merak edip baktıkları zaman kundağa ve battaniyeye sarılı bir kız çocuğu olduğunu anlayarak polise haber vermişlerdir" (s. 269) şeklinde bir haber okur.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanında Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar.

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Düğün gecesi yatsı namazından sonra damadı eve getirirler. Nuran'a "Dua et, güveyi namaz kılarken ne dilerse olur" (s. 86) derler.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Sedad Ali Babîâli yokuşundaki bir köfteciye gider. Bu köftecinin adı Hacı Mahmud'dur. Hacı Mahmud "Dükkân ne kadar kalabalık olursa olsun, vakti gelince, ocağın arkasında bir köşeye pöstekiden seccadesini sarar ve namaza durur... Bu suretle, kendisine dini bütün bir Müslüman süsü vererek, yemeklerinin temiz ve hilesiz olduğuna herkesi inandırmak istemektedir" (s. 10) şeklinde tanıtılır.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur.

Hızır ve arkadaşları yaşadıkları bir olaydan sonra korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan

faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir'i yener. Bir gün adaya iki gemi yaklaşır. Hızır ve arkadaşları Venediklilerin adayı bastıklarını düşünürler. Fakat gelen Oruç Reis'tir. Oruç'un adaya gelişi romanda "Dini bütün bir Müslüman olan Oruç, öğle namazını maiyetiyle beraber büyük camide cemaatle kılıyordu" (s. 63) şeklinde anlatılır.

Top sakallı Beşir, Emir Şahap'a karşı ayaklanarak onun yerine Ebu Kasım'ı geçirir. Daha sonra Ebu Kasım'ı gizlice öldürtür. Ebu Kasım'ın yerine emir olur. Emirliğini Büyük Cami'de öğle namazı kılan halkın dışarı çıktığı zaman ilan eder (s. 228).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Bu aldıkları bilgiler sayesinde Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikasti öğrenirler. Suikast planına göre Oruç Reis cuma namazını kıldıktan sonra camiden çıkarken öldürülecektir. Reisler Oruç'un cuma namazına gitmesini doğru bulmazlar. Fakat Oruç Reis "Ben cuma namazını cemaatle eda edeceğim" (s. 379) der.

Oruç Reis'e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim'in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim'in ölmüş olduğunu görürler. Salim'in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Böylece Cezayir Barbarosların devleti haline gelir. Bu sırada Tunus'a Fransızlar saldıracaktır. Hızır ve arkadaşları öğle namazını birlikte kılıp Ulu Tanrı'ya yalvarırlar. Namazdan sonra hep beraber sahile gidip ufku seyrederek (s. 405).

Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. Tlemsen'i Barbaroslardan almak için sefer düzenlerler. Tlemsenliler bunu fırsat bilerek Türkler aleyhinde birleşirler ve bir suikast hazırlarlar. Ramazan bayramında bir heyet Oruç Reis'i ziyaret ederek Meşver Camii'nde namaz kılmak için izin isterler (s. 491).

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu köy cennet gibi bir yerdir. Köydeki insanlar romanda "Kimimiz namazında, niyazındadır" (s. 18) şeklinde anlatılır.

3.1.8.1.Ezan

Namaz ibadetinin alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız ezan namaza davettir. Namazın vaktini bildirir. Bu konuda Ömer Özpınar "Ezan, zaten namaz

zamanını bildirmektir. Bunun için zamana sıkı sıkıya bağlıdır. Zaman ise, farkına varılmak ve anlam kazanmak için adeta ezanı beklemektedir.” (Özpinar, 2020, 96) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların bazılarında ezan, zamanı açıklamada kullanılır. Bazılarında ise gerçek anlamıyla ifade edilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz’ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz bir gün güvercinlere yem dağıtır. Bu sırada arkadaşıyla yaptığı bir konuşmayı hatırlar. O konuşmanın içerisinde Süleymaniye’de okunan sabah ezanı geçmektedir (s. 47).

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Çocukluğunda üzerine toz şeker serpilmiş ekmek yemeyi çok sever. Annesi ona “Ezana şunun şurasında ne kaldı? Tikanırsın, sofrada yiyemezsin” (s. 15) diye kızar.

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Mustafa bir bayram sabahı içinde bir tuhaflik hissederek uyanır. Bu bayram dini bayram değil milli bayramdır. Mustafa çocukluğundaki bayramları düşünür. Bu bayramlarda Mustafa müezzinin okuduğu sabahî makamındaki ezan ile uyanır (s. 143).

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput’ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika’nın dadısı Rahika’ya fincan falı bakar. Bu sırada müezzinin sesi duyulur. Müezzin akşam ezanı okumaktadır. Romanda bu an “Ezan sesi, kasvet getiren karanlıklara mûnis ve dinlendirici bir mana veriyordu” (s. 36) şeklinde anlatılır.

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için

kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Bu durum mahallede dedikodu olur. Dedikodu esnasında mahallelilerden biri eve gelen o kadar erkekten illa birinin Emine ile birlikte olduğunu düşünür. Bu sırada öğle ezanı okunur (s. 39).

Emine’nin annesi vefat eder. Emine annesinin ölümünden sonra kimsesiz kalır. Çalıştığı iş yerindeki patronu Hikmet Acar Emine’yi teselli eder. Onu hususi katibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine’yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine’ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğu aldırma istemez. Hikmet de Emine’yi işten çıkarır. Emine ortada kalır. Çocuğunu dünyaya getirir. Fakat ona bakacak gücü yoktur. Bunun için çocuğunu cami avlusuna bırakıp kaçar. Bu sırada sabah ezanı okunmaktadır (s. 260).

Mükerrem Kamil Su’nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran’ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Romanda Mahmure “Babası içer içer, annesini döverdi. Aç kaldıkları çok olurdu. Yakacak ışıkları olmadığı için akşam ezanında yatağa girerlerdi” (s. 5) şeklinde tanıtılır.

3.1.8.2. Müezzin

Namaz ibadetinin alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız müezzin, namaz ibadeti için çeşitli görevleri yerine getiren kişidir. Müezzin genelde ezan okumakla özdeşleştirilir. Ömer Özpınar müezzin için “Müezzin, insanlara sadece namaz vaktini bildirmemektedir. Aynı zamanda bir medeniyet ve düşüncenin sözcülüğünü de yapmaktadır.” (Özpınar, 2020, 114) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda genelde müezzin ezan okuyan kişi olarak kullanılır.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Yaşını başını almış kadınların beyaz mendillerini çıkararak salâ okuyan müezzini selamlayışını hatırlar (s. 16).

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Mustafa bir bayram sabahı içinde bir

tuhaflik hissederek uyanır. Bu bayram dini bayram değil milli bayramdır. Mustafa çocukluğundaki bayramları düşünür. Bu bayramlarda Mustafa müezzinin okuduğu sabahî makamındaki ezan ile uyanır (s. 143).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre *Rahika* adında çok güzel bir kız vardır. *Rahika* Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. *Rahika*'nın dadısı *Rahika*'ya fincan falı bakar. Bu sırada müezzinin sesi duyulur. Müezzin akşam ezanı okumaktadır (s. 36).

3.1.8.3.Abdest

Namaz ibadetinin alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız abdest namaz öncesinde yerine getirilen bir gerekliliktir. Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı abdest için "Namaz kılmak için abdest almak şarttır. Abdestsiz namaz sahih değildir." (Şentürk & Yazıcı, 2019, 96) derler. İncelediğimiz romanların sadece beşinde abdestten bahsedilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bu sırada bir caminin avlusuna girer. Şadırvanda iki kişi abdest almaktadır (s. 364).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki'nin zengin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondü mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zengin sohbetleri yaparlar. Selami ve arkadaşları bir parti kongresinde rüşvet ve yolsuzluğun ilerlediğini konuşurlar. İçlerinden biri bu duruma bir örnek verir. Verdiği örnekte bahsettiği kişinin akşam namazlarını Valide Camii'nde kıldığını ve şadırvanda abdest alırken o kişiye eşlik ettiğini söyler (s. 173).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Harput'ta yaşlı bir adam demiryolu inşasında çalışan kişiye rehberlik yapar. Rehber orada bulunan camiye gezdirir. Camide yalnız olmadıkları için alçak sesle konuşurlar. Bu sırada geç kalan birkaç mümin namaz kılar. Rehber de namaz kılmak için müsaade alarak abdest almaya gider (s. 13).

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Emine'nin evine birtakım erkeklerin gelmesi mahallede dedikodu olur. Dedikodu esnasında mahallelilerden biri eve gelen o kadar erkekten illa birinin Emine ile birlikte olduğunu düşünür. Bu sırada öğle ezanı okunur. Konuşan mahallelilerden biri "Abdest alayım da namazı kılayım" (s. 39) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Bu aldıkları bilgiler sayesinde Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikasti öğrenirler. Suikast planına göre Oruç Reis cuma namazını kıldıktan sonra camiden çıkarken öldürülecektir. Cuma günü geldiğinde namazı kılmak için büyük camiye gelenlerin sayısı bir hayli fazla olur. O zamana kadar camiye uğramayanlar avludaki şadırvanın musluklarında abdest almak için sıra beklerler (s. 382).

3.1.8.4. Tespih

Namaz ibadetinin alt başlıklarından biri olarak ele aldığımız tespih çekmek namaz ibadetinden sonra gerçekleştirilir. Tespih başlığı altında hem namazdan sonra Allah'ın isimlerini anmak anlamındaki tespih çekmek hem de bunu gerçekleştirirken kullanılan materyal olan tespihi ele aldık. İncelediğimiz romanların sadece beşinde bu kavrama rastlanır.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Belediye reisi seçimi olduğu gün Mustafa erkenden kalkar. Aşağıdaki odada annesi sabah namazını kılmış tespih çekmektedir (s. 26).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı

için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım ile Rahika evlenir. Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Savaş çıkınca eli silah tutan insanlar cepheye sevk edilir. Yaşlılar ve sakatlar camilere kapanarak tespih çekip Kuran okurlar (s. 210).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bu sırada bir caminin avlusuna girer. Şadırvanda iki kişi abdest almaktadır. Daha sonra bir tespihçinin önünde durur. Nuranla bu adamdan daha önce iki tespih aldıklarını hatırlar (s. 365).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşma sırasında Vafi Bey elindeki tespihi bir ucundan tutarak yukarı kaldırır. Ağzı kapalı dudaklarını kımıldatır. Daha sonra tespihini çekmeye devam eder (s. 101).

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikâhsızken doğar. Daha sonra bir imam nikâhı kıyılır. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Babaannesi ölünce Noraliya annesinin yanına gelir. Annesinin evinde Pazar günü sabahları kiliseye giderler. Noraliya'nın babaannesinin evinde duvarda Mekke'nin resimleri, tespihler, Kur'ân yazıları varken annesinin evinde Hristiyanlığa ait haçlar, Meryem Ana tasvirleri vardır (s. 252).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Daha sonra çocukluğunda yaramazlık yaptığında annesi tarafından Hazreti Eyüp'ün türbesine getirildiğini hatırlar. Türbede Hazreti Eyüp'ün sandukası çevresinde döner, doksan dokuzluk bir tespihin içinden geçer ve böylece yaramazlıklarından eser kalmaz (s. 15).

3.1.9.Oruç

İslam'ın şartlarından biri de oruç ibadetini yerine getirmektir. Orucun insan vücuduna hem maddi hem de manevi etkileri vardır. Soner Gündüzöz orucu “Oruç, nefsin aşağılık duygulardan arınması ve kötü davranışlardan sıyrılması için kişinin Allah'a tüm benliği ile teslim olup, günün belirli bir vaktinde yemeden, içmeden ve cinsel hazlardan uzak durması olarak özetlenebilir.” (Gündüzöz, 2019, 40) şeklinde açıklar. Oruç ibadeti belirli bir ritüel çerçevesinde gerçekleşir. Ramazan ayında belirli zaman aralığında yerine getirilir. Alparslan Özyazıcı bu durumu “Ramazan ayında oruç tutanlar, biri sahurda imsak vaktine kadar olmak üzere; diğeri de iftardan sonra olmak üzere iki def'a yemek yerler. İftar saatinden sonra, imsak vaktine kadar, yemek içmekte serbesttirler.” (Özyazıcı, 2017, 76) şeklinde özetler. İncelediğimiz romanlarda oruç ibadetine çok sık rastlanmaz. Genelde Ramazan ayı ve oruç birlikte kullanılır. Oruç doğrudan kullanıldığı gibi bazen de “iftar” gibi dolaylı yollardan da ifade edilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Arkadaşları bu teklife baştan itiraz ederler. Daha sonra kabul etmek için Münir'in evine giderler. Bu sırada aralarında konuşmalar geçer. Münir “Şimdiki namusluluk Ramazan orucuna benziyor. Üç bin kişi yer, üç kişi tutar. Tanrı bu üç oruçlunun yüzü suyu hürmetine günahlıları da affeder” (s. 96) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda

kalırlar. Roman kahramanı Beyrut'ta geçirdikleri Ramazan ayını “Ramazan içindeydik... Karşımızdaki kocaman konakta zengin bir sarraf oturuyordu. Gayet Müslüman adamdı. Ara sıra iftara çağrıldıkça bol bol ikram görürdük. Babamsa, iftar dönüşleri çoğunlukla fenalaşırdı” (s. 44) şeklinde anlatır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanında Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharremlerin olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Bir gün Recep Pilot Neriman'dan su ister. Neriman Recep'e oruç tutmuyor musun diye sorunca Recep “Oruç mu? Ha, öyle ya Ramazan'dayız. İyi ama, bilmiyor gibi konuşuyorsun Neriman... Biz yılda bir ay değil, on iki ay oruçluyuz, kızım” (s. 111) der.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Mahkemede Selma, hâkime “Oruç tutmadan iftar sofrasına oturanlar, nasıl ki, o mistik anın hazzını, lezzetine varamazlarsa, bir tek erkek sevmenin ulvi zevkine erişemeyenler de, belki bu sözlerime hezeyan diyebilirler!” (s. 88) der.

3.1.10.Hac

İslam'ın şartlarından biri de hac vazifesini yerine getirmektir. Hac ibadetinin Müslümanlara çeşitli faydaları vardır. Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı bu faydaları “Hac, dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşayan Müslümanları yılda bir defa bir araya getirip birbirleriyle tanışmalarını, birbirlerinin dert ve problemlerine çözüm üretmelerini sağlar.” (Şentürk & Yazıcı, 2019, 307) şeklinde açıklar. İncelediğimiz romanlarda hac ibadetinden doğrudan sadece iki yerde bahsedilir. Dolaylı olarak da Kâbe, zemm ve hacı kavramlarıyla hac ibadetinden söz edilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. İkinci bölümde ise Edip Münir'in yazdığı roman ve bundan sonra gelişen olaylar anlatılır. Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Karamanlı İlya'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemedi kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan para ister. Hacı Ömer Efendi ile tartışır. Münir kendisine yer bulana

kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi'nin yanına bırakır. Daha sonra Münir kendisine kalacak yer aramaya başlar. Romanda Hacı Ömer Efendi “Hacı Ömer Efendi gerçekten hac etmiş bir adam değildir. Ticarete hacı, hoca, hafız gibi sıfatların müşterilere güven verdiğini bildiği için kendine böyle bir ünvan vermeyi uygun görmüştür” (s. 26) şeklinde anlatılır.

Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Hırsızlık yapmaya karar verirler. Hırsızlık sırasında karşı tarafı korkutmak için bir silah lazımdır. Bunun üzerine Münir “Kız kardeşimde bir Arap kaması var. Üstünde ayet yazılı. Amcam hacca gittiği vakit bilmem nereden almış” (s. 109) der.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşik evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Romanda Hacı Süleyman “Servet sahibi olduğu için Mekke ve Medine'ye gitmiş ve hacı eda eylemiş nurani bir insandı” (s. 122) şeklinde tanıtılır.

3.1.10.1.Kâbe

İslamiyet'te Kâbe, hac ibadetinin gerçekleştiği yerde bulunur. İncelediğimiz romanlarda Kâbe, doğrudan kendi adıyla kullanılır. Kâbe, romanların üçünde gerçek anlamıyla ifade edilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır.

Köydeyken muhtar bir olay sonrası Selami'ye "Hâşâ huzurdan, eşeğin Kabe'ye gidişi hacı olmayı gerektirmez ya, öğretmen bey! Heh heh heh..." (s. 11) der.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Hacı Süleyman "Ben ravzai mutahhareye yüz sürdüm, Kabei islamda secde ve niyaza kapandım, özüm sözüm doğrudur. Hocaları da severim" (s. 122) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer adındaki roman kahramanının yasak aşkını konu alır. Ömer Mülkiye Mektebi mezunudur. Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler.

Ruha bir gün Ömer'i bir arkadaşının düğününe davet eder. Fakat Ruha düğünde yakın arkadaşı Hesna ile birlikte vakit geçirir. Ömer ihmal edildiğini düşünür. Ömer'in bu durumu romanda "Dans eden çiftler arasından sıyrılarak ağır ağır merdivenleri iniyor ve havuzun etrafında kabeyi tavaf eder gibi dolaşıyor" (s. 49) şeklinde anlatılır.

3.1.10.2.Zemzem

İslam inancında "zemzem" adındaki suya oldukça önem verilir. Bu su hac ibadetinin gerçekleştiği yerde bulunur. İncelediğimiz romanlarda zemzem sadece iki romanda geçer.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür.

Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Buluştukları sırada bu yüzden tartışırlar. Selma kalkıp gider. Daha sonra oradan geçen Nedime ile Ferit aralarında konuşmaya başlar. Ferit Nedime'ye “Ne olmuş sizlere bugün? Zemzemle duş mu yaptınız?” (s. 78) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Çocukken sıcak bir Ramazan ikindisinde annesinin yaşlı bir satıcıdan zemzem sorduğunu hatırlar (s. 16).

3.1.10.3.Hacı

İslam inancında hac ibadetini yerine getiren kişilere hacı denir. Hacı genelde isimlerin önünde bir unvan olarak kullanılır. İncelediğimiz romanlarda “hacı” bazen unvan olarak bazen de gerçek anlamıyla ifade edilir.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Cenân'ın tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Cenân başından geçen olayları sürekli olarak Sedat Kemal'e anlatır. Bir gün yine başından geçen olayları anlattığı sırada Sedat Kemal'in onu dinlemeyip uyuduğunu düşünür. Bunun üzerine ona kızar ve “İşte gidiyorum. Öyle yapayalnız hacılar gibi köşenizde pinekleyip durun bakalım” (s. 63) şeklinde söylenir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Köydeyken muhtar bir olay sonrası Selami'ye “Hâşâ huzurdan, eşeğin Kâbe'ye gidişi hacı olmayı gerektirmez ya, öğretmen bey! Heh heh heh...” (s. 11) der. Ayrıca bu köyün ileri gelenlerinden birinin adı da Hacı Hüsrev'dir (s. 12).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. İkinci bölümde ise Edip Münir'in yazdığı roman ve bundan sonra gelişen olaylar anlatılır. Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Karamanlı İlyâ'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemediği için kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan para ister. Hacı Ömer Efendi ile tartışırlar. Münir kendisine yer bulana

kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi'nin yanına bırakır. Daha sonra Münir kendisine kalacak yer aramaya başlar. Romanda Hacı Ömer Efendi “Hacı Ömer Efendi gerçekten hac etmiş bir adam değildir. Ticarete hacı, hoca, hafız gibi sıfatların müşterilere güven verdiğini bildiği için kendine böyle bir ünvan vermeyi uygun görmüştür” (s. 26) şeklinde anlatılır.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Romanda Hacı Süleyman “Servet sahibi olduğu için Mekke ve Medine'ye gitmiş ve hacı eda eylemiş nurani bir insandı” (s. 122) şeklinde tanıtılır.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Menderes yine bir gün taşacaktır. Menderes'in taşmasını engellemeye çalışırlar. Hurşit bu kadar zahmete değmeyeceğini ama ellerinden geleni yapmaya çalıştıklarını söyler. Bunun üzerine Mustafa bu sözün ona yakın bir kimsesi ölen insanların “Elinden geleni yaptın, rahmetlinin başı ucundan doktorları, hacıları, hocaları eksik etmedin” (s. 93) diye teselli edilmesini hatırlattığını söyler.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali “Sel ve Kum” adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Sedad Ali Babîâli yokuşundaki bir köfteciye gider. Bu köftecinin adı Hacı Mahmud'dur. Romanda Hacı Mahmud'a “Hacı” dendiğini ama bunun kendi kendisine taktığı bir lakap olduğu düşünülür (s. 9).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karıştıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir

emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap’a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe’de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır’ın Oruç Reis’in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir’i yener. Emir Şahap Hızır Reis’i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap’ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır (s. 41).

3.1.11.Zekât ve Sadaka

İslam’ın şartlarından biri de zekât ibadetini yerine getimektir. Zekât, mal ile yapılan bir ibadet çeşididir. İncelediğimiz romanlarda zekât kavramından hiçbir şekilde bahsedilmez. Fakat yine mal ile yapılan yardımlardan biri olan sadakadan sekiz farklı romanda söz edilir. Bu romanların bazılarında sadakadan doğrudan bahsedilirken bazılarında ise dolaylı olarak söz edilir.

Muazzaz Tahsin Berkand’ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız’ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız’ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. Yıldız, Erman ailesinin kendisine sadece para sadakası vermekle yetinip ufacık bir sevgiyi kendisinden neden esirgediğini anlayamaz (s. 9).

Muvaffak İhsan Garan’ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali’nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali “Sel ve Kum” adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı’nın kızı Belma’dır. Sedad Belma’ya aşık olur. Belma da Sedad’ın kitabını okuyunca Sedad’ı çok beğenir. İsmail Hakkı Sedad’ı maaşla çalıştıracağını kızı Belma’ya söyler. Belma babasına kaç lira aylık vereceğini sorar. Babası altmış lira vereceğini söyler. Bunun üzerine Belma “Böyle bir istidat ve kıymet için sadaka gibi bir şey” (s. 50) der.

İhsan İleri’nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin’in, ikinci bölüm ise Yıldız’ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin çocukluk arkadaşı Yıldız’dan bir mektup alır. Böylece tekrar görüşmeye başlarlar. Yıldız sevgilisi Necdet ile nişanlanır. Yıldız’a Necdet’ten bir mektup gelir. Mektupta Necdet’in Yıldız’ın babasının kim olduğu belli olmadığı için Yıldız’dan ayrılmak istediği yazmaktadır. Nesrin bu duruma çok üzülür ve Yıldız ile Necdet’i barıştırmak için Necdet’in yanına gider. Necdet’in arkadaşlarından Nedim Bey de yanlarına gelir. Nesrin Nedim’e bu işi halletmesi için sadaka isteyen bir dilenci gibi yalvarır (s. 84).

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak

felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Bir gün bu aileden sesler gelir. Ferit gidip bakar. Hasta bir çocukla karşılaşır. Ferit doktor mektebinde okuduğunu söyler. Çocuğu tedavi eder. Ertesi gün Ferit, kadınla karşılaşır. Kadın, Ferit'e başından geçen olayları anlatır. Ferit bu olayları kurabiye satan ihtiyar Tahir Bey'den de dinler. Bu olayları arkadaşı Saim'e anlatır. Bu sırada yanlarına Feridun gelir. İhtiyarın bütün kurabiyelerini almıştır. Daha sonra Feridun "Acıdım ben ihtiyara. Parayı görünce ağlamış: Sadaka olduğunu anladığı için mi?" (s. 37) diye sorar.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bunun üzerine yaşlı adam karısına "Biz çok insaflılarına rastladık. Canlarımıza kıymadıktan başka paralarımızın da hepsini almadılar. Verilmiş sadakalarımız varmış" (s. 123) der.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenana annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenana'nın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedad Kemal adlı yazardır. Romanın sonlarına doğru Cenana çok değişir. Farklı giyinmeye, farklı konuşmaya başlar. Büyüdüğünü herkese ispat etmeye çalışır. Hatta yazar Sedad Kemal'e de bunu ispat etmeye çalışır. Bir akşam konuştukları sırada öpüşürler. Bu olaydan sonra Sedad Kemal, Cenana'ya veda etmek ister. Cenana onun arkasından onu sevdiğini söylemek ister. Romanda bu durum "Şimdiyse peşinden koşup sadaka verir gibi sevgimden bahsederek yalan söylemek, hala bu tehlikeli oyuna devam etmek istiyordum" (s. 298) şeklinde anlatılır.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphana gider. Çarşıyı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Hurşit, Mustafa'ya köyün üstündeki dört dönümlük tarlasını sorar. Bu tarlayı muallime vermesini ister. Romanda bu muallimin köylülerin sadakasıyla yaşadığından bahsedilir (s. 72).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un

tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Kasım savaşa gider. Savaşta şehit düşer. Savaş bittiğinde sulh olur. Savaştan gelenler için adak kurbanlar kesilir. Kadınlar kendi arasında konuşurlar. İçlerinden biri dinimizde kurbanın şart olduğunu ama kendisinin fakirlere altın para dağıtmayı tercih ettiğini söyler (s. 232).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim'i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Bülent Leman'ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman'a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman'a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık olarak Leman'dan fedakârlık yapmasını ister. Leman'dan güzelliğini kullanarak yüz bin lira parayı bulmasını ister. Leman da bu parayı Orhan'dan ister. Orhan bir oyun planlar. Bu oyuna göre parayı amcasından bulacağını Leman'a söyler. Leman bu duruma çok sevinir. Orhan eve gelir. Naim'e bir arkadaşının paraya ihtiyacı olduğunu söyler ve yardım etmesini ister. Naim Orhan'ın isteğini kabul eder. Orhan Leman'ı arayıp parayı verdiği adresteki amcasından alabileceğini söyler. Leman Orhan'ın verdiği adrese gelince bir yabancıнын sadakasını kabule gelmiş gibi kendi kendini aşağılayan hazin bir tevazu içinde kapıyı çalar (s. 231).

3.1.12.Dua

İslam inancında Allah ile kulun manevi olarak bulunduğu yer duadır. Müslümanlar dua yoluyla isteklerini Allah'a söylerler. Cağfer Karadağ duayı "Bir yönüyle dua, Allah'tan talepte bulunmak ise diğer yönüyle kişinin kulluk bilincine varması, sınırlarını görmesi ve Allah'a müracaat edip O'ndan yardım dilemesidir." (Karadağ, 2018, 63) şeklinde açıklar. Allah Kur'an-ı Kerim'de "Kullarım sana beni

sorduklarında bilsinler ki şüphesiz ben yakınım, bana dua ettiğinde dua edenin dileğine karşılık veririm. Şu halde benim davetime gelsinler ve bana iman etsinler ki doğru yolu bulabilsinler.” (Bakara, 2/186) buyurur. Her konuda dua edilebilir. Fikret Karaman duaların içeriğini “Dua konuları daha çok insanların tabii ihtiyaçları, beklentileri, endişeleri, beden ve ruh sağlığı, dünya ve âhiret mutluluğu, ferdi ve sosyal güvenliğiyle ilgili hususları kapsamaktadır.” (Karaman, 2016, 45) şeklinde anlatır. İncelediğimiz romanlarda roman karakterleri içinde bulundukları çeşitli durumlar için Allah’a dua ederler. Romanların neredeyse hepsinde Allah’a dua söz konusudur.

A. Vedat Akın’ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha’nın sevgilisi İrfan, Sabiha’yı bir gece Madam Katina’nın fuhuş evine getirir. Sabiha, İrfan ile sarhoşken birlikte olur. İrfan Sabiha’nın namusunu kirletip onu terk eder. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha’nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya başlar. Evin hanımı Sabiha’ya yapacağı işleri anlattıktan sonra “Hadi Allah rahatlık versin” (s. 43) diye dua eder.

Evin küçük beyi Sabiha’dan faydalanmak ister. Sabiha ise buna izin vermez. Evin hanımı Sabiha’ya kızar. Sabiha evin hanımıyla tartışıp evden ayrılır. Yolda bir arkadaşından babasının öldüğünü öğrenir. Sabiha bu duruma çok üzülür. Allah’a sığınıp O’nun merhametini diler. “Allah’ım! Ulu Tanrım, sen bana acı” (s. 56) diye kendine dua eder.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu’na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Bu sohbet sırasında Fahir halasına bir motor icat etmeye çalıştığını söyler. Halası da “Allah muvaffakiyet versin! Bundan sonra da dualarımda seni de hatırlayacağım” (s. 17) ifadelerini kullanır. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım’dır. Fahir ile Nüveyre nişanlanır. Nişan esnasında ihtiyar bir hanım “Yeni nişanlılara bakın! Allah bağışlasın. Allah kem gözlerden saklasın, birbirine ne yakışmışlar!” (s. 91) diye dua ederek övgüde bulunur.

Fahir bir teyyare motoru icat eder. Bu teyyare ile deneme uçuşu gerçekleştirir. Bu uçuşu izleyen Nüveyre içinden “Allah’ım sen onu koru! Ya Rabbi, O sağ salim geri dönsün, her şeye razıyım... Her şeye! [...] Allah’ım, sen benim canımı al, onu tehlikeden kurtar!” (s. 286) diye dualar eder.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve

ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında babaannesi titreyen sesle bir duayı hızlı hızlı okur (s. 16). Göç ettikleri yerde bir çiftlik binasına yerleşirler. Bu bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Komşular annesine “Allah seni efendine, çocuklarına bağışlasın... Nasıl olsa gavur malı, sayende sebeplenelim, sevaptır, sana hayır dua ederiz...” (s. 24) diye yalvarırlar.

Roman kahramanı bir bayramda kardeşi Niyazi ile birlikte anne babasının elini öperler. Onlar da “Allah’ın daim bugünlere erdirmesini” (s. 46) dileyerek duada bulunurlar. Beyrut’ta kendini yalnız hisseden roman kahramanı çok sıkılmaya başlar. Adana’ya geri dönmek ister. Babası bu duruma başlarda şiddetle karşı çıkar. Daha sonra ikna olur ve onu Adana’ya göndermeye karar verir. Babası roman kahramanını trene bindirip yolcu ederken arkasından “Allah yolunu açık etsin evladım!” (s. 83) diye dua eder.

Peride Celal’in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân’ın başından geçen olaylar anlatılır. Cenân annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân’ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Cenân, Celile teyzesinin oğlu Raif’e aşıktır. Fakat Raif diğer teyzesi Sabiha’nın kızı Meliha ile evlidir. Meliha, aşı boyalı eve gelirken ihtiyar bir kadın ile karşılaşır. Kadın ona “Allah kocasına bağışlasın” (s. 20) diye dua eder.

Cenân’ın tek arkadaşı komşu evde oturan Sedad Kemal adlı yazardır. Cenân başından geçen olayları sürekli olarak Sedad Kemal’e anlatır. Bir gün yine başından geçen olayları anlatırken Sedad Kemal “Kız, Allah seni korusun!” (s. 63) diye dua eder. Başka bir sohbetlerinde ise “Haydi, gecen hayırlı olsun” (s. 158) diye Cenân’a dua eder.

Bir gün bir telgraf gelir. Telgrafta Celile teyze, oğlu Raif’in intiharından dolayı aşı boyalı eve geleceğini yazmaktadır. Celile teyze eve geldikten sonra ikinci kocasından olan oğlunu övmeye başlar. “Allah Cemal’ciğime ömür versin” (s. 195) diye kendi oğluna dua eder. Romanın sonlarında Cenân’ın annesi Hayriye Hanım hastalanır. Annesini hastaneye götürmek için arabaya bindiklerinde Cenân içinden “Allah’ım bize acı. Allah’ım bize gene buraya, bu dar yola dönmeyi nasip et!” (s. 300) diye dua eder.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Köydeyken bir köprüyü öğrencileriyle birlikte onarır. Bunun üzerine köy halkı Selami’ye “Allah hoşnut olsun, Allah ne muradı varsa versin” (s. 22) diye dualar eder.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk, romanın başında sevdiği kız

Gülseren ile olan aşkı için “Ey büyük Tanrı, sen ebedi meşalenle tutuşturduğun bu iki kalbi söndürme. Onları mahşere kadar ve mahşerden sonra dahi ebedileştir” (s. 3) diye Allah’a dua eder.

Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu’ya gider. Anadolu’ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele’ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman’ın hanına gider. Hacı Süleyman ondan vaaz vermesini ister. Selçuk bunu kabul eder. Bunun üzerine Hacı Süleyman “Allah sizden razı olsun hoca efendi” (s. 122) der.

Selçuk, Gülseren’den bir mektup alır. Gülseren’in hasta olduğunu öğrenir. Gülseren’in iyileşmesi için “Ona sıhhat ver, Ulu tanrım...” (s. 128) diye Allah’a dua eder.

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Bu olaylardan birinde Mustafa, Hurşit ile birlikte kasabaya karpuz satmaya gider. Hurşit yetmiş yaşlarında biridir. Hurşit’in büyük oğlu Çanakkale’de şehit düşmüştür.

Kasabada Faramuş adında Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarına katılmış biri vardır. Faramuş’un bu savaşlar sırasında başına şarapnel parçaları saplanmıştı. Faramuş koyun çobanlığı yapar. Hurşit, Faramuş’un büyük oğluyla beraber Çanakkale’ye gittiğini söyler ve Faramuş’un başından geçenleri Mustafa’ya anlatır. Daha sonra da “Allah şehitlerin mükâfatını nurdan etsin; gazilerin de gönüllerine göre bahtiyarlık versin” (s. 13) diye dua eder.

Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphân’a gider. Çarşıyı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Menderes’in yine taşacağından bahsederler. Hurşit kendini bildi bileli her namazdan sonra “Hey yarabbim! Ne olur şu Menderes’i taşıma da bir yıllık olsun ağız tadı ile beyaz, darı unu karışmamış ekmek yiyelim” (s. 68) diye dua ettiğini söyler.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir’den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir’in eşyaları çıkar. Komiser, Münir’den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu’nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komiser bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım’ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir’in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları

cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Hırsızlık yapmaya karar verirler. Yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Yaşlı kadına paraların yerini sorarlar. Bu sırada aralarında konuşmalar geçer. Bu konuşma sırasında yaşlı kadın “Allah’ım, inanmıyorlar. Sen yüreklerine merhamet ver” (s. 116) diye dua eder.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Harput’ta yaşlı bir adam demiryolu inşasında çalışan kişiye rehberlik yapar. Rehber orada bulunan camiye gezdirir. Demiryolu inşasında çalışan kişi camide imamla karşılaşır. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. İmam bundan iki yıl önce birinin şehri ziyaret ettiğini, akşam vakti geri dönerken otomobilinin bir uçuruma yuvarlandığını, o kişinin öldüğünü anlatır. Bunun üzerine demiryolu inşasında çalışan kişi üzüldür. İmam da “Evladım, üzgün bir halin var; fakat ortada bir felaket falan yok. Allah beterinden saklasın” (s. 17) diye dua eder. İmam demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre *Rahika* adında çok güzel bir kız vardır. *Rahika* Harput’ta yaşar. *Kasım* adında bir gençle evlendirilecektir. *Rahika*’nın dadısı *Rahika*’ya fincan falı bakar. Bu sırada akşam ezanı okunur. Dadısı “Namaz vaktini geçirmeyelim. Bundan böyle, namazlarında ve dualarında bir kat daha dikkatli davranmalısın ki, evlilik hayatında mesut olabilesin” (s. 36) der.

Kasım’ın annesi *Rahika*’yı ailesinden ister. *Kasım* ile *Rahika*’nın düğün hazırlıkları başlar. *Kasım*’ın babası *Ebüzziya* çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı *Ebüzziya* düğünün hemen yapılmasını ister. Düğün için misafirler gelir. *Kasım*’ın annesi *Gülizar Hanım* misafirleri kabul eder. Misafirler, *Gülizar Hanım* için “Kocasının hastalığı kadıncağızı ne hale koydu. Doğrusu büyük bir felaket. Allah böylesini kimsenin başına vermesin” (s. 122) der.

Nikâh kıyılırken *Rahika* çok heyecanlanır. Ağlamaya başlar. Ağlamasının durması için Allah’a dua eder (s. 127). *Ebüzziya* yakınlarına oğluyla gelinini gördükçe yeniden hayata kavuşmuş gibi olduğunu söyler. İmam ise okuduğu dualarla *Ebüzziya*’yı iyileştirdiğini düşünür. *Ebüzziya* *Rahika*’ya “Allah sana evimde saadet ve rahatlık versin, kızım” (s. 128) diye dua eder.

Romanın sonlarında *Plevne Savaşı* çıkar. Savaş çıkınca eli silah tutan insanlar cepheye sevk edilir. Yaşlılar ve sakatlar camilere kapanarak tespih çekip Kuran okurlar. *Kasım* da cepheye gidecektir. *Kasım* *Rahika*’yı hemşirelerine emanet eder. Daha sonra da “Allah’ın yardımıyla hepimiz sağ salim döneriz inşallah” (s. 212) diye dua eder.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Emine'nin annesi eve gelen bu görücülerin namus düşkünleri, ırz düşmanları olduğunu düşünür. Emine'nin annesi bir konuşma sırasında kızına "Allah gani gani rahmet eylesin, babam ne iyi insandı" (s. 23) der.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Emine bir gün babasıyla kavga eder. Kavga sırasında yaralanır. Bu olay üzerine evden kaçır. Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Emine'nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Saim babasının hastanede yatarken Emine ile evlenmesinin mümkün olmadığını Emine'ye söyler. Fakat Emine bir gün gerçeği öğrenir. Saim'in babası yıllar önce ölmüştür. Hasta olan kişi Saim'in karısıdır. Emine kandırıldığını öğrenince Saim'in yanından kaçır. Emine bu olaydan sonra annesi Sabriye Hanım ile birlikte yaşamaya başlar. Bu sırada Sabriye Hanım zatürreye yakalanır. Emine gece gündüz "Yarabbi, sen bize acı... Anneciğime şifa ver... Hayatta tutamağım bir o... Onu da elimden alma Allah'ım!" (s. 195) diye dua eder.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater'in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Bülent Pulater'in ailesini merak ederler. Bülent Pulater'in babası Şehabettin Mahir Bey'in öldüğünü öğrenince Naim "Allah rahmet eylesin" (s. 9) der.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Birinci bölümün sonunda Mümtaz, vapurda karşılaştığı Nuran'ın arkadaşlarından Nuran'ın eski kocasıyla barıştığını öğrenir. Bunun üzerine Mümtaz "Allah hayırlı etsin..." (s. 77) diye dua eder.

Romanın ikinci bölümünde geçmişe dönülerek Mümtaz ile Nuran'ın yaşadığı aşk anlatılır. Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Bir gün iskelede küçük bir kız çocuğu Nuran'ın yanına gelir ve "Allah sevgilini bağışlasın!" (s. 149) diye dua ederek ondan para ister.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Bir gün bu aileden sesler gelir. Ferit gidip bakar. Hasta bir çocukla karşılaşır. Ferit doktor mektebinde okuduğunu söyler. Çocuğu tedavi eder. Orada bulunan kadın Ferit'e dua eder (s. 18). Bir gece aynı kadın Ferit'i uyandırır. Bu kadının ismi Eda Hanım'dır. Zehra fenalaşmıştır. Bunun üzerine Eda Hanım Ferit'e "Mutlaka bir şey var. Hisseder Zehra. Göreceksin evlâdım. Allah'ım, sen bizi koru" (s. 167) der.

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Bu defterin bir sayfasına Matmazel Noraliya şu şekilde bir dua yazmıştır:

Bismillâhırrahmanirrahim;

Yarabbi! Yarabbi! Beni nur-ı hidâyete mazhar eyle. Yarabbi! Beni tarik-i hakka îsal eyle... Yarabbi! Kalbimde mâsiva aşkından sudur edebilmesi muhtemel arzuların baş kaldırmasına meydan vermemek için sarfeylediğim cehd ü gayreti her dem âsan eyle. Yarabbi! Her Müslüman için ve hangi din ve mezhepten olursa olsun kâffe-i ehl-i iman için, milletim için, ben-i beşer için sıdk u ihlas ile atabe-i felek mertebene manen yükselmek ve maddiyatın levsiyatından temizlenmek hususunda, bu nâciz kulunun da karınca kaderince bir numûne-i feragat ve fazilet olmasını temin eyle Yarabbi! Beni irşat eyle, beni tenvir eyle (s. 270-271).

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Mahmure zor bir

hayat yaşamıştır. Annesi, babası tarafından sürekli dövülür. Babası gece gündüz içen bir adamdır. Bir gün babası ölür. Bunun üzerine annesi Mahmure'ye "Baban öldü. Allah taksiratını affetsin" (s. 7) der.

Mahmure Atıf ile metres hayatı yaşamasına rağmen yakında başka birisiyle evlenecektir. Atıf, Mahmure ile bir daha görüşmek istemez. Mahmure Atıf'ın kendisini sevmediğini düşünür. Atıf'a "Belki de hiç sevmedin. Belki değil, muhakkak, sen beni sevmedin Atıf. Yürekten bağlanamamak müthiş bir şey! Allah seni korusun sevgilim" (s. 14) diye dua eder.

Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Züleyha Atıf'ı unuttursun diye ağlayarak Allah'a dua eder (s. 55).

Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Düğün gecesi Nedim Nuran'a "Allah rahatlık versin sevgilim! Yeni evinde rahat rahat uyu ve güzel rüyalar gör" (s. 88) diye dua eder.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Bu durum üzerine Yıldız ile başöğretmeni arasında bir konuşma geçer. Bu konuşma sırasında Yıldız, öğretmene kendisinin verem olup olmadığını sorar. Öğretmen de "Allah esirgesin" (s. 10) diye dua eder.

Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgede bulunur. Doktor Adnan Bey Yıldız'ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Bir gün Doktor Adnan, Nazlı adında bir hastayı tedavi etmeye gider. Nazlı'nın annesi Faika Hanım doktora "Allah sizden razı olsun" (s. 74) diye dua eder.

Doktor Adnan'ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Bir gün İffet, Adnan ve Yıldız yolda ihtiyar bir adam görürler. İffet Yıldız'a, bu adamın Erman ailesindekilerin dayısı Tefvik Bey olduğunu söyler. Tefvik

Bey ile Yıldız'ı tanıştırlar. Romanın ilerleyen kısımlarında Yıldız sokakta karşılaştığı Tefvik Bey'i tekrar görür. Onun elini öper. Bunun üzerine Tefvik Bey "Allah sana uzun ve rahat bir ömür versin. Talihini açık etsin" (s. 141) diye Yıldız'a dua eder.

Nazlı fakir ve çok hastadır. Yıldız, Nazlı'yı ziyaret ederek ona moral vermeye çalışır. Yıldız yine bir gün Nazlı'yı ziyarete gider. Ona bir hırka hediye eder. Bunun üzerine Nazlı "Elmas gibi bir kalbin var Yıldız. Allah senin gönlüne göre versin" (s. 151) diye dua eder.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedat Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedat mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. İstanbul'a döndüğünde onu çocukluk arkadaşı Orhan Emek karşılar.

Sedat Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedat kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedat Belma'ya âşık olur. Belma da Sedat'ın kitabını okuyunca Sedat'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Orhan'a piyango çıkar. Orhan yeni bir iş kurar. Daha sonra da yeni bir eve çıkar. Sedat'ı da bu evde yanına alır. Bunun üzerine Sedat çok sevinir. Bu eve Belma'nın gelip gelmeyeceğini merak eder. Orhan Sedat'a bunu düşünmemesini ve uyumasını söyler. Daha sonra da "Haydi Allah rahatlık versin" (s. 96) diye dua eder.

Romanın ikinci bölümünde Sedat'ın Erzincan'da başına gelen olaylar anlatılır. Sedat trene binerek Erzincan'a gelir. Sedat, dayısı Tahir Bayatoğlu'nun konağına gelir. Tahir Bayatoğlu Sedat'ı mutlu bir yüzle karşılar. Onu kucaklayıp öper. Sedat, bu sırada kendisini karşılamaya gelen hizmetkâr ve işçilere hallerini, hatırlarını sorar. Onlar da "Allah ömürler versin" (s. 236) diye dua ederler.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerden. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Oruç esirken içinde bulunduğu gemi bir fırtınaya yakalanır. Oruç kendisine kurtuluş yolu açması için Allah'a dua eder (s. 12).

Oruç esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur. Rodos gemilerine göz açtırmaz. Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat

Naksos adasında karıştıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar.

Hızır ve arkadaşları korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Oruç Reis ve Hızır Reis iki ayrı gemi ile denize açılırlar. Denizde Cenevizlilerin gemilerini basarlar. Bu saldırı sırasında Hızır arkadaşı Aydın'a "Haydi Aydın'ım, Allah seni korusun" (s. 128) diye dua eder.

Deli Cafer adında bir Türk korsanı vardır. Bir konuşma sırasında Deli Cafer "Hızır yaman adammış, bir perkende ile bir galeraya hücum etmiş. Allah ağabeysine uzun ömür versin" (s. 230) diye Oruç Reis'e dua eder.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Kış mevsimi başlar. Fakat Barbaroslar azgın dalgalarla mücadeleye karar verirler. Tam denize açılacakları hafta kalın bir halat parçası Baba Oruç'un kesik kolunun omzuna düşer. Bunun üzerine Baba Oruç'un yarası açılır. Fakat Baba Oruç bu yaranın sefere engel olmadığını söyler. Hızır Reis'in ısrarı üzerine Oruç sefere katılmaktan vazgeçer. Fakat Oruç Reis bunu bir türlü hazmedemez. Yeni bir plan yapar. Plana göre Hızır Reis'ten önce gece iki perkende ile denize açılacaktır. Oruç Reis bu planı uygular. Ertesi gün Oruç Reis'in yazmış olduğu bir mektubu Hızır'a verirler. Mektupta Hızır ile nerede buluşacakları yazılıdır. Mektubun sonunda Oruç "Ulu Tanrı seni de, beni de muzaffer eylesin, âmin" (s. 261) diye dua etmiştir.

Barbaroslar daha önce zaptedemedikleri Becaye'ye tekrar sefer düzenlerler. Fakat çeşitli nedenlerden dolayı başarılı olamazlar. Geri dönmeye karar verirler. Fakat geri dönecekleri gün Oruç Reis'i bulamazlar. Birkaç levend Oruç Reis'in bütün gece uyumayıp "Yarabbim bizi muzaffer kılmadın, bari şehadeti esirgeme" (s. 299) diye Yüce Tanrı'ya dua ettiğini söylerler.

Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Sultan Salim'in Zafire adında hanımı vardır. Sultan Salim yönetim işlerinde Zafire'ye daima olarak danışır. Zafire ilk başlarda Türk korsanlarına sıcak bakmaz. Fakat daha sonra Oruç Reis'in kendisine armağan ettiği gerdanlıktan sonra Zafire, Oruç Reis'e sempati duymaya başlar. Bu sırada Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikastın önüne geçerler. Oruç Reis'e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim'in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan

Salim'in ölmüş olduğunu görürler. Salim'in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Sultan olan Oruç Reis ile Zafire arasında şiddetli bir aşk başlar. Fakat Salim'in ölümünün hazırlayıcısı durumuna düşmemek için Zafire ile Oruç Reis evlenmezler. Aşkılarını gizlice yaşarlar. Oruç Reis çeşitli nedenlerden dolayı Zafire ile yeterince ilgilenemez. Kıskançlık krizine giren Zafire intihar eder. Zafire'nin ölüm haberini Oruç'a haber verirler. Oruç Reis bu haber karşısında çok sarsılır ve "Allah rahmet eylesin" (s. 468) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer, Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Bu mektuplarda dolaylı olarak aşkını ilan eder. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Mektuplara cevap vermese de içten içe Ömer'e ısınır. Fakat Ömer evli olduğu için birlikte olmaları imkânsızdır. Ömer de bu durumun farkındadır. Ancak içindeki Ruha aşkına karşı koyamaz.

Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler. Ancak aralarındaki bu yasak aşkın bir sonu yoktur. Ruha, Ömer'in ailesini terk etmesini istemez. Bu aşk iki aşığı da yakıp tüketir. Ömer sürekli olarak Ruha'ya uzun uzun mektuplar gönderir. Ruha bu mektupları heyecanla okur. Fakat hiçbirine cevap vermez. Yazdığı mektupları Ömer'e göndermez. Ömer bu durumun sebebini bir türlü anlayamaz. Ruha işi için Viyana'ya gider. Ömer'e bir mektup yazar. Bu mektuptan sonra Ömer ile Ruha'nın arası açılır. Ruha'nın yakın arkadaşı Hesna bu âşıkların durumuna çok üzülür. Bu yasak aşktan bir yere varamayacaklarını ikisine de anlatmaya çalışır. Ömer Hesna aracılığıyla Ruha ile iletişim sağlamaya devam eder. Ömer ile Hesna mektuplaşırlar. Hesna bir mektubunda Ömer'e "Allah size yardım etsin" (s. 85-86) diye dua eder.

Ömer bir gün eski mektep arkadaşlarından Orhan ile karşılaşır. Orhan annesinin hasta olduğunu Ömer'e anlatır. Ömer de ona Ruha'yı tavsiye eder. Ruha Orhan'ın annesiyle ilgilenir. Onun tedavi olmasına yardım eder. Bu arada Ruha Ömer'den gelen bir mektubu okur. Mektubu okuduktan sonra Allah'a dua eder. Duasında "Benim halim ve vaziyetim böyle ne olacak. Onu unutmadığımı biliyorsun, onun için çılgın ve ateşli bir dalga gibi kopabileceğimi de takdir edersin. Sen bana yardım et, hakkımda neyi uygun görüyorsan bir an önce bunu yap" (s. 109) der.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği dostu Yıldız'dan gelmiştir. Nesrin ve Yıldız çocukluk arkadaşlarıdır. Yıldız mektubunda Nesrin'i bir çay ziyafetine davet eder. Nesrin davette Yıldız'ın sevgilisi Necdet ile tanışır. Necdet ile Yıldız nişanlanırlar. Nesrin annesiyle birlikte nişana katılır. Nişanda Necdet, Nesrin'in annesinin elini öper. Nesrin'in annesi de “Allah mes’ud etsin oğlum” (s. 38) diye Necdet’e dua eder.

Nesrin bir gün rüya görerek uyanır. Rüyasını annesine anlatır. Annesi de “Allah hayıra çıkarsın Nesrin” (s. 50) diye dua eder.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanı karmaşık bir aşk hikâyesini anlatır. Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlандıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide bunun imkânsız olduğunu söyler. Kudret Bey nedenini sorar. Nemide “Allah göstermesin! Ölünceye kadar sahte bir kimlik altında yaşayamam!” (s. 23) der.

Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Melahat Jülide'nin yakın arkadaşıdır. Kardeşinin ölümünü atlatabilmesi için onu bir akşam davete götürür. Nemide davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi Nemide'yi Jülide zanneder. Nemide başta Jerfi'ye çok kızsada zamanla ona karşı öfkesi azalır. Jerfi'nin Jülide sandığı Nemide ile arasında tekrardan bir aşk başlar. Evlenmeye karar verirler. Melahat bir gün Nemide'ye kardeşinin eski nişanlısının avukat olduğunu hatırlatır. Daha sonra da “Allah senin şansını onunkine benzetmesin!” (s. 60) diye Nemide'ye dua eder.

Bazı olaylardan dolayı Nemide ile Jerfi yine ayrılırlar. Jerfi, Jülide sandığı Nemide'nin aşkından dolayı kendini bir kadından başka bir kadına atar. Jerfi işlerini

iyice boşlar. Jerfi'nin özel kâtibi Mehmet Ali Jerfi'yi idare etmeye çalışır. Mehmet Ali bir gün yazıhanenin kapısında kapıcı Hasan Ağa ile karşılaşır. Hasan Ağa'ya Jerfi hakkında serzenişte bulunur. Bunun üzerine Hasan Ağa “Haydi Allah ona akıl sana da kuvvet versin oğlum!” (s. 98) diye hem Jerfi'ye hem de Mehmet Ali'ye dua eder.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Köyün bulunduğu kasabada bir orman okulu vardır. Bu okulun öğrencileri sık sık bu köye gelirler. Köyde ve ormanlarda incelemeler yaparlar. Bir gün genç, Çebiç ormanlarında çalışırken Orman Okul Müdürü ve iki öğretmen yanlarında bir sürü çocukla gencin yanına gelirler. Gence ormanlar hakkında sorular sorarlar. Gencin verdiği cevaplar karşısında çok şaşırırlar. Genç ormanlar hakkında oldukça bilgilidir. O günün akşamında okul müdürü yanında dört çocukla birlikte gencin evine gelirler. Bu gencin evinde büyük babası, büyük annesi ve kız kardeşi vardır. Müdür bu kişileri görünce “Maşallah, Allah bağışlasın” (s. 28) diye dua eder.

3.1.13.Beddua

İslam inancında duanın zıttı olarak beddua kavramı kullanılır. Beddua olumsuz dualardır. Müslümanlar arasında bedduaya hoş gözle bakılmaz. İncelediğimiz romanlarda roman karakterlerinin birbirlerine beddua ettikleri görülür. Bunun yanı sıra çeşitli nesnelere de beddua edilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemededen kaçır. Karamanlı İlya'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemededen kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan para ister. Hacı Ömer Efendi ile tartışırlar. Münir kendisine yer bulana kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi'nin yanına bırakır. Kendisine kalacak yer aramaya başlar. Daha sonra Hacı Ömer Efendi bir gazeteden Münir'in hırsızlık yaptığı haberini okur. Bu haberde kendisinin de suçlandığı yazmaktadır. Münir yanına gelince “Allah belanı versin” (s. 34) diyerek ona beddua eder.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftlik binasına yerleşirler. Bu bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Kapıyı çalar. Annesi karanlıkta kibriti bir türlü bulamaz. “Allah kahretsin senin gibi kibriti... Hay olma ol!” (s. 25) diye kibrite beddualar savurur.

Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut'ta kendini yalnız hisseden roman kahramanı çok sıkılmaya başlar. Adana'ya geri dönmek ister. Babası bu duruma başlarda şiddetle karşı çıkar. Daha sonra ikna olur ve onu Adana'ya göndermeye karar verir. Roman kahramanı Adana'ya gider. Orada yeni arkadaşlar edinir. Arkadaşı Hasan Hüseyin'in babası herhangi bir işte çalışmaz. Sabahları erkenden köylü kahvesine gider. Hasan Hüseyin'in annesi bu duruma çok kızar ve kocasına beddua eder (s. 93).

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olaylar anlatılır. Cenân'a âşık olan Ahmet adında bir ressam vardır. Ahmet taparcasına Cenân'a âşıktır. Cenân ise ona yüz vermez. Ahmet, ona "Allah belanı versin" (s. 166) deyip geçmek ister fakat başaramaz.

Cenân, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Meliha da teyzesinin yanına aşı boyalı eve taşınır. Cenân Raif'in ölümünden çok etkilenir. Günlerce ağlar. Çocukluğundan beri kıskandığı Meliha'yı Raif'in ölümünden sorumlu tutar. Raif'in ölümünden sonra aşı boyalı eve onun yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenân, Osman'ın Meliha'ya ilgi duyduğunu düşünür. Cenân, Meliha ile Osman'ın yakınlaşmasından rahatsızdır. Bir gün Osman ile Cenân vapurda karşılaşır. Aralarında bir çekim olur. O günün akşamında Cenân sinsî bir plan yaparak Osman ile birlikte olur. Daha sonra Osman bu birlikteliğin ciddi olmadığını ona anlatmaya çalışır. Bu sırada Cenân bırak beni diye söylenir. Osman da kızarak "Hay allah kahretsün" (s. 276) şeklinde tepki verir.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanında Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Mühendis Bekir, Menderes'in taşmasını engellemek için uğraşır. Bu uğraşları sırasında sıtmaya yakalanır. Bekir'in hastalığı ilerler. Bekir'i Ali Mehmet'in evinde yatırır. Mustafa da Bekir'in başında bekler. Bu sırada Ali Mehmet'in "Şeytan görsün yüzünü" (s. 104) diye beddua ettiğini duyar. Romanın sonlarında Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri, işlerini halledemeyince "Tahrirat kâtibinin Allah belasını versin" (s. 151) diye beddua eder.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Bir gün Kasımların evinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. Rahika da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak Rahika'yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil'in istediği gibi gitmez. Rahika'yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam uçurumun dibine geldikleri sırada Neil ile Rahika'yı üstünden atar. At ise uçurumdan düşerek parçalanır. Harput'a iki saat uzaklıktaki bu kayalık yerde Rahika ile Neil mahsur kalır. Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım'ı da yangını da hatırlayamaz. Bir gece birlikte olurlar. O geceden sonra doya doya aşklarını yaşamaya başlarlar. İkisi de çok mutludur. Onları kimsenin bulmasını istemezler. Fakat bir gün oradan geçen bir kervan onları bulur ve alıp Harput'a getirir. Neil onlardan kaçır. Amerika'ya gitmek üzere yola çıkar. Rahika'yı ise Kasım'a geri getirirler. Rahika geçmişini hatırlar. Rahika görüncesiyle anlaşılamaz. Rahika'nın görüncesi "Allah kahretsin şu kışı, hayatımda böyle soğuk görmedim. [...] Bütün düşmanlarımla gözü çıksın!" (s. 201) diye beddualar savurur.

Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Savaş çıkınca eli silah tutan insanlar cepheye sevk edilir. Yaşlılar ve sakatlar camilere kapanarak tespih çekip Kuran okurlar. Cephedeki askerler "Allah Allah" nidaları ile siperlere atılırlar. Romanda "Geri kalanı Allah kahretsin! Korkakların Allah belasını versin" (s. 223) beddualarına da yer verilir.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim'i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Bülent Pulater'den bir röportaj sözü alır. Orhan röportaj için Bülent Pulater'in evine gider. Röportaj sırasında Bülent romanın yazıldığı dağ köşkünden bahseder. Bunun üzerine Orhan köşke gitmek ister. Bülent

Orhan'ı köşke davet eder. Fakat köşke gittiklerinde Bülent Orhan'ı kastederek “Bu gazetecinin Allah belasını versin” (s. 186) diye beddua eder.

Romanın sonunda “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmadığı ortaya çıkar. Orhan bu haberi öğrenince “Tuh! Allah kahretsin... Bir adam bütün dünya ile böyle alay etsin ha!” (s. 273) diye bedduada bulunur.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanında Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar.

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Bunun üzerine Nuran kendisine tecavüz eden Atıf'ı kastederek “Allah'ım, eğer bana öğrettikleri kadar büyük ve kudretli isen, dedikleri gibi her yerde hazır ve nazırsın, ben onu sana havale ediyorum. O adamı sen terbiye et. Ona layık olduğu cezayı vermekte gecikme!” (s. 99) diye beddua eder.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Sabiha Hanım, Semahat'ın ölümünden sonra yatağa düşer. Babası

Osman Erman kızının başında bekler. Sabiha babasından gerçeklerin Yıldız'a anlatılmasını ister.

Osman Erman'ın rızasıyla Semih Bey gerçeği Yıldız'a anlatır. Erman ailesinin Kaptan Paşa adında dedeleri vardır. Kaptan Paşa zengindir. Mirası torunları Osman Erman ve Mehmet Bey'e kalır. Mehmet Bey sanatla ilgilenen biridir. Mehmet Bey'in işlerini Osman Erman idare eder. Mehmet Bey yurt dışında yaşar. Osman Erman kumar borcu yüzünden mirası harcamaya başlar. Hatta Mehmet Bey'in de hakkını harcar. Bir gün Mehmet Bey, karısı ve çocuğu Nihal ile Osman Erman'ın evine gelir. Ona hesap sorar. Bu sırada Osman Erman Mehmet Bey'i öldürür. Erman ailesi bu olayın üstünü kapatmak için Mehmet Bey'in cesedini Kızılsu'ya atarlar. Karısını Kızılsu'nun yanındaki bir odaya hapsederler. Kızı Nihal'i de kapılarında bulunmuş gibi yaparak evlat edinirler. Yani Yıldız aslında Nihal'dir. Yıldız bu gerçek karşısında çok şaşırır ve ağlamaya başlar. Bunun üzerine Semih "Yıldız... Yavrum... Bu ıstıraplarına sebep biziz. Lanet olsun bize!" (s. 205) diye beddua eder.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç ve Hızır çeşitli nedenlerden dolayı korsan olurlar.

Hızır korsan olduktan sonra arkadaşlarıyla birlikte Cerbe limanına giderler. Hızır Cerbe'de Papaz Danilo'nun evini kiralar. Daha sonra Danilo Hızır Reis'e katılır. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Barbaroslar Becaye kalesine saldırırlar. Bu saldırı sırasında yanlarına Berberileri de alırlar. Fakat saldırı esnasında Berberiler Oruç'un bütün ısrarına rağmen ilerleyemez. Bunun üzerine Oruç "Allah hepinizin belasını versin" (s. 195) diye beddua eder.

3.1.14.Şükür

İslam inancında şükür, Allah'a edilir. İncelediğimiz romanlarda Allah'a edilen şükürleri tespit ettik. Romanlardaki karakterler içerisinde bulundukları çeşitli durumlar için Allah'a şükrederler. Bu romanların yarısına yakınında Allah'a şükredilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Mümtaz ile Nuran arasında vücudun maddi bir şey olup olmadığı üzerine geçen bir konuşmada Mümtaz, "Allah'a bin şükür..." (s. 194) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu

namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir bu teklifi baştan kabul etmek istemez. Fakat daha sonra kumar borcunu düşününce kabul etmek zorunda kalır. Romanın devamında Fahir bu durumdan çok rahatsız olur. Nüveyre'yi kendisine layık görmez. Bunun üzerine halası "Nüveyre Hanım, senin gibi bir erkek bulduğu için Allah'a şükredip dursun" (s. 82) ifadelerini kullanır.

Fahir ile Nüveyre evlenir. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Hemen hastaneye gider. Burada hemşire Fahir'e Nüveyre'nin vücudunda yaralar olduğunu söyler. Fahir üzülünce hemşire "Allah'a şükredin, karınız sağ salim kurtuldu" (s. 173) der.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedad Kemal adlı yazardır. Romanın sonunda Sedad Kemal ölür. Sedad Kemal'in ölümünü uşağı Bekir "Bir şeye şükrediyorum, hiç acı duymadı, birdenbire aniden kollarıma yıkılıverdi" (s. 300) şeklinde anlatır.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Bu olaylardan birinde Mustafa, Hurşit ile birlikte kasabaya karpuz satmaya gider. Hurşit yetmiş yaşlarında biridir. Hurşit'in büyük oğlu Çanakkale'de şehit düşmüştür.

Kasabada Faramuş adında Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarına katılmış biri vardır. Faramuş'un bu savaşlar sırasında başına şarapnel parçaları saplanmıştı. Faramuş koyun çobanlığı yapar. Hurşit, Faramuş'un büyük oğluyla beraber Çanakkale'ye gittiğini söyler ve Faramuş'un başından geçenleri Mustafa'ya anlatır. Devamında "Bir taraftan oğlum için şükrediyorum, ya maazallah dönüp, Faramuş gibi çekseydi. Hiç olmazsa, şehit olup Allah'ın rahmetine kavuştu" (s. 9) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya

gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Harput'un değişik kültürüne alışmaya çalışır. Neil annesine bir mektup yazar. Mektupta Amerika'dan geldikleri gün şereflerine tam on tane koyunun kurban edildiğini yazar. Devamında "Bu bir anane. Maksat, Kasım'ın kazasız belasız gelebildiğinden dolayı Tanrı'ya arzı şükranında bulunmak. Zaten her Müslüman, parasına göre, senede hiç olmazsa bir koyun kurban etmeliymiş. Bu bayrama da "Kurban Bayramı" diyorlar" (s. 56) yazar.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri gelir. Kasap Mehmet yaşlı bir adamdır. Allah'ın emri ile kızına talip olur. Memduh'a "Elhamdülillah, gücüm kuvvetim yerinde" (s. 55) der.

Emine ile babası kavga eder. Bu kavga sırasında Emine yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Saim ona başlarda çok iyi davranır. Ayrı bir oda verir. Birlikte eğlencelere giderler. Emine bu eğlencelerde içki içmeye başlar. Emine bir gece içkiyi fazla kaçıır. O gece içkinin de etkisiyle Saim ile evlenmeden birlikte olur. O geceden sonra Saim ile Emine evlenmeden karı koca hayatı yaşamaya başlarlar. Emine'nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Buna rağmen Emine lüks bir hayat yaşadığı için Tanrı'sına şükreder (s. 154).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater'in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey'in oğludur ve "Dost Yüzlü Düşman" adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman'ın "Aşk Rüyası" adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır.

Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer. Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam Leman'ı bu halde görür. Leman çok utanır. Bu adamla aralarında konuşmalar geçer. Ertesi gün Leman bu adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman'ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç çıkmasına çok şaşırır. Leman gün geçtikçe Bülent Pulater'e daha fazla ilgi duymaya başlar. Çünkü kocası Naim yaptığı "Aşk Rüyası" tablosundan başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedir. Karısına yeterince ilgi göstermez. Naim bir gün resim malzemesi almak için şehre iner. Başbaşa kalan Leman ve Bülent birbirlerine aşklarını ilan ederler.

Leman ve Bülent o gece birlikte olurlar. Naim geldiği zaman ona bir şey hissettirmemeye çalışırlar. Bülent ile Leman gizli gizli buluşarak birlikte olurlar. Leman aralarında geçen bu birlikteliğe bir karar vermek ister. Bülent Leman'ı mutlu edemeyeceğini söyler. Leman bunun sebebini sorunca Bülent bir sır olduğunu söyler. Leman bu sırrı öğrenmek için ısrar eder. Bülent Leman'a babası ile geçmişte yaşadıklarını anlatmaya başlar. Bu anlatım esnasında babasının ona "Bugünüm için Allah'a hamdediyorum. Bu sükun içindeki dinleniş, ruhuma taze bir hayat dolduruyor... İnsanlar için yeryüzünde devamlı bir huzur yoktur yavrum... Fakat ara sıra kavuşulan rahatlığın olsun şükürünü bilmeli!" (s. 75) dediğini söyler.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Güzide ile Suat geçen yıllara rağmen birbirlerine aşıktır. Güzide geçen yıllara rağmen hâlâ birbirlerine aşıklar oldukları için Allah'a şükreder (s. 39).

Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur.

Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenirler. Nuran bir türlü uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatamaz. Kendi içinde savaşı. Gecenin karanlığı için Allah'a şükreder (s. 93).

Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran'a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim'in yanında eziyet çekecektir. Nuran, Nedim'in yanında kalmayı tercih eder. Nedim çevresindekilere Nuran'ın akıl hastası olduğunu söyleyerek onu bir eve kapatır. Evden dışarı çıkarmaz. Yanına sağır ve dilsiz bir kadın verir. Nuran, Atıf'ın tecavüzü sonrasında hamile kalmıştır. Nedim Nuran'ın hamile olduğunu öğrenince iyice sinirlenir. Nuran'a psikolojik olarak baskılar yapar. Nuran'ın bir kızı olur. Adını Handan koyar. Romanda Nuran'ın durumu “Çocuğum bir hastalıktan kurtulunca ellerimi açar, Allah'a şükrederdim. Onu bağışladığı için ve her şeye rağmen yalnızlık günlerimde bir başkasının kaygısını duymak, bir mesuliyet hissiyle makul olmak imkânını veren bu çocuğu bana ihsan etti diye Allah'a şükrederdim” (s. 132) şeklinde anlatılır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgede bulunur. Doktor Adnan Bey Yıldız'ı iyileştirir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Yıldız bu ölümden çok etkilenir. Adnan Yıldız'ın tekrar hasta olmasından korkar. Fakat Yıldız hastalanmaz. Bu durum romanda “Fakat, Allah'a şükürler olsun, Yıldız'ın gençliği üstün gelmiş, birkaç saatlik bir uyku güzel bir ter, ateşini düşürmüştü” (s. 171) şeklinde anlatılır.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali “Sel ve Kum” adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya âşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir aşk başlar.

Romanın ikinci bölümünde Sedad'ın Erzincan'da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad'ın Erzincan'a gittiği yıl Cumhuriyet bayramında Ilıç-Erzincan tren hattı işletmeye açılır. Ilıç'ta Sedad bu kutlamaya katılır. Ilıç halkı tren hattına çok sevinir. Ak sakallı bir ihtiyar “Çok şükür Allah'a bize bugünleri de gösterdi” (s. 231) der.

Sedad Erzincan'da çok değişir. Burada köylülerle ilgilenir. Köylülere okuma yazma öğretir. Köylülerin dertlerini dinler, onları çözmeye çalışır. Köylüleri ezmeye çalışanlara karşı köylülerin hakkını savunur. Köydeki çocukların eğitimi için büyük emek sarf eder. Bunları yaparken de yaptığı her şeyi mektupla Belma'ya anlatır. Belma Sedad'ın yaptığı bu işlerden çok memnun olur. Eski aşık olduğu Sedad'ı geri kazandığı için de ayrıca mutlu olur. Kendisi de topluma faydalı olabilmek için hastabakıcılık eğitimi alır. 27 Aralık 1939 gecesinde Erzincan depremi meydana gelir. Belma bunu öğrenir öğrenmez hemen yola çıkar. Bin bir güçlükle Erzincan'a gelir. Erzincan'da çok büyük bir yıkım meydana gelmiştir. Depremden dolayı her yerde acı vardır. Belma hastabakıcı olarak burada gönüllü çalışır. Bu sırada Sedad'ı bulur. Ölmediğini görünce çok sevinir. Sedad'a “Allah'ıma bin şükür... Sen yaşıyorsun” (s. 305) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. İmparatorluk sarayında Barbaroslara karşı sefer kararı alırlar. Büyük bir orduyla Barbarosların üzerine giderler. Oruç Reis'in abisi İshak ilk olarak bu saldırılarda şehit düşer. Daha sonra Oruç Reis İspanyollara karşı büyük gayret sarf eder. Bu sırada uzun süredir abisinden haber alamayan Hızır Reis'e yanlış bir müjde verirler. Bunun üzerine bir ziyafet düzenlenir. Ziyafette Hızır “Ağama üzüldüm. Allah'a şükür bize bugünü de gösterdi. Ağam levendlerini muzaffer kılarmış” (s. 502) der.

Oruç Reis, Alferes Garcia komutasındaki süvarilerle çatışırken şehit olur. Hızır Reis abisi İshak ve Oruç Reis'in intikamını almak için arkadaşlarını toplar. Arkadaşlarından tam destek alınca “Ağamın intikamını almaktan hiçbir zaman vazgeçmemiştim. Fakat bu teklifi sizden bekliyordum. Allah'a şükürler olsun bana bugünü de gösterdi” (s. 514) der.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı ile Sabiha bir gün buluşurlar. Bu sırada yanlarına Sabiha'nın sevgilisi İrfan gelir. İrfanla Sabiha arasında bir sohbet başlar. İrfan Sabiha'ya onun yanında çok mutlu olduğunu söyler. Onunla olan güzel hayallerinden bahseder. İrfan konuşmasının sonunda “Allah'ım çok şükür sana” (s. 17) der.

Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoş olduğu bir akşam birlikte olur. İrfan ertesi gün Sabiha'yı yüzüstü bırakıp gider. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha sokakta Sıranuş

adında bir arkadaşına rastlar. Onun evine gider. Karnı çok acıkan Sabiha Sıranuş'tan yemek ister. Yemeği yedikten sonra ellerini havaya kaldırarak “Şükür sana yarabbim!” (s. 39) der.

3.1.15.Yemin

İslam inancında bazı konularda Allah üzerine yemin edilir. İncelediğimiz romanlarda Allah'a edilen yeminleri tespit etmeye çalıştık. Birçok romanda Allah'a yemin edildiğini fark ettik. Roman karakterlerinin birçoğu yemini günlük konuşma dilinin gereği olarak kullanır. Bazıları ise gerçek anlamda Allah üzerine yemin ederler.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklere dendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur. Oruç bir gün Hızır'dan mektup alır. Bu mektup geldikten sonra Oruç'un arkadaşlarından Salih Reis Oruç'un kendisine olan sevgisinin azalacağını düşünerek üzülür. Bunun üzerine Oruç Salih'e “Vallahi ikinizi de birbirinizden ayırt etmeyeceğim” (s. 50) diye yemin eder.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Bir gün Süleyman Reis, Hızır'a abisi İshak'tan haber getirir. Hızır, Süleyman Reis'e haberi kimin getirdiğini sorar. Süleyman Reis, İshak'ın kendi geldiğini söyleyince Hızır kulaklarına inanamaz. Süleyman da “Vallahi” (s. 399) diye yemin eder.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu

olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Arkadaşları bu teklife baştan itiraz ederler. Daha sonra kabul etmek için Münir'in evine giderler. Münir evinde fareler olduğunu söyler. Bunun üzerine Ruhsar "Fareden korkarım vallahi" (s. 95) diye yemin eder.

Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Bu sırada odanın ortasında bir karaltı görünür. Onlardan önce sofaya fırlar. Bunun üzerine karşiki odalardan birinin kapısı açılır. Yaşlı kadın kocasına kedinin masa üzerindeki süt kâsesini devirdiğini söyler. Bu sırada kapının aralık olduğunu fark ederler. Yaşlı adam karısına kapıyı iyi kapatmadığını söyleyince yaşlı kadın "Kapadığımı vallahi iyi biliyorum Efendi" (s. 113) diye yemin eder.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre'nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği'ne giderler. Çiftlikte Fahir, Nüveyre'nin daha önceden Mahir adında biriyle nişanlanmak üzere olduğunu öğrenir. Bu konu hakkında Nüveyre ile tartışırlar. Nüveyre'nin amcası Hulusi Bey, Fahir'e çiftlikten ayrılarak İstanbul'a döneceğini söyler. Fahir de onunla gitmek ister. Bunun üzerine Hulusi Bey, Nüveyre için "Yarın sabahdan evvel onun Bakırköy'de olacağına yemin edebilirim" (s. 121) der.

Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir'e evlenmeden önce Nüveyre'nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre'nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir'i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre'nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Hulusi Bey, Nüveyre'nin durumunu, halasının Fahir'e anlatmış olması gerektiğini söyler. Bunun üzerine Fahir yumruklarını sıkarak "Size yemin ediyorum ki hiçbir şey bilmiyorum. Nüveyre'nin bu vaziyette olduğunu şimdi, bugün öğrendim" (s. 185) der.

Fahir teyyare motoru icat etmek ister. İsteddiği motoru icat eder. Fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir'e teklif eder. Fahir bu teklifi kabul eder. Motor tamamlanınca teyyare ile Yeşilköy'den Ankara'ya uçuş gerçekleştirecektir. Refet Bey de bu uçuшта bulunmak ister. Uçuşun yapılacağı gün Fahir'in yakın arkadaşı Reşat, Refet Bey'in son dakikada teyyareyi kaçıracağına yemin

edebileceğini söyler. Bunun üzerine Fahir, “Onu düşünemem şimdi. Vallahi bir saniye bile beklemem!” (s. 301) der.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftliğe gelen ak saçlı bir ihtiyar, babasına “Doğrusu cennetten bir köşe! Vallahi bey oğlum, şöyle tabiatla koyun koyuna yaşamakla ne isabet ediyorsunuz bir bilseniz...” (s. 23) der. Çiftlikteki bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Annesine duyduklarının doğru olup olmadığını sorar. Annesi “Vallahi” (s. 26) diye yemin ederek bir suçlu olmadığını söyler.

Esat Mahmut Karakurt’un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Ekrem Cemile’nin aşkına Cemile’nin istediği şekilde cevap vermez. Bunun üzerine Cemile “Yemin ederim, bu hoyrat muamelelerin beni bir gün öldürecek” (s. 9) der. Bir gece Ekrem ve Cemile gizli bir buluşmadan döndükleri sırada otomobilleri bisiklet süren bir kıza çarpar. Ekrem, Gülderen adındaki bu kıızı tedavi ettirmek ister. Fakat Gülderen’in yarası çok ağır olmadığı için o, bu teklifi reddeder. Bunun yerine Gülderen, Ekrem’in evine gidip orada yarasının pansuman yapılmasını ister. Eve geldiklerinde Gülderen Ekrem’i çok rahatsız ettiğini söyledikten sonra “Utancımдан yerlerin dibine geçiyorum vallahi...” (s. 25) şeklinde yemin eder. Evde Ekrem ile Gülderen arasında bir sohbet başlar. Bu sohbet sırasında Ekrem Gülderen’e ihmalci bir ailenin söz dinlemeyen şımarık bir kıızı olabileceğini söyler. Gülderen buna karşılık olarak “Bu sözlerinizin bir hakaret mi, yoksa bir iltifat mı telakki edebileceğini anlamıyorum vallahi bir türlü” (s. 28) şeklinde cevap verir.

Romanın devamında Ekrem çalışmak için Gediz’e gider. Orada bir gece dolaşırken Gülseren adında bir kıızı görür. Romanın devamında Ekrem, Gülseren’i ona tecavüz etmek isteyen haydutların elinden kurtarır. Ekrem bu sırada yaralanır. Buna karşılık Gülseren onu evine getirip tedavi etmek ister. Daha sonra aralarında geçen konuşmada Gülseren “Yemin ederim Ekrem Bey, düşünmemiştim bunu” (s. 155) der.

Gülseren’in abisi ölen kardeşinin cinayetini araştırmaktadır. Bu araştırma sırasında savcıya kardeşinin mühendisle tanıştıkları ilk akşam birlikte mi olduklarını sorar. Savcı “Vallahi bizim yaptığımız tahkikat, hemşirenizin mühendisle ilk defa o gece tanıştığını göstermektedir” (s. 184) şeklinde cevap verir. Gülseren Ekrem’e aşık olduktan sonra bir gece ona aşkını ilan eder. Hiçbir kadının onun kadar kendisini mutlu edemeyeceğini söyler. Ömrünün sonuna kadar ayaklarının dibinde fakir bir kız gibi yaşamaya dahi razı olduğuna yemin eder (s. 205).

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenan defterde teyzesinin oğlu Raif ile arasında geçen bir olayı anlatır. Bu olay üzerine Raif "Hay küçük şeytan, beni baştan çıkaracak! Kız sen çıldırdın mı? Vallahi seni Meliha'ya söylerim" (s. 8-9) diye yemin eder.

Cenan annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenan'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Bu evde bahçe işleriyle uğraşmaktadır. Bir gün annesine "Aman cicim ne sinirleniyorsun? Şimdi vallahi her tarafı temizlerim!" (s. 21) der.

Cenan, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenan çok iyi anlaşır. Raif, Cenan'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenan bu sevgiyi aşk olarak görür. Olaylar Raif'in intiharıyla değişir. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Cenan Raif'in kendisi için intihar ettiğini düşünür. Bunu da "Kız sen ne zaman böyle büyüüp serpildin! Eğer daha evvel olsaydı vallahi Meliha'yı değil, seni alırdım, sana âşık olurum" (s. 35) sözüne dayandırır.

Cenan'ın tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Cenan başından geçen olayları Sedat Kemal'e anlatır. Bir gün yine başından geçen olayları anlattığı sırada Sedat Kemal'in onu dinlemeyip uyuduğunu düşünür. Bunun üzerine Sedat Kemal "Kız vallahi uyumuyordum" (s. 63) şeklinde yemin eder. Sedat Kemal, Cenan ve Meliha sohbet ederlerken Cenan, Sedat Kemal'i kediye benzetir. Meliha bu duruma tepki gösterince Cenan, Sedat Kemal'e dönerek "Vallahi komşum şakaydı" (s. 112) diye yemin eder. Cenan, Sedat Kemal'in romanlarını eleştirir. Bunun üzerine Sedat Kemal "Hakkın var kız, iyi bir münekkit olacaksın vallahi!" (s. 131) der.

Romanın devamında Cenan, büyüdüğünü herkese ispat etmeye çalışır. Hatta yazar Sedat Kemal'e de bunu ispat etmeye çalışır. Bir akşam konuştukları sırada öpüşürler. Cenan büyüdüğünü anlayıp anlamadığını Sedat Kemal'e sorar. Sedat Kemal de Cenan'ı kovar. Bunun üzerine Cenan "Ne tuhafınız! Yüzünüz değişti, vallahi fenalaştınız!" (s. 217) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Mahallede Şayeste teyzeyi görür. Şayeste teyze ona "Yaşını başını almışsın... Vallahi tanımayacaktım" (s. 8) der.

Selami hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları gözünde canlanır. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Daha sonra yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler

yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihara kalkışır. Fakat başarılı olamaz. Selami Düşkünler Pansiyonu adında bir roman yazar. Kitap basılır. Selami bir gün kitabını basan editöre yeni öykülerini kitap haline getirip bastırmak istediğini söyler. Bunun üzerine editör “Vallahi kardeşim, depolarımda senin kitabına ayıracak tek karış yerim yok” (s. 92) der.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz’ın kiracıdan para alması anlatılır. Bir gün tanıdığı dükkâncılardan biri Mümtaz’ı çağırır. Aralarında konuşma geçer. Bu konuşma sırasında dükkâncı ona “Vallahi bilmem ki ne yapacağım” (s. 57) der.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Bu pansiyonda Fatma adında bir kadın da kalmaktadır. Fatma Ferit’e, Hüseyin adında birinden bahseder. Hüseyin ile ilgili bir anısını anlatır. Devamında “Öldü ertesi sabah Hüseyin. Geleceğim dedi bana. Kaç gün gittim oralara. Gece yarılarına kadar bekledim. Gelir mi diye. Gelir mi tohtor? Sen söyle. Gelir vallah. Sözü sözdür. Geldi de vallah. Kur’ân çarpsın beni geldi” (s. 50) diye yemin eder.

Ferit’in teyzesi, Nilüfer’e kötü davranır. Ferit bu sebepten dolayı teyzesini öldürmek ister. Bu düşüncesini bir gün aynı pansiyonda kaldığı Tosun’a söyler. Tosun aslında bir seri katildir. Ferit’in bu düşüncesini gerçekleştirir. Ferit’in teyzesini öldürür ve servetini çalar. Çaldığı bu serveti Ferit’e verir. Zaten bu cinayeti de Ferit’e acıdığı için işler. Tosun, Ferit’e “Vallah billâh senin hatırın içindir” (s. 193) diye yemin eder.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza aşıktır. Gülseren de Selçuk’a aşıktır. Bu iki aşık evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu’ya gider. Düşman tayyareleriyle havada çarpışır. Çok büyük kahramanlık gösterir. Bu çarpışmaların birinde yaralanır. Doktor Cevdet “Eğer Selçuk Bey, şu beyaz kolun, kurşunun amansız tesirini değil de düşmanın ağzına geçseydi, vallahi çiğ çiğ yiyeceklermiş” (s. 95) diye yemin eder.

Anadolu’ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele’ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman’ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Hacı

Süleyman “Hocaları da severim. Lakin böyle, vatan ve millet aleyhine söz atan, düşmanın istilasını metheden melunları ezmek, gebertmek sevaptır vallahi” (s. 122) diye yemin eder.

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi’nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa’nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Mustafa, şoför İsmail’den belediye meclisine aza seçilmesi için kendisine destek vermesini ister. Bunun karşılığında İsmail’e istediği kadar rakı ismarlayacağını söyler. İsmail halkı Mustafa’ya oy vermek için ikna eder. Mustafa belediye meclisi azalığına seçilir. Bir gün şoför İsmail Mustafa’dan rakı parası ister. “Vallahi meteliğim yok” (s. 43) diye de yemin eder.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Bir gece Rahika korkunç bir rüya görür. Rüyasını arkadaşı Ayşe’ye anlatır. Ayşe’ye “Düşün, bir erkekle öpüşmek ne demek? Vallahi, aklıma geldikçe utancımın yerin dibine geçiyorum” (s. 41) der.

Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım’ın annesi Rahika’yı ailesinden ister. İsteme sırasında Rahika’nın dadısı misafirlere “Bilmem yemeklerimiz hoşunuza gidecek mi? Vallahi elimizden geleni yaptık” (s. 95) der. Kasım ile Rahika’nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım’ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı Ebüzziya düğünün hemen yapılmasını ister. Dadısı durumu Rahika’ya anlatır. Rahika inanmayınca “Vallahi billahi doğru” (s. 117) diye yemin eder.

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Evlerine bu kadar görücü gelmesine rağmen Emine namusunu koruyan, iffetli bir kızdır. Emine yaşadığı bu hayattan kurtulmak ister. Emine’nin annesi Sabriye Hanım da kızının bu durumuna çok üzülür. Fakat onun da elinden bir şey gelmez.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gezip tozmaya başlarlar. Fakat Saim bir türlü evliliğe yanaşmaz. Emine bunun nedenini sorar. Saim de kendi babasından bahseder. Emine Saim'in babasının evlenmelerini istemediğini düşününce Saim "Vallahi öyle bir şey yok Emine" (s. 32) diye yemin eder.

Emine'nin evine birtakım erkeklerin gelmesi mahallede dedikodu olur. Dedikodu esnasında mahallelilerden biri eve gelen o kadar erkekten illa birinin Emine ile birlikte olduğunu düşünür. Diğer mahalleli de "Vallahi orasını bilmem. Belki de... günahı boynuna" (s. 39) der.

Saim Emine'yi kandırır. Emine kandırıldığını öğrenince Saim'in yanından kaçır. Bu sırada Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Memduh'un ölümünden sonra meyhanedekiler Memduh hakkında konuşurlar. Bu konuşma sırasında insanların evde karısı ile kavga edip meyhanede içki içtikleri söylenir. İçlerinden biri "Vallahi doğru söyledin ağabey... Billahi doğru... Bizim evde her akşam çingar var" (s. 185) der.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater'in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey'in oğludur ve "Dost Yüzlü Düşman" adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman'ın "Aşk Rüyası" adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Leman gevşemeye başlar. Naim Leman'a kızar. Bu işin şakaya gelmeyeceğini adamlara söz verdiğini anlatır. "Vallahi şerefim iki paralık olur" (s. 64) diye yemin eder.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan'ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan'ı ve teyzesinin torunu olan Meral'i kanatlarının altına almış bir kadındır. Mefharet'e annesinden servet kalmıştır. Mefharet ve Orhan'ın anneleri ayrıdır. Mefharet'in teyzesinin torunu olan Meral Orhan'a aşıktır. Fakat Orhan onu sevip sevmediğinden emin değildir. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile

ünlü bir ressama ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris'te tanıştığı Naim Ergenekon'a ait olduğunu görür. Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim'in bütün eşyaları satın bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan'ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim'den kiracı olmasını ister. "Sizi başımıza taç ederiz vallahi" (s. 107) diye yemin eder.

Orhan röportaj için Bülent Pulater'in evine gider. Bu sırada Bülent'in evinde tartışmalar yaşanmaktadır. Bülent'e ablası Süheyla'dan bir mektup gelmiştir. Mektupta romanın Bülent Pulater'e ait olmadığını Süheyla'nın bildiği ve buna karşılık romandan hak iddia ettiği yazmaktadır. Süheyla babasına ait olan roman müsveddelerinin kendisinde olduğunu bunlara karşılık yüz bin lira istediğini mektuba yazar. Orhan'ın geldiği sırada Süheyla parayı almak için Bülent'in evine gelmiştir. Fakat Süheyla tartışıp oradan ayrılır. Orhan sadece Süheyla'nın ayrıldığı kısma denk gelir. Bülent ile Orhan röportaj yaparlar. Fakat Bülent gelişi güzel cevaplarla Orhan'ı geçiştirir. Daha sonra Orhan'ı romanın yazıldığı köşke davet eder. Orhan dağ köşkünde zaten hoşlandığı Leman'a iyice aşık olur. Bu hislerini Leman'a açıklar.

Leman Bülent'e köşkü satın ablası Süheyla'ya yüz bin lira parayı vermesini söyler. Bülent ve Leman tartışırlar. Bülent Leman'ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman'a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman'a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık olarak Leman'dan fedakârlık yapmasını ister. Leman'dan güzelliğini kullanarak yüz bin lira parayı bulmasını ister. Leman da bu parayı Orhan'dan ister. Orhan bir oyun planlar. Bu oyuna göre parayı amcasından bulacağını Leman'a söyler. Leman bu duruma çok sevinir. Orhan eve gelir. Naim'e bir arkadaşının paraya ihtiyacı olduğunu söyler ve yardım etmesini ister. Naim Orhan'ın isteğini kabul eder. Bunun üzerine Orhan "Vallahi üstadım, yapacağınız iyilik o kadar büyük ki, onun sevabı maddi zararınızı kat kat ödeyecektir" (s. 227) diye yemin eder.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar.

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim

Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim’e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Nedim Nuran’ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran’ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran masum olduğuna dair Nedim Bey’e yemin eder (s. 106).

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız’ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız’ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız’ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı’ya Erman ailesinin yanına gelir.

Yıldız’ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgide bulunur. Doktor Adnan Bey, Yıldız’ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor Adnan’ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Yıldız sık sık İffetlerin evine misafirlğe gider. Orada Adnan Bey ile aralarında geçen bir konuşmada Yıldız, Erman ailesinin resi Osman Erman’ın eşinin neden öldüğünü sorar. Bunun üzerine Adnan “Vallahi pek bilmiyorum” (s. 39) diye yemin eder.

Yıldız, Nazlı adında hasta bir kızla ilgilenmeye başlar. Nazlı fakir ve çok hastadır. Yıldız, Nazlı’yı ziyaret ederek ona moral vermeye çalışır. Yıldız bir gün yine Nazlı’yı ziyarete gider. Bunun üzerine Nazlı “Vallahi geleceğini biliyor, seni bekliyordum” (s. 151) diye yemin eder.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman’dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey’den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Semahat’ın ölümünden sonra Sabiha Hanım yatağa düşer. Yıldız, Sabiha’nın başında bekler. Sabiha, Yıldız’ın çok yorulduğunu artık gitmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Yıldız “Vallahi yorgun değilim teyze” (s. 177) diye yemin eder.

Muvaffak İhsan Garan’ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali’nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa’ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa’da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul’a döner. İstanbul’a döndüğünde onu çocukluk arkadaşı Orhan Emek karşılar. Orhan’ın evine giderler. Orhan’ın annesi Sedad’a vallahi sizi Orhan’dan ayırt edemem, diye yemin eder (s. 24).

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu iş sayesinde hem para kazanır hem de bir iki hikâyesini gazetede bastırır. Sedad Adliye Muhbirliği yaptığı sıralarda dedektif gibi bir olayı çözmeye çalışır. Bu olayda masum bir kız üvey babasını öldürmekle suçlanmaktadır. Bu kız mahkemede “Vallahi ben yapmadım” (s. 105) diye yemin eder.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı bir gün pencereden Sabiha'ya bakarken Sabiha onu görür ve ona selam verir. Daha sonra Sabiha roman kahramanına mektup verir. Mektupta onunla buluşmak istediği yazmaktadır. Buluştukları zaman Sabiha şuh hareketleriyle roman kahramanını baştan çıkarmaya çalışır. Roman kahramanı Sabiha'ya karşı koymaya çalışır. Bu sırada aralarında konuşmalar geçer. Sabiha roman kahramanına “Vallahi bilmem ama, sizin gibilerine de bu devirde sadece budala denir” (s. 15) der.

Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bu olaydan sonra namuslu yaşamak için çaba sarf eder. Fakat bunu başaramaz. Bir barda çalışmaya başlar ve orada kötü yola düşer. Bir gün bu bara İrfan gelir. Sabiha'nın içine düştüğü durumdan kendini sorumlu tuttuğunu söyler. Sabiha'ya çok pişman olduğunu söyler. Yalvarır, yakarır Sabiha'yı ikna eder. İrfan ve Sabiha Nazilli'ye taşınırlar. Orada yeni bir hayata başlarlar. Fakat İrfan bir türlü nikâh kıymaz. Sabiha bu durumdan endişelenince İrfan Sabiha'ya “Vallahi Sabiha, bence nikâhın hiçbir kıymeti yok” (s. 119) diye yemin eder.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanı karmaşık bir aşk hikâyesini anlatır. Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlандıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Bir gün Nemide'nin çalıştığı okulda yangın çıkar. Bu sırada telaşla odaya giren Müjgan öğretmen “Vallahi okul yanıyor” (s. 72) diye yemin eder.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanında Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Mahkemede Hümeysra şahit olarak çağırılır. Hakim Hümeysra'ya namus ve vicdanı üzerine yemin eder misiniz diye sorar. Hümeysra da yemin eder (s. 94).

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu köy cennet gibi bir yerdir. İçinde büyük ormanlar vardır. Köye bir misafir gelir. Bu genç, misafiri karşılar. Aralarında konuşmalar geçer. Bu konuşmalar sırasında genç "Vallahi hemşerim" (s. 6) diye yemin eder.

3.1.16.Kurban

İslamiyet'te mal ile yapılan ibadetlerden biri de kurbandır. Kurban ibadeti herkes tarafından gerçekleştirilen bir ibadet değildir. Genelde maddi durumu iyi olanların yerine getirdiği bir ibadettir. Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı kurbanı "Kurban, ibadet niyeti ile belirli vakitte, belirli nitelikleri taşıyan hayvanı kesmektir." (Şentürk & Yazıcı, 2019, 349) şeklinde tanımlarlar. İncelediğimiz romanlarda hayvanların kurban edilmesinden bahsedilir. Bazen de kurban kavramından benzetme unsuru olarak faydalandığı görülür.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır.

Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir'e evlenmeden önce Nüveyre'nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre'nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir'i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre'nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Bu olaydan sonra Fahir boşanmak ister. Romanda Nüveyre'nin durumu "Kurbanlık koyun mezbahaya gittiği gibi o da mahkemeye gidemezdi" (s. 215) şeklinde anlatılır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenân defterinde Celile teyzesinin hikâyesini anlatır. Bu hikâyede teyzesinin macerasını anlatır. Raif dünyaya geldikten sonra teyzesi zengin olmadığı gerekçesiyle kocasını bırakarak zengin bir Mısırlı ile Kahire'ye kaçır. Raif yanına gelip rahatça yaşasın diye ona mektuplar yazar. Onu ikna edemeyeceğini anlayınca bunun sebebi olarak gördüğü ailesine sırtını döner. Bu olaydan sonra Raif'in babası vefat eder. Onun ölümünden sonra Raif'i, Cenân'ın annesi Hayriye Hanım yanına alır. Fakat Hayriye Hanım'ın asıl isteği kendi çocuğunu dünyaya getirmektir. Bunun için dedelere adaklar adar, kurbanlar vaat eder (s. 70).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki'nin zengin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zengin sohbetleri yaparlar. Selami ve arkadaşları bir parti kongresinde rüşvet ve yolsuzluğun ilerlediğini konuşurlar. Selami daha sonra tek partiden çok partiye geçişin ilk günlerini hatırlar. Selamilerin bulunduğu yere Demirkırat Başkanı gelir. Selami de oraya gider. Demirkırat Başkanı onuruna kurbanlar kesilir. Kesilen kurbanların çevresinde toplanan insanlar parti kavgasında değil ekmek kavgasındadırlar (s. 178).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Menderes yine bir gün taşacaktır. Köyde herkes "Menderes taşacak... Kurbanlık koyunlar gibi bekliyoruz" (s. 85) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Harput'un değişik kültürüne alışmaya çalışır. Neil annesine bir mektup yazar. Mektupta Amerika'dan geldikleri gün şereflerine tam on tane koyunun kurban edildiğini yazar. Devamında "Bu bir anane. Maksat, Kasım'ın kazasız belasız gelebildiğinden dolayı Tanrı'ya arzı şükranında bulunmak. Zaten her Müslüman, parasına göre, senede hiç

olmazsa bir koyun kurban etmeliymiş. Bu bayrama da “Kurban Bayramı” diyorlar” (s. 56) yazar.

Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Kasım savaşa gider. Savaşta şehit düşer. Savaş bittiğinde sulh olur. Savaşta gelenler için adak kurbanlar kesilir. Kadınlar kendi arasında “Şemsa Hanım oğlu için kaç koyun kurban edecekmiş? Tam on tane, hanımcığım, tam on tane! Hem de semiz semiz maşallah! Gelini ancak üç koyunu kurban edebilecek” (s. 231-232) diye konuşurlar. Bu konuşmaların devamında dinimizde kurbanın şart olduğu da söylenir.

Muvaffak İhsan Garan’ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali’nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Romanın ikinci bölümünde Sedad’ın Erzincan’da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad’ın Erzincan’a gittiği yıl Cumhuriyet bayramında Ilıç-Erzincan tren hattı işletmeye açılır. Ilıç’ta Sedad bu kutlamaya katılır. Ilıç halkı tren hattına çok sevinir. Daha sonra tren tekrar yola çıkar. Demiryolu boyunca köylüler sıralanır. Geçen trene hayretle bakarlar. Yarım saat sonra tren birinci istasyonda durur. Burada iki, üç yüz kişilik bir kalabalık toplanır. O civarın köylüleri aralarında para toplayarak iki koyun satın almışlardır. Bu koyunlar, o köyün en yaşlı ihtiyarı tarafından lokomotifin dibinde kurban edilir (s. 233). Tren böylece sekiz, on istasyona daha uğrar. Her bir istasyonda coşkuyla karşılanır. Heyecanla uğurlanır. Tren yolu üzerindeki birçok yerde kurbanlar kesilir. Tren romanda “Belki yirmi, belki otuz koyunun kurban edilen kanlarını düğün şerbeti olarak içti” (s. 234) şeklinde anlatılır.

3.1.17.Nikâh

İslam inancında evlilik belirli şartlara bağlanır. Bu şartlar gerçekleştirilmeden yapılan evlilikler geçerli sayılmaz. Evlenecek kişilerin nikâh kıymaları gerekmektedir. Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı nikâh için “Medeni bir sözleşme olan nikâh, bir yönü ile de ibadet sayılır. Çünkü aileyi kuran bağ nikâhtır. Aileye ise dinimiz büyük önem vermiştir” (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 426) ifadelerini kullanırlar. İncelediğimiz romanlarda da nikâh kavramına oldukça geniş yer verildiği tespit edilir. Hatta bazı romanlarda nikâh olmadan kadın ve erkeğin birlikte olmasına hoş bakılmaz.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz’ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Birinci bölümün sonunda Mümtaz, vapurda karşılaştığı Nuran’ın arkadaşlarından Nuran’ın eski kocasıyla barıştığını ve nikâhlarının İzmir’de olacağını öğrenir (s. 77).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Bu pansiyonda Fatma adında bir kadın da kalmaktadır. Fatma Ferit'e kendi hayatını anlatır. Ferit'e "Anam başkasına sevdalandı, beni dört altına sattı, Ali Fatı kullandı beni yesir gibi. Nikâh etmedi" (s. 47) der.

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikâhsızken doğar. Daha sonra bir imam nikâhı kıyılır (s. 251).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Semahat başına gelenleri yazmıştır. Rübaioğlu ihtiyar ve zengin bir adamdır. Semahat ile evlenmek ister. Rübaioğlu çok zengin olduğu için Semahat bu duruma razı olmuştur. Olayların daha sonrası mektupta "Bir kocanın karısı üzerinde nikâhın verdiği hakları varmış, kadın itaate mecburmuş" (s. 45) şeklinde anlatılmaya devam eder.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre

evlenmeye karar verirler. Bir gün aralarında konuşurlarken Nüveyre Fahir'e "Yalnız bir nikâh yapmamızı, düğün filan gibi külfetlere girmememizi rica edeceğim Fahir Bey. Ben öyle alayıştan hoşlanmam" (s. 76) der. Romanın devamında nikâhları kıyılır. Fahir ile Nüveyre'nin nikâhı romanda "Nikâh, pek kalabalık olmamıştı. [...] Amcasıyla aralarında geçen münakaşa da ihtiyar teyzesinin pek yakın olan ölümü dolayısıyla sona ermiş, nikâhtan sonra düğün yapılmaması kararlaştırılmıştı" (s. 144) şeklinde anlatılır.

Fahir ile Nüveyre evlendikten sonra ayrı odalarda kalırlar. Bunun üzerine Fahir düşüncelere dalar. Bu durum romanda "Şimdi Fahir anlıyordu ki bir kadına, "karım" diyebilmek için onu nikâhı altına almak kafi gelmiyor" (s. 149) şeklinde anlatılır. Düğünden sonra Fahir ile Nüveyre arasında birtakım olaylar gerçekleşir. Bu olaylar sonrasında Nüveyre, nikâh bağıyla bağlanmış olduğu bir adamdan onu ancak Allah'ın ayırabileceğini söyler. Bunun üzerine Fahir "Bizim nikâhımız ne Allah'ın ne de insanların yanında makbul olamaz" (s. 237) şeklinde cevap verir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Çiftlikteki bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Annesine duyduklarının doğru olup olmadığını sorar. Daha sonra da onu döver ve o sinirle boşar. Bu olaydan iki ay sonra roman kahramanının anne ve babası nikâh tazelerler (s. 27).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbete başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona aşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder. Romanın devamında Urania'nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Huriye ile Selçuk nişanlanırlar. Nişan gecesi ikisi de çok içip sarhoş olur. Ertesi gün Huriye Selçuk'a "Gece koynundan kaçtım. Huriye'ye düşen şey budur. Nişanlı olmak bu işe kifayet etmez. Nikâhımız kıyılmadan beni koynunda görmeyi sen de istemezdin değil mi yavrum" (s. 174) der.

Selçuk ile Huriye evlenir. Huriye, Munis adında bir erkek evlat dünyaya getirir. Selçuk'un Berna ile Sina adında iki çocuğu daha dünyaya gelir. Munis büyür, delikanlı olur. Meral adında bir kız ile evlenmek ister. Daha sonra Meral'in Gülseren'in kızı olduğu ortaya çıkar. Meral ile Munis'in nikâhında Gülseren hıçkıra hıçkıra ağlar (s. 271) .

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı Ebüzziya düğünün hemen yapılmasını ister. Dadısı durumu Rahika'ya anlatır. Öğleden sonra nikâhın kıyılacağını söyler (s. 117).

Kasım'ın annesi nikâh kıyılmadan gelinin ortaya çıkması doğru olmayacağı için Rahika'yı gizlice arka kapıdan içeri alır. Ebüzziya Bey nikâh merasiminin kendi odasında yapılmasını ister (s. 123). İmam hayatında ilk defa gelinin yanında nikâh kıyar. Bunun için biraz heyecanlanır. İmam nikâh esnasında sorulan soruları sorar. Nikâh dualarını okur (s. 126).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Eve gelen adamların çoğu evlenmek niyetinde değildir. Hatta kimisi evlidir. Onlar kendilerine bir kadın satın almak isterler. Bunlardan kimisi de "Karımdan boşandım... Amma, şu kadar müddetle evlenemem, cezalıyım... Bu kadar zaman da senden ayrı yaşayamam; şimdilik bir imam nikâhı (!) yapalım..." (s. 22) der.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri bir teklifte bulunur. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Kasap Mehmet kızın nişanlı olmasının sorun olmadığını söyler. Bunun üzerine Memduh kendi kendine "Evet, nişan bu... Nikâh değil ya" (s. 58) der.

Emine nişanlısı Saim'i çok sevdiği için babasının onu Kasap Mehmet ile evlendirmesine karşı çıkar. Babasıyla kavga ederler. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine'yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Saim ona başlarda çok iyi davranır. Ayrı bir oda verir. Birlikte eğlencelere giderler. Emine bu eğlencelerde içki içmeye başlar. Emine bir gece içkiyi fazla kaçıtır. O gece içkinin de etkisiyle Saim ile evlenmeden birlikte olur. O gece Saim'in nikâhsız, düğünsüz karısı olur (s. 126).

Saim'in evinde Feridun adında bir adam yaşar. Saim Feridun'u Emine'ye kardeşinin kocası diye tanıtır. Romanın ilerleyen kısımlarında Feridun Emine'ye sarkıntılık yapar. Onunla birlikte olmak ister. Emine Saim'in karısı olduğunu söyleyerek bu teklifi reddeder. Feridun Emine'nin Saim ile evli olmadıklarını söyler ve "Nikâhınızı imam kıydı desem, o da yok" (s. 167) der.

Emine Saim tarafından kandırılır. Kandırıldığını öğrenince de Saim'in yanından kaçır. Emine bu olaydan sonra annesiyle birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Emine'nin annesi zatürreye yakalanır ve ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâtibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçıtır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Ne yapacağını kara kara düşünür. Bu sırada Bedriye adında bir kadın Emine'nin hamile olduğunu bilmeden Hikmet'ten çocuk yapmasını tavsiye eder. Böylece çocuğu olacağını öğrenen Hikmet'in evlenme lafı dahi etmeden hemen kendisiyle nikâhlanacağını söyler (s. 229).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan'ın

Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet yalnız kaldıkça kumarbaz ve ayyaş kocasını hatırlar. Kocasını istemediği için nikâhları bozulmaz (s. 92).

Leman Naim'i Bülent ile aldatır. Naim bunu öğrenince boşanırlar. Fakat Bülent Leman'ı nikâhlayamaz (s. 133). Romanın devamında Leman tekrar Naim ile evlenmek ister. Geçmişte yaşadığı aldatma için Naim'i suçlar. Naim'e ihtiyacı olduğunu söyler. Naim bu duruma çok şaşırır. Leman'a "Sizi tekrar nikâhım altına mı alayım?" (s. 279) diye sorar.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur.

Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Fakat Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran'a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim'in yanında eziyet çekecektir. Nuran, Nedim'in yanında kalmayı tercih eder. Nedim çevresindekilere Nuran'ın akıl hastası olduğunu söyleyerek onu bir eve kapatır. Evden dışarı çıkarmaz. Yanına sağır ve dilsiz bir kadın verir. Nuran, Atıf'ın tecavüzü sonrasında hamile kalmıştır. Nedim Nuran'ın hamile olduğunu öğrenince iyice sinirlenir. Nuran'a psikolojik olarak baskılar yapar. Nuran'ın bir kızı olur. Adını Handan koyar.

Bu olaylardan yıllar sonra Atıf plajda gördüğü bir kıza tutulur. Sürekli onu takip eder. Fakat bir gün kızın izini kaybeder. İş için avukat arkadaşıyla görüştüğü sırada o kız avukatın yanında görünce çok sevinir. Kızla tanışır. Bu kız Handan'dır. Fakat Atıf Handan'ın kızı olduğunu bilmez. Handan ona annesinin babasıyla birlikte evde yanarak öldüklerini anlatır. Handan annesini akıl hastası olarak bilmektedir. Atıf Handan ile görüşmeye başlar. Handan'ı baştan çıkarmaya çalışır. Bir gece Handan Atıf'ın evine gelir. Ertesi gün Atıf Handan'a evlenme teklifi eder. Atıf ile Handan evlenmeye karar verirler. Nikâhlarının kıyıldığı sırada Züleyha gelir ve "Bu nikâh kıyılmaz" (s. 180) der.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner.

Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya âşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz. Bu sırada kendi gibi yazdığı hikâyeleri bastıramayan Adnan Güner adında biriyle tanışır. Onun yazar çevresiyle arkadaşlıklar kurar. Sedad bu yazar arkadaşlarıyla çeşitli davetlere gider. Gittiği bir davette Nazan Hanım adında bir kadın Sedad'ı baştan çıkarmaya çalışır. Sedad zor durumda kalır fakat Belma'yı hatırlayarak kendini kurtarır. Romanın devamında Sedad Nazan'ı yine görür. Bu sefer Nazan başka birinin nikâhlı karısıdır (s. 213).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklere dendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç ve Hızır çeşitli nedenlerden dolayı korsan olurlar.

Hızır korsan olduktan sonra arkadaşlarıyla birlikte Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de Papaz Danilo'nun evini kiralar. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Papaz Danilo'nun kardeşi Dona ile Oruç Reis'in arkadaşlarından Süleyman Reis nikâhlanır (s. 115).

Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Emir Şahap Barbarosların adadan ayrılmasını istemez. Bunun için bir çare düşünür. Kızı Ayşe'yi Hızır ile tanıştırır. Böylece Hızır'ı adada tutacaktır. Hızır Ayşe'yi görür görmez âşık olur. Ayşe de ilk görüşte Hızır'a âşık olur. Barbaroslar Tunus'a doğru yola çıkacaklardır. Hızır Reis'in evini kiraladığı Papaz Danilo Hızır Reis'in yanına katılır. Cerbe adasından ayrılmadan önce de Ayşe'yi Hızır Reis'e getirir. Böylece Ayşe Emir Şahap'ın yanından kendi isteğiyle Hızır Reis'e kaçır. Uzun bir süre evlenemezler. Fakat sonunda Hızır ile Ayşe'nin Müslüman geleneklerine göre nikâhları kıyılır (s. 243).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Hızır Reis, Sardunya adasının limanlarından birine gider. Sardunyalı silahşörlerle kısa bir çatışmadan sonra galip gelirler. Hızır Reis bu vurgundan sonra denize açılır. Denizde Ciovanni'nin gemisine saldırırlar. Gemidekileri etkisiz hale getirirler. Hızır, zamanında kendisini Naksos limanından kurtaran Karolina'yı bu gemide görür. Karolina bu gemide Cenova'ya nişanlısı Marki Grandi'nin yanına gitmektedir. Karolina, Hızır ile görüştüktan sonra nişanlısına gitmekten vazgeçer. Hızır ile aşk yaşamaya başlar. Hızır hem Ayşe'yi hem de Karolina'yı aynı derecede sever. Ayşe bu duruma yavaş yavaş alışır. Çünkü Ayşe'nin babasının da dört karısı ve ondan fazla cariyesi vardır. Hızır'ın nikâhlı karısı yalnız Ayşe'dir (s. 464).

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer adındaki roman kahramanının yasak aşkını konu alır. Ömer Mülkiye Mektebi mezunudur. Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Ömer Jale ile evlenmeye karar verir. Önce nişan yaparlar. Nişandan sonra da nikâh yapıp evlenirler (s. 13).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bu olaydan sonra namuslu yaşamak için çaba sarf eder. Fakat bunu başaramaz. Bir barda çalışmaya başlar ve orada kötü yola düşer. Bir gün bu bara İrfan gelir. Sabiha'nın içine düştüğü durumdan kendini sorumlu tuttuğunu söyler. Sabiha'ya çok pişman olduğunu söyler. Yalvarır, yakarır Sabiha'yı ikna eder. İrfan ve Sabiha Nazilli'ye taşınırlar. Orada yeni bir hayata başlarlar. Fakat İrfan bir türlü nikâh kıymaz. Sabiha bu durumdan endişelenince İrfan Sabiha'ya "Vallahi Sabiha, bence nikâhın hiçbir kıymeti yok" (s. 119) der.

Romanın devamında Sabiha iyice kötü yola düşer. Başından büyük olaylar geçer. Frengi hastalığına yakalanır. Hastanede tedavi olurken ona bu hastalığın nüfus kütüğüne işlendiği bundan dolayı da nikâh yapmasının imkânsız olduğu söylenir (s. 172).

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme

kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Bu sırada damat Şemsettin Güçlü, Nemide'nin yanına gelir. Şemsettin Güçlü içeri girince nikâhlısıyla Kudret Bey'e ayrı ayrı bakarak geçmiş olsun dileklerini sunar (s. 8).

Doktor Nemide'nin böbreğinde küçük bir taş olabileceğini söyler. Bir gece boyunca dinlenmesi gerektiğini belirtir. Yani Nemide düğüne katılamayacaktır. Fakat Şemsettin Güçlü yüzlerce kişiyi düğün salonunda topladığını, düğünün yapılması gerektiğini söyler. Çare olarak da birbirine çok benzeyen iki kız kardeşin yer değiştirmesi teklifinde bulunur. Nemide Şemsettin'e çok üzgün olduğunu söyler. Şemsettin Güçlü nikâhlısına dönerek "Nemide" diye seslenir (s. 11).

Düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Nemide kardeşinin ölümünden kendisini sorumlu tutar. Bu duruma çok üzülür. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Çünkü kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlандıkları için dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Melahat Jülide'nin yakın arkadaşıdır. Kardeşinin ölümünü atlatabilmesi için onu bir akşam davete götürür. Nemide davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi bir davaya bakmak için İzmir'e gelmiştir. Nemide'yi görünce çok şaşırır. Fakat isminin Jülide olduğunu öğrenince Nemide'nin kardeşi olduğunu düşünür. Jerfi, Jülide sandığı Nemide'ye aslında ablasını aldatmadığını o gün o kadınla ilişkisini noktalamak için oraya gittiğini anlatır. Nemide başta Jerfi'ye çok kızsada zamanla ona karşı öfkesi azalır. Jerfi ile Jülide sandığı Nemide arasında tekrardan bir aşk başlar. Evlenmeye karar verirler. Jerfi Jülide sandığı Nemide'ye "İstanbul'a döner dönmez nikâh muamelemizin haline bakarız. Düğünümüz de bu ay içinde olur" (s. 63) der.

3.1.18.Boşanma

İslam inancında nikâhta olduğu gibi boşanma sırasında da belirli şartlar vardır. Çalışmamızda daha önce de belirttiğimiz üzere İslam dini aile kavramına oldukça önem verir. Aile birliğinin dağılması anlamını taşıyan boşanma da İslam inancında önemli bir yer tutar. İncelediğimiz romanlarda boşanma kavramına on farklı romanda rastlanır. Bu romanlarda genel olarak boşanmaya olumsuz anlamda bakılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. Nuran kocası Fahir'den ayrılmış kızı Fatma ile birlikte yaşamaktadır. Nuran'ın kocası Fahir, Nuran'ı Emma adında bir kadınla aldatmıştır. Mümtaz ve Nuran İstanbul'a hayran iki insandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Bir gün Nuran Fahir ile

evliliğini hatırlar. Bu sırada hayat hakkında düşünmeye başlar: “Çünkü hayat insanla oynamak isterse oynayabiliyordu. Talât Bey’in macerasından sonra bütün ailede garip bir boşanma taassubu başlamıştı. Hiçbir şey boşanmak kadar ayıp görülmedi” (s. 148).

Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey’in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Daha sonra oradan ayrılır. Ayrılırken Mümtaz’a, ilişkilerini bildiği halde Nuran’a mektup yazdığını söyler. Daha sonra Nuran ile Mümtaz Bursa’da nikâh kıymaya karar verirler. Fakat eve geldikleri bir gün evde ışığın yandığını fark ederler. İçeri girdiklerinde Suat’ın kendini astığını görürler. Nuran bu manzara karşısında dehşete düşer. Bu olaydan sonra Mümtaz, Afife ile Suat’ın boşanmak üzere olduklarını öğrenir (s. 349).

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir’den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir’in eşyaları çıkar. Komiser, Münir’den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu’nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komiser bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım’ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Semahat başına gelenleri yazmıştır. Rübaioğlu ihtiyar bir adamdır. Semahat ile evlenmek ister. Semahat’ın babası, Rübaioğlu’nun evli olduğunu söyleyince o da “İhtiyar karımı boşayıp genç kızınızla evleneceğim” (s. 44) der.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu’na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım’dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir’e evlenmeden önce Nüveyre’nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre’nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir’i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre’nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Bu olaydan sonra Fahir, Nüveyre’ye boşanmak istediğini söyler (s. 215).

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Çiftlikteki bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Annesine duyduklarının doğru olup olmadığını sorar. Daha sonra da onu döver. Roman kahramanı bu olayın sonrasını "O gece annemi boşadı ve sabahleyin erkenden dayımın evine yolladı" (s. 27) şeklinde anlatır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenar'ın başından geçen olayları anlatır. Celile teyzesinin oğlu Raif'e aşiktir. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenar çok iyi anlaşır. Raif, Cenar'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenar bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Raif'in ölümünden sonra aşık boyalı eve onun yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Cenar, Meliha ile Osman arasındaki bir konuşmaya şahit olur. Meliha, Osman'a Raif'in ona yazdığı mektuplardan bahsetmektedir. Bunu duyan Cenar mektupların içeriğini merak eder. Gizlice mektupları alır ve okur. Mektupların birinde Raif, Meliha'ya " 'Boşanma' kelimesinden 'veba' kelimesinden olduğu gibi korkuyorsun biliyorum zavallı yavrum. Terk edilmiş, istenmemiş bir kadın vaziyetine düşmektense ölmeyi tercih edersin değil mi?" (s.146) diye seslenir.

Cenar kendisini kızıl saçlı bir kadının takip ettiğini düşünür. Kızıl saçlı kadın Cenar'ın karşısına çıkar ve onunla konuşmak ister. Cenar, bir gün kızıl saçlı kadının evine gider. Ondan bütün gerçekleri öğrenir. Raif, aslında isminin Fatma olduğunu öğrendiği kızıl saçlı kadına âşiktir. Fatma, Raif'in yanında çalışan bir kadındır. Aşkları burada gelişir. Metres hayatı yaşarlar. Raif bu durumun Meliha'ya haksızlık olduğunu düşünerek ona her şeyi anlatır. Fakat Meliha boşanmayı kabul etmez. Fatma, Raif'in kendisine "O razı olmadığı müddetçe boşanma davasını ben açamam" (s. 245) dediğini Cenar'a anlatır.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşiktir. Gülseren de Selçuk'a âşiktir. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbete başlarlar. Urania,

Selçuk’a onu hatırladığını hatta Selçuk’un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona aşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder.

Romanın devamında Urania’nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye İstanbul’a gelerek evlenirler. Selçuk ortağı Kerim Bey ile çiftçilik yapmaya başlar. Romanın sonlarına doğru Huriye, Selçuk’a “Bir kere, çiftlikte işler çok bozuk bir haldedir. Biliyorsun.. Melahat Ekrem’den boşandıktan sonra, Ankara’da Nezih Şükrü Tansu ile evlenmişti” (s. 242) der.

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Eve gelen adamların çoğu evlenmek niyetinde değildir. Hatta kimisi evlidir. Onlar kendilerine bir kadın satın almak isterler. Bunlardan kimisi de “Karımdan boşandım... Amma, şu kadar müddetle evlenemem, cezalıyım... Bu kadar zaman da senden ayrı yaşayamam; şimdilik bir imam nikâhı (!) yapalım...” (s. 22) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim’i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan’ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet yalnız kaldıkça kumarbaz ve ayyaş kocasını hatırlar. Kocasını istemediği için nikâhları bozulmamıştır. Mefharet boşanmak için mahkemeye başvurmuştur (s. 92).

Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressamın ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris’te tanıtıldığı Naim Ergenekon’a ait olduğunu görür. Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Bu görüşme sırasında Naim Orhan’a boşandığını anlatır (s. 105). Romanın ilerleyen kısımlarında Mefharet de mahkeme kararıyla kocasından boşanır (s. 152).

Mükerrerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Mahmure yakında başka biriyle evlenecektir. Mahmure'nin evleneceği adamın ilk karısı, çocuk yapmadan ölmüştür. İkinci karısı ise kıskançlık sahnelerine dayanamayıp ondan boşanmıştır (s. 4).

Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Fakat Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Bunun üzerine Nuran'a "İstersen gidebilirsin. Bizim ailede boşanmak yoktur" (s. 98) der.

Atıf plajda gördüğü bir kıza tutulur. Sürekli onu takip eder. Fakat bir gün kızın izini kaybeder. İş için avukat arkadaşı Necdet Hün ile görüştüğü sırada o kıza avukat arkadaşının yanında görünce çok sevinir. Romanda Avukat Necdet Hün'ün boşanma davaları sebebiyle karısıyla arasının açıldığı hatta boşanmaya bile kalktığı anlatılır (s. 145).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner.

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhabiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu sayede yeni bir hayata başlar. Mahkeme salonlarından haber toplar. Sedad daha çok ceza davalarıyla ilgilenir, boşanma davalarıyla ilgilenmez. Bu durum romanda "O, ekseriya mahalle dedikodularının ve kirli çamaşırların meydana vurulduğu boşanma davalarının semtine bile uğramıyordu" (s. 103) şeklinde anlatılır.

3.1.19.Besmele

İslam inancında genelde bir işe besmele ile başlanır. Böylece yapılan işlere Allah'ın adı anılarak başlanmış olur. Ayrıca şeytandan gelebilecek kötülöklere karşı Allah'a sığınılmış olur. İncelediğimiz romanlarda bazı roman karakterlerinin de besmele çektikleri görülür.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Güleney tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Bu defterin bir sayfasında "Bismillâhırrahmanirrahim" (s. 270) diye başlayan bir dua yazılıdır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemededen kaçır. Karamanlı İlya'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemededen kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan para ister. Hacı Ömer Efendi ile tartışır. Münir kendisine yer bulana kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi'nin yanına bırakır. Kendisine kalacak yer aramaya başlar. Daha sonra Hacı Ömer Efendi bir gazeteden Münir'in hırsızlık yaptığı haberini okur. Bu haberde kendisinin de suçlandığı yazmaktadır. Münir yanına gelince aralarında konuşmalar geçer. Münir çıplak bir kadından bahseder. Bunun üzerine Hacı Ömer Efendi "Euzubillâhi mineşşeytanirracim" (s. 35) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanında Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Korkunç bir kaza olur. Bu kazada iki kişi altı metre yüksekten düşen demir kazanın altında ezilir. Bunun üzerine puantör "Sabahleyin besmeleyle açın ambarınızı dedim size..." (s. 106) diye söylenir.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un

tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı bakar. Bu sırada ezan okur. Rahika ve dadısı namaza dururlar. Rahika namaz kılarken aklı başka yerlerdedir:

Etrafı kalın ve yüksek duvarlarla çevrili bir bahçede, küçük bir kız, göğsü heyecandan kabarıp parmağındaki bir diken yarasında biriken kana bakıyor, ufak bir erkek çocuğu, onun yanımda durmuş, aynı diken, metanetle kendi parmağına batırmaya uğraşıyordu. Hafifçe tiredi, gözlerini yumdu. Euzubillâhi mineşşeytanirracim (s. 37).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedad'ın Erzincan'a gittiği yıl Cumhuriyet bayramında Ilıç-Erzincan tren hattı işletmeye açılır. Ilıç'ta Sedad bu kutlamaya katılır. Ilıç halkı tren hattına çok sevinir. Daha sonra tren tekrar yola çıkar. Demiryolu boyunca köylüler sıralanır. Geçen trene hayretle bakarlar. Yarım saat sonra tren birinci istasyonda durur. Burada iki, üç yüz kişilik bir kalabalık toplanır. O civarın köylüleri aralarında para toplayarak iki koyun satın almışlardır. Bu koyunlar, o köyün en yaşlı ihtiyarı tarafından lokomotifin dibinde kurban edilirken köylüler hep bir ağızdan “Bismillah” çekerler (s. 233).

3.1.20.Selam

İslam inancında selam, toplumsal birlikteliği sağlayan önemli bir kavramdır. Bu konuda Lütü Şentürk ve Seyfettin Yazıcı “Selam, Müslümanlar arasında sevgi ve dostluğa vesile olan güzel bir davranıştır. Selam vermek sünnet, verilen selamı almak farzdır. Selam, aynı zamanda Allah'ın isimlerindendir. Allah Teâla, Kur'an-ı Kerim'in on iki yerinde müminlere selam vermiştir.” (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 513) derler. İncelediğimiz romanlarda da bazı karakterler karşılaştıklarında birbirlerine selam verirler.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bir gün bu aileden sesler gelir. Ferit gidip bakar. Orada yatan bir ihtiyar Ferit'e “Selâmün aleyküm” (s. 10) der. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey bu aile hakkında bilgiler verir. Aile üyelerinden Tahir Bey için “O

zaman kurabiye satmazdı; tanışmazdık, velâkin her yanımdan geçişinde, o ince sesiyle bana mutlaka bir “Selâmun aleykum” derdi. Hemen “Aleyküm selâm” diye mukabele ederdim” (s. 103) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemededen kaçır. Karamanlı İlya’nın Şenlik Pansiyonu’nda kalırken buradan da borcunu ödemededen kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi’nin yanına gider, ondan para ister. Hacı Ömer Efendi ile tartışırlar. Münir kendisine yer bulana kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi’nin yanına bırakır. Daha sonra Münir kendisine kalacak yer aramaya başlar. Hacı Ömer’in yanına mağaza komşusu Osman Efendi gelir. Osman Efendi “Selâmü aleyküm komşum” (s. 30) der.

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphân’a gider. Çarşmayı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Kadri “Selâmünaleyküm” (s. 67) der.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evine davet eder. Eve geldiklerinde demiryolu inşasında çalışan kişi eşikte bir kadın görür. Bu kadın selâmünaleykümle imam ve demiryolu inşasında çalışan kişiyi karşılar (s. 18).

3.1.21.Günah

İslam inancında yapılması yasaklanan eylemler bulunmaktadır. Bazı davranışların gerçekleştirilmesi günahdır. Bu kavramı Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı “Günah, dinde suç sayılan, Allah’ın emirlerine aykırı olan iş ve söz demektir.” (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 441) şeklinde tanımlarlar. İncelediğimiz romanlarda İslam inancına göre günah olan birçok olay ve duruma rastlanır. Fakat çalışmamızda doğrudan günah kavramının geçtiği yerler üzerinde durduk. Bu romanlarda günlük konuşma dilinin gereği olarak günah sözcüğüne oldukça fazla yer verilir. Bazen de yapılması uygun olmayan davranışlar için de “günah” ifadesinden yararlanılır.

Muazzaz Tahsin Berkand’ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare

olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre'nin nikahına bir hafta kala aralarında evliliğe dair bir sohbet gerçekleşir. Bu sohbette Nüveyre gelecek hakkında ümitsiz sözler sarf eder. Bunun üzerine Fahir, "O halde Allah'ın takdirine inanıyorsanız, dindar bir kızsınız. Allah'ın verdiği ömrü kendi arzunuzla ortadan kaldırmayı nasıl düşünebiliyorsunuz? Büyük bir günah değil mi?" (s. 143) diye tepkide bulunur.

Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir'e evlenmeden önce Nüveyre'nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre'nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir'i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre'nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Hastanede Nüveyre her tarafının parça parça olduğunu söyler. Bunun üzerine Fahir karısının onu aldattığını düşünerek "Günahının cezasıdır!.. Çeksin..." (s. 178) der.

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında günah kavramı oldukça sık tekrar eder. Romanda Ekrem, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Cemile'nin Ekrem'e duyduğu aşk ile Ekrem'in Cemile'ye duyduğu aşk birbirinden farklıdır. Aralarında geçen bir konuşmada Ekrem, Cemile'nin tedbirli davranmasını eleştirir. Cemile bunun üzerine tedbirli davranmanın büyük bir günah mı olduğunu sorgular (s. 8). Ekrem ve Cemile gizli bir buluşmadan döndükleri sırada otomobilleri bisiklet süren bir kıza çarpar. Ekrem, Gülderen adındaki kızı tedavi ettirmek ister. Fakat Gülderen'in yarası çok ağır olmadığı için o, bu teklifi reddeder. Bunun yerine Gülderen, Ekrem'in evine gidip orada yarasının pansuman yapılmasını ister. Eve geldiklerinde Gülderen ile Ekrem arasında hararetli bir sohbet başlar. Bu sohbet sırasında insanların günahları ile baş başa kalmasının daha doğru olacağını konuşurlar (s. 30). Gülderen Ekrem ile birlikte olmak ister. Ekrem bunu reddedince Gülderen "Bu bir fazilet değil, sadece bir ayıptır. Kadının istediğini, Allah da ister. Eğer bu hikâyede bir günah mevcutsa, o günah, şiltelerin üzerine serilmiş, gözyaşlarını zaptedemeyerek ağlayan bir genç kızın karşısında, sizin yaptığınız bu hakarettir" (s. 33-34) der. Bunun üzerine geceyi birlikte geçiren Ekrem ve Gülderen sabah uyandıklarında Cemile tarafından basılırlar. Cemile önce Gülderen'i sonra kendini öldürür. Bu olaydan sonra Ekrem ifade vermek için savcının karşısına çıkar. Romanda savcının odası, suç işleyenlerin, kötülük ederek günahlarını gizlemeye çalışanların sorguya çekildiği yer olarak anlatılır (s. 47). Savcı Cemile'nin kocasını da sorguya alır. Ona karısının ihanetinden ya da herhangi gizli bir günahından şüphelenip şüphelenmediğini sorar (s.

49). Bunun üzerine Cemile'nin kocası “Hangi insan bu dünyada günahsızdır? Hangimiz, Allah'ın huzurunda bir günah işlemediğimizi açık kalplilikle itiraf edebiliriz?” (s. 50) cevabını verir.

Romanın devamında bu olayın etkisinden kurtulmak isteyen Ekrem herkesten uzakta bir hayat sürmek ister. Bu sırada Gediz'den bir maden işi teklifi alır. Bu işi kabul eder ve Gediz'e gider. Patronu Ekrem'i Uşak'a iş hakkında görüşmek için çağırır. Ekrem'i Gediz'den Uşak'a getirecek kişi Gülseren'dir. Yolda giderlerken ıssız bir yerde otomobillerinin lastiği patlar. Ekrem lastiği değiştirirken hapisten kaçan iki haydut Gülseren'e tecavüz etmeye çalışır. Ekrem bu iki haydutla ölümüne dövüşür. Bu boğuşma sırasında Ekrem yaralanır. Ekrem'in kendisi için ölümüne dövüşmesi Gülseren'i derinden etkiler. Elinde olmayarak Ekrem'e âşık olur. Gülseren ile Ekrem arasında geçen bir konuşmada Gülseren Ekrem'e onu gördüğünde kendisinin bir günah işliyormuş gibi hissettiğini söyler. Bunun üzerine Ekrem “Günah işleyebilmesi için insanın, evvela cesur olması lazımdır, ne siz günah işleyecek kadar cesursunuz, ne de sizi, günaha sevk etmek cesaretini gösterecek bir erkek mevcuttur dünyada” (s. 168) cevabını verir. Aralarında bu konuşmalar geçerken Gülseren'in nişanlısı Rıza yanlarına gelir. Bu durum karşısında Ekrem telaşlanır. Ekrem'in bu halini gören Gülseren “Günahı olmadan, günah işlemiş bir adam gibi telaş içindesiniz Ekrem Bey” (s. 175) diye imada bulunur.

Gülseren'in abisi ölen kardeşinin cinayetini araştırmaktadır. Araştırmaları sonucunda ölen kardeşi Gülderen'in Ekrem ile ilişkisi olduğu ortaya çıkar. Gülseren'in abisi aralarındaki hesabı kapatmak için Ekrem'in yanına gideceğini Gülseren'e söyler. Gülseren de abisine yalvararak işlenmiş bir günahın hatırasının ikinci bir günahla ortadan kaldırılamayacağını söyler (s. 251). Gülseren kardeşi ile ilişki yaşadığını öğrendikten sonra Ekrem'in yanına gider. Ona serzenişte bulunur. Bunun üzerine Ekrem “Gülseren, rica ederim, evvela beni dinle, sonra hükmünü ver. Allah'ın affedemeyeceği kadar büyük günah işlemiş bir insan bile dinlenmeden mahkûm edilmez” (s. 261) şeklinde cevap verir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Romanda, Mümtaz'ın babasının ölümünden sonra büyük bir günah işlemiş gibi hissettiği anlatılır (s. 32).

Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Nuran'ın dayısı Tefik Bey bu ilişkiyi desteklemektedir. Romanda

Tevfik Bey hakkında bilgiler verilir. Daha sonra Tevfik Bey için “Kim bilir, belki de adamcağızın günahını aldılar” (s. 212) ifadesi kullanılır.

Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey’in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Bunun üzerine İhsan “Fakat Müslümanlıkta başlangıç günah fikrinin bulunmaması, şu cennetten kovulma hadisesi üzerinde Hristiyanlıkta olduğu gibi durulmaması, bence teolojiden sanata kadar her sahada tesir yapmış bir keyfiyettir” (s. 299) der.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit’in birtakım nedenlerden dolayı Ada’ya yerleşmesini ve Nilüfer’i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada’da Matmazel Noraliya’nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya’nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit’e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya’nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya’nın yazmış olduğu defteri okur. Defterin bir sayfasında “Hâlâ da bilmem. Ne günahım vardır? Bana hayatım neden cehennem olmuştur?” (s. 268) ifadeleri geçer.

Peride Celal’in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân’ın başından geçen olayları anlatır. Cenân annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân’ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Sedat Kemal’in okuduğu bir kitapta “Vagonlardaki, can sıkıcı yabancıların gecenin uzunluğu içinde günah çıkarır gibi anlattıkları acıklı hikâyeleri severim” (s. 45) ifadesi geçer.

Sedat Kemal ile Cenân sürekli olarak sohbet ederler. Bu sohbetleri sırasında Sedat Kemal Cenân’a sigara verir. Bu durum romanda “Günah işler gibi, annesinden, Kalfa’dan, hatta Bekir’den gizli kıza sigara vermeyi, onun öksürüp gözleri sulanarak sigarayı ince, esmer parmakları arasında ezerek dumanları üflemesini seyretmekten hoşlanıyordu” (s. 60) şeklinde anlatılır.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami’nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından

birçok olay geçer. Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkâr olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Oturdıkları masada şarap vardır. Selçuk'un ablası “Selçuk, bu şarapları kim içecek, günah be çocuğum” (s. 20) der.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Okuduğu kitapta hiçbir günahın insana acı vermediğinden, günahların birer yalan olduğundan bahsedilir (s. 17).

İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışırlar. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Bu sırada Aysel'e “Hazreti Havva'yı, Hazreti Ademle beraber kandırıp, zevklerin timsali halindeki kızıl elmayı ısırtan altın kanatlı yılan efsanesi, dünya zevklerinin günahlarla örtülü olduğunu ispat etmez” (s. 93) der. Aysel Kemal Bey'in tesellilerinden sonra ağlamaya başlar. Kemal

Bey Ayşe'nin ağlamasını istemez. En büyük günahların bile vicdan razı edilebildiğinde kendiliğinden affedildiğini söyler (s. 100).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Bu olaylardan birinde Mustafa, Hurşit ile birlikte kasabaya karpuz satmaya gider. Hurşit yetmiş yaşlarında biridir. Eşğine yük yüklediği zaman hayvana günah olur diye binmez (s. 8).

Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphan'a gider. Çarşıyı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Hurşit, Allah'ın işine akıl ermediğini söyler. Bunun üzerine Kadri Allah'ın hikmetinden sual olunmayacağını söyler. Devamında “Günaha girme” (s. 68) diye Hurşit'i uyarır.

Kasabada Doktor Reşat adında biri vardır. Doktor Reşat hakkında halk ileri geri konuşur. Bunun üzerine Hurşit doktorun namuslu olduğuna inandığını söyler. Doktorun biraz isyankar olduğunu da belirtir. Devamında “Bana kalırsa, Allah'a isyan etmedikten sonra dünya işlerine isyan etmek günah değildir” (s. 148) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Bir gece Rahika korkunç bir rüya görür. Rüya gördükten sonra arkadaşı Ayşe'nin yanına gider. Ayşe'ye rüyasında bir erkekle öpüştüğünü söyler. Bunun üzerine Ayşe “Ah! Rahika, nasıl oldu da böyle bir günaha girebildin?” (s. 41) der.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Bu durum mahallede dedikodu olur. Dedikodu esnasında mahallelilerden biri eve gelen o kadar erkekten illa birinin Emine ile birlikte olduğunu düşünür. Diğer mahalleli de “Vallahi orasını bilmem. Belki de... günahı boynuna” (s. 39) der.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini

kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Emine babasıyla kavga eder. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine’yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Nişanlısı Saim’in evine yerleşir. Emine’nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Saim babasının hastanede yatarken Emine ile evlenmesinin mümkün olmadığını Emine’ye söyler. Fakat Emine bir gün gerçeği öğrenir. Saim’in babası yıllar önce ölmüştür. Hasta olan kişi Saim’in karısıdır. Bunun üzerine Emine hastaneyi arayarak yaşadıklarını Saim’in karısına anlatmaya kalkışır. Fakat Daha sonra Saim’in karısının günahı olmadığını düşünerek vazgeçer (s. 177).

Emine kandırıldığını öğrenince Saim’in yanından kaçır. Emine bu olaydan sonra annesiyle birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar’a müracaat eder. Hikmet Acar Emine’ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Emine’nin annesi zatürreye yakalanır ve ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine’yi teselli eder. Onu hususi katibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine’yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine’ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğunu aldirmayı düşünür. Bu sırada vicdanıyla savaşıır. Vicdanında duyduğu sesler ona “Belki suç yalnız seni aldatanın... Fakat, karnındaki masum yavrunun ne günahı var? Bu günahlar diyarına henüz ayak basmamış o mini mini “İnsan”ın bu komedyada rolü ne, günahı ne ki, onu daha ana rahmindeyken katledeceksin” (s. 242) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater’in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey’in oğludur ve “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman’ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır.

Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer. Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam

Leman'ı bu halde görür. Leman çok utanır. Bu adamla aralarında konuşmalar geçer. Ertesi gün Leman bu adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman'ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç çıkmasına çok şaşırır. Leman gün geçtikçe Bülent Pulater'e daha fazla ilgi duymaya başlar. Çünkü kocası Naim yaptığı "Aşk Rüyası" tablosundan başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedir. Karısına yeterince ilgi göstermez. Naim bir gün resim malzemesi almak için şehre iner. Baş başa kalan Leman ve Bülent birbirlerine aşklarını ilan ederler.

Leman ve Bülent o gece birlikte olurlar. Naim geldiği zaman ona bir şey hissettirmemeye çalışırlar. Bülent ile Leman gizli gizli buluşarak birlikte olurlar. Leman aralarında geçen bu birlikteliğe bir karar vermek ister. Bülent Leman'ı mutlu edemeyeceğini söyler. Leman bunun sebebini sorunca Bülent bir sır olduğunu söyler. Leman bu sırrı öğrenmek için ısrar eder. Bülent'e "Senin sırdaşın olurum ve ne büyük bir günahın da olsa, seni affederim" (s. 72) der.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan'ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan'ı ve teyzesinin torunu olan Meral'i kanatlarının altına almış bir kadındır. Mefharet'e annesinden servet kalmıştır. Mefharet ve Orhan'ın anneleri ayrıdır. Mefharet'in teyzesinin torunu olan Meral Orhan'a aşıktır. Fakat Orhan onu sevip sevmediğinden emin değildir. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressama ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris'te tanıştığı Naim Ergenekon'a ait olduğunu görür.

Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim'in bütün eşyaları satıp bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan'ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim'den kiracı olmasını ister. Naim de bu teklifi kabul eder. Mefharet ve evdekiler Naim'in odasına hiç girmezler. Odanın içini merak ederler. Naim'in evde olmadığı bir gün Mefharet ve hizmetçi Şayeste Naim'in odasına girerler. Odada Aşk Rüyası tablosunu görünce çok şaşırırlar. Tablo adeta canlı bir kadın gibidir. Bunun üzerine Şayeste "Buna bakmak günahtır. Böyle çıplak ve fattan bir karı insanı cehenneme sokar" (s. 159) der.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Mahmure Atıf ile metres hayatı yaşamasına rağmen yakında başka birisiyle evlenecektir. Mahmure menfaati için böyle bir evliliğe kalkışır. Mahmure'nin bu durumu romanda "İster lüks

ihtiyacı ile, ister iradesizliği ve taşkın mizacı yüzünden, ne şekilde işlenmiş olursa olsun günah günahı” (s. 10) şeklinde anlatılır.

Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Atıf bir yazısında “Kendimi aldatmak kabil olsa, işlediğim günahı unutmak için kendimi sefahate kaptırdım, içkiye ve kadına düşerek bu günahı unutmaya, bizzat kendimden kurtulmaya çalıştım derdim” (s. 69) yazar.

Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Fakat Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran'a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim'in yanında eziyet çekecektir. Nuran, Nedim'in yanında kalmayı tercih eder. Nedim çevresindekilere Nuran'ın akıl hastası olduğunu söyleyerek onu bir eve kapatır. Evden dışarı çıkarmaz. Yanına sağır ve dilsiz bir kadın verir. Nedim Nuran'a hesap sorar. Nuran masum olduğunu söyleyerek ağlamaya başlar. Bunun üzerine Nedim “Susun Nuran, rica ederim konuşmayın. Manasız bir istekti bu. Neyi, hangi bir günahı itiraf edecektiniz ki?” (s. 106) der.

Nuran, Atıf'ın tecavüzü sonrasında hamile kalmıştır. Nedim Nuran'ın hamile olduğunu öğrenince iyice sinirlenir. Nuran'a psikolojik olarak baskılar yapar. Nuran'ın bir kızı olur. Adını Handan koyar. Handan altı yaşına gelene kadar Nuran ile birlikte evde hapis kalır. Nedim, Nuran ve Handan'a çeşitli eziyetler yapar. Handan okul çağına gelince Nedim, Handan'ı yatılı bir okula gönderir. Nuran ile bir daha görüştürmez. Nedim Nuran'a, Handan'ın büyüyünce annesinin kötü bir kadın olduğunu ve babasının belli olmadığını Handan'a söyleyeceğini belirtir. Bunun üzerine Nuran, Nedim'e “Allah bile tekrarlanmayan günahları affeder” (s. 139) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Yıldız, Nazlı adında hasta bir kızla ilgilenmeye başlar. Nazlı fakir ve çok hastadır. Yıldız, Nazlı'yı ziyaret ederek ona moral vermeye çalışır. Hatta Nazlı fakir olduğu için ona maddi destekte bulunur. Bir gün Nazlı'nın babası Nazlı'ya Yıldız hakkında bir olay anlatır. Nazlı da dayanamayıp bunu Yıldız'a söyler. Yıldız bu durum karşısında çok sarsılır. Bunun üzerine Nazlı "Bildiğimi senden gizlemek büyük bir günah olurdu değil mi?" (s. 155) der.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Sabiha Hanım, Semahat'ın ölümünden sonra yatağa düşer. Babası Osman Erman kızının başında bekler. Sabiha, babasının işlediği günahı Yıldız'a anlatarak tamir etmesini ister (s. 188).

Osman Erman'ın rızasıyla Semih Bey gerçeği Yıldız'a anlatır. Erman ailesinin Kaptan Paşa adında dedeleri vardır. Kaptan Paşa zengindir. Mirası torunları Osman Erman ve Mehmet Bey'e kalır. Mehmet Bey sanatla ilgilenen biridir. Mehmet Bey'in işlerini Osman Erman idare eder. Mehmet Bey yurt dışında yaşar. Osman Erman kumar borcu yüzünden mirası harcamaya başlar. Hatta Mehmet Bey'in de hakkını harcar. Bir gün Mehmet Bey, karısı ve çocuğu Nihal ile Osman Erman'ın evine gelir. Ona hesap sorar. Bu sırada Osman Erman Mehmet Bey'i öldürür. Erman ailesi bu olayın üstünü kapatmak için Mehmet Bey'in cesedini Kızılsu'ya atarlar. Karısını Kızılsu'yun yanındaki bir odaya hapsederler. Kızı Nihal'i de kapılarında bulunmuş gibi yaparak evlat edinirler. Yani Yıldız aslında Nihal'dir. Yıldız bu gerçek karşısında çok şaşırır. Semih Yıldız'dan af diler. Bunun üzerine Yıldız "Fakat sizin günahınız yok!" (s. 208) diye bağırır.

Erman ailesi yıllarca bu vicdan azabı ile yaşamıştır. Osman Erman Yıldız'ın gerçeği öğrendikten sonra onu polise şikâyet edeceğini düşünür. Fakat Yıldız böyle bir şey yapmaz. Osman Erman bu kuruntudan dolayı ölür. Yıldız'ın annesini hapis olduğu yerden çıkarırlar. Yıldız Erman ailesini affeder. Yıldız, Sabiha Hanım'dan Nazlı'yı himayesi altına almasını ister. Sabiha Hanım bunu kabul eder. Yıldız Sabiha Hanım'a çok teşekkür eder. Bunun üzerine Sabiha Hanım "Birkaç kişiyi sevindirirsek belki Allah büyük günahlarımızı affeder. Buna vesile olduğun için asıl ben sana teşekkür ederim" (s. 236) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser,

Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komiser bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektup "Çamura itilmiş bir kadın bu rezalet cehenneminden kollarını size uzatıyor. Günahının bağışlanmasını Tanrı'ya bırakarak onu bu bataktan çekiniz" (s. 42) diye başlamaktadır. Mektubun sonlarında ise "İşlemiş olduğum günahları Allah'a ve kullarına bağışlatmak için bundan sonra erdeme örnek olacak bir kadın gibi yaşayacağım" (s. 52) yazmaktadır.

Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Arkadaşları bu teklife baştan itiraz ederler. Daha sonra kabul etmek için Münir'in evine giderler. Bu sırada aralarında konuşmalar geçer. Münir "Şimdiki namusluluk Ramazan orucuna benziyor. Üç bin kişi yer, üç kişi tutar. Tanrı bu üç oruçlunun yüzü suyu hürmetine günahlıları da affeder" (s. 96) der.

Hırsızlık yapmaya karar verirler. Yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çifte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmasız yazılardır. Bu makalelerin birinde bir hoca, bazı olayların gerçekleşmesinin kendi günahımızdan kaynaklı olduğunu söyler (s. 132).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner.

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu iş sayesinde hem para kazanır hem de bir iki hikâyesini gazetede bastırır. Sedad Adliye Muhbirliği yaptığı sıralarda dedektif gibi bir olayı çözmeye çalışır. Bu olayda masum bir kız üvey babasını öldürmekle suçlanmaktadır. Bu kızın ismi Fatma'dır. Mahkeme karar için bir hafta sonraya ertelenir. Sedad, Fatma'yı kurtarmaya niyet eder. Fatma'nın mahallesine gider. Mahkemede Fatma'nın evinin iç yüzünü anlatan ihtiyar kadını mahallede görür. Kadının evine gider. Kadına Fatma'nın annesinin başka birini sevip

sevmediğini sorar. Kadın Sedad’a “Günahını almak istemem amma, son zamanlarda fazla süslenip, boyanıp sokağa çıkmasından biz de kuşkulanıyorduk” (s. 111) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis’in ve Hızır Reis’in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karıştıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina’nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap’a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe’de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır’ın Oruç Reis’in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir’i yener. Emir Şahap Hızır Reis’i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap’ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır. Hacı Osman haram olduğu için şarap içmek istemez. Hacı Osman “Bu yaştan sonra günaha giremem” (s. 41) der.

Bir gün Hacı Osman Efendi’nin de bulunduğu bir kutlama düzenlenir. Bu kutlama sırasında Hacı Osman Efendi’ye genç ve güzel Rum kızları tarafından şarap sunulur. Hacı Osman Efendi “Yarabbim günahlarımı sen affet. Beni münafıkların içinde bıraktın” (s. 245) diyerek şarabı içer.

Memduh Akaslan’ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer, Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale’nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale’nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer’in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan’ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha’yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha’ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha’ya uzun uzun mektuplar yazar. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler. Ömer sevmek ve sevilmekten çok memnundur. Bu durum romanda “İşleyeceği ve hatta işlediği günah onu sarsmıyor, düşündürmüyor, üzüyor değil, fakat ne yapabilir. İçinde sevmek ihtiyacı var” (s. 40) şeklinde anlatılır.

Aralarındaki bu yasak aşkın bir sonu yoktur. Ruha, Ömer'in ailesini terk etmesini istemez. Bu aşk iki aşığı da yakıp tüketir. Ömer sürekli olarak Ruha'ya uzun uzun mektuplar gönderir. Ruha bu mektupları heyecanla okur. Fakat hiçbirine cevap vermez. Yazdığı mektupları Ömer'e göndermez. Ömer bu durumun sebebini bir türlü anlayamaz. Ruha işi için Viyana'ya gider. Ömer'e bir mektup yazar. Bu mektuptan sonra Ömer ile Ruha'nın arası açılır. Ruha Ömer'den başka kimseyle mutlu olamayacağını bilir. Ruha bir gün Ömer'i çağırır. Ömer ile içki içerler. Ruha Ömer'in içkisine bir toz karıştırır. Daha sonra sandalla gezintiye çıkarlar. Ömer Ruha'nın içkisine karıştırdığı tozun etkisiyle sandalda Ruha ile birlikte olur. Bu durum romanda "Ruha Ömerinin hâkim kuvveti altında hayatının en tatlı ve en büyük günahını işlemiştir" (s. 125) şeklinde anlatılır.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı bir gün pencereden Sabiha'ya bakarken Sabiha onu görür ve ona selam verir. Daha sonra Sabiha roman kahramanına mektup verir. Mektupta onunla buluşmak istediği yazmaktadır. Buluştukları zaman Sabiha şuh hareketleriyle roman kahramanını baştan çıkarmaya çalışır. Bu sırada yanlarına Sabiha'nın sevgilisi İrfan gelir. Roman kahramanı İrfan ile Sabiha'yı baş başa bırakarak oradan ayrılır. Bu olaydan sonra bir yıl boyunca roman kahramanı Sabiha'yı görmez. Fakat romanda olaylar Sabiha'nın hatıra defterinden anlatılmaya devam edilir. İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine getirir. Bu ev romanda nice günahların işlendiği oda olarak tasvir edilir (s. 20).

Sabiha sarhoş olduğu için İrfan'a karşı koyamaz. İrfan Sabiha'ya sahip olmak ister. Fakat içten içe korkar. Bu durum romanda "Fakat buna rağmen, onu bu günaha götürecek bu günahı işletecek vahşi bir hissin hâkimiyetini de anlıyordu. İşte bu vahşi hissin hakimiyeti altında günaha doğru ilk adımını attı" (s. 22) şeklinde anlatılır.

Sabiha sevgilisi İrfan ile birlikte olur. İrfan ertesi gün Sabiha'yı yüzüstü bırakıp gider. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya karar verir. Bu durum romanda "Ölünceye kadar dürüst ve ciddi olacak ve böylece işlemiş olduğu günahın Allah tarafından affına çalışacaktı" (s. 41) şeklinde anlatılır.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin çocukluk arkadaşı Yıldız'dan bir mektup alır. Böylece tekrar görüşmeye başlarlar. Yıldız sevgilisi Necdet ile nişanlanır. Necdet Yıldız'dan Yıldız'ın babasının kim olduğu belli olmadığı için ayrılır. Bunun üzerine Yıldız babasının kim olduğunu öğrenmek ister. Romanın ikinci bölümü Yıldız'ın ağzından anlatılır. Yıldız İzmir'e gider. Orada ananesine kızarak babasının kim olduğunu sorar. Ananesine kızması romanda "Bütün

işlenen günahların kefareti ondan alacakmışım gibi onu o zavallı ihtiyarı hareketlerimle, sözlerimle hırpaladım” (s. 114) şeklinde anlatılır.

Kerime Nadir’in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey’in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey’in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide’ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada’da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi’nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi’den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide’nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin’in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide’ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide’nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide Jülide’nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca’daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Nemide bir davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi, Nemide’yi görünce çok şaşırır. Fakat isminin Jülide olduğunu öğrenince Nemide’nin kardeşi olduğunu düşünür. Bu sırada dayısı Nemide’ye çok önemli bir resim işi aldığını söyler. Nemide çok mutlu olur. Fakat dayısının yanına geldiğinde aslında bu işi Jerfi’nin ayarladığını öğrenir. Dayısı Jerfi hakkında Nemide’ye öğütler verir. Bu öğütlerden sonra Nemide Jerfi’nin günahsız olduğuna inanmaktan ziyade kendi kalbindeki aşkına inanır (s. 39).

Esat Mahmut Karakurt’un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper’in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma’nın Hümeysra’ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma’nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey’i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra’yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma’yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Hümeysra da şahit olarak çağırılır. Hâkim, Hümeysra’ya evli bir adamla ilişki kurmanın suç olduğunu bilip bilmediğini sorar. Hümeysra bildiğini söyler. Sonra da “Hatta bu tecrübesiz, kudretsiz omuzlarımın, o söylediğiniz ayıplardan, suçlardan daha büyük günahların altında ezildiğini, harap olduğunu da biliyordum. Fakat neye yarar! Ayıp olduğunu bildiğimiz, günahlığandan zerre kadar şüphe etmediğimiz şeyleri icra etmekten nefsimizi men edecek kuvvete sahip bulunmadıktan sonra!” (s. 95) sözlerini ekler.

3.1.22.Sevap

İslam inancında günahın zıttı olarak sevap kullanılır. İncelediğimiz romanlarda sevap olan birçok olay ve duruma rastlanır. Fakat çalışmamızda sevap sözcüğünün doğrudan geçtiği yerler üzerinde durduk. Bazı roman karakterleri sevap kazanmak için çeşitli davranışlar gerçekleştirirler.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz bir gün güvercinlere yem dağıtır. Bu sırada yemleri satan kadın, ona hasta güvercinlerden bahsederek onlara da yem serpmesinin sevap olacağını söyler (s. 50).

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftlik binasına yerleşirler. Bu bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Komşular annesine “Allah seni efendine, çocuklarına bağışlasın... Nasıl olsa gavur malı, sayende sebeplenelim, sevaptır, sana hayır dua ederiz...” (s. 24) diye yalvarırlar.

Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalır. Roman kahramanı Beyrut'ta bir Ermeni kızı olan Virjin'e âşık olur. Roman kahramanı balık tuttuğu bir gün Virjin ile karşılaşır. Virjin annesinin üç gündür aç olduğunu, bir şey yemediğini söyler. Roman kahramanından tuttuğu balığı ister. O da tuttuğu balığı verir. Bundan dolayı Allah'ın kendisine sevap yazdığını düşünür (s. 41).

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında patronu Ekrem'i Uşak'a iş hakkında görüşmek için çağırır. Ekrem'i Gediz'den Uşak'a getirecek kişi Gülseren'dir. Yolda giderlerken ıssız bir yerde otomobillerinin lastiği patlar. Ekrem lastiği değiştirirken hapisten kaçan iki haydut Gülseren'e tecavüz etmeye çalışır. Bu esnada haydutlarla Ekrem arasında geçen konuşmada haydutlardan biri Gülseren'i kastederek güzele bakmanın sevap olduğunu söyler (s. 137).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Hacı Süleyman “Hocaları da severim. Lakin böyle, vatan ve millet

aleyhine söz atan, düşmanın istilasını metheden melunları ezmek, gebertmek sevaptır vallahi” (s. 122) diye yemin eder.

Recai Sanay’ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanında Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Bu sırada Sabriye Hanım zatürreye yakalanır. Cevriye Hanım adında bir kadın Emine’nin annesine yardımcı olur. Romanda Cevriye Hanım iyi kalpli, sevap kazanmayı seven bir kadın olarak tanıtılır (s. 196).

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim’i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan röportaj için Bülent Pulater’in evine gider. Bu sırada Bülent’in evinde tartışmalar yaşanmaktadır. Bülent’e ablası Süheyla’dan bir mektup gelmiştir. Mektupta romanın Bülent Pulater’e ait olmadığını Süheyla’nın bildiği ve buna karşılık romandan hak iddia ettiği yazmaktadır. Süheyla babasına ait olan roman müsveddelerinin kendisinde olduğunu bunlara karşılık yüz bin lira istediğini mektuba yazar. Orhan’ın geldiği sırada Süheyla parayı almak için Bülent’in evine gelmiştir. Fakat Süheyla tartışıp oradan ayrılır. Orhan sadece Süheyla’nın ayrıldığı kısma denk gelir. Bülent ile Orhan röportaj yaparlar. Fakat Bülent geliş güzel cevaplarla Orhan’ı geçirir. Daha sonra Orhan’ı romanın yazıldığı köşke davet eder. Orhan dağ köşkünde zaten hoşlandığı Leman’a iyice aşık olur. Bu hislerini Leman’a açıklar.

Leman Bülent’e köşkü satıp ablası Süheyla’ya yüz bin lira parayı vermesini söyler. Bülent ve Leman tartışırlar. Bülent Leman’ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman’a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman’a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık olarak Leman’dan fedakârlık yapmasını ister. Leman’dan güzelliğini kullanarak yüz bin lira parayı bulmasını ister. Leman da bu parayı Orhan’dan ister. Orhan bir oyun planlar. Bu oyuna göre parayı amcasından

bulacağını Leman'a söyler. Leman bu duruma çok sevinir. Orhan eve gelir. Naim'e bir arkadaşının paraya ihtiyacı olduğunu söyler ve yardım etmesini ister. Naim Orhan'ın isteğini kabul eder. Bunun üzerine Orhan "Vallahi üstadım, yapacağınız iyilik o kadar büyük ki, onun sevabı maddi zararınızı kat kat ödeyecektir" (s. 227) diye yemin eder.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanında Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgide bulunur. Doktor Adnan Bey Yıldız'ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor Adnan'ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Bir gün İffet, Adnan ve Yıldız yolda ihtiyar bir adam görürler. İffet Yıldız'a, bu adamın Erman ailesindekilerin dayısı Tevfik Bey olduğunu söyler. Adnan ve Tevfik Bey selamlaşıp konuşmaya başlarlar. Tevfik Bey Adnan'a arabacının kızına uğrayıp uğramadığını sorar. Adnan uğradığını yarın tekrar uğrayacağını söyler. Bunun üzerine Tevfik Bey "Sevaptır oğlum, onu ihmal etme" (s. 71) der.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanında, roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamaya çalışır. Bu sırada Sabiha'nın babası vefat eder. Sabiha bu haberi öğrendikten sonra Sabiha'ya araba çarpar. Sabiha'yı hastaneye yatırır. Burada Doktor N. , Sabiha ile çok ilgilenir. Sabiha'nın iyileşmesini sağlar. Sabiha iyileştikten sonra Doktor N.'den hastanede hastabakıcı olarak çalışmak için ricada bulunur. Doktor N. memnuniyetle kabul eder. Sabiha burada yeni bir hayata başlar. Bir gece Doktor N. hastanede nöbetçi olarak kalır. Bu sırada Sabiha'yı yanına çağırır. Sabiha'ya aşk hikayesi okur. Daha sonra da ona olan aşkını ilan eder. Sabiha da doktoru sevmektedir. Doktor N. onunla evleneceğini söyler. Bunun üzerine Sabiha Doktor N.'ye "Hem bedbaht bir kadının hayatını kurtarmış olacak ve hem de büyük bir sevap kazanmış olacaksınız" (s. 91) der.

3.1.23. Helal

Her dinde olduğu gibi İslam dininde de belirli kurallar ve yasaklar vardır. Müslümanlar da dininin gereği olarak bu kurallara ve yasaklara uymaya çalışırlar. Bu konuda Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı "Helal: Dinen, yapılması ve yiyilip içilmesi yasak olmayan şey demektir." (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 383) derler. İncelediğimiz romanlarda da helal kavramının kullanıldığını tespit ettik. Bu romanlarda helal kavramı

genel olarak günlük dilde konuşulan kalıplaşmış ifade biçiminde kullanılır. Bazı roman karakterleri ölmeden önce çevresindekilerden helallik isterler.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit bu sebepten dolayı teyzesini öldürmek ister. Bu düşüncesini bir gün aynı pansiyonda kaldığı Tosun'a söyler. Bu sırada Tosun ile aralarında konuşmalar geçer. Tosun Ferit'e içi para dolu olan bir kutunun kapağını açmasını söyler. Devamında "Al oradan bir avuç, sok cebine... Ne kadar istersen al! Helâl olsun!" (s. 156) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Evlendikten sonra karı koca arasında birtakım sorunlar yaşanır. Fahir de kendini bekarlığını geçirdiği evine kapatır. Burada teyyare motoru icat etmeye çalışır. Başarılı da olur fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir'e teklif eder. Aralarında anlaşılır. Fahir, Refet Bey'e elini uzatarak "Eğer muvaffak olursam, zafer şerefini haklı olarak paylaşmış olacaksınız. Aksi takdirde, ben öleceğime göre hakkınızı helal edeceğinize de inanıyorum" (s. 279) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Burada babası hastalanır. Öleceğini düşünerek ona "Sana çok eziyet ettim, çok dövdüm seni... Hakkını helal et..." (s. 45) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır.

Çekik Mürsil'in on altı yaşında Müşerref adında bir kızı vardır. Müşerref Sait adında bir genci sevmektedir. Çekik Mürsil, ablası dururken Müşerref'i evlendirmenin doğru olmayacağını söyler. Sait Müşerref'e mektup yazar. Bu mektup Müşerref'in abisinin eline geçer. Müşerref'e dayak atarlar. Müşerref bir gün Sait ile gizlice görüşür.

Bunu ablası görür. Ablası onu efesine şikâyet edeceğini söyler. Bunun üzerine Müşerref efesinin tabancasıyla kendisini vurur. Kendisini vurmada önce komşu kızlara “Hakkınızı helal edin kızlar” (s. 45) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater’in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Naim Bülent Pulater’i kastederek “Bu büyük romanla yaptığı ün ona helal olsun doğrusu” (s. 8) der.

Mükerrem Kamil Su’nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran’ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Mahmure zor bir hayat yaşamıştır. Annesi, babası tarafından sürekli dövülür. Babası gece gündüz içen bir adamdır. Bir gün babası ölür. Bunun üzerine annesi Mahmure’ye “Ne kadar kötülük yapmış olsa da gene de babandır, dil uzatma ona. Benden yana da helali hoş olsun” (s. 7) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Kış mevsimi başlar. Fakat Barbaroslar azgın dalgalarla mücadeleye karar verirler. Tam denize açılacakları hafta kalın bir halat parçası Baba Oruç’un kesik kolunun omzuna düşer. Bunun üzerine Baba Oruç’un yarası açılır. Fakat Baba Oruç bu yaranın sefere engel olmadığını söyler. Hızır Reis’in ısrarı üzerine Oruç sefere katılmaktan vazgeçer. Fakat Oruç Reis bunu bir türlü hazmedemez. Yeni bir plan yapar. Arkadaşı Salih Reis’e “Senden bir ricam var yoldaşım. Eğer reddedersen babalık hakkını helal etmem” (s. 260) der.

A. Vedat Akın’ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha’yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha’yı annesi evden kovar. Sabiha bu olaydan sonra namuslu yaşamak için çaba sarf eder. Fakat bunu başaramaz. Kötü yola düşer. Romanın sonunda ölüm döşğinde annesinden hakkını helal etmesini ister (s. 187).

3.1.24.Haram

Çalışmamızda daha önce de belirttiğimiz üzere İslam dininde de belirli kurallar ve yasaklar vardır. Bazı insanlar zaman zaman bu kurallara ve yasaklara dikkat etmezler. Bu konuda Lütü Şentürk ve Seyfettin Yazıcı “Haram: Dinen, yapılması ve yiyilip içilmesi kesin olarak yasaklanmış olan şeye denir.” (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 383) derler. İncelediğimiz romanlarda İslam inancına göre haram olan birçok konuya rastlanır. Fakat çalışmamızda haram kavramının doğrudan kullanıldığı yerlere dikkat çektik. Bu romanlarda genelde evlenmeden kadınlarla birlikte olmanın ve şarap içmenin İslam dinine göre haram olduğundan bahsedilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmasız yazılardır. Bu makalelerin birinde şaraptan haram nesne olarak bahsedilir (s. 133).

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren’i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk’un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Bunun üzerine Selçuk Gülseren’e yazdığı mektupta “Bana senden başkası, bütün dünya ve içindeki en güzel kadınlar bile haramdır” (s. 54) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis’in ve Hızır Reis’in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina’nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap’a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe’de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır’ın Oruç Reis’in kardeşi olduğunu öğrenince bundan

faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir'i yener. Emir Şahap Hızır Reis'i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap'ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır. Hacı Osman bu davette haram olduğu için şarap içmek istemez (s. 41).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Bu pansiyonda Fatma adında bir kadın da kalmaktadır. Fatma Ferit'e kendi hayatını anlatır. Ferit Fatma'dan yararlanmak ister. Fatma "Acı bana. Hüseyini'm öldükten sonra harama uçkur çözmedim" (s. 48) der.

3.1.25.Nefisle Mücadele

İslam inancına göre insanın dünya hayatında yapması gereken belirli ibadetler ve uyması gereken çeşitli kuralları vardır. İnsan bazen bunları yerine getirmek istemez. Bu sırada nefsiyle bir mücadeleye girer. Süleyman Uludağ'ın nefis konusundaki açıklamaları çalışmamız açısından önem arz eder:

İnsan nefisle beden birlikteliğinden oluşan bir varlıktır; bedene hayatiyet veren nefistir. Nefse yüklenen zıt sıfatları dikkate alarak bir bedende üç, dört veya beş nefsin mevcut olduğunu kabul edenler bulunmakla birlikte nefsin genellikle bölünmez ve parçalanmaz bir tek şey olduğu görüşü benimsenmiştir (Uludağ, 2022).

İncelediğimiz romanların yarısında nefisten bahsedilir. Roman karakterleri çeşitli olaylar karşısında nefisleriyle mücadeleye girerler. Bazen de roman karakterlerinin nefislerine hâkim olamadıkları görülür.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey "İtikadın zayıf olduğundan nefs-i emarenin pençesindesin; velakin bundan bihuzursun" (s. 108) der.

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika

adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defterin bir sayfasında "Babaannem bana derdi ki cehennemde vücut yanmaz, nefsi emmare yanar. Ben ona sual ederdim: Nefsi emmare nedir?" (s. 267) ifadeleri geçer.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komiser bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Semahat başına gelenleri yazmıştır. Semahat küçük yaşta Rübaioğlu ile evlendirilmiştir. Rübaioğlu yaşça Semahat'tan çok büyüktür. Rübaioğlu çok zengin olduğu için Semahat bu duruma razı olmuştur. Fakat gün geçtikçe Semahat bu durumdan rahatsız olur. Başka erkeklerle ilişki yaşar. Doğurduğu iki çocuğun da babaları Rübaioğlu değildir. Bu durum mektupta "İkisi de başka babalardandır. İhtiyar nasıl tabiatın bir genç kadınla evlenmek zevkine direnmediyse, genç kadın da kendi gibi kaynar kanlının kolları arasına atılmak ateşinden nefsi kurtaramadı" (s. 46) şeklinde geçmektedir.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca Naşide halasının evine gider. Halasıyla konuşurken sinirlenir. Bu sırada bacaklarının arasında sırnaşık bir kedi dolaşır. Bu kediye tekme atmamak için nefsiyle mücadele etmek zorunda kalır (s. 14).

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında roman kahramanı maden mühendisi olan Ekrem Bey, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Ekrem ve Cemile gizli bir buluşmadan döndükleri sırada otomobilleri bisiklet süren bir kıza çarpar. Ekrem, Gülderen adındaki bu kıızı tedavi ettirmek ister. Fakat Gülderen'in yarası çok ağır olmadığı için o, bu teklifi reddeder. Bunun yerine Gülderen, Ekrem'in evine gidip orada yarasının pansuman yapılmasını ister. Ekrem'in evine geldiklerinde ikisi arasında bir çekim meydana gelir. Gülderen, Ekrem ile birlikte olmak ister. Fakat Ekrem, Gülderen'in daha çocuk olduğunu söyler. Bunun üzerine Gülderen "Şimdi benim çocuk olmadığımı, isteyen, arzu eden ve bu uğurda

yapılmayacak fedakârlık tanımayan bir kadın gibi nasıl tam bir feragatle, nefsini size teslim edebilecek bir çağda bulunduğumu öğreneceksiniz” (s. 32) şeklinde cevap verir. Ekrem Gülderen’e karşı koymaya çalışır. Bu durum romanda “Zavallı adam bir erkek vücudunun tahammül edebileceği en büyük işkence ile nefsini, bu şahlanan çocuk hevesinin fırtınasından kurtarabilmek için son bir gayret daha sarfediyor” (s. 33) şeklinde anlatılır. Ekrem baştan karşı koysa da Gülderen’in çekiciliği karşısında nefsine yenik düşer. Geceyi bu şekilde geçiren Gülderen ile Ekrem sabah karşılarında Cemile’yi bulurlar. Cemile ile Gülderen arasında atışma başlar. Bu atışma sırasında Cemile, nefsini hudutsuz azaplardan kurtarmak için ölmeyi tercih ettiğini söyler (s. 42).

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Vedat, Aysel adında bir kızla birlikte olur. Bu birliktelikten bir çocuk dünyaya gelir. Fakat Vedat, Aysel ile evlenmez. Başka kadınlarla birlikte olmaya devam eder. Hatta kendi çocuğunu öldürmeye kalkar. Aysel intihar eder. Vedat, Aysel’in ölümünü öğrendikten sonra bir boşluğa düşer. Kafasını dağıtmak için çeşitli eğlenceler düzenler. Fakat bir türlü içindeki boşluğu dolduramaz. Bir gün bahçıvanı ona kötürüm bir dervişten bahseder. Onun yanına giderse huzur bulabileceğini söyler. Vedat dervişin yanına gider. Onunla sohbet eder. Bu sohbet sırasında Vedat’ın içi aydınlanır. Bu zamana kadarki hayatının, okuduğu kitap ve ihtiras heykeli etkisiyle zehirlendiğini düşünür. Kendi içinde derin düşüncelere dalar: “Ey efsanevi melekler! Nefisten bihaber yaratılan varlığınıza imrenmiyorum. Siz fenalık yapamayacak kadar nefissiz yaratılmakla saadetten de uzak kaldınız” (s. 153).

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Evlerine bu kadar görücü gelmesine rağmen Emine namusunu koruyan, iffetli bir kızıdır. Emine yaşadığı bu hayattan kurtulmak ister. Emine’nin annesi Sabriye Hanım da kızının bu durumuna çok üzülür. Fakat onun da elinden bir şey gelmez. Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh’un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine’nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gezip tozmaya başlarlar. Sabriye Hanım Emine’nin nefsine hâkim, iradesi sağlam zeki bir kız olduğu için kendi kendini koruyacağını düşünür (s. 28).

Saim Emine’yi kandırır. Kandırıldığını anlayan Emine Saim’in yanından ayrılır. Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar’a müracaat eder. Hikmet Acar Emine’ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin

vermez. Bu sırada annesi ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine’yi teselli eder. Onu hususi kâtibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine’yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırrır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet Acar Emine’yi tekrar bir gezmeye davet ettiğinde Emine büyük nefis mücadelesi içinde kıvrılır (s. 222).

Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine’ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğunu aldırılmayı düşünür. Bu sırada vicdanıyla savaşıır. Vicdanında duyduğu sesler ona “Sen, şeytana uydun, nefsine hâkim olamadın, kadınlık zaafların akliselimini mağlup etti” (s. 242) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater’in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey’in oğludur ve “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman’ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Leman Naim’i Bülent Pulater ile aldatır. Naim bunu öğrenince boşanırlar.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan’ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan’ı ve teyzesinin torunu olan Meral’i kanatlarının altına almış bir kadındır. Mefharet’e annesinden servet kalmıştır. Mefharet ve Orhan’ın anneleri ayrıdır. Mefharet’in teyzesinin torunu olan Meral Orhan’a aşiktir. Fakat Orhan onu sevip sevmediğinden emin değildir. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressama ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris’te tanıştığı Naim Ergenekon’a ait olduğunu görür. Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim’in bütün eşyaları satıp bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan’ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim’den kiracı olmasını ister. Naim

de bu teklifi kabul eder. Naim bu evi ve aileyi çok sever. Artık nefsiyle mücadelesinin sona erdiğini düşünür (s. 110).

Romanın sonunda Bülent ve kardeşi Süheyla saç baş kavga ederler. Bu kavga sırasında Bülent Süheyla'nın başına vazoyla vurarak Süheyla'yı öldürür. Bülent Leman'a onun için çok fedakârlık yaptığını buna karşılık Leman'ın bu cinayeti üstlenmesini ister. Fakat Leman bunu kabul etmez. Bülent Leman'ı bayıltıp suçu onun üstüne atmaya çalışır. Leman ayıldığında Bülent için hayatını mahvettiğini anlar. Romanda bu durum “İşte o böyle bir adam sevmiş, onun uğrunda hayatını mahvetmişti. Evet, nefsinin islah ve hatalarını tamir yolunda eline geçen fırsatları bile kabaca çiğnemiş olan alelade bir serseri uğrunda!” (s. 266) şeklinde anlatılır.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat, Güzide adında bir kızı severler. Güzide için kendi aralarında tartışırlar. Bu tartışma sırasında Atıf Suat'a “Nefsine fazla itimat ediyorsun” (s. 27) der.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali “Sel ve Kum” adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya aşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz.

Sedad'ın çocukluk arkadaşı Orhan'a piyango çıkar. Orhan yeni bir iş kurar. Daha sonra da yeni bir eve çıkar. Sedad'ı da bu evde yanına alır. Sedad bu evde Belma ile olan aşkını ilerletir. Belma bu eve gelerek Sedad'a yemek hazırlar, sağı solu toplar. Aralarında derin bir ilişki oluşur. Belma iki gün üst üste Sedad'a gelmez. Sedad Belma'yı merak eder. Daha sonra Belma'nın bir erkekle sinemadan çıktığını görür. Sedad çok şaşırır ve şüpheye düşer. Sedad gördüğü bu manzarayı unutmak ve Belma'yı düşünmemek için nefsiyle mücadele eder fakat başarılı olamaz ve bir meyhaneye girer (s. 150).

Orhan'ın ise işleri kötüye gider. Orhan batma noktasına gelir. Sedad da çalıştığı gazetenin yönetimiyle anlaşamaz ve işten ayrılır. Orhan iflas eder. İflasından sonra dalgın dalgın yürürken tramvayın altında kalır ve ölür. Sedad, Orhan'ın ölümüyle yıkılır. Bu hayattaki tek arkadaşını kaybeden Sedad kendini içki ve kumara verir. İçkiden dolayı gözü hiçbir şey görmez. Belma ile de arası açılır. Belma bir gün Sedad'a

mektup yazar. Mektubu okuduktan sonra kafasının ve vücudunun kendisine boyun eğmediğini görerek nefsiyle sıkı bir mücadele içine girer (s. 222).

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği dostu Yıldız'dan gelmiştir. Nesrin ve Yıldız çocukluk arkadaşlarıdır. Yıldız mektubunda Nesrin'i bir çay ziyafetine davet eder. Nesrin davette Yıldız'ın sevgilisi Necdet ile tanışır. Necdet ile Yıldız nişanlanırlar. Yıldız'a Necdet'ten bir mektup gelir. Mektupta Necdet Yıldız'a nefsiyle çok mücadele ettiğini söyler (s. 68). Mektupta Necdet'in Yıldız'ın babasının kim olduğu belli olmadığı için Yıldız'dan ayrılmak istediği yazmaktadır. Romanın ikinci bölümü Yıldız'ın ağzından anlatılır. Yıldız Necdetle ayrıldıktan sonra nefsiyle mücadele etmeye başladığını söyler (s. 108).

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürlər. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Nemide bir davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi, Nemide'yi görünce çok şaşırır. Fakat isminin Jülide olduğunu öğrenince Nemide'nin kardeşi olduğunu düşünür. Jerfi Kudret Bey'e resim işi konusunda yardımcı olur. Kudret Bey Nemide'ye Jerfi hakkında iyi öğütlerde bulunur. Nemide'nin Jerfi'ye iyi davranmasını ister. Nemide dayısının yanından ayrılırken Jerfi onu uğurlamaya gelir. Jerfi Jülide sandığı Nemide'ye aşkını ilan eder. Nefsiyle yaptığı çetin savaşlarda yenik çıktığını söyler (s. 53).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanında Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır.

İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Hümeysra da şahit olarak çağırılır. Hâkim, Hümeysra'ya evli bir adamla ilişki kurmanın suç olduğunu bilip bilmediğini sorar. Hümeysra bildiğini söyler. Sonra da "Hatta bu tecrübesiz, kudretsiz omuzlarımın, o söylediğiniz ayıplardan, suçlardan daha büyük günahların altında ezildiğini, harap olduğunu da biliyordum. Fakat neye yarar! Ayıp olduğunu bildiğimiz, günahlılığın zerre kadar şüphe etmediğimiz şeyleri icra etmekten nefsimizi men edecek kuvvete sahip bulunmadıktan sonra!" (s. 95) sözlerini ekler.

3.1.26.Lanet

İslam inancına göre Allah sonsuz merhamet sahibidir. Lanet kavramı bir şekilde İslam inancına dâhil olur. M. Kâmil Yaşaroğlu lanet için "...dinî bir terim olarak Allah'ın bağış ve merhametinden uzak bırakılmayı ifade eder." (Yaşaroğlu, 2022) der. İncelediğimiz romanlardaki karakterler bazı olaylar sonucunda lanet kavramını kullanır. Lanet olumsuz durumlarda dile getirilir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftlik binasına yerleşirler. Bu bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Kapıyı çalar. Annesi "Kör şeytan kör gözüne, lanet gözüne... Sen bilirsin yarabbi!" (s. 25) der.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenân, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenân çok iyi anlaşır. Raif, Cenân'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenân bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Meliha bu intihar haberini verince Nilüfer Kalfa "Allah'ım kimin lanetine uğradık, evimize bu felaket nereden geldi!" (s. 29) diye mırıldanır.

Cenân'a âşık olan Ahmet adında bir ressam vardır. Ahmet taparcasına Cenân'a âşıktır. Cenân ise ona yüz vermez. Bir gün Ahmet, Cenân'ı öper ve ona evlilik teklif eder. Cenân ise Ahmet'in omuzlarını öfkeyle tırmalar. Bunun üzerine Ahmet de "Lanet olsun!" (s. 174) diye bağırır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından

birçok olay geçer. Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkar olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşik evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bu vaazların birinde “Evlatlarımız bize lanet okuyacak” (s. 111) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komiser bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta “Elimdeki kalem ilk önce onu tutan parmakların sahibine lanet etmeden bu satırları nasıl yazacak” (s. 43) ifadesi geçmektedir.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Okuduğu kitaba göre bakire olarak ihtiyarlayan kızlar, bekâreti lanet ve tiksintiyle hatırlar (s. 20).

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri gelir. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Bunun üzerine Memduh kızını Kasap Mehmet'e vermeye karar verir. Fikrini karısına söyleyince karısı ve kızı karşı çıkar. Bunun üzerine Memduh "Birini susturayım derken öbürünün çenesi açılıyor. Şerrine lanet bu karı milletin be" (s. 71) der.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim'i Bülent ile aldatır.

Bülent Leman'ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman'a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman'a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık olarak Leman'dan fedakârlık yapmasını ister. Leman'dan güzelliğini kullanarak para bulmasını ister. Bunun üzerine Leman Bülent'e lanet okur (s. 204).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den

ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Sabiha Hanım, Semahat'ın ölümünden sonra yatağa düşer. Babası Osman Erman kızının başında bekler. Sabiha babasından gerçeklerin Yıldız'a anlatılmasını ister.

Osman Erman'ın rızasıyla Semih Bey gerçeği Yıldız'a anlatır. Erman ailesinin Kaptan Paşa adında dedeleri vardır. Kaptan Paşa zengindir. Mirası torunları Osman Erman ve Mehmet Bey'e kalır. Mehmet Bey sanatla ilgilenen biridir. Mehmet Bey'in işlerini Osman Erman idare eder. Mehmet Bey yurt dışında yaşar. Osman Erman kumar borcu yüzünden mirası harcamaya başlar. Hatta Mehmet Bey'in de hakkını harcar. Bir gün Mehmet Bey, karısı ve çocuğu Nihal ile Osman Erman'ın evine gelir. Ona hesap sorar. Bu sırada Osman Erman Mehmet Bey'i öldürür. Erman ailesi bu olayın üstünü kapatmak için Mehmet Bey'in cesedini Kızılsu'ya atarlar. Karısını Kızılsu'yun yanındaki bir odaya hapsederler. Kızı Nihal'i de kapılarında bulunmuş gibi yaparak evlat edinirler. Yani Yıldız aslında Nihal'dir. Yıldız bu gerçek karşısında çok şaşırır ve ağlamaya başlar. Bunun üzerine Semih "Yıldız... Yavrum... Bu ıstıraplarına sebep biziz. Lanet olsun bize!" (s. 205) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Sultan Salim'in Zafire adında hanımı vardır. Sultan Salim yönetim işlerinde Zafire'ye daima olarak danışır. Zafire ilk başlarda Türk korsanlarına sıcak bakmaz. Fakat daha sonra Oruç Reis'in kendisine armağan ettiği gerdanlıktan sonra Zafire, Oruç Reis'e sempati duymaya başlar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Bu aldıkları bilgiler sayesinde Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikastın önüne geçerler. Oruç Reis'e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim'in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim'in ölmüş olduğunu görürler. Salim'in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Oruç Reis sultan olduktan sonra Zafire ile evlenmek ister. Bunun üzerine Zafire "Fakat seninle evlenerek halkın lanetine hedef olmak istemem" (s. 397) der.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha'nın sevgilisi İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine getirir. Sabiha, İrfan ile sarhoşken birlikte olur. İrfan Sabiha'nın namusunu kirletip onu terk eder. Bu olaydan sonra Sabiha herkesin kendisine lanetle bakacağını düşünür (s. 31).

Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya karar verir. Fakat Sabiha evinde bulunduğu zamanlarda yatakta uyuyan anasına bir bardak su getirmek için seksen bin lanet okuyan bir kız olduğu için rahata alışmıştır (s. 41).

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin çocukluk arkadaşı Yıldız'dan bir mektup alır. Böylece tekrar görüşmeye başlarlar. Nesrin'in annesi bir gün bir konuşmaya şahit olur. Bu konuşmanın konusu Yıldız ile ilgilidir. Nesrin'in annesi Nesrin'e bu konuşmaları anlatır. Bu olaydan sonra Yıldız Nesrinlere gelir. Yıldız bir zarfla içeri girer ve kapıda bayılır. Bunu gören Nesrin hayata lanet eder (s. 66).

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlандıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide bunun sahtekârlık olduğunu söyler. Kudret Bey Nemide'ye "Hakikati ortaya koyduğumuz takdirde kârdan ziyade zararımız olacak! Üstelik halkı aldatmış olmak bakımından herkesin ne derece lanetine uğrayacağımızı ve gözde ne kadar küçüleceğimizi tasavvur et!" (s. 23) der.

3.1.27.Dini Kişiler ve Din Büyükleri

3.1.27.1.Din Adamları

Her dinde o dini anlatan, dinin yaşanmasını sağlayan belirli dini kişiler vardır. İslam dininde de bu işi din adamları gerçekleştirir. İncelediğimiz romanlarda geçen din adamlarını tespit etmeye çalıştık. Bu romanlarda hoca ve imam adı altında din adamlarına yer verilir. Romanlarda imamlar genelde camide namaz kıldıran kişilerden oluşur. Ayrıca imamların nikâh kıyma, ölmeden önce hastaların başında Kur'an okuma, cenazelerde dua etme gibi misyonları da vardır. Hoca kelimesi ise bazen imam ile eş

anlamda kullanılır. Bazen de din hakkında bilgi sahibi olan, nefesi kuvvetli kişiler için kullanılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz ve Tevfik Bey bir eğlenceye katılırlar. Daha sonra Suat da aralarına katılır. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Bu konuşmaların içinde “Bir insan, faziletli bir insan, bir memur, bir hoca, istersen bir evliya tasavvur et” (s. 303) ifadesi geçer.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Bu pansiyonda Fatma adında bir kadın da kalmaktadır. Fatma Ferit'e kendi hayatını anlatır. Fatma Tatvanlıdır. Ferit'e Tatvan ile ilgili bir hurafe anlatır: “Zamanında Nemrud'un kırk devesi orada taş kesilmiş bir sıra durur. On yaşında bir akşam oradan yalnız geçerken, aha o develerden biri canlandı ve kovaladı beni: Bayıldım. Ağzım kilitlendi. Okudular hocalar” (s. 47).

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Fotika'nın anlattığına göre bir gece Matmazel Noraliya onu yanına çağırır. Ona ne zaman öleceğini söyler. Devamında “Öldüğümü gördükten sonra hiç telâş etme. İmamın evine koş” (s. 264) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Karamanlı İlyâ'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemediği için kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan para ister. Hacı Ömer Efendi ile tartışırlar. Münir kendisine yer bulana kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi'nin yanına bırakır. Daha sonra Münir kendisine kalacak yer aramaya başlar. Romanda Hacı Ömer Efendi “Hacı Ömer Efendi gerçekten hac etmiş bir adam değildir. Ticarete hacı, hoca, hafız gibi sıfatların müşterilere güven verdiğini bildiği için kendine böyle bir ünvan vermeyi uygun görmüştür” (s. 26) şeklinde anlatılır.

Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden

çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Hırsızlık yapmaya karar verirler. Yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılabilir yazılardır. Bu makalelerin birinde bir hoca, bazı olayların gerçekleşmesinin kendi günahımızdan kaynaklı olduğunu söyler (s. 132).

Romanın ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Semahat "Hocaların sözlerine bakma. Büyük kıyamete daha çok vakit var. Senin koparacağın küçük kıyamet kimsenin umurunda bile olmaz" (s. 155) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre'nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği'ne giderler. Romanda cenaze merasimi "O sırada, imam ve hocalarla Hulusi Bey, çiftlik ve köy halkı gelmiş, oldukça kalabalık bir cenaze alayı aşağıya toplanmıştı" (s. 105) şeklinde anlatılır.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ilk verildiği okulu "İlk verildiğim okul bir "Aralık Mektebi"ydi, yahut da medrese... Kocaman sarıklı bir hocamız vardı ve okulumuz tek sınıftan ibaretti. Yarı karanlık, loş bir cami odası, belki de bir mescit?" (s. 13) şeklinde anlatır.

Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut'ta roman kahramanının babası her cuma günü bütün aileyi toplayarak pikniğe götürür. Bu piknik sırasında babası çeşitli konulardan bahseder. Bu sırada yoldan geçen insanlar burada büyük bir kalabalık oluştururlar. Bu kalabalığın içine bazen hahamlar, papazlar, hocalar katılır (s. 44).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Romanda Cemil'in çocukluğu anlatılır. Cemil, çocukluğunda kötü niyetli bir kadın tarafından şiddet görür. Onun zulmünden kaçmak için mahalle camiinin teneşirliğinde eski bir tabutun içinde uyur. Bir sabah teneşirlikten tabut almaya gelen imam Cemil'i burada görür (s. 48). Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkar olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Hacı Süleyman “Hocaları da severim. Lakin böyle, vatan ve millet aleyhine söz atan, düşmanın istilasını metheden melunları ezmek, gebertmek sevaptır vallahi” (s. 122) diye yemin eder.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışırlar. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına

erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel, Vedat'ın çocuğunu taşıdığını söyler. Bunun üzerine Kemal Bey, onların evlenmesi için çabalar. Tüm ısrarlara rağmen Vedat evliliğe yanaşmaz. Kemal Vedat'a eğer içinde Allah korkusu olsaydı ne yapardın diye sorar. Bunun üzerine Vedat "Ya bir papas yahut da imam olurdum" (s. 104) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Menderes yine bir gün taşacaktır. Menderes'in taşmasını engellemeye çalışırlar. Hurşit bu kadar zahmete değmeyeceğini ama ellerinden geleni yapmaya çalıştıklarını söyler. Bunun üzerine Mustafa bu sözün ona yakın bir kimsesi ölen insanların "Elinden geleni yaptın, rahmetlinin başı ucundan doktorları, hacıları, hocaları eksik etmedin" (s. 93) diye teselli edilmesini hatırlattığını söyler.

Mühendis Bekir, Menderes'in taşmasını engellemek için uğraşır. Bu uğraşları sırasında sıtmaya yakalanır. Bekir'in hastalığı ilerler. Bekir'i Ali Mehmet'in evinde yatırırlar. Bekir ölüm döşeğindeyken imam efendiye haber verirler (s. 108).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Harput'ta yaşlı bir adam demiryolu inşasında çalışan kişiye rehberlik yapar. Rehber orada bulunan camiye gezdirir. Demiryolu inşasında çalışan kişi camide imamla karşılaşır. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder (s. 18). İmanın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika bu kötü rüyadan kurtulabilmek için Ayşe adında arkadaşından yardım ister. Ayşe de Ali'nin rahatsızlığı için bir büyücü çağırdıklarını onun Rahika'yı kurtarabileceğini söyler. Devamında da önceleri nefesi kuvvetli bir hoca çağırtmayı düşündüklerini daha sonra bu büyücü kadını çağırdıklarını ekler (s. 43).

Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı Ebüzziya düğünün hemen yapılmasını ister. Kasım'a "Rahika ile sen, yarın evleneceksiniz. Boşuna itiraz etme. Bu akşamdan imama haber verdirirsin" (s. 114) der.

Ebüzziya Bey nikâh merasiminin kendi odasında yapılmasını ister. İmam hayatında ilk defa gelinin yanında nikâh kıyar. Bunun için biraz heyecanlanır. İmam nikâh esnasında sorulan soruları sorar. Nikâh dualarını okur (s. 126).

3.1.27.2.Evliya

Dini kişiler ve din büyüklerinden biri de evliyalardır. İncelediğimiz romanlarda evliya kavramına pek rastlanmaz. Sadece dört romanda adı geçer. Bu romanlarda da gerçek anlamında kullanılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz ve Tevfik Bey bir eğlenceye katılırlar. Daha sonra Suat da aralarına katılır. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Bu konuşmaların içinde “Bir insan, faziletli bir insan, bir memur, bir hoca, istersen bir evliya tasavvur et” (s. 303) ifadesi geçer.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit bu sebepten dolayı teyzesini öldürmek ister. Bu düşüncesini bir gün aynı pansiyonda kaldığı Tosun'a söyler. Bu sırada Tosun ile aralarında konuşmalar geçer. Tosun “Tutmayın beni yahu, melekler, zebaniler, evliyalar, tutmayın be kardeşler... Of, of Allah'ım! Nerede oturur senin teyzen?” (s. 155) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Bu sırada aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Atıf Cemal “Biz açlıkla evliya olmak hevesinde değiliz” (s. 99) der.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu genç, dedesini “Çakmaklı tüfekte av avlamış, mantelli top ile harbe girmiş, savaş

meydanlarında öteden uçup gelen düşman güllerine evliyalar gibi el germiş bir eski yiğittir” (s. 3) şeklinde anlatır.

3.1.27.3.Hafız

Hafız, Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen kişilerdir. Çalışmamızda daha önce Kur'an-ı Kerim'in önemi üzerinde durmuştuk. Bundan dolayı da İslam inancında hafızlara değer verilir. İncelediğimiz romanlarda hafızlar Kur'an-ı Kerim okurlar. Bazen de hafız kelimesi unvan olarak kullanılır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit'in teyzesi, Nilüfer'e kötü davranır. Ferit ile Nilüfer bu konu hakkında konuşurlar. Teyzesi, Nilüfer'e kendi hayatını anlatmıştır. O da bunları Ferit'e anlatır. Paşa babası, teyzesine çocukken Yasin-i Şerifi ezberlediği için “Hafız Hanım” dermiş (s. 184).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemededen kaçır. Karamanlı İlya'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemededen kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan para ister. Hacı Ömer Efendi ile tartışır. Münir kendisine yer bulana kadar bavulunu Hacı Ömer Efendi'nin yanına bırakır. Daha sonra Münir kendisine kalacak yer aramaya başlar. Romanda Hacı Ömer Efendi “Hacı Ömer Efendi gerçekten hac etmiş bir adam değildir. Ticarete hacı, hoca, hafız gibi sıfatların müşterilere güven verdiğini bildiği için kendine böyle bir ünvan vermeyi uygun görmüştür” (s. 26) şeklinde anlatılır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Cemil Tayfur bir röportajından dolayı gazeteden atılır. Cemil Tayfur Hastalanır. Selami, Cemil'e gidip yardım eder. Cemil hastalığından dolayı ölür. Bu olaydan sonra Selami, gün aşırı Cemil'in karısına yiyecek götürür. Bir gün karşı evden bir Kuran sesi gelir. Selami, komşunun Cuma akşamları radyodaki hafızdan Kuran dinlediğini Cemil'in karısından öğrenir (s. 51).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre *Rahika* adında çok güzel bir kız vardır. *Rahika* Harput'ta yaşar. *Rahika*, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım'ın annesi *Rahika*'yı ailesinden ister. Kasım ile *Rahika*'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı Ebüzziya düğünün hemen yapılmasını ister. Kasım imama haber salar. İmam da aşır okuyacak iki meşhur hafızın nikâh günü hazır olacağını bildirir (s. 124).

3.1.27.4.Hz. Havva

İslam inancına göre Hz. Havva yaratılan ilk insanlardandır. Bu konuda Abdullah Aydemir “Havva Âdem'in eşinin adıdır. İnsanlığın ilk babası Hz. Âdem, ilk anası da Havva'dır.” (Aydemir, 2022, 31) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda genelde Hz. Havva ile Hz. Âdem'in cennetten kovulma kıssalarından bahsedilir.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Bir gün Vedat'ın yanına bir misafir gelir. Vedat'tan yardım talep eder. Vedat kabul etmez. Bu olaydan sonra Şair Kemal adındaki dostu Vedat'ı düşünceli bir halde görür. Şair Kemal Vedat arasında şu konuşmalar geçer:

- Bilirsin ki, Dostlarımin ekserisini kadınlar teşkil eder
- Ve sen onları çekiştiriyorsun
- Onlar da Hazreti Havva ile Hazreti Adem'i çekiştiriyorlar (!)
- Neden?
- Hazreti Havva'nın sadakati yeryüzünde başka erkek olmadığı

içinmiş (s. 71).

Bu olayın devamında Vedat Kemal'e “İnsan güzel bir mevcudiyetle dünyaya gelmiş olunca, etrafına sunacağı zevkler hususunda icap ettiği kadar cömert davranmalıdır. [...] Sahneye Hazreti Havva niyetiyle çıkar. Hazreti amber halinde yaşar ve öldüğü zaman Hazreti Meryem kılığında bürünmüştür” (s. 80) der.

İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışrlar. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini

söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Bu sırada Aysel'e "Hazreti Havva'yı, Hazreti Ademle beraber kandırıp, zevklerin timsali halindeki kızıl elmayı ısırtan altın kanatlı yılan efsanesi, dünya zevklerinin günahlarla örtülü olduğunu ispat etmez" (s. 93) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Bir gün Kasımların evinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. Rahika da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak Rahika'yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil'in istediği gibi gitmez. Rahika'yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam uçurumun dibine geldikleri sırada Neil ile Rahika'yı üstünden atar. At ise uçurumdan düşerek parçalanır. Harput'a iki saat uzaklıktaki bu kayalık yerde Rahika ile Neil mahsur kalır. Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım'ı da yangını da hatırlayamaz. Neil Rahika'ya geçmişini anlatır. Fakat Rahika hiçbir şey hatırlayamaz.

Neil kayalıkların orada bir kaynak suyu bulur. Az ilerisinde de bir kulübe bulur. Günlerce o kulübede yaşarlar. Ormandan meyve toplayıp yerler. Kuş avlayarak beslenirler. Kendilerini görmeleri için büyük ateş yakarlar. Fakat kimse onları görmez. Zamanla Neil ile Rahika arasında bir çekim başlar. Neil, Rahika Kasım'ın karısı olduğu için ondan uzak durmaya çalışır. Fakat zamanla bu çekime karşı koyamaz. Bir gece birlikte olurlar. O gecedan sonra doya doya aşklarını yaşamaya başlarlar. İkisi de çok mutludur. Romanda ikisi için biri Âdem, biri Havva benzetmesi yapılır (s. 178).

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipler

arasında Saim adında biri vardır. Emine’yi kandırır. Emine kandırıldığını öğrenince Saim’in yanından kaçır. Emine bu olaydan sonra annesiyle birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar’a müracaat eder. Hikmet Acar Emine’ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Emine’nin annesi zatürreye yakalanır ve ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine’yi teselli eder. Onu hususi kâtibi yapar.

Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine’yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırır. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine’ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğunu aldırmaı düşünür. Bu sırada vicdanıyla savaşıır. Vicdanında duyduğu sesler ona “Sen, şeytana uydun, nefesine hâkim olamadın, kadınlık zaafların aklıselimini mağlup etti, Havva’dan beri devam edegelen komedyada rol aldın, rolünü oynadın, yarıldın, aldandın, aldatıldın, ne oldu ise oldu” (s. 242) der.

3.1.27.5.Hz. Ömer

Hiz. Ömer, dört halifeden biridir. Bundan dolayı İslam inancında ona büyük saygı duyulur. İncelediğimiz romanların sadece birinde Hiz. Ömer’den bahsedilir. Halifeliliğı zamanında yaptığı işler anlatılır.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzölür. Milli Mücadele için Anadolu’ya gider. Anadolu’ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele’ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman’ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Selçuk, Ulu Cami’de cuma namazından sonra halka vaaz verir. Vaazda şunları söyler:

Hazreti Ömer, hilafet makamını ihraz ettiğı zaman, tebaasının fakrú sefalet ve düşman istilasına uğramaması için her tarafa bizzat koşar. [...] İşte, İslam milletinin reisi cumhuru olan Hazreti Ömer vatan ve milletin saadeti için canını bile feda etmekten çekinmiyor, Medine’den Şam’a, Şam’dan Bağdat’a giderek, ordularını zaferden zafere götürüyordu (s. 123-124).

3.1.27.6.Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî

Hiz. Ebû Eyyûb el-Ensârî, Hiz. Muhammed'in sahabelerinden biridir. İncelediğimiz romanlarda sadece bir yerde adı geçer.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Çocukken çok yaramazdır. Annesi onu Eyüp Sultan türbesine getirir. Çünkü uzun yıllar çocuğu olmayan anası onu Hazreti Eyüp'e adamıştır. Hazreti Eyüp'ün sandukasının etrafında dönünce yaramazlığından eser kalmaz (s. 15).

3.1.27.7.İmam Gazzâlî

İslam inancında din büyüklerinden biri de İmam Gazzâlî'dir. İncelediğimiz romanlarda sadece bir yerde adı geçer. Burada da yazdığı kitaplardan bahsedilir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında babasının kitaplarını da yanlarında götürürler. Bu kitaplar romanda "Dört yanı Sebil-ür-Reşad, Sırat-ı Müstakim gibi kara kaplı mecmua koleksiyonları, boy boy tarihler, kenarları haşiyelenmiş Tevratlar, Kuranıkerim, İncil, Zeburlar, İmam Gazali, Muhiddin-i Arabi ve diğerlerine ait kitaplarla doluydu" (s. 43) şeklinde tanıtılır.

3.1.28.Dini Mekânlar

3.1.28.1.Cami

İslam inancında camiler namaz kılınıp ibadet edilen yerlerdir. İncelediğimiz romanların yarısından fazlasında cami kavramından bahsedilir. Bu romanlarda camiler, genelde özel isimleriyle birlikte kullanılır. Bazen de cins isim olarak kullanılır. Bunların dışında mekân olarak cami avlusundan söz edilir.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Evlendikten sonra karı koca arasında birtakım sorunlar yaşanır. Fahir de kendini

bekârlığını geçirdiği evine kapatır. Burada teyyare motoru icat etmeye çalışır. Başarılı da olur fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir’e teklif eder. Fahir aralarında yazılı bir anlaşma olmadan parayı kabul edemeyeceğini söyler. Bunun üzerine Refet Bey de şunları söyler:

Beyefendi, size bir saattir şartlarımı söyledim. Ben babamın isminin hayırlı bir iş yanında anılmasını istiyorum. Başkaları servetini Kızılay’a, Çocuk Esirgeme’ye verir, kimisi parasıyla Avrupa’da çocuk tahsil ettirir, hastane, mektep, cami yaptırır, ben de bir mühendisin icadına yardım edeceğim ve babamın ismini de bu şerefe ortak edeceğim (s. 278).

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, kahramanın adı gizli tutulur. Bunun için kahramandan “roman kahramanı” şeklinde bahsedeceğiz. Bu romanda roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ilk verildiği okulu “İlk verildiğim okul bir “Aralık Mektebi”ydi, yahut da medrese... Kocaman sarıklı bir hocamız vardı ve okulumuz tek sınıftan ibaretti. Yarı karanlık, loş bir cami odası, belki de bir mescit?” (s. 13) şeklinde anlatır.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Mahallede Şayeste teyzeyi görür. Selami, Şayeste’nin başından geçenleri rahmetli babasından dinlemiştir. Akbıyık Cami avlusunda bir mahalle okulu vardır. Şayeste’yi küçük yaşta bu okulun hocasının yanına verirler (s. 9).

Selami, hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları gözünde canlanır. Daha sonra çocukluğunda Hazreti Eyüp’ün türbesine gittiğini hatırlar. Eyüp Camii’nin avlusu Arabi ayların ilk Cuma’sı mahşer gibi dolar (s. 16).

Romanda Selami’nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Romanda Cemil’in çocukluğu anlatılır. Cemil, çocukluğunda kötü niyetli bir kadın tarafından şiddet görür. Onun zulmünden kaçmak için mahalle camiinin teneşirliğinde eski bir tabutun içinde uyur (s. 48).

Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki’nin zengin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zengin sohbetleri yaparlar. Selami ve arkadaşları bir parti kongresinde rüşvet ve yolsuzluğun ilerlediğini konuşurlar. İçlerinden biri bu duruma bir örnek verir. Verdiği örnekte bahsettiği kişinin akşam

namazlarını Valide Camii'nde kıldığını söyler (s. 173). Selami daha sonra tek partiden çok partiye geçişin ilk günlerini hatırlar. Selamilerin bulunduğu yere Demirkırat Başkanı gelir. Selami de oraya gider. Bu sırada caminin avlusunda milli marşlar çalan bir bando takımı görür. Yaşlı bir kadın “Allah’ın evinde bile çalgı çalıyorlar. Başımıza taş yağacak, hafazanallah” (s. 179) der.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Ulu Cami'de cuma namazından sonra halka vaaz verir (s. 123).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Bu konuşmalar arasında Mehmet Bey kasabanın tarihinden bahseder. Çocukluğunda İstanbul'da Abdülhamid'in hüküm sürdüğünü, dünyalarının kasabalarından ibaret olduğunu anlatır. Devamında “En okumuşumuz bile caminin avlusundaki medresede çocukluğumuzu narasa yansuru ölünce can sürü diye diye geçirmiştii” (s. 20) der.

Belediye reisi seçimi olduğu gün Mustafa erkenden kalkar. Mustafa çok heyecanlıdır. Evden çıkarken imtihana giden çocuklar gibi seçim için alınan tertibatı kafasından geçirir. Seçim yerine doğru gider. Bu durum romanda “Birkaç adım yürüyünce güneşin, koca camın kurşun kubbesini ve cami mezarlığındaki siyah servilerin göklere doğru uzanan uçlarını, kıızıla boyadığını gördüm. [...] Şehri ortasından ikiye bölen çayın üzerindeki köprüye geldiğim zaman artık güneş koca camiin minaresine bir halka gibi asılmıştı” (s. 27) şeklinde anlatılır.

Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphân'a gider. Çarşıyı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Menderes'in yine taşacağından bahsederler. Hurşit, Allah'ın işine akıl ermediğini söyler. Devamında köyün camisinin duvarında kocaman incir ağacı olduğunu anlatır (s. 68).

Mustafa bir bayram sabahı içinde bir tuhaflık hissederek uyanır. Bu bayram dini bayram değil milli bayramdır. Mustafa çocukluğundaki bayramları düşünür. Bu bayramlarda Mustafa müezzinin okuduğu sabahî makamındaki ezan ile uyanır. Telaşla hazırlanır. Babasıyla birlikte bayram namazı kılmak için camiye gider (s. 143).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Romanda bu durum “O gün, onu hısım, akraba hep birden bir eski camiin avlusundaki küçük bir mezarlığa götürmüşler, orada henüz düzeltilmiş bir toprak yığını göstererek, annen burada yatıyor, demişlerdi” (s. 39) şeklinde anlatılır.

Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Romanda Boğaz, “Burası küçük camili, bodur minareli ve kireç sıvalı duvarları o kadar İstanbul semtlerinin kendisi olan küçük mescitli köylerin, bazen bir manzarayı uçtan uca zapteden geniş mezarlıkların [...] garip, içli aksisadaların diyarıydı” (s. 123) şeklinde anlatılır. Bir Nisan günü Mümtaz İstanbul'a gelir. İhsan'ın çalışma odasında konuşurlar. Bu sırada karşıda Elâgöz Mehmet Efendi Camii'nin kubbesi üstünde bir servi dalı görünür (s. 351). Dördüncü bölümde birinci bölümdeki zamana geri dönülür. Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bu sırada bir caminin avlusuna girer (s. 364).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz ile aralarında bir konuşma geçer. Yahya Aziz “Peygamberlerin gelişi ve dinlerin devam edişi sebepsiz olmamıştır. Bugün camiler, kiliseler, sinagoglar eskisinden daha fazla insan yığınlarıyla dolup taşıyor” (s. 292) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar

para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmaz yazılardır. Bu makalelerin birinde Yerebatan Camii'nden bahsedilir (s. 133).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Harput'ta yaşlı bir adam demiryolu inşasında çalışan kişiye rehberlik yapar. Rehber orada bulunan camiyi gezdirir. Demiryolu inşasında çalışan kişi senelerden beri ilk defa olarak bir caminin eşiğinden içeri adımını atar (s. 12).

Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir. Hikâyeye göre *Rahika* adında çok güzel bir kız vardır. *Rahika* Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Savaş çıkınca eli silah tutan insanlar cepheye sevk edilir. Yaşlılar ve sakatlar camilere kapanarak tespih çekip Kuran okurlar (s. 210).

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür.

Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Bu sırada annesi vefat eder. Annesinin ölümünden sonra kimsesiz kalır. Çalıştığı iş yerindeki patronu Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâtibi yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırr. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine'ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğu aldırma istemez. Hikmet de Emine'yi işten çıkarır. Emine ortada kalır. Çocuğunu dünyaya getirir. Fakat ona bakacak gücü yoktur. Bunun için çocuğunu Eyüp Sultan Camii'nin avlusuna bırakıp kaçar (s. 260). Daha sonra gazetede "Dün sabah Eyüp Sultan Camii'ne sabah namazına gelenler camiin içine girilen büyük kapının kenarında bohça gibi bir şeyin durduğunu görmüşler, bunun ne olduğunu merak edip baktıkları zaman kundağa ve battaniyeye sarılı bir kız çocuğu olduğunu anlayarak polise haber vermişlerdir" (s. 269) şeklinde bir haber okur.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf yine bir gün Mahmure adında bir kadınla birlikte olur. Bu kadınla üç yıl metres hayatı yaşar. Romanda Mahmure "Cami avlusunda, daracık sokaklarda oğlanlarla koşup oynamak en büyük zevki idi" (s. 6) şeklinde tanıtılır.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerden biridir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur.

Hızır ve arkadaşları yaşadıkları bir olaydan sonra korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir'i yener. Bir gün adaya iki gemi yaklaşır. Hızır ve arkadaşları Venediklilerin adayı bastıklarını düşünürler. Fakat gelen Oruç Reis'tir. Oruç'un adaya gelişi romanda "Dini bütün bir Müslüman olan Oruç, öğle namazını maiyetiyle beraber büyük camide cemaatle kılıyordu" (s. 63) şeklinde anlatılır.

Top sakallı Beşir, Emir Şahap'a karşı ayaklanarak onun yerine Ebu Kasım'ı geçirir. Daha sonra Ebu Kasım'ı gizlice öldürtür. Ebu Kasım'ın yerine emir olur. Emirliğini Büyük Cami'de öğle namazı kılan halkın dışarı çıktığı zaman ilan eder (s. 228).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Bu aldıkları bilgiler sayesinde Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikasti öğrenirler. Suikast planına göre Oruç Reis cuma namazını kıldıktan sonra

camiden çıkarken öldürülecektir (s. 379). Cuma günü geldiğinde namazı kılmak için büyük camiye gelenlerin sayısı bir hayli fazla olur. O zamana kadar camiye uğramayanlar avludaki şadırvanın musluklarında abdest almak için sıra beklerler (s. 382).

Barbaroslar Tlemsen'e sefer düzenlemeye karar verirler. Romanda Tlemsen'den camileri, medreseleri ve kütüphaneleri olan Orta Doğu'nun en zengin ve büyük şehirlerinden biri olarak bahsedilir (s. 469).

Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. Tlemsen'i Barbaroslardan almak için sefer düzenlerler. Tlemsenliler bunu fırsat bilerek Türkler aleyhinde birleşirler ve bir suikast hazırlarlar. Ramazan bayramında bir heyet Oruç Reis'i ziyaret ederek Meşver Camii'nde namaz kılmak için izin isterler (s. 491).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı ile Sabiha bir gün buluşurlar. Bu sırada yanlarına Sabiha'nın sevgilisi İrfan gelir. Roman kahramanı İrfan ile Sabiha'yı baş başa bırakarak oradan ayrılır. Bu olaydan sonra bir yıl boyunca roman kahramanı Sabiha'yı görmez. Fakat romanda olaylar Sabiha'nın hatıra defterinden anlatılmaya devam edilir. İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine getirir. Sabiha ile İrfan birlikte olurlar. Ertesi gün bu fuhuş evinin sokağı romanda "Para mukabilinde vücutlarını satmış olan veya kudurmuş hislerini yatıştırmış bulunan bu günahkâr yolcuların yüzünde camide suç işlemiş dindar insanların duydukları azabın belirtileri var" (s. 23) şeklinde anlatılır.

İrfan Sabiha'nın namusunu kirletip onu terk eder. Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha sokakta yürüye yürüye Ağa Cami'nin önüne gelir. Cami kapısında ekmek yiyen bir çocuk görür (s. 37).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Romanda yılbaşı gecesinde bir otomobil anlatılır. Bu otomobilin içinde bir kadın vardır. Otomobil Valde Camii köşesini dönerek Topkapı istikametine doğru gider (s. 6).

3.1.28.2. Medrese

İslam inancında medreseler, din eğitimi verilen mekânlardır. İncelediğimiz romanlarda geçen medreselerde de dini eğitim verildiği görülür. Medrese kavramına sadece beş romanda rastlanır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e Ebussuud'u anlatır. Devamında "Ebussuud, köyünden, İstanbul'a medrese tahsiline gelir" (s. 98) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ilk verildiği okulu "İlk verildiğim okul bir "Aralık Mektebi"ydi, yahut da medrese... Kocaman sarıklı bir hocamız vardı ve okulumuz tek sınıftan ibaretti" (s. 13) şeklinde anlatır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Selami hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Cemil Tayfur bir röportajından dolayı gazeteden atılır. Cemil Tayfur Hastalanır. Selami, Cemil'e gidip yardım eder. Selami, Cemil'in yanından dönerken yolda sağanaktan kurtulmak için bir kahvenin saçağı altında bekler. Bir tandığa rast gelince birlikte kahveye girerler. Kahvedekiler kendi aralarında kadınlar hakkında konuşmaktadırlar. İçlerinden biri "Apartman pencerelerine kafes, tramvay arabalarına kadın-erkek yerlerini ayırmak için perde takılacak. Erkekli dişili tiyatro, sinema ve plajlara paydos... Tekkeler, zaviyeler, medreseler yeniden kapılarını açacak" (s. 45) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Bu konuşmalar arasında Mehmet Bey kasabanın tarihinden bahseder. Çocukluğunda İstanbul'da Abdülhamid'in hüküm sürdüğünü, dünyalarının kasabalarından ibaret olduğunu anlatır. Devamında "En okumuşumuz bile

caminin avlusundaki medresede çocukluğumuzu narasa yansuru ölünce can sürü diye geçirmişti” (s. 20) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Tlemsen'e sefer düzenlemeye karar verirler. Romanda Tlemsen'den camileri, medreseleri ve kütüphaneleri olan Orta Doğu'nun en zengin ve büyük şehirlerinden biri olarak bahsedilir (s. 469).

3.1.29.Kutsal Günler, Geceler ve Aylar

3.1.29.1.Cuma Günü

İslam dininde Cuma gününün ayrı bir önemi vardır. Bu konuda Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı “Cuma günü mübarek bir gündür. Bu gün, Müslümanlar için bir bayram günü sayılır.” (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 358) derler. İncelediğimiz romanlarda da Cuma günü kutsal sayılır. Altı farklı romanda Cuma gününe rastlanır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüya da gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Fotika'nın anlattığına göre bir gece Matmazel Noraliya onu yanına çağırır. Ona “Kızım, ben cuma sabahı, güneş doğmadan öleceğim” (s. 264) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut'ta roman kahramanının babası her cuma günü bütün aileyi toplayarak pikniğe götürür (s. 43).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Daha sonra çocukluğunda Hazreti Eyüp'ün türbesine gittiğini hatırlar. Eyüp Camii'nin avlusu Arabi ayların ilk Cuma'sı mahşer gibi dolar (s. 16).

Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Cemil Tayfur bir röportajından dolayı gazeteden atılır. Cemil Tayfur Hastalanır. Selami, Cemil'e gidip yardım eder. Cemil hastalığından dolayı ölür. Bu olaydan sonra Selami, gün aşırı Cemil'in karısına yiyecek götürür. Bir gün karşı evden bir Kuran sesi gelir. Selami, komşunun Cuma akşamları radyodan Kuran dinlediğini Cemil'in karısından öğrenir (s. 51).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Cuma namazından sonra halka vaaz verir (s. 123).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Daha sonra da Emine'nin annesi vefat eder. Emine bu ölümlerden sonra oturduğu evden taşınır. Fabrikadaki patronu Emine'yi merak edip evine gider. Fakat Emine'yi bulamaz. Yaşlı bir kadın, Emine'nin annesinin öldüğünü söyler. Emine'nin patronu ne zaman öldüğünü sorunca yaşlı kadın "Cuma günü... Allah hoşnut olsun, çok iyi bir komşumuzdu. Mübarek bir günde toprağa girdi" (s. 202) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Bu aldıkları bilgiler sayesinde Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikasti öğrenirler. Suikast planına göre Oruç Reis cuma namazını kıldıktan sonra camiden çıkarken öldürülecektir. Reisler Oruç'un cuma namazına gitmesini doğru bulmazlar. Fakat Oruç Reis "Ben cuma namazını cemaatle eda edeceğim" (s. 379) der.

Oruç Reis'e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim'in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim'in ölmüş olduğunu görürler. Salim'in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Böylece Cezayir Barbarosların devleti haline gelir. Bu sırada Tunus'a Fransızlar saldıracaktır. Hızır ve arkadaşları Cuma günü öğle namazını birlikte kılıp Ulu Tanrı'ya yalvarırlar (s. 405).

3.1.29.2.Arefe Günü

İslam inancında dini bayramdan bir önceki güne arefe günü denir. İncelediğimiz romanlarda arefe günü sadece bir romanda geçer.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Burada geçirdikleri Ramazan ayı anlatılır. Roman kahramanı Arife günü eve geç geldiği için azar işiteceğini düşünür (s. 44).

3.1.29.3.Bayram Günü

İslam inancında Ramazan ve Kurban olmak üzere iki dini bayram bulunur. Kemal Timur "Sosyolojik olarak aynı kültüre mensup insanları birbirine bağlayan, dayanışma ve birlikteliğin ruhunu ayakta tutan önemli günler vardır. Bayramlar da bu günlerden biridir." (Timur, 2012) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda da dini bayramların bu birleştirici ve kaynaştırıcı özelliklerinden bahsedilir.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Halası mektubuna cevap yazar. Bu mektupta "Vaktiyle baban her bayram ve kandilde seni bana getirirdi" (s. 11) ifadelerini kullanır. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Romanın devamında Nüveyre'nin annesinin teyzesini çok sevdiği için her bayram mutlaka onun yanına çiftliğe gittiğinden bahsedilir (s. 101).

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenani defterinde Celile teyzesinin hikâyesini anlatır. Bu hikâyede teyzesinin macerasını anlatır. Raif dünyaya geldikten sonra teyzesi zengin olmadığı gerekçesiyle kocasını bırakarak zengin bir Mısırlı ile Kahire'ye kaçır. Raif yanına gelip rahatça yaşasın diye ona mektuplar yazar. Onu ikna edemeyeceğini anlayınca bunun sebebi olarak gördüğü ailesine sırtını döner. Bu durum romanda "Bayramdan bayrama tebriklerle kuru kuru cevaplar verir" (s. 70) şeklinde anlatılır.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne aşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışırlar. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel, Vedat'ın çocuğunu taşıdığını söyler. Bunun üzerine Kemal Bey, onların evlenmesi için çabalar. Tüm ısrarlara rağmen Vedat evliliğe yanaşmaz. Kemal Vedat ile konuştuğu sırada din bilgisinin zayıf olduğunu fark eder. Kuran okumaya başlar. Dinleri araştırmaya başlar. Araştırdıkça aydınlanır. Kemal'in bu durumu romanda şu şekilde anlatılır:

Etrafındaki suistimaller ve fenalıklar zaman zaman kabarıp, bunların timsali halinde Vedat'ın çılgınlıkları fazlalaştıkça, resmi bayramların dini bayramlardan daha büyük bir neşe içinde gelip geçmelerine birtakım manalar veriyor “laiklik bu demek midir?” yahut “dinsiz insan, ahlaksız insan mıdır” diye kendi kendisine soruyordu (s. 106-107).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Mustafa bir bayram sabahı içinde bir tuhaflik hissederek uyanır. Bu bayram dini bayram değil milli bayramdır. İster dini ister milli olsun her bayram kasaba için bayramdır (s. 140). Mustafa çocukluğundaki bayramları düşünür. Bu bayramlarda Mustafa müezzinin okuduğu sabahî makamındaki ezan ile uyanır. Telaşla hazırlanır. Babasıyla birlikte bayram namazı kılmak için camiye gider. Bayram namazı çıkışı Morali dağında top patlar (s. 143).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi

arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Harput'un değişik kültürüne alışmaya çalışır. Neil annesine bir mektup yazar. Mektupta Amerika'dan geldikleri gün şereflerine tam on tane koyunun kurban edildiğini yazar. Devamında "Bu bir anane. Maksat, Kasım'ın kazasız belasız gelebildiğinden dolayı Tanrı'ya arzı şükranında bulunmak. Zaten her Müslüman, parasına göre, senede hiç olmazsa bir koyun kurban etmeliymiş. Bu bayrama da "Kurban Bayramı" diyorlar" (s. 56) yazar.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Roman kahramanı Beyrut'ta geçirdikleri Ramazan ayını "Ramazan içindeydik... Karşımızdaki kocaman konakta zengin bir sarraf oturuyordu. Gayet Müslüman adamdı. Ara sıra iftara çağrıldıkça bol bol ikram görürdük. Babamsa, iftar dönüşleri çoğunlukla fenalaşırdı. Bayram kışa rastlıyordu" (s. 44) şeklinde anlatır. Romanın devamında bayram yaklaştıkça roman kahramanının babası çocuklarına bayramlık alamadığı için üzülür (s. 45). Roman kahramanı bayram sabahını "Sokakta telaşlı ayak sesleri... Müminler bayram namazına koşuyorlardı" (s. 46) şeklinde anlatır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Erman ailesi Kızılsu Bağ'ında yaşarlar. Dışarıdan kimseyle görüşmezler. Kızılsu Bağ'ında çok yüksek sesli bir su sesi duyulur. Bunun sebebi kıvılcımlı kayalar arasından kuvvetli bir su çağlamasıdır.

Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgede bulunur. Doktor Adnan Bey, Yıldız'ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor Adnan'ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Yıldız sık sık İffetlerin evine misafirlğe gider. Bu misafirlik sırasında aralarında tatlı konuşmalar geçer. Bu konuşmaların birinde Adnan Bey'in annesi Emine Hanım, Yıldız'a Erman ailesi hakkında bilgiler verir. Bu sırada İffet annesine, kardeşler içinde en sevimlilerinin Semih Bey ile Semahat Hanım olup olmadığını sorar. Annesi, Semahat'ı nereden tanıdığını İffet'e sorar. İffet de "Bir gün bütün kardeşlere yolda rastladım. Sanırım annelerinin mezarını ziyarete gidiyorlardı. Bir bayram günü idi" (s. 52) der.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o

ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Bir yılbaşı günü Yıldız, Erman ailesinin yılbaşını kutlar. Saime Hanım'ın elini öper. Bunun üzerine Saime Hanım “Bu adet yeni çıktı amma pek çabuk yerleşti. Biz yalnız bayramlarda, kandillerde büyüklerin elini öperdik” (s. 149) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Bir gün Turgut Reis Hızır Reis'in yanına gelir. Kim olduğunu anlatmaya başlar ve “Küçük yaşta ok atar, güreş tutardık. Bayram günlerinde babamla şehre iner, saatlerce yelkenlilere bakar, levendlerin denize açılmasını biraz da hasretle seyrederdim” (s. 418) der.

Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. Tlemsen'i Barbaroslardan almak için sefer düzenlerler. Tlemsenliler bunu fırsat bilerek Türkler aleyhinde birleşirler ve bir suikast hazırlarlar. Ramazan bayramında bir heyet Oruç Reis'i ziyaret ederek Meşver Camii'nde namaz kılmak için izin isterler (s. 491).

3.1.29.4.Kandil Gecesi

İslam inancına göre kutsal kabul edilen gün ve gecelerden biri de kandil geceleridir. Bu konuda Nebi Bozkurt “Osmanlı Padişahı II. Selim döneminde (1566-1574) camiler aydınlatılıp minarelerde kandiller yakılarak kutlandığı için bu gecelere kandil geceleri denilmiştir. Bunlar Mevlid, Regaib, Mi'rac, Berat ve Kadir geceleridir.” (Bozkurt, 2022) der. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde kandil kavramından bahsedilir.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Halası mektubuna cevap yazar. Bu mektupta “Vaktiyle baban her bayram ve kandilde seni bana getirirdi” (s. 11) ifadesini kullanır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer

kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Bir yılbaşı günü Yıldız, Erman ailesinin yılbaşını kutlar. Saime Hanım'ın elini öper. Bunun üzerine Saime Hanım “Bu adet yeni çıktı amma pek çabuk yerleşti. Biz yalnız bayramlarda, kandillerde büyüklerin elini öperdik” (s. 149) der.

3.1.29.5.Ramazan Ayı

İslam inancına göre Ramazan ayı mübarek bir aydır. Bu konuda Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı “Ramazan ayı faziletlerle dolu bir aydır. İnsanlığın kararan ufkunu aydınlatan Kur'an-ı Kerim bu ayda indirilmeye başlanmıştır. İslam'ın beş esastan biri olan oruç da bu aya tahsis edilmiştir.” (Şentürk & Yazıcı, 2019, 366) derler. İncelediğimiz romanlarda genelde Ramazan ayında tutulan oruçlardan bahsedilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Romanda Boğaz anlatılırken İstanbul ramazanlarından bahsedilir (s. 123).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Arkadaşları bu teklife baştan itiraz ederler. Daha sonra kabul etmek için Münir'in evine giderler. Bu sırada aralarında konuşmalar geçer. Münir “Şimdiki namusluluk Ramazan orucuna benziyor. Üç bin kişi yer, üç kişi tutar. Tanrı bu üç oruçlunun yüzü suyu hürmetine günahlıları da affeder” (s. 96) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Roman kahramanı Beyrut'ta geçirdikleri Ramazan ayını “Ramazan içindeydik... Karşımızdaki kocaman konakta zengin bir sarraf oturuyordu. Gayet

Müslüman adamdı. Ara sıra iftara çağrıldıkça bol bol ikram görürdük. Babamsa, iftar dönüşleri çoğunlukla fenalaşırdı” (s. 44) şeklinde anlatır.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Çocukken sıcak bir Ramazan ikindisinde annesinin yaşlı bir satıcıdan zenzem sorduğunu hatırlar (s. 16).

Romanın ikinci bölümünde Selami’nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharremlerin olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman’ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Bir gün Recep Pilot Neriman’dan su ister. Neriman Recep’e oruç tutmuyor musun diye sorunca Recep “Oruç mu? Ha, öyle ya Ramazan’dayız. İyi ama, bilmiyor gibi konuşuyorsun Neriman... Biz yılda bir ay değil, on iki ay oruçluyuz, kızım” (s. 111) der.

Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki’nin zengin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zengin sohbetleri yaparlar. Selami ve arkadaşları bir parti kongresinde rüşvet ve yolsuzluğun ilerlediğini konuşurlar. Bu konuşmalar sırasında Selami çocukluğunu hatırlar. Ramazan günlerinde babasıyla bazen giyecek almaya gittiğini anımsar (s. 176).

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput’ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım’ın annesi bir gün Kasım’ın çocukluğunu düşünür. Uzun Ramazan gecelerinde Kasım’ın büyük halasının anlattığı cin hikâyelerini dinlerken kendisine sokulduğunu hatırlar (s. 82).

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Tlemsen’i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. Tlemsen’i Barbaroslardan almak için sefer düzenlerler. Tlemsenliler bunu fırsat bilerek Türkler

aleyhinde birleşirler ve bir suikast hazırlarlar. Ramazan bayramında bir heyet Oruç Reis'i ziyaret ederek Meşver Camii'nde namaz kılmak için izin isterler (s. 491).

3.1.30.Cenaze Töreni

İslam inancında insanın yaşarken yapması gereken bazı vazifeler vardır. Bununla birlikte ölen kişinin ardından yapılması gereken belirli vazifeler de vardır. Ölen kişi belirli ritüeller sonucunda toprağa verilir. Ölen kişinin ardından cenaze töreni düzenlenir. İncelediğimiz romanlarda da ölen kişilerin ardından belirli ritüeller yapıldığı görülür.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Halası kız tarafının Fahir'i kabul ettiğini belirtir. Bunun üzerine Fahir surat asar. Halası ile aralarında şu konuşmalar geçer:

“Bu suratı bırak canım! Cenazeye mi gidiyorsun?”

“Ne iyi buldunuz hala, cidden cenazeye gidiyorum. Hem de kimi gömeceğimi biliyor musunuz? Ümit ve neşe ile dolu, istikbalden emin Fahir'i...”

[...]

“Masal! Cenaze alayı o kadar muhteşem olacak, öyle nadide elmaslar ve çiçekler, ayaklarının altına serilecek ki o bahsettiğin mağrur mühendis bile tabutunu aralayıp dışarı fırlayacak” (s. 34).

Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre'nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği'ne gideceklerdir. Fahir, Nüveyre'ye orada kaç gün kalacaklarını sorar. Nüveyre “İki gün. Cenazeyi öğleden sonra kaldırırlarsa bir gün de öteberi işlere bakarız” (s. 96) şeklinde cevap verir. Çiftliğe giderler. Çiftlikte cenaze merasimi için hazırlık yapılması gerektiği ifade edilir (s. 103). Romanda cenaze merasimi “O sırada, imam ve hocalarla Hulusi Bey, çiftlik ve köy halkı gelmiş, oldukça kalabalık bir cenaze alayı aşağıya toplanmıştı” (s. 105) şeklinde anlatılır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olaylar anlatılır. Romanda iki farklı anlatım tekniği kullanılır. Hakim bakış açısının yanı sıra romanda Cenân'ın defterinden bire bir aktarma yöntemiyle birinci kişi anlatımına da yer verilir. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir

şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedad Kemal adlı yazardır. Romanın sonunda Hayriye Hanım hastaneye kaldırılır. Bu sırada Sedad Kemal ölür. Cenaz defterine Hayriye Hanım'ın bu cenaze merasiminden haberi olmadığını yazar (s. 300).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı Ebüzziya düğünün hemen yapılmasını ister. Düğün için misafirler gelir. Kasım'ın annesi Gülizar Hanım misafirleri kabul eder. Gülizar Hanım ağlar. Bunun üzerine kızı, Gülizar Hanım'a cenaze merasiminde gibi bir hali olduğunu söyler (s. 122).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri gelir. Allah'ın emri ile kızına talip olur. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Bunun üzerine Memduh kızını Kasap Mehmet'e vermeye karar verir. Bu durumu kızına anlatırken “Ölsek, cenazemiz kefensiz kalacak be! Bugüne kadar sen de bizimle beraber sürünüp durdun. Bundan sonra da sürünmek istemiyorsan, babanın lafını dinle” (s. 65) der. Böylece romanda cenaze ve kefen kavramları üzerinde durulur.

Romanın devamında Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Daha sonra da Emine'nin annesi vefat eder. Emine'nin annesinin cenazesi merhum Çolak Memduh'un evinden çıkar. Sokağın sakinleri cenaze çıkan evin önünde toplanır. Sokak kalabalıktır. Fakat cenazeyi birkaç erkek omuzlayıp götürür (s. 201).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir.

Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Semahat'ın babası Semahat'ın cenazesinin kendi evinden kaldırılmasını ister (s. 170). Sabiha, Semahat'ın ölümünden çok etkilenir. Semahat'ın cenazesi evden çıkarken bağırır. Bu durum romanda "Erkekler tabutu evden çıkarırken kadınlar da Sabiha'yı kucaklamışlar, yatağına yatırmışlardı" (s. 174) şeklinde anlatılır.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kısıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister.

Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Nemide bir davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi, Nemide'yi görünce çok şaşırır. Fakat isminin Jülide olduğunu öğrenince Nemide'nin kardeşi olduğunu düşünür. Jerfi Kudret Bey'e resim işi konusunda yardımcı olur. Kudret Bey Nemide'ye Jerfi hakkında iyi öğütlerde bulunur. Nemide'nin Jerfi'ye iyi davranmasını ister. Nemide dayısının yanından ayrılırken Jerfi onu uğurlamaya gelir. Jerfi'nin yüzünde cenaze törenine giden adamın kederi okunur (s. 51).

3.1.30.1.Tabut

İslam inancına göre ölen kişi tabut adı verilen tahta bir kutuya konularak gömüleceği yere getirilir. Bundan dolayı tabut kavramı cenaze töreninin bir parçasıdır. Ayrıca tabut kelimesi ölümle özdeşleştirilir. İncelediğimiz romanlarda geçen tabut bazen cenaze törenini hatırlatır. Bazen de cenaze töreni öncesinde yapılan işlemlerde kullanılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey'in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. İhsan Suat'a bu haliyle bir mezar, bir tabut gibi bir şey olduğunu söyler (s. 313).

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem sevgilisi Cemile'yi Gülderen adında bir kızla aldatır. Bunu gören Cemile Ekrem'in gözü önünde hem kendini hem de Gülderen'i öldürür. Bu olay üzerine Ekrem İstanbul adli binasında ifade verirken savcının sözleri karşısında utanır. Kendisinde savcıya cevap verecek gücü bulamaz. Omuzlarda taşınan bir tabut gibi ağır adımlarla odadan çıkar (s. 58).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Romanda Cemil'in çocukluğu anlatılır. Cemil, çocukluğunda kötü niyetli bir kadın tarafından şiddet görür. Onun zulmünden kaçmak için mahalle camiinin teneşirliğinde eski bir tabutun içinde uyur (s. 48).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır.

Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Kasaba halkından Zati Bey Menderes'in taşmasını istemektedir. Çünkü Menderes'in taşmasından dolayı Zati Bey sazlıklardan büyük ganimet elde eder. Zati Bey çok zengindir. Bu zenginliğini çevresine karşı kullanır. Gencecik bir kız olan Cemile'yi sevgilisi Muhlis'ten ayırarak onunla evlenir. Muhlis bu duruma çok içerlenir. Zati Bey'i vurmak istediğini Mustafa'ya anlatır. Devamında Kayıkçı Hüsnü'yü vuran Galip'in dört yıl ceza aldığını kendisinin de bundan fazla ceza alacağını söyler. Romanda Kayıkçı Hüsnü'nün alçak bir adam olduğu, öldürüldükten sonra cenazesini kimsenin taşımadığı, tabutunun arkasına teneke bağlandığı ve mezarına kazık kakıldığı anlatılır (s. 170).

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Daha sonra Çolak Memduh'un evinden bir cenaze çıkar. Tabutta yatan kişi Emine'nin annesidir. Sokağın sakinleri cenaze çıkan evin önünde toplanır. Sokak kalabalıktır. Fakat cenazeyi birkaç erkek omuzlayıp götürür. Emine, tabut kapının önünden uzaklaşıp giderken onu teselli eden komşuların kolları arasında kalır (s. 201).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Sabiha, Semahat'ın ölümünden çok etkilenir. Semahat'ın cenazesi evden çıkarken bağırır. Bu durum romanda "Erkekler tabutu evden çıkarırken kadınlar da Sabiha'yı kucaklamışlar, yatağına yatırmışlardı" (s. 174) şeklinde anlatılır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Bu sohbet sırasında Fahir halasına kumar borcunu ödeyemediği için ölmek istediğini söyler. Halası da bu durum için "Buna herkes dilediği şekilde tefsir edebilir. Kimi sağa kimi sola çeker: İhtilas, kadın, suistimal, hastalık. Solakzade Fahir Bey'in tabutu mezara konmadan bütün bu ihtimaller kulaktan kulağa fısıldanacak, ağızdan ağıza yayılacak..." (s. 20) ifadelerini kullanır. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre

Hanım'dır. Halası kız tarafının Fahir'i kabul ettiğini belirtir. Bunun üzerine Fahir surat asar. Halası ile aralarında şu konuşmalar geçer:

“Bu suratı bırak canım! Cenazeye mi gidiyorsun?”

“Ne iyi buldunuz hala, cidden cenazeye gidiyorum. Hem de kimi gömeceğimi biliyor musunuz? Ümit ve neşe ile dolu, istikbalden emin Fahir'i...”

[...]

“Masal! Cenaze alayı o kadar muhteşem olacak, öyle nadide elmaslar ve çiçekler, ayaklarının altına serilecek ki o bahsettiğin mağrur mühendis bile tabutunu aralayıp dışarı fırlayacak.” (s. 34).

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer adındaki roman kahramanının yasak aşkını konu alır. Ömer Mülkiye Mektebi mezunudur. Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler.

Ömer bir gün hastaneye Ruha'yı ziyarete gider. Ruha Ömer'e bir hastasının başından geçen olayı anlatır. Bu hastası göğsünden ve kalçasından bıçaklanmış genç bir kızdır. Genç kız ölmeden önce “Beni vuran Lütfü değildir. Onu seviyorum. Bana bir çiçek vermişti. Kuruttum. Yastığımın altındadır. Tabutumun içine koyun ve öyle gömün” (s. 47) der.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. Selma, Hümeysra'yı vurduktan sonra İrfan, Doktor Nazım Bey'in yanına gelir. Doktora tabanca doğrultarak gözlerini bağlar. Hümeysra'nın yaralarını doktora tedavi ettirir. Doktor tedavisini tamamladığında gitmek için kapıya doğru yürür. Bu durum romanda “O vakit, duvara dayatılıp bırakılmış bir tabut korkunçluğu ile, olduğu yerde hareketsiz duran ve bir ölünün cam gözleriyle doktora bakan adam, şöyle bir yerinden kımıldar gibi oluyor” (s. 27) şeklinde anlatılır.

3.1.30.2.Mezar

İslam inancında ölen kişiler toprağa gömülür. Bu gömüldükleri yere de mezar denir. Mezar, cenaze töreninin son işlemidir. Ölen kişinin mezara gömülmesiyle cenaze töreni son bulur. İncelediğimiz romanlarda mezar kavramı doğrudan kullanıldığı gibi mezarlık adı altında dolaylı olarak da kullanılır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Bu sırada odanın ortasında bir karaltı görünür. Onlardan önce sofaya fırlar. Bunun üzerine karşılıklı odalardan birinin kapısı açılır. Yaşlı kadın kocasına kedinin masa üzerindeki süt kâsesini devirdiğini söyler. Bu sırada kapının aralık olduğunu fark ederler. Yaşlı adam karısına kapıyı iyi kapatmadığını söyler. Yaşlı kadın “Efendi, ben korkuyorum. Molla Gürani'deki mezarlıktan bir hortlak çıkıyor, geceleri evleri dolaşıyormuş” (s. 113) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbet ederler. Bu sohbet sırasında Fahir halasına kumar borcunu ödeyemediği için ölmek istediğini söyler. Halası da bu durum için “Buna herkes dilediği şekilde tefsir edebilir. Kimi sağa kimi sola çeker: İhtilas, kadın, suistimal, hastalık. Solakzade Fahir Bey'in tabutu mezara konmadan bütün bu ihtimaller kulaktan kulağa fısıldanacak, ağızdan ağıza yayılacak...” (s. 20) ifadelerini kullanır.

Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre nişanlanırlar. Nüveyre'nin annesinin ihtiyar teyzesi vefat eder. Cenaze için Fahir ile Nüveyre birlikte Yolbaşı Çiftliği'ne giderler. Cenaze sırasında Nüveyre ile Fahir arasında şu konuşmalar geçer:

“Artık onu düşünmeyin Nüveyre, o zavallı ömrünü yaşamış ve tüketmiş”

“Onun mezarına, birkaç çiçek götürmek istiyorum”

“Artık karanlık basmaya başladı, yarın gideriz”

“Hayır, mutlak şimdi gitmeliyim. Beni üzmeyin Fahir Bey”

“Peki, çiçekleri nereden bulacaksınız”

“Siz bilmezsiniz Fahir Bey. Measure teyzemin çiçeğe olan düşkünlüğü meşhurdur. Onun bir camlı odası vardır ki orada yetiştirdiği çiçekler İstanbul'un en büyük serlerinde bile yetiştirilmez. Bunu kâhya da

kalfa da herkes de bildiği halde onun mezarına iki gül götürmediklerine eminim”

“Hakkınız var fakat bu zavallıların böyle şeyleri düşünecek halleri yok. Hem düşünecek olsalar da bunu bilmezler. Malum ya, ölümlere çiçek götürme adeti bizde yenidir”

“Fakat ben biliyorum. İşte bunun için ben Measure teyzemin ruhunu sevindireceğim, onu bu gece çiçekleriyle baş başa bırakacağım” (s. 105).

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masallar sırasında roman kahramanı ve kardeşi korkarak birbirine sarılır. Masallardaki sesleri duyduklarını zannederler. Bu sesler için roman kahramanı “Bu sesler, mezarlıklarda kefenleriyle dolaşan hortlakların kemik gıcırtiları, yahut masallardan fırlamış cadılarla sihirbazların ulumaları gibi gelirdi bana” (s. 23) ifadelerini kullanır.

Peride Celal’in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenar’ın başından geçen olaylar anlatılır. Cenar, Celile teyzesinin oğlu Raif’e âşıktır. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha’nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenar çok iyi anlaşır. Raif, Cenar’ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenar bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Cenar bu intihardan çok etkilenir. İntiharın sebebini sorgular. Cenar annesine Raif’in hayattayken mutlu olup olmadığını sorar. Bunun üzerine annesi “Demek Raif’in de dışarı sızdıramadığı bir derdi varmış. Onu da mezara beraber götürdü işte” (s. 82) şeklinde cevap verir.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami’nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman’ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami can sıkıntılarını unutmak isteyince babasının kabrini dolaşır. Mezarlığa gittiğinde bir kadının bir mezarın başında Kuran okuduğunu görür (s. 127).

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren’i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk’un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. O sırada 1. Dünya Savaşı meydana gelmektedir. Selçuk defterine 1918 tarihli yazdığı yazısında “Ey vatan için şehit olan büyük Türk

kahramanları ben rüya gördüm. Bir gün hakikat olacak bu rüya. Sizin mukaddes mezarlarınız, düşmanın çizmelerinden kurtulacak” (s. 65) der.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz’ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Romanda bu durum “O gün, onu hısım, akraba hep birden bir eski camiin avlusundaki küçük bir mezarlığa götürmüşler, orada henüz düzeltilmiş bir toprak yığını göstererek, annen burada yatıyor, demişlerdi” (s. 39) şeklinde anlatılır.

Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul’a hayrandır. Birlikte İstanbul’un eski camilerini, Boğaz’ı gezerler. Romanda Boğaz, “Burası küçük camili, bodur minareli ve kireç sıvalı duvarları o kadar İstanbul semtlerinin kendisi olan küçük mescitli köylerin, bazen bir manzarayı uçtan uca zapteden geniş mezarlıkların [...] garip, içli aksisadaların diyarıydı” (s. 123) şeklinde anlatılır. Mümtaz ile Nuran arasında geçen bir konuşmada mezardan bahsedilir (s. 183).

Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey’in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. İhsan Suat’a bu haliyle bir mezar, bir tabut gibi bir şey olduğunu söyler (s. 313). Daha sonra Suat oradan ayrılır. Ayrılırken Mümtaz’a, ilişkilerini bildiği halde Nuran’a mektup yazdığını söyler. Daha sonra Nuran ile Mümtaz Bursa’da nikâh kıymaya karar verirler. Fakat eve geldikleri bir gün evde ışığın yandığını fark ederler. İçeri girdiklerinde Suat’ın kendini astığını görürler. Nuran bu manzara karşısında dehşete düşer. Mümtaz’a aralarına bir ölünün girdiğini söyleyerek ondan ayrılır. Mümtaz Nuran’ın aşkıyla dolanmaya başlar. Bir gün Şeyh Sinan Erdebili isminde birinin mezarının önüne gelir. Bu sırada bir kız çocuğu mezarın üzerindeki mum artıklarını toplamaktadır (s. 353).

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit’in birtakım nedenlerden dolayı Ada’ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada’da Matmazel Noraliya’nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya’nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit’e gösterir. Rüya da gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya’nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya ölümünden iki sene önce Tepeköyü’ndeki Müslüman mezarlığında kendisine mezar yaptırmaya başlar. Mezarlığa gidip kendi mezarına dikilen çiçekleri sular (s. 264).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi'nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa'nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur.

Belediye reisi seçimi olduğu gün Mustafa erkenden kalkar. Mustafa çok heyecanlıdır. Evden çıkarken imtihana giden çocuklar gibi seçim için alınan tertibatı kafasından geçirir. Seçim yerine doğru gider. Bu durum romanda “Birkaç adım yürüyünce güneşin, koca camın kurşun kubbesini ve cami mezarlığındaki siyah servilerin göklere doğru uzanan uçlarını, kıızıla boyadığını gördüm. [...] Şehri ortasından ikiye bölen çayın üzerindeki köprüye geldiğim zaman artık güneş koca camiin minaresine bir halka gibi asılmıştı” (s. 27) şeklinde anlatılır.

Çekik Mürsil'in on altı yaşında Müşerref adında bir kızı vardır. Müşerref Sait adında bir genci sevmektedir. Çekik Mürsil, ablası dururken Müşerref'i evlendirmenin doğru olmayacağını söyler. Sait Müşerref'e mektup yazar. Bu mektup Müşerref'in abisinin eline geçer. Müşerref'e dayak atarlar. Müşerref bir gün Sait ile gizlice görüşür. Bunu ablası görür. Ablası onu efesine şikâyet edeceğini söyler. Bunun üzerine Müşerref efesinin tabancasıyla kendisini vurur. Müşerref öldükten sonra sevgilisi Sait sevgilisinin mezarına her gün çiçek götürür (s. 45).

Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Kasaba halkından Zati Bey Menderes'in taşmasını istemektedir. Çünkü Menderes'in taşmasından dolayı Zati Bey sazlıklardan büyük ganimet elde eder. Zati Bey çok zengindir. Bu zenginliğini çevresine karşı kullanır. Gencecik bir kız olan Cemile'yi sevgilisi Muhlis'ten ayırarak onunla evlenir. Muhlis bu duruma çok içerlenir. Zati Bey'i vurmak istediğini Mustafa'ya anlatır. Devamında Kayıkçı Hüsnü'yü vuran Galip'in dört yıl ceza aldığını kendisinin de bundan fazla ceza alacağını söyler. Romanda Kayıkçı Hüsnü'nün alçak bir adam olduğu, öldürüldükten sonra cenazesini kimsenin taşımadığı, tabutunun arkasına teneke bağlandığı ve mezarına kazık kakıldığı anlatılır (s. 170).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Harput'ta yaşlı bir adam demiryolu inşasında çalışan kişiye rehberlik yapar. Bu sırada akşam olur. Akşam romanda “Batan güneşin tesiriyle gittikçe uzayan gölgeler, bütün gün boyunca mezar çukurlarında bunalan hayaletler gibi, gecenin serinliğini teneffüs edebilmek için saklandıkları yerlerden dışarı uğramışlardı” (s. 10) şeklinde tasvir edilir.

Recai Sanay'ın *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gezip tozmaya başlarlar. Emine Saim'e âşık olur. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh'a Kasap Mehmet adında biri bir teklifte bulunur. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh'u çok zengin edeceğini söyler. Kasap Mehmet yaşlı bir adamdır. Memduh durumu kızı Emine'ye anlatır. Emine nişanlısı Saim'i çok sevdiği için babasının onu Kasap Mehmet ile evlendirmesine karşı çıkar. Babasıyla kavga ederler. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine'yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçmayı düşünür. Kendi kendine "Her yer bu evden daha iyidir; hatta mezar bile" (s. 79) diye düşünür.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Nuran mektubunda tecavüzden sonraki anı kastederek "Ateşler içinde yattığım yatağın o gün bir mezar olmasını ne kadar istemiştin" (s. 77) yazar.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgide bulunur. Doktor Adnan Bey, Yıldız'ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor

Adnan'ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Yıldız sık sık İffetlerin evine misafirlğe gider. Bu misafirlik sırasında aralarında tatlı konuşmalar geçer. Bu konuşmaların birinde Adnan Bey'in annesi Emine Hanım, Yıldız'a Erman ailesi hakkında bilgiler verir. Bu sırada İffet annesine, kardeşler içinde en sevimlilerinin Semih Bey ile Semahat Hanım olup olmadığını sorar. Annesi, Semahat'ı nereden tanıdığını İffet'e sorar. İffet de "Bir gün bütün kardeşlere yolda rastladım. Sanırım annelerinin mezarını ziyarete gidiyorlardı. Bir bayram günü idi" (s. 52) der.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey'den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Bir gün Semahat Hanım eski nişanlısının evine giderken yolda donarak ölür. Sabiha Hanım, Semahat'ın ölümünden sonra yatağa düşer. Babası Osman Erman kızının başında bekler.

Osman Erman'ın rızasıyla Semih Bey gerçeği Yıldız'a anlatır. Erman ailesinin Kaptan Paşa adında dedeleri vardır. Kaptan Paşa zengindir. Mirası torunları Osman Erman ve Mehmet Bey'e kalır. Mehmet Bey sanatla ilgilenen biridir. Mehmet Bey'in işlerini Osman Erman idare eder. Mehmet Bey yurt dışında yaşar. Osman Erman kumar borcu yüzünden mirası harcamaya başlar. Hatta Mehmet Bey'in de hakkını harcar. Bir gün Mehmet Bey, karısı ve çocuğu Nihal ile Osman Erman'ın evine gelir. Ona hesap sorar. Bu sırada Osman Erman Mehmet Bey'i öldürür. Erman ailesi bu olayın üstünü kapatmak için Mehmet Bey'in cesedini Kızılsu'ya atarlar. Karısını Kızılsu'nun yanındaki bir odaya hapsederler. Kızı Nihal'i de kapılarında bulunmuş gibi yaparak evlat edinirler. Yani Yıldız aslında Nihal'dir. Yıldız bu gerçek karşısında çok şaşırır. Semih Yıldız'dan af diler. Yıldız'ın annesini hapis olduğu yerden çıkarırlar. Yıldız Erman ailesini affeder. Romanın sonunda Yıldız'ın annesi Yıldız'a "Yarın artık buradan ayrılacağız kızım. Babanın mezarına çiçek götürdüm, ona veda ettim" (s. 237) der.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. İstanbul'a döndüğünde onu çocukluk arkadaşı Orhan Emek karşılar.

Orhan'a piyango çıkar. Orhan yeni bir iş kurar. Daha sonra da yeni bir eve çıkar. Sedad'ı da bu evde yanına alır. Orhan'ın birtakım nedenlerden dolayı işleri kötüye gider. Orhan batma noktasına gelir. Sedad da çalıştığı gazetenin yönetimiyle anlaşılamaz

ve işten ayrılır. Orhan iflas eder. İflasından sonra dalgın dalgın yürürken tramvayın altında kalır ve ölür. Orhan'ın cenazesini kaldırır. Merkezefendi mezarlığına gömerler. Sedat mezarlıkta dakikalarca Orhan'ın hatırası ile baş başa kalır (s. 203).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor* (2. Cilt) adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor* (1. Cilt) romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. Tlemsen'i Barbaroslardan almak için sefer düzenlerler. Tlemsenliler bunu fırsat bilerek Türkler aleyhinde birleşirler ve bir suikast hazırlarlar. Ramazan bayramında bir heyet Oruç Reis'i ziyaret ederek Meşver Camii'nde namaz kılmak için izin isterler. Oruç samimi sandığı bu teklifi kabul eder. Fakat Tlemsenliler Türk levendlerine saldırırlar. Kanlı bir boğuşma olur. Tlemsenliler ölürler. Bunun üzerine Oruç Reis çekilme kararı alır. Arkadaşı Salih Reis'e "Ben vazifemi yaptım, şu iki yüz levende acımasam, belki mezarım burada olurdu" (s. 492) der.

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer adındaki roman kahramanının yasak aşkını konu alır. Ömer Mülkiye Mektebi mezunudur. Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltmez.

Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir. Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler. Ömer ile Ruha buluşurlar. Ömer Ruha'ya bir masal anlatır. Anlattığı masalda bir zengin Asya'da seyahate çıkar. Bir mezarın önünden geçerken bazı rakamlar dikkatini çeker. Mezar taşlarında ölülerin kaç gün yaşadığına dair yazılar yazdığını görür (s. 56).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamaya çalışır. Bu sırada Sabiha'nın babası vefat eder. Sabiha bu haberi öğrendikten sonra Sabiha'ya araba çarpar. Sabiha'yı hastaneye yatırır. Burada Doktor N. , Sabiha ile çok ilgilenir. Sabiha'nın iyileşmesini sağlar. Sabiha iyileştikten sonra Doktor N.'den hastanede hastabakıcı olarak çalışmak için ricada bulunur. Doktor

N. memnuniyetle kabul eder. Sabiha burada yeni bir hayata başlar. Bir gün babasının mezarını ziyaret etmek için hastaneden izin alır. Feriköy mezarlığına gider. Babasının mezarını gözyaşları ile sular (s. 71).

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği dostu Yıldız'dan gelmiştir. Nesrin ve Yıldız çocukluk arkadaşlarıdır. Yıldız, Nesrin'e bir teklifte bulunur. On günlüğüne sevgilisi Necdet ve okuldan arkadaşı Berrin ile İzmir'e gideceğini Nesrin'in de onlara katılmasını söyler. Nesrin kabul eder ve İzmir'de Yıldız'ın ananesinin evine giderler. Berrin ile Nesrin bahçede dolaşırken bahçenin ortasında bir mezar görürler. Berrin Nesrin'e "Bahçenin ortasında mezar olur mu?" (s. 25) diye sorar.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır. Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide her şeyin tamam olduğu gün uzun yıllar kardeşiyle paylaştığı odasının genç kızlık tarihinin bir mezarı olacağını düşünür (s. 19).

Nemide ile Şemsettin'in nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Nemide sancısından dolayı düğüne katılamayacaktır. Fakat Şemsettin Güçlü yüzlerce kişiyi düğün salonunda topladığını, düğünün yapılması gerektiğini söyler. Bunun için Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlандıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Nemide bir davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi Nemide'yi Jülide zanneder. Jerfi ile Jülide sandığı Nemide arasında tekrardan bir aşk başlar. Evlenmeye karar verirler. Fakat bazı olaylardan dolayı yine ayrılırlar. Jerfi, Jülide sandığı Nemide'nin aşkından dolayı kendini bir kadından başka bir kadına atar. Böylelikle onu unutmaya çalışır. Bir gün Jülide sandığı Nemide Jerfi'nin bürosuna gelir. Jerfi ona "Gönlümü sana vermemeliymişim... Onu Nemide ile birlikte mezara gömmeliymişim" (s. 108) diye serzenişte bulunur.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Mahkeme salonu derin bir mezar sessizliği olarak tasvir edilir (s. 92).

3.1.31.Cin

İslam inancında Allah'ın yarattığı varlıklardan biri de cinlerdir. Kamil Güneş cinler için "...meleklerde olduğu gibi, duyularla algılanması mümkün olmayan, Allah'ın emir ve yasaklarına uymakla yükümlü tutulan, şuur ve iradeli varlık türü akla gelir. Cinler melek ve insandan ayrı bir türdür. Onlar insanlar tarafından duyu organlarıyla algılanmasa da hayalî değil gerçek yaratıklardır." (Güneş, 2018, 79) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda cinler görülmeyen varlıklar olarak kullanılır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e Ebussuud'u anlatır. Devamında "Fahr-i Kâinat Efendimize Seyyidüs-sakaleyn denmesini tanziren ona da müftes-sakaleyn yani ins ve cinin müftüsü denmesinin hikmeti budur" (s. 99) der. Daha sonra da merdivende rastladığı çıplağın cin tayfasından olduğunu söyler (s. 100).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komiser bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser mektubu okuduktan sonra Münir bütün cinleri, şeytanları yardıma çağırır bir şaşkınlıkla kıvrılır (s. 53).

Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Daha sonra hırsızlık yapmak için bir eve girerler. Bu sırada odanın ortasında bir karaltı görünür. Bu karaltı için romanda “Cin mi, şeytan mı, anlaşılmaz bir şey” (s. 112) ifadesi kullanılır.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masalların içeriği “Yedi başlı müthiş devler, cadılar, cinler, periler, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte Araplar, Zümrüdüanka kuşları, padişahlar, padişah kızları, sihirbazlar ve şehzadelerle dolu masallardır” (s. 22) şeklinde anlatılır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Romanda iki farklı anlatım tekniği kullanılır. Hâkim bakış açısının yanı sıra romanda Cenân'ın defterinden bire bir aktarma yöntemiyle birinci kişi anlatımına da yer verilir. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aş boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Cenân bu evin içinde Kalfa'ya göre “cin vurmuş bir ruh” (s. 15) gibi dolaşmaktadır.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbete başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder.

Romanın devamında Urania'nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye İstanbul'a gelerek evlenirler. Selçuk ortağı Kerim Bey ile çiftçilik yapmaya başlar. Bir gün çiftliğe kaymakam ziyarete gelir. Bu çiftlikte

birtakım Hristiyanların çalıştığına dair bir haber çıktığını söyler. Bunun üzerine Selçuk çiftlikteki elektirik tesisatı için “Duyduğuma göre, ‘Sarı Musa çiftliğine birtakım cinler, periler gelmiş. Bir düğmeye basınca çiftlik evleri nurlanıyormuş. İyi saatte olsunlar! Oraya gitmeyiniz, çarpılırsınız’ diyorlarmış!” (s. 215) der.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput’ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika’nın dadısı Rahika’ya fincan falı bakar. Bu sırada ezan okur. Rahika ve dadısı namaza dururlar. Rahika namaz kılarken aklı başka yerlerdedir. O gece Rahika korkunç bir rüya görür:

Güneşle aydınlanan bir dağın mor tepelerinde, yalnız başına dolaşıyordu. Saadet içindeydi. Çiçekler koparıyor ve gelip omzuna konan beyaz bir kuşla konuşuyordu; o sırada, kendisini çağıran bir ses duydu. Başını sesin geldiği tarafa çevirince, sarı saçlı bir erkek gördü. Bu ani karşılaşma onu o kadar korkuttu ki, bütün vücudunu bir ürperme kapladı; hatta, bunu bir cin sanarak dehşetten kaçmaya yeltenerek yere düştü (s. 39).

Kasım’ın annesi bir gün Kasım’ın çocukluğunu düşünür. Uzun Ramazan gecelerinde Kasım’ın büyük halasının anlattığı cin hikâyelerini dinlerken kendisine sokulduğunu hatırlar (s. 82).

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız’ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız’ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız’ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı’ya Erman ailesinin yanına gelir. Erman ailesi Kızılsu Bağı’nda yaşarlar. Dışarıdan kimseyle görüşmezler. Kızılsu Bağı’nda çok yüksek sesli bir su sesi duyulur. Bunun sebebi kıvılcımlı kayalar arasından kuvvetli bir su çağlamasıdır.

Yıldız’ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgede bulunur. Doktor Adnan Bey, Yıldız’ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor Adnan’ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Yıldız sık sık İffetlerin evine misafirlğe gider. Bu misafirlik sırasında aralarında tatlı konuşmalar geçer. Bu konuşmaların birinde Adnan Kızılsu’ya ait hurafelerden bahseder. Adnan’ın annesi Emine Hanım saçma sapan şeyler anlatmamasını söyler.

Bunun üzerine Adnan İffet ile Yıldız'ı kastederek “Lise mezunu hanımlar cin, peri masallarına, efsanelere ve hurafelere inanırlar mı?” (s. 51) der.

3.1.32.Şeytan

İslam inancında Allah'ın yarattığı varlıklardan biri de şeytandır. Kamil Güneş şeytan için “Ruhanî nitelik taşıyan meleklerle cinlerin mevcudiyeti nasıl gerçekse ruhanî bir varlık olan şeytanın varlığı da aynı şekilde gerçektir. İnsanlara gözükmeyen, fakat onları rahatça görebilen, kötülüğün yeryüzünde yayılması için olanca gücüyle çaba sarf eden bir varlığın mevcudiyeti imkânsız değildir,” (Güneş, 2018, 98) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda şeytan olumsuz bir varlık olarak kullanılır. Roman karakterlerinden kötü olanlar şeytana benzetilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bulduğu doktorla çeşitli fikirler üzerine konuşurlar. Doktor, İhsan'ın iyileşmesi için çeşitli ilaçların alınması gerektiğini söyler. Mümtaz bu ilaçları almak için eczaneye gittiğinde sokakta Suat'ın hayalini görür. Suat Mümtaz'a onun koruyucu meleği olduğunu söyler. Mümtaz da ona “Sen melek olamazsın. İmkânsız. Sen şeytanın kendisisin” (s. 409) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komiser bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser mektubu okuduktan sonra Münir bütün cinleri, şeytanları yardıma çağırır bir şaşkınlıkla kıvrılır (s. 53).

Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Bu sırada aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Atıf Cemal “Hayal kurma yetenekleri geniş olan adamlar,

insanlardan üstün ve kutsal melek tayfaları uydurmuşlar. Sonra da şeytan sürüleri... Âdemoğulları daima bu iyilikle kötülüğün arasında bocalayıp duruyorlar” (s. 99) der. Daha sonra hırsızlık yapmak için bir eve girerler. Bu sırada odanın ortasında bir karaltı görünür. Bu karaltı için romanda “Cin mi, şeytan mı, anlaşılmaz bir şey” (s. 112) ifadesi kullanılır.

Girdikleri ev yaşlı bir karı kocanın evidir. Bu evi soyarlar. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Romanda Münir’in durumu “Edip Münir yazı düzeltmek için şeytan tarafından gönderilmiş bir peygamber gururu ile çalışmak istiyordu” (s. 134) şeklinde anlatılır.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu’na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbet başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım’dır. Fahir ile Nüveyre evlenmeye karar verirler. Nişanları sırasında Fahir üzgündür. Bu durum romanda “Genç kızın şeytanca ve çapkınca tavırlarına rağmen Fahir’in yüzü gülmedi” (s. 89) şeklinde anlatılır.

Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir’e evlenmeden önce Nüveyre’nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre’nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir’i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre’nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Nüveyre’nin onu aldattığını düşünür. Bu düşüncesi romanda “Temiz yüzlü, masum bakışlı Nüveyre’nin böyle şeytanca, alçakça planlara başvurması, en büyük felaketlerden daha feciydi” (s. 187) şeklinde anlatılır.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftlik binasına yerleşirler. Bu bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen roman kahramanının babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Kapıyı çalar. Roman kahramanının annesi “Kör şeytan kör gözüne, lanet gözüne... Sen bilirsin yarabbi!” (s. 25) der.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Romanda iki farklı anlatım tekniği kullanılır. Hâkim bakış açısının yanı sıra romanda Cenân'ın defterinden bire bir aktarma yöntemiyle birinci kişi anlatımına da yer verilir. Cenân defterinde Raif ile arasında geçen bir olayı anlatırken Raif'in "Yakalarsam seni öldüreceğim, öldüreceğim küçük şeytan!" diye bağırıldığını ve Raif'in onu yakalaması için aklına şeytanca bir fikir geldiğini söyler (s. 8).

Cenân annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşî boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedad Kemal adlı yazardır. Cenân defterinde Sedad Kemal'i anlatırken onun küçük şeytan bakışları olduğunu söyler (s. 65). Cenân, Sedad Kemal'in âşık olduğu birini unutmak için kendilerine komşu olduğunu düşünür. Hayalinde Sedad Kemal'in sevgilisinden ayrılmasını canlandırırken şeytan şeytan gülüp gülmediğini merak eder (s. 66).

Cenân, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenân çok iyi anlaşır. Raif, Cenân'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenân bu sevgiyi aşk olarak görür. Olaylar Raif'in intiharıyla değişir. Raif sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Cenân bu ölümden çok etkilenir ve değişmeye başlar. Bu değişimi evdeki herkes fark eder. Cenân defterinde bu değişimi anlatırken annesinin de bunu fark ettiğini ve içinde gittikçe büyüyen, onu rahatsız eden şeytanın farkında olduğunu söyler (s. 82).

Meliha, Raif'in ölümünden sonra aşî boyalı eve taşınır. Bir gün Meliha, Cenân ve Sedad Kemal otururlarken Cenân, Sedad Kemal'in Meliha'nın bacaklarına baktığını görür. Sedad Kemal'e Meliha'ya neden öyle baktığını sorar. Bunun üzerine Sedad Kemal "Hay şeytanın kızı hay, bak neler söylüyor!" (s. 111) diye mırıldanır.

Raif'in ölümünden sonra aşî boyalı eve Raif'in yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenân, Osman'ın Meliha'ya ilgi duyduğunu düşünür. Osman ile bir gün konuşturlarken Osman Cenân'a küçük bir şeytan olduğunu söyler. Bunun üzerine Cenân neden herkesin kendisine şeytan dediğini sorgular. Çünkü annesi de ona "Sen şeytan ve melek karışık bir çocuksun. Ümit edelim yaşın ilerledikçe melek tarafın içindeki şeytanı yenmesini bilsin, yoksa istikbalinden korkmuyor değilim..." (s. 125) şeklinde şakalarda bulunur.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha

görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür.

Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşlamak isterler. Aysel'e ihtiras heykelini gösterirler. Aysel heykeli görünce dehşet içinde kalır. Bunun üzerine oradakilerden kırmızı suratlı bir ihtiyar “Yeryüzünde hayattan başka ne ümit ve ne de vait vardır. Ne melekler bizi korur ve ne de şeytanlar iğfal ederler” (s. 120) der. Daha sonra Aysel kendine gelir. Oradakileri Allah'a davet eder. Bunun üzerine oradakiler “Sus iblis. Şeytan aramızda, kovalım” (s. 123) diye bağırırlar.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Mühendis Bekir, Menderes'in taşmasını engellemek için uğraşır. Bu uğraşları sırasında sıtmaya yakalanır. Bekir'in hastalığı ilerler. Bekir'i Ali Mehmet'in evinde yatırılırlar. Mustafa da Bekir'in başında bekler. Bu sırada Ali Mehmet'in “Şeytan görsün yüzünü” (s. 104) dediğini duyar.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Jeep'i ile Elazığ'a gider. Burada Jeep için şeytan icadı derler (s. 2). Oradan da Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika bu kötü rüyadan kurtulabilmek için Ayşe adında arkadaşından yardım ister. Ayşe de büyücü bir kadın çağırır. Büyücü kadın Rahika'ya “Seni hemen iyileştireceğimden emin olabilirsin. Bütün bu işlerde şeytanın parmağı var” (s. 44) der.

Rahika Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Bir gün Kasımların evinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. Rahika da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak Rahika'yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil'in istediği gibi gitmez. Rahika'yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam

uçurumun dibine geldikleri sırada Neil ile Rahika'yı üstünden atar. At ise uçurumdan düşerek parçalanır. Harput'a iki saat uzaklıktaki bu kayalık yerde Rahika ile Neil mahsur kalır.

Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım'ı da yangını da hatırlayamaz. Neil kayalıkların orada bir kaynak suyu bulur. Az ilerisinde de bir kulübe bulur. Günlerce o kulübede yaşarlar. Bir gece birlikte olurlar. O geceden sonra doya doya aşklarını yaşamaya başlarlar. İkisi de çok mutludur. Onları kimsenin bulmasını istemezler. Fakat bir gün oradan geçen bir kervan onları bulur ve alıp Harput'a getirir. Neil onlardan kaçır. Amerika'ya gitmek üzere yola çıkar. Rahika'yı ise Kasım'a geri getirirler. Rahika geçmişini hatırlar. Fakat Neil'i de hiçbir zaman unutamaz. Bir gün gözlerini bir noktaya dikerek birtakım şeyler gördüğünü söyler. Bunun üzerine arkadaşı Ayşe şeytanın uzaklaşması için Kuran'dan bir sure okur (s. 218).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür.

Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada annesi ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Onu hususi kâtibî yapar. Hikmet Acar Emine ile yakından ilgilenir. Ona hediyeler alır. Bir gün Hikmet Acar Emine'yi bir davete çağırır. Davette dans edip içki içerler. Emine içkiyi fazla kaçırr. İçkinin de etkisiyle o gece Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. O geceden sonra Hikmet Acar Emine'yi tekrar bir gezmeye davet ettiğinde Emine büyük nefis mücadelesi içinde kıvrılır (s. 222).

Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Birlikte gezip tozup eğlenirler. Fakat bir gün Emine hamile kalır. Hikmet bundan rahatsız olur. Emine'ye çocuğu aldırmasını söyler. Emine çocuğunu aldirmayı düşünür. Bu sırada vicdanıyla savaşı. Vicdanında duyduğu sesler ona "Sen, şeytana uydun, nefsine hâkim olamadın, kadınlık zaafının akliselimini mağlup etti" (s. 242) der.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda

giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater'in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey'in oğludur ve "Dost Yüzlü Düşman" adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman'ın "Aşk Rüyası" adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Leman gevşemeye başlar. Naim Leman'a kızar. Fakat Leman ona aldırış etmez ve şeytan şeytan güler (s. 35).

Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer. Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam Leman'ı bu halde görür. Leman çok utanır. Bu adamla aralarında konuşmalar geçer. Ertesi gün Leman bu adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman'ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç çıkmasına çok şaşırır. Leman gün geçtikçe Bülent Pulater'e daha fazla ilgi duymaya başlar. Çünkü kocası Naim yaptığı "Aşk Rüyası" tablosundan başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedir. Karısına yeterince ilgi göstermez. Naim bir gün resim malzemesi almak için şehre iner. Baş başa kalan Leman ve Bülent birbirlerine aşklarını ilan ederler.

Leman ve Bülent o gece birlikte olurlar. Naim geldiği zaman ona bir şey hissettirmemeye çalışırlar. Bülent ile Leman gizli gizli buluşarak birlikte olurlar. Leman aralarında geçen bu birlikteliğe bir karar vermek ister. Bülent Leman'ı mutlu edemeyeceğini söyler. Leman bunun sebebini sorunca Bülent bir sır olduğunu söyler. Leman bu sırrı öğrenmek için ısrar edince Bülent başından geçenleri Leman'a anlatır. Bülent "Dost Yüzlü Düşman" adlı eseri aslında babası Şehabettin Mahir Bey'in yazdığını, kendisi yazmış gibi onu yayımladığını itiraf eder. Bülent bu fikri kafasına şeytanın soktuğunu söyler (s. 84).

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan'ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan'ı ve teyzesinin torunu olan Meral'i kanatlarının altına almış bir kadındır. Mefharet'e annesinden servet kalmıştır. Mefharet ve Orhan'ın anneleri ayrıdır. Mefharet'in teyzesinin torunu olan Meral Orhan'a aşıktır. Fakat Orhan onu sevip sevmediğinden emin değildir. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressamın ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris'te tanıştığı Naim Ergenekon'a ait olduğunu görür.

Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim'in bütün eşyaları satıp bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan'ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim'den kiracı olmasını ister. Naim de bu teklifi kabul eder. Bir gün Orhan ile Naim bir baloya giderler. Burada Orhan ile Naim arasında geçen bir konuşmada Naim "Senin küçük Meral pek şeytan şey!" (s. 118) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semih Bey, Yıldız'a âşık olur. Bir gün Semih ile Yıldız arasında kızıl yonca hakkında bir konuşma geçer. Semih, Yıldız'a kızıl yonca hurafesini anlatır. Yıldız, Semih Bey'in anlattığı kızıl yonca masalını Doktor Adnan'a anlatır. Bunun üzerine Doktor Adnan dört yapraklı bir kızıl yoncayı Yıldız'a vererek ona uğur getirmesini diler. Bu durum karşısında İffet'in arkadaşı Şükran şeytan şeytan güler (s. 109).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner.

Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Kitabevleri daha çok polisiye romanların satıldığını söyleyerek bu romanı basmak istemezler. İsmail Hakkı da bu kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya âşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz. Bu sırada kendi gibi yazdığı hikâyeleri bastıramayan Adnan Güner adında biriyle tanışır. Onun yazar çevresiyle arkadaşlıklar kurar. Sedad bu yazar arkadaşlarıyla çeşitli davetlere gider. Gittiği bir davette Nazan Hanım adında bir kadın Sedad'ı baştan çıkarmaya çalışır. Sedad zor durumda kalır fakat Belma'yı hatırlayarak

kendini kurtarır. Bu durum romanda “Şeytan belki ilk defa iyi bir iş görerek, bu anda onun aklına Belma’yı soktu” (s. 136) şeklinde anlatılır.

Çocukluk arkadaşı Orhan’a piyango çıkar. Orhan yeni bir iş kurar. Daha sonra da yeni bir eve çıkar. Sedad’ı da bu evde yanına alır. Sedad bu evde Belma ile olan aşkını ilerletir. Belma bu eve gelerek Sedad’a yemek hazırlar, sağı solu toplar. Aralarında derin bir ilişki oluşur. Sedad ve Belma birlikte çok mutludurlar. Romanda hayatın güzel bir şey olduğu söylendikten sonra “Amma bakalım şeytan da böyle mi düşünüyor? O, daima pusudadır ve uyumaz. Hem şeytan, zehirli okunu saplamak için, insanların onu unuttukları, gaflete daldıkları zamanı seçecek kadar muzib, fena ve insafsızdır” (s. 183) diye şeytan hakkında bilgi verilir.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis’in ve Hızır Reis’in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç ve Hızır çeşitli nedenlerden dolayı korsan olurlar.

Hızır korsan olduktan sonra arkadaşlarıyla birlikte Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap’a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe’de Papaz Danilo’nun evini kiralar. Emir Şahap, Hızır’ın Oruç Reis’in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Emir Şahap, Hızır Reis’i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap’ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır. Davette çeşitli eğlenceler düzenlenir. Hızır arkadaşlarını Tunus’a gönderir. Hızır’ın arkadaşları Tunus’ta Hacı Osman Efendi’nin konağına giderler. Hacı Osman Efendi onları Yahya adında bir adamla tanıştırır. Hızır’ın arkadaşları kendi aralarında Yahya’nın şeytana göbek attıracak kadar kurnaz bir adam olduğunu konuşurlar (s. 86).

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Hızır Reis’in arkadaşları paralarını Danilo’ya verirler. Fakat paraları teslim ederken bir kısmını gizlerler. Şeytana taş çıkartacak kadar zeki biri olan Danilo bunu fark eder (s. 290). Romanın devamında Hızır’ın arkadaşları Murat, Danilo ve Hasan şeytana göbek attıracak kadar zeki insanlar olarak anlatılır (s. 301). Romanın ilerleyen bölümlerinde yine Hızır’ın arkadaşları için Oruç Reis “Siz şeytanı bile döversiniz” (s. 373-374) der.

A. Vedat Akın’ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı ile Sabiha bir gün buluşurlar. Bu sırada yanlarına Sabiha’nın sevgilisi İrfan gelir. İrfanla Sabiha arasında bir sohbet başlar. İrfan Sabiha’ya onun yanında çok mutlu olduğunu söyler. Onunla olan güzel hayallerinden

bahseder. Roman kahramanı bu sohbeti dinlerken Sabiha'nın İrfan'a çok da inanmadığını fark eder. Roman kahramanı “İşte o zaman, kadın denilen şeytan mahlûkun aşkına iman eden erkeklerin ne kadar zavallı olduklarına bir defa daha inandım” (s. 17) der.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu köy cennet gibi bir yerdir. İçinde büyük ormanlar vardır. Köydeki çocuklar genelde topaç gibidir. Romanda bu durum “Zaten şeytan kulağına kurşun bizim köyde öyle sarı benizli, değnek bacaklı, gebeş karınlı çocuk bulunmaz” (s. 7) diye anlatılır.

3.1.33.Nazar

İslam inancında nazar kavramına yer verilir. M. Halil Sağlam bu konuda “Halk arasında kullanılan nazara gelmek ve nazar çarpması deyimleri, İslam inancından kaynaklanır. Nazar inancı, batıl bir inanç olmamakla birlikte nazara karşı mavi boncuk takmak, kurşun döktürmek, yüze veya çevreye tükürmek hurafe inançlardır.” (Sağlam, 2016) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece üçünde “nazar” ifadesi geçer.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Düşman tayyareleriyle havada çarpışır. Çok büyük kahramanlık gösterir. Bu çarpışmaların birinde yaralanır. Doktor Cevdet ona “Yaralanmasaydın muhakkak sana nazar değerdin!” (s. 95) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı bakar. Bu sırada Rahika ile Kasım hakkında konuşurlar. Rahika evleneceği için heyecanla bağırır. Dadısı “Şşşt! O kadar bağırma! [...] İnsanın dostu var, düşmanı var. Maazallah, birinin nazarı değer de...” (s. 35) der. Romanda dadısı, yılların verdiği uzun tecrübeler neticesinde nazardan, kem bakışlardan, büyülerden korkan bir insan olarak anlatılır. Romanın devamında Rahika'nın arkadaşı Ayşe ile Rahika arasında bir

konuşma geçer. Bu konuşmada Ayşe, hasta olan Ali'den bahseder. Ali için "Nazar mı değdi, nedir? Zavallı, melek gibi bir oğlandı. Her gören maşallah der, öyle geçerdi" (s. 43) der.

Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Kasım babasının durumuna çok üzülür. Neil ile aralarında geçen bir konuşmada Kasım batıl itikatlarla mücadele edemediğini söyler. Daha sonra "Biliyorum, babam hasta hem de ağır hasta. Doktor değilim ama, akıl var, izan var: besbelli ki adamcağız zatürrie olmuş. Hâlbuki onlar, hâlâ, nazar değdi, bir hoca getirtip okutalım, Allah'ın izniyle bir şeyciği kalmaz, deyip duruyorlar" (s. 109) der.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Nemide Heybeliada'da oturan zengin bir ailenin küçük çocuğuna matematik dersi vermeye başlar. Nemide ders verdiği küçüklerin ağabeyleri olan avukat Jerfi Erişen ile burada tanışır.

Nemide ile Jerfi arasında aşk başlar. Evlenme kararı alırlar. Fakat Jerfi'nin kendisini aldattığını düşünen Nemide Jerfi'den ayrılır. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürlər. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Burada Nemide bir davette Jerfi ile karşılaşır. Jerfi Nemide'yi Jülide zanneder. Jerfi ile Jülide sandığı Nemide arasında tekrardan bir aşk başlar. Evlenmeye karar verirler. Fakat bazı olaylardan dolayı yine ayrılırlar. Jerfi, Jülide sandığı Nemide'nin aşkından dolayı kendini bir kadından başka bir kadına atar. Böylelikle onu unutmaya çalışır. Bir gün Jerfi arkadaşı Hüsrev Çeliker ile Safnaz Şendul ile Nilüfer Civelek'in davetine gider. Orada sızıp kalır. Evin hizmetçisi Arpık Jerfi'nin sızdığını görünce "Vah zavallı delikanlı... Sana nazar mı dokandı nedir?" (s. 92) diye söylenir.

3.1.34.Hadis

İslam inancında Hz. Muhammed'in sözlerine hadis denir. İncelediğimiz romanlarda sadece üç romanda hadisten bahsedilir. Bunlardan ikisinde hadisin Arapçası doğrudan söylenir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz'ın kiracıdan para alması anlatılır. Romanda kiracının "Elkâsibü Habibullah" (s. 13) hadisine uyduğu söylenir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Güleney tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e birtakım dini konular hakkında bilgiler verir. Bu sırada hadis ilminin dayandığı kitaplardan bahseder. Devamında "Ennezafetü minel-iman" hadisini söyler (s. 104).

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut'ta roman kahramanının babası her cuma günü bütün aileyi toplayarak pikniğe götürür. Bu pikniği roman kahramanı "Bu arada babam bir yolunu bulup bahsi dine getirir, kara kaplı cep defterini çıkarır, not ettiği ayet ve hadislerden parçalar okur" (s. 44) şeklinde anlatır.

3.1.35.Mevlit

İslamiyet'i benimseyen Türkler İslam inancı ile ilgili çeşitli eserler yazarlar. Mevlit kavramı da bu sebepten ortaya çıkar. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde mevlit kavramına rastlanır. Bu iki romanda da mevlit gerçek anlamıyla kullanılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Nuran'ın dayısı Tevfik Bey bu ilişkiyi desteklemektedir. Romanda Tevfik Bey hakkında bilgiler verilir. Tevfik Bey her sene hatim veya Mevlut okutur (s. 213).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Güleney tıp fakültesini bırakarak

felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Buluştukları sırada bu yüzden tartışırlar. Bu tartışma sırasında Süleyman Dede'nin mevlidinden bahsederler (s. 77). Selma kalkıp gider. Daha sonra oradan geçen Nedime ile Ferit aralarında konuşmaya başlar. Bu sırada Nemide "Göğsümüzün mevlit okumadığını biliriz; dilimizi, dudağımızı da bırak" (s. 79) der.

3.1.36.İstihare ve Hayırlı Rüya

İnsanlar uyudukları sırada çeşitli nedenlerden dolayı rüyalar görürler. İslam inancında da rüyalarla ilgili bazı yorumlar bulunur. Bu yorumlar sonucunda istihare ve hayırlı rüya kavramları ortaya çıkar. İncelediğimiz romanlarda da bu kavramlardan bahsedildiği görülür.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerden biridir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç ve Hızır çeşitli nedenlerden dolayı korsan olurlar. Hızır ve Oruç güçlerini birleştirirler. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Bir gün Hızır ve Oruç ayrı ayrı denize açılırlar. Daha sonra birleşeceklerdir. Oruç Reis Hızır'ın başına bir şey gelmesinden korkar. Bunu arkadaşlarından Salih Reis'e anlatır. Salih Reis 4 Aralık gecesi bir rüya görür. Rüyada Hızır ve arkadaşları Cenova Limanına girerler. Kocaman bir kadirgayı zaptederek denize açılırlar. Salih ertesi gün bu rüyayı Oruç Reis'e anlatır. Oruç Reis de bu rüyayı hayra yorar. Gerçekten de o gün öğleye doğru biri yedekte olmak üzere iki gemi yanlarına gelir. Bu gemiler Hızır Reis'indir (s. 134).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e birtakım dini konular hakkında bilgiler verir. Devamında "Her gece birkaç defa Âyet-i Kürsî okurum. Bu gece istihareye yatıp âlem-i mânâda reis-i taifeye mülâki olmak arzusundayım" (s. 106) der.

3.1.37.Harem ve Selamlık

İslam inancının yaşam şekli haline gelmesi sonucunda bazı toplumsal düzenler meydana gelir. Bu düzenlemeler sonucunda kadınlar ve erkekler toplum içinde birbirlerinden ayrı yerlerde bir araya gelirler. Böylece harem ve selamlık kavramları ortaya çıkar. Bu konuda Mahir Karacar “Harem-selâmlık uygulaması önemli bir dini semboldür ve bu uygulama dini kaygılarla yapılmaktadır.” (Karacar, 2018) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda bu kavram genelde eski konakların bölümleri için kullanılır. Bu konaklarda kadınlar ve erkekler ayrı odalarda bir araya gelirler.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Selami hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Romanda Selami’nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Gazetede Cemil Tayfur adında bir arkadaşı vardır. Cemil Tayfur bir röportajından dolayı gazeteden atılır. Cemil Tayfur Hastalanır. Selami, Cemil’e gidip yardım eder. Selami, Cemil’in yanından dönerken yolda sağanaktan kurtulmak için bir kahvenin saçağı altında bekler. Bir tanıdığa rast gelince birlikte kahveye girerler. Kahvedekiler kendi aralarında kadınlar hakkında konuşmaktadırlar. İçlerinden biri “Apartman pencerelerine kafes, tramvay arabalarına kadın-erkek yerlerini ayırmak için perde takılacak. Erkekli dişili tiyatro, sinema ve plajlara paydos...” (s. 45) der.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza aşiktir. Gülseren de Selçuk’a aşiktir. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Bunun üzerine Selçuk Anadolu’ya gitmeye karar verir. Bu kararını Gülseren’e açıklar. Ondan bir konuda yardım ister. Daha sonra Selçuk büyük bir konağın selamlığında toplanan eski silah arkadaşlarına denk gelir (s. 73).

Samim Kocagöz’ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Nabi’nin Park Kahvesi kasabalıların toplanma yeridir. Burada her şey hakkında konuşulur. Mustafa’nın belediye meclisine aza olma isteği burada konuşulur. Bu konuşmalar arasında Mehmet Bey kasabanın tarihinden bahseder. Çocukluğunda İstanbul’da Abdülhamid’in hüküm sürdüğünü, dünyalarının kasabalarından ibaret olduğunu anlatır. Dayısının ise kasabalılardan farklı

bir hayat sürdüğünü, o devrin, yalnız Allah ve ahiret işleriyle meşgul insanlarından farklı olduğunu söyler. Dayısının siyah kaplı kitaplar okuduğunu ve kendisinin tahsil ve terbiyesiyle ilgilendiğini anlatır. Kış gecelerinde selamlığa gelen misafirlerle dünyanın görülecek yerlerinden bahsettiklerini söyler (s. 19).

Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Kasaba halkından Zati Bey Menderes'in taşmasını istemektedir. Çünkü Menderes'in taşmasından dolayı Zati Bey sazlıklardan büyük ganimet elde eder. Zati Bey çok zengindir. Bu zenginliğini çevresine karşı kullanır. Kasabaya yeni kaymakam gelir. Zati Bey evinde yeni kaymakamın şerefine büyük ziyafet verir. Bu ziyafet sırasında masanın etrafında haremlik selamlık olarak otururlar (s. 112).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı bakar. Bu sırada Rahika ile Kasım hakkında konuşurlar. Dadısı Kasım için "Geçenlerde ailesi buraya geldi babanla selamlıkta görüştüler" (s. 33) der.

Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Kasım'ın babası köşkünde büyük bir ziyafet verir. Bu ziyafette Karagöz oynatılır. Hayal perdesi harem dairesinden görülecek şekilde kurulur. Selamlıkta ise rakı sürahilerinin biri dolarken biri boşalır. Bu ziyafette Neil yeni tanıştığı John Pitt adında Amerikalı bir genç ile konuşur. Bu konuşmada "Haddinse burada bir kadına şöyle yan gözle bak. Kıyametler kopar. Zaten kadını nerde göreceksin de bakacaksın? Hepsini haremelerde kapanmış oturuyorlar" (s. 59) sözleri geçer.

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kıızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Züleyha'nın annesi büyük bir ailenin evlatlığıdır. Kocasını öldükten sonra Züleyha ile eski kapısına geri döner. Bu konakta annesiyle yaşar. Daha sonra birtakım olaylardan dolayı konağın maddi durumu bozulur. Konağın bir kısmı kiraya verilir. Selamlık tarafına geçilir (s. 46).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bulduğu doktorla çeşitli fikirler üzerine konuşurlar. Bu konuşma sırasında selamlıktan bahsedilir (s. 397).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Fakat Semahat Hanım Mithat Şekip Bey ile ilişki yaşadığı için Mahir Hüsnü Bey'i istemez, onu kovar. Bu durumu erkeklik gururuna yediremeyen Mahir Hüsnü Bey onlardan intikam almak ister. Rübaioğlu konağının uşağı Yakup Ağa, Mahir Hüsnü Bey'e intikam için yardım edeceğini söyler. Daha sonra da "Onun burada olduğu bir gece sizi bu selamlık kapısından sessizce içeriye alırım" (s. 177) der. Romanın devamında bu konaktan şu şekilde bahsedilir: "Konak eski yapılardan olduğu için harem, selamlık düzeni üzerine yapılmıştır. Yalnız selamlıkla ilişkisini kesmek için geceleri mabeyn kapıları içeriden kilitlenir" (s. 183).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanında Sedad Erzincan'a gidince çok değişir. Burada köylülerle ilgilenir. Köylülerin dertlerini dinler, onları çözmeye çalışır. Köylüleri ezmeye çalışanlara karşı köylülerin hakkını savunur. Köylülere okuma yazma öğretmek ister. Bunun için dayısına konağın selamlık dairesini dersane haline getirerek halk mektebi açmak istediğini söyler (s. 257). Romanın devamında Sedad bunu başarır. Bu durum romanda "Selamlık dairesinin oymalı geniş kapısı, bir zamanlar kara cahil olarak oradan içeri girenlerin, şimdi köylüler indinde âlim sayılacak derecede bilgi sahibi olarak aynı yerden çıktıklarını görerek iftiharla gıcırdamıştı" (s. 260) şeklinde anlatılır.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşırlar. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer. Oruç da esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur.

Hızır ve arkadaşları yaşadıkları bir olaydan sonra korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir

emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap’a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe’de Papaz Danilo’nun evini kiralar. Emir Şahap, Hızır’ın Oruç Reis’in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Emir Şahap Hızır Reis’i konağına davet eder. Bu davette Emir Şahap’ın yakın dostu Tunuslu Hacı Osman da vardır. Davette çeşitli eğlenceler düzenlenir. Hızır saraya Emir Şahap’ın yanına gider. Emir Şahap, Hızır’ı harem dairesine yakın odalardan birine götürür (s. 68).

Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis’e Barbaros kardeşler derler. Hızır arkadaşlarını Tunus’a gönderir. Hızır’ın arkadaşları Tunus’ta Hacı Osman Efendi’nin konağına giderler. Hızır’ın arkadaşları selamlık dairesine giderek Hacı Osman Efendi’yi ziyaret ederler (s. 84).

Emir Şahap Barbarosların adadan ayrılmasını istemez. Bunun için bir çare düşünür. Kızı Ayşe’yi Hızır ile tanıştırır. Böylece Hızır’ı adada tutacaktır. Hızır Ayşe’yi görür görmez aşık olur. Ayşe de ilk görüşte Hızır’a aşık olur. Barbaroslar Tunus’a doğru yola çıkacaklardır. Hızır Reis’in evini kiraladığı Papaz Danilo Hızır Reis’in yanına katılır. Cerbe adasından ayrılmadan önce de Ayşe’yi Hızır Reis’e getirir. Böylece Ayşe Emir Şahap’ın yanından kendi isteğiyle Hızır Reis’e kaçar. Barbaroslar Tunus’a yerleşirler. Hızır Tunus’ta Ayşe’ye bir daire arar. Bu durum romanda “Hızır Reis ilk iş olarak Danilo’yu şehir içinde harem ve selamlığı bulunan büyükçe bir ev tutulması için faaliyete geçirmişti. Selamlık kısmında şehirde kaldıkları müddetçe Aydın ve arkadaşları oturacaklar, harem dairesi ise Ayşe’nin ikametine tahsis edilecekti” (s. 120) şeklinde anlatılır.

Oruç Reis ve Hızır Reis iki ayrı gemi ile denize açılırlar. Denizde Cenevizlilerin gemilerini basarlar. Buradan büyük ganimet elde ederler. Hatta bu gemide Maria adında İspanyol bir kız bulurlar. Maria’yı yanlarına alırlar. Maria ile Aydın arasında aşk başlar. Maria ile Aydın bazen zor şartlar altında görüşürler. Bu durum romanda “Aydın Reis düşünceli gibi idi. Cerbe’ye geldiği günden beri Maria’yı ancak bir defa o da ayak üzeri görebilmiş fakat esaslı bir şekilde konuşamamıştı. Harem dairesine girmeye hakkı olmadığı gibi Maria’yı da selamlığa çağırmayı doğru bulmamıştı” (s. 245) şeklinde anlatılır.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Hızır Reis, Sardunya adasının limanlarından birine gider. Sardunyalı silahşörlerle kısa bir çatışmadan sonra galip gelirler. Hızır Reis bu vurgundan sonra denize açılır. Denizde Ciovanni’nin gemisine saldırırlar. Gemidekileri etkisiz hale getirirler. Hızır, zamanında kendisini Naksos limanından kurtaran Karolina’yı bu gemide görür. Karolina bu gemide Cenova’ya nişanlısı Marki Grandi’nin yanına gitmektedir. Karolina, Hızır ile görüşükten sonra nişanlısına gitmekten vazgeçer. Hızır ile aşk yaşamaya başlar. Hızır hem Ayşe’yi hem

de Karolina'yı aynı derecede sever. Bu arada Aydın ile Maria da evlenmişlerdir. Aydın Reis Hızır'ın yanına gelince onun büyük konağındaki selamlık dairesine karısıyla beraber yerleşir (s. 290).

Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Sultan Salim'in Zafire adında hanımı vardır. Zafire, Türk korsanları saraya girerken gizlice onları izler. Bu durum romanda "Zafire Türk korsanları saraya girerken harem dairesinden yanına hizmetkârlarından Nazife'yi de alarak selamlığa geçmiş ve kafesli pencerelerin birinin arkasına gizlenerek Türk korsanlarını görmüştü" (s. 350) şeklinde anlatılır.

Sultan Salim yönetim işlerinde Zafire'ye daima olarak danışır. Zafire ilk başlarda Türk korsanlarına sıcak bakmaz. Fakat daha sonra Oruç Reis'in kendisine armağan ettiği gerdanlıktan sonra Zafire, Oruç Reis'e sempati duymaya başlar. Salim yine bir konuda Zafire'ye akıl danışır. Karısının verdiği aklı çok beğenir. Daha sonra kendisini bekleyenlerin yanına gider. Bu durum romanda "Salim harem dairesinden sevinçle çıkarak selamlığa geçti" (s. 381) şeklinde anlatılır.

3.1.38.Örtünme

Kadınların sosyal statüsü hakkında çeşitli tartışmalar mevcuttur. Bu konuda Kemal Timur ve Ömer Topcu "Genellikle toplumlarda kadının sosyal statüsünü din belirlese de zamansal çizgide toplumsal olayların ve sosyal inançların da çok etkili olduğu görülür." (Timur & Topcu, 2021) ifadelerini kullanırlar. İslam inancında kadına ve kadın haklarına büyük önem verilir. İslam inancına göre kadınların ve erkeklerin belirli yerlerini örtmeleri gerekmektedir. Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı "Kadının örtünmesi, onun hak ve hürriyetlerinin kısıtlanması değil, aksine, kötü maksatlı bakışlarla rahatsız edilip incitilmemesi amacını taşımaktadır." (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 436) derler. İncelediğimiz romanlarda bazı roman karakterlerinin örtündüklerine rastlanır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Bu sırada halasının içinde bulunduğu durum romanda "İhtiyar kadın, başörtüsünün ucunu parmağına dolayıp açıyor, göz ucuyla da yeğenini süzüyordu" (s. 16) şeklinde anlatılır.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Avukat olan babası siyasi olaylar sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalır. Daha sonra da ailesini yanına alır. Roman kahramanı bir arife günü eve geç gelir. Eve geç geldiği için azar işiteceğini

düşünür. Fakat evde yanık bir sesin Kuran okuduğunu duyar. Kardeşi kapıyı açtığında dehşet içindedir. Roman kahramanı bu durumu “Kapıyı açan ortanca kız kardeşim, beyaz başörtüsü, sapsarı yüzüyle dehşet içindeydi” (s. 44) şeklinde anlatır. Daha sonra bu durumun babasının hasta olmasından kaynaklı olduğu anlaşılır. Evde Kuran okunduğu için kız kardeşi başörtü takmıştır.

Roman kahramanı Beyrut’tan Adana’ya geri döner. Adana’da yeni arkadaşlar edinir. Burada Yorgi adında biriyle tanışır. Yorgi, Mendiye adında bir Çingene kızını sevmektedir. Mendiye’yi “O zaman henüz çarşaf yasak edilmemişti, siyah ipek çarşafını giymez mi, hepimizi çıldırtıp peşine takacak, uğrunda kafayı çektirip çektirip belaya girdirecek kadar güzel olur” (s. 89) şeklinde anlatır.

Peride Celal’in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân’ın başından geçen olaylar anlatılır. Romanın sonunda Cenânların komşusu ihtiyar bir kadın “İhtiyar kadın belini ovuşturarak doğruldu, beyaz başörtüsünü düzeltti” (s. 302) şeklinde tasvir edilir.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Mahallede Şayeste teyzeyi görür. Selami, Şayeste’nin başından geçenleri rahmetli babasından dinlemiştir. Akbıyık Cami avlusunda bir mahalle okulu vardır. Bu okulun yeşil başörtülü bir hocanımı vardır. Şayeste’yi küçük yaşta hocanımın yanına verirler. Romanda bu olay “Şayeste, “Fergab” suresini bitirip başına örtü atıldığı ve annesiyle birlikte hocanıma yeşil başörtü götürdükleri günü sık sık anlatırdı. Acı mıştı başörtüsüne...” (s. 9) şeklinde anlatılır.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza aşıktır. Gülseren de Selçuk’a aşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren’i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk’un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki aşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Bunun üzerine Selçuk Gülseren’e yazdığı mektupta “Bu çarşaf, bu kapkara peçe ve erkekli kadınlı ve pek nezih toplantılardan mahrum kalmak bu masum hemşireleri uzun zaman kocasız bırakabilir” (s. 55) der.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı

için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evine davet eder. Eve geldiklerinde demiryolu inşasında çalışan kişi eşikte bir kadın görür. Gördüğü kadın romanda “Bütün yüzünü örten beyaz bir yemeni ancak gözlerini meydana bırakıyor, ve bu gözlerden de kadının insan olduğu anlaşılıyordu” (s. 18) şeklinde anlatılır. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika bu kötü rüyadan kurtulabilmek için Ayşe adında arkadaşından yardım ister. Ayşe de büyücü bir kadın çağırır. Romanda büyücü kadının mor bir yemeni ile saçlarını örttüğü anlatılır (s. 43).

Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Harput'un değişik kültürüne alışmaya çalışır. Neil annesine bir mektup yazar. Mektubunda “Bazan duvarların dibinden acele acele yürüyen siyah çarşafli kadınlara rastlıyorum. Hepsinin yüzünde peçe var” (s. 52) diyerek Harputlu kadınların örtünmesinden bahseder. Mektubun devamında Neil Kasım'ın annesinin yaşlı bir kadın olmasına rağmen bir kere bile kendisinin karşısına başörtüsüz çıkmadığını yazar (s. 55). Kasım'ın annesi Gülizar Hanım ve Nimet Hanım, Rahika'yı ailesinden isterler ve evlerine dönerler. Bu durum romanda “İki kadın, evlerine döndükleri zaman akşam karanlığı basmıştı. Arkalarından bakan Hatica dadı, siyah çarşafı rüzgârlarla yelken gibi şişen iki kadını evlerine girinceye kadar gözleriyle takip etti” (s. 98-99) şeklinde anlatılır.

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine Saim'e aşık olur. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Emine bir gün babasıyla kavga eder. Bu kavga sırasında Emine yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Bir gün Emine'nin annesi Emine'yi ziyarete gelir. Emine'nin annesi mantosunu çıkarmadan hemen bir koltuğa oturmak ister. Bunun üzerine Emine “Çıkar şu mantonu, başörtünü...” (s. 138) diyerek annesinin başörtüsünü alır.

Romanın devamında Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Daha sonra da Emine'nin annesi vefat eder. Emine bu ölümlerden sonra oturduğu evden taşınır. Fabrikadaki patronu Emine'yi

merak edip evine gider. Fakat Emine'yi bulamaz. Beyaz yemenili ihtiyar bir kadın, Emine'nin annesinin öldüğünü söyler (s. 201).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner.

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu iş sayesinde hem para kazanır hem de bir iki hikâyesini gazetede bastırır. Sedad Adliye Muhbirliği yaptığı sıralarda dedektif gibi bir olayı çözmeye çalışır. Bu olayda masum bir kız üvey babasını öldürmekle suçlanmaktadır. Bu kızın ismi Fatma'dır. Mahkeme karar için bir hafta sonraya ertelenir. Sedad, Fatma'yı kurtarmaya niyet eder. Fatma'nın mahallesine gider. Mahkemede Fatma'nın evinin iç yüzünü anlatan ihtiyar kadını mahallede görür. Bu durum romanda "Siyah baş örtülü kadını uzaktan takip ederek, evine gitmesini bekledi" (s. 110) şeklinde anlatılır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz bir gün güvercinlere yem dağıtır. Yemleri satan kadın onunla konuşur. Mümtaz bu sırada kadının siyah başörtüsü taktığını görür (s. 50).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Başında beyaz bir başörtü vardır (s. 254).

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha sevgilisi İrfan ile sarhoşken bir gece birlikte olur. Ertesi gün İrfan Sabiha'yı terk eder. Namusu kirlenen Sabiha'yı annesi evden kovar. Sabiha bu olaydan sonra namuslu yaşamak için çaba sarf eder. Fakat bunu başaramaz. Bir barda çalışmaya başlar ve orada kötü yola düşer. Bir gün bu bara İrfan gelir. Sabiha'nın içine düştüğü durumdan kendini sorumlu tuttuğunu söyler. Sabiha'ya çok pişman olduğunu söyler. Yalvarır, yakarır Sabiha'yı ikna eder. İrfan ve Sabiha Nazilli'ye taşınırlar. Orada yeni bir hayata başlarlar. Sabiha yeni hayatında çok değişir. Bu durum romanda “Sabiha o kadar değişmişti ki... Buna kendi bile hayret ediyordu... Makyaj yapmıyor her zaman ciddi olmaya çalışıyor ve sokağa baş örtüsü ile çıkıyordu” (s. 118) şeklinde anlatılır.

3.1.39.Kutsal Şehirler

3.1.39.1.Mekke ve Medine

İslam inancına göre bazı şehirler kutsaldır. Mekke ve Medine bu şehirlerdendir. Mekke içinde Kâbe'yi bulundurduğu için önem arz eder. Medine de Hz. Muhammed'in hicret ettiği yer olduğu için İslamiyet'te büyük önem sahibidir. İncelediğimiz romanların sadece üçünde bu şehirlere rastlanır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Bir gün tanıdığı dükkâncılardan biri Mümtaz'ı çağırır. Ona birkaç eski mecmuadan bahseder. Mümtaz mecmualara göz atar. Bu mecmuaların birinin içinde “Mekke-i Mükerrreme” (s. 54) ifadesi geçmektedir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır.

Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikâhsızken doğar. Daha sonra bir imam nikâhı kıyılır. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Babaannesi

ölünce Noraliya annesinin yanına gelir. Annesinin evinde Pazar günü sabahları kiliseye giderler. Noraliya'nın babaannesinin evinde duvarda Mekke'nin resimleri, tespihler, Kur'ân yazıları varken annesinin evinde Hristiyanlığa ait haçlar, Meryem Ana tasvirleri vardır (s. 252).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Romanda Hacı Süleyman "Servet sahibi olduğu için Mekke ve Medine'ye gitmiş ve haccı eda eylemiş nurani bir insandı" (s. 122) şeklinde tanıtılır. Selçuk, Ulu Cami'de cuma namazından sonra halka vaaz verir. Vaazda "Hazreti Ömer'in orduları, Sasanilerle uğraştığı zaman kendisi Mekke ve Medine'de, devletin umuru ile meşgul olur, ve harp cephesinden gelecek haberleri iştiyakla beklerdi" (s. 123) der.

3.1.39.2.Kudüs

İslam inancındaki kutsal şehirlerden biri de Kudüs'tür. Kudüs, Müslümanların ilk kiblesi olması sebebiyle İslamiyet'te önem arz eder. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde bu şehirden bahsedilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Lisedeki tarih hocasının Peygamber Süleyman'ın Kudüs'te yaptırdığı tapınağı anlatmasını hatırlar. Tarih hocası, Buhtunnasır'ın Kudüs'ü de Hazreti Süleyman'ın tapınağını da yaktığını anlatmıştır. Selami, Kudüs'ün Harem-i Şerif'i yanındaki Süleyman Peygamber'in tapınağından kalma duvarı düşünür (s. 7).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Bu iki âşık evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk bu duruma çok üzülür. Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Anadolu'ya imam kılığında ziyaretlerde bulunur. Böylece halka vaazlar verip halkı Milli Mücadele'ye katmak ister. Bunun için Hacı Süleyman'ın hanına gider. Hacı Süleyman ile aralarında Milli Mücadele aleyhindeki hocalar hakkında konuşurlar. Selçuk, Ulu Cami'de cuma namazından sonra halka vaaz verir. Vaazda şunları söyler:

Hazreti Ömer, hilafet makamını ihraz ettiği zaman, tebaasının fakrû sefalet ve düşman istilasına uğramaması için her tarafa bizzat koşar. [...] İşte, İslam milletin reisi cumhuru olan Hazreti Ömer vatan ve milletin saadeti için canını bile feda etmekten çekinmiyor, Medine'den Şam'a, Şam'dan Bağdat'a giderek, ordularını zaferden zafere götürüyordu. [...] Bu sistem, Şam'da, Bağdat'ta, Kudüs'te bir dokumacılık sanayisini doğurdu (s. 123-124).

3.1.40.Namus

İslam inancında toplumsal yapının korunması amacıyla namus kavramına dikkat edilir. Namus iffet ile eş anlamı olarak kullanılan bir kavramdır. Mehmet Emin Gönen bu kavram için “Kişinin edebli olması, hayâsını koruması, zinadan uzak olup temiz olması anlamında olan iffet, insanın sahip olduğu en önemli değerlerdendir.” (Gönen, 2014) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda bu kavrama sıkça rastlanır. Neredeyse her romanda bu konu ele alınır.

Mükerrerem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Güzide Suat'a âşıktır. Suat ile gurur duyar. Güzide'nin Suat hakkındaki düşünceleri romanda “Cemiyetin seçkin adamlardan birinin ismini taşıdığı için gurur duyardı. Dürüstlüğüne, namusuna söz söyletmemiş, karakter sahibi bir erkeğin karısı olmak büyük bir bahtiyarlıktı” (s. 37) şeklinde anlatılır.

Atıf kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Züleyha bu mektuptan gerçekleri öğrenir. Zamanında gözünde büyüttüğü Atıf'ın aslında namus hırsız rezil biri olduğunu anlar (s. 56).

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran mektubunda uğradığı tecavüzü anlatır. Tecavüz sırasında Atıf'a şeref ve namustan bahsetmesinin boşa gittiğini söyler (s. 83).

Atıf plajda gördüğü bir kıza tutulur. Sürekli onu takip eder. Fakat bir gün kızın izini kaybeder. İş için avukat arkadaşıyla görüştüğü sırada o kıza avukatın yanında görünce çok sevinir. Kızla tanışır. Bu kız Handan Esen'dir. Handan bir gün çirkin bir

arkadaşıyla tartıştığı sırada çirkinin namuslu kalmasının doğal bir olay olduğunu söyler (s. 177).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbet başlarlar. Bu sohbet sırasında Fahir halasına kumar borcunu ödeyemediği için ölmek istediğini söyler. Halası da bu durum için “Zavallı şeref ve namus kurbanı Fahir’i kimi bir enayi, öteki bir dejenere, beriki bir nevrastenik diye vasıflandıracak” (s. 20) tepkisinde bulunur. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım’dır. Fahir, Nüveyre ile evlenip evlenmeme konusunda tereddüt eder. Bunun üzerine halası “Mektubun şurada duruyor. Beş bin lirayı bulabilmek, namusunu kurtarmak için en büyük fedakârlığa razı olmuştun” (s. 79) şeklinde imada bulunur.

Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir’e evlenmeden önce Nüveyre’nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre’nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir’i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre’nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Naşide Hanım, Fahir’i düşürdüğü bu durumdan dolayı vicdan azabı çeker. Bu durum romanda “Çünkü Nüveyre namussuz değildi, bir kaza kurbanı idi” (s. 188) şeklinde anlatılır. Fahir, Nüveyre’ye tecavüz olayının nasıl gerçekleştiğini sorar. Nüveyre başından geçenleri anlatır. Amcasının kendisine tecavüz eden Mahir’i öldürdüğünü söyler. Devamında amcasının Mahir’i öldürmesinin sebebini “Çünkü olanları anlamıştı. Benim halim her şeyi anlatmaya kâfi idi. O alçak adam, hemen kafa tutup ‘Onunla evleneceğim, namusunu temizleyeceğim!’ deyince, dayanamadı. Namus meselelerinde çok titiz ve mutaassıptır” (s. 233-234) sözleriyle anlatır.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut’a göç etmek zorunda kalırlar. Roman kahramanı Beyrut’ta iş arar. İş bulduğu akşam kardeşi Niyazi ile arasında şu konuşmalar geçer:

“Namuslu çalışınca, iş sahipleri bakar, yevmiyemi artırırlar herhalde...”

“Tabi... Her işin başı namus...”

“Ah be Niyazi, şu yarın oluverse!” (s. 50).

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında roman kahramanı maden mühendisi olan Ekrem Bey, Cemile adında evli bir kadın ile ilişki yaşamaktadır. Ekrem ve Cemile gizli bir buluşmadan döndükleri sırada otomobilleri bisiklet süren bir kıza çarpar. Ekrem, Gülderen adındaki bu kıızı tedavi ettirmek ister. Fakat Gülderen'in yarası çok ağır olmadığı için o, bu teklifi reddeder. Bunun yerine Gülderen, Ekrem'in evine gidip orada yarasının pansuman yapılmasını ister. Ekrem'in evine geldiklerinde Ekrem ile Gülderen arasında bir sohbet başlar. Bu sohbet sırasında Ekrem Gülderen'e ihmalcı bir ailenin söz dinlemeyen şımarık bir kıızı olabileceğini söyler. Bunun üzerine Gülderen kendisinin şımarık olmadığını hür fikirli genç bir kız olduğunu söyler. Gülderen'e göre kadın, iradesini kullanmadığı zaman namusludur (s. 28). Konuşmalarının devamında Gülderen Cemile'yi kastederek evli bir kadının başka bir erkeği sevmesinin namuslu bir kadın için ayıp teşkil edip etmediğini Ekrem'e sorar (s. 30). Gülderen ile Ekrem arasında bir çekim meydana gelir. Gülderen Ekrem ile birlikte olmak ister. Ekrem baştan karşı koysa da Gülderen'in çekiciliği karşısında çaresiz kalır. Geceyi bu şekilde geçiren Gülderen ile Ekrem sabah karşılarında Cemile'yi bulurlar. Sevdığı adamın ihanetini kaldıramayan Cemile önce Gülderen'i sonra kendini öldürür. Bu olaydan sonra Ekrem ifade vermek için savcının karşısına çıkar. Savcı Cemile'yi Ekrem'in öldürmüş olabileceğini söyleyince Ekrem namuslu bir adam olduğunu, insan öldüremeyeceğini söyler (s. 56).

Bu olayın etkisinden kurtulmak isteyen Ekrem herkesten uzakta bir hayat sürmek ister. Bu sırada Gediz'den bir maden işi teklifi alır. Bu işi kabul eder. Gittiği yer Gediz'in uzak bir köyüdür. Ekrem uyku tutmadığı bir gece köyde gezintiye çıkar. Bu gezinti sırasında köylerde rastlanmayacak şekilde inşa edilmiş bir köşk görür. Merakına yenik düşerek köşke yakından bakmak ister. Köşkün bahçesinde bir havuz görür. Havuzu incelerken istemeden havuzda çıplak yüzen bir kız görür. Ne yapacağını bilemeyen Ekrem gizlenmeye karar verir. Fakat kız kendisini görür. Daha sonra kâhyalarını çağırarak Ekrem'i yakalattırır. Ekrem'i bağlayıp onu kırbaçlar. Ekrem sonradan bu kızın patronu Rıza Kerimoğlu'nun nişanlısı olduğunu öğrenir. Patronu bu durumdan habersizdir. Nişanlısı ile Ekrem'i tanıştırır. Böylece Ekrem havuzda gördüğü kızın adının Gülseren olduğunu öğrenir. Patronu Ekrem'i Uşak'a iş hakkında görüşmek için çağırır. Ekrem'i Gediz'den Uşak'a getirecek kişi Gülseren'dir. Yolda giderlerken ıssız bir yerde otomobillerinin lastiği patlar. Ekrem lastiği değiştirirken hapisten kaçan iki haydut Gülseren'e tecavüz etmeye çalışır. Ekrem bu iki haydutla ölümüne dövüşür. Bu boğuşma sırasında Ekrem yaralanır. Ekrem'in kendisi için ölümüne dövüşmesi Gülseren'i derinden etkiler. Elinde olmayarak Ekrem'e aşık olur. Gülseren bu durumu gizlemeye çalışır. Gülseren ile Ekrem sohbet ederlerken aralarında şu konuşma geçer:

“Neler söylüyorsunuz, Gülseren Hanım? Adeta sözlerinize inanacağım geliyor.”

“İnsanın iradesini, dalından koparılarak sapı dudakların arasına alınmış bir çiçek alakasızlığı ile sürükleyip götürebilecek, müthiş bir tesire sahipsiniz siz. En namuslu kadınlar bile bu esrarengiz tesirden yakalarını kurtaramazlar.”

“Namuslu kadınlar bile öyle mi?”

“Evet namuslu kadınlar bile. Niçin inkâr etmeli? Niçin hissedileni söylemekten utanmalı? Siz, değil namuslu kadınları, bakire olarak ölmeye yemin etmiş manastırdaki kızları dahi, gittikleri yoldan çevirebilecek bir erkek güzelliğine sahipsiniz.” (s. 167).

Peride Celal’in *Dar Yol* adlı romanında Cenar, Celile teyzesinin oğlu Raif’e âşıktır. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha’nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenar çok iyi anlaşır. Raif, Cenar’ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenar bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Cenar bu durumu defterine “Raif’in kendisini Meliha’nın yüzünden, onu çok sevdiği ve yakın arkadaşlarından birinden kıskandığı için öldürdüğünü söyleyen namussuzlar da varmış” (s. 37) şeklinde yazar.

Cenar defterinde Celile teyzesinin hikâyesini anlatır. Bu hikâyede teyzesinin macerasını anlatır. Raif dünyaya geldikten sonra teyzesi zengin olmadığı gerekçesiyle kocasını bırakarak zengin bir Mısırlı ile Kahire’ye kaçar. Bu olaydan sonra Kalfa’ya göre Raif’in babası “namus uğruna” kendini yiye yiye ölür (s. 70).

Raif’in ölümünden sonra aşî boyalı eve Raif’in yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenar, Osman’ın Meliha’ya ilgi duyduğunu düşünür. Cenar bu konuda haksız değildir. Osman, Meliha ile buluştuklarında Cenar’ın daima peşlerinde olmasını istemez. Bunu Meliha’ya söyler. Bunun üzerine Meliha “Benim, ‘Sen genç bir bekârsın ve ben dulum. Görenler münasebetsiz şeyler düşünürler, dedikodu yaparlar’ gibi sana acayip görünen bir takım namus prensiplerim vardır” (s. 163-164) der.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami’nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Gazete bekleme odaları yayın yüzünden öfkelenenlerin yeridir. Selami bir gün randevucu Madam Katina’yı basan kaçakçılıkla savaş örgütü şefi X’i bu odada görür. X’e en yakın dostları baskından önce “Madam Katina dışarıya altın mı kaçırıyormuş? Varsın kaçırsın... Yurdun namuslu kızlarını da baştan çıkarır, sınırlardan aşırır o...” (s. 38) der.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren

ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Bir gün Selçuk ile ablası arasında geçen bir konuşmada Selçuk, "Fakat şu noktayı namusumla temin ederim ki ablacığım senin geldiğin ana kadar ellerimizi birbirine değdirmemiştik" (s. 16) der.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Bir gün Vedat'ın yanına bir misafir gelir. Vedat'tan yardım talep eder. Vedat kabul etmez. Misafir de "Baba dostuyuz. Senelerce beraber ve namusumuzla çalıştık" (s. 67) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Bu olaylardan birinde Mustafa, Hurşit ile birlikte kasabaya karpuz satmaya gider. Yolda kendi aralarında konuşurlar. Hurşit, Mustafa'nın belediye meclisine aza olacağını neden kendisine söylemediğini sorar. Mustafa da kesin bir şey olmadığı için söylemediğini anlatır. Bunun üzerine Hurşit Mustafa'nın okumuş olduğunu söyleyerek "Sonra namuslu olmasına namuslusundur. Meclis âzalıgına yakışsın" (s. 13) der.

Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Kasaba halkından Zati Bey Menderes'in taşmasını istemektedir. Çünkü Menderes'in taşmasından dolayı Zati Bey sazlıklardan büyük ganimet elde eder. Zati Bey çok zengindir. Bu zenginliğini çevresine karşı kullanır. Doktor Reşat kasabalıların yararına işler yapmaya çalışan bir insandır. Fakat Zati Bey'in çıkarlarına ters düştüğü için Zati Bey, Doktor Reşat'tan hoşlanmaz. Bir gün Zati Bey kahvede "Değil doktor bey, dünya bir araya gelse, bu kadar yıldır namus ve iffeti ile yaşayan bizlerin memleketinde umumi ev açılmaz" (s. 135) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım Amerika'dan döner. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı düğün hemen yapılır. Düğünden sonra Ebüzziya Kasım'a “Evlilik hayatında namuslu ve dürüst hareket etmeye, evde kimseyi incitmemeye dikkat et yavrum” (s. 130) der.

Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Savaş çıkınca eli silah tutan insanlar cepheye sevk edilir. Yaşlılar ve sakatlar camilere kapanarak tespih çekip Kuran okurlar. Erkekler vatanını kurtarmak ve geride bıraktıkları karılarını, kız kardeşlerini onların namuslarını kurtarmak için cephelerde çarpışırlar (s. 213).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Günler böyle geçip gider. Emine kendine gelen görücülerin sululuklarından sıkılsa da babasına laf geçiremez. Evlerine bu kadar görücü gelmesine rağmen Emine namusunu koruyan, iffetli bir kızıdır. Emine'nin annesi eve gelen bu görücülerin namus düşkünleri, ırz düşmanları olduğunu düşünür (s. 8).

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh'un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine'nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Emine babasıyla kavga eder. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine'yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Nişanlısı Saim'in evine yerleşir. Emine'nin ısrarlarına rağmen Saim bir türlü Emine ile evlenmez. Saim babasının hastanede yatarken Emine ile evlenmesinin mümkün olmadığını Emine'ye söyler. Fakat Emine bir gün gerçeği öğrenir. Saim'in babası yıllar önce ölmüştür. Hasta olan kişi Saim'in karısıdır. Emine kandırıldığını öğrenince Saim'in yanından kaçır. Emine bu olaydan sonra annesi Sabriye Hanım ile birlikte yaşamaya başlar.

Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Sabriye Hanım zatürreye yakalanır ve ölür. Sabriye Hanım öldükten sonra mahalleli kendi arasında dedikodu yapar. Mahallelilerden biri “Ayol Sabriye Hanım, ne de olsa, yine arlı namuslu kadınmış, kocasıyla kızın yaptıklarına dayanamadı da inmeler indi kadıncağıza” (s. 182) der.

Hikmet Acar, Emine ile yakından ilgilenir. Onu otomobiliyle evine bırakır. Bu sırada Emine mahallelinin dedikodu yapacağından çekinir. Sonra kendi kendine şu şekilde düşünür:

Lafa, dedikoduya gelince o kolay: Falan namussuz, falanca namuslu... Falanın kızı işe gidiyor, erkeklerle geziyor... Şununla gezerken, bununla tozarken gördük... İstedğin kadar laf, dedikodu! Namus, dillerinde sihirli bir yüzüktür; bu sihirli yüzük hiçbir hastaya şifa vermez! Birtakım insanların namuslarını pazara çıkarıp fahri tellallığını yaparlar da “Ölüyorum!” diyenin ağzına bir yudum su vermek kimsenin aklından geçmez! Mahalleli... Konu komşu... Dedikodu... Dedikodu... Bu insanların dedikodusundan mı çekineceğim? (s.191-192).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Onun hakkında kötü düşünceleri vardır. Ferit “Selma ne olacak? Kızı Saim'in odasına atmak imkânsız. Namusu mücessem. Diz kapağına parmak dokundurmuyor” (s. 57) diye kendi kendine düşünür.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Karamanlı İlyâ'nın Şenlik Pansiyonu'nda kalırken buradan da borcunu ödemedi kaçır. Kalacak yeri olmayan Münir, babasının dostu Hacı Ömer Efendi'nin yanına gider, ondan yardım ister. Bunun üzerine aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşma sırasında Münir “Ahlak ve namus kanunlarınızı bana aşılayınız. Ben de kesinlikle onlara bağlı kalacağım söz vereyim. Fakat namus da insana birden bire çıkar sağlayan bir şey değildir” (s. 23) der.

Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Bunun üzerine Münir “Kimin olacak efendim... Bu durumda hangi namuslu kadın fotoğrafını çekirtmeye müsaade eder” (s. 40) diye cevap verir. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha

sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Arkadaşları itiraz edince onlara “Siz yaratılış itibarıyla yürekten namuslu adamlar değilsiniz. Hırsızlığın üzerinize çekeceği fena bakışlardan ve uğrayacağınız cezalardan korktuğunuz için namuslu kalmak istiyorsunuz” (s. 88) der. Daha sonra arkadaşları teklifi kabul etmek için Münir’in evine giderler. Bu sırada aralarında konuşmalar geçer. Münir “Şimdiki namusluluk Ramazan orucuna benziyor. Üç bin kişi yer, üç kişi tutar. Tanrı bu üç oruçlunun yüzü suyu hürmetine günahlıları da affeder. Ve namusluluk denilen büyük erdemin dünyadan büsbütün kalkmamış olduğuna da bu üç kişinin varlığı temel tutar” (s. 96) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim’i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Bülent Pulater’den bir röportaj sözü alır. Orhan röportaj için Bülent Pulater’in evine gider. Bu sırada Bülent’in evinde tartışmalar yaşanmaktadır. Bülent’e ablası Süheyla’dan bir mektup gelmiştir. Mektupta romanın Bülent Pulater’e ait olmadığını Süheyla’nın bildiği ve buna karşılık romandan hak iddia ettiği yazmaktadır. Süheyla babasına ait olan roman müsveddelerinin kendisinde olduğunu bunlara karşılık yüz bin lira istediğini mektuba yazar. Orhan’ın geldiği sırada Süheyla parayı almak için Bülent’in evine gelmiştir. Bülent ile Süheyla tartışır. Leman ortalığı yatıştırmaya çalışarak parayı vereceklerini biraz süre istediklerini söyler. Bunun üzerine Süheyla Bülent’i kastederek “Aylardan beri bu namussuz beni aynı masalla oyaladı durdu” (s. 140) der.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız’ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız’ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız’ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı’ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Bir gün Yıldız'ı Nejat Bey isminde biri evlenmek için Erman ailesinden ister. Bu durumu Yıldız'a anlattıkları sırada Sabiha Hanım "Bizce önemli olan nokta, bu Nejat Bey'in terbiyeli ve namuslu oluşudur" (s. 142) der.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. İstanbul'a döndüğünde onu çocukluk arkadaşı Orhan Emek karşılar. Orhan'a piyango çıkar. Orhan işinden istifa ederek yeni bir iş kurar. Daha sonra birtakım nedenlerden dolayı Orhan'ın işleri kötüye gider. Orhan istifa ettiğinden pişman olur. Bunun üzerine Sedad "Sen de kendine göre küçük işler al, namuslu ve temiz bir şekilde çalışırsın, Orhan'cığım" (s. 130) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanında Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Bu çocuklardan Oruç ve Hızır korsan olurlar.

Hızır korsan olduktan sonra Cerbe limanına gider. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Adada Beşir Reis adında top sakallı bir adam vardır. Bu adam Hızır Reis ile uğraşır. Fakat Hızır Reis Beşir'i yener. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Emir Şahap Barbarosların adadan ayrılmasını istemez. Bunun için bir çare düşünür. Kızı Ayşe'yi Hızır ile tanıştırır. Böylece Hızır'ı adada tutacaktır. Hızır Ayşe'yi görür görmez âşık olur. Ayşe de ilk görüşte Hızır'a âşık olur. Ayşe Emir Şahap'ın yanından kendi isteğiyle Hızır Reis'e kaçır. Birlikte yaşamaya başlarlar.

Oruç Reis ve Hızır Reis iki ayrı gemi ile denize açılırlar. Denizde Cenevizlilerin gemilerini basarlar. Buradan büyük ganimet elde ederler. Hatta bu gemide Maria adında İspanyol bir kız bulurlar. Maria'yı yanlarına alırlar. Maria ile Hızır'ın arkadaşı Aydın arasında bir aşk başlar. Bir gün top sakallı Beşir Ayşe ile Maria'yı kaçıtır. Bunun üzerine Aydın ve arkadaşı Danilo arasında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Aydın

“Maria’nın başına bir felaket gelmesinden korkuyorum Danilo. Bu namussuz heriflerden her şey beklenir” (s. 225) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir’e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim’e çok güzel hediyeler sunar. Barbaros’un adamları Cezayir’de gizli bir meyhane açarlar. Bu meyhaneye gelen halktan kendileri hakkında gizli bilgiler edinirler. Böylece olup biteni öğrenirler. Hatta Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Hızır’ın arkadaşlarından Murat Tahir’e pek itimat etmez. İhanet etmeye kalkarsa onu öldüreceğini söyler. Bunun üzerine Tahir, namus ve Allah’ı üzerine teminat verir (s. 363).

Memduh Akaslan’ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer adındaki roman kahramanının yasak aşkını konu alır. Ömer Mülkiye Mektebi mezunudur. Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale’nin annesi ve Ömer arasında bir konuşma olur. Bu konuşma sırasında Ömer “Bütün Amirlerimiz temiz, namuslu, Vatansever ve çalışkan insanlar” (s. 7) der.

Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale’nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale’nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltemez. Bir gece Ömer’in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan’ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha’yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha’ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha’ya uzun uzun mektuplar yazar. Bu mektuplarda dolaylı olarak aşkını ilan eder.

Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler. Ruha işi için Viyana’ya gider. Ömer’e bir mektup yazar. Bu mektuptan sonra Ömer ile Ruha’nın arası açılır. Ömer bir gün eski mektep arkadaşlarından Orhan ile karşılaşır. Orhan annesinin hasta olduğunu Ömer’e anlatır. Orhan aynı zamanda evlenmek istediğini de dile getirir. Bunun üzerine Ömer ona Ruha’yı kastederek “Orhancığım sana güzel, çok hoşuna gidecek, boyuna uygun ve namuslu bir eş buldum” (s. 104) der.

A. Vedat Akın’ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Sabiha’nın sevgilisi İrfan, Sabiha’yı bir gece Madam Katina’nın fuhuş evine getirir. Sabiha, İrfan ile sarhoşken birlikte olur. İrfan Sabiha’nın namusunu kirletip onu terk eder. Romanda Madam Katina’nın evi namus hırsızlığının yapıldığı yer olarak tasvir edilir (s. 30).

Sabiha ağlayarak annesinin yanına gelir. Annesi Sabiha'nın namusunun kirlendiğini öğrenince onu sokağa atar. Sabiha bundan sonra namuslu yaşamak için bir evde hizmetçilik yapmaya başlar. Fakat evin küçük beyi Sabiha'dan faydalanmak ister. Sabiha ise buna izin vermez. Evin hanımı Sabiha'ya kızar. Sabiha ile evin hanımı arasında tartışma başlar. Sabiha bu tartışmada evin hanımına “Sizin için vicdan ve namusun kıymeti yoktur! Siz ne Allah tanırırsınız ve ne de Peygamber... Taptığınız şey, sadece fuhuştur” (s. 52) der.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği dostu Yıldız'dan gelmiştir. Nesrin ve Yıldız çocukluk arkadaşlarıdır. Yıldız mektubunda Nesrin'i bir çay ziyafetine davet eder. Nesrin davette Yıldız'ın sevgilisi Necdet ile tanışır. Necdet ile Yıldız nişanlanırlar. Necdet ile Yıldız, Yıldız'ın babasının kim olduğu belli olmadığı için ayrılırlar. Nesrin bu duruma çok üzülür ve Yıldız ile Necdet'i barıştırmak için Necdet'in yanına gider. Necdet'in arkadaşlarından Nedim Bey de yanlarına gelir. Necdet, Nedim ve Nesrin, Necdet'in evine giderler. Eve gittiklerinde Berrin ve Perran Hanım'ın Necdet'in evinde olduğunu görürler. Berrin, Necdet ile sevgili olduklarını iddia eder. Burada Nesrin ve Nedim Bey, Berrin ve Perran Hanım ile tartışırlar. Perran tartışmadan sonra oradan ayrılır. Berrin ise ayrılmak istemez. Bunun üzerine Necdet, Berrin'e tokat atar. Berrin yere yuvarlanır. Daha sonra Berrin çantasından tabanca çıkarıp Necdet'i vurur. Nesrin eve gelince bu olayları annesine anlatır. Bunun üzerine annesiyle aralarında “Aman nasıl, nasıl olacak kadın namusu, şerefiyle oynayan hangi erkek cezasını bulmamış ki, o da bulmasın” (s. 103) konuşmaları geçer.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey, Necmi ile Hümeysra'nın yanına gelerek polisin bu işin peşinde olduğunu haber verir. O sırada Selma da oradadır. Kocasını elinden almaya çalışan Hümeysra ile şiddetli bir tartışmaya girerler. Hümeysra Selma'ya şu şekilde çıkışır:

Siz sevmeden evlenip, sonradan sevmeye başladığınız bir erkekle, bir memur önünde birleştığınız için faziletli ve namuslu; ben ise; ilk gördüğüm anda sevip, içimde yaşattığım, gözlerimi yumduğum zaman da yine içimde bulduğum bir erkekle, ruhlarımızın huzurunda birleştığımız için namussuz ve faziletsizim, öyle mi (s. 67).

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Romanın sonunda genci askere çağırırlar. Genç, askerliğin boynunun borcu olduğunu

düşünür. Nöbet tutan askerler olmasaydı düşmanların yurdumuza gireceğini, kadınlarımızın ırzına, namusuna bakacağını söyler (s. 61).

3.1.41.Tarikatlar

3.1.41.1.Bektaşilik ve Mevlevilik

Bektaşilik ve Mevlevilik İslam inancındaki tarikatlardandır. Bu tarikatlar tarihte önemli yer tutar. Mehmet Kaplan “Mevlevilik ve onunla birlikte Anadolu halkını terbiye eden Bektaşî tarikatı son derece müsamahalı tarikatlardır.” (Kaplan, 2019: 105) ifadesini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece üçünde bu tarikatlardan bahsedilir. Bu romanlarda bazen tarikatlardan doğrudan söz edilir. Bazen de Mevlana yoluyla dolaylı olarak bahsedilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul’a hayrandır. Birlikte İstanbul’un eski camilerini, Boğaz’ı gezerler. Mümtaz ile Nuran arasında geçen bir konuşmada Nuran “Baba tarafımdan Mevlevî, anne tarafımdan Bektaşîyiz...” (s. 126) der.

Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz ve Tevfik Bey bir eğlenceye katılırlar. Eğlenceye katılan diğer kişilerle birlikte ney çalıp dinlerler. Bu sırada romanda Mevlana’dan şu şekilde bahsedilir: “Fakat Mevlana’nın hakkı vardı; neyin biricik sırrı hasrettir” (s. 283).

Mümtaz, İhsan’ı iyileştirmek için doktor arar. Bulduğu doktorla çeşitli fikirler üzerine konuşurlar. Bu sırada bir gölge onlara doğru fırlar. Doktor irkilir. Mümtaz bu kişinin ihtiyar bir Bektaşî olduğunu söyler. Daha sonra doktor bu kişinin Bektaşî değil Mevlevî olduğunu iddia eder. Bunun üzerine Mümtaz “Halis Bektaşîdir, gayet güzel nefesler söyler” (s. 399) der.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit’e birtakım dini konular hakkında bilgiler verir. Bu sırada Mevlevî tarikatından bahseder (s. 102).

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba

göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. Aysel davette piyano çalar. Şair Kemal, onun sanatına hayran kalır. Aysel'e "Gerçek sanatkar da, bilmediği halde yaratabilendir. Shakespeare, Lord Oxford olduktan sonra değerinin yüzde ellisini kaybetti. Fakat Mevlana yahut ümmi olan bütün kahramanlar hiçbir zaman kıymetlerinden düşmezler" (s. 54) der.

3.1.42.Şehit

İslam inancında şehitlik önemli mertebelerden biridir. Lütfi Şentürk ve Seyfettin Yazıcı "Allah yolunda öldürülen Müslümana şehit denir. Şehitlik, Allah katında yüksek bir rütbedir." (Şentürk ve Yazıcı, 2019, 240) derler. İncelediğimiz romanlarda bazı roman karakterlerinin şehit oldukları görülür.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz'ın kiracıdan para alması anlatılır. Mümtaz sokakta yürüye yürüye Yedişehitler'e kadar gelir. Romanda bu durum "Fatih şehitleri, küçük taş lahitlerde yan yana uyuyorlardı. Sokak tozlu ve dardı. Yalnız şehitlerin bulunduğu yerde meydanımsı bir şey genişliyordu" (s. 23) şeklinde anlatılır. Daha sonra anne ve babasının ölümleri anlatılır. Babasının ölümünden sonra bir ihtiyar "Şehittir, elbisesiyle gömülür" (s. 26) der.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Gezinti sırasında Gülseren Çanakkale ufuklarına doğru kolunu uzatarak "Şu dakikada kim bilir, Ana Vatanı korumak için, kaç Türk şehit oldu" (s. 9) der.

O sırada 1. Dünya Savaşı meydana gelmektedir. Selçuk defterine 1918 tarihli yazdığı yazısında "Ey vatan için şehit olan büyük Türk kahramanları ben rüya gördüm. Bir gün hakikat olacak bu rüya. Sizin mukaddes mezarlarınız, düşmanın çizmelerinden kurtulacak" (s. 65) der.

Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi

düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbe başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder. Romanın devamında Urania'nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye nişanlanır. Gizlice İstanbul'a gitmek için yola çıkarlar. Ayvalık'a vardıklarında Selçuk'a garp cephesinden tanıştığı M.... Bey "Doğrusu, biz, seni şehit olmuş zannediyorduk" (s. 177) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Bu olaylardan birinde Mustafa, Hurşit ile birlikte kasabaya karpuz satmaya gider. Hurşit yetmiş yaşlarında biridir. Hurşit'in büyük oğlu Çanakkale'de şehit düşmüştür (s. 8).

Kasabada Faramuş adında Çanakkale ve Kurtuluş Savaşlarına katılmış biri vardır. Faramuş'un bu savaşlar sırasında başına şarapnel parçaları saplanmış. Faramuş koyun çobanlığı yapar. Hurşit, Faramuş'un büyük oğluyla beraber Çanakkale'ye gittiğini söyler ve Faramuş'un başından geçenleri Mustafa'ya anlatır. Devamında "Bir taraftan oğlum için şükrediyorum, ya maazallah dönüp, Faramuş gibi çekseydi. Hiç olmazsa, şehit olup Allah'ın rahmetine kavuştu" (s. 9) der.

Yolda kendi aralarında konuşmaya devam ederler. Hurşit, Mustafa'nın belediye meclisine aza olacağını neden kendisine söylemediğini sorar. Mustafa da kesin bir şey olmadığı için söylemediğini anlatır. Hurşit memlekete hizmet etmenin öneminden bahseder. Doksan üç harbini anlatır. Devamında, "Allah şehitlerin mükâfatını nurdan etsin; gazilerin de gönüllerine göre bahtiyarlık versin" (s. 13) diye dua eder.

Mükerrer Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Züleyha'nın annesi büyük bir ailenin evlatlığıdır. Züleyha şehit babasını tanımaz (s. 45).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Çocuklar

büyüyünce Oruç, babasından gemi ister. Yakup da varını yoğunu satarak bir gemi alır. Oruç kardeşi İlyas ile beraber gemi ile denize açılırlar. Denizde Rodos şövalyeleriyle karşılaşır. Aralarında çıkan çatışmada İlyas şehit düşer (s. 11).

Oruç esir alınır. Hızır abisi Oruç'u esaretten kurtarmak için uğraşır. Fakat Oruç bunu kabul etmez. Bir fırtına sırasında esir olduğu gemiden kaçır. Daha sonra Oruç yine Rodos donanmasının baskınına uğrar. Bu olaylardan sonra Oruç korsan olur. Rodos gemilerine göz açtırmaz. Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklığı bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar.

Hızır ve arkadaşları korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Cerbe adasında Emir Şahap adında nüfuslu bir emir vardır. Emir Şahap korsanlardan aldığı arslan payı ile zenginleşmiştir. Fakat Hızır adaya ilk gittiğinde Emir Şahap'a herhangi bir para vermez. Hızır Cerbe'de bir papazın evini kiralar. Emir Şahap, Hızır'ın Oruç Reis'in kardeşi olduğunu öğrenince bundan faydalanmak ister. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Barbaroslar İspanyolların gemilerine saldırırlar. Bu saldırı sırasında beş şehit verirler (s. 167).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Hızır Reis, Sardunya adasının limanlarından birine gider. Sardunyalı silahşörlere kısa bir çatışmadan sonra galip gelirler. Hızır Reis bu vurgundan sonra denize açılır. Denizde Ciovanni'nin gemisine saldırırlar. Gemidekileri etkisiz hale getirirler. Bu durum romanda "Biraz sonra yüze yakın insan kaybeden hristiyanlar, mücadelenin imkânsız olduğunu anladılar ve silahlarını yere atarak teslim oldular. Türklerin zayıyatı şehit ve yaralı olarak yirmi beş kadardı" (s. 276) şeklinde anlatılır.

Barbaroslar daha önce zaptedemedikleri Becaye'ye tekrar sefer düzenlerler. Fakat çeşitli nedenlerden dolayı başarılı olamazlar. Geri dönmeye karar verirler. Fakat geri dönecekleri gün Oruç Reis'i bulamazlar. Oruç Reis kendi gibi kırk kişi ile birlikte kaleye saldırır. Oruç Reis'e bunun ölmekten başka bir şeye faydası olmayacağını söylerler. Bunun üzerine Oruç "Şehit olmaktan güzel bir şey mi vardır" (s. 299) der.

Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Cezayir'e yerleşirler. Oruç Reis'e yapılacak olan bir suikastın önüne geçerler. Oruç Reis'e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim'in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim'in ölmüş olduğunu görürler. Salim'in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Böylece Cezayir Barbarosların devleti haline gelir. İspanyollar Cezayir'e saldırırlar. Bunun üzerine Oruç Reis levendlerini toplar. Onlara "Unutmayın ki küffara karşı gazada şehit olanlar doğruca cennete gider" (s. 421) der.

Barbaroslar Tlemsen'i fetheder. Bunun üzerine İspanyollar Barbarosların bu ilerlemesinden rahatsızlık duyarlar. İmparatorluk sarayında Barbaroslara karşı sefer kararı alırlar. Büyük bir orduyla Barbarosların üzerine giderler. Oruç Reis'in abisi İshak ilk olarak bu saldırılarda şehit düşer. Daha sonra Oruç Reis İspanyollara karşı büyük gayret sarf eder. Fakat geri çekilmek zorunda kalır. Oruç ve arkadaşları şehitlerin ruhuna fatiha okuyup yola çıkarlar (s. 493).

3.1.43.Tevbe

İslam inancında birtakım yasaklar mevcuttur. Bazı insanlar bu yasaklara uymadıkları için günaha girerler. Daha sonra da pişman olup Allah'tan af dilerler. Bu af dileme işlemi tevbe etmektir. İncelediğimiz romanlarda bazı roman karakterlerinin tevbe ettiği gözlenir. Fakat genelde bu tevbe günlük konuşma dilinin gereği şeklinde gerçekleşir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde Selami ve Angeliki'nin zengin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Zengin, yeni dostlar edinirler. Bu dostlarıyla zengin sohbetleri yaparlar. Bir gün Selami ve Angeliki gecekondu mahallesine gidip Pilot Neriman'a hediye getirmek isterler. Trenle yola çıkarlar. Peronda karları temizleyen bir işçi ile konuşurlar. İşçi onlara gecekondu mahallesinde tifodan dolayı birçok insanın öldüğünü söyler. Onlar da bu haberin gazetede yazmadığını söyleyince işçi sövüp sayar. Daha sonra da "Tövbe yarabbi" (s. 180) der.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Çarşamba günü kasabanın pazarı kurulur. Mustafa erkenden Diphân'a gider. Çarşıyı gezerken köylüler arasında tanıdık birini arar. Karşısına Hurşit ile Menderes köprüsünün başındaki çit kahvenin sahibi Kadri çıkar. Aralarında konuşmaya başlarlar. Menderes'in yine taşacağından bahsederler. Kadri suların şimdiden kahvesine kadar çıktığını, Allah'ın işine karışılmayacağını söyler. Bunun üzerine Hurşit çok kızar ve "Tevbe yarabbim, tevbe estağfurullah" (s. 68) der.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine

kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim’i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater’in yazmış olduğu “Dost Yüzlü Düşman” adlı eserin Bülent Pulater’e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris’te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan’ın Mefharet adında bir ablası vardır. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressamın ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris’te tanıştığı Naim Ergenekon’a ait olduğunu görür.

Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim’in bütün eşyaları satın bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan’ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim’den kiracı olmasını ister. Naim de bu teklifi kabul eder. Mefharet ve evdekiler Naim’in odasına hiç girmezler. Odanın içini merak ederler. Naim’in evde olmadığı bir gün Mefharet ve hizmetçi Şayeste Naim’in odasına girerler. Odada Aşk Rüyası tablosunu görünce çok şaşırırlar. Tablo adeta canlı bir kadın gibidir. Bunun üzerine Şayeste de böyle çıplak bir kadına bakmanın günah olduğunu söyler. Romanın devamında Aşk Rüyası tablosunu süsleyen Leman Mefharet’in evine gelir. Şayeste tablodaki kadını karşısında görünce dili tutulur ve “Tövbe tövbe” (s. 230) der.

3.1.44.Halk İnanışları ve Batıl İnançlar (Hurafeler)

İnsanlar bir dine inandıktan sonra o dinin gerektirdiklerini yapmaya çalışırlar. Dine yeni katılan kişiler bazen o dine eski inançlarından birtakım uygulamalar katabilirler. Böylece ortaya halk inanışları ve batıl inançlar kavramları çıkar. Bu inanışların bir ortaya çıkış hikâyesi bulunsa da dinlerde geçerliliği olmaz. İslam inancında da birtakım halk inanışları ve batıl inançlar bulunmaktadır. Kemalettin Erdil’in bu konudaki sözleri konumuzun özeti niteliğindedir:

Zira bir dinin esas ilkeleri ve ayinleri başka bir din içerisine hemen aynıyla geçmese de “hurafeleri” bir din ehlinden başka bir din ehline, bir hastalık gibi sirayet edebilmektedir. Çünkü insan toplulukları, bazı kültür ve eğitim farklılıklarına rağmen insan olma nitelikleri bakımından her yerde birbirinin aynıdır. Bu itibarla diğer din toplulukları içerisinde olduğu gibi Müslüman toplumlar arasında da hurafelere inananlar mevcuttur. Özellikle çeşitli kavim ve milletler Müslüman olduktan sonra bu batıl inançlar daha da çoğalmıştır (Erdil, 2019, 12).

3.1.44.1.Fal

Fal, İslam dininde Allah tarafından yasaklanmış bir uygulamadır. Allah, Kur'an-ı Kerim'de "Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar, fal okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz." (Maide, 5/90) buyurur. İncelediğimiz romanlarda genelde uydurma fallara bakılır. Fal kavramından falcı şeklinde dolaylı olarak da bahsedildiği gözlenir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanı İhsan, Nuran, Suat ve Mümtaz olmak üzere dört bölümden oluşur. Birinci bölümde Mümtaz'ın hayatında yaşanan önemli olaylar anlatılır. Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Romanın ikinci bölümünde geçmişe dönülerek Mümtaz ile Nuran'ın yaşadığı aşk anlatılır. Romanın devamında İhsan, Mümtaz ve Suat arasında geçen bir konuşmada falcılıktan bahsedilir (s. 100).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e birtakım dini konular hakkında bilgiler verir. Bu sırada Ferit avucunu açar. Vafi Bey "El falına bakmam ben. Elini avucuma koy" (s. 107) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Mahir Hüsnü Bey evlidir. Karısı ona Semahat ile olan ilişkisinden bahseder. Semahat'ın onu kovup başkasını sevdiğini söyler. Mahir Hüsnü bu sözün falcı gibi kayıptan haber verme üzerine savrulmuş bir söz olamayacağını düşünür (s. 150).

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanı Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Binbaşı Pars adında bir asker iki oğluyla birlikte Batı Elinden doğduğu yer olan Ötüken'e doğru yola çıkar. Yolda Ölüm Uçurumu denen bir yerde dururlar. Binbaşı Pars yirmi yaşında bir gençken bu uçuruma düşmekten kendisini Uçar Kam'ın kurtardığını söyler. Devamında "Uçar Kam falıma bakmış, on beş yıl sonra bütün yoldaşların yok olacaklar demişti. Dedikleri oldu: Kür Şad ihtilalinde son arkadaşlarım da öldüler" (s. 107) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda

kalırlar. Roman kahramanı Beyrut'ta Virjin adında bir kıza âşık olur. Virjin'in Şinorik adında bir ablası vardır. Roman kahramanı bunların evlerine giderek orada vakit geçirir. Burada Şinorik roman kahramanının falına bakar ve falında mutlak yol görüldüğünü, başının üstünde kısmet olduğunu söyler (s. 78).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı bakar. Dadı falda göğsünde büyük bir haç olan bir adam görür. Rahika bu fala inanmaz. Bunun üzerine dadısı "Ben fincanda ne görürsem onu söylerim" (s. 32) der. Kasım'ın annesi Gülizar Hanım ve Nimet Hanım, Rahika'yı ailesinden isterler. Kahve içme faslında Nimet Hanım, hizmetçisi Diluzar'ın kahve falından çok iyi anladığını söyler (s. 98).

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin bir Mayıs sabahı mektup alır. Mektup uzun yıllardır görüşmediği dostu Yıldız'dan gelmiştir. Nesrin ve Yıldız çocukluk arkadaşlarıdır. Yıldız mektubunda Nesrin'i bir çay ziyafetine davet eder. Nesrin de bu davete katılır. Bu davetten sonra Yıldız Nesrin ile tekrar buluşmak ister. Tekrar buluştuklarında hoşbeşten sonra çay, kahve içilir. Daha sonra da moda haline gelen fincan falına bakılır (s. 13).

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanı karmaşık bir aşk hikâyesini anlatır. Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlандıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey bu durumu Nemide'ye "Yaptığım tahkikat gözlerimi fal taşı gibi açtı..." (s. 22) şeklinde anlatır.

3.1.44.2.Büyü

Büyü, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. Toplum içinde büyücüler, üfürükçüler bulunur. Allah Kur'an-ı Kerim'de "De ki: 'Sabahın rabbine sığınırım; Yarattığı şeylerden gelebilecek kötülüklerden; Karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden; Düğümlere üfürenlerin şerrinden; Bir de kıskandığı vakit kıskanç kişinin şerrinden!'" (Felâk, 113/1-5) buyurur. İncelediğimiz romanlarda büyü genelde benzetme unsuru olarak kullanılır. Bunun dışında sahte büyülerden de bahsedilir. Ayrıca büyü kavramından büyücü şeklinde dolaylı olarak da bahsedildiği gözlenir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırarak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Bu bölümde Mümtaz'ın kiracıdan para alması anlatılır. Romanda kiracı, "Daha, genç adam dükkâna girer girmez siyah gözlüğünü, bir kudret tılsımı, büyü bir silâh gibi gözlerine takar" (s. 13) şeklinde anlatılır.

Mümtaz'ın anne ve babasının ölümleri anlatılır. Mümtaz ailesini kaybedince İhsan, Mümtaz'ı büyütür. İhsan'ın karısı Macide Mümtaz'dan şefkatini esirgemez. Romanda Macide "Her şeyi, herkesi peşinden sürükleyen, bir büyü gibi değiştiren küçük bir kadın..." (s. 42) olarak tanıtılır. Bir gün tanıdığı dükkâncılardan biri Mümtaz'ı çağırır. Ona birkaç eski mecmuadan bahseder. Mümtaz mecmualara göz atar. Bu mecmuaların birinde bir büyü tarifi vardır. Bu büyü romanda şu şekilde anlatılır: "Arkasından kaplumbağa yavrusu kabuğu, ayın on beşinde sırça şişeye doldurulan yedi çeşme suyu, kırk nar tanesi, safran ve karabiberle gece yarısı ateşte kaynatılan, taze kiraz dalıyla iyice karıştırılıp, duası okunduktan sonra kırk gün güneşe asılan bir büyü tarifi" (s. 55).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemediği için kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Semahat başına gelenleri yazmıştır. Rübaioğlu ihtiyar ve zengin bir adamdır. Semahat ile evlenmek ister. Rübaioğlu çok zengin olduğu için Semahat bu duruma razı olmuştur. Bu durum mektupta "Ben elmasların, ipeklerin, otomobillerin büyüğü ile zaten büyülenmiş gitmişim" (s. 45) şeklinde anlatılır.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masallardan birinin içeriği "Bu çakaller ırmağı yüze yüze geçer, çütlüğe girerler... Gözlerinden procektor saçılır... Tavuklara bir baktılar mı, patır patır düşerler tavuklar dallardan... Gözlerinde büyü var çakallerin..." (s. 22) şeklindedir.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenar'ın başından geçen olayları anlatır. Bir gün Cenar'ın Celile teyzesinden telgraf gelir. Telgrafta Celile teyze, oğlu Raif'in intiharından dolayı aş boyalı eve geleceğini yazmaktadır. Celile teyzesinin aş boyalı eve gelişiyile Cenar çok değişir. Farklı giyinmeye, farklı konuşmaya başlar. Büyüdüğünü herkese ispat etmeye çalışır. Cenar çocukluğundan beri Meliha'yı kıskanır. Meliha ile Osman'ın yakınlaşmasından rahatsızdır. Bir gün Osman ile Cenar vapurda karşılaşır. Cenar, Osman'ın kendisine Meliha'ya baktığı gibi baktığını fark eder. Bunun üzerine Osman'ı Meliha'nın elinden alma planı yapar. Bu plan sonrasında Meliha'nın sihirli tesirini kaybettiğini düşünür. Bir büyüden kurtulmuş olduğunu hisseder (s. 257).

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbete başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder.

Urania bir gün Selçuk'a mektup yazar. Mektupta gizli bir evde buluşmaları gerektiği yazmaktadır. Selçuk eve gittiğinde Urania olanları anlatır. Milli Mücadele sona ermiş ve Yunanlılar Anadolu'dan çıkarılmıştır. Yunanlılar intikam olarak bütün esirleri öldürmek isterler. Bunun için Urania Selçuk'u kaçırmaya karar verir. Selçuk bu haber karşısında büyülenmiş gibi olur (s. 160).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu

kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Aysel davette piyano çalmaya başlayınca herkes büyülenmiş gibi sessiz durur (s. 52).

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır.

Kasabanın en büyük sorunu Menderes'in taşmasıdır. Menderes taşarak halkın ekinlerine zarar verir. Kasaba halkından Zati Bey Menderes'in taşmasını istemektedir. Çünkü Menderes'in taşmasından dolayı Zati Bey sazlıklardan büyük ganimet elde eder. Zati Bey çok zengindir. Bu zenginliğini çevresine karşı kullanır. Gencecik bir kız olan Cemile'yi sevgilisi Muhlis'ten ayırarak onunla evlenir. Muhlis bu duruma çok içerlenir. Mustafa bir gün Muhlis ile karşılaşır. Nasıl olduğunu sorar. Muhlis "Zati Bey'in evindeki su arığının içine büyü sabun koyduk. Sabunun üzerine batırılmış iğneler var. Bu bir kalıp sabun eridikçe Zati Bey de eriyecek. Sabunun eriyip bittiği gün Zati Bey de ölecek" (s. 167) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika'nın dadısı bir gün Rahika'ya fincan falı bakar. Romanda Rahika'nın dadısı, yılların verdiği uzun tecrübeler neticesinde nazardan, kem bakışlardan, büyülerden korkan bir insan olarak anlatılır (s. 35). Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika bu kötü rüyadan kurtulabilmek için Ayşe adında arkadaşından yardım ister. Ayşe de Ali'nin rahatsızlığı için bir büyücü çağırdıklarını onun Rahika'yı kurtarabileceğini söyler. Devamında da önceleri nefesi kuvvetli bir hoca çağırtmayı düşündüklerini daha sonra bu büyücü kadını çağırdıklarını ekler (s. 43). Büyücü bu işlerde şeytanın parmağı olduğunu söyler. Rahika'ya büyü hazırlar. Romanda bu büyü şu şekilde anlatılır:

Büyücü kadın hemen hazırlıklarına başlamıştı. Dirseğine kadar kollarını kaplayan teneke bileziklerini ve boncuklarını şingirdatarak, elini yağlı koynuna soktu ve oradan irili ufaklı bir sürü kese çıkardı; bunlardan birinin ipini çözdü, içinden biraz kurşun aldı, mutfaktan getirttiği mangalda bunu eritti; sonra genç kızın başına beyaz bir tül örttü ve kulağına doğru eğilerek birtakım acayip kelimeler fısıldadı; bu iş de bitince, yine mangalın

yanına çömeldi, ve gözlerini kapayarak bir şeyler mırıldanmaya ve mütemadiyen ileri geri sallanmaya koyuldu. Nihayet, kavanozun ağzını açtı, içinden, kısa parmakları arasından kıvrılan yarım düzine kadar sülük aldı ve bunları Rahika'nın çıplak koluna yapıştırdı. Genç kız evdekilerin duymayacağını bilse tiksintisinden bütün kuvvetiyle bağıracaktı. İhtiyar kadın ona hiç aldırmıyordu. Sülükleri bir müddet öyle bıraktıktan sonra, alıp kavanoza koydu, kapağını bir iple sıkı sıkı bağladı, ve onu bir yana bırakıp kırmızı bir mayi ile dolu bir şişe aldı; içine bir tutam siyah at kılı attı. Bir yandan da, bu mayi yeni boğazlanmış bir siyah horozun kanıdır diye habire yemin ediyordu (s. 45-46).

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur.

Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Fakat Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran'a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim'in yanında eziyet çekecektir. Nuran, Nedim'in yanında kalmayı tercih eder. Nedim çevresindekilere Nuran'ın akıl hastası olduğunu söyleyerek onu bir eve kapatır. Evden dışarı çıkarmaz. Yanına sağır ve dilsiz bir kadın verir. Nuran, Atıf'ın tecavüzü sonrasında hamile kalmıştır. Nedim Nuran'ın hamile olduğunu öğrenince iyice sinirlenir. Nuran'a psikolojik olarak baskılar yapar. Nuran'ın bir kızı olur. Bir gün Nedim Nuran'ı kucaklar. Nuran'ın saçlarını okşar. Nuran'ın gözlerinin içine bakar. Tam o esnada Nuran'ın çocuğu ağlamaya başlar. Çocuğun ağlamasıyla büyü bozulur (s. 116).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla

Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner.

Sedad'ın Nedim Mertel adında bir arkadaşı vardır. Nedim çalıştığı gazetede Sedad'a iş teklifi eder. Sedad'ı Adliye Muhbiri olarak gazeteye işe alırlar. Sedad bu iş sayesinde hem para kazanır hem de bir iki hikâyesini gazetede bastırır. Sedad Adliye Muhbirliği yaptığı sıralarda dedektif gibi bir olayı çözmeye çalışır. Bu olayda masum bir kız üvey babasını öldürmekle suçlanmaktadır. Bu kızın ismi Fatma'dır. Sedad bu kızın masumiyetini kanıtlar. Romanın devamında Sedad Fatma ile tekrar karşılaşır. Fakat Fatma kötü yola düşmüştür. Sedad'ı tanımaz. Fatma onu evine davet eder. Sedad büyülenmiş gibi onun dediğini yapar (s. 216).

Memduh Akaslan'ın *Çiçekli Tepe* adlı romanı Ömer, Mülkiye Müfettişi olarak çalışır. Bir kazayı teftişe gittiğinde kaymakamın kızı Jale ile tanışır. Jale ile Ömer evlenir. İlk başlarda huzur içinde yaşarlar. Altan adında bir erkek çocukları olur. Fakat bu mutluluk Jale'nin yaşantısı ile değişir. Jale yeni arkadaşlar edinir. Evini, kocasını, çocuğunu ihmal etmeye başlar. Geç vakitlere kadar eğlenir. İçki ve kumar âlemlerine dalar. Ömer, Jale'nin bu durumundan rahatsız olsa da bu durumu düzeltmez. Bir gece Ömer'in çocuğu Altan hastalanır. Ömer telefon rehberinden Doktor Ruha isminde birini arar. Gece olmasına rağmen Doktor Ruha eve gelip Altan'ı tedavi eder. Bu olaydan iki ay sonra Altan kızamığa yakalanır. Ömer yine Doktor Ruha'yı çağırır. Böylece aralarında bir samimiyet başlar. Ruha aileyi yakından tanır. Onlarla yemek yer, sohbet eder. Ömer Ruha'ya özel ilgi duymaya başlar. Ruha'ya uzun uzun mektuplar yazar. Ruha bu mektuplardan çok etkilenir.

Ömer ile Ruha birbirlerine aşklarını ilan ederler. Aralarındaki bu yasak aşkın bir sonu yoktur. Ruha, Ömer'in ailesini terk etmesini istemez. Bu aşk iki aşığı da yakıp tüketir. Ömer sürekli olarak Ruha'ya uzun uzun mektuplar gönderir. Ruha bu mektupları heyecanla okur. Fakat hiçbirine cevap vermez. Yazdığı mektupları Ömer'e göndermez. Ömer bu durumun sebebini bir türlü anlayamaz. Ruha işi için Viyana'ya gider. Ömer'e bir mektup yazar. Bu mektuptan sonra Ömer ile Ruha'nın arası açılır. Ruha'nın yakın arkadaşı Hesna bu aşıkların durumuna çok üzülür. Bu yasak aşktan bir yere varamayacaklarını ikisine de anlatmaya çalışır. Ömer Hesna aracılığıyla Ruha ile iletişim sağlamaya devam eder. Hesna ile Ömer bir gün buluşur. Hesna Ömer'e Ruha hakkında bilgiler verir. Ömer'e "Hele senden bahsederken hemen sertliği kayboluyor, gözleri bir büyü ile kaplanıyor" (s. 94) der.

3.1.44.3. Tılsım

Tılsım, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanlarda roman karakterlerinin tılsıma inandıkları gözlenir. Bu romanların yarısına yakınında bu kavrama rastlanır.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanı Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Urungu, Kür Şad'ın oğlu olduğunu annesi ölmeden önce öğrenir. Annesine Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verir. Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı'nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadir Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşanları ayırır. Urungu ölen eşine çok benzeyen Ay Hanım'a âşık olur. Ötüken'e kadar birlikte yolculuk yaparlar. Daha sonra Urungu Kutluk Şad'ın ordusuna katılır.

Binbaşı Pars adında bir asker iki oğluyla birlikte Batı Elinden doğduğu yer olan Ötüken'e doğru yola çıkar. Yolda Ay Hanımla karşılaşır. Ay Hanımla konuşurlarken akraba olduklarını fark ederler. Binbaşı Pars Urungu'nun tılsımlı bıçağından onun Kür Şad'ın oğlu olduğunu anlar. Bu tılsımlı bıçak Urungu'nun oğlu Taçam'da bulunmaktadır. Ay Hanım, Kadir Bağa'ya bu bıçak hakkında soru sorar. Bunun üzerine Kadir Bağa şunları söyler:

Bu bıçak Gök Türkler'in ilk kağanı Bumun Kağan'dan kalma tılsımlı bir bıçakmış. Bir yüzünde Bumun Kağan'ın damgası, öbür yüzünde de adı kazılı imiş. Fakat bu yazı ile damga ancak güneşin doğduğu ve battığı sırada görülürmüş. Bir de Gök Türkler'in şanı ne kadar artarsa bıçaktaki yazı o kadar iyi görünürmüş (s. 143).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Evlendikten sonra karı koca arasında birtakım sorunlar yaşanır. Fahir de kendini bekârlığını geçirdiği evine kapatır. Burada teyyare motoru icat etmeye çalışır. Başarılı da olur fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir'e teklif eder. Fahir teklifi kabul eder. Yaptığı teyyareye "Tılsım" ismini verir. Refet Bey teyyarenin etrafında dolaşır. Fahir, Refet Bey'e teyyarede bir kusur mu gördüğünü sorar. Refet Bey de kusur değil ama teyyarede bir ihmal olduğunu söyler. Fahir bu ihmalin ne olduğunu sorunca Refet Bey de "Her teyyarede bir uğur böceği, bir tılsım, Frenklerin fetiş dedikleri ıvır zıvır cinsinden bir şey bulunur." (s. 293) der. Fahir buna itiraz eder. Fakat yakın arkadaşı Reşat da tılsım takılması gerektiğini söyler. Refet Bey

isterlerse bir fetiş bulabileceğini söyler. Bunun üzerine Fahir “Hayır hayır! Böyle şeyleri sevmem. Esasen tılsıma inanacak ve güvenecek olan en ziyade benim. Binaenaleyh bunu kendim seçerim” (s. 294) der.

Ertesi gün Refet Bey teyyareye takılmış parlak madenden bir yıldız görür. Kendi kendine “Kıymetli bir yıldız... Acayip bir tılsım bu” (s. 296) der. Reşat Bey’e bunun ne olduğunu sorar. Reşat da uğur getirecek bir fetiş olduğunu söyler. Refet bunun kıymetli bir elmas olduğunu söyleyince Reşat “Bundan ne çıkar? Bir yıldız en güzel uğur getiren bir tılsımdır” (s. 297) der. Fahir karısına ait olan bu mücevheri uğur sayar. Romanın devamında karısına, teyyaresine taktığı yıldızı kastederek “Tehlikeli seyahat için uğur getirecek bir fetiş takmamı söyledikleri zaman teyyareme onu taktım; bu benim yalnız talih değil aynı zamanda aşk tılsımım da oldu” (s. 313) der.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı kendi kendine babam ölse diye düşünür. Devamında “Onun varlığında bana evimin dağılmamasını temenni eden bir tılsım var gibi geliyordu” (s. 54) diye söylenir.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir.

Romanda Selami’nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami babasını hatırlar. Babası saatçidir. Romanda babası ile ilgili anısı “Tılsımlı parmaklarının ustalıkla işlettiği makineler ortasında, babamın durmuş kalbi beni uzun uzun hıçkırtmıştı” (s. 29) şeklinde anlatılır.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren’i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk’un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Bu mektupların birinde Selçuk “Sen doğduğun ve seni huriler cennet bağlarının esrarlı âleminden, beyaz bulutlarından örülmüş tüller içinde arzın ışığına verdikleri zaman, güller ve yüz bin renkli çiçeklerden yapılan kundağa düşmüştün [...] Saçlarını tılsımlı ipeklerden ördüler” (s. 30-31) yazar.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan’ın yanında büyür.

Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında yaşar. Mümtaz'ın kiracıdan para alması anlatılır. Romanda kiracı, “Daha, genç adam dükkâna girer girmez siyah gözlüğünü, bir kudret tılsımı, büyülü bir silâh gibi gözlerine takar” (s. 13) şeklinde anlatılır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gün Sirkeci'ye gidip saatini almakla Saim'e gitmek arasında tereddüt yaşar. Daha sonra kendini ne zamandır hasretini çektiği saatinin tılsımlı davetine bırakır (s. 86).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür.

Emine annesiyle birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Emine'nin annesi zatürreye yakalanır ve ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Bir gün Emine hamile kalır. Ne yapacağını kara kara düşünür. Üzülüp ağlamaya başlar. Bu sırada Bedriye adında bir kadın çocuğun bazen erkeklerin kalbini yumuşatacak bir tılsım olduğunu söyler (s. 229).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim'i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Bülent Pulater'den bir röportaj sözü alır. Orhan röportaj için Bülent Pulater'in evine gider. Röportaj sırasında Bülent romanın yazıldığı dağ köşkünden bahseder. Bunun üzerine Orhan köşke gitmek ister ve "O şaheserin içinde yazıldığı tılsımlı köşkü zevkle seyredebilseydim" (s. 150) der.

Bülent Leman'ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman'a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman'a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık olarak Leman'dan fedakârlık yapmasını ister. Leman'dan güzelliğini kullanarak yüz bin lira para bulmasını ister. Leman da bu parayı Orhan'dan ister. Orhan bir oyun planlar. Bu oyuna göre parayı amcasından bulacağını Leman'a söyler. Leman bu duruma çok sevinir. Orhan eve gelir. Naim'e bir arkadaşının paraya ihtiyacı olduğunu söyler ve yardım etmesini ister. Naim Orhan'ın isteğini kabul eder. Orhan Leman'ı arayıp parayı verdiği adresteki amcasından alabileceğini söyler. Leman Orhan'ın verdiği adrese gelince Naim ile karşılaşır. İkisi de bu duruma çok şaşırır. Birbirlerine bakıp kalırlar, konuşamazlar. Sonra konuşmaya başlarlar. Romanda konuşmaya başlanınca aradaki tılsımın bozulduğu söylenir (s. 232).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semih Bey, Yıldız'a aşık olur. Bir gün Semih ile Yıldız arasında kızıl yonca hakkında bir konuşma geçer. Bu konuşma sırasında Semih Yıldız'a "Bazan dört yapraklı kızıl yonca bile bulunur. Bunların saadet tılsımı sayıldıklarını bilmiyor musun?" (s. 101) diye sorar.

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman

yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz. Bu sırada kendi gibi yazdığı hikâyeleri bastıramayan Adnan Güner adında biriyle tanışır. Adnan Güner bazı hikâyelerini yayımlattığını söyler. Sedad bunu nasıl başardığını sorar. Adnan kendi yazdığı hikâyelerine uydurma yabancı yazar isimleri takarak çeviri süsü verdiğini söyler. Daha sonra da “Bu uydurma isimler, birer tılsım gibi, yazılarıma uğur getirdiler” (s. 48) der.

2.1.44.4. Uğursuzluk

Uğursuzluk, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. Toplumlarda bazen belirli nesnelerin, olayların, kişilerin uğursuz olduğuna inanılır. İncelediğimiz romanlarda da bu tarz uğursuz sayılan nesnelere, olaylara, kişilere rastlanır.

H. Nihat Atsız’ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanı Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad’ın oğlu Urungu’nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Romanın başında Çin kağanı Tay-tsung, “Korkuyordu. Hele gün battıktan sonra her karaltı, her gölge onu ürkütüyor, şu uğursuz ihtilalcilerden biri karanlıklar içinden çıkarak kendisine doğru yay gerip ok fırlatacak sanıyordu” (s. 5) sözleriyle tanıtılır. Çinliler kendi aralarında Gök Türklerin başına geçecek kağanın kim olacağı üzerine tartışırlar. Sırba Tegin en büyük adaylardandır. Çünkü Sırba Tegin Batı Türklerinden olduğu için Gök Türkler tarafından sevilmez. Gök Türklerin başına Sırba Tegin’in geçmesiyle Çinliler menfaatlerini koruyacaklarını düşünürler. Sırba Tegin’in kağan olmak için Çin’den gidişi büyük sevinç yaratır. Böylelikle Tay-tsung çok rahatlar. Bu durum romanda “Hele düşünde şu uğursuz haramiler başbuğ Kür Şad kesik başıyla karşısına dikilmeyecek, ona dirliğini zehir etmeyecekti” (s. 9) şeklinde anlatılır.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu’na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım’dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Evlendikten sonra karı koca arasında birtakım sorunlar yaşanır. Fahir de kendini bekarlığını geçirdiği evine kapatır. Burada teyyare motoru icat etmeye çalışır. Başarılı da olur fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir’e teklif eder. Fahir teklifi kabul eder. Teyyareyi başarıyla tamamlar. Refet Bey teyyarenin etrafında dolaşır. Fahir, Refet Bey’e teyyarede bir kusur mu gördüğünü sorar. Refet Bey de kusur değil ama teyyareye bir tılsım takılmasını ister. Ertesi gün Refet Bey teyyareye takılmış parlak madenden bir yıldız görür. Bunun ne olduğunu Reşat’a sorar. Reşat da uğur getiren bir yıldız olduğunu söyler. Bunun üzerine Refet “Böyle taşların uğurlu

olmadıklarını söylerler” (s. 297) der. Konuşmanın devamında Reşat, Refet’e “Gülünç vehimlere kapılmayın Refet Bey. Bazı kimseler on üç rakamını da uğursuz sayarlar ama birçokları o rakamı, saadet getirmesi için boyunlarına, kollarına asarlar” (s. 298) der.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut’a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut’ta kendini yalnız hisseden roman kahramanı çok sıkılmaya başlar. Adana’ya geri dönmek ister. Babası bu duruma başlarda şiddetle karşı çıkar. Daha sonra ikna olur ve onu Adana’ya göndermeye karar verir. Roman kahramanı Adana’ya gidince yeni arkadaşlar edinir. Arkadaşı Hasan Hüseyin’in babası herhangi bir işte çalışmaz. Sabahları erkenden köylü kahvesine gider. Hasan Hüseyin’in annesi kocasının köylü kahvesine gitmesinden rahatsızdır ve “Bu ne böyle? Bulmuş bir küşneli ahır, gel, ye, iç, zıbar yat, her şeyin ayağına gelsin, bir de hafta sekiz gün dokuz, topla kendin gibi uğursuzları, al getir eve, rakı içir... Bu Allah’tan reva mı?” (s. 92-93) şeklinde yakını.

Peride Celal’in *Dar Yol* adlı romanında Cenar, Celile teyzesinin oğlu Raif’e âşıktır. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha’nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenar çok iyi anlaşır. Raif, Cenar’ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenar bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Cenar defterinde Raif’in ölüm haberini “Meliha bu beklenmedik felaketi ile eve uğursuz, fena bir hava getirdi” (s. 36) şeklinde anlatır.

Raif’in ölümünden sonra aşkı boyalı eve onun yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenar, Osman’ın Meliha’ya ilgi duyduğunu düşünür. Bu arada Cenar kendisini kızıl saçlı bir kadının takip ettiğini düşünür. Osman, Cenar’ı takip eden kadının Fatma olduğunu ve onun aslında Cenar’ın değil Meliha’nın etrafında dolaştığını düşünür. Fatma’yı kastederek kendi kendine “Uğursuz, çirkin yarasa!” (s. 88) diye söylenir. Başlarda kızıl saçlı kadın olayını kimse ciddiye almaz. Fakat bir gün Meliha, Sedat Kemal ve Cenar birlikte vakit geçirirlerken kızıl saçlı kadını karşılarında görürler. Kadının yüzünün yarısı yanmış bir şekildedir. Meliha kadını görünce yüzü solar. Hemen eve dönerler. Aradan uzun bir süre geçtikten sonra Sedat Kemal aşkı boyalı evin kapısında kızıl saçlı kadını görür. Kadın için “uğursuz siyah bir kuşu andırıyordu” (s. 189) diye düşünür.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar

bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim'i Bülent ile aldatır. Naim Aşk Rüyası eserini tamamlar. Romanın sonunda bu eser için Leman uğursuz ifadesini kullanır (s. 282).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışılır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Bir gün Nuran yolda Mümtaz'ı düşünerek Mahur Beste'yi mırıldanır. Daha sonra uğursuzluğunu hatırlayarak mırıldanmaktan vazgeçer (s. 149).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Kaldığı pansiyonun yan odasında fakir bir aile yaşar. Bu ailenin Zehra adında konuşamayan küçük bir kızları vardır. Bir gün bu aileden sesler gelir. Ferit gidip bakar. Hasta bir çocukla karşılaşır. Ferit doktor mektebinde okuduğunu söyler. Çocuğu tedavi eder. Ertesi gün Ferit, kadınla karşılaşır. Kadın, Ferit'e başından geçen olayları anlatır. Devamında "Zehra'nın tifosundan üç sene sonra. Uğursuz mayıs" (s. 30) ifadelerini kullanır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Kalacak yeri olmadığından pansiyonlarda kalır ve kaldığı yere borcu birikince borcunu ödemedi kaçır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır.

Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavganın sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Daha sonra hırsızlık yapmak için bir yaşlı karı kocanın evine girerler. Bu sırada odanın ortasında bir karaltı görünür.

Onlardan önce sofaya fırlar. Bunun üzerine karşıki odalardan birinin kapısı açılır. Yaşlı kadın kocasına “Efendi... Efendi, kedi masa üzerindeki süt kâsesini devirmiş. Hay kör olasınca uğursuz, bu hayvan içeriye nereden girdi” (s. 113) der.

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız’ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız’ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız’ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı’ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman’dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semahat nişanlısı Avukat Nermi Bey’den ayrıldıktan sonra bu hale gelir. Yıldız bir gün Avukat Nermi Bey ile karşılaşır. Nermi Bey Yıldız’ı misafirlğe davet eder. Yıldız Nermi Beylere misafirlğe gittiğinde Nermi Bey’in ablası Nesime Hanım ile tanışır. Nesime Hanım ile aralarında geçen bir konuşmada Yıldız kendisinin Erman ailesine uğur getirmediğini düşünmeye başladığını söyler (s. 67).

Erman ailesi Kızılsu Bağı’nda yaşarlar. Dışarıdan kimseyle görüşmezler. Kızılsu Bağı’nda çok yüksek sesli bir su sesi duyulur. Bunun sebebi kıvıll renkli kayalar arasından kuvvetli bir su çağlamasıdır. Burada yaşayanlar zamanla bu sese alışır. Bir gün su sesi kesilir. Ses kesilince bir kadının inlemeleri duyulmaya başlar. Bunun üzerine Saime Hanım Semih’e “Aman Allah’ım, şu uğursuz su tekrar ne zaman çağlamaya başlayacak!” (s. 181) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi’nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Barbaroslar Cezayir’e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim’e çok güzel hediyeler sunar. Cezayirli Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Bu aldıkları bilgiler sayesinde Oruç Reis’e yapılacak olan bir suikasti öğrenirler. Oruç Reis’e düzenlenen suikastte Cezayir Sultanı Salim’in de parmağı olduğu anlaşılınca Oruç Reis ve adamları Cezayir sarayını basarlar. Sarayı bastıklarında Sultan Salim’in ölmüş olduğunu görürler. Salim’in ölümüyle boşalan sultanlık makamına Oruç Reis geçer. Böylece Cezayir Barbarosların devleti haline gelir. Tunus sultanı Muhammet Barbarosların güçlenmesinden rahatsız olur. Onlardan korkar. Onlara vereceği topları vermekten vazgeçer. Bu haberi öğrenen Hızır “Vay uğursuz vay” (s. 405) der.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin çocukluk arkadaşı Yıldız'dan bir mektup alır. Böylece tekrar görüşmeye başlarlar. Nesrin'in annesi bir gün başından geçen bir olayı Nesrin'e anlatır. Bu olay Yıldız ile ilgilidir. Nesrin'in annesi olayın geçtiği günü uğursuz gün olarak niteler (s. 61).

Romanın ikinci bölümü Yıldız'ın ağzından anlatılır. Yıldız İzmir'e gider. Orada ananesine babasının kim olduğunu sorar. Ananesi başlarından geçen korkunç felaketleri Yıldız'a anlatmaya çalışır. Yıldız'a birtakım mektuplar verir. Mektuplarda babasının kim olduğunun yazdığını söyler. Yıldız mektupları okuyunca hayret eder. Okudukça kendisini harap eder. Bunu gören Binnaz "Bırakın şu uğursuz kâğıtları" (s. 126) der.

Kerime Nadir'in *O Gün Gelecek Mi?* adlı romanında Jülide ve Nemide birbirinin tıpkısı olan ikiz kardeşlerdir. Jülide ve Nemide küçük yaşta babalarını kaybederler. Anneleriyle birlikte bekâr olan ressam dayıları Kudret Bey'in yanına yerleşirler. Anneleri de vefat edince Kudret Bey onlara hem analık hem de babalık yapar. Kudret Bey'in ressamlıktan kazancı azdır. Geçim sıkıntısı çeken bu aileyi ayakta tutmak için Jülide ve Nemide'ye iş bakarlar. Bu sıralarda meşhur bir ticaret firmasının sahibi Şemsettin Güçlü, Nemide ile evlenmek ister. Nemide bunu kabul eder. Nikâhları kıyılır. Fakat düğün günü Nemide'nin böbrek sancısı tutar. Düğüne katılamayan Nemide yerine ona tıpa tıp benzeyen Jülide düğüne katılır. Fakat düğünden sonra trafik kazası geçiren Jülide ve Şemsettin ölürler. Kazadan sonra Şemsettin'in firmasının iflas durumunda olduğu anlaşılır. Nemide ile düğünden önce nikâhlandıklarından dolayı firmanın bütün borçları Nemide'ye kalacaktır. Kudret Bey Nemide'nin Jülide olarak hayatına devam etmesini ister. Nemide Jülide'nin yerine geçer. Nemide Jülide olarak Buca'daki özel okulda öğretmenliğe devam eder. Bir gün Nemide Kudret Bey'e telgraf gönderir. Ev işlerine bakan Fatma kadın telgrafı Kudret Bey'e geç verir. Bunun üzerine Kudret Bey çok sinirlenir. Fatma kadını azarlar. Azarlarken Fatma kadının torununun uğursuz olduğunu söyler (s. 35).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Romanda yılbaşı gecesini uğursuz olarak anlatılır (s. 45). Selma Hümeysra'yı yaraladıktan sonra mahkemeye çıkarılır. Mahkemede yılbaşı gecesini "uğursuz gece" olarak söyler (s. 89).

3.1.44.5. Uğurlu Sayılanlar

Uğurlu sayılmak, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. Toplumlar bazen belirli nesnelerin, olayların, kişilerin insanlara uğurlu geldiğine inanılır. İncelediğimiz romanlarda da bu tarz uğur getirdiğine inanılan nesnelere, olaylara, kişilere rastlanır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışılır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Bir gün birlikte iskelede dolaşırlar. Bu sırada balık tutan bir polis "Hoş geldiniz efendim, ayağınız uğurlu imiş" (s. 224) diyerek onlarla selamlaşır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir'den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir'in eşyaları çıkar. Komiser, Münir'den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu'nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım'ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir'in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bu olaydan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Bir gün haber değeri taşıyan hiçbir şey bulamazlar. Edip Münir kuduz bir köpeğin birkaç kişiyi ısırsa ne iyi olacağını söyler. Bunun üzerine Atıf Cemal "İyi ama bu uğurlu köpeği nerede bulalım" (s. 71) der.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tılsımı* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Evlendikten sonra karı koca arasında birtakım sorunlar yaşanır. Fahir de kendini bekârlığını geçirdiği evine kapatır. Burada teyyare motoru icat etmeye çalışır. Başarılı da olur fakat bunu yapabilmesi için sermayeye ihtiyaç duyar. Refet Bey adında bir hayırsever bu çalışmada adının kullanılması şartıyla gerekli sermayeyi vermeyi Fahir'e teklif eder. Fahir teklifi kabul eder. Fahir yaptığı teyyareye "Tılsım" ismini verir. Refet Bey teyyarenin etrafında dolaşır ve Fahir ile aralarında şu konuşmalar geçer:

"Her teyyarede bir uğur böceği, bir tılsım, Frenklerin fetiş dedikleri ıvır zıvır cinsinden bir şey bulunur."

"Fetiş mi?"

“Öyle ya! Teyyarecilerin mutlak bir uğur saydıkları şeyleri olur. Tıpkı kumarcılarınki gibi... Kimisi bir kediyi, bazısı bir ölü kafasını, bir bebeği, bir maymunu uğur sayar, üstünde ve teyyaresinde taşır.” (s. 293)

Ertesi gün Refet Bey teyyareye takılmış parlak madenden bir yıldız görür. Bunun ne olduğunu Reşat’a sorar. Reşat da uğur getirecek bir fetiş olduğunu söyler. Refet bunun kıymetli bir elmas olduğunu söyleyince Reşat “Bundan ne çıkar? Bir yıldız en güzel uğur getiren bir tılsımdır” (s. 297) der. Fahir karısına ait olan bu mücevheri uğur sayar. Romanın devamında karısına, teyyaresine taktığı yıldızı kastederek “Tehlikeli seyahat için uğur getirecek bir fetiş takmamı söyledikleri zaman teyyareme onu taktım; bu benim yalnız talih değil aynı zamanda aşk tılsımım da oldu” (s. 313) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater’in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey’in oğludur ve “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman’ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır.

Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer. Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam Leman’ı bu halde görür. Leman çok utanır. Bu adamla aralarında konuşmalar geçer. Ertesi gün Leman bu adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman’ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç çıkmasına çok şaşırır. Leman gün geçtikçe Bülent Pulater’e daha fazla ilgi duymaya başlar. Çünkü kocası Naim yaptığı “Aşk Rüyası” tablosundan başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedir. Karısına yeterince ilgi göstermez. Naim bir gün resim malzemesi almak için şehre iner. Başbaşa kalan Leman ve Bülent birbirlerine aşklarını ilan ederler. O gece fırtına çıkınca Naim eve dönmekte gecikir. Leman ve Bülent o gece birlikte olurlar. Naim ertesi gün çizdiği resimde büyük ilerleme kaydeder. Çünkü fırtınanın kendisine uğur getirdiğini düşünür (s. 68).

Muazzez Tahsin Berkand’ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız’ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız’ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada

da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semih Bey, Yıldız'a âşık olur. Bir gün Semih ile Yıldız arasında kızıl yonca hakkında bir konuşma geçer. Semih, Yıldız'a kızıl yonca hurafesini anlatır. Yıldız, Semih Bey'in anlattığı kızıl yonca masalını Doktor Adnan'a anlatır. Bunun üzerine Doktor Adnan dört yapraklı bir kızıl yoncayı Yıldız'a vererek ona uğur getirmesini diler (s. 109).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a döner. Sedad Ali "Sel ve Kum" adında edebi bir roman yazar. Romanı kitabevlerine götürür. Fakat Sedad romanını bir türlü bastıramaz. Bu sırada kendi gibi yazdığı hikâyeleri bastıramayan Adnan Güner adında biriyle tanışır. Adnan Güner bazı hikâyelerini yayımlattığını söyler. Sedad bunu nasıl başardığını sorar. Adnan kendi yazdığı hikâyelerine uydurma yabancı yazar isimleri takarak çeviri süsü verdiğini söyler. Daha sonra da "Bu uydurma isimler, birer tılsım gibi, yazılarıma uğur getirdiler" (s. 48) der.

İsmail Hakkı kitabevi sahiplerinden biridir. Sedad kitabını ona gösterdiği sırada orada kitap okuyan bir kız dikkatini çeker. Bu kız İsmail Hakkı'nın kızı Belma'dır. Sedad Belma'ya âşık olur. Belma da Sedad'ın kitabını okuyunca Sedad'ı çok beğenir. Böylece aralarında bir yakınlaşma başlar. Belma ile Sedad sandal gezmesine çıkarlar. Sedad Belma'ya talihsiz bir insan olarak doğduğunu ve hayattaki en büyük talihinin onu tanımak olduğunu söyler. Bunun üzerine Belma "Artık birbirimizden ayrılmayacağız. Ben sana uğur getireceğim" (s. 91) der.

Romanın ikinci bölümünde Sedad'ın Erzincan'da başına gelen olaylar anlatılır. Sedad'ın Erzincan'a gittiği yıl Cumhuriyet bayramında Ilıç-Erzincan tren hattı işletmeye açılır. Ilıç'ta Sedad bu kutlamaya katılır. Ilıç halkı tren hattına çok sevinir. Sevdikleri yollarda kalmayacağı için mutlu olurlar. Sedad trene binerek Erzincan'a gelir. Romanda trenin Erzincan'a gelişi, "Tarihin en mesut ve uğurlu gününü yaşayan Erzincan, aylardan ve yıllardan beri bu sevgiliyi beklemiş, gözleri yollarda kalmıştı" (s. 234) şeklinde anlatılır. Sedad, dayısı Tahir Bayatoğlu'nun konağına gelir. Tahir

Bayatoğlu Sedad'ı mutlu bir yüzle karşılar. Onu kucaklayıp öper. Sedad'a "Senin ayağın uğurlu geldi. Memleketimiz, seninle beraber trene de kavuştu" (s. 235) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç ve Hızır çeşitli nedenlerden dolayı korsan olurlar.

Hızır korsan olduktan sonra arkadaşlarıyla birlikte Cerbe limanına giderler. Hızır Cerbe'de Papaz Danilo'nun evini kiralar. Daha sonra Danilo Hızır Reis'e katılır. Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Barbaroslar Tunus'a yerleşirler. Oruç Reis ve Hızır Reis iki ayrı gemi ile denize açılırlar. Denizde Cenevizlilerin gemilerini basarlar. Buradan büyük ganimet elde ederler. Hatta bu gemide Maria adında İspanyol bir kız bulurlar. Bunun üzerine Danilo "Beyzadelerim bu kız bizim uğurumuz olsun. Tunus'a götürelim" (s. 132) der.

3.1.44.6.Sihir

Sihir, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanların yarısına yakınında bu kavrama rastlanır. Bu romanlarda sihir genelde "sihirli" ve "sihirbaz" kullanımlarıyla karşımıza çıkar. Sihir kelimesinden edebi sanat yapmak için de yararlanıldığı gözlenir.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Romanda iki farklı anlatım tekniği kullanılır. Hakim bakış açısının yanı sıra romanda Cenân'ın defterinden bire bir aktarma yöntemiyle birinci kişi anlatımına da yer verilir. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedad Kemal adlı yazardır. Cenân defterinde Sedad Kemal'in evini "Komşumun evi, perili evleri hatırlatıyor. Onun zaman zaman parlayıp sönen ince kahkahaları, Bekir'in sarı çizmelerinin çıkardığı gıcırtilar, hiç durmadan konuşan, radyonun ince sesi, bu kocaman evi sihirli, acayip bir canlılıkla dolduruyor" (s. 13-14) şeklinde tanıtır.

Cenân, Celile teyzesinin oğlu Raif'e âşıktır. Fakat Raif, diğer teyzesi Sabiha'nın kızı Meliha ile evlidir. Raif ile Cenân çok iyi anlaşır. Raif, Cenân'ın hayat dolu olmasını sevmektedir. Cenân bu sevgiyi aşk olarak görür. Raif, sebebi bilinmeyen bir nedenden dolayı intihar eder. Cenân bu intihardan çok etkilenir. İntiharın sebebini sorgular. Yine böyle bir zamanda annesi Cenân'a "Raif niçin kendini öldürdü? Sihirbaz mıyız, nereden bileceğiz!" (s. 82) diye çıkışır.

Raif'in ölümünden sonra aşı boyalı eve onun yakın arkadaşı Osman sürekli uğramaya başlar. Bu durumu evdeki herkes olağan karşılar. Fakat Cenân, Osman'ın Meliha'ya ilgi duyduğunu düşünür. Cenân defterinde Osman'ı "Onda kocaman boyuna sıksa bacaklarına, her şeyin ta içine bakar gibi parlak, zeki gözlerine, bütün çirkinliğine, hoyratlığına rağmen garip bir sihir var" (s. 97) diye anlatır.

Cenân ile Sedat Kemal sürekli olarak sohbet ederler. Bu sohbetlerinden birinde Cenân hararetle hararetle konuşurken birden susarak Sedat Kemal'i merakta bırakır. Bunun üzerine Sedat Kemal, onu kendisini zaman zaman kızdıran, eğlendiren, ürküten bir sihirbazı benzetir (s. 212).

Bir gün bir telgraf gelir. Telgrafta Celile teyze, oğlu Raif'in intiharından dolayı aşı boyalı eve geleceğini yazmaktadır. Celile teyzesinin aşı boyalı eve gelişiyse Cenân çok değişir. Farklı giyinmeye, farklı konuşmaya başlar. Büyüdüğünü herkese ispat etmeye çalışır. Cenân çocukluğundan beri Meliha'yı kıskanır. Meliha ile Osman'ın yakınlaşmasından rahatsızdır. Bir gün Osman ile Cenân vapurda karşılaşır. Cenân, Osman'ın kendisine Meliha'ya baktığı gibi baktığını fark eder. Bunun üzerine Osman'ı Meliha'nın elinden alma planı yapar. Bu plan sonrasında Meliha'nın sihirli tesirini kaybettiğini düşünür (s. 257).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aşkın ne olduğunu anlatır. Devamında "Başında ruh ve hayatı hatırlatan defne dallarından güzel tacı vardır ve bu, serapa sihirdir" (s. 93) der.

Aysel bir gün Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılama isterler. Aysel bu fikirlere karşı çıkar. Onlara "Yeryüzünün Müslüman, Hristiyan, Budist, Putperest bütün kadınlarını buraya toplayıp, herhangi bir sihirle tahtesşuurlarını itiraf ettirebilseydiniz görecektiniz ki, yalnız tek erkeğin, ümit ve aşkıyla yaşarlar" (s. 122) der.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Romanda Mümtaz Nuran'ı "yarın gelecek" düşüncesiyle bekler. Yarın kelimesi sihirli bir kapıya benzetilir (s. 141).

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masalların içeriği “Yedi başlı müthiş devler, cadılar, cinler, periler, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte Araplar, Zümrüdüanka kuşları, padişahlar, padişah kızları, sihirbazlar ve şehzadelerle dolu masallardı” (s. 22) şeklinde anlatılır. Bu masallar sırasında roman kahramanı ve kardeşi korkarak birbirine sarılırlar. Masallardaki sesleri duyduklarını zannederler. Bu sesler için roman kahramanı “Bu sesler, mezarlıklarda kefenleriyle dolaşan hortlakların kemik gıcırtiları, yahut masallardan fırlamış cadılarla sihirbazların ulumaları gibi gelirdi bana” (s. 23) ifadelerini kullanır.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Düğünden önce Rahika bir gece bahçede dolaşır. Romanda Harput gecelerinin garip bir sihri olduğu anlatılır (s. 79). Romanın sonlarında Plevne Savaşı çıkar. Kasım savaşa gider. Savaşta şehit düşer. Savaş bittiğinde sulh olur. Romanda sulh için “Bu sihirli kelime, gündelik hayatın muttarit, can sıkıcı gidişini birden bire değiştirmeye kâfi gelmişti” (s. 230) denir.

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür.

Emine geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Sabriye Hanım zatürreye yakalanır. Hikmet Acar, Emine ile yakından ilgilenir. Onu otomobiliyle evine bırakır. Bu sırada Emine mahallelinin dedikodu yapacağından çekinir. Sonra kendi kendine şu şekilde düşünür: “Lafa, dedikoduya gelince o kolay: Falan namussuz, falanca namuslu... Falanın kızı işe gidiyor, erkeklerle geziyor... Şununla gezerken, bununla tozarken gördük... İstedğin

kadar laf, dedikodu! Namus, dillerinde sihirli bir yüzüktür; bu sihirli yüzük hiçbir hastaya şifa vermez! (s. 191-192).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim'i Bülent ile aldatır. Romanın ilerleyen kısımlarında Leman'ın Venüs'ü kışkandıracak kadar sihirli bir güzelliğe sahip olduğu belirtilir (s. 130).

Romanda geriye dönüş tekniği kullanılarak Naim ile Leman'ın tanışma anları anlatılır. Tanıştıkları sırada Leman'ın gülüşü yüzünde sihirli bir iklim yaratır (s. 247).

Muvaffak İhsan Garan'ın *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölümde yazar olan Sedad Ali'nin yazdığı romanı yayımlatma çabaları anlatılır. Sedad Ali İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunudur. Eğitimi sırasında anne ve babasını peş peşe kaybeder. Sedad mezuniyetinden sonra ailesinden kalan parayla Avrupa'ya gider. Orada iki buçuk sene yaşar. Avrupa'da dünya edebiyatını araştırır. Parası bitince de İstanbul'a dönmeye karar verir. Marsilya'dan vapur ile İstanbul'a doğru yola çıkar. Şafak vakti İstanbul'un Marmara'dan görünüşü romanda "Sabahın sis ve buğusu arkasına gizlenen şehir, o saatte tıpkı, güzel endamını renkli tüllere bürünmüş, füsun ve sihir dolu bir kadına benzer" (s. 19) şeklinde tasvir edilir.

A. Vedat Akın'ın *Zavallı Sabiha* adlı romanı ismi belirtilmeyen roman kahramanının ağzından anlatılır. Roman kahramanının komşusunun Sabiha adında bir kızı vardır. Roman kahramanı ile Sabiha bir gün buluşurlar. Bu sırada yanlarına Sabiha'nın sevgilisi İrfan gelir. Roman kahramanı onların yanından ayrılır. Bu olaydan sonra bir yıl boyunca roman kahramanı Sabiha'yı görmez. İrfan, Sabiha'yı bir gece Madam Katina'nın fuhuş evine getirir. İrfan Sabiha'ya sahip olmak ister. Sabiha sarhoş olduğu için İrfan'a karşı koyamaz. Sabiha tüm güzelliğiyle karyolaya uzanır. İrfan Sabiha'nın bu durumundan çok etkilenir. Romanda bu kısım "Karyolanın üzerinde meydana gelmiş olan bu canlı tablonun sihrine kendisini kaptırmıştı" (s. 20) şeklinde anlatılır.

İhsan İleri'nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin'in, ikinci bölüm ise Yıldız'ın ağzından anlatılır. Birinci bölümde Nesrin çocukluk arkadaşı Yıldız'dan bir mektup alır. Böylece tekrar görüşmeye başlarlar. Yıldız on günlüğüne sevgilisi Necdet ve okuldan arkadaşı Berrin ile İzmir'e gideceğini Nesrin'in de onlara katılmasını söyler. Nesrin de onlara katılır. Nesrin'in annesi bir gün

bir konuşmaya şahit olur. Bu konuşmanın konusu Yıldız ile ilgilidir. Nesrin'in annesi Nesrin'e bu konuşmaları anlatır. Nesrin annesinden bu konuşmaları dinleyince Berrin hakkında "Demek İzmir'deki gayri tabilikleri, kaldığı sihirli oda ona bu aile esrarının içyüzünü bilecek kadar delil vermişti" (s. 64) diye kendi kendine düşünür.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey, Necmi ile Hümeysra'nın yanına gelerek polisin bu işin peşinde olduğunu haber verir. O sırada Selma da oradadır. Kocasını elinden almaya çalışan Hümeysra ile şiddetli bir tartışmaya girerler. Selma Hümeysra'ya vücudunu Hint yılanlarının kıvranışı ile büke büke raks eden bir Salome cazibesi ve sihrine bürünüp kocasına sarıldığını söyler (s. 62).

3.1.44.7.Hayalet

Hayalet, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanlarda bu kavramın daha çok korkunç olay ve durumlarda kullanıldığı gözlenir. Bu kavramdan sadece altı romanda bahsedilir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Pansiyonun sahibi Vafi Bey ile aralarında bir konuşma geçer. Vafi Bey Ferit'e "O çıplak hayalet Karnik'e niçin görünmez? Elinde makine çıplak arar durur" (s. 99) der. Romanın devamında Ferit ile aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz arasında hayaletler üzerine bir konuşma geçer. Bu konuşmada Ferit "Benim yerimde olsanız, hayaletlerinize karşı ne yapardınız?" (s. 161) diye sorar.

Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz'e "Söylenenlerin ve defterde okuduklarımızın hepsi, bana onun hayaletinden gelen tesirleri aydınlatıyor ve tamamlıyor" (s. 282) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Romanda, bu üç arkadaş hırsızlık yaptıkları gece “Ay gökten mumu azalmış bir fener ışığı döküyor. Elektrik ışıkları ile karışan bu aydınlık sokağa vuran gölgeleri asıllarından büyük gösteriyor. Onlara birer hayalet korkunçluğu veriyor” (s. 109) şeklinde tasvir edilir.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanı Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Romanın başında Çin kağanı Tay-tsung isyancıların tekrar geleceğinden korkar. Çinliler kendi aralarında Gök Türklerin başına geçecek kağanın kim olacağı üzerine tartışırlar. Sırba Tegin en büyük adaylardandır. Çünkü Sırba Tegin Batı Türklerinden olduğu için Gök Türkler tarafından sevilmez. Gök Türklerin başına Sırba Tegin'in geçmesiyle Çinliler menfaatlerini koruyacaklarını düşünürler. Sırba Tegin'in kağan olmak için Çin'den gidişi büyük sevinç yaratır. Böylelikle Tay-tsung çok rahatlar. Fakat bu gidişattan Vey-çing hoşlanmaz. Ven-ye-po'ya koca devletin kırk eşkiyanın ölüsüne yenildiğini söyler. Sözlerini de “Hayaletlerden korkmanız sayesinde...” (s. 9) şeklinde tamamlar.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Harput'ta yaşlı bir adam demiryolu inşasında çalışan kişiye rehberlik yapar. Bu sırada akşam olur. Akşam romanda “Batan güneşin tesiriyle gittikçe uzayan gölgeler, bütün gün boyunca mezar çukurlarında bunalan hayaletler gibi, gecenin serinliğini teneffüs edebilmek için saklandıkları yerlerden dışarı uğramışlardı” (s. 10) şeklinde tasvir edilir.

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde

demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater'e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim'i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Orhan'ın Mefharet adında bir ablası vardır. Mefharet, kardeşi Orhan'ı ve teyzesinin torunu olan Meral'i kanatlarının altına almış bir kadındır. Orhan hukuk okumasına rağmen sanat eleştirmenliği yapar. Orhan gazete okurken açık artırma ile ünlü bir ressamın ait eşyaların satıldığı haberini görür. Sanat eleştirmeni olan Orhan oraya gider ve bu eşyaların Paris'te tanıştığı Naim Ergenekon'a ait olduğunu görür.

Naim Ergenekon hasta gibidir. Orhan onunla görüşür. Naim'in bütün eşyaları satıp bir pansiyona yerleşeceğini öğrenince ona bir teklifte bulunur. Orhan'ın ablası Mefharet evin üst katını kiraya vermek istemektedir. Orhan Naim'den kiracı olmasını ister. Naim de bu teklifi kabul eder. Mefharet ve evdekiler Naim'in odasına hiç girmezler. Odanın içini merak ederler. Odaya bir tek Orhan girmektedir. O da evdekilere ressamın etrafını canlı heykellerin sarmış olduğunu, her köşede esrarengiz hayaletler titreştiğini anlatır (s. 155).

Bülent Leman'ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman'a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman'a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık olarak Leman'dan fedakârlık yapmasını ister. Leman'dan güzelliğini kullanarak yüz bin lira para bulmasını ister. Leman da bu parayı Orhan'dan ister. Orhan bir oyun planlar. Bu oyuna göre parayı amcasından bulacağını Leman'a söyler. Leman bu duruma çok sevinir. Orhan eve gelir. Naim'e bir arkadaşının paraya ihtiyacı olduğunu söyler ve yardım etmesini ister. Naim Orhan'ın isteğini kabul eder. Orhan Leman'ı arayıp parayı verdiği adresteki amcasından alabileceğini söyler. Leman Orhan'ın verdiği adrese gelince Naim ile karşılaşır. Naim Leman ile konuştuğundan sonra kötü olur. Bu konuşmadan sonra Naim mumya gibi sararır, merdivenleri bir hayalet gibi iner (s. 240).

3.1.44.8.Hortlak

Hortlak, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanlarda bu kavramın daha çok korkunç olay ve durumlarda kullanıldığı gözlenir. Çünkü bu kavram daha çok ölümlerin dirilmesi anlamında kullanılır. Hortlak kavramına sadece üç romanda rastlanır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atif Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler.

Bu sırada odanın ortasında bir karaltı görünür. Onlardan önce sofaya fırlar. Bunun üzerine karşiki odalardan birinin kapısı açılır. Yaşlı kadın kocasına kedinin masa üzerindeki süt kâsesini devirdiğini söyler. Bu sırada kapının aralık olduğunu fark ederler. Yaşlı adam karısına kapıyı iyi kapatmadığını söyler. Yaşlı kadın “Efendi, ben korkuyorum. Molla Gürani’deki mezarlıktan bir hortlak çıkıyor, geceleri evleri dolaşıyormuş” (s. 113) der.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masallar sırasında roman kahramanı ve kardeşi korkarak birbirine sarılır. Masallardaki sesleri duyduklarını zannederler. Bu sesler için roman kahramanı “Bu sesler, mezarlıklarda kefenleriyle dolaşan hortlakların kemik gıcırtiları, yahut masallardan fırlamış cadılarla sihirbazların ulumaları gibi gelirdi bana” (s. 23) ifadelerini kullanır.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim’i Bülent ile aldatır. Romanın sonunda Bülent ve ablası Süheyla saç baş kavga ederler. Bu kavga sırasında Bülent Süheyla’nın başına vazoyla vurur. Süheyla can çekişmeye başlar. Bu olay üzerine Bülent’in durumu romanda hortlağa benzetilir (s. 268).

Mükerrem Kamil Su’nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran’ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf’ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat’ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha’nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran’a tecavüz eder. Nuran ile Atıf’ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur.

Bir gün Nuran, Züleyha’ya mektup yazar. Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran’ın Züleyha’ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur.

Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Fakat Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Nuran'ın kötü bir kadın olduğunu, kendisini kandırdığını düşünür. Nuran'a bir teklifte bulunur. Nuran isterse babasının evine dönebilecektir. Fakat eğer dönmezse ömrünün sonuna kadar Nedim'in yanında eziyet çekecektir. Nuran, Nedim'in yanında kalmayı tercih eder. Nedim çevresindekilere Nuran'ın akıl hastası olduğunu söyleyerek onu bir eve kapatır. Evden dışarı çıkarmaz. Yanına sağır ve dilsiz bir kadın verir. Nuran, Atıf'ın tecavüzü sonrasında hamile kalmıştır. Nedim Nuran'ın hamile olduğunu öğrenince iyice sinirlenir. Nuran'a psikolojik olarak baskılar yapar. Nuran'ın bir kızı olur. Adını Handan koyar. Nedim sürekli olarak Nuran'a gerçeği sorar. Nuran bu durumu mektubunda "Yıllardır başıma kakılan bu hadisenin ikide birde bir hortlak gibi önüme çıkması beni sinirlendiriyordu" (s. 126) şeklinde yazar.

3.1.44.9.Dev

Dev, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanlarda dev bazen masal kahramanı olarak karşımıza çıkar. Bazen de benzetme unsuru olarak kullanılır. Dev kavramından sadece üç romanda bahsedilir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masalların içeriği "Yedi başlı müthiş devler, cadılar, cinler, periler, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte Araplar, Zümrüdüanka kuşları, padişahlar, padişah kızları, sihirbazlar ve şehzadelerle dolu masallardı" (s. 22) şeklinde anlatılır. Çiftlikteki bina Rum ya da Ermenilerden kalmadır. Binada bir alt ev vardır. Komşular, roman kahramanının annesinden bu alt evin kapısını açmasını isterler. Alt evden alabildikleri eşyaları alırlar. Bunu öğrenen babası bir gece yarısı sinirle eve gelir. Annesine duyduklarının doğru olup olmadığını sorar. Daha sonra da onu döver. Roman kahramanı bu olayda babasını "Babam bir dev kadar kocaman ve kuvvetliydi!" (s. 26) şeklinde anlatır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olaylar anlatılır. Romanda iki farklı anlatım tekniği kullanılır. Hâkim bakış açısının yanı sıra romanda Cenân'ın defterinden bire bir aktarma yöntemiyle birinci kişi anlatımına da yer verilir. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aş boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Sedat Kemal'in Bekir adında uşağı vardır. Cenân defterinde Bekir'i tanıtırken masallardaki devleri hatırlatan kocaman boyu olduğunu söyler (s. 13).

Mükerrerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar.

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Nedim Nuran'ın bakire olmadığını anlayınca çok sinirlenir. Bu durum romanda “Sanki korkunç bir dev bu odaya girmiş, bu evi nihayetsiz arzularla kuran adamın ruhunu çalıp götürmüştü” (s. 95) şeklinde anlatılır.

3.1.44.10.Cadı

Cadı, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde cadı kavramına rastlanır. Bunların birinde cadı masal kahramanı olarak anlatılır. Diğerinde ise ondan korkunç bir varlık olarak söz edilir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masalların içeriği “Yedi başlı müthiş devler, cadılar, cinler, periler, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte Araplar, Zümrüdüanka kuşları, padişahlar, padişah kızları, sihirbazlar ve şehzadelerle dolu masallardı” (s. 22) şeklinde anlatılır. Bu masallar sırasında roman kahramanı ve kardeşi korkarak birbirine sarılırlar. Masallardaki sesleri duyduklarını zannederler. Bu sesler için roman kahramanı “Bu sesler, mezarlıklarda kefenleriyle dolaşan hortlakların kemik gıcırtiları, yahut masallardan fırlamış cadılarla sihirbazların ulumaları gibi gelirdi bana” (s. 23) ifadelerini kullanır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olaylar anlatılır. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Cenân kendisini kızıl saçlı bir kadının takip ettiğini düşünür. Sedat Kemal'e kızıl saçlı kadını gördüğünü söyler. Sedat Kemal buna inanmaz ve “Belki de

Kalfa'nın çocukluğunda seni korkutmak için çağırdığı cadılar, periler şimdi gelmeye başlıyorlar” (s. 130) diye onunla alay eder.

3.1.44.11.Peri

Peri, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanların yarısına yakınında bu kavramdan söz edilir. Bu romanlarda peri bazen masal kahramanı olarak anlatılır. Bazen de ondan edebi sanat yapmak için faydalanılır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Etraf karanlık olduğu için kıza dokunarak onu tanımaya çalışır. Tanıyamayınca pansiyonun sahibi Vafi Bey'den kibrit almaya gider. Geri döndüğünde kız yoktur. Ferit bu olaydan belli bir zaman sonra “Bu evin perileri... Fakat kimdi o merdivendeki Venüs? Hallucination olabilir mi?” (s. 58) diye kendi kendine düşünür.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Bu sırada odanın ortasında bir karaltı görünür. Onlardan önce sofaya fırlar. Bunun üzerine karşiki odalardan birinin kapısı açılır. Yaşlı kadın kocasına kedinin masa üzerindeki süt kâsesini devirdiğini söyler. Devamında kedi için “Peri midir, nedir? Bilmem ki nereden girdi” (s. 113) der.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masalların içeriği “Yedi başlı müthiş devler, cadılar, cinler, periler, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte Araplar, Zümrüdüanka kuşları, padişahlar, padişah kızları, sihirbazlar ve şehzadelerle dolu masallardı” (s. 22) şeklinde anlatılır.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Romanda iki farklı anlatım tekniği kullanılır. Hâkim bakış açısının yanı sıra romanda Cenân'ın defterinden bire bir aktarma yöntemiyle birinci kişi anlatımına da yer verilir. Cenân annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Cenân defterinde Sedat Kemal'in evini anlatırken perili

evleri hatırlattığını söyler (s. 13). Cenân kendisini kızıl saçlı bir kadının takip ettiğini düşünür. Sedat Kemal'e kızıl saçlı kadını gördüğünü söyler. Sedat Kemal buna inanmaz ve "Belki de Kalfa'nın çocukluğunda seni korkutmak için çağırdığı cadılar, periler şimdi gelmeye başlıyorlar" (s. 130) diye onunla alay eder.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Bir gün Selçuk'un büyük ablası ve ortanca ablasıyla birlikte Gülseren Selçuk'u ziyarete gelir. Romanda bu üç kişi üç peri olarak tasvir edilir (s. 57).

Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbet başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder. Romanın devamında Urania'nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye İstanbul'a gelerek evlenirler. Selçuk ortağı Kerim Bey ile çiftçilik yapmaya başlar. Bir gün çiftliğe kaymakam ziyarete gelir. Bu çiftlikte birtakım Hristiyanların çalıştığına dair bir haber çıktığını söyler. Bunun üzerine Selçuk çiftlikteki elektrik tesisatı için "Duyduğuma göre, 'Sarı Musa çiftliğine birtakım cinler, periler gelmiş. Bir düğmeye basınca çiftlik evleri nurlanıyormuş. İyi saatte olsunlar! Oraya gitmeyiniz, çarpılırsınız' diyorlarmış!" (s. 215) der.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Vedat ile sevgilisi arasında bir konuşma geçer. Bu konuşmada "Ve siz bir peri hayalisiniz? Güzel bir peri..." (s. 25) ifadelerine yer verilir.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu

defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Mustafa, Sıtkı ve Doktor Reşat arasında konuşmalar geçer. Bu konuşmalarda Sıtkı sevdiği kızı kastederek “Periler ülkesini fethetmek, gaip ufukların rüyasını ona getirmek için çırpınacağım” (s. 131) der.

Fatma Esen’in *Rahika* adlı romanı, Anadolu’yu İran’a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ’da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput’a gider. Harput’un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput’ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika’ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O’Hara’yı da getirir. Neil Harput’u çok sever. Bir gün Kasımların evinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. Rahika da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak Rahika’yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil’in istediği gibi gitmez. Rahika’yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam uçuşunun dibine geldikleri sırada Neil ile Rahika’yı üstünden atar. At ise uçuşundan düşerek parçalanır. Harput’a iki saat uzaklıktaki bu kayalık yerde Rahika ile Neil mahsur kalır. Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım’ı da yangını da hatırlayamaz. Neil Rahika’ya geçmişini anlatır. Fakat Rahika hiçbir şey hatırlayamaz. Kendisine peri masalı anlatılan bir çocuk gibi saf saf Neil’i dinler (s. 168).

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater’in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır.

Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey’in oğludur ve “Dost Yüzlü Düşman” adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman’ın “Aşk Rüyası” adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır. Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer.

Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam Leman'ı bu halde görür. Leman çok utanır. Bu adamla aralarında konuşmalar geçer. Bu konuşma sırasında adam Leman'a "Güzel peri... Sen bu mehtabın nurundan mı yaratıldın?" (s. 24) diye sorar.

Ertesi gün Leman bu adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman'ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç çıkmasına çok şaşırır. Leman Naim'e modellik yapmaya devam eder. Leman'ın modellik sırasındaki hali romanda "Bir bakıma, eski peri masallarındaki tasvirleri anlatan bu haliyle nefis bir tablo-vivan vücuda getiriyordu" (s. 35) şeklinde anlatılır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Erman ailesi Kızılsu Bağ'ında yaşarlar. Dışarıdan kimseyle görüşmezler. Kızılsu Bağ'ında çok yüksek sesli bir su sesi duyulur. Bunun sebebi kızıl renkli kayalar arasından kuvvetli bir su çağlamasıdır.

Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgide bulunur. Doktor Adnan Bey, Yıldız'ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor Adnan'ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Yıldız sık sık İffetlerin evine misafirliğe gider. Bu misafirlik sırasında aralarında tatlı konuşmalar geçer. Bu konuşmaların birinde Adnan Kızılsu'ya ait hurafelerden bahseder. Adnan'ın annesi Emine Hanım saçma sapan şeyler anlatmamasını söyler. Bunun üzerine Adnan İffet ile Yıldız'ı kastederek "Lise mezunu hanımlar cin, peri masallarına, efsanelere ve hurafelere inanırlar mı?" (s. 51) der.

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saime Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semih Bey, Yıldız'a aşık olur. Bir gün Semih ile Yıldız arasında kızıl yonca hakkında bir konuşma geçer. Semih, Yıldız'a kızıl yonca masalını "Kızıl yoncaları sarı saçlı peri kızları toplar, götürürmüş, bu sebepten dağlarda onları bulmak güçmüş, fakat erkekler, en çok sevdikleri kızlara vermek için, ömürlerinde bir defa, bu kızıl yoncaları bulur ve koparırlarmış" (s. 101-102) şeklinde anlatır.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla

anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu köy cennet gibi bir yerdir. Bu köy, Peridere ormanlarına sahiptir. Bu köyün yaşlıları Peridere ormanlarında yaş ağaç kesilmeyeceğini, geyik avlanmayacağını, ateş yakılmacağını söylerler. Bazı avcılar ormanların içinde sarı saçlı peri kızları gördüklerini söyler (s. 15). Bu genç avcılığa hevesi olduğu için bu ormanlarda epey dolaşır. Fakat periye meriye rast gelmediğini söyler (s. 16).

3.1.44.12.Kurşun Döktürmek

Kurşun döktürmek, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde bu kavrama rastlanır. Bunların birinde kurşun dökme işleminin nasıl yapıldığı anlatılır. Diğerinde ise hastalıklara şifa olacağı inancıyla bu işlemin gerçekleştirilmesi gerektiğinden bahsedilir.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika bir gece kötü bir rüya görür. Rahika bu kötü rüyadan kurtulabilmek için Ayşe adında arkadaşından yardım ister. Ayşe de Ali'nin rahatsızlığı için bir büyücü çağırdıklarını onun Rahika'yı kurtarabileceğini söyler. Büyücü bu işlerde şeytanın parmağı olduğunu söyler. Rahika'ya büyü hazırlar. Bu büyüün ilk aşaması olarak kurşun döker. Romanda bu büyü şu şekilde anlatılır:

Büyücü kadın hemen hazırlıklarına başlamıştı. Dirseğine kadar kollarını kaplayan teneke bileziklerini ve boncuklarını şingirdatarak, elini yağlı koynuna soktu ve oradan irili ufaklı bir sürü kese çıkardı; bunlardan birinin ipini çözdü, içinden biraz kurşun aldı, mutfaktan getirttiği mangalda bunu eritti; sonra genç kızın başına beyaz bir tül örttü ve kulağına doğru eğilerek birtakım acayip kelimeler fısıldadı (s. 45).

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür. Memduh'un ölümünden sonra karısının sol tarafı hiç tutmaz. Bunun üzerine komşuları kurşun döktürmek ister (s. 182).

3.1.44.13. Türbeler ve Adak Adamak

Türbeler ve adak adamak, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanlarda bazı roman karakterleri türbelere giderek dileklerinin gerçekleşeceğine inanırlar. Bazı roman karakterleri de kutsal saydıkları yerlere ve kişilere adaklar adayarak dileklerinin kabul olacağına inanırlar.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Nuran ile Mümtaz bir mayıs sabahı Ada vapurunda tanışır. İkisi de İstanbul'a hayrandır. Birlikte İstanbul'un eski camilerini, Boğaz'ı gezerler. Böylece birbirlerine olan aşkları artar. Bir gün birlikte Sümbül Sinan türbesini gezerler. Romanda bu türbe şu şekilde anlatılır: “Buna mukabil türbe mimarîsizdi ve içinde dört asır hayata yattığı yerden tesir etmiş bir ölü vardı. Duvarlarına, parmaklarına eller sürülüyor, dualar ediliyordu. Hastaları iyileştiriyor, ümidi olmayanlara ümit kapıları açıyor, dünyaları yıkılmış olanlara ölümün ötesinde ışıklar gösteriyor, sabır, feragat, tahammül öğretiyordu” (s. 201).

Bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey'in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Daha sonra oradan ayrılır. Ayrılırken Mümtaz'a, ilişkilerini bildiği halde Nuran'a mektup yazdığını söyler. Daha sonra Nuran ile Mümtaz Bursa'da nikâh kıymaya karar verirler. Fakat eve geldikleri bir gün evde ışığın yandığını fark ederler. İçeri girdiklerinde Suat'ın kendini astığını görürler. Nuran bu manzara karşısında dehşete düşer. Mümtaz'a aralarına bir ölünün girdiğini söyleyerek ondan ayrılır. Mümtaz Nuran'ın aşkıyla dolanmaya başlar. Bir gün Ermeni bir kadın görür. Ona yardım eder. Kadın ona “Şurada bir kilise var da... mübarek yerdir. Fakir ama... Dileğin varsa bir adak adayıver... kabul olur” (s. 354) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Çocukluk günlerini düşünür. Çocukken çok yaramazdır. Annesi onu Eyüp Sultan türbesine getirir (s. 15). Ayrıca Selami sınıfı geçmek için Tezveren İbrahim Dede'nin türbesinden şimşir aldığını sınıfı geçince de onu geri götürdüğünü anımsar (s. 16).

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında Cenani defterinde Celile teyzesinin hikâyesini anlatır. Bu hikâyede teyzesinin macerasını anlatır. Raif dünyaya geldikten sonra teyzesi zengin olmadığı gerekçesiyle kocasını bırakarak zengin bir Mısırlı ile Kahire'ye kaçır. Raif yanına gelip rahatça yaşasın diye ona mektuplar yazar. Onu ikna edemeyeceğini anlayınca bunun sebebi olarak gördüğü ailesine sırtını döner. Bu olaydan sonra Raif'in babası ölür. Onun ölümünden sonra Raif'i Cenani'nin annesi Hayriye Hanım yanına alır. Fakat Hayriye Hanım'ın asıl isteği kendi çocuğunu dünyaya getirmektir. Bunun için dedelere adaklar adar, kurbanlar vaat eder (s. 70).

3.1.44.14.Çaput Bağlamak

Çaput bağlamak, halk inanışları ve batıl inançlardan biridir. İncelediğimiz romanlardan sadece birinde bu kavramdan söz edilir. Bu romandaki roman karakterlerinden biri kutsal saydığı yere bağladığı bezin sonucunda dileklerinin kabul olacağına inanır.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey'in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Daha sonra oradan ayrılır. Ayrılırken Mümtaz'a, ilişkilerini bildiği halde Nuran'a mektup yazdığını söyler. Daha sonra Nuran ile Mümtaz Bursa'da nikah kıymaya karar verirler. Fakat eve geldikleri bir gün evde ışığın yandığını fark ederler. İçeri girdiklerinde Suat'ın kendini astığını görürler. Nuran bu manzara karşısında dehşete düşer. Mümtaz'a aralarına bir ölünün girdiğini söyleyerek ondan ayrılır. Mümtaz Nuran'ın aşkıyla dolanmaya başlar. Bir gün Şeyh Sinan Erdebili isminde birinin mezarının önüne gelir. Bu sırada bir kız çocuğu mezarın üzerindeki mum artıklarını toplamaktadır. Mümtaz'a "Bir bez bağlayın, istediğiniz olur" (s. 353) der.

3.1.44.15.Diğer Halk İnanışları ve Batıl İnançlar

Herhangi bir alt başlık altında konumlandıramadığımız çeşitli halk inanışları ve batıl inançlardan bu başlık altında söz edeceğiz. İncelediğimiz romanlarda oldukça değişik halk inanışları ve batıl inançlar tespit ettik.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanı Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Binbaşı Pars adında bir asker iki oğluyla birlikte Batı Elinden doğduğu yer olan Ötüken'e doğru yola çıkar. Yolda Ölüm Uçurumu denen bir yerde dururlar. Binbaşı Pars yirmi yaşında bir gençken bu uçuruma düşmekten kendisini Uçar Kam'ın kurtardığını söyler. Ölüm Uçurumu'nu şu şekilde anlatır:

Bakın, şu Ölüm Uçurumu ne yaman şey! Ben daha çocukken bu uçurumun adını duymuştum. Her yıl bir erkekle bir kadın almadan olmayan bu derin yarığın gerçekten de nice erkeklerle kadınları koynunda kaybettiğini bilirim. Bir er, bir kızı sever de alamaz, bu yüzden çılgına dönerse kanındaki delilik burada yatışmış (s. 107-108).

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut'ta kendini yalnız hisseden roman kahramanı çok sıkılmaya başlar. Adana'ya geri dönmek ister. Babası bu duruma başlarda şiddetle karşı çıkar. Daha sonra

ikna olur ve onu Adana'ya göndermeye karar verir. Roman kahramanı evden ayrılışını “Kız kardeşlerim arkamdan tas tas su döküyorlar...” (s. 82) şeklinde anlatır.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren'i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk'un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk Ayastefanos Tayyare Mektebi'nde okur. Diploma almaya hak kazanır. İzin alıp evine gider. Eve geldiğinde Gülseren'i misafir odasında bulur. Aralarında konuşmaya başlarlar. Bu sırada Selçuk Gülseren'e mendil verir. Bunun üzerine Gülseren “Mendil alıp vermek iyi değil, ayrılık derler” (s. 38) der.

Cahit Beğenç'in *Bizim Köy* adlı romanında şehirlerden uzakta, dağların arasında, ormanların içinde olan bir köy anlatılır. Köy, askere gitmemiş bir gencin ağzıyla anlatılır. Bu genç köyü anlatırken babası ve dedesi ile olan konuşmalarından yararlanır. Bu köy cennet gibi bir yerdir. Bu köy, Peridere ormanlarına sahiptir. Bu köyün yaşlıları Peridere ormanlarında yaş ağaç kesilmeyeceğini, geyik avlanmayacağını, ateş yakılmayacağını söylerler. Bu ormanlarda peri kızları gördüklerini söyleyen avcılar vardır. Romandaki halk inanışı “Bir geyik kayadan öte yana atlayıp da döner arkasına bakarsa ona tüfek sıkan avcı yedi yıl hasta yatarmış” (s. 15) şeklinde anlatılır.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım'ın annesi Rahika'yı ailesinden ister. Kasım ile Rahika'nın düğün hazırlıkları başlar. Kasım'ın babası Ebüzziya çok hastalanır. Ölmeden oğlunun düğününü görmek ister. Bundan dolayı düğün hemen yapılır. Rahika ve Kasım gelin odasına kadar çıkarlar. Gülizar Hanım gelinle damadın yoluna buğday ve çeyrek liralar serper. Orada bulunan koca bulamamış ihtiyar kızlar gelinin duvağından kopardıkları gümüş telleri küçük parmaklarına dolayarak dua okurlar (s. 129).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiştir. Mümtaz ağabey dediği amcasının oğlu İhsan'ın yanında büyür. Mümtaz, İhsan hastalandıktan sonra doğru düzgün sokağa çıkmaz. Doktor çağırmak, eczaneden ilaç almak gibi sebepler dışında insan içine karışmaz. Kendi iç dünyasında

yaşar. Mümtaz'ın kiracıdan para alması, anne ve babasının ölümleri anlatılır. Bir gün tanıdığı dükkâncılardan biri Mümtaz'ı çağırır. Ona birkaç eski mecmuadan bahseder. Mümtaz mecmualara göz atar. Bu mecmuaların birinin içinde altı değişik isim yazar. Yazının devamında bu isimlerin yedi defa okunduğu takdirde niyet edilen şey üzerinde rüya görüleceği söylenir (s. 55).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Bu sefer hırsızlık yapmaya karar verirler. Aralarında para hakkında konuşmalar geçer. Bu konuşmalar sırasında sağ avuç kaşınırsa para geleceği, sol avuç kaşınırsa para gideceği söylenir (s. 108).

Mükerrem Kamil Su'nun *İhtiras* adlı romanı Atıf Biran'ın başından geçen ilginç bir olay etrafında şekillenir. Atıf Biran kötü karakterli bir adamdır. Kumar oynar, içki içer, dost dediği adamların eşleri ve kızlarıyla birlikte olur. Atıf'ın Suat Sezen adında bir arkadaşı vardır. Atıf ile Suat aynı kızı severler. Fakat sevdikleri kız olan Güzide, Suat'ı seçer. Güzide ve Suat evlenirler. Bunun üzerine Atıf da kendisini seven Züleyha ile evlenmek ister. Atıf ile Züleyha'nın anneleri çok iyi anlaşır. Züleyha öğretmen olmak ister. Atıf ile Züleyha nişanlanırlar. Züleyha'nın mektebi biter bitmez evlilik planı yaparlar. Fakat bir gün evlerine Nuran adında bir akrabaları gelir. Atıf düğün hazırlıkları yapılırken Nuran'a tecavüz eder. Nuran ile Atıf'ın evlenmesi zorunlu olduğu için Züleyha ile Atıf ayrılır. Fakat Atıf, Nuran ile evlenmeyip onu yüzüstü bırakır. Züleyha öğretmen olur. Bir gün Nuran, Züleyha'ya mektup yazar.

Romanın bundan sonraki kısmının büyük bir bölümü Nuran'ın Züleyha'ya yazdığı mektupta anlattığı olaylardan oluşur. Nuran tecavüze uğradığı sırada Nedim Bey ile nişanlıdır. Nedim zengin birisidir. Nuran uğradığı tecavüzü Nedim'e anlatmaz. Nedim ile Nuran evlenir. Düğünde Nuran'ın başından aşağı pirinç taneleri ve paralar dökerler (s. 85).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü

bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Bu pansiyonda Fatma adında bir kadın da kalmaktadır. Fatma Ferit'e kendi hayatını anlatır. Fatma Tatvanlıdır. Ferit'e Tatvan ile ilgili bir hurafe anlatır: “Zamanında Nemrud'un kırk devesi orada taş kesilmiş bir sıra durur. On yaşında bir akşam oradan yalnız geçerken, aha o develerden biri canlandı ve kovaladı beni: Bayıldım. Ağzım kilitlendi. Okudular hocalar” (s. 47).

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Çamlar Altında* adlı romanı, roman kahramanı Yıldız'ın hayatını anlatır. Yıldız kimsesiz bir gençtir. Erman ailesi onu evlat edinir. Yıldız'ı yatılı bir okula gönderirler. Okul masraflarını karşılarlar. Yıldız on sekiz yaşına kadar ailesi olmadan bu okulda yaşar. On sekiz yaşına gelince hastalanır. Tam bu sırada da yatılı kaldığı okul kapatılır. Yıldız'ı Erman ailesinin yanına gönderirler. Yıldız bu ailenin evlatlık çocuğu olmasına rağmen tatillerde bile yanlarına gitmemiştir. Yıldız Bostancı'ya Erman ailesinin yanına gelir. Erman ailesi Kızılsu Bağı'nda yaşarlar. Dışarıdan kimseyle görüşmezler. Kızılsu Bağı'nda çok yüksek sesli bir su sesi duyulur. Bunun sebebi kıvılcımlı kayalar arasından kuvvetli bir su çağlamasıdır.

Yıldız'ın hastalığının iyileşmesi için Doktor Adnan Bey özel ilgede bulunur. Doktor Adnan Bey, Yıldız'ın iyileşmesi için onu neşelendirmeye çalışır. Doktor Adnan'ın İffet adında bir kardeşi vardır. İffet ve Yıldız çok yakın arkadaş olurlar. Yıldız sık sık İffetlerin evine misafirlğe gider. Bu misafirlik sırasında aralarında tatlı konuşmalar geçer. Bu konuşmaların birinde Adnan Kızılsu'ya ait hurafelerden bahseder. Adnan'ın annesi Emine Hanım saçma sapan şeyler anlatmamasını söyler. Bunun üzerine Adnan İffet ile Yıldız'ı kastederek “Lise mezunu hanımlar cin, peri masallarına, efsanelere ve hurafelere inanırlar mı?” (s. 51) der. Bunun üzerine İffet inanmayacaklarını ama merak ettiklerini söyler. Daha sonra da Adnan o halde dinleyin diyerek Kızılsu hurafesini anlatır:

Vaktiyle, çok eskiden, belki de Bizanslıların gününde, bu yerlerde bir derebeyi yaşamış. Bir gün günahsız bir adamı çocuğu ile birlikte bu sulara attırmış. Çocuğun kanı kayalara bulaşmış, bir daha izi silinmemiş. İşte suyu kıvılcımlı boyayan bu kanmış. Hain derebeyi de işlediği cinayetin cezasını çekmek için suyun altındaki mağaraya kapanmış ve bu sağır edici gürültüyü dinleye dinleye çıldırmış, ölmüş (s. 51).

Erman ailesi biraz tuhaftır. Ailenin reisi, babaları olan Osman Erman'dır. Anneleri vefat etmiştir. Kardeşlerden Saim Hanım gururlu ve kibirli bir kadındır. Diğer kardeş Sabiha Hanım iyi yürekli bir insandır ve Yıldız ile bu zamana kadar hep o ilgilenmiştir. Kardeşlerden tek erkek olan Semih Bey çok dertli ve olgun biridir. En küçük kardeş Semahat ise akıl hastasıdır. Semih Bey, Yıldız'a aşık olur. Bir gün Semih ile Yıldız arasında kıvılcımlı yonca hakkında bir konuşma geçer. Semih, Yıldız'a kıvılcımlı yonca hurafesini “Kıvılcımlı yoncaları sarı saçlı peri kızları toplar, götürmüş, bu sebepten dağlarda onları bulmak güçmüş, fakat erkekler, en çok sevdikleri kızlara vermek için, ömürlerinde bir defa, bu kıvılcımlı yoncaları bulur ve koparılmış” (s. 101-102) şeklinde

anlatır. Yıldız, Semih Bey'in anlattığı kızıl yonca masalını Doktor Adnan'a anlatır. Bunun üzerine Doktor Adnan dört yapraklı bir kızıl yoncayı Yıldız'a verir. Yıldız eve geldiğinde masanın üzerinde küçük bir sepette kızıl yoncalar bulur. Daha sonra bunları da Semih Bey'in verdiğini öğrenir. Semih'in de kendisini sevdiğini anlar. Bunun üzerine Yıldız yonca hurafesini unutmuş görünmeye karar verir (s. 111).

3.2.Hristiyanlık

Semavi dinlerden biri de Hristiyanlıktır. Dünyada bu dine inanan insan sayısı oldukça fazladır. Bu konuda Şinasi Gündüz “Yaklaşık iki bin yıllık tarihi ve 1.5 milyarı aşkın müntesibiyle Hristiyanlık dünyanın önemli inanç sistemlerinden biridir” (Gündüz, 2020, 15) ifadesini kullanır. İncelediğimiz romanlarda da bu dine inanan roman karakterleri mevcuttur. Bu karakterler dinlerinin gerekliliklerini yerine getirmeye çalışırlar. Bundan dolayı romanlarda birtakım Hristiyanlık ibadetlerine rastlanır. Bu romanlarda Hristiyanlık dinine inanan kişilerden “Hristiyan” olarak söz edilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey'in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Bunun üzerine İhsan “Fakat Müslümanlıkta başlangıç günah fikrinin bulunmaması, şu cennetten kovulma hadisesi üzerinde Hristiyanlıkta olduğu gibi durulmaması, bence teolojiden sanata kadar her sahada tesir yapmış bir keyfiyettir” (s. 299) der.

Sami Hekimci'nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk'un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk'a âşıktır. Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren'in babası buna izin vermez. Selçuk, Milli Mücadele için Anadolu'ya gider. Hava harbine girdiği bir gün tayyaresi düşer. Böylece yaralı bir halde düşmana esir düşer. İyileştikten sonra Midilli'ye esir olarak gönderilir. Burada kendisinden sorumlu olan Yüzbaşı Tanaşko, ona çok iyi davranır hatta onu bir gün evine davet eder. Selçuk, Tanaşko'nun Urania adındaki kızını görür. Hemen onu tanır. Bu kız, Selçuk'un gençlik yıllarında peşinden koştuğu Rum kızıdır. Urania ile sohbete başlarlar. Urania, Selçuk'a onu hatırladığını hatta Selçuk'un ona yazdığı mektubu atmadığını söyler. Ona âşık olduğunu ve ondan başka kimseyi sevmediğini itiraf eder.

Romanın devamında Urania'nın aslında Huriye isminde bir Türk kızı olduğu ortaya çıkar. Selçuk ve Huriye İstanbul'a gelerek evlenirler. Selçuk ortağı Kerim Bey ile çiftçilik yapmaya başlar. Bir gün çiftliğe kaymakam ziyarete gelir. Bu çiftlikte birtakım Hristiyanların çalıştığına dair bir haber çıktığını söyler (s. 215).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel

üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel'e "Hristiyanlar Müslümanlardan daha başka ve daha iyi zannettikleri bir yolda yürüdüler. Protestanlar, Katoliklere acıyarak baktılar ve filozoflar yalancı meşaleler sallayarak mürşit olmak istediler" (s. 94) der.

Aysel bir gün Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılama isterler. Aysel bu fikirlere karşı çıkar. Onlara "Yeryüzünün Müslüman, Hristiyan, Budist, Putperest bütün kadınlarını buraya toplayıp, herhangi bir sihirle tahtesşuurlarını itiraf ettirebilseydiniz görecektiniz ki, yalnız tek erkeğin, ümit ve aşkıyla yaşarlar" (s. 122) der.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı bakar. Dadı falda bir adam görür. Bu adam uzun boylu, geniş omuzludur. Dadısı falda gördüğü adam için Rahika'ya "Kuzucuğum, sakın bu bir Hristiyan olmasın. Baksana, göğsünde büyük bir haç var" (s. 31) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor* (2. Cilt) adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor* (1. Cilt) romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Hızır Reis, Sardunya adasının limanlarından birine gider. Sardunyalı silahşörlere kısa bir çatışmadan sonra galip gelirler. Hızır Reis bu vurgundan sonra denize açılır. Denizde Ciovanni'nin gemisine saldırırlar. Gemidekileri etkisiz hale getirirler. Bu durum romanda "Biraz sonra yüze yakın insan kaybeden hristiyanlar, mücadelenin imkânsız olduğunu anladılar ve silahlarını yere atarak teslim oldular. Türklerin zayıyatı şehit ve yaralı olarak yirmi beş kadardı" (s. 276) şeklinde anlatılır.

3.2.1.Teslis

Teslis kavramı Hristiyanlıkta büyük öneme sahiptir. Bu konuda Şinasi Gündüz “Hristiyanlığın Tanrı inancını ifade etmede kullanılan bir terim olarak teslis, baba, oğul ve kutsal ruhtan oluşan ilâhî üçlemeyi dile getirmektedir.” (Gündüz, 2020, 71) ifadesini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde dolaylı olarak bu kavramdan bahsedilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Münir bazı sebeplerden dolayı komiserin yanına gidip ifade vermek zorunda kalır. Komiser, Münir’den bavulunu açmasını ister. Bavulun içinden Münir’in eşyaları çıkar. Komiser, Münir’den bavulun gizli bölmesini açmasını ister. Gizli bölmeden çıplak bir kadın fotoğrafı çıkar. Komiser bu kadının kim olduğunu sorar. Münir kadının kimliğini gizlemeye çalışır. Fakat komiser bu kadının Rübaioğlu’nun genç karısı Semahat Hanım olduğunu söyler. Münir komisere bu kadını nasıl tanıdığını sorar. Komiser, Semahat Hanım’ın yazmış olduğu mektubu çıkarır. Mektupta Ruhsar Hanım, Atıf Cemal ve Münir’in birlikte işledikleri suç anlatılmaktadır. Komiser, suçlarını zabıtaya kaydettirir. Daha sonra onları cezalarını ertelemek suretiyle salıverir. Münir arkadaşlarına “Biz üç kişi, hilesiz, sıkı bir birleşme ile iş görebiliriz. Âlemden önce birbirimizi aldatmaya kalkarsak boşuna yorgunluk olur. Ve hem de çabuk yakalanırız. Hristiyanların Allah’ı gibi biz üç kişi bir şahsiyet meydana getirmeliyiz” (s. 65) der.

3.2.2.Hz. İsa, Hristos

Hristiyanlıkta Hz. İsa’dan “Mesih” olarak söz edilir. Bu konuda Şinasi Gündüz “Hristiyan ilâhiyatında İsa’ya verilen en önemli kristolojik unvan Mesih’tir. İsa Mesih, Hristiyanlık’ta dünyaya ve insanlığa yönelik tanrısal iradenin açılımı ve Tanrı’nın kurtuluş planının ifadesidir.” (Gündüz, 2020, 92) der. İncelediğimiz romanların bazılarında Hz. İsa’nın kıssalarından bahsedilir. Bazılarında da Hz. İsa üzerine yemin edilir. Sadece bir romanda Hz. İsa “Hristos” olarak kullanılır.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami’nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman’ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman’ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami’ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar ve Selami ile Angeliki Nikolaidis evlenirler. Selami ile Angeliki gecekondun mahallesinde sefalet içinde yaşamlarını sürdürürler. Angeliki bir gün rüyasında eski kocası Pandeli’yi görür. Rüyasında Pandeli, Angeliki’ye ceketinin cebinde bir piyango bileti olduğunu söyler. Angeliki bu rüyaya çok inanır. Pandeli’nin mezarını açtırmak ister. Angeliki eski

kocasıyla ilgili anılarını Selami'ye anlatır. Bir papazdan bahseder. Bu papaz romanda “Suratına çarpan yağmur suları, bir çalı süpürgesi gibi göğsüne inen kapkara sakalının uçlarından damlıyor. Koltuğunun altında kutsal bir emanet: Hazreti İsa'nın kanını simgeleyen bir şişe şarap ve vücudunu simgeleyen bir dilim ekmek” (s. 137) şeklinde anlatılır.

Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Selami, İncil'de İsa'nın ruhanilere “Kimlerin günahlarını bağışlarsanız onlar affolunur” dediğini hatırlar (s. 188).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanında Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikâhsızken doğar. Daha sonra bir imam nikâhı kıyılır. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Babaannesi ölünce Noraliya annesinin yanına gelir. Annesinin evinde Meryem Ana tasvirleri, Hristos'un heykelleri vardır (s. 252).

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Bir gün Kasımların evinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. Rahika da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak Rahika'yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil'in istediği gibi gitmez. Rahika'yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam uçurumun

dibine geldikleri sırada Neil ile Rahika'yı üstünden atar. At ise uçurumdan düşerek parçalanır. Harput'a iki saat uzaklıktaki bu kayalık yerde Rahika ile Neil mahsur kalır.

Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım'ı da yangını da hatırlayamaz. Neil kayalıkların orada bir kaynak suyu bulur. Az ilerisinde de bir kulübe bulur. Günlerce o kulübede yaşarlar. Bir gece birlikte olurlar. O geceden sonra doya doya aşklarını yaşamaya başlarlar. İkisi de çok mutludur. Onları kimsenin bulmasını istemezler. Fakat bir gün oradan geçen bir kervan onları bulur ve alıp Harput'a getirir. Neil onlardan kaçır. Amerika'ya gitmek üzere yola çıkar. Rahika'yı ise Kasım'a geri getirirler. Rahika geçmişini hatırlar. Fakat Neil'i de hiçbir zaman unutamaz. Bir gün gözlerini bir noktaya dikerek birtakım şeyler gördüğünü söyler:

Onu tekrar görüyorum.. Bu bana ilk görünüşü değil.. Adımlarının sesini işitiyorum. Yalnız başına yürüyor. Etrafında her şey loş. O ilerliyor. Üzerine siyah bir elbise giymiş. Yüzü solgun ama kederli değil, gözlerinde öyle bir sükunet var ki beni korkutuyor. Büyük bir kapının önüne geldi. Şimdi kapıyı açıyor.. İçeri giriyor, burası geniş bir taş oda. Nazarları bir yere dikildi. Dikkatli dikkatli bakıyor. Bu taşın yapılmış büyük bir haç! Üzerinde İsa'nın resmi var.. Diz çöküyor önünde (s. 217).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. Romanın ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Mahir "Pekiye Semahat, sen bu koca konağın Manastırlara benzeyen sessiz odaları içinde bir rahibe hayatı sürdürükçe ben de İsa'yı taklit eden papazlar gibi saçlarımı, tırnaklarımı uzatarak Allah'ı aramaya dağlara çıkarım" (s. 155) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Burada Papaz Danilo'nun evini kiralar. Bu evde şarap içerler. Danilo içtiği ilk tas şaraptan sonra "İsa'nın üzerine yemin ederim ki bu Naksos şarabıdır" (s. 32) der.

Oruç Reis'in denizde karşısına İtalyan gemisi çıkar. Oruç Reis levendleriyle bu gemiye saldırır ve başarılı olur. Buradan sağ kurtulan İtalyanlar Cenova'ya gelerek olan

biteni anlatırlar. Bir Türk korsanının on İtalyana karşı nasıl dövüştüğünü İsa'nın üzerine yemin ederek anlatırlar (s. 59).

Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Barbaroslar Becaye kalesine saldırırlar. Bu saldırı sırasında Oruç Reis kolundan yaralanır. Cerrah bu kolun kesilmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Hızır, yalan söylüyorsa cerrahı öldüreceğini söyler. Cerrah da "İsa'nın üzerine yemin ederim ki sözlerim hakikattir" (s. 200) der.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel'in babası, Vedat'ın babası ile çocukluk arkadaşıdır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel'e "Aşk, insanı gelişi güzel olmaktan kurtarır. Hazreti Muhammed'in kalbinde onun zaferi vardı. Hazreti İsa onunla yaşıyor" (s. 96) der.

3.2.3.Meryem Ana

Hiz. Meryem, Hiz. İsa'nın annesidir. Çalışmamızda daha önce Hristiyanlıkta Hiz. İsa'ya verilen önemi vurgulamıştık. Hiz. Meryem de bu dinde büyük öneme sahiptir. Bu konuda Şinasi Gündüz "Hiz. Meryem, hristiyan iman ikrarlarında kutsal ruh vasıtasıyla hamile kalarak ilâhî oğul İsa Mesih'i doğuran "bâkire" olarak tanımlanır. İsa Mesih'in hem ilâhî hem de insanî yönünü doğurması bakımından, insan anası (antropotokos) ve Tanrı anası (teotokos) unvanlarıyla anılır" (Gündüz, 2020, 102) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların birinde Meryem Ana'nın öldüğü günden bahsedilir. Başka bir romanda ise Meryem Ana hakkındaki bir inanıştan söz edilir. Bu romanlarda genel olarak Meryem Ana'nın kutsallığı üzerinde durulur.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle

bakar. Buluştukları sırada bu yüzden tartışırlar. Selma kalkıp gider. Daha sonra oradan geçen Nedime ile Ferit aralarında konuşmaya başlar. Ferit Nedime'ye "Ne olmuş sizlere bugün? Zemzemle duş mu yaptınız? Aranızda sözleşip bana Meryem Ana rolü oynamaya mı karar verdiniz?" (s. 78) der.

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikahsızken doğar. Daha sonra bir imam nikahı kıyılır. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Babaannesi ölünce Noraliya annesinin yanına gelir. Annesinin evinde Meryem Ana tasvirleri, Hristos'un heykelleri vardır (s. 252).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat için ise "O karı kocalık hayatında, namuslulukta her hatadan sıyrılmış, tertemiz bir Meryem Ana'dır. Belki çocuklarına da Hristiyanlığın Meryem hakkındaki inançları gibi imma culee Conception'la yani çiçek koklayarak gebe kalmıştır" (s. 145) ifadeleri kullanılır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondan mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Araba alıp kendilerine şoför tutarlar. Selami'nin şoförü bir gün arkadaşıyla konuşurken Selami'nin karısının Meryem Ana gibi göründüğünü söyler (s. 150). Romanın sonlarında Angeliki on beş gün perhiz yapar. Selami bu konuda karısıyla konuşur. Karısıyla konuştuğu gün "J kimisis tis theotoku" yortususu sabahıdır. Meryem Ana yıllar önce bugün ölmüştür (s. 186).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Bir gün Vedat'ın yanına bir misafir gelir. Vedat'tan yardım talep eder. Vedat kabul etmez. Bu olaydan sonra Şair Kemal adındaki dostu Vedat'ı düşünceli bir

halde görür. Vedat Kemal’e “İnsan güzel bir mevcudiyetle dünyaya gelmiş olunca, etrafına sunacağı zevkler hususunda icap ettiği kadar cömert davranmalıdır. [...] Sahneye Hazreti Havva niyetiyle çıkar. Hazreti amber halinde yaşar ve öldüğü zaman Hazreti Meryem kılığına bürünmüştür” (s. 80) der.

3.2.4.İncil

İncil, Hristiyanlığın kutsal kitaplarından. Bu konuda Şinasi Gündüz “Yeni Ahit’in ilk kısmını oluşturan İncil metinleri âdeta İsa’nın hayat hikâyesini konu alan birer siyer kitabı görünümündedirler. Matta ve Luka İncilleri, doğumundan ölümüne ve ölüm sonrası yeniden dirilip ilâhî âleme yükselişine kadar İsa’nın hayatını konu edinir” (Gündüz, 2020, 55) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece dördünde İncil’den söz edilir.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut’a göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında babasının kitaplarını da yanlarında götürürler. Bu kitaplar “Dört yanı Sebil-ür-Reşad, Sırat-ı Müstakim gibi kara kaplı mecmua koleksiyonları, boy boy tarihler, kenarları haşıyelenmiş Tevratlar, Kuranıkerim, İncil, Zeburlar, İmam Gazali, Muhiddin-i Arabi ve diğerlerine ait kitaplarla doluydu” (s. 43) şeklinde tanıtılır.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir.

Romanda Selami’nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami babasını hatırlar. Babası saatçidir. Romanda babası ile ilgili anısı “Bir ara, en baş köşede duran, büyük antika saat sessizliği bozmuştu: Koltuklarında İncil taşıyan minyatür papazların ağır ağır sallanarak girip çıktığı minyatür kiliseden bir org sesi geliyordu. Babam onu ne severdi!” (s. 29) şeklinde anlatılır.

Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki’nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Selami, İncil’de İsa’nın ruhanilere “Kimlerin günahlarını bağışlarsanız onlar affolunur” dediğini hatırlar (s. 188).

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak

felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Bu konuda anlaşılamayan bu çift birbirlerini üzerler. Bu sırada Muhtar ile aralarında konuşmalar geçer. Romanda Ferit'in konuşmaları "Hangi akidenin misyoneri olursa olsun, İncil veya Kur'an diliyle konuşan eski, yeni, sağ, sol bütün ideolojilerden herhangi birinin içine kapanmış adamın bir Budist rahipten bir santim daha yüksek bir düşünce şerefine sahip olmadığını söyledi: Bunlar aynı manastır papazlarıdır" (s. 62) şeklinde ifade edilir.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Vedat ile Aysel'in evlenmesi için çabalar. Kemal Vedat ile konuştuğu sırada din bilgisinin zayıf olduğunu fark eder. Kuran okumaya başlar. Dinleri araştırmaya başlar. Araştırdıkça aydınlanır. Daha sonra İncil'i baştan sona okur (s. 107).

Aysel'in Vedat'tan bir çocuğu olur. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılamağa isterler. Aysel onlara karşı çıkar. Onlara "Tevrat'ın, İncil'in, Kuran'ın size vermek istedikleri kendi kalbinizde, kendi içinizde yaşıyor" (s. 123) der. Bu olaydan iki gün sonra Vedat, Aysel'in yaşadığı eve gelir. Aysel ile arasındaki bağı koparmak için kendi çocuğunu öldürmek ister. Bu sırada ikisinin arasında bir boğuşma başlar. Vedat bu boğuşma sırasında Aysel'in iki parmağını keser ve kaçar. Vedat ertesi gün tekrar Aysel'in yaşadığı eve gelir. Masanın üzerinde cilt cilt kitaplar dikkatini çeker. Bu kitapların üzerinde Kuran, Tevrat, İncil kelimeleri yazar (s. 135).

3.2.5.Perhiz

Perhiz, Hristiyanlıkta belirli kurallara göre tutulan oruçtur. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde perhizden bahsedilir. Bunların birinde perhizde et yenmemesinden bahsedilir. Diğerinde ise perhiz bozmaktan ve perhizde sebze yemekten bahsedilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. Bu ziyafet sırasında aralarında konuşmalar geçer. Ruhsar biftekten sonra kalkan tavası yiyeceğini söyler. Bunun üzerine Atıf Cemal “Menüde kalkan tavaından sonra kılıç ızgarası da var. Kaç zamandır Ortodoks perhizi gibi etin lokması girmeyen midene bu kadar et doldurmakla uyuz olur, kaşınmaya başlarsın” (s. 82) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Siyasetin, köyü nasıl böldüğüne değinir. Romanda Tellikavak köylüleri için “Papaza kızıp perhizi bozan bir garip insan olmuştur Tellikavaklılar” (s. 13) ifadesi kullanılır.

Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondan mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Romanın sonunda Angeliki tam on beş perhiz yapar. Bu on beş gün boyunca suda haşlanmış sebzelerle, meyvelerle ve zeytinle yaşar (s. 186).

3.2.6.Cennet

Hristiyanlık dininde de İslam inancında olduğu gibi cennet inancı vardır. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde bu inançtan bahsedilir. Bunların birinde cennetin içeriğinden bahsedilir. Diğerinde ise cennet benzetme unsuru olarak kullanılır.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Rahika, Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Kasım eğitimi için Amerika'ya

gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Neil Harput'u çok sever. Harput'un değişik kültürüne alışmaya çalışır. Neil annesine bir mektup yazar. Mektupta annesine yolun zahmetinden sonra burasının ona cennet gibi geldiğini yazar (s. 51).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmasız yazılardır. Bu makalelerin birinde "Göklere çevirdikleri din dürbünleriyle size olmadık şeyler göstermek istiyorlar. Cennetin yedinci kat bahçesinde baklava yiyen papas, havuz başında nargile içen hocayı gördünüz mü?" (s. 128-129) ifadeleri geçer.

3.2.7.Dua

Hristiyanlıkta dua inancı mevcuttur. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu inançtan bahsedilir. Burada roman kahramanlarından bir papaz dua okur.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman'ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami'ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar ve Selami ile Angeliki Nikolaidis evlenirler. Selami ile Angeliki gecekondu mahallesinde sefalet içinde yaşamlarını sürdürürler. Angeliki bir gün rüyasında eski kocası Pandeli'yi görür. Rüyasında Pandeli, Angeliki'ye ceketinin cebinde bir piyango bileti olduğunu söyler. Angeliki bu rüyaya çok inanır. Pandeli'nin mezarını açtırmak ister. Mezarı açarlar. Bu sırada papaz istavroz çizerek bir dua okur: "Randiis me isopo ke katharisthisome plinis me ke yper hiona lefkanthisome..." (s. 139).

3.2.8.Yemin

Hristiyanlık dininde belirli konularda yemin edilir. İncelediğimiz romanlardaki roman karakterlerinden bazıları Hz. İsa üzerine yemin ederler.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı

yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Korsan olduktan sonra Cerbe limanına giderler. Burada Papaz Danilo'nun evini kiralar. Bu evde şarap içerler. Danilo içtiği ilk tas şaraptan sonra "İsa'nın üzerine yemin ederim ki bu Naksos şarabıdır" (s. 32) der.

Oruç Reis'in denizde karşısına İtalyan gemisi çıkar. Oruç Reis levendleriyle bu gemiye saldırır ve başarılı olur. Buradan sağ kurtulan İtalyanlar Cenova'ya gelerek olan biteni anlatırlar. Bir Türk korsanının on İtalyana karşı nasıl dövüşüğünü İsa'nın üzerine yemin ederek anlatırlar (s. 59).

Cerbe adasına Oruç Reis gelir. Oruç ile Hızır bu adada birleşirler. Oruç Reis adada gücünü günden güne artırır. Hızır ve Oruç Reis'e Barbaros kardeşler derler. Barbaroslar Becaye kalesine saldırırlar. Bu saldırı sırasında Oruç Reis kolundan yaralanır. Cerrah bu kolun kesilmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Hızır, yalan söylüyorsa cerrahı öldüreceğini söyler. Cerrah da "İsa'nın üzerine yemin ederim ki sözlerim hakikattir" (s. 200) der.

3.2.9.İstavroz Çıkarmak

Hristiyanlığa inanan kişiler bazı durumlarda haç çıkarırlar. Bu konuda Şinasi Gündüz "Dualara başlarken, sevinç veya korku hallerinde haç işareti yapılır. Haç sembolü, kişiyi Tanrı'yla doğrudan ilişkiye geçiren, kötülükleri ve şeytanı uzaklaştıran ve iyiliklere yol açan bir aracı unsur olarak görülür" (Gündüz, 2020, 175) der. İncelediğimiz romanların sadece üçünde bu kavrama rastlanır. Bazı roman karakterleri çeşitli sebeplerden dolayı istavroz çıkarırlar.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Evde karşığı odadan bir ihtiyar çıkar. Ferit onunla konuşmaz. Bu sırada ihtiyar istavroz çıkarır (s. 224).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal,

Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmasız yazılardır. Bu makalelerin birinde “Papayı telaş aldı. Kapatılmazdan önce bu delikten cehennemi seyretmek istedi. Gördü, titredi. Haç çıkardı. Kardinallere Profondis Âyini emretti” (s. 131) ifadeleri geçer.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami’nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman’ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman’ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami’ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar ve Selami ile Angeliki Nikolaidis evlenirler. Selami ile Angeliki gecekondu mahallesinde sefalet içinde yaşamlarını sürdürürler. Angeliki bir gün rüyasında eski kocası Pandeli’yi görür. Rüyasında Pandeli, Angeliki’ye ceketinin cebinde bir piyango bileti olduğunu söyler. Angeliki bu rüyaya çok inanır. Pandeli’nin mezarını açtırmak ister. Mezarı açarlar. Bu sırada papaz istavroz çizerek bir dua okur (s. 139).

2.2.10.Günah Çıkarmak

Hristiyanlık inancına göre kişilerin uyması gereken bazı kurallar vardır. Bu kurallara uymayanlar günah işlemiş sayılır. Günah işleyen kişiler daha sonrasında günah çıkarırlar. Bu konuda Şinasi Gündüz “Katolikler’de ve Doğu kiliselerinde günah itirafı kurtuluş için yapılması gereken bir âyindir. Hristiyan geleneğinde doğuştan günahkâr olan kişinin, işlemiş olduğu günahlarından arınmak için tövbe etmek zorunda olduğu düşünülür” (Gündüz, 2020, 168) der. İncelediğimiz romanların sadece üçünde bu kavramdan bahsedilir. Bazı roman karakterlerinin çeşitli nedenlerden dolayı günah çıkardığı görülür.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmasız yazılardır. Bu makalelerin birinde “Papaz günah çıkartacak hafifmeşrep bir kadın, hoca vaazına tekbir getirecek bir topluluk bulamıyor mu?” (s. 129) ifadesi geçer.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Kiliseye gitmeden önce günah çıkartıcı papazın adını bir türlü hatırlayamadığını Selami'ye söyler (s. 187).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karıştıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Hızır'ın arkadaşları Hızır'a nereye gideceklerini sorar. Hızır Cerbe'ye gideceklerini söyler. Romanda Cerbe, korsanların, macera düşkünü haydutların, nereden geldiği belirsiz adamların, günahlarını çıkartmak için kiliseye müracaat eden genç kızları baştan çıkardığı için afaroz edilen papazların sığındığı bir yer olarak anlatılır (s. 27).

3.2.11.Mezhepler

Hristiyanlık dininde bazı sebeplerden dolayı çeşitli mezhepler ortaya çıkar. Bu mezhepler oldukça fazladır. Bu konuda Şinasi Gündüz "Hristiyanlık, evrensel dinler arasında en fazla mezhepleşme hareketine sahne olan din konumundadır. Öyle ki erken dönemlerden itibaren Hristiyanlık bünyesinden, birbirinden bağımsız yüzlerce mezhep hareketi ortaya çıkmıştır" (Gündüz, 2020, 121) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda Katolik, Ortodoks, Protestan ve Anglikan mezheplerinden bahsedilir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Yahya

Aziz Ferit’e “Sizin bu rüyanız -ona verilecek başka bir isim olmadığı için rüya diyorum- bir felsefe tarihçisini Orta Çağ sonunun Katolik mistiklerinden İslâm sufilerine, Upanishad’lara ve nihayet Buddhacı ve Brahmacılara kadar götürür” (s. 248) der.

Fotika Matmazel Noraliya’nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya’nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz ile aralarında bir konuşma geçer. Yahya Aziz “Peygamberlerin gelişi ve dinlerin devam edişi sebepsiz olmamıştır. Bugün camiler, kiliseler, sinagoglar eskisinden daha fazla insan yığınlarıyla dolup taşıyor. Rusya’da da çanların çalacağı günler yakındır. Eğer Ortodoks kilisesini bizzat Stalin ihya ederse buna hiç şaşmam” (s. 292) der.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı’nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. Bu ziyafet sırasında aralarında konuşmalar geçer. Ruhsar biftekten sonra kalkan tavası yiyeceğini söyler. Bunun üzerine Atıf Cemal “Menüde kalkan tavaından sonra kılıç ızgarası da var. Kaç zamandır Ortodoks perhizi gibi etin lokması girmeyen midene bu kadar et doldurmakla uyuz olur, kaşınmaya başlarsın” (s. 82) der.

İnsanların ölümüne sebep olarak kazandıkları para çabuk biter. Yine aç kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılabilir yazılardır. Bu makalelerin birinde “İsterdim ki, bugün senin de bir haham yamağı kadar ve bir Anglikan papazının çömezi kadar bu bilimlerden haberin olsun” (s. 132) ifadesi geçer.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami’nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharrem’in olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman’ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman’ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami’ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler ve Angeliki’nin

hikayesini anlatır. Angeliki'nin kocası Pandeli tifodan ölür. Onu Ortodoks töresi gereğince eski giysileriyle birlikte gömerler (s. 126).

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey'in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel'e "Hristiyanlar Müslümanlardan daha başka ve daha iyi zannettikleri bir yolda yürüdüler. Protestanlar, Katoliklere acıyarak baktılar ve filozoflar yalancı meşaleler sallayarak mürşit olmak istediler" (s. 94) der.

3.2.12.Çan Çalmak

Hristiyanlıkta çeşitli sebeplerden dolayı çan çalınır. İncelediğimiz romanların sadece dördünde bu kavramdan bahsedilir. Bu romanlarda bazı olaylar sonrasında çan çalma işlemi gerçekleştirilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bu sırada ölümü düşünür: "Hafız, papaz, doktor, Kur'an sesi, eczacı havanı, gözyaşı, takdis edilmiş su, çan sesi... Ancak bunlarla ölüm tamamlanabilirdi" (s. 378).

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz ile aralarında bir konuşma geçer. Yahya Aziz "Peygamberlerin gelişi ve dinlerin devam edişi sebepsiz olmamıştır. Bugün camiler, kiliseler, sinagoglar eskisinden daha fazla insan yığınlarıyla dolup taşıyor. Rusya'da da çanların çalacağı günler yakındır. Eğer Ortodoks kilisesini bizzat Stalin ihya ederse buna hiç şaşmam" (s. 292) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondü mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Romanın sonlarında Angeliki on beş gün perhiz yapar. Selami bu konuda karısıyla konuşur. Karısıyla konuştuğu gün "J kimisis tis theotoku" yortususu sabahıdır. Bu sırada Sen Antuvan Kilisesi'nin çanı Ayazpaşa'dan duyulur (s. 186).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Oruç Reis çok parlak bir zafer kazanır. Bunun üzerine İspanya kiliselerinde matem çanları çalar (s. 420).

3.2.13. Aforoz

Hristiyanlık dininde bazı kişiler birtakım sebeplerden dolayı dinden çıkarılır. Bu duruma aforoz denir. Aforoz, "Hristiyanlık'ta din dışı ilân etme" (Gündüz, 2020, 193) anlamına gelir. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu kavrama rastlanır. Bu romanda birtakım nedenlerden dolayı bazı papazların aforoz edildiği görülür.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Hızır'ın arkadaşları Hızır'a nereye gideceklerini sorar. Hızır Cerbe'ye gideceklerini söyler. Romanda Cerbe, korsanların, macera düşkünü haydutların, nereden geldiği belirsiz adamların, günahlarını çıkartmak için kiliseye müracaat eden genç kızları baştan çıkardığı için afroz edilen papazların sığındığı bir yer olarak anlatılır (s. 27).

Hızır ve arkadaşları Cerbe limanına giderler. Burada bir papazın evini kiralar. Bu papaz vaktiyle Cenova'da Venedikli bir senato azasının kızını baştan çıkardığı için afroz edilmiştir (s. 30).

Bir gün Hızır Danilo ile konuşurken ona sır saklamayı bilip bilmediğini sorar. Sonra da dertleşirler. Bu konuşma sırasında Danilo Hızır'a onunla arkadaş olduktan sonra kendisini Afroz eden kilise heyetine ne kadar teşekkür etse az olacağını söyler (s. 77).

3.2.14.Mum Dikmek

Hristiyanlık dininde görülen mum dikme incelediğimiz romanların sadece birinde görülür. Bu romanda roman karakterlerinden birinin kilise kapısındaki tablolara mum diktiği görülür.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Bu durum romanda “Kilise kapısındaki tablolara mum dikerken, Angeliki'nin gözü karardı. Paskalya, Noel, Havariyun yortularında çoğu bu kiliseye gelir, komünyonundan önce günah çıkartırdı” (s. 189) şeklinde anlatılır.

3.2.15.Dini Kişiler

3.2.15.1.Papa

Hristiyanlık inancında dini kişilerden biri olan papadan, incelediğimiz romanların sadece birinde bahsedilir. Bu romanda roman karakterlerinin birinin yazdığı makalede papanın adı geçer.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çift geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılabilir yazılardır. Bu makalelerin birinde “Papayı telaş aldı. Kapatılmazdan önce bu delikten cehennemi seyretmek istedi. Gördü, titredi. Haç çıkardı. Kardinallere Profondis Âyini emretti” (s. 131) ifadeleri geçer.

3.2.15.2.Papaz

Hristiyanlık inancında dini kişilerden biri de papazdır. İncelediğimiz romanların sekizinde bu kavrama rastlanır. Bu romanlardaki bazı roman karakterleri konuşmaları sırasında verdikleri örneklerde papazlardan bahsederler.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü

bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Bu konuda anlaşılamayan bu çift birbirlerini üzerler. Bu sırada Muhtar ile aralarında konuşmalar geçer. Romanda Ferit'in konuşmaları “Hangi akidenin misyoneri olursa olsun, İncil veya Kur’ân diliyle konuşan eski, yeni, sağ, sol bütün ideolojilerden herhangi birinin içine kapanmış adamın bir Budist rahipten bir santim daha yüksek bir düşünce şerefine sahip olmadığını söyledi: Bunlar aynı manastır papazlarıdır” (s. 62) şeklinde ifade edilir.

Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder. Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikâhsızken doğar. Daha sonra bir imam nikâhı kıyılır. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Babaannesi ölünce Noraliya annesinin yanına gelir. Annesinin evinde Pazar günü sabahları kiliseye giderler. Annesinin evine İtalyan papazı gelip Noraliya'ya Hristiyanlığı sevdirmeye çalışır (s. 252).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı romanında Mümtaz, İhsan'ı iyileştirmek için doktor arar. Bu sırada ölümü düşünür: “Hafız, papaz, doktor, Kur'an sesi, eczacı havanı, gözyaşı, takdis edilmiş su, çan sesi... Ancak bunlarla ölüm tamamlanabilirdi” (s. 378).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çift geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmasız yazılardır. Bu makalelerin birinde “Göklere çevirdikleri din dürbünleriyle size olmadık şeyler göstermek istiyorlar. Cennetin yedinci kat bahçesinde baklava yiyen papas, havuz başında nargile içen hocayı gördünüz mü?” (s. 128-129) ifadeleri geçer. Yine başka bir makalesinde “İsterdim ki, bugün senin de bir haham yamağı kadar ve bir Anglikan papazının çömezi kadar bu bilimlerden haberin olsun” (s. 132) ifadesi geçer.

Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Mahir "Pekiye Semahat, sen bu koca konağın Manastırlara benzeyen sessiz odaları içinde bir rahibe hayatı sürdürükçe ben de İsa'yı taklit eden papazlar gibi saçlarımı, tırnaklarımı uzatarak Allah'ı aramaya dağlara çıkarım" (s. 155) der.

Peride Celal'in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân'ın başından geçen olayları anlatır. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân'ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Cenân'ın kalfası bu yazarla arkadaşlık yapmasını doğru bulmaz. Sedat Kemal bu durumun farkındadır. Hatta bir gece sohbet ettikleri sırada saatin geç olduğunu ve Kalfa'nın "o sakallı çapkın papazın evinde sürtmek ne oluyormuş" (s. 157) diye söyleneceğini düşünerek Cenân'ı evine gönderir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut'a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut'ta roman kahramanının babası her cuma günü bütün aileyi toplayarak pikniğe götürür. Bu piknik sırasında babası çeşitli konulardan bahseder. Bu sırada yoldan geçen insanlar burada büyük bir kalabalık oluştururlar. Bu kalabalığın içine bazen hahamlar, papazlar, hocalar katılır (s. 44).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Siyasetin, köyü nasıl böldüğüne değinir. Romanda Tellikavak köylüleri için "Papaza kızıp perhizi bozan bir garip insan olmuştu Tellikavaklılar" (s. 13) ifadesi kullanılır.

Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami babasını hatırlar. Babası saatçidir. Romanda babası ile ilgili anısı "Bir ara, en baş köşede duran, büyük antika saat sessizliği bozmuştu: Koltuklarında İncil taşıyan minyatür papazların ağır ağır sallanarak girip çıktığı minyatür kiliseden bir org sesi geliyordu. Babam onu ne severdi!" (s. 29) şeklinde anlatılır.

Selami, yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. İşsiz kalan Selami gazetelere küçük öyküler yazarak geçinmeye çalışır. Geçim sıkıntısı çeken Selami intihar etmeyi düşünür. Selami'nin düşünceleri romanda şu şekilde anlatılır:

İnsanoğlu, belki de, ölümü yepyeni ülkeler görmeyi vaat eden bir gezi kadar çekici bulacaktı. Şu papazlar ve hocalar olmasaydı! Cehennem üzerindeki “kıldan ince, kılıçtan keskin” sırat köprüsünü geçip oğlanlar ve güzel kızlarla dolu cennete girebilmek için günahsız olmak gerekti. Bu cennetin anahtarı hinoğluhin papazın, yobaz hocanın elindeydi. Nedenli günahkâr olursan ol, papazın ve hocanın avucunda tuttuğu cenneti bir “dünyalık”la ele geçirmek olanak dışı değil! Anlaşıyor ki, bir ahret korkusuyla insanlarda ölüm korkusunu arttıran bu lanetlenmiş kişilerdir (s. 77).

Romanın ikinci bölümünde Selami’nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman’ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman’ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami’ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar ve Selami ile Angeliki Nikolaidis evlenirler. Selami ile Angeliki gecekondu mahallesinde sefalet içinde yaşamlarını sürdürürler. Angeliki bir gün rüyasında eski kocası Pandeli’yi görür. Rüyasında Pandeli, Angeliki’ye ceketinin cebinde bir piyango bileti olduğunu söyler. Angeliki bu rüyaya çok inanır. Pandeli’nin mezarını açtırmak ister. Angeliki eski kocasıyla ilgili anılarını Selami’ye anlatır. Pandeli ölmeden önce Angeliki kiliseye gidip papaza yalvarır (s. 137).

Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki’nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondu mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Kiliseye gitmeden önce günah çıkartıcı papazın adını bir türlü hatırlayamadığını Selami’ye söyler (s. 187).

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat’a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışırlar. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel’e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat’ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey’in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel, Vedat’ın çocuğunu taşıdığını söyler. Bunun üzerine Kemal Bey, onların evlenmesi için çabalar. Tüm ısrarlara rağmen Vedat evliliğe yanaşmaz. Kemal Vedat’a eğer içinde Allah korkusu olsaydı ne yapardın diye sorar. Bunun üzerine Vedat “Ya bir papas yahut da imam olurum” (s. 104) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Hızır'ın arkadaşları Hızır'a nereye gideceklerini sorar. Hızır Cerbe'ye gideceklerini söyler. Romanda Cerbe, korsanların, macera düşkünü haydutların, nereden geldiği belirsiz adamların, günahlarını çıkartmak için kiliseye müracaat eden genç kızları baştan çıkardığı için afaroz edilen papazların sığındığı bir yer olarak anlatılır (s. 27).

Hızır ve arkadaşları Cerbe limanına giderler. Burada bir papazın evini kiralar. Bu papaz vaktiyle Cenova'da Venedikli bir senato azasının kızını baştan çıkardığı için afaroz edilmiştir (s. 30). Bu papazın ismi Danilo'dur. Daha sonra Danilo Hızır'a katılır.

Danilo arkadaşlarına sürekli Cenova papazıyken başından geçen olayları anlatır. Bir gün bir baskın sırasında küçük bir kız bulurlar. Danilo yine Cenova'da papazken kimsesiz bir kız gördüğünü anlatmaya başlar. Bunun üzerine arkadaşlarından Murat "Onları biliyoruz. Kiliseye almıştın, rahibe olacaktı. Fakat bir başka papaz birkaç yıl sonra kızı kaçırdı değil mi?" (s. 133) diye sorar.

3.2.15.3.Rahip ve Rahibe

Hristiyanlık inancında dini kişilerden bazıları da rahipler ve rahibelerdir. İncelediğimiz romanların üçünde bu kavramlara rastlanır. Bu romanlardaki bazı karakterler rahipler ve rahibelerden oluşur. Bazı roman karakterleri de konuşmaları sırasında rahipler ve rahibelerden örnekler verirler.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Mahir "Pekiye Semahat, sen bu koca konağın Manastırlara benzeyen sessiz odaları içinde bir rahibe hayatı sürdürükçe ben de İsa'yı taklit eden papazlar gibi saçlarımı, tırnaklarımı uzatarak Allah'ı aramaya dağlara çıkarım" (s. 155) der.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra

burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklıkları bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Hızır ve arkadaşları Cerbe limanına giderler. Hızır, Cerbe'de Papaz Danilo'nun evini kiralar. Daha sonra Danilo Hızır'a katılır. Bir gün Hızır Danilo ile konuşurken ona sır saklamayı bilip bilmediğini sorar. Bunun üzerine Danilo "Cenova kilisesinin başrahibi, bütün sırlarını bana açardı" (s. 77) der.

Danilo arkadaşlarına sürekli Cenova papazıyken başından geçen olayları anlatır. Bir gün bir baskın sırasında küçük bir kız bulurlar. Danilo yine Cenova'da papazken kimsesiz bir kız gördüğünü anlatmaya başlar. Bunun üzerine arkadaşlarından Murat "Onları biliyoruz. Kiliseye almıştın, rahibe olacaktı. Fakat bir başka papaz birkaç yıl sonra kızı kaçırdı değil mi?" (s. 133) diye sorar.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey, Necmi ile Hümeysra'nın yanına gelerek polisin bu işin peşinde olduğunu haber verir. O sırada Selma da oradadır. Kocasını elinden almaya çalışan Hümeysra ile şiddetli bir tartışmaya girerler. Selma kocası için "Başını secdeden kaldırmayan bir mümin, Allahını nasıl sever; fazileti, Tanrı ile birleşmekte bulan bir rahip, kendini nasıl manastıra bağlarsa, ben de kocama öyle bağlıyım ve öyle büyük bir aşkla seviyorum onu!" (s. 63) sözlerini sarf eder.

3.2.15.4.Misyoner

Hristiyanlık inancında dini kişilerden biri de misyonerdir. Misyonerler Hristiyanlık dinini yayan kişilerdir. İncelediğimiz romanlar içerisinde sadece bir romanda misyonere rastlanır. Bu romanda roman karakterlerinden birinin misyonere olabilme ihtimalinden bahsedilir. Başka bir roman karakteri de misyonere benzetilir.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre Rahika adında çok güzel bir kız vardır. Rahika Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. Rahika'nın dadısı Rahika'ya fincan falı

bakar. Dadı falda bir adam görür. Bu adam uzun boylu, geniş omuzludur. Adamın göğsünde büyük bir haç vardır. Dadısı bu adamın Hristiyan olabileceğini söyleyince Rahika kahkaha atar. Dadısına “Belki de, buradakiler gibi Amerikalı bir misyonerdir” (s. 32) der.

Kasım eğitimi için Amerika’ya gitmiştir. Döndüğünde Rahika ile evlenecektir. Kasım önerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O’Hara’yı da getirir. Neil Harput’u çok sever. Harput’ta bir Amerikan Koleji vardır. Connigam bu kolejın müdürüdür. Connigam ve Neil Harput’ta tanışrlar. Bu tanışma anı romanda “Adam konuşurken, Neil ona dikkat ediyordu. Connigam’da tam bir misyoner tipi vardı” (s. 60) şeklinde anlatılır.

3.2.15.5.Kardinal

Hristiyanlık inancında dini kişilerden biri de kardinaldir. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu kavramdan bahsedilir. Bu romanda roman karakterlerinin birinin yazdığı makalede kardinal adı geçer.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir’in başından geçen olaylar anlatılır. İkinci bölümde ise Edip Münir’in yazdığı roman ve bundan sonra gelişen olaylar anlatılır. Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çiftte geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmaz yazılardır. Bu makalelerin birinde “Papayı telaş aldı. Kapatılmazdan önce bu delikten cehennemi seyretmek istedi. Gördü, titredi. Haç çıkardı. Kardinallere Profondis Âyini emretti” (s. 131) ifadeleri geçer.

3.2.16.Dini Mekânlar

3.2.16.1.Kilise

Hristiyanlık inancına ait çeşitli dini mekânlar vardır. Kilise de bunlardan biridir. Şinasi Gündüz kiliseyi “Hristiyanlık’ta kilise dar anlamıyla, içerisinde ibadet yapılmak üzere inşa edilen binaları da ifade etmektedir.” (Gündüz, 2020, 184) şeklinde tanımlar. İncelediğimiz romanların birkaçında bu kavramdan bahsedilir. Bu romanların roman karakterlerinden bazıları ibadet etmek için kiliseye giderler.

Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* adlı romanında bir akşam İhsan, Macide, Nuran, Mümtaz, Tevfik Bey’in katıldığı eğlenceye Suat da gelir. Burada çeşitli fikirler

üzerine sohbetlerde bulunurlar. Suat farklı fikirleriyle orada bulunanları şaşırtır. Daha sonra oradan ayrılır. Ayrılırken Mümtaz'a, ilişkilerini bildiği halde Nuran'a mektup yazdığını söyler. Daha sonra Nuran ile Mümtaz Bursa'da nikâh kıymaya karar verirler. Fakat eve geldikleri bir gün evde ışığın yandığını fark ederler. İçeri girdiklerinde Suat'ın kendini astığını görürler. Nuran bu manzara karşısında dehşete düşer. Mümtaz'a aralarına bir ölünün girdiğini söyleyerek ondan ayrılır. Mümtaz Nuran'ın aşkıyla dolanmaya başlar. Bir gün Ermeni bir kadın görür. Ona yardım eder. Kadın ona “Şurada bir kilise var da... mübarek yerdir. Fakir ama... Dileğin varsa bir adak adayıver... kabul olur” (s. 354) der.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikâhsızken doğar. Daha sonra bir imam nikâhı kıyılır. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Babaannesi ölünce Noraliya annesinin yanına gelir. Annesinin evinde Pazar günü sabahları kiliseye giderler (s. 252). Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz ile aralarında bir konuşma geçer. Yahya Aziz “Peygamberlerin gelişi ve dinlerin devam edişi sebepsiz olmamıştır. Bugün camiler, kiliseler, sinagoglar eskisinden daha fazla insan yığınlarıyla dolup taşıyor. Rusya'da da çanların çalacağı günler yakındır. Eğer Ortodoks kilisesini bizzat Stalin ihya ederse buna hiç şaşmam” (s. 292) der.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir.

Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami babasını hatırlar. Babası saatçidir. Romanda babası ile ilgili anısı “Bir ara, en baş köşede duran, büyük antika saat sessizliği bozmuştu: Koltuklarında İncil taşıyan minyatür papazların ağır ağır sallanarak girip çıktığı minyatür kiliseden bir org sesi geliyordu. Babam onu ne severdi!” (s. 29) şeklinde anlatılır.

Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman'ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami'ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar ve Selami ile Angeliki Nikolaidis evlenirler. Selami ile Angeliki gecekondun mahallesinde sefalet içinde yaşamlarını sürdürürler. Angeliki bir gün rüyasında eski kocası Pandeli'yi görür. Rüyasında Pandeli, Angeliki'ye ceketinin cebinde bir piyango bileti olduğunu söyler. Angeliki bu rüyaya çok inanır. Pandeli'nin mezarını açtırmak ister. Angeliki eski kocasıyla ilgili anılarını Selami'ye anlatır. Pandeli ölmeden önce Angeliki kiliseye gidip papaza yalvarır (s. 137).

Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Romanın sonlarında Angeliki on beş gün perhiz yapar. Selami bu konuda karısıyla konuşur. Karısıyla konuştuğu gün “J kimisis tis theotoku” yortususu sabahıdır. Bu sırada Sen Antuvan Kilisesi'nin çanı Ayazpaşa'dan duyulur (s. 186). Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Bu durum romanda “Kilise kapısındaki tablolara mum dikerken, Angeliki'nin gözü karardı. Paskalya, Noel, havariyun yortularında çoğu bu kiliseye gelir, komünyonundan önce günah çıkartırdı” (s. 189) şeklinde anlatılır.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır. Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Mustafa rahmetli babasından bahseder. Babasının meteorolojiye meraklı olduğunu söyler. Yemek odalarında bir barometre olduğunu fakat babasının Rum mahallesinde görünen kilisenin tepesindeki horoza daha çok itimat ettiğini anlatır (s. 60).

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* adlı romanı tarihi bir romandır. Bu romanda Oruç Reis'in ve Hızır Reis'in hayatları anlatılır. Fatih Sultan Mehmet Midilli adasını fethettikten sonra buraya belirli sayıda Türk halkı yerleştirir. Yakup da adaya yerleşen bu Türklerdendir. Yakup adaya yerleştikten sonra burada evlenir. İshak, Oruç, Hızır ve İlyas adında dört tane çocuğu olur. Oruç yaşadığı olaylardan sonra korsan olur.

Hızır ve arkadaşları Naksos adasına giderler, oradan şarap satın alacaklardır. Fakat Naksos adasında karışıklı bir kavga sonucunda zindana düşerler. Bu zindandan Karolina'nın yardımıyla kurtulurlar. Hızır ve arkadaşları da korsan olurlar. Hızır'ın arkadaşları Hızır'a nereye gideceklerini sorar. Hızır Cerbe'ye gideceklerini söyler. Romanda Cerbe, korsanların, macera düşkün haydutların, nereden geldiği belirsiz adamların, günahlarını çıkartmak için kiliseye müracaat eden genç kızları baştan çıkardığı için afaro edilen papazların sığındığı bir yer olarak anlatılır (s. 27).

Hızır ve arkadaşları Cerbe limanına giderler. Hızır, Cerbe'de Papaz Danilo'nun evini kiralar. Daha sonra Danilo Hızır'a katılır. Bir gün Hızır Danilo ile konuşurken ona sır saklamayı bilip bilmediğini sorar. Bunun üzerine Danilo "Cenova kilisesinin başrahibi, bütün sırlarını bana açardı" (s. 77) der.

Danilo arkadaşlarına sürekli Cenova papazıyken başından geçen olayları anlatır. Bir gün bir baskın sırasında küçük bir kız bulurlar. Danilo yine Cenova'da papazken kimsesiz bir kız gördüğünü anlatmaya başlar. Bunun üzerine arkadaşlarından Murat "Onları biliyoruz. Kiliseye almıştın, rahibe olacaktı. Fakat bir başka papaz birkaç yıl sonra kızı kaçırdı değil mi?" (s. 133) diye sorar.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanında Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Oruç Reis çok parlak bir zafer kazanır. Bunun üzerine İspanya kiliselerinde matem çanları çalar (s. 420).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey'i takip eden polis evi basar. Selma, Hümeysra'yı kendisinin vurduğunu polise itiraf eder. Polis, Selma'yı tutuklar. İki ay sonra Selma mahkemeye çıkarılır. Selma'nın hapisanede kaldığı bu iki aylık sürede Selma tükenir. Selma'nın bu durumu yakılıp söndürülmesi unutulmuş bir kilise kandiline benzetilir (s. 78).

3.2.16.2.Manastır

Hristiyanlık inancında dini mekânlardan biri de manastırdır. İncelediğimiz romanların sadece üçünde bu kavramdan bahsedilir. Bu romanlardaki roman kahramanları konuşmaları sırasında bu kavramdan bahsederler.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle

bakar. Bu konuda anlaşılmayan bu çift birbirlerini üzerler. Bu sırada Muhtar ile aralarında konuşmalar geçer. Romanda Ferit'in konuşmaları "Hangi akidenin misyoneri olursa olsun, İncil veya Kur'ân diliyle konuşan eski, yeni, sağ, sol bütün ideolojilerden herhangi birinin içine kapanmış adamın bir Budist rahipten bir santim daha yüksek bir düşünce şerefine sahip olmadığını söyledi: Bunlar aynı manastır papazlarıdır" (s. 62) şeklinde ifade edilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir'in başından geçen olaylar anlatılır. Romanının ikinci bölümünde Münir'in yazdığı roman anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım'dan ayrılmak istemez. Aralarında bir konuşma geçer. Bu konuşmada Mahir "Pekiye Semahat, sen bu koca konağın Manastırlara benzeyen sessiz odaları içinde bir rahibe hayatı sürdürükçe ben de İsa'yı taklit eden papazlar gibi saçlarımı, tırnaklarımı uzatarak Allah'ı aramaya dağlara çıkarım" (s. 155) der.

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. İrfan Bey, Necmi ile Hümeysra'nın yanına gelerek polisin bu işin peşinde olduğunu haber verir. O sırada Selma da oradadır. Kocasını elinden almaya çalışan Hümeysra ile şiddetli bir tartışmaya girerler. Selma kocası için "Başını secdeden kaldırmayan bir mümin, Allahını nasıl sever; fazileti, Tanrı ile birleşmekte bulan bir rahip, kendini nasıl manastıra bağlarsa, ben de kocama öyle bağlıyım ve öyle büyük bir aşkla seviyorum onu!" (s. 63) sözlerini sarf eder.

3.2.17.Kutsal Günler ve Yortular

Hristiyanlık dininde kutsal olan belirli günler bulunur. İncelediğimiz romanların bazılarında da bu kutsal günlerin bir kısmından bahsedilir. Bu romanların sadece birinde yortu kelimesi isim olarak geçer.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Selami ve Angeliki gecekondan mahallesinden taşınarak bir apartmana yerleşirler. Romanın sonlarında Angeliki on beş gün perhiz yapar. Selami bu konuda karısıyla konuşur. Karısıyla konuştuğu gün "J kimisis tis theotoku" yortususu sabahıdır (s. 186).

3.2.17.1. Aziz Pandleimonos Günü

Hristiyanlık inancına göre kutsal günlerden biri de Aziz Pandleimonos Günü'dür. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu günden bahsedilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharremlerin olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman'ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami'ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar. Bir Ayiu Pandeileimonos gününde Selami ile Angeliki buluşur. Angeliki Selami'ye Ayiu Pandeileimon hakkında bilgiler verir (s. 129).

3.2.17.2.Paskalya

Hristiyanlık inancına göre kutsal günlerden biri de Paskalya'dır. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu günden bahsedilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharremlerin olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman'ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami'ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler ve Angeliki'nin hikayesini anlatır. Romanda Angeliki ile ölen eşi Pandeli'nin tanışması "Angeliki ile bir Paskalya gecesi tanıştılar. İkisi de maskeliydi. Pandeli kırmızı yumurta yanaklı, koca burunlu, dudaklarının ucu aşağıya kıvrık bir palyaço suratı takmıştı. Angeliki'nin yüzünde koca karı maskesi vardı" (s. 125) şeklinde anlatılır.

Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Bu durum romanda "Kilise kapısındaki tablolara mum dikerken, Angeliki'nin gözü karardı. Paskalya, noel, havariyun yortularında çoğu bu kiliseye gelir, komünyardan önce günah çıkartırdı" (s. 189) şeklinde anlatılır.

3.2.17.3.Noel

Hristiyanlık inancına göre kutsal günlerden biri de Noel'dir. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu günden bahsedilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın üçüncü bölümünde piyango sayesinde zenginleşen Selami ve Angeliki'nin hayatları anlatılır. Romanın sonunda Angeliki sürekli olarak kiliseye günah çıkarmaya gider. Bu durum romanda "Kilise kapısındaki tablolara mum dikerken, Angeliki'nin gözü karardı. Paskalya, Noel, havariyun yortularında çoğu bu kiliseye gelir, komünyonundan önce günah çıkartırdı" (s. 189) şeklinde anlatılır.

3.2.18.Dini Semboller: Haç

Hristiyanlık inancında çeşitli dini semboller bulunur. Haç da bunlardan biridir. Şinasi Gündüz haç kavramını "Haç, Ortaçağ'dan itibaren Hristiyanlarca kullanılan bir semboldür. Kiliseler ve evlerin yanında, giyim kuşam gibi günlük yaşama ilişkin alanlarda da haç motifi sıkça kullanılır." (Gündüz, 2020, 174-175) şeklinde açıklar. İncelediğimiz romanların sadece üçünde bu sembolden bahsedilir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Matmazel Noraliya'nın babası bir Türk'tür. Noraliya'nın gerçek ismi de Nuriye'dir. Babasının ismi de Mecit Bey'dir. Noraliya'nın annesi ile Mecit Bey Paris'te tanışır. Noraliya, annesi ve babası nikâhsızken doğar. Daha sonra bir imam nikâhı kıyılır. Noraliya'nın babaannesi ona Türkçe öğretir. Dini bilgiler verir. Babaannesi ölünce Noraliya annesinin yanına gelir. Annesinin evinde Pazar günü sabahları kiliseye giderler. Noraliya'nın babaannesinin evinde duvarda Mekke'nin resimleri, tespihler, Kur'an yazıları varken annesinin evinde Hristiyanlığa ait haçlar, Meryem Ana tasvirleri vardır (s. 252).

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami'nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharremlerin olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman'ın kahvesinde oturur

muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman'ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami'ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar. Bir Ayiu Pandeimonos gününde Selami ile Angeliki buluşur. Romanda burası "Büyük kutusu içinde irili ufaklı çeşit çeşit istavroz, ödağacı, İsa'nın her boy resmi vardı" (s. 129) şeklinde anlatılır.

Fatma Esen'in *Rahika* adlı romanı, Anadolu'yu İran'a bağlayan demiryolu inşasında çalışan birinin Elazığ'da dinlediği bir hikâyeyi anlatmasını konu alır. Demiryolu inşasında çalışan kişi yorgunluğunu atmak için Harput'a gider. Harput'un tarihi yerlerini gezer. Akşam olunca yoğun bir sis çöker. Siste yollar tehlikeli olacağı için oranın imamı demiryolu inşasında çalışan kişiyi o gece evinde misafir eder. İmamın oğlu Ali demiryolu inşasında çalışan kişiye bu topraklarda yaşanmış bir aşk hikâyesi anlatır. Bu aşk hikâyesi romanı meydana getirir.

Hikâyeye göre *Rahika* adında çok güzel bir kız vardır. *Rahika* Harput'ta yaşar. Kasım adında bir gençle evlendirilecektir. *Rahika*'nın dadısı *Rahika*'ya fincan falı bakar. Dadı falda bir adam görür. Bu adam uzun boylu, geniş omuzludur. Dadısı falda gördüğü adam için *Rahika*'ya "Kuzucuğum, sakın bu bir Hristiyan olmasın. Baksana, göğsünde büyük bir haç var" (s. 31) der.

Kasım eğitimi için Amerika'ya gitmiştir. Döndüğünde *Rahika* ile evlenecektir. Kasım dönerken yanında en samimi arkadaşı Amerikalı Neil O'Hara'yı da getirir. Bir gün Kasımların evinde yangın çıkar. Annesi yanarak ölür. *Rahika* da evde ateşler içinde mahsur kalır. Bu sırada Neil ateşlerin içine dalarak *Rahika*'yı kurtarmaya çalışır. İşler Neil'in istediği gibi gitmez. *Rahika*'yı kurtarır ama merdivenler yandığı için evden bir türlü çıkamaz. O sırada evin arkasındaki bir dama inerler. Orada bağlı olan bir atın üstüne atlayıp ateşlerin içinden sıyrılırlar. Fakat yangından korkan at durmadan koşar. Neil ata söz geçiremez. At, tam uçurumun dibine geldikleri sırada Neil ile *Rahika*'yı üstünden atar. At ise uçurumdan düşerek parçalanır. Harput'a iki saat uzaklıktaki bu kayalık yerde *Rahika* ile Neil mahsur kalır.

Rahika yangından dolayı baygındır. Ayıldığında hafıza kaybı yaşar. Kasım'ı da yangını da hatırlayamaz. Neil kayalıkların orada bir kaynak suyu bulur. Az ilerisinde de bir kulübe bulur. Günlerce o kulübede yaşarlar. Bir gece birlikte olurlar. O geceden sonra doya doya aşklarını yaşamaya başlarlar. İkisi de çok mutludur. Onları kimsenin bulmasını istemezler. Fakat bir gün oradan geçen bir kervan onları bulur ve alıp Harput'a getirir. Neil onlardan kaçır. Amerika'ya gitmek üzere yola çıkar. *Rahika*'yı ise Kasım'a geri getirirler. *Rahika* geçmişini hatırlar. Fakat Neil'i de hiçbir zaman unutamaz. Bir gün gözlerini bir noktaya dikerek birtakım şeyler gördüğünü söyler:

Onu tekrar görüyorum.. Bu bana ilk görünüşü değil.. Adımlarının sesini işitiyorum. Yalnız başına yürüyor. Etrafında her şey loş. O ilerliyor. Üzerine siyah bir elbise giymiş. Yüzü solgun ama kederli değil, gözlerinde

öyle bir sükunet var ki beni korkutuyor. Büyük bir kapının önüne geldi. Şimdi kapıyı açıyor.. İçeri giriyor, burası geniş bir taş oda. Nazarları bir yere dikildi. Dikkatli dikkatli bakıyor. Bu taştan yapılmış büyük bir haç! Üzerinde İsa'nın resmi var.. Diz çöküyor önünde (s. 217).

3.3.Yahudilik

Yahudilik, semavi dinlerden biridir. Salime Leyla Gürkan bu dini “Monoteist (tek tanırılı) din ailesinin en eski halkasını oluşturan Yahudilik, yayılımı ve etkisi açısından bir dünya dini olma özelliği taşısa da iç dinamikleri açısından hem millî hem de evrensel unsurlar barındırmaktadır.” (Gürkan, 2021, 15) şeklinde açıklar. Yahudilik inancını benimseyen kişilere Yahudi denir. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde “Yahudi” kelimesi geçer. Bunların dışındaki diğer romanlarda da Yahudilik inancına ait çeşitli dini kavramlara rastlanır.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Hastanede yatarken altı yıl sonra döndüğü günü hatırlar. Döndüğünde annesi ölmüş, karısı Şükran da başka biriyle evlenmiştir. Hastanede yatarken köyde yaptığı öğretmenlik anıları da gözünde canlanır. Siyasetin, köyü nasıl böldüğüne değinir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami, bir yer altı meyhanesinde arkadaşlarıyla sık sık toplanır. Bu sırada yanlarındaki masada oturan Alman çift hakkında garsondan bilgi alırlar. Adam yurdundan kaçmak zorunda bırakılmış bir Yahudi'dir. Bunun üzerine Selami trajik bir oyunu anımsar. Bu oyun, nasyonal-sosyalizm ilkelerinin Alman kadınına yüklediği sosyal olaydan söz eder. Bu oyundan romanda “Yıllar öncesi Yahudilerle evlenmiş Alman kadınları, melez çocuklarını gelecek yılların korkunç sonundan korumak kaygısıyla mahkemelere başvuruyormuş” (s. 54) şeklinde bahsedilir.

Feridun Fazıl Tülbentçi'nin *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* adlı romanı, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanının devamı niteliğindedir. Barbaroslar korsanlık yapmaya devam ederler. Romanda, Endülüs'ün İspanyalılar tarafından işgalinden sonra Cezayir'e giden muhacirlerin Cezayir'in nüfusunu bir hayli arttırdığından bahsedilir. Bu muhacirler Endülüs'ün sefahatini de beraberinde getirirler. Halk eğlenceye fazla düşer ve geleneksel cengâverliğini unuttur. İspanya'dan kovulan Yahudiler de Araplardan aşağı kalmazlar (s. 325).

Barbaroslar Cezayir'e giderler. Cezayir Sultanı Salim Barbarosların kendisine bağlılık göstermesini ister. Oruç Reis, Sultan Salim'e çok güzel hediyeler sunar. Barbaros'un adamları Cezayir'de gizli bir meyhane açmaya karar verirler. Cezayirli

Tahir adında birinden kendilerine para karşılığında bilgi satın alırlar. Cezayirli Tahir onlara bir esirci Yahudiden bahseder. Tahir, esirci Yahudinin evinde dört beş tane silahlı kabadayı olduğu bilgisini verir (s. 357).

3.3.1.Tevrat

Tevrat, Yahudilik inancının kutsal kitaplarından. Salime Leyla Gürkan Tevrat için “Geleneksel Yahudi inancında Mûsâ peygambere doğrudan Tanrı tarafından Sînâ’da verildiğine inanılan Tevrat, “Tanrı sözü” ve vahyin en mükemmel biçimi, dolayısıyla Yahudi kutsal kitap literatürü içindeki en kutsal kitap kabul edilmektedir.” (Gürkan, 2021, 99) ifadesini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde Tevrat’tan bahsedilir.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat’a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat bir gün onu bir davete götürür. Orada Şair Kemal Bey ile Aysel tanışır. İkisi dost olurlar. Davet bittikten sonra Vedat, Aysel’e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat’ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Dostu Kemal Bey’in yanına gider. Kemal Bey onu teselli etmeye çalışır. Aysel’in Vedat’tan bir çocuğu olur.

Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel’e kendi uç fikirlerini aşılamağa isterler. Aysel onlara karşı çıkar. Onlara “Tevrat’ın, İncil’in, Kuran’ın size vermek istedikleri kendi kalbinizde, kendi içinizde yaşıyor” (s. 123) der. Bu olaydan iki gün sonra Vedat, Aysel’in yaşadığı eve gelir. Aysel ile arasındaki bağı koparmak için kendi çocuğunu öldürmek ister. Bu sırada ikisinin arasında bir boğuşma başlar. Vedat bu boğuşma sırasında Aysel’in iki parmağını keser ve kaçar. Vedat ertesi gün tekrar Aysel’in yaşadığı eve gelir. Masanın üzerinde cilt cilt kitaplar dikkatini çeker. Bu kitapların üzerinde Kuran, Tevrat, İncil kelimeleri yazar (s. 135).

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut’a göç etmek zorunda kalırlar. Bu göç sırasında babasının kitaplarını da yanlarında götürürler. Bu kitaplar “Dört yanı Sebil-ür-Reşad, Sırat-ı Müstakim gibi kara kaplı mecmua koleksiyonları, boy boy tarihler, kenarları haşiyelenmiş Tevratlar, Kuranıkerim, İncil, Zeburlar, İmam Gazali, Muhiddin-i Arabi ve diğerlerine ait kitaplarla doluydu” (s. 43) şeklinde tanıtlılır.

3.3.2.Dini Kişiler: Haham

Yahudilik inancına göre bazı dini kişiler vardır. Haham da bunlardan biridir. Haham, “Yahudi din âlimi” (Gürkan, 2021, 213) anlamına gelir. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde hahamdan söz edilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Münir arkadaşlarına hırsızlık yapma teklifinde bulunur. Hırsızlık yapmak için yaşlı bir karı kocanın evine girerler. Fakat soydukları evdeki paranın hepsini çalmazlar. Yaşlı çift geçinebilecekleri kadar para bırakırlar. Bu hırsızlığı aç kalmamak için yaptıklarını savunurlar. Parayı dikkatli harcamak için karar alırlar. Bunun için de çalışmaya başlarlar. Münir gazetelere makaleler yazar. Bu makaleler anlaşılmasız yazılardır. Bu makalelerin birinde “İsterdim ki, bugün senin de bir haham yamağı kadar ve bir Anglikan papazının çömezi kadar bu bilimlerden haberin olsun” (s. 132) ifadesi geçer.

Orhan Kemal’in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi avukat olan babasının siyasi olayları sebebiyle Beyrut’a göç etmek zorunda kalırlar. Beyrut’ta roman kahramanının babası her cuma günü bütün aileyi toplayarak pikniğe götürür. Bu piknik sırasında babası çeşitli konulardan bahseder. Bu sırada yoldan geçen insanlar burada büyük bir kalabalık oluştururlar. Bu kalabalığın içine bazen hahamlar, papazlar, hocalar katılır (s. 44).

3.3.3.Dini Mekânlar

3.3.3.1.Sinagog

Yahudilik inancına göre çeşitli dini mekânlar vardır. Sinagog da bunlardan biridir. Salime Leyla Gürkan sinagog için “Günümüzde sinagoglar ibadet ve dinî öğrenim yeri olmanın yanı sıra, geçmişte sahip olduğu sivil ve idarî fonksiyona benzer şekilde Yahudi cemaatleri için sosyal merkez işlevi görmektedir.” (Gürkan, 2021, 181) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde sinagogdan bahsedilir.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit’in birtakım nedenlerden dolayı Ada’ya yerleşmesini ve Nilüfer’i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Fotika Matmazel Noraliya'nın hayatını anlatır. Ferit, Matmazel Noraliya'nın yazmış olduğu defteri okur. Defteri okuduktan sonra Yahya Aziz ile aralarında bir konuşma geçer. Yahya Aziz "Peygamberlerin gelişi ve dinlerin devam edişi sebepsiz olmamıştır. Bugün camiler, kiliseler, sinagoglar eskisinden daha fazla insan yığınlarıyla dolup taşıyor" (s. 292) der.

3.3.3.2. Ağlama Duvarı

Yahudilik inancına göre çeşitli dini mekânlar vardır. Ağlama Duvarı da bunlardan biridir. Salime Leyla Gürkan Ağlama Duvarı için "Günümüzde Yahudiler'in "Batı Duvarı" diye isimlendirdiği fakat daha ziyade "Ağlama Duvarı" diye bilinen ve Mâbet'ten kalan tek kısım olması sebebiyle kendisine büyük kutsallık atfedilen duvar, Herod'un yaptırdığı duvarın kalıntısıdır." (Gürkan, 2021, 177) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde Ağlama Duvarı'ndan bahsedilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Lisedeki tarih hocasının Peygamber Süleyman'ın Kudüs'te yaptırdığı tapınağı anlatmasını hatırlar. Tarih hocası, Buhtunnasır'ın Kudüs'ü de Hazreti Süleyman'ın tapınağını da yakıldığını anlatmıştır. Selami, Kudüs'ün Harem-i Şerif'i yanındaki Süleyman Peygamber'in tapınağından kalma duvarı düşünür. Bu durum romanda "Yahudilerin her Cuma önünde toplanıp Kudüs'ün yıkılışına gözyaşı döktüğü Ağlama Duvarı'nı..." (s. 7) şeklinde anlatılır.

3.3.4. Sünnet Geleneği

Yahudilik inancına göre çeşitli ritüeller vardır. Sünnet de bu ritüellerden biridir. Salime Leyla Gürkan'ın bu konuda açıklayıcı ifadeleri vardır:

Sünnetin ritüel boyutu, bir kısmı *mohel* veya ritüele eşlik eden rabbi tarafından, diğer bir kısmı bebeğin babası tarafından okunan kutsama ve şükür dualarından oluşur. Sünnet ritüeli özellikle dinî kimlik açısından kuvvetli bir vurguya sahip olmasına rağmen, kişiyi Yahudi yapma fonksiyonu icra etmez. Yahudi şeriatına göre kız veya erkek olsun bireye Yahudi kimliğini kazandıran şey, Yahudi anneden doğmaktır. Sünnetin fonksiyonu ise Hz. İbrahim'le yapılan ahdin ve Yahudi kimliğinin fizikî ve görünür işareti olmaktan ibarettir (Gürkan, 2021, 140).

İncelediğimiz romanların sadece birinde Yahudi inancına ait olan sünnet geleneğinden bahsedilir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Buluştukları sırada bu yüzden tartışırlar. Selma kalkıp gider. Daha sonra oradan geçen Nedime ile Ferit aralarında konuşmaya başlar. Nedime Ferit'e Selma'nın ailesi hakkında bilgiler verir. Devamında "Selma anlatmadı mı sana sünnet hikâyesini? Dönmeler yeni doğan çocuklarını daha on aylıkken sünnet ettirmek isterler. Galiba Yahudi geleneği. Suzy'nin de oğlu on aylık oldu. Sünnet ettirmek istiyorlar. Fakat babası Cevat Bey razı değil. Atiye Hanım kıyametleri koparıyor" (s. 81) der.

4.SEMAVİ OLMAYAN DİNLER

4.1.Hinduizm

Hindistan’da birçok inanç bulunur. İnançların fazla olmasından dolayı dini çeşitlilik artar. Alemdar Yalçın Hindistan’daki inançların karışıklığından şu şekilde bahseder:

Hindistan’da sadece insan değil, hayvanlar, bitkiler, gökyüzü, rüzgâr, su, kısaca her şey konuşur. Hep saf düşünce, hep saf lirizm, hep özgün imajlar ve bunların içine sinmiş bir öğreticilik. Bu sıcak ve buğulu ülkede alabildiğine bağımsız olan düşünceler, inançlar ve efsaneler hep birbirine karışmıştır (Yalçın, 2018: 96).

Hindistan’da inanılan dinlerden biri de Hinduizm’dir. Hinduizm, semavi olmayan dinlerden biridir. Araştırmacılar bu din üzerine çeşitli tanımlamalar yaparlar. Louis Renou bu din için “Hinduizm nedir? Öncelikle, var oluşu din dışı biçimlerinden ayırarak tanımlamadığı için, semavi dinlere benzeyen bir din değildir. Kimi açıdan felsefe kurgusundan, kimi açıdan da toplumsal yaşamdan ayrılamaz.” (Renou, 2016, 35) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların üçünde bu dine ait çeşitli dini kavramlara yer verilir.

4.1.1.Dini Kaynaklar

Hinduizm hakkında çeşitli dini kaynaklar mevcuttur. Louis Renou bu dinin kaynakları hakkında önemli bilgiler verir:

Hinduizm’in kaynakları zamanın derinliklerinde kaybolmuştur. Birbirinden kopuk ve dağınık inançların kökeni arandığında, Veda metinlerinde ya da çok eski bir dinsel folklor belgesinde “Hindu” kimliği ile karşımıza çıkıverirler. Ancak, edebiyat alanında Veda’dan sonraki, yani Veda sonrasının en eskileri olan *Upanişadlar*, büyük *Destan*, ilk *Smritiler* gibi başlangıç metinlerine kadar inmek gereksizdir (Renou, 2016, 109).

İncelediğimiz romanların sadece birinde dini kaynaklardan bahsedilir. Bu romanda dini kaynak olarak *Upanişadlar*’dan söz edilir.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit’in birtakım nedenlerden dolayı Ada’ya yerleşmesini ve Nilüfer’i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Yahya Aziz Ferit'e "Sizin bu rüyanız -ona verilecek başka bir isim olmadığı için rüya diyorum- bir felsefe tarihçisini Orta Çağ sonunun Katolik mistiklerinden İslâm sufilerine, Upanishad'lara ve nihayet Buddhacı ve Brahmacılara kadar götürür" (s. 248) der.

4.1.2.Kutsal Yerler: Ganj Nehri

Hinduizm dininde Ganj Nehri, kutsal yer olarak kabul edilir. Bu konuda Louis Renou "Hindistan'daki tüm ırmaklar arasında Ganj "Ganga Anamız" kutsal sayılır; görünmez yolunun, gökyüzünün ve cehennemin sınırlarına dek uzandığına inanılır. Ancak duaya elverişli her ırmak Ganj'in vekilidir, Ganj'dir." (Renou, 2016, 78) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde Ganj Nehri'nden bahsedilir.

Esat Mahmut Karakurt'un *Ömrümün Tek Gecesi* adlı romanında Ekrem uyku tutmadığı bir gece köyde gezintiye çıkar. Bu gezinti sırasında köylerde rastlanmayacak şekilde inşa edilmiş bir köşk görür. Merakına yenik düşerek köşke yakından bakmak ister. Köşkün bahçesinde bir havuz görür. Havuzu incelerken istemeden havuzda çıplak yüzen bir kız görür. Ne yapacağını bilemeyen Ekrem gizlenmeye karar verir. Fakat kız kendisini görür. Daha sonra kâhyalarını çağırarak Ekrem'i yakalattırır. Ekrem'i bağlayıp onu kırbaçlar. Ekrem maden için kazı yaptığı bir gün havuzda gördüğü kızı karşısında bulur. Ekrem ile kız arasında bir sohbet başlar. Bu sohbette Ekrem "Beni evvelki gece, Ganj nehrini kirletmiş günahkâr bir Hint paryası gibi omzumdan gömleğimi çıkartarak, kayış bir kırbaçla dövdün" (s. 106) şeklinde sitemde bulunur. Böylece Hinduizm inancında Ganj nehrinin kutsallığından bahsedilir.

4.1.3.Mezhepler

Hinduizm dininde çeşitli mezhepler bulunur. Louis Renou bu mezhepler için "Mezheplerin büyük çoğunluğu, Vişnucu ve Şivacı olmak üzere iki gruba ayrılır. Bir başka kalabalık grup olan çaktalar, özel bir Şivacı gelişme sayılabilir. Dağınık gruplar oluşturan ötekiler ise, sonuçta önemsiz bir konuma düşmüşler; bazıları geçmişte bazı bölgelerde biraz saygınlık kazanmışlardır." (Renou, 2016, 96) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu mezheplerden bahsedilir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanında Edip Münir geçimini sağlayamayan bir yazardır. Ruhsar Hanım, Atıf Cemal, Edip Münir bazı olaylardan sonra iyice parasız kalırlar. Parasızlıktan dolayı açlık sıkıntısı çekerler. Gazetelere haber yazıp satmaya başlarlar. Atıf Cemal haber değeri

taşıyan şeylerin fotoğrafını çeker. Yazar olan Münir bu olayları hayal gücüyle süsler. Bu haberleri gazeteye satarlar. Herhangi bir haber niteliği taşıyan olaylar olmayınca aç kalırlar. Bu duruma çözüm olarak Balıkpazarı'nda insanlar arasında bir kavgayı kışkırtırlar. Kavga sonrasında birçok insan ölür. Atıf Cemal ve Edip Münir tanık oldukları bu olayı gazeteye satarak para kazanırlar. Bu parayla ziyafet çekerler. Bu ziyafet sırasında aralarında konuşmalar geçer. Atıf Cemal şu ifadeleri kullanır:

Edip, kırk yılda bir ağız tadıyla birer et parçası sömüreceğiz. Onu da böyle ukalaca teorilerle boğazımızda mı koymak istiyorsun? Bilmiyorsun musun? Hint fikir adamı ünlü Gandi et yemeyince İngilizlere direnmenin kabil olmayacağını, canlı hayvan eti yemeyi yasak kabul ederek yaşayan mezhepdaşlarına anlatmak istememiş miydi (s. 80).

4.2.Budizm

Budizm, semavi olmayan dinlerden biridir. Tarihte bir dönem bu dine bazı Türk topluluklarının da inandığı görülür. Bu konuda Şaban Kuzgun “İlk önce M. Ö. VI. yüzyılda Hindistan'da ortaya çıkan Budizm dini, M. S. VI. yüzyıldan itibaren Türk kavimleri ile temasa geçmeye başlamış, özellikle Çinli Budist rahipler vasıtası ile bu din, bazı Türk boylarına benimsetilmeye çalışılmıştır.” (Kuzgun, 2020, 80) ifadelerini kullanır. Budizm dininde Buddha önemli bir yere sahiptir. Mircea Eliade Buddha hakkında “Buddha'nın Doğuşunun tamı tamına ifade ettiği şey, Buddha'nın doğar doğmaz Evren'i aştığı ve mekânı ve zamanı geçersiz kıldığıdır (dünyanın “en tepesindeki” ve “en eskisi” olur).” (Eliade, 2020: 124) ifadelerini kullanır. Araştırmacılar Budizm hakkında çeşitli bilgiler verirler. Jung “Ruh göçü” kavramını açıklarken Budizm'den ve Buddha'dan bahseder: “Bu görüşe göre, yaşam çeşitli bedenlerde devam eder ya da yaşam süreci çeşitli reenkarnasyonlarla kesintiye uğrar. Bu öğretinin büyük önem taşıdığı Budizmde bile –Buddha çok sayıda yeniden doğuş süreci yaşamıştır– kişiliğin sürekliliğinin sağlanıp sağlanmadığı bilinmemektedir,” (Jung, 2020: 51). İncelediğimiz romanlarda da Budizm ve Buddha kavramlarına rastlanır. Budizm'e inanan kişi anlamına gelen “Budist” sözcüğü de bu romanların içerisinde yer alır.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma'yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit'ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma'ya maddi gözle bakar. Bu konuda anlaşılmayan bu çift birbirlerini üzerler. Bu sırada Muhtar ile aralarında konuşmalar geçer. Romanda Ferit'in konuşmaları “Hangi akidenin misyoneri

olursa olsun, İncil veya Kur'ân diliyle konuşan eski, yeni, sağ, sol bütün ideolojilerden herhangi birinin içine kapanmış adamın bir Budist rahipten bir santim daha yüksek bir düşünce şerefine sahip olmadığını söyledi: Bunlar aynı manastır papazlarıdır” (s. 62) şeklinde ifade edilir. Aynı pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz, Ferit'in birtakım nedenlerden dolayı Ada'ya yerleşmesini ve Nilüfer'i yanına almasını tavsiye eder.

Ferit Ada'da Matmazel Noraliya'nın evini tutar. Matmazel Noraliya ölmüştür. Evi Fotika adında bir kız işletir. Ferit bir gece rüyasında Matmazel Noraliya'nın koltuğunda oturur. Aslında bu koltuğu daha önce hiç görmemiştir. Fotika bu koltuğu Ferit'e gösterir. Rüyada gördüğü koltukla aynıdır. Bu duruma Ferit çok şaşırır. Yahya Aziz Ferit'e “Sizin bu rüyanız -ona verilecek başka bir isim olmadığı için rüya diyorum- bir felsefe tarihçisini Orta Çağ sonunun Katolik mistiklerinden İslâm sufilerine, Upanishad'lara ve nihayet Buddhacı ve Brahmacılara kadar götürür” (s. 248) der.

Sedat Pınar'ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat'ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür.

Aysel bir gün Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılamağa isterler. Aysel bu fikirlere karşı çıkar. Onlara “Yeryüzünün Müslüman, Hristiyan, Budist, Putperest bütün kadınlarını buraya toplayıp, herhangi bir sihirle tahteşşuurlarını itiraf ettirebilseydiniz görecektiniz ki, yalnız tek erkeğin, ümit ve aşkıyla yaşarlar” (s. 122) der.

H. Nihal Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanı Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Urungu, Kür Şad'ın oğlu olduğunu annesi ölmeden önce öğrenir. Annesine Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verir. Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı'nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer. Daha sonra Urungu Kutluk Şad'ın ordusuna katılır. Kutluk Şad veziri Tonyukuk'un tavsiyeleriyle Çinliler üzerine saldırır. Başarılı olunca Kutluk Şad İlteriş Kağan adını alır. Çin imparatoriçesi Vu, İlteriş Kağan'ı yok etmek ister. Onun için ordunun başına gözdesi Hoay-i'yi geçirmek ister. Romanda Hoay-i, “Buda rahipliğinden gelme idi” (s. 147) olarak tanıılır.

4.3.Putperestlik

Putperestlik, semavi olmayan dinlerden biridir. Bu din hakkında Şaban Kuzgun “İslâm öncesi dönemde Türklerde görülen, Avrupalı müsteşriklerin Şamanizm, Arap kaynaklarının da Putperestlik adını verdiği bu inanç, ilkel dinlerden Animizm, Natürizm ve Totemizmin birbirine karışmasından veya bir arada beraberce yaşamasından ortaya çıkmış bir inanç sistemidir.” (Kuzgun, 2020, 88) ifadelerine yer verir. İncelediğimiz romanlardan sadece üçünde bu dine rastlanır. Bu romanların birinde “Putperest” ifadesi geçer. Diğer ikisinde ise “puta tapmak” ifadesi yer alır.

Peride Celel’in *Dar Yol* adlı romanında ergenlik dönemini zor geçiren Cenân’ın başından geçen olaylar anlatılır. Cenân, annesi Hayriye Hanım ile birlikte aşı boyalı bir evde yaşamaktadır. Cenân’ın hayatı bu evden ibarettir. Dış dünyaya kapalı bir şekilde hayatın anlamını bilmeden evde vakit geçirir. Tek arkadaşı komşu evde oturan Sedat Kemal adlı yazardır. Sedat Kemal bir gün Hayriye Hanım ile sohbet eder. Bu sırada Cenân’ın adı geçince onun yaşam dolduğunu görür. Bunun üzerine “Evlat sahibi olmak, dünyadan bütün bağları koparmak, yarattığı puta tapmak gibi olmalıydı” (s. 167) diye düşünür.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat’a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat, Aysel’e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat’ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür.

Aysel bir gün Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel’e kendi uç fikirlerini aşlamak isterler. Aysel bu fikirlere karşı çıkar. Onlara “Yeryüzünün Müslüman, Hristiyan, Budist, Putperest bütün kadınlarını buraya toplayıp, herhangi bir sihirle tahteşşuurlarını itiraf ettirebilseydiniz görecektiniz ki, yalnız tek erkeğin, ümit ve aşkıyla yaşarlar” (s. 122) der.

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Bu evde Leman Naim’i Bülent ile aldatır.

Romanın ikinci bölümü Bülent Pulater'in yazmış olduğu "Dost Yüzlü Düşman" adlı eserin Bülent Pulater'e ait olmaması sonucu ortaya çıkan olaylar etrafında gelişir. Bu bölümde Naim ile Paris'te tanışan Orhan romana damgasını vurur. Bülent Leman'ı nikâhına almamış fakat herkese eşim diye tanıtmaktadır. Bülent Leman'a asla onunla evlenmeyeceğini söyler. Leman'a çok fazla para yedirdiğini buna karşılık olarak Leman'dan fedakârlık yapmasını ister. Leman'dan güzelliğini kullanarak yüz bin lira parayı bulmasını ister. Leman da bu parayı Orhan'dan ister. Orhan bir oyun planlar. Bu oyuna göre parayı amcasından bulacağını Leman'a söyler. Leman bu duruma çok sevinir. Orhan eve gelir. Naim'e bir arkadaşının paraya ihtiyacı olduğunu söyler ve yardım etmesini ister. Naim Orhan'ın isteğini kabul eder. Orhan Leman'ı arayıp parayı verdiği adresteki amcasından alabileceğini söyler. Leman Orhan'ın verdiği adrese gelince Naim ile karşılaşır. Aralarında geçmişe dönük bir tartışma başlar. Leman Aşk Rüyası tablosunun ayrılmalarına sebep olduğunu söyler. Devamında "Fakat sanatçı kendini bir nevi ilah sanırsa, işte böyle yaptığı puta tapar" (s. 238) der.

4.4.Gök Tanrı İnancı

Gök Tanrı inancı semavi dinlerden biri değildir. Tarihte Türk toplulukları bu inancı benimsemişlerdir. Bu konuda Şaban Kuzgun "Bazı Batılı tarihçilerin iddialarının aksine, Türklerde bilinen en yaygın inanç, Şamanizm değil, Gök Tanrı İnancıdır." (Kuzgun, 2020, 68) der. İncelediğimiz romanların sadece birinde Gök Tanrı inancına rastlanır. Bu romandaki roman karakterleri Gök Tanrı'ya inanırlar.

4.4.1.Gök Tanrı

Gök Tanrı inancında inanılan kişi Gök Tanrı'dır. Bu konuda Yaşar Çoruhlu "Türk halklarında ve onların kurdukları siyasi yapılar içerisinde en etkili olduğu anlaşılan ve belgelerde isminden en çok bahsedilen tanrı Gök Tanrı veya Gök Tanrısı'dır. 8. yüzyılın Orhun Yazıtları onu "Türk Tanrısı" olarak da ifade eder." (Çoruhlu, 2021, 56-57) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde Gök Tanrı'dan bahsedilir. Bu romanda Gök Tanrı'nın yasalarından ve zamanı Tanrı'nın yapmasından bahsedilir. Ayrıca roman karakterleri Gök Tanrı'ya dua ederler.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanı Kür Şad isyanından sonra kaybolan Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun başından geçen olaylar üzerine kuruludur. Urungu, Kür Şad'ın oğlu olduğunu annesi ölmeden önce öğrenir. Annesine Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verir. Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı'nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadir Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra

vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşanları ayırır. Urungu ölen eşine çok benzeyen Ay Hanım'a âşık olur. Gece olunca Ay Hanım'ı düşünmeye başlar. Karısına çok benzediği için karısını hatırlayıp onun ölümüne üzülür. Bu durum romanda şu şekilde anlatılır:

Kırk beş yaşındaydı. Bu dünyanın acı, tatlı her şeyini görmüş; fakat sonunda içinin üç büyük acıyla dolduğunu anlayarak talihe küsmüştü. Birinci acısı Ötüken'de Türk kağanını, kurt başlı sancağı görememektir. İkinci acısı Kür Şad'ın oğlu olduğunu söyleyememek, üçüncü acısı da sevgili karısını özlemektir. Babasının ve anasının ölümleri Tanrının buyruğuna uygun olduğu için buna yanmıyor, ama ötekiler Tanrı yasası olmadığı için gönlünü sızlatıyordu (s. 32).

Kutluk Şad veziri Tonyukuk'un tavsiyeleriyle Çinliler üzerine saldırır. Çinlileri yenerler. Bu durum "Çinlilerden alınan ulcaları Kutluk Şad üleştirmişti. Tanrı, kut verdiği için işi başarmışlar, içlerinden hiç kimse de ölmemişti" (s. 53) şeklinde anlatılır.

Bu arada Buluç adında bir Gök Türk gencinin yaşlı bir demirci dedesi vardır. Bu demirci, Kür Şad ihtilalinden sonra yıllarca Çin zindanlarında kalmış usta bir demircidir. Dedesi, Buluç'tan Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler'in yeni bir ordu kurmaya başladığını öğrenir. Bunun üzerine ellerini açarak dua eder. Bu durum romanda "Ulu Tanrı! Bana güç ver" (s. 56) şeklinde anlatılır. Buluç'un dedesi, Kutluk Şad için bir kılıç yapar. Daha sonra da ölür. Buluç, bu kılıcı Kutluk Şad'a verir. Kılıcı dedesinin onun için yaptığını söyler. Kutluk Şad, ona bu kılıcın kendisi için yapıldığını nereden bildiğini sorar. O da üstünde Kutluk Şad'ın adının yazılı olduğunu söyler. Bunun üzerine Tonyukuk "Bu demircinin gönlüne Tanrı'dan bir ses gelmeseydi bunu yazmazdı" (s. 62) der.

Çin, Oğuz, Kıtay tehdidi altında olan Gök Türkler düşmanları onlara saldırmadan harekete geçerler. Dokuz Oğuzları bozguna uğratırlar. Dokuz Oğuzların kağanını öldürürler. Fakat kağanın kızı Ay Hanım kaçmayı başarır. Urungu'nun oğlu Taçam, Dokuz Oğuzlara tutsak düşer. Taçam, Kadir Bağa ile vuruşmak ister. Fakat Kadir Bağa, Taçam yaralı olduğu için vuruşma isteğini kabul etmez. Ay Hanım, Taçam'ın Urungu'nun oğlu olduğunu öğrenir. Taçam'ı İlteriş Kağan'a elçi olarak gönderir. Bu sırada Taçam ile Kadir Bağa arasında bir sohbet başlar. Kadir Bağa, Taçam'a elinden ucuz kurtulduğunu söyler. Taçam, "Kimin kimden kurtulduğunu Tanrı bilir yüzbaşı" (s. 88) der.

Binbaşı Pars adında bir asker iki oğluyla birlikte Batı Elinden doğduğu yer olan Ötüken'e doğru yola çıkar. Yolda Ölüm Uçurumu denen bir yerde dururlar. Binbaşı Pars yirmi yaşında bir gençken bu uçuruma düşmekten kendisini Uçar Kam'ın kurtardığını söyler. Uçar Kam'ı, "Belli ki Uçar Kam da ölüp gitmiş. Zamanı Tanrı yapıyor ve bütün yaratıklar ölüyor..." (s. 107) şeklinde anlatır.

4.4.2.Kam

Kam, Gök Tanrı inancında dini kişilerdendir. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu kavrama yer verilir. Bu romanda kamların olağanüstü güçleri olduğuna inanılır. Ayrıca bu romanda kamların, insanın aklından geçen düşünceleri okuyabildiklerine dair bir inanış söz konusudur.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanında Urungu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadir Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşmaları ayırır. Romanda Ay Hanım "Dokuz Oğuz kağanının kızı insanları bir bakışta tanır, hatta yüreklerinden geçeni anlardı. Yiğenlerinden birisi kamdı. Ona gizli bilgilerden çok şey öğrettiği Dokuz Oğuzlar arasında söylenirdi" (s. 29) şeklinde anlatılır. Romanın devamında Ay Hanım için "Ay Hanım'ın yiğeni kamdı. Ona gizli bilgilerden çok şey öğretti. Ay Hanım insanın yüreğinden geçenleri anlar, ne yapacağını sezer, düşündüğünü bilir" (s. 104) ifadeleri kullanılır.

Binbaşı Pars adında bir asker iki oğluyla birlikte Batı Elinden doğduğu yer olan Ötüken'e doğru yola çıkar. Yolda Ölüm Uçurumu denen bir yerde dururlar. Binbaşı Pars yirmi yaşında bir gençken bu uçuruma düşmekten kendisini Uçar Kam'ın kurtardığını söyler. Uçar Kam'ı, "Belli ki Uçar Kam da ölüp gitmiş. Zamanı Tanrı yapıyor ve bütün yaratıklar ölüyor..." (s. 107) şeklinde anlatır.

4.4.3.Kut

Gök Tanrı inancına göre hükümdarlara devlet yönetme yetkisinin Gök Tanrı tarafından verildiğine inanılır. Bu inanışa kut denir. İncelediğimiz romanlarda kut kavramına sadece bir romanda rastlanır. Bu romandaki roman karakterlerinden birine Gök Tanrı'nın kut verdiğinden bahsedilir.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanında Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı'nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer ve daha sonrasında orduya katılır. Kutluk Şad veziri Tonyukuk'un tavsiyeleriyle Çinliler üzerine saldırır. Onları yenerler. Bu durum romanda "Çinlilerden alınan ulcaları Kutluk Şad üleştirmişti. Tanrı, kut verdiği için işi başarmışlar, içlerinden hiç kimse de ölmemişti" (s. 53) şeklinde anlatılır.

4.4.4.Uçmağ

Uçmağ, Gök Tanrı inancında İslam inancındaki cennetle benzer kavramdır. Gök Tanrı inancını benimseyenler dünyada iyi işler yapanların öldükten sonra uçmağa gideceklerine inanırlar. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu kavrama rastlanır. Bu romanda roman karakterlerinin ölünce uçmağa gittiklerine inanılır.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanında Urungu sevdiklerini Çin ile yapılan çarpışmalarda kaybeder. Bu durum romanda “Bir savaşta Yüzbaşı Kutluk oklarla delinerek, bir başkasında yoldaşı Arslan kargılarla sançılarak Uçmağa varmıştı” (s. 19) şeklinde anlatılır.

Urungu, Kür Şad'ın oğlu olduğunu annesi ölmeden önce öğrenir. Annesine Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verir. Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı'nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadir Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşanları ayırır. Urungu ölen eşine çok benzeyen Ay Hanım'a âşık olur.

Buluç adında bir gencin yaşlı bir demirci dedesi vardır. Bu demirci, Kür Şad ihtilalinden sonra yıllarca Çin zindanlarında kalmış usta bir demircidir. Dedesi, Buluç'tan Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler'in yeni bir ordu kurmaya başladığını öğrenir. Bunun üzerine ellerini açarak dua eder. Buluç'un dedesi Kutluk Şad için bir kılıç yapar. Daha sonra da ölür. Kutluk Şad, ordusu ile Buluç'un yanından geçtiği sırada ona sorular sorar. Buluç dedesi için “Dedem bu sabah Uçmağa varmıştır Şad!” (s. 62) der.

Kutluk Şad veziri Tonyukuk'un tavsiyeleriyle Çinliler üzerine saldırır. Başarılı olunca da Kutluk Şad İltiş Kağan adını alır. Çin, Oğuz, Kıtay tehdidi altında olan Gök Türkler, düşmanları onlara saldırmadan harekete geçerler. Dokuz Oğuzları bozguna uğratırlar. Dokuz Oğuzların kağanını öldürürler. Fakat kağanın kızı Ay Hanım kaçmayı başarır. Dokuz Oğuzların ileri gelenlerinden Kunı Sengün Ay Hanım'a “Kağanımız Uçmağa vardıysa sen sağ ol!” (s. 83) der.

Romanın sonunda Dokuz Oğuzları tehdit olarak gören Gök Türkler onlara saldırır. Savaş sırasında Ay Hanım öldürülür. Bu olaydan sonra Kadir Bağa Urungu'ya “Ay Hanım Uçmağa vardı. Onu siz öldürdünüz!” (s. 203) der.

4.4.5.Albız

Albız, Gök Tanrı inancında daha çok “şeytan” anlamında kullanılır. Albız, olumsuz bir varlıktır. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu kavrama rastlanır. Bu

romanda da “albız almak” deyimini şeklinde kullanılır. Bu deyim olumsuz durumlarda söylenir.

H. Nihat Atsız’ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanında Urungu, orduya katılmak için Ötüken’e doğru yollara düşer. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadir Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşanları ayırır. Urungu ölen eşine çok benzeyen Ay Hanım’a âşık olur. Ötüken’e kadar birlikte yolculuk yaparlar. Daha sonra Urungu Kutluk Şad’ın ordusuna katılır. Kutluk Şad veziri Tonyukuk’un tavsiyeleriyle Çinliler üzerine saldırır. Başarılı olunca da Kutluk Şad İlteriş Kağan adını alır. Çin, Oğuz, Kıtay tehdidi altında olan Gök Türkler, düşmanları onlara saldırmadan önce harekete geçerler. Dokuz Oğuzları bozguna uğratırlar. Dokuz Oğuzların kağanını öldürürler. Fakat kağanın kızı Ay Hanım kaçmayı başarır. Urungu’nun oğlu Taçam, Dokuz Oğuzlara tutsak düşer. Taçam, Kadir Bağa ile vuruşmak ister. Fakat Kadir Bağa, Taçam yaralı olduğu için vuruşma isteğini kabul etmez. Fakat Taçam ısrar edince Kadir Bağa Taçam’a “Albız alsın!... Amma da dik başlı kişisin be!... Hele birkaç gün bekle. Yaran kapandıktan sonra vuruşuruz” (s. 87) der.

5.MİTOLOJİ

Çalışmamızın bu bölümünde incelediğimiz romanlarda geçen mitolojik unsurlar üzerinde duracağız. Mitoloji bölümünü Türk ve Yunan mitolojisi olarak iki başlık altında değerlendireceğiz. Mitolojik unsurlara birçok yazı türünde rastlandığı gibi bu unsurlar romanlarda da görülür. Umberto Eco mitoloji için “Mitolojide rastladığımız birçok karakter yazılı anlatıların kahramanı olmuştur, aynı şekilde dinsel olmayan anlatıların pek çok kahramanı da mitolojik hikâyelerdeki karakterlere benzemişlerdir” (Eco, 2014: 98) ifadelerini kullanır. Bu çalışmada da incelediğimiz romanlardaki roman karakterlerinden bazıları mitolojik hikâyelerdeki karakterlere benzetilir.

5.1.Türk Mitolojisi

Türk mitolojisi üzerine çeşitli açıklamalar bulunur. Araştırmacılar kendi yöntemleri dâhilinde bu konuda çalışmalar gerçekleştirirler. Yaşar Çoruhlu’nun Türk mitolojisi hakkındaki açıklamaları çalışmamıza ışık tutacak niteliktedir:

Türk mitlerinin oluşum evresini düşündüğümüzde çok ama çok eski zamanlara uzanmamız gerekir. Aynı zamanda söz konusu oluşum evresini de kendi içinde ikiye ayırmalıyız. Bunlardan bize daha yakın olan ikincisi Ön Türk evresi, daha eski olan diğeri ise Ön Türklerin doğduğu, insanlığın temel evresi olan paleolitik devirdir. İşte Türk mitleri, bu evreler boyunca oluşan dini inançlara bağlı olarak gelişen mitlerle onların yeniden değerlendirilmesi veya üretilmesiyle oluşmuştur (Çoruhlu, 2021, 26).

İncelediğimiz romanların beşinde Türk mitolojisine ait unsurlara rastlanır. Bu unsurları ayrı başlıklar halinde inceleyeceğiz.

5.1.1.Umay Ana ve Ayzıt

Ayzıt, Türk mitolojisinde güzellik tanrıçası olarak bilinir. Umay Ana da Türk mitolojisindeki tanrıçalardan biridir. Umay Ana hakkında Yaşar Çoruhlu’nun açıklamaları önem arz eder:

Umay kültü en erken Göktürk yazıtlarında karşımıza çıkmakla birlikte aslında bereket ve doğumla ilgili olarak İç Asya ve Orta Asya’da taş devrinden beri var olan ana tanrıça kültlerine bağlanan çok eski bir inançtır. Devlet yazıtlarında dahi isminin geçmesi onun ne kadar önemsendiğinin bir kanıtıdır. Çünkü o hayatın en önemli konularından biri olan çocuk doğumuyla doğrudan ilgili olan bir tanrıçadır (Çoruhlu, 2021, 95).

İncelediğimiz romanların sadece birinde bu iki tanrıçaya rastlanır. Bu romanda da güzelliğin derecesini göstermek için bu tanrıçalardan yararlanılır.

H. Nihat Atsız'ın *Bozkurtlar Diriliyor* adlı romanında Urungu, Kür Şad'ın oğlu olduğunu annesi ölmeden önce öğrenir. Annesine Kür Şad'ın oğlu olduğunu kimseye söylemeyeceğine dair söz verir. Kür Şad kırk askeri ile beraber Çin Sarayı'nı bastıktan sonra Gök Türkler arasında yeniden devlet kurma hayali harekete geçer. Kutluk Şad önderliğinde Gök Türkler yeni bir ordu kurmaya başlar. Urungu da bu orduya katılmak için Ötüken'e doğru yollara düşer. Yolculuğu sırasında Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadir Bağa ile karşılaşır. Birbirleriyle atıştıktan sonra vuruşmaya başlarlar. Fakat Dokuz Oğuzların hanının kızı Ay Hanım vuruşmaları ayırır. Urungu ölen eşine çok benzeyen Ay Hanım'a âşık olur. Romanın sonlarında Kutluk Şad'ın veziri Tonyukuk, Urungu'nun oğlu Taçam'a Ay Hanım'ın denildiği kadar güzel olup olmadığını sorar. Taçam, "Umay kadar, Ayzıt kadar" (s. 194) cevabını verir.

5.1.2.Kafdağı

Kafdağı mitolojik bir dağdır. Türk mitolojisinde Kafdağı'na dair farklı inanışlar bulunur. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde Kafdağı'na rastlanır. Bu iki romanda da "Burnu Kafdağı'nda" deyimini şeklinde kullanılır.

Muazzez Tahsin Berkand'ın *Aşk Tilsimi* adlı romanında teyyare mühendisi Fahir Solakoğlu başı dumanlıyken kumar oynar ve büyük bir borca girer. Kumar borcunu namus borcu olarak gören Fahir bu borcu ödemek için çareler aramaya başlar. Son çare olarak uzun zamandır görüşmediği halası Naşide Solakoğlu'na mektup yazar. Mektubuna cevap alınca halasının evine gider. Halasıyla sohbete başlarlar. Halası parayı ona vereceğini söyler fakat buna karşılık bir kızla evlenmesini ister. Bu kız varlıklı bir ailenin kızı olan Tellizadelerden Nüveyre Hanım'dır. Fahir ile Nüveyre evlenir. Fahir'e evlenmeden önce Nüveyre'nin yaşadığı olaylar eksik anlatılır. Fahir Nüveyre'nin tecavüze uğradığını bilmez. Evliliklerinden sonra Nüveyre tecavüze uğradığı için Fahir'i yanına yaklaştırmaz. Fakat Fahir, onun başından geçenleri bilmediği için kendisini sevmediğini düşünür. Evlilikleri uzun bir süre aynı evin içinde iki yabancı gibi devam eder. Bir gün Nüveyre otomobiliyle trafik kazası geçirir. Bu kaza sonucunda çocuğunu düşürür. Fahir, Nüveyre'nin hamile olduğunu öğrenince şok geçirir. Bu olaydan sonra Fahir eve uğramaz. Bunun üzerine uşaklar "Alış veriş... Burnu Kafdağı arkasında olan hanıma böyle bey yaraşır. Erkeğini eve bağlamak için küçük parmağını bile kıpırdatmıyor" (s. 193) şeklinde sözler sarf ederler.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Selami altı yıl önce karısını, anasını geride bırakarak köy öğretmenliği yapmaya gider. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Bu muhabirliği sırasında başından birçok olay geçer. Selami yazdığı rüşvet yazısından dolayı işten atılır. Selami'nin Fahri

Efendi adında bir baba dostu vardır. Selami işten çıkarılınca Fahri Efendi bu duruma çok üzülür. Selami'yi ziyarete gelir. Fahri Efendi'ye göre Selami'nin burnu Kafdağı'ndadır (s. 74).

5.1.3.Zümrüdüanka Kuşu

Zümrüdüanka kuşu mitolojik bir kuştur. Genelde ölümsüzlükle özdeşleştirilir. İncelediğimiz romanların sadece ikisinde bu kuşa rastlanır. Bunlardan birinde bu kuşun masalların içeriğinde geçtiği söylenir. Diğerinde ise bu kuştan roman karakterlerinin konuşması sırasında bahsedilir.

Orhan Kemal'in *Baba Evi* adlı romanında, roman kahramanının çocukluk ve ergenlik çağında babası ile yaşadığı çatışmalar anlatılmaktadır. Roman kahramanı ve ailesi savaş çıkınca göç etmek zorunda kalırlar. Göç ettikleri yerde bir çiftliğe yerleşirler. Bu çiftlikte evdecinin karısı, roman kahramanına ve kardeşine masallar anlatır. Bu masalların içeriği “Yedi başlı müthiş devler, cadılar, cinler, periler, bir dudağı yerde, bir dudağı gökte Araplar, Zümrüdüanka kuşları, padişahlar, padişah kızları, sihirbazlar ve şehzadelerle dolu masallardı” (s. 22) şeklinde anlatılır.

Recai Sanay'in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine'yi kullanır. Sürekli olarak Emine'ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine'yi onlarla evlendirmekten vazgeçer. Romanın devamında Emine'nin babası Çolak Memduh, içki parası bulamadığı için içtiği isportadan zehirlenerek ölür.

Emine annesiyle birlikte yaşamaya başlar. Geçimlerini sağlamak için bir fabrikada çalışır. Fabrikada çalışırken ustabaşı tarafından taciz edilir. Emine işten ayrılmak için fabrika müdürü Hikmet Acar'a müracaat eder. Hikmet Acar Emine'ye çok iyi davranır. Onun işten çıkmasına izin vermez. Bu sırada Emine'nin annesi zatürreye yakalanır ve ölür. Emine kimsesiz kalır. Hikmet Acar Emine'yi teselli eder. Hikmet Acar ile Emine birlikte olurlar. Hikmet ile Emine sevgili hayatı yaşamaya başlar. Bir gün Emine hamile kalır. Ne yapacağını kara kara düşünür. Üzülüp ağlamaya başlar. Bu sırada Bedriye adında bir kadın Emine'yi teselli etmeye çalışır. Emine Bedriye'ye “Belki dünyada iyi insanlar da vardır amma, devede kulak! Onlar da birbirlerini bulamadıkları için hayatta saadet denilen şey Zümrüdüanka kuşu!” (s. 249) der.

5.2.Yunan Mitolojisi

Yunan mitolojisi üzerine çeşitli açıklamalar bulunur. Araştırmacılar kendi yöntemleri dâhilinde bu konuda çalışmalar gerçekleştirirler. Bu çalışmamızda daha çok Yunan mitolojisinin Türk romanına yansımaları üzerinde duracağız. Süheylâ Yüksel

“Türk edebiyatında Batı’ya açılış, bilinçli olmasa da Yunan antikitesi ve mitolojisi ile tanışmak anlamına gelir; çünkü Batı’dan yapılan ilk tercümeler ya yazarı veya muhtevası açısından Yunan antikitesiyle veya Yunan mitolojisiyle ilgilidir” (Yüksel, 2012, 119) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda Yunan mitolojisiyle ilgili çeşitli unsurlara rastlanır. Yunan mitolojisinden isim olarak ise sadece bir romanda bahsedilir.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Vedat’ın Kemal adında şair bir arkadaşı vardır. Kemal Vedat ile konuştuğu sırada din bilgisinin zayıf olduğunu fark eder. Kuran’ı baştan sona okur. Dinleri araştırmaya başlar. Araştırdıkça aydınlanır. Daha sonra İncil’i bitirip Yunan mitolojisine başlar (s. 107).

5.2.1.Aphrodite

Aphrodite, güzellik tanrıçası olarak bilinir. Azra Erhat da Aphrodite’in aşk ve güzellik tanrıçası olduğundan bahseder (Erhat, 2020, 42). İncelediğimiz romanların sadece ikisinde bu tanrıçaya rastlanır.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülener tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit, Selma’yı sevip sevmediğini sorgulamaktadır. Selma, Ferit’ten ruh sevgisi bekler. Ferit ise Selma’ya maddi gözle bakar. Buluştukları sırada bu yüzden tartışırlar. Selma kalkıp gider. Daha sonra oradan geçen Nedime ile Ferit aralarında konuşmaya başlar. Nedime Ferit’e Selma’nın ailesi hakkında bilgiler verir. Devamında Selma’nın annesi Belkıs Hanım’ın başından geçenleri anlatır. Belkıs Hanım için romanda “Afrodit soyundan olduğu” (s. 82) ifadesi kullanılır.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat okuduğu bir kitaptaki fikirlerden etkilenerek hayatını şekillendirmeye çalışır. Okuduğu kitaba göre aşk gerçek değildir. İhtiras önemlidir. Vedat kitabın dışında, çıplak bir kadın heykelinden de etkilenir. Bu heykel bir kadın vücudunun bütün çıplaklığını gözler önüne serdiği için ihtiras heykelidir. Vedat bu heykeli uzun uzun izler. Heykeli kimseye göstermek istemez. Onu kendine saklar. Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu

kitap yönlendirir. Okuduğu kitapta Afrodit'in Leyla ile birlikte sevilmesi gerektiği yazmaktadır (s. 18).

İhtiyar bir çiçekçinin Aysel adında melek gibi bir kızı vardır. Aysel, Vedat'a ölümüne âşıktır. Vedat ise Aysel üzerinde kötü emeller barındırır, onu sevmez. Vedat, Aysel'e sahip olmak ister. Aysel bu duruma baştan karşı çıkar. Fakat sonrasında Vedat, ona sevenlerin fedakârlık yapması gerektiğini söyler. O da Vedat'ı çok sevdiği için karşı koyamaz. Bu olaydan sonra Vedat, onunla bir daha görüşmez. Muradına erdiği için onun görüşme isteğini de reddeder. Başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Aysel bu duruma çok üzülür. Aysel, Vedat ve arkadaşlarının olduğu bir meclise katılır. Vedat ve arkadaşları Aysel'e kendi uç fikirlerini aşılamak isterler. Aysel oradan kaçır. Aysel gittikten sonra meclislikler Vedat'ı teselli ederler. Bunun üzerine Vedat "İçelim, bize arzularımızın ifadesi hususunda cesaret veren nadide heykelin şerefine ve arzuyu alkışlayan Baküsle Afrodit'i öper gibi içelim" (s. 126) der.

5.2.2.Zeus

Zeus, mitolojik bir tanrıdır. Azra Erhat Zeus için "Tanrıların tanrısı, tanrıların babası, büyüğüdür Zeus" (Erhat, 2020, 293) der. Süheyla Yüksel edebiyatımızla Yunan mitolojisinin arasındaki ilişkiden bahsederken Zeus'tan söz eder: "Yunan mitolojisinin çok tanrılı yapısı Tanzimat'tan önce edebiyatçıların Yunan mitolojisine uzak, Tanzimat'tan sonra ise mesafeli durmalarının en önemli sebebidir. En büyük Tanrı olarak değerlendirilen Zeus'un eserlerde çok yer bulamaması yine bu dinî hassasiyetten kaynaklanmış olmalıdır" (Yüksel, 2012, 212-213). İncelediğimiz romanların da sadece ikisinde Zeus'un geçmesi bu fikre dayandırılabilir.

Peyami Safa'nın *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit'in babası Londra'ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit'in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Bu pansiyonda Fatma adında bir kadın da kalmaktadır. Fatma Ferit'e kendi hayatını anlatır. Ferit Fatma'dan yararlanmak ister. Bir yolunu bularak onunla birlikte olur. Bu olaydan belli bir zaman sonra Ferit "Eflatun'un bir cinsî muameleden sonra psikografisi yapılsaydı, onun yine Zeus hakkı için, Zenon'un çevresinde yetişmiş bir Elealı ile Parmenides'i konuşturmak üzere yazacağı Sofist'in ana temlerini düşündüğü mü görüldü, yoksa..." (s. 59-60) diye kendi kendine düşünür.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde

yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Muhabirlik yaptığı gazetede Mürettip Hüsnü adında bir adam vardır. Romanda Mürettip Hüsnü “Mürettip Hüsnü, Zeus’a başkaldırışının cezasını çeken mitoloji devi Sızif gibiydi” (s. 35) şeklinde anlatılır.

5.2.3.Athena

Athena, mitolojik bir tanrıçadır. Bu tanrıça hakkında çeşitli efsaneler vardır. Azra Erhat bu konuda “Bilindiği gibi, bir efsaneye göre, tanrıça Athena babası Zeus’un kafasından silahlı ve elinde kargısı olarak çıkmıştır” (Erhat, 2020, 65) ifadesini kullanır. İncelediğimiz romanların sadece birinde bu tanrıçaya rastlanır. Bu romanda da Athena’nın Truva olayından bahsedilir.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami’nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami’nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Gazete bekleme odaları yayın yüzünden öfkelenenlerin yeridir. Selami bir gün randevucu Madam Katina’yı basan kaçakçılıkla savaş örgütü şefi X’i bu odada görür. Romanda X’in tüm yetkilerini kullanarak Madam Katina’nın evini nasıl bastığı anlatılır. Bu durum romanda “Tanrıça Atene’nin, Truva’da eski Yunanlılara öğütlediği at oyununu anımsatan bir oyun: Kaçakçılıkla savaş örgütünün güzel daktilosu, Truvalıların tutkusunu körükleyen tahta at gibi, fuhuş kalesini içinden düşürmüştür” (s. 38) şeklinde anlatılır.

5.2.4.Venüs

Venüs, mitolojik bir tanrıçadır. Genelde güzellikle özdeşleştirilir. Bu konuda Azra Erhat “Çok eski bir Latin tanrıçasının adıdır. Meyve bahçelerinin koruyucusu olarak saygı gören Venus sonradan Yunan etkisi altında Aphrodite ile bir tutulmuştur” (Erhat, 2020, 290) ifadelerini kullanır. İncelediğimiz romanlarda en çok bahsedilen mitolojik öge Venüs’tür. Yedi ayrı romanda ondan bahsedilir. Çoğunlukla güzelliğin derecesini arttırmak için kullanılır.

Peyami Safa’nın *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* adlı romanı İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçer. Romanın kahramanı Ferit Gülenler tıp fakültesini bırakarak felsefe bölümüne geçmiş yalnız bir gençtir. Ferit’in babası Londra’ya gider. Fakat ondan bir daha haber alamazlar. Ferit’in annesi ve iki ablası veremden dolayı ölür. Diğer kardeşi Nilüfer de vereme yakalanır. Nilüfer, teyzesinin yanında yaşar. Ferit kötü bir pansiyonda hayatını sürdürmektedir. Ferit bir gece pansiyonda çıplak bir kız görür. Etraf karanlık olduğu için kıza dokunarak onu tanımaya çalışır. Tanıyamayınca pansiyonun sahibi Vafi Bey’den kibrit almaya gider. Geri döndüğünde kız yoktur. Romanda bu durum “Hemen geriye döndü. Gözleri karanlığa alıştığı için, merdivenleri

deminkinden daha kolay çıktı. Fakat Venüs kaybolmuştu” (s. 41) şeklinde anlatılır. Romanın devamında Ferit kendi kendine “Fakat kimdi o merdivendeki Venüs? Hallucination olabilir mi” (s. 58) diye düşünür.

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde Edip Münir’in başından geçen olaylar anlatılır. Romanının ikinci bölümünde Münir’in yazdığı roman ve bundan sonra gelişen olaylar anlatılır. Romana göre Rübaioğlu iyice ihtiyarlar. Semahat Hanım sürekli sevgili değiştirir. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım’dan ayrılmak istemez. Fakat Semahat Hanım Mithat Şekip Bey ile ilişki yaşadığı için Mahir Hüsnü Bey’i istemez, onu kovar. Bu durumu erkeklik gururuna yediremeyen Mahir Hüsnü Bey onlardan intikam almak ister. Rübaioğlu konağının uşağı Yakup Ağa, Mahir Hüsnü Bey’e intikam için yardım eder. Semahat Hanım ve Mithat Şekip Bey’in bulunduğu bir gece Mahir Hüsnü Bey’i gizlice konağa alır. Mahir Hüsnü Bey, Semahat Hanım ve Mithat Şekip Bey’i uygunsuz bir vaziyette basar. Kıskançlık kriziyle Mithat Şekip Bey’i öldürür. Semahat Hanım’ı da öldüreceği sırada Rübaioğlu onu öldürme diye yalvarır ve kalp krizi geçirip ölür.

Münir romanda Semahat Hanım’ı âşık bir kadın olarak gösterir. Bundan dolayı Semahat Hanım Münir’e teşekkür etmek için onu yanına çağırır. Münir onunla evlenmek ister. Semahat kimseyle evlenme niyeti olmadığından bahsedince de Münir onu kimseden kıskanmayacağını söyler. Devamında ise “Bu Venüs vücudunun bir tek erkeğin sevda tekelinde kalması için yaratılmamış olduğunu bilmeyecek kadar ahmak değilim ki, kıskanayım” (s. 191) der.

Sami Hekimci’nin *Gülseren ve Milli Mücadele* adlı romanında, roman kahramanı Selçuk’un defterinde yazılanlar anlatılır. Selçuk bir askerdir. Gülseren adında bir kıza âşıktır. Gülseren de Selçuk’a âşıktır. Selçuk, ablası sayesinde Gülseren ile buluşmaktadır. Bir gün ablasıyla birlikte Gülseren’i de yanlarına alarak gezintiye çıkarlar. Bu gezinti sırasında Gülseren ile Selçuk’un aşkları daha da alevlenir. Birbirlerine aşklarını ilan ederler. İki âşık mektuplaşmaya başlar. Selçuk Ayastefanos Tayyare Mektebi’nde okur. Diploma almaya hak kazanır. İzin alıp evine gider. Eve geldiğinde Gülseren’i misafir odasında bulur. Aralarında konuşmalar geçer. Gülseren Selçuk’a yanaklarını değil elini öptürür. Bunun üzerine Selçuk “Eğer Gülseren, o dakikada bana elini uzatacağına yanaklarını ve dudaklarını uzatsaydı, insanlıktan, hurilikten sıyrılacak müzelerde saklanan “Venüs” taşından başka bir şey olmayacaktı. O “Venüs” taşları ki her tarafı üryandır, mermerleşmiş ve büründüğü ince sanat türleri arasında şahlanmıştı” (s. 36) diye düşünür. Romanın devamında Selçuk, Gülseren’in vücudunun Venüs heykellerinin hepsinden daha güzel olduğunu düşünür.

Selçuk, Gülseren ile evlenmek ister fakat Gülseren’in babası buna izin vermez. Bunun üzerine Selçuk Anadolu’ya gitmeye karar verir. Bu kararını Gülseren’e açıklar. Ondan bir konuda yardım ister. Defterine yazdığı bir yazıda Gülseren için “İlahi mabedlerdeki “Venüs”ler, beyaz mermerden heykelleşirken, onu işleyen yüksek

dehalar, hayallerinin uçsuzluğunda seni bulmuşlar, sen “Venüs” de ve bütün güzel ilahlar sende toplanmış” (s. 70) der.

Sedat Pınar’ın *İhtiras Heykeli* adlı romanında, roman kahramanı Vedat’ın hayatını ihtiras heykeli ve okuduğu kitap yönlendirir. Vedat’ın başından birtakım kötü olaylar geçer. Vedat bir boşluğa düşer. Bir gün Vedat’ın bahçıvanı ona kötürüm bir dervişten bahseder. Onun yanına giderse huzur bulabileceğini söyler. Vedat dervişin yanına gider. Onunla sohbet eder. Bu sohbet sırasında Vedat’ın içi aydınlanır. Bu zamana kadarki hayatının, okuduğu kitap ve ihtiras heykeli etkisiyle zehirlendiğini düşünür. Kitabı yırtmaya başlar. Bu kitabın içinde Venüs’ün güzelliğinin değil Cabilla’nın cesedi olduğunu düşünür (s. 156).

Recai Sanay’in *Mezada Çıkarılan Kız* adlı romanı Emine adında bir kızın başından geçen acı olayları anlatır. Emine, Çolak Memduh adında ayyaş bir adamın kızıdır. Çolak Memduh sürekli içki içen, işsiz bir adamdır. İçki parasını bulabilmek için kızı Emine’yi kullanır. Sürekli olarak Emine’ye evlenecek talip bulur. Bu talipleri evine götürür. Evine götürdüğü adamların parasını yer. Bir bahane bulup kızı Emine’yi onlarla evlendirmekten vazgeçer.

Bir gün Çolak Memduh eve yeni bir görücü getirir. Bu görücü Saim adında bir gençtir. Saim, Memduh’un getirdiği diğer görücülerden farklıdır. Emine’nin sevgisini kazanır. Emine ile Saim gezip tozmaya başlarlar. Emine Saim’e aşık olur. Emine ile Saim gizlice bir nişan düzenlerler. Bu sırada Çolak Memduh’a Kasap Mehmet adında biri bir teklifte bulunur. Eğer kızını onunla evlendirirse Memduh’u çok zengin edeceğini söyler. Kasap Mehmet yaşlı bir adamdır. Memduh durumu kızı Emine’ye anlatır. Emine nişanlısı Saim’i çok sevdiği için babasının onu Kasap Mehmet ile evlendirmesine karşı çıkar. Babasıyla kavga ederler. Bu kavga sırasında Memduh kızı Emine’yi bıçaklar. Emine hafif bir şekilde yaralanır. Bu olaydan sonra evden kaçır. Nişanlısı Saim’in evine gider. Emine, Saim’in evine geldiğinde üstünü değiştirirken Saim’in arkasını dönmesini ister. Bu sırada Emine’nin vücudu romanda Venüs heykeline benzetilir (s. 92).

Kerime Nadir’in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde “Aşk Rüyası” adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman’ın, adına “Aşk Rüyası” vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarına bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu ev ünlü yazar Bülent Pulater’e aittir. Romanın devamında olaylar bu ev etrafında gelişir. Romanın ilerleyen kısımlarında Leman’ın Venüs’ü kışkındıracak bir güzelliğe sahip olduğu belirtilir (s. 130).

Esat Mahmut Karakurt'un *Bir Kadın Kayboldu* adlı romanı yasak aşk konusunu ele alır. Necmi ve fabrikatör İhsan Keper'in kızı Hümeysra arasında yasak bir aşk vardır. Necmi, Selma ile evlidir. Romanda yılbaşı gecesinde Selma'nın Hümeysra'ya tabanca ile ateş etmesi anlatılır. Selma'nın kardeşi Avukat İrfan Bey bu suçun delillerini karartmak için uğraşır. Selma, Hümeysra'yı vurduktan sonra İrfan, Doktor Nazım Bey'in yanına gelir. Doktora tabanca doğrultarak gözlerini bağlar. Hümeysra'nın yaralarını doktora tedavi ettirir. Bu tedavi esnasında Doktor Nazım Bey Hümeysra'nın elbisesini keser. Cırılçiplak kalan Hümeysra Venüs heykeline benzetilir (s. 26).

5.2.5.Sisyphos

Sisyphos, Yunan mitolojisinde geçen biridir. Azra Erhat onun için "Sisyphos tanrılara karşı suç işlemiş kişidir, onlarla boy ölçüşmeye giriştiği için de ölümler ülkesinde korkunç bir cezaya çarptır" (Erhat, 2020, 272) der. İncelediğimiz romanların sadece birinde Sisyphos geçer. Bu romanda da Zeus'a karşı işlediği suçtan bahsedilir.

Reşat Enis'in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölümde roman kahramanı Selami'nin sol bacağı kırıldığı için hastanede yatma süreci anlatılır. Selami hasta yatağında geçmişini gözünün önüne getirir. Romanda Selami'nin anı defterinden bölümler okunarak geriye dönüş tekniği uygulanır. Selami anı defterinde yazılana göre yıllarca gazetede muhabirlik yapar. Muhabirlik yaptığı gazetede Mürettip Hüsni adında bir adam vardır. Romanda Mürettip Hüsni "Mürettip Hüsni, Zeus'a başkaldırışının cezasını çeken mitoloji devi Sızif gibiydi. O Sızif ki, koskoca bir kaya parçasını yuvarlayarak tepeye çıkarıyordu. Kaya gene yerine dönüyor, Sızif gene çıkarıyor ve bu yorucu iş bitip tükenmek bilmiyordu. Bereket, it canlıyı Hüsni..." (s. 35) şeklinde anlatılır.

5.2.6.Apollon

Apollon, Yunan mitolojisinde geçen bir tanrıdır. Azra Erhat, Apollon hakkında önemli bilgiler verir:

Apollon aydın, durgun, ölçülü gücü simgeler, ışıktır, doğayı görme, varlığı akılla algılama ve akıl yetisine dayanan yöntemlerle biçimlendirme gücü ve yeteneğidir, Apollon plastik sanattır, ama aynı zamanda da öngörmedir, anlama ve kavramadır, ışığın doğayı bir projektör gibi aydınlatıp karanlık kalan sırlarını çözümlemesidir (Erhat, 2020, 44).

İncelediğimiz romanların sadece ikisinde Apollon'dan bahsedilir. Bu romanların birinde Apollon'un vücuduna gönderme yapılır. Diğerinde ise onun altın çizmelerinden bahsedilir.

Samim Kocagöz'ün *Bir Şehrin İki Kapısı* adlı romanı, Mustafa adında birinin kasabasında geçen olayları anlatır. Mustafa, Söke civarında bir kasabada yaşamaktadır.

Kasabada olup bitenleri bir deftere yazar. Yazdığı bu defter romanı oluşturur. Bu defterde kasabada geçen birçok olay anlatılır. Mustafa, Sıtkı ve Doktor Reşat bir gezintiye çıkarlar. Bir zeytin ağacının altına oturup manzarayı seyrederek. Bu sırada Mustafa Sıtkı'ya Yunanlılardan sonra bize gelinceye kadar buralarda kimlerin yaşadığını sorar. Sıtkı Tales'in diyarını İranlıların, Romalıların yağma ettiğini söyler ve devamında şu ifadeleri kullanır:

Selam Tales! Ey mavi denizlerin berrak sularının yıkadığı beyaz mermerler diyarının çocuğu! Ayıngeçler pembe çiçeklerini açtıkları için seni ziyarete geldim... Seninle büyük mabede kadar uzanalım. Orada Apollon'un altın çizmelerinin ucuna ilişip, dünyanın neden ve nasıl yaratıldığını, nereden geldiğini değil, encamını düşünelim (s. 124-125).

Kerime Nadir'in *Aşk Rüyası* adlı romanı iki bölümden oluşur. Romanın birinci bölümünde "Aşk Rüyası" adlı bir sanat eserinin oluşum süreci anlatılır. Naim Ergenekon tanınmış, önemli bir ressamdır. Kendinden yaşça bayağı küçük olan Leman adında çok güzel bir kızla evlenmiştir. Naim Leman'ın, adına "Aşk Rüyası" vereceği, bir resmini çizmek ister. Bunun için amcasının çiftliğine gitmeye karar verirler. Yolda giderlerken karşılarında bir dağ köşkü çıkar. Bu dağ köşkü göl kenarında, bahçe içinde demir panjurları olan mükemmel bir yerdir. Naim ve Leman bu evi geçici bir süreliğine kiralamak isterler. Bu evin ünlü yazar Bülent Pulater'in evi olduğunu öğrenince çok şaşırırlar. Çünkü bu yazarın hayranıdır. Bülent Pulater, Şehabettin Mahir Bey'in oğludur ve "Dost Yüzlü Düşman" adlı romanın yazarıdır. Şehabettin Mahir Bey çok önemli bir yazar olarak vefat etmiştir. Naim ve Leman evin ikinci katını kiralarlar. Evin birinci katına Bülent Pulater arada sırada uğrayacaktır. Naim, Leman'ın "Aşk Rüyası" adlı resmini çizmeye başlar. Fakat Leman saatlerce modellik yapmaktan sıkılır.

Bir gece Leman gölde çıplak olarak yüzer. Daha sonra karaya çıktığında kıyafetlerini yerinde bulamaz. Bir köpek onları götürmüştür. Bu sırada genç bir adam Leman'ı bu halde görür. Leman çok utanır. Bu adamla aralarında konuşmalar geçer. Ertesi gün Leman bu adamı kaldıkları evde görünce onun Bülent Pulater olduğunu anlar. Bülent Pulater, Leman'ın sandığı gibi yaşlı bir yazar değildir. Leman, eserine hayran olduğu yazarın bu kadar genç çıkmasına çok şaşırır. Leman gün geçtikçe Bülent Pulater'e daha fazla ilgi duymaya başlar. Romanda Bülent'in vücudu "Bülent'e gelince, Apollon'u kıskandıracak ve hakikaten puluttan denebilecek bir vücuda sahipti" (s. 48) şeklinde tasvir edilir.

5.2.7. Antigone

Antigone, mitolojik biridir. Antigone hakkında çeşitli açıklamalar bulunur. Azra Erhat'ın Antigone hakkında söyledikleri çalışmamız için önem arz eder:

Antigone tragedya kahramanlarının en cana yakını, hayat hikâyesi bize en çok dokunanıdır. Davranışı, eylemiyle bugün bile çözümlenememiştir

bir toplum sorununu dile getirdiği içindir ki, çağdaş insanı derin derin etkileyen, sonsuzca düşündüren bir kişilik taşır. Sophokles’le işlenmeye başlayan Antigone dramı canlılığını bugüne dek yitirmemiş ve Anouilh gibi Batının en seçkin tiyatro yazarlarına konu olmuş ve olmaktadır (Erhat, 2020, 40).

İncelediğimiz romanların sadece ikisinde Antigone’dan bahsedilir. Bunların birinde Antigone ile bir Yunan ozanı arasındaki konuşmadan bahsedilir. Diğerinde ise Antigone sahnesinden söz edilir.

Reşat Enis’in *Ağlama Duvarı* adlı romanı üç bölümden oluşur. Romanın ikinci bölümünde Selami’nin parasızlıktan dolayı çektiği sıkıntılar anlatılır. Selami annesi öldükten ve karısı başkasıyla evlendikten sonra kimsesiz kalmıştır. Yükleme boşaltma servisinde işe başlar. Bu işte Laz Muharrem adında bir arkadaşı vardır. Laz Muharrem ona işin inceliklerini anlatır. Selami, Muharrem’in olduğu gecekondu mahallesinde kalır. Selami ve arkadaşları genelde Kahveci Pilot Neriman’ın kahvesinde oturup muhabbet ederler. Bu muhabbetler sırasında bir sürü acı olaylar anlatılır. Selami bir gün Pilot Neriman’ın yanında güzel bir kadın görür. Pilot Neriman Selami’ye bu kadının Angeliki Nikolaidis adında namuslu bir kadın olduğunu söyler. Pilot Neriman aracılık yapar. Bir Ayiu Pandeimonos gününde Selami ile Angeliki buluşur. Angeliki Selami’ye Ayiu Pandeimon hakkında bilgiler verir. Selami bunları dinlerken içinden “Bir Yunan ozanı, Antigone’u övüyor, ona (Güneşin Oğlu) diyormuş. Antigone, ozana kızmış: Bunu bir de oturağımı döken adamdan sormalı! demiş” (s. 130) diye düşünür.

İhsan İleri’nin *Babam Kim?* adlı romanı iki bölümden oluşur. Birinci bölüm Nesrin’in, ikinci bölüm ise Yıldız’ın ağzından anlatılır. Romanın ikinci bölümünde Yıldız İzmir’e gider. Orada ananesine babasının kim olduğunu sorar. Ananesi başlarından geçen korkunç felaketleri Yıldız’a anlatmaya çalışır. Bu felaketleri anlatırken “Kimin başına gelen bir belanın benzeri idi. Bu ancak Yunan efsanelerinden Antigoni sahnesinin en ağır dramını biz hakikatte oynuyorduk” (s. 121) sözlerini kullanır.

6.SONUÇ

Çalışmamızda 1948-1949 döneminde yayımlanmış romanların din ve inanç ile ilişkisini irdeledik. Bu esnada romanda geçen dinler hakkında kısa bilgiler vermeye çalıştık. Amacımız, romanların barındırdığı din ve dini öğeleri tespit edip romandaki konumlarını ortaya çıkarmaktır. Çalışmamızı dört bölüm halinde ele aldık. Birinci bölümde bu döneme ait romanların içeriğinden bahsettik. İkinci bölümde semavi dinlerle incelediğimiz romanlar arasındaki ilişkiyi ve romanlarda geçen dini öğeleri tespit ettik. Üçüncü bölümde bu duruma semavi olmayan dinler üzerinden yaklaştık. Dördüncü bölümde ise romanların barındırdığı mitolojik öğeler üzerinde durduk.

1948-1949 döneminde yazarlar, romanlarda oldukça fazla dini unsurlara yer verirler. Fakat bu din algısı ideal bir yaşam biçimi olarak romanlarda yer almaz. Bu algının daha çok kültürel öğe olarak kullanıldığı görülür. Bu dönemin yazarları içinde bulundukları toplumu romanlarına aktarırken günlük konuşma dilini de eserlerine taşırlar. Özellikle kalıplaşmış dini terimler romanlar içinde sık sık kullanılır. İkinci Dünya Savaşı'nın olumsuz sonuçları ister istemez bu dönem romanlarına etki eder. Roman karakterleri çeşitli nedenlerden dolayı karamsarlığa kapılırlar. Bazı karakterler ise dine sığınarak içinde bulundukları olumsuz durumdan kendilerini uzaklaştırmaya çalışırlar.

Çalışmamızın sonucunda romanlarda en fazla İslam dinine ait unsurlara yer verildiğini tespit ettik. Bunun sebebi olarak roman yazarlarının Müslüman olmaları gösterilebilir. Çünkü yazarlar ister istemez kendi dini kimliklerini ve inançlarını eserlerine yansıtabilirler. Romanlarda, İslam dininden sonra en çok bahsedilen din Hristiyanlık'tır. Semavi dinlerden biri olan Hristiyanlık tarih boyunca İslam dini ile çeşitli nedenlerden dolayı kesişir. İncelediğimiz romanlarda da bu iki din, farklı karakterler aracılığıyla bir arada işlenir. Bu dinler arasında hoşgörü olduğu gözlenir. Roman karakterleri birbirlerinin inançlarına saygı duyarlar. *Ağlama Duvarı* romanında, roman kahramanı Selami, Hristiyan olan Angeliki ile evlenir. Onunla birlikte ayinlere katılır. Farklı dinlerden olmalarına rağmen dini görevlerini yerine getirirler. Bazı noktalarda küçük çatışmalar yaşamalarına rağmen genel olarak dini manada sorun yaşamazlar. Bunun dışında *Barbaros Hayrettin Geliyor* romanının birinci ve ikinci cildinde bu iki din yine bir arada kullanılır. Fakat bu romanda *Ağlama Duvarı*'nın aksine dinler arası çatışma hâkimdir. Müslüman korsanlar ile Hristiyanlar arasında savaşlar olur. Bazı Hristiyanların din değiştirerek Müslüman oldukları görülür. Hatta bu kişiler dinleriyle beraber isimlerini de değiştirirler. Romanlarda bu iki dinin dışında Yahudilik, Hinduizm, Budizm, Gök Tanrı ve Putperestlik dinlerinden de bahsedilmesine rağmen bunlar hakkında detaylı bilgilere yer verilmez. Mitolojik unsur olarak ise Yunan mitolojisinden Türk mitolojisine göre daha çok yararlanıldığı görülür.

İncelediğimiz bütün romanlarda *İslamiyet* unsurlarına rastlanır. *Bozkurtlar Diriliyor* romanında roman karakterleri Gök Tanrı inancını benimsemelerine rağmen

romanın yazarı Müslüman olduğu için bazı yerlerde karakterler İslam inancına göre konuşturulur. Bunun dışındaki romanlarda karakterlerin büyük çoğunluğu Müslüman'dır. İslam inancına göre hayat sürerler. Dinin gerektirdiği işlevlerde bulunurlar.

Allah'ın varlığına ve birliğine iman konusu incelediğimiz romanların biri hariç hepsinde geçer. Romanlardaki karakterler, Allah'ın varlığına ve birliğine inandıklarını Allah'ın adını anarak dile getirirler. Romanların bazılarında Allah'ın hayat verdiği dair inanç söz konusudur. Allah'ın yaratıcı özelliğinden bahsedilir. Konuşma dilinin gereği olarak da “Allah” kullanılır. Bazı kalıplaşmış söz öbeklerinde Allah inancından bahsedilir. Bunun dışında Allah'ın varlığını sorgulayan karakterler de olur. Hatta bunlardan bazıları Allah inancıyla bağdaşmayan söylemlerde bulunur. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında Ferit'in babası Allah'a inananlara hakaret eder. *Huzur* romanında Suat, Allah hakkında olumsuz sözler sarf eder. *Baba Evi* romanında Allah benzetme unsuru olarak kullanılır. Bu durum İslam inancıyla uyumsuz. Çünkü Allah, İslamiyet'e göre yarattığı hiçbir varlığa benzemez.

Melek kavramından doğrudan bahsedildiği gibi bazen de benzetme unsuru olarak bahsedilir. Özellikle romanlardaki kadın karakterler, “melek gibi” tabiriyle anlatılır. Bu durum melek kavramının sık tekrar edilmesini sağlar. Meleklerin koruyuculuğundan, gökten indiğinden, güzel ve iyi olduklarından bahsedilir. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında roman karakterlerinden biri tarafından meleklerin uydurma olduğu söylenir. Bu durum İslam inancına ters düşer. Meleklerden biri olan *Azrail*'den genellikle insanın canını alan melek olarak bahsedilir. Genelde ölümle birlikte kullanılır. *Zavallı Sabiha* romanında Azrail'in korkunç pençesi olduğu söylenir. *İsrafil* ve *Kiramen Kâtibin* melekleri sadece *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında geçer. Burada İsrafil'in kıyametin kopmasındaki görevinden ve Kiramen Kâtibin meleklerinin günah ve sevap yazma özelliklerinden bahsedilir. *Cehennem meleklerinden* de *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* ile *Gülseren ve Milli Mücadele* romanlarında bahsedilir. Bu romanlarda cehennem melekleri “zebani” olarak kullanılır.

Kur'an-ı Kerim ve Zebur kutsal kitaplardandır. Roman karakterleri *Kur'an-ı Kerim*'i genelde ölen kişilerin ardından okur. Cenaze törenlerinde ve mezarlıklarda Kur'an okunduğu görülür. *Baba Evi* romanında hasta kişilere şifa olması niyetiyle Kur'an okunur. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında Kur'an üzerine yemin edilir. *Zebur*, sadece *Baba Evi* romanında geçer. Bu romanda Zebur'dan bir kitap olarak bahsedilir.

Peygamberler, genelde dini yaymakla görevli kişiler olarak anlatılır. *Ömrümün Tek Gecesi* romanında karşılıksız sevginin peygamberlere özgü bir özellik olduğu anlatılır. *Rahika* romanında peygamber sabrı üzerinde durulur. Bazı romanlarda da peygamber kıssalarına telmihte bulunulur. Peygamberlerden biri olan Hz. Âdem'den sadece *İhtiras Heykeli* ve *Rahika* romanlarında bahsedilir. Bu romanlarda Hz. Âdem'in

eşi Hz. Havva ile olan kıssalarına gönderme yapılır. *Hz. Süleyman*'dan sadece *Ağlama Duvarı* romanında bahsedilir. Onun saltanatı hakkında bilgiler verilir. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında *Hz. Yakup*'tan bahsedilir. *Hz. Yakup* sadece isim olarak söylenir. Onun hakkında herhangi bir ayrıntıya yer verilmez. *Baba Evi* romanında *Hz. Eyüp*'ün adı geçer. Onun, sabır ile özdeşleştiği görülür. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında *Hz. İbrahim* isim olarak geçmese bile onun bir kıssasına gönderme yapılır. Böylece onun, anımsatıldığı görülür. *Hz. Nuh* peygamber *Bir Şehrin İki Kapısı* romanında “tufan” hadisesiyle birlikte ele alınır. *Hz. Hızır* ise *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* ve *Ağlama Duvarı* romanlarında geçer. *Hz. Hızır*'ın yardımı gelmesinden söz edilir. *Hz. Lokman*, *Huzur* ve *Mezada Çıkarılan Kız* romanlarında görülür. Onun hastalara şifa olması dolaylı olarak anlatılır. *Hz. Muhammed*'e diğer peygamberlere göre daha fazla yer verildiği gözlenir. Onun son peygamber olması romanlara konu olur. Ayrıca “Allah ve Muhammed aşkına”, “Ümmeti Muhammed” gibi kalıplaşmış ifadelerle de yer verilir.

Kaza ve kader inancından doğrudan söz edildiği gibi “*talih, baht, alın yazısı, kısmet*” gibi kavramlarla dolaylı olarak da bahsedilir. Neredeyse bütün romanlarda bu konu üzerinde durulur. Roman karakterleri birtakım işlerinin nedenini kader inancıyla açıklar. Başlarına gelen kötü olayları “kader” olarak değerlendirirler. *Huzur* romanında Nuran, Mümtaz ile evlenememesinin nedenini kaderin istemediğine bağlar. *İhtiras Heykeli* romanında verilen kararın kaderi belirleyeceğine inanılır. *Mezada Çıkarılan Kız* romanında kadere teslimiyet vardır. *Aşk Rüyası* romanında geleceğin kader tarafından belirlendiği düşünülür. Kadere her zaman olumlu olarak bakılmaz. *Rahika* romanında roman kahramanı insanların kaderin elinde bir oyuncak olduğunu düşünür. Bu durum İslam inancına ters düşer.

Ahret inancı çoğu romanda dile getirilir. Roman karakterlerinden bazıları dünyada yaşadıkları olayların ahrette hesabının sorulacağına inanırlar. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanı bu duruma örnek olarak gösterilebilir. *Kıyamet*, daha çok mecaz anlamıyla kullanılır. Roman karakterlerinin herhangi bir olay karşısında verdikleri büyük tepkiler, kıyametin kopmasına benzetilir. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında kıyametin gerçek manada nasıl kopacağı da anlatılır. *Mahşer* daha çok benzetme unsuru olarak ele alınır. Romanlarda genelde kalabalıklar “mahşer gibi” olarak ifade edilir. *Babam Kim?* romanında dünyada gerçekleştirilemeyen dileklerin mahşere kalmasından söz edilir. *Sırat köprüsü* sadece *Ağlama Duvarı* romanında geçer. *Sırat köprüsünün* kıldan ince kılıçtan keskin olması üzerinde durulur.

Cennet daha çok benzetme unsuru olarak kullanılır. Roman karakterleri güzel yerleri “cennet gibi” ifadeleriyle açıklarlar. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında cennetin anahtarının sabır olduğu söylenir. *Gülseren ve Milli Mücadele* romanında cennet bağlarından söz edilir. Bazı roman karakterlerinin cennete inanmadıkları gözlenir. *İhtiras Heykeli* romanında karakterlerden biri cennetin yalan olduğundan

bahseder. Cennetin aksine *cehennem* olumsuz durumlarda kullanılır. Cehennemin daha çok mecaz anlamından bahsedilir. Roman karakterleri içinde bulundukları olumsuz şartlar için “cehennem azabı” ifadelerini kullanırlar. *Aşk Rüyası* romanında günahlardan dolayı cehenneme gidileceğinden söz edilir.

İslam’ın şartlarından olan *kelime-i şهادet* sadece *Barbaros Hayrettin Geliyor* (2. Cilt) romanında geçer. Roman kahramanı Oruç Reis ölmeden önce kelime-i şهادet getirir.

Namaz ibadetine romanların yarısında yer verilir. Roman karakterleri dinlerinin emirlerini yerine getirmek için namaz kılarlar. *Mezada Çıkarılan Kız* romanında beş vakit namazdan söz edilir. Romanlarda beş vakit namazın dışında bayram namazı, cuma namazı, teravih namazı da kılınır. *Ezan* namaza davettir. Namazın vaktini bildirir. *İhtiras* romanında ezan, zamanı açıklamada kullanılır. *Rahika* romanında ezan sesinin dinlendiriciliğinden bahsedilir. *Müezzin* genelde ezan okumakla özdeşleştirilir. *Ağlama Duvarı* romanında ise müezzin salâ okur. *Abdest* namaz öncesinde yerine getirilen bir gereklilik olarak karşımıza çıkar. *Tespîh* çekmek namaz ibadetinden sonra gerçekleştirilir. Romanların sadece beşinde abdestten ve tespihten bahsedilir.

Oruç ibadetine çok sık rastlanmaz. Genelde Ramazan ayı ve oruç birlikte kullanılır. *Baba Evi* ve *Bir Kadın Kayboldu* romanlarında oruç sonrasında yenen iftar yemeğinden bahsedilir.

İslam’ın şartlarından biri olan *hac* vazifesinden *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Gülseren ve Milli Mücadele* romanlarında söz edilir. Bunların dışında bazı romanlarda *Kâbe*, *zemzem* ve *hacı* kavramlarıyla hac ibadetinden bahsedilir.

Zekât, mal ile yapılan bir ibadet çeşididir. İncelediğimiz romanlarda zekât kavramından hiçbir şekilde bahsedilmez. Fakat yine mal ile yapılan yardımlardan biri olan *sadakadan* sekiz farklı romanda söz edilir. *Dar Yol* romanında sadaka benzetme unsuru olarak kullanılır. *Bir Şehrin İki Kapısı* romanında ise roman karakterlerinden biri sadaka ile geçinir.

Allah ile kulun manevi olarak buluştuğu yer *duadır*. Müslümanlar dua yoluyla isteklerini Allah’a söylerler. Romanlarda roman karakterleri içinde bulundukları çeşitli durumlar için Allah’a dua ederler. *Aşk Tilsimi* romanında nişan esnasında Allah’a dua edilir. *Çamlar Altında* romanında hastalık, uzun ve rahat bir ömür, hayırlı kısmet için dualarda bulunulur. *Çiçekli Tepe* romanında ise Allah’ın yardımı için dua edildiği görülür.

Beddua olumsuz dualardır. Müslümanlar arasında bedduaya hoş gözle bakılmaz. *Barbaros Hayrettin Geliyor* (1. Cilt), *Çamlar Altında*, *Aşk Rüyası* gibi romanlarda roman karakterlerinin birbirlerine beddua ettikleri görülür. Bunun yanı sıra *Baba Evi* romanında çeşitli nesnelere de beddua edilir.

Romanlardaki karakterler içerisinde bulundukları çeşitli durumlar için Allah’a *şükrederler*. Romanların yarısına yakınında Allah’a şükredilir. *Mezada Çıkarılan Kız*

romanında roman karakterlerinden biri sağlığı yerinde olduğu için Allah’a şükreder. *İhtiras* romanında ise karakterlerden biri eşiyile uzun yıllar birbirlerine âşık kaldığı için Allah’a şükürde bulunur. *Zavallı Sabiha* romanında da yine aşktan dolayı şükredildiği görülür.

Romanlarda bazı konularda Allah üzerine *yemin* edilir. Roman karakterlerinin birçoğu yemini günlük konuşma dilinin gereği olarak kullanır. “Vallahi, vallah billâh” gibi kalıplaşmış ifadelerle sıklıkla rastlanır.

Kurban ibadeti herkes tarafından gerçekleştirilen bir ibadet değildir. Genelde maddi durumu iyi olanların yerine getirdiği bir ibadettir. Romanlarda hayvanların kurban edilmesinden bahsedilir. *Aşk Tılsımı* romanında kurbandan benzetme unsuru olarak faydalanılır. *Ağlama Duvarı* romanında kişiler adına kurban kesildiği görülür. *Rahika* romanında kurban ve Kurban Bayramı hakkında bilgiler verilir.

İslam inancına göre evlenecek kişilerin *nikâh* kıymaları gerekmektedir. Romanlarda nikâh kavramına oldukça geniş yer verildiği tespit edilir. *Mezada Çıkarılan Kız* ve *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu* romanlarında imam nikâhından bahsedilir. *Aşk Tılsımı* romanında nikâh kabulünden bahsedilir. *Gülseren ve Milli Mücadele* romanında ise nikâh olmadan kadın ve erkeğin birlikte olmasına hoş bakılmaz.

Aile birliğinin dağılması anlamını taşıyan *boşanma* kavramına on farklı romanda rastlanır. Bu romanlarda genel olarak boşanmaya olumsuz gözle bakılır. *Dar Yol* romanında boşanma, hastalığa benzetilir. *İhtiras* romanında roman karakterlerinden biri boşanmaya karşı çıkar. *Elbet Sabah Olacaktır* romanında ise boşanma davalarından söz edilir.

Bazı roman karakterleri yaptıkları işlere *besmele* ile başlar. “Bismillahirrahmanirrahim” sözünü kullanırlar. Yaptıkları işlere Allah’ın adını anarak başlamış olurlar. Ayrıca şeytandan gelebilecek kötülöklere karşı Allah’a sığınırırlar. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında “Euzubillâhi mineşşeytanirracim” sözü kullanılır.

Toplumsal birlikteliği sağlayan *selam*, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*, *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?*, *Bir Şehrin İki Kapısı* ve *Rahika* romanlarında geçer. Roman karakterleri karşılaştıklarında birbirlerine “Selâmün aleyküm” derler.

Romanlarda İslam inancına göre *günah* olan birçok olay ve duruma rastlanır. Fakat çalışmamızda doğrudan günah kavramının geçtiği yerler üzerinde durduk. Bu romanlarda günlük konuşma dilinin gereği olarak günah sözcüğüne oldukça fazla yer verilir. *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanında yapılması uygun olmayan davranışlar için “günah” ifadesi kullanılır. *Çiçekli Tepe* romanında roman kahramanının işlediği günahıtan dolayı üzüldüğü görülür. *Zavallı Sabiha* romanında ise roman kahramanı işlediği günahlardan dolayı Allah’tan af diler.

Romanlarda günahın zıttı olarak *sevap* kullanılır. Sevap olan birçok olay ve duruma rastlanır. Fakat çalışmamızda sevap sözcüğünün doğrudan geçtiği yerler

üzerinde durduk. *Baba Evi* romanında roman karakterlerinden biri sevap kazanmak için tuttuğu balığı başka birine verir. *Huzur* romanında hasta güvercinlere yem vermenin sevap olacağı söylenir. *Ömrümün Tek Gecesi* romanında ise güzele bakmanın sevap olduğundan söz edilir. *Mezada Çıkarılan Kız* romanında roman karakterlerinden biri sevap kazanmayı seven kadın olarak tanıtılır.

Helal, romanlarda genel olarak günlük dilde kullanılan kalıplaşmış ifadeler şeklinde geçer. *Aşk Tilsimi*, *Bir Şehrin İki Kapısı* ve *Zavallı Sabiha* romanlarında bazı roman karakterleri ölmeden önce çevresindekilerden helallik isterler.

Romanlarda İslam inancına göre *haram* olan birçok konuya rastlanır. Fakat çalışmamızda haram kavramının doğrudan kullanıldığı yerlere dikkat çektik. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanlarında şarap içmenin haram olduğundan bahsedilir.

Roman karakterleri çeşitli olaylar karşısında *nefisleriyle mücadele*ye girerler. *Mezada Çıkarılan Kız* romanında roman karakterlerinden birinin nefesine hâkim olamadığı görülür. *O Gün Gelecek Mi?* romanında ise roman karakterlerinden biri nefsiyle girdiği mücadeleyi kaybeder.

Romanlarda *lanet* olumsuz durumlarda dile getirilir. *Gülseren ve Milli Mücadele* romanında lanet okumaktan bahsedilir. *Aşk Rüyası* romanında ise roman karakterlerinden biri diğerine lanet okur. *Zavallı Sabiha* romanında lanetle bakmaktan söz edilir.

Romanlarda *dini kişiler ve din büyüklerinden* bahsedildiği görülür. Hoca ve imam adı altında *din adamlarına* yer verilir. İmamlar genelde camide namaz kıldırان kişilerden oluşur. Ayrıca imamların nikah kıyma, ölmeden önce hastaların başında Kur'an okuma, cenazelerde dua etme gibi misyonları da vardır. Hoca kelimesi ise bazen imam ile eş anlamda kullanılır. Bazen de din hakkında bilgi sahibi olan, nefesi kuvvetli kişiler için kullanılır.

Dini kişiler ve din büyüklerinden biri de *evliyalardır*. *Huzur*, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Bizim Köy* romanlarında evliyadan bahsedilir. *Hafızlar* ise romanlarda Kur'an-ı Kerim okurlar. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* ve *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanlarında hafız, unvan olarak kullanılır. Hz. Havva, Hz. Ömer, Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî, *İmam Gazzâlî* romanlarda bahsedilen diğer dini kişilerdir.

Romanlarda geçen *dini mekanlar* camiler ve medreselerdir. Romanların yarısından fazlasında *camilerden* bahsedilir. Bu romanlarda camiler, genelde özel isimleriyle birlikte kullanılır. *Huzur* romanında Elâgöz Mehmet Efendi Camii, *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında Yerebatan Camii, *Ağlama Duvarı* romanında Valide Camii, *Gülseren ve Milli Mücadele* romanında Ulu Cami, *Mezada Çıkarılan Kız* romanında Eyüp Sultan Camii, *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanında Büyük Cami, *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* romanında Meşver

Camii, *Zavallı Sabiha* romanında Ağa Cami bu duruma örnek gösterilebilir. Bunların dışında mekan olarak cami avlusundan söz edilir. Romanlarda geçen *medreselerde* dini eğitim verildiği görülür. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, *Baba Evi*, *Ağlama Duvarı*, *Bir Şahrin İki Kapısı* ve *Barbaros Hayrettin Geliyor (2. Cilt)* romanlarında medreselerden bahsedilir.

Romanlarda *kutsal günler, geceler ve aylar*; Cuma günü, arefe günü, bayram günü, kandil geceleri ve Ramazan ayı olarak karşımıza çıkar.

Romanlarda ölen kişiler belirli ritüeller sonucunda toprağa verilir. Ölen kişilerin ardından *cenaze töreni* düzenlenir. *Dar Yol* ve *Rahika* romanlarında da ölen karakterlerin ardından cenaze merasimi düzenlendiği görülür. Ölen kişi *tabut* adı verilen tahta bir kutuya konularak gömüleceği yere getirilir. Ayrıca tabut kelimesi ölümle özdeşleştirilir. Bazen de cenaze töreni öncesinde yapılan işlemlerde kullanılır. *Mezar*, cenaze töreninin son işlemidir. Ölen kişinin mezara gömülmesiyle cenaze töreni son bulur. Mezar doğrudan kullanıldığı gibi mezarlık adı altında dolaylı olarak da kullanılır. *Elbet Sabah Olacaktır* romanında Merkezefendi mezarlığından söz edilir.

Cinler romanlarda görülmeyen varlıklar olarak kullanılır. *Baba Evi* romanında ise masallardaki cinlerden bahsedilir. *Gülseren ve Milli Mücadele* romanında cinlerin çarpmasından söz edilir. *Şeytan* olumsuz bir varlık olarak kullanılır. Roman karakterlerinden kötü olanlar şeytana benzetilir. *Huzur* ve *Dar Yol* romanları bu duruma örnek gösterilebilir. Bazen de günlük konuşma dilinin yansımaları şeklinde görülür. *Rahika* romanında “şeytanın parmağı” olarak kullanılır. *Nazar*, sadece *Gülseren ve Milli Mücadele*, *Rahika* ve *O Gün Gelecek Mi?* romanlarında geçer. Roman karakterlerine nazar değdiği görülür.

Hz. Muhammed'in sözleri olan *hadisten Huzur*, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* ve *Baba Evi* romanlarında söz edilir. *Baba Evi* romanında roman kahramanlarından biri hadis okur. Diğer iki romanda ise hadisler Arapça olarak söylenir. *Mevlit* ise sadece *Huzur* ve *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanlarında görülür. Roman karakterleri mevlit okutmaktan bahsederler.

Roman karakterlerinin gördükleri rüyalar içerisinde *istihare ve hayırlı rüyaya* rastlanır. *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanında Oruç Reis bir rüyayı hayra yorar. Bu rüyanın gerçekleştiği görülür. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında ise roman karakterlerinden biri istihareye yatar.

Harem ve selamlık, romanlarda genelde eski konakların bölümleri için kullanılır. Bu konaklarda kadınlar ve erkekler ayrı odalarda bir araya gelirler. Bazı roman karakterlerinin *örtündüklerine* rastlanır. Bu karakterlerin baş örtüsü taktıkları ve çarşaf giydikleri görülür.

Romanlarda *kutsal şehir* olarak *Kudüs, Mekke ve Medine*'den bahsedilir. *Huzur*, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, *Gülseren ve Milli Mücadele* ve *Ağlama Duvarı* romanlarında kutsal şehirlere rastlanır.

Toplumsal yapının korunması amacıyla dikkat edilen *namusa* romanlarda sıkça rastlanır. Neredeyse her romanda bu konu ele alınır. *Aşk Tılsımı* romanının kahramanı namusunu kurtarmak için fedakârlık gösterir. *Dar Yol* romanında karakterlerden biri namus uğruna ölür. *İhtiras Heykeli* romanında namusla çalışmaktan bahsedilir. *Aşk Rüyası* romanında ise namussuzluktan söz edilir.

Bektaşilik ve Mevlevilik tarikatlarına *Huzur ve Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanlarında rastlanır. *İhtiras Heykeli* romanında ise Mevlana'dan bahsedilir. Önemli mertebelerden olan *şehitlik*, romanlarda bazı roman karakterlerinin şehit olmaları şeklinde karşımıza çıkar. Şehitlere saygı duyulduğu görülür. *Bir Şehrin İki Kapısı* romanında şehitlere dua edilir.

Romanlarda bazı roman karakterlerinin *tevbe* ettikleri görülür. Genelde bu tevbe günlük konuşma dilinin gereği şeklinde gerçekleşir. *Bir Şehrin İki Kapısı* romanında “tövbe yarabbi ve tövbe estağfirullah” gibi kalıplaşmış ifadeler yer verilir.

Romanlarda birtakım *halk inanışları ve batıl inançlar* bulunur. Bu halk inanışlarının ve batıl inançların; fal, büyü, tılsım, uğursuzluk, uğurlu sayılanlar, sihir, hayalet, hortlak, dev, cadı, peri, kurşun döktürmek, türbeler ve adak adamak, çaput bağlamak şeklinde kullanıldığını tespit ettik.

Semavi dinlerden biri olan *Hristiyanlık* bazı romanlara konu olur. Bu dine inanan roman karakterleri mevcuttur. Bu karakterler dinlerinin gerekliliklerini yerine getirmeye çalışırlar. Bundan dolayı romanlarda birtakım Hristiyanlık ibadetlerine rastlanır.

Teslis inancı sadece *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında kullanılır. Roman kahramanlarından biri bu inancı benzetme unsuru olarak kullanır. *Ağlama Duvarı* romanında Hz. İsa'nın kısıllarından bahsedilir. *Barbaros Hayrettin Geliyor (1. Cilt)* romanında Hz. İsa üzerine yemin edilir. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında Hz. İsa “*Hristos*” olarak kullanılır. Hz. Meryem'den *Ağlama Duvarı*, *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanlarında *Meryem Ana* olarak bahsedilir. Ayrıca *Ağlama Duvarı* romanında Meryem Ana'nın öldüğü gün üzerinde durulur. Hristiyanlığın kutsal kitaplarından olan *İncil*, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, *Ağlama Duvarı*, *Baba Evi* ve *İhtiras Heykeli* romanlarında kullanılır.

Perhiz, Hristiyanlıkta belirli kurallara göre tutulan oruçtur. Romanların sadece ikisinde perhizden bahsedilir. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında perhizde et yenmemesinden söz edilir. *Ağlama Duvarı* romanında ise perhiz bozmaktan ve perhizde sebze yemekten bahsedilir.

Hristiyanlık dininde de İslam inancında olduğu gibi *cennet* inancı vardır. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında cennetin içeriğinden söz edilir. *Rahika* romanında ise cennet benzetme unsuru olarak kullanılır.

Hristiyanlıkta *duadan*, *Ağlama Duvarı* romanında bahsedilir. Bu romanda bir papaz dua okur. *Barbaros Hayrettin Geliyor* (1. Cilt) romanında karakterlerden bazıları Hz. İsa üzerine yemin ederler.

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Ağlama Duvarı* romanlarında karakterlerden bazıları *istavroz çıkarırlar*.

Hristiyanlık inancında günah işleyen kişiler daha sonrasında *günah çıkarırlar*. *Barbaros Hayrettin Geliyor* (1. Cilt), *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Ağlama Duvarı* romanlarında bazı karakterlerin çeşitli nedenlerden dolayı günah çıkardığı görülür.

Hristiyanlık dininde çeşitli mezhepler vardır. *İhtiras Heykeli*, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Ağlama Duvarı* romanlarında Katolik, Ortodoks, Protestan ve Anglikan mezheplerinden bahsedilir.

Huzur, *Ağlama Duvarı*, *Barbaros Hayrettin Geliyor* (2. Cilt) ve *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanlarında bazı olaylar sonrasında *çan çalma* işlemi gerçekleştirilir.

Dinden çıkarılma anlamına gelen *aforoz* sadece *Barbaros Hayrettin Geliyor* (1. Cilt) romanında geçer. Roman karakterlerinden olan bazı papazların aforoz edildiği görülür.

Mum dikme, sadece *Ağlama Duvarı* romanında görülür. Bu romanda roman karakterlerinden birinin kilise kapısındaki tablolara mum diktiği görülür.

Romanlarda Hristiyanlık inancındaki *dini kişilerin*; papa, papaz, rahip ve rahibe, misyoner, kardinal olarak kullanıldığını tespit ettik. Hristiyanlık inancına ait *dini mekanların* ise kilise ve manastır olarak kullanıldığını gözledik. Hristiyanlık dinindeki *kutsal günler ve yortular*; Aziz Pandleimonos Günü, Noel ve Paskalya şeklinde *Ağlama Duvarı* romanında geçer. *Dini sembollerden* olan *Haç*'ın ise *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, *Ağlama Duvarı* ve *Rahika* romanlarında kullanıldığını tespit ettik.

Romanlarda semavi dinlerden biri olan *Yahudilik*'ten de bahsedilir. *Ağlama Duvarı* ve *Barbaros Hayrettin Geliyor* (2. Cilt) romanlarında “Yahudi” kelimesi geçer. Bunların dışındaki diğer romanlarda da Yahudilik inancına ait çeşitli dini kavramlara rastlanır. Bu dinin kutsal kitaplarından olan *Tevrat*, *İhtiras Heykeli* ve *Baba Evi* romanlarında geçer. *Dini kişilerden* biri olan *hahamdan*, *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* ve *Baba Evi* romanlarında söz edilir. *Dini mekanlar* olarak *sinagogdan* ve *Ağlama Duvarı*’ndan bahsedilir. Bu dinin ritüellerinden biri olan “*Sünnet*” sadece *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında görülür.

Romanlarda semavi olmayan dinlerden biri olan *Hinduizm*'den de bahsedilir. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanında dini kaynak olarak *Upaşişadlar*'dan söz edilir. *Ömrümün Tek Gecesi* romanında *kutsal yer* olarak *Ganj Nehri*'nden bahsedilir. *Dünyanın Mihveri Kadın Mı, Para Mı?* romanında ise bu dine ait mezhebe yer verildiği

görülür. Genel olarak Hinduizm'e ait ögeler romanlarda önemli yer tutmaz. Fakat dini açıdan çeşitlilik sağlar.

Semavi olmayan dinlerden biri olan *Budizm*'den de romanlarda bahsedilir. *Bozkurtlar Diriliyor*, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* ve *İhtiras Heykeli* romanlarında Budizm'e ve Buddha'ya rastlanır. Budizm'e inanan kişi anlamına gelen "Budist" sözcüğü de bu romanların içerisinde yer alır.

Semavi olmayan dinlerden biri olan *Putperestlik* inancından da romanlarda bahsedilir. *İhtiras Heykeli* romanında "Putperest" ifadesi geçerken *Dar Yol* ve *Aşk Rüyası* romanlarında "puta tapmak" ifadesine yer verilir.

Romanlarda semavi olmayan dinlerden biri olan *Gök Tanrı* inancından da bahsedilir. Sadece *Bozkurtlar Diriliyor* romanında bu inanca ait unsurlara rastlanır. Bu romandaki roman karakterleri *Gök Tanrı*'ya inanırlar. Gök Tanrı'nın yasalarından ve zamanı Tanrı'nın yapmasından bahsedilir. Ayrıca roman karakterleri Gök Tanrı'ya dua ederler. Bunların dışında bu dine ait kam, kut, uçmağ ve albız inançlarına da yer verildiğini tespit ettik.

Romanlarda *Türk mitolojisine* ait Kafdağı, Zümrüdüanka kuşu, Umay Ana ve Ayzıt; *Yunan mitolojisine* ait ise Aphrodite, Zeus, Athena, Antigone, Sisyphos, Apollon ögelerini tespit ettik.

İncelediğimiz dönem romanlarında dini çeşitlilik oldukça fazladır. Bu durum roman karakterlerinin farklı etnik yapıda olmasıyla açıklanabilir. Romanlarda bahsedilen dinlerin bir arada bulunmasının, romanların yapısında bir bozulma meydana getirmediğini söyleyebiliriz. Aksine bu birliktelik, farklı inançların aynı yapıda incelenmesini sağlar. Romanlarda genelde dinler birbirleriyle karşılaştırılmaz. Çoğunlukla bir din diğerinden üstün tutulmaz. Roman karakterlerinin bazılarının inançlı kişilerden oluştuğu görülür. Bu karakterler, olumsuz bir durumla karşılaştıklarında genelde dine sığınır. Ayrıca romanlarda geçen dini mekânlar, diğer mekânları tamamlayıcı bir özelliğe sahiptirler. Dini kişilerin de olay örgüsünde önemli görevler üstlendikleri görülür. Bu da romanların yapısını güçlendirir.

Türk romanına dönemsel olarak bakıldığında, çalışmamızda ortaya koyduğumuz bu sonuçlar, incelediğimiz döneme sosyolojik olarak farklı bir bakış açısı kazandırmış olacaktır.

KAYNAKLAR

- Ahatlı, E. (2011). *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in peygamberliği*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Akaslan, M. (1949). *Çiçekli tepe*. Samsun Matbaası.
- Akın, A. V. (1948). *Zavallı sabiha*. Ülkü Yayınevi.
- Akyüz, K. (2020). *Modern türk edebiyatının ana çizgileri 1860-1923*. İnkılâp Kitabevi.
- Andı, M. F. (2018). *Roman ve hayat*. Şule Yayınları.
- Assmann, J. (2018). *Kültürel bellek*. (A. Tekin, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Atsız, H. N. (1998). *Bozkurtlar diriliyor*. İrfan Yayınevi.
- Aydemir, A. (2022). *İslâm kaynaklarına göre peygamberler tarihi*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Aytaç, G. (2016). *Çağdaş türk romanı üzerine incelemeler*. Doğu Batı Yayınları.
- Baydar, M. (2015). *Edebiyatçılarımız ne diyorlar*. İletişim Yayınları.
- Bayer, H. (1994). *1946-1950 yılları arasında neşredilen edebi eser ve süreli yayınların sistematik bibliyografyası* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Beğenç, C. (1948). *Bizim köy*. Ulus Basımevi.
- Berkand, M. T. (1982). *Çamlar altında*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Berkand, M. T. (2015). *Aşk tılsımı*. Elips Kitap.
- Berkes, N. (2020). *Türkiye'de çağdaşlaşma*. Yapı Kredi Yayınları.
- Bozkurt, N. (2022, 19 Mayıs), "Kandil", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kandil--gece>.
- Celal, P. (2019). *Dar yol*. h2o Kitap.
- Çelebi, İ. (2018). *Kitaplara iman*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Çoruhlu, Y. (2021). *Türk mitolojisinin kısa tarihi*. Alfa Yayıncılık.
- Eco, U. (2014). *Genç bir romancının itirafları*. (İ. Özdemir, Çev.). Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Eco, U. (2020). *Tez nasıl yazılır?*. (B. Parlak, Çev.). Can Sanat Yayınları.
- Eliade, M. (2020). *Mitler, rüyalar ve gizemler*. (C. Soydemir, Çev.). Doğu Batı Yayınları.
- Enis, R. (1983). *Ağlama duvarı*. Cem Yayınevi.

- Erdil, K. (2019). *Yaşayan hurafeler*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Erhat, A. (2020). *Mitoloji sözlüğü*. Remzi Kitabevi.
- Esen, F. (1949). *Rahika*. Pulhan Matbaası.
- Garan, M. İ. (1948). *Elbet sabah olacaktır*. Kültür Kitabevi.
- Gönen, M. E. (2014). *Türk romanında din ve inanç algısı (1897-1908)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Gündüz, Ş. (2020). *Hristiyanlık*. İSAM Yayınları.
- Gündüzöz, S. (2019). *Orucu anlamak*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Güneş, K. (2018). *Meleklerle iman*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Gürkan, S. L. (2021). *Anahatlarıyla yahudilik*. İSAM Yayınları.
- Gürpınar, H. R. (1971). *Dünyanın mihveri kadın mı, para mı?*. Atlas Kitabevi.
- Hekimci, S. (1949). *Gülseren ve milli mücadele*. İdeal Matbaası.
- Issı, A. C. (2017). “Türk Edebiyatının Romanla Tanışması”. *Hece (Türk Romanı Özel Sayısı)*, 65/66/67, 22-27.
- İleri, İ. (1948). *Babam kim?*. Ülku Basımevi.
- Jung, C. G. (2020). *Dört arketip*. (Z. Aksu Yılmaz, Çev.). Metis Yayınları.
- Kaplan, M. (2014). *Nesillerin ruhu*. Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2019). *Türk edebiyatı üzerinde araştırmalar 1*. Dergâh Yayınları.
- Karacar, M. (2018). *Türk romanında din ve inanç algısı (1929-1933)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Karadaş, C. (2018). *Kadere iman*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karagöz, İ. (2017a). *İnsan din ve özgürlük*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karagöz, İ. (2017b). *Peygamberimiz insan ve din*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karakurt, E. M. (1974). *Bir kadın kayboldu*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Karakurt, E. M. (2009). *Ömrümün tek gecesi*. Bilgi Yayınevi.
- Karaman, F. (2016). *Din ve sosyal hayat*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kemal, O. (2021). *Baba evi-avare yıllar*. Everest Yayınları.
- Kılavuz, U. M. (2018). *Allah’a iman*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kocagöz, S. (1948). *Bir şehrin iki kapısı*. Remzi Kitabevi.
- Kolcu, A. İ. (2017). *Türk romanı el kitabı*. Salkım Söğüt Yayınları.

- Kuçuradi, İ. (2018). *İnsan ve değerleri*. TFK.
- Kudret, C. (2016). *Türk edebiyatında hikâye ve roman*. Kapı Yayınları.
- Kundera, M. (2021). *Roman sanatı*. (A. Bora, Çev.). Can Sanat Yayınları.
- Kur'an yolu meâli*, (H. Karaman- M. Çağrı- İ. K. Dönmez- S. Gümüş, Çev. 9. Baskı). (2019). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kuzgun, Ş. (2020). *Dinler tarihi*. Bilge Kültür Sanat.
- Lanson, G. (2017). *Edebiyat tarihinde usûl edebi metin ve insan*. (Y. Ş. Kılıçel, Çev.). Büyüyenay Yayınları.
- Miyasoğlu, M. (1999). *Sanat ve edebiyat konuşmaları*. Akçağ Yayınları.
- Moran, B. (2016). *Türk romanına eleştirel bir bakış 3*. İletişim Yayınları.
- Moran, B. (2018). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. İletişim Yayınları.
- Moran, B. (2019a). *Türk romanına eleştirel bir bakış 1*. İletişim Yayınları.
- Moran, B. (2019b). *Türk romanına eleştirel bir bakış 2*. İletişim Yayınları.
- Naci, F. (2019). *Yüzyılın 100 türk romanı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Nadir, K. (1981). *O gün gelecek mi?* . İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Nadir, K. (1982). *Aşk rüyası*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Narlı, M. (2019). *Roman ne anlatır*. İz Yayıncılık.
- Öner, N. (1994). *Stress ve dinî inanç*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özpınar, Ö. (2020). *Ezanı anlamak*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Özyazıcı, A. (2017). *Din ve bilimin ışığında oruç ve sağlık*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Pamuk, O. (2020a). *Babamın bavulu*. Yapı Kredi Yayınları.
- Pamuk, O. (2020b). *Saf ve düşünceli romancı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Parla, J. (2018a). *Orhan pamuk'ta yazıyla kefare*. Yapı Kredi Yayınları.
- Parla, J. (2018b). *Don kişot'tan bugüne roman*. İletişim Yayınları.
- Pınar, S. (1949). *İhtiras heykeli*. Ege Matbaası.
- Poupard, P. (2019). *Dinler*. (M. Cedden, Çev.). Dost Kitabevi Yayınları.
- Renou, L. (2016). *Hinduizm*. (M. Selen, Çev.). İletişim Yayınları.
- Safa, P. (2021). *Matmazel noraliya'nın koltuğu*. Ötüken Neşriyat Yayınevi.

- Sağlam, M. H. (2016). *Türk romanında din ve inanç algısı (1934-1938)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Sanay, R. (1948). *Mezada çıkarılan kız*. Rıza Koşkun Neşriyat Evi.
- Sinanoğlu, M. (2018). *Peygamberlere iman*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Somuncu, S. (2011). Huzur ile huzursuzluk ekseninde tanpınar'ın karakterleri üzerine bir inceleme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 0-0.
- Somuncu, S. (2015). *Romanda bilgi iktidar ideoloji*. Hece Yayınları.
- Su, M. K. (1948). *İhtiras*. İnkılâp Kitabevi.
- Şentürk, L. & Yazıcı, S. (2019). *İslam ilmi hali*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2020). *Huzur*. Dergâh Yayınları.
- Tekin, M. (2014). *Romancı yönüyle peyami safa*. Ötüken Neşriyat Yayınevi.
- Tekin, M. (2019). *Roman sanatı 1 romanın unsurları*. Ötüken Neşriyat Yayınevi.
- Timur, K. (2005). “İstanbul’un iç yüzü” ve “Üç istanbul” romanlarında insan, mekân ve siyaset. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (18), 93-109.
- Timur, K. (2006). *Türk romanında dinler ve inançlar (1872-1896)*. Elips Kitap.
- Timur, K. (2012). Ahmet midhat efendi'nin "arnavutlar solyotlar" adlı romanında hıızır-ilyas günleri ve nevrüz bayramı . *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* , 31 (0) , 337-343 .
- Timur, K. & Topcu, Ö. (2021). Hikâye ve roman yazarı esma ocak'ta feminizm. *Hikmet - Akademik Edebiyat Dergisi* , 14 (1) , 297-314 .
- Topaloğlu, B. (2022, 16 Mayıs), “Baht”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/baht>.
- Toprak, S. (2018). *Ahirete iman*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tunalı, İ. (2020). *Estetik*. Remzi Kitabevi.
- Tülbentçi, F. F. (1949). *Barbaros hayrettin geliyor (1. cilt)*. Akba Kitabevi.
- Tülbentçi, F. F. (1949). *Barbaros hayrettin geliyor (2. cilt)*. Akba Kitabevi.
- Uludağ, S. (2022, 19 Mayıs), “Nefis”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/nefis#1>.
- Yalçın, A. (2017). *Siyasal ve sosyal değişmeler açısından cumhuriyet dönemi çağdaş türk romanı*. Akçağ Yayınları.
- Yalçın, A. (2018). *Çağdaş insan ve edebiyat*. Akçağ Yayınları.

- Yaşaroğlu, M. K. (2022, 20 Mayıs), “Lanet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/lanet>.
- Yılmaz, D. (2002). *Roman kavramı ve türk romanının doğuşu*. Ozan Yayıncılık.
- Yılmaz, D. (2011). *Roman sanatı ve toplum*. Kesit Yayınları.
- Yüksel, S. (2012). *Türk edebiyatında yunan antikitesi (1860-1908)*. Asistan Yayıncılık.

